51883

T.C.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Ruhi KARA

ERZİNCAN MASALLARI

(Metinler ve İncelemeler)

I

DOKTORA TEZİ

51883

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU

ERZURUM - 1996

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

I. CİLT

ÖZET V

ABSTRACT VI

ÖN SÖZ VII

GİRİŞ 1

A- Masal Nedir 2
B- Masallar Üzerine Yapılan İlmî Çalışmalar 3
C- Erzincan Masalları Üzerine Yapılan Çalışmalar 12

NOTLAR 25

BİRİNCİ BÖLÜM 27

A- Erzincan Masallarını Derleme Şekli 28
B- Kaynak Şahıslar ve Masalların Kaynakları 31
C- Erzincan Masallarının Tip Yapısı 38
A- Tasnif 38
B- Masalların Tip Numaraları ve Özetleri 39

NOTLAR 41

İKİNCİ BÖLÜM 90

A- Erzincan Masallarının Motif Yapısı 91

NOTLAR 94

B- Erzincan Masallarında Tesbit Edilen Motiflerin Motif Index of Folk Literature'a Göre Tasnifi 95
A- Mitolojik Motifler 95
B- Hayvanlar 105
C- Yasak 117
D- Sihir 123
E- Ölüm 142
F- Olağanüstülükler 145
G- Devler 168

H- İmtihanlar..... 174
J- Akıllılar ve Aptallar..... 191
K- Aldatma..... 202
L- Kaderin Ters Dönmesi..... 218
M- Geleceğin Tayini..... 224
N- Şans ve Talih..... 228
P- Cemiyet..... 240
Q- Mükâfatlar ve Cezalar..... 256
R- Esirler ve Kaçaklar..... 266
S- Anormal Zulümler..... 270
T- Cinsiyet..... 275
U- Hayatın Tabiatı..... 288
V- Din..... 290
W- Karakter Özellikleri..... 298
X- Mizah..... 303
Z- Çeşitli Motif Grupları..... 308

SONUÇ..... 333

KAYNAKLAR..... 335

ÖZ GEÇMİŞ..... 344

II. CİLT

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM..... 348

METİNLER..... 348
1- Serçe..... 349
2- Kara Böcek..... 353
3- Horoz..... 355
4- Peri Padişahının Kızı..... 357
5- Kırmızı Yanaklı Kız..... 361
6- Kül Kedisi..... 368
7- Sırma Saç..... 371
8- Balta Bıyık..... 376
9- Dinler Söylemez Sultan..... 379
10- Nekes Kardeş ile Cömert Kardeş..... 386
11-Tembel Ahmet..... 391
12- Anka Kuşu..... 392

13- Kara Kantoz..... 399
14- Karga Kız..... 406
15- Kurbağa..... 411
16- Üç Turunçlar..... 412
17- Gülmez Sultan..... 416
18- Sadullah..... 419
19- Şamdanım..... 424
20- Kara Kulak..... 426
21- Sünnet Olan Kız..... 434
22- Ahmet Bey..... 441
23- Bomba Üzümü..... 443
24- Yılan Bey..... 447
25- Dul Kadının Keçisi..... 455
26- Yazılan Yazı Bozulmaz..... 457
27- Felek..... 459
28- Bicilo..... 464
29- Horozdan Korkan Adam..... 466
30- Ayşecik..... 468
31- Tık Tık Eden Kabakcık..... 473
32- Oduncu Hasan..... 476
33- Açıl Sofram Açıl..... 481
34- Bahtı Kara Kız..... 482
35- Er mi Gelsin Geç mi Gelsin..... 487
36- İncili Çadır..... 489
37- Gülbahar..... 492
38- Kıllıca..... 495
39- Akıllı Kızın Tavuğu..... 499
40- Üç Kız Kardeş..... 502
41- Dilârem Cengi..... 504
42- Muradına Ermeyen Dilber..... 508
43- Şağlam Molla..... 511
44- Telli Senem..... 515
45- Yumurtacı..... 518
46- Sersem Mehmet..... 520
47- Sultan Mahmud..... 523
48- Akıllı Kardeş ile Deli Kardeş..... 525
49- Hiçinen Miç..... 527

50- Deli Kadın..... 529
51- Dürüst Hırsız..... 532
52- Üç Altın..... 535
53- Fakir Adamın İneği..... 537
54- Kalleş Adam..... 540
55- Keçelce..... 546
56- Hatan Kızım..... 554
57- Kızlar Babası..... 557
58- Hz. İsa..... 559
59- Arsız Kız..... 561
60- Bahtı Kara Gelin..... 566
61- Cadının Kızı..... 569
62- Çıtdan Kız..... 575
63- Vezir Aleaddin..... 580
64- Deliren Oğlan..... 586
65- Haşıl..... 589
66- Akıllı Kız..... 591
67- Sılik..... 593
68- Padişahın Oğlu..... 602
69- Kuyudaki Kadın..... 605
70- Çiftçi..... 607

SÖZLÜK..... 609

ÖZET

DOKTORA TEZİ

ERZİNCAN MASALLARI
(Metinler ve İncelemeler)

Ruhi KARA

Danışman: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU

: 1996, SAYFA: VIII + 623

Jüri : Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU

: .....

: .....

Yaptığımız çalışmada Erzincan'dan derlediğimiz 70 masal metnini Stith Thompson'un Motif Index of Folk Literature'daki metoda göre inceledik. Masalların motiflerini çıkararak tip tasnifini yaptık.

Giriş bölümünde masal hakkında yerli ve yabancı araştırmacıların görüşlerini belirttik, masallar üzerine yapılan ilmi çalışmaları tanıttık. Erzincan masalları üzerine yapılan çalışmaları; tezleri, dergileri, kitapları, makaleleri ve arşivleri tesbit ederek, kronolojik sıraya göre verdik.

Birinci bölümde Erzincan masallarını nasıl derlediğimizi belirterek, kaynak kişiler hakkında bilgi verdik. Masalların tiplerini tesbit ettik. Eberhard-Boratav ve Aarne-Thompson kataloklarındaki tip numaralarını ve masalların özetlerini verdik.

İkinci bölümde, masalların Motif Index' deki motif numaralarını tesbit ederek, kataloktaki karşılıklarını bulduk.

Üçüncü bölümde Erzincan masal metinlerini bölgenin ağız özelliği ile, Aarne-Thompson tasnifine bağlı kalınarak, Eberhard-Boratav kataloğundaki konu tasnifine göre tasnif ettik.

Sonuç bölümünde, Erzincan masallarında tesbit ettiğimiz yeni motif ve yeni masal tiplerini değerlendirdik.

ABSTRACT

THESIS FOR a DOCTOR'S DEGREE

THE FICTIONS OF ERZINCAN
(Texts and Searschs)

Ruhi KARA

Supervisor: Prof. Dr. Bilge SEYIDOĞLU
: 1996, PAGE:VIII + 623

Jury : Prof. Dr. Bilge SEYIDOĞLU

: .....

: .....

In our study, we examined the 70 fiction texts as the method in the Motif Index of Folk Literature of Stith Thompson which we gathered from Erzincan, we separated typically by taking out the motifs of the ficitons.

In the enterance chapter, we indicated the opinions of the home and foreign researchers about fiction, we recognized the scientific studyings which were done on the fictions. We presented chronologically the archives, books, reviews, thesises, the studyings being done on the fictions of Erzincan.

In the first chapter, we gave information about the source persons who determinied how we gathered the ficitions of Erzincan. We demostrated the types of the fictions we presented the summaries of fictions and the type numbers in the catalogues of Eberhard-Boratav and Aarne-Thompson.

In the second chapter, we found the returns in the catalogue by proving the motif numbers in the Motif Index of the fictions.

In the third chapter, we separated as the subject classification in the catalogue of Eberhard-Boratav by conforming to the classification of Aarne-Thompson with the local dialect characteristic the fiction texts of Erzinan.

In the result chapter, we oppareciated the new ficiton types and the new motif which we determined in the fictions of Erzincan.

ÖN SÖZ

Halk kültürümüzün önemli unsurlarından olan masallarımız; Doğu Anadolu bölgesinde Erzurum, Gümüşhane, Elazığ, Kars, Malatya, Van illerinde derlenerek ilmî metotlara göre incelenmiştir. Erzincan'da bu konuda şimdiye kadar lisans çalışmaları yapılmış, ayrıca dil-ağız çalışmalarında ve folklor derlemelerinde örnek masal metinlerine yer verilmiştir. Bölge ile ilgili masalların derleme çalışmalarının tamamlanması bakımından, emekli öğretmen Mustafa Uçar ve hocam Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu'nun teşvik ve yardımları ile Erzincan masalları konusunda doktora çalışması yapmaya karar verdik.

Masal metinlerini incelerken Bilge Seyidoğlu'nun Erzurum Masalları, Saim Sakaoğlu'nun Gümüşhane Masalları, Umay Günay'ın Elazığ Masalları, Ali Berat Alptekin'in Taşeli Platosu Masalları, Esma Şimşek'in Yukarıçukurova Masalları ve Mehmet Özçelik'in Afyonkarahisar Masalları isimli doktora çalışmalarından istifade ettik. Stith Thompson'un Motif Index of Folk Literature, The Folktale, The Types of Folktale; Pertev Naili Boratav ve Wolfram Eberhard'ın Typen Turkscher Volksmarchen isimli eserlerinden faydalandık.

Masallar konusunda ülkemizde ve dünyada yapılan çalışmalar geniş bir şekilde bir önceki paragrafta söz ettiğimiz doktora çalışmalarında verildiğinden, tekrardan kaçınmak için bu hususlardan söz etmedik. Sadece masallar üzerine yapılan katalok çalışmaları hakkında bilgi verdik.

Giriş bölümünde masal hakkında yerli ve yabancı araştırmacıların görüşleri belirtilerek, masallar üzerine yapılan ilmî çalışmaları tanıttık. Erzincan masalları üzerinde yapılan çalışmaları; kitapları, tezleri, dergileri, makale ve arşivleri tesbit ederek, bu çalışmaları ve çalışmalarda yer alan masalların isim ve sayılarını, kronolojik sıraya göre verdik.

Birinci bölümde Erzincan masallarının derlenmesi ve kaynak şahıslar hakkında bilgi verdik. Erzincan masallarının tiplerini tesbit ederek Eberhard-Boratav ve Aarne-Thompson kataloklarındaki tip numaralarını ve masalların özetlerini verdik.

İkinci bölümde Erzincan masallarının motif yapısını inceleyerek, masallarda tesbit ettiğimiz motifleri Stith Thompson'un Motif Index of Folk Literature ile karşılaştırarak oradaki motif numaralarını verdik.

Birinci cildin sonunda masalların incelenmesinden elde ettiğimiz yeni motifleri ve yeni masal tiplerini değerlendirdik. Bu bölümde istifade ettiğimiz kaynakları, ya-

zarlarının soyadlarına göre alfabetik sıra ile verdik. Erzincan masalları ile ilgili yapılan çalışmalar giriş bölümünde kronolojik sıraya göre verildiğinden, ayrıca kaynaklar bölümünde vermedik.

Üçüncü bölümde bant ile tesbit ettiğimiz 70 masal metnini, bölgenin ağız özelliği ile anlatıcıların cümle yapıları bozulmadan, transkripsiyonsuz olarak Aarne-Thompson tasnifine bağlı kalınarak Eberhard-Boratav kataloğundaki konu tasnifine göre sıraladık.

Masal metinlerinin sonunda masallarda geçen anlaşılması güç olan kelimeleri sözlük bölümünde açıkladık.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde bana her konuda yardımcı olan, destek veren ve teşvik eden hocam Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu'na minnet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca, çalışmalarım ve araştırmalarım sırasında görüşlerinden faydalandığım hocam Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'na, Yrd. Doç. Dr. Ali Berat Alptekin'e, Yrd. Doç. Dr. Esma Şimşek ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özçelik'e teşekkür ederim.

Erzincan masallarının derlenmesinde beni teşvik eden, metin tesbitinde yardımcı olan araştırmacı, emekli öğretmen Mustafa Uçar'a ve öğretmen Davut Yılmaz'a, masalcılara, bu çalışmanın bilgisayar yazımını gerçekleştiren Fevzi Sarıçiçek'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Erzincan, Temmuz 1996 **Ruhi KARA**

GİRİŞ

A. MASAL NEDİR

B. MASAL ÜZERİNE YAPILAN İLMÎ ÇALIŞMALAR

C. ERZİNCAN MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

A. MASAL NEDİR

Masallar hakkında sözlüklerde çeşitli tarifler yapıldığı gibi, masalla ilgilenen araştırmacılar, bu konuda çeşitli tarifler yapmışlardır.

Bu bölümde, masallar üzerinde inceleme-araştırma yapan yerli ve yabancı ilim adamlarının görüşleri ve yaptıkları tarifleri vermek istiyorum.

Bilge Seyidoğlu, masalı şöyle tarif eder; "Masal kelimesi ile halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu bir varmış, bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda, yedi içti muratlarına erdiler, yahut onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana gibi belirli sözlerle sona eren zaman ve mekân kavramıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım kastedilmektedir" (1)

Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları adlı doktora çalışmasında masalı şöyle tarif eder, "Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayâl mahsülü olduğu halde, dinleyicileri inandırabilen, bir sözlü anlatım türüdür. (2)

Umay Günay, Elazığ Masalları adlı doktora çalışmasında masallar hakkında görüşlerini şu şekilde belirtmiştir, "Masal, bir çok araştırıcının kabul ettiği gibi sadece çocukları eğlendirmek için anlatılan bir edebi tür değil, aynı zamanda okur yazar olmayan halk için okur yazar halkın romanı ve hikâyesi olmaktadır. Masal, roman ve hikâyenin ilk şekli olarak kabul edilebilir. (3)

Pertev Naili Boratav, masalı, "Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyülük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyle hayâl ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı" (4) diye tarif eder.

Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora tezinde masalı şöyle tarif eder; "Masal, nesirle söylenmiş ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası olmayan, tamamı hayal mahsulü olan mensur bir türdür." (5)

Esma Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora tezinde masalı şöyle tarif eder; "Masallar, içerisinde olağanüstü kahramanların ve hadiselerin geçtiği klişe bir sözle başlayıp yine klişe bir sözle biten, dinleyiciyi inandırmak gibi bir iddiası olmayan ve umumiyetle nesir şeklinde söylenen hayâl mahsulü türdür." (6)

Bu konuda Macar Türkolog İgnas Kunoş şöyle demektedir; "Masal dediğimiz şey, her milletin dönen aynasıdır. Bu aynaya bakacak olursak hem eskilerin ibadetlerini, hem eski zamanlarımızın ahlâkını da görmüş oluruz." (7)

Ayhan Doğanç, Stith Thompson'un "The Folktale" isimli kitabını tanıtırken, ona göre masalı şöyle tarif eder; "Belirli bir uzunlukta bir takım motiflerden veya episodlardan oluşmuş bir edebi şekil. Olay, gerçek olmayan bir dünyanın bilinmez bir yerinde geçer; belirli hareketleri olmayan fakat şaşırtıcı olaylarla dolu bir anlatı şeklidir."(8)

B. MASALLAR ÜZERİNE YAPILAN İLMİ ÇALIŞMALAR

1. Dünyada Yapılan Tip ve Tasnif Çalışmaları

Tip kelimesi sözlüklerde çeşitli anlamlara gelir. Masallar için kullanılan "**tip**" kavramı bu tariflerin dışında yer alır. Stith Thompson, **The Folktale** adlı eserinde **tip** hakkında şöyle demektedir (9) "Tip, kendi başına var olabilen geleneksel bir masaldır. Mânâ bakımından bir başka masala dayanmayan bütünlüğe sahip bir narratif olduğu söylenebilir. Ancak tek başına ortaya çıkabilmesi gerçeği ona bağımsızlık kazandırır. Sadece tek bir motiften veya bir çok motiften ibaret olabilir. Çoğu hayvan masalları, fıkraları, lâtifeleri tek motifli tiplerdir. Alelade masallar (Sindrella, Karbeyazı gibi) bir çok motiflerden olan tiplere örnektir." (10)

1910 yılında masalların tip tasnifi üzerine dünyada ilk çalışmayı Antti Aarne yapmıştır.(11) Aarne, masalları üç grupta ele almıştır. Ayrıca, bu gruplar da kendi aralarında çeşitli bölümlere ayrılmaktadır. Bazı numaralar ise , zamanla yeni tiplerin bulunabileceği düşüncesiyle boş bırakılmıştır.

a) Hayvan masalları: 1-299

b) Asıl masallar: 300-1199

c) Fıkralar: 1200-1999 (12)

Stith Thampson, Aarne tasnifini genişleterek 1928 yılında; **The Types of the Folktale** ismi ile yayınlar.(13) Thampson, masalları bu eserinde beş ana başlık altında sınıflandırmıştır.

1. HAYVAN MASALLARI (1-299)

1-99 : Vahşi hayvanlar

1-69: Tilki (Bazen çakal): Akıllı hayvanlar

30-35: Çukurun içinden kurtuluş

70-99: Tilkinin dışındaki diğer vahşi hayvanlar

100-149 : Vahşi ve evcil hayvanlar

150-199 : Vahşi hayvanlar ve insan

200-219 : Evcil hayvanlar

220-249 : Kuşlar

250-274 : Balıklar

275-299 : Diğer hayvanlar ve objeler

2. ASIL HALK MASALLARI..... (300-1199)

A. Sihir Masaları..... (300-749)

300-399 : Tabiatüstü rakip

300-359: Devin yenilişi

400-459 : Tabiatüstü veya sihirli zevce veya diğer ilgili akrabalar

400-424: Karı

425-449: Koca

450-459: Erkek veya kız kardeş

460-499 : Tabiatüstü vazifeler

460-462: Sualler

500-599 : Tabiatüstü yardımcılar

500-503: Yün eğiren kadınlar

505-508: Müteşekkir ölü

500-559: Yardımcı hayvanlar

560-699 : Sihirli objeler

560-568: Kahramandan sihirli nesneler çalınır fakat o bunların geri alınmasını zorla sağlar

610-619: Sihirli çareler

650-699 : Tabiatüstü kabiliyet ve malumat

700-749 : Diğer tabiatüstü masallar

705-712: Karıyı veya evlenmemiş kişiyi sürgüne göndermek

B. Dinî Masallar..... (750-849)

750-779: Tanrı mükâfatlandırır ve cezalandırır

780-789: Gerçek gün ışığına çıkar

800-809: Cennetteki insan

810-814: Şeytan insana söz verir

C. Romantik Masallar..... (850-999)

850-869: Prensle evlenilir

870-879: Genç kız veya kadın, kahraman prensle evlenir

880-899: Sadakat ve mahsumiyet

900-904: Kurnaz karı iyi bir insan olur

920-929: Nükteli hareket ve sözler

930-949: Kader masalları

950-969: Hırsız ve katiller

970-999: Diğer romantik masallar

D. Aptal Dev Masalları ..... (1000-1199)

1000-1029: İş kontratı

1030-1059: Ademoğlu ve dev ortaklık kurar

1060-1114: Dev, insan mücadelesi

1115-1129: Kahramanı öldürme teşebbüsleri

1145-1154: Korkutulan veya dehşete düşürülen dev

1170-1199: İnsan, ruhunu şeytana satar

3. ŞAKALAR ve ANEKDOTLAR..... (1200-1999)

1200-1349 : Aptalca hikâyeler

1350-1379 : Evlilik hikâyeleri

1380-1404 : Akılsız karı ve koca

1405-1429 : Aptal adam ve hanımı

1430-1439: Aptal çiftçiler

1440-1449: Kadınlar hakkında hikâyeler

1450-1474: Bir karıya bakmak

1475-1499: Yaşlı bakireler hakkında fıkralar

1500-1524: Diğer anekdotlar ve kadın

1525-1640 : Erkekler hakkında hikâyeler

1640-1674 : Şanslı kazalar

1675-1724 : Aptal adam

1725-1774 : Mezhepler, dinler ve vaizler hakkında şakalar

1725-1774: Vaizin ihaneti

1775-1799: Papaz ve Zankoç

1800-1849: Dinî emirler hakkında diğer şakalar

1800-1809: Günah çıkarma hücreleri hakkında şakalar

1850-1874 : Diğer halk grupları hakkında şakalar

1875-1999 : Yalan masalları

1890-1909: Avcı masalları

4. FORMÜLLE BAŞLAYAN MASALLAR..... (2000-2399)

2000-2199 : Zincirleme masallar

2000-2013: Numaralara veya objelere dayanan masallar

2019-2020: Evliliği içine alan masallar

2025-2028: Bir şeyi yemeyi içine alan zincirler

2200-2249 : Hileli masallar

2250-2299: Bitmemiş masallar

2300-2399 : Diğer zincirleme masallar

5. SINIFLAMAYA GİRMEYEN MASALLAR [14]

2400-2499: Sınıflamaya girmeyen masallar

2. Türkiye'de Yapılan Tasnif Çalışmaları

Türk masalları ile ilgili ilk tasnif çalışmasını Wolfram Eberhard ile Pertev Naili Boratav birlikte yapmışlardır. [15] Çalışmada 2500 masal üzerinde inceleme yapılmış, **378 tip** tespit edilmiş; masalların motif sıraları, yayılma alanları sıralanarak, 23 başlık altında toplanmıştır.

A. Hayvan masalları	
B. Hayvan ve insan	1-22
C. Hayvan veya bir ruh insana yardım eder	23-33
D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme	34-82
E. İyi ruhla ve evliyalarla yaşama	83-109
F. Kaderin hakimiyeti	110-122
G. Rüya	123-142
H. Kötü ruhlarla yaşama	143-145
I. Sihirbazlar	146-168
J. Bir kız sevgili bulur	169-184
K. Bir erkek sevgili bulur	185-196
L. Fakir kız zenginle evlenir	197-222
M. Kıskançlık ve iftira	223-238

N. Hor görülen koca kahramandır	239-255
O. Zina ve baştan çıkarma	256-258
P. Acayip icraat ve olaylar	259-280
Q. Acayip davalar	281-289
R. Realist masallar	289-301
S. Acayip tesadüfler	302-310
T. Komik hikâyeler	311-316
U. Aptal ve Tembel erkekler ve kadınlar	317-322
V. Hırsız ve dedektif	323-338
W. Akıllı, hilekâr veya cimri erkek ve kadınlar [16]	339-349
	350-378

Türk masalları üzerine yapılan diğer bir çalışmayı da Waren S. Walker ile Ahmet E. Uysal birlikte yapmışlardır. Masallar yedi başlık altında tasnif edilmiş, 64 masalın EB ve AaTh'daki tip numaraları ile motifleri verilmiştir. [17]

3. Türkiye'de Yapılan Tahlil Çalışmaları

Masallar konusunda Türkiye'de ilk ilmî araştırmalar 1970 yılından sonra Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde başlamış, bölge masalları ele alınarak belli metotlar dahilinde tip ve motif yapıları incelenmiştir. Şimdiye kadar gerek Atatürk Üniversitesi'nde, gerek diğer üniversitelerde yapılan doktora çalışması on ikidir. Bizim çalışmamızla bu sayı on üçe çıkmıştır. Bu çalışmalar şunlardır:

A. Gümüşhane Masalları

Saim Sakaoğlu tarafından yapılan doktora çalışması 1971 yılında tamamlanmıştır. Gümüşhane ve yöresinden derlenen 70 masal üzerinde çalışılmıştır. Masallar Aarne-Thompson tip kataloğuna göre tasnif edilmiş; EB ve AaTh kataloğundaki tip numaraları verilmiş, olmayanlar da boş bırakılmıştır. Masalların motif sırası verilmiş, masalların varyantları ve varyantlarla mukayesesi yapılmıştır.

a. Hayvan masalları	3 metin
b. Asıl halk masalları	64 metin
c. Fıkralar	2 metin

d. Zincirleme masallar 1 metin [18]

B. Erzurum Masalları

Bilge Seyidoğlu tarafından 1971 yılında **Erzurum Masalları Üzerinde Araştırmalar** isimli bir doktora çalışması yapılmıştır.

Erzurum bölgesinden derlenen 72 masal metni incelenmiş; Aarne-Thompson tasnifi esas alınarak guruplandırımış, masalların epizotlarına göre özeti verilmiş, motifleri tespit edilmiş, **Motif İndex**'e göre motif numaraları verilmiştir.

I. Alalâde Halk Masalları 61 metin

A) Harikulâde Masallar 40 metin

B) Dinî Masallar 2 metin

C) Realist Masallar 19 metin

II. Şakalar ve Anekdotlar 11 metin [19]

C. Elazığ Masalları

Umay Günay tarafından hazırlanan doktora çalışmasında Elazığ'dan derlenen 70 masal metni yer almaktadır. Masalların tip numaraları Aarne-Thampson ve Eberhard-Boratav kataloğundaki tip numaraları, özetleri verilmiş, Propp metoduna göre incelenmiştir.

a. Hayvan Masalları 2 metin

b. Asıl Halk Masalları 68 metin [20]

D) Kars ve Kuzey Britanya Masalları

Ahmet Ali Aslan tarafından 30 Kars masalı Kuzey Birtanya masalları ile mukayese edilmiştir.

a. Hayvan Masalları 10 metin

b. Asıl Halk masalları 20 metin [21]

E) Taşeli Platosu Masalları

Ali Berat Alptekin tarafından bölgeden 70 masal tespit edilmiş, doktora çalışması olarak 1982 yılında tamamlanmıştır. Masalların Aarne-Thompson ve Eberhard-Boratav tip kataloğundan numaraları verilmiş, bulunmayanların karşıları boş bırakılmıştır.

Alptekin, masalların özetini vermiş, masalların **Motif İndex**'te bulunmayan motiflerin başına (**T**) harfi getirilmek suretiyle belirtilmiştir.

a. Hayvan Masalları 5 metin

b. Asıl Halk Masalları 61 metin

c. Fıkralar 2 metin

d. Zincirleme Masallar 2 metin (22)

F. Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri

Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu, 1982 yılında Türk masalları ile Binbir Gece masalları arasındaki benzer motifleri inceleyen bir doktora çalışması yapmıştır. (23)

G. Yukarıçukurova Masalları

Esma Şimşek, **Yukarıçukurova Masalları** üzerine yaptığı doktora çalışmasını 1990 yılında tamamlamıştır.

Şimşek, bölgeden derlediği 70 masal metni tespit etmiş, bunları Aarne-Thompson tip kataloğuna göre tasnif etmiştir. **Motif İndex**'te bulunmayan motiflerin başına (T) harfi getirilerek gösterilmiştir. Masallar üzerine dünyada ve Türkiye'de yapılan çalışmalar hakkında geniş bilgi verilmiştir.

a. Hayvan Masalları 5 metin

b. Asıl Halk Masalları 61 metin

c. Fıkralar 2 metin

d. Zincirleme Masallar 2 metin (24)

H) Afyonkarahisar Masalları

Mehmet Özçelik Afyonkarahisar Masalları konusundaki doktora çalışması için bölgeden 70 masal metni tespit etmiş, Aarne-Thompson tip kataloğuna göre tasnif et-

miştir. Tez 1993 yılında tamamlanmıştır.

Özçelik, çalışmasında AaTh ve EB kataloklarındaki tip numaraları ile masalların motif sıralarını verdikten sonra, tespit ettiği motifleri, **Motif Index**'le mukayese ederek motif numaralarını vermiştir. Bölge masallarında olup, **Motif Index**'te olmayan motiflerin başına (**T**) harfi getirilmiştir.

a. Hayvan Masalları 4 metin

b. Asıl Halk Masalları 63 metin

c. Fıkralar 3 metin (25)

I) Yozgat Masalları

Namık Aslan tarafından Yozgat'tan derlenen masallar konusunda 1994 yılında doktora çalışması yapılmıştır. 70 masal metni verilmiş, masallar EB-AaTh kataloğundaki tip numaraları tespit edilerek tasnif edilmiştir. Çalışmada asıl halk masalları ağırlıklıdır. Masalların **Motif Index**'teki karşılıkları bulunarak motif numaraları tespit edilmiştir. (26)

J) Van Masalları

Yılmaz Önay 1995 yılında tamamladığı doktora tezinde Van bölgesinden derlediği 70 masalı Aarne-Thompson kataloğuna göre tasnif ederek, tip numaralarıyla birlikte Eberhard-Boratav kataloğundaki tip numaraları da verilmiştir. Masalların motif sıraları verildikten sonra, benzeri bulunabilenlerin motif mukayesesi yapılmıştır. Van masallarının ortak unsurları incelenmiştir.

a. Hayvan Masalları 7 metin

b. Asıl Halk Masalları 57 metin

c. Fıkralar 2 metin

d. Zincirleme Masallar 4 metin (27)

K. Gaziantep Masalları

Behiye Köksal tarafından 1995 yılında tamamlanan doktora tezinde Antep bölgesinden 70 masal ve 3 tekerleme metni derlenmiştir. Bu metinlerin AaTh ve EB kata-

loklarındaki tip numaraları verilmiştir. Ayrıca masalların motif sıraları verilerek, 70 masal metni incelenmiştir.

a. Hayvan Masalları 5 metin

b. Asıl Halk Masalları 58 metin

c. Zincirleme Masallar 7 metin (28)

L) Meram İlçesi (Konya) Masalları

Seyit Emiroğlu tarafından 1996 yılında tamamlanan doktora çalışmasında geleneğe uygun olarak 70 masal metni üzerinde çalışılmıştır. Masalların EB-AaTh kataloklarına göre tip tespitleri ve tasnifi yapılmış; masallardaki ortak unsurlar incelenmeştir.

a. Hayvan Masalları 3 metin

b. Asıl Halk Masalları 62 metin

c. Zincirleme Masallar 5 metin (29)

C. ERZİNCAN MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Erzincan masalları konusunda derleme yapmak için sahaya çıkmadan önce bölge ile ilgili yapılan folklor, halk edebiyatı ve ağız çalışmaları araştırıldı. Çeşitli arşivler ve kaynaklar gözden geçirildi. Yaptığımız araştırmalarda masallar konusunda yayınlanmış bir eserin olmadığı, herhangi bir akademik çalışmanın yapılmadığı görüldü. Sahada iki doktora tezi hazırlanmış; Mukim Sağır **"Erzincan İli Ağızları"** adlı doktora tezinde üç masal metnine; Turhan Kaya, **"Halk Bilimi Açısından Erzincan"** isimli doktora tezinde yirmi bir masal metnine yer vermişlerdir. Bu çalışmaların dışında,- masal konusunda dört mezuniyet tezi hazırlanmış, ağız çalışmalarında ve folklor derlemelerinde örnek masal metinlerine yer verilmiştir.

A) Kitaplar

Erzincan masalları ile ilgili müstakil bir kitap hazırlanmamıştır. Erzincan masallarından bahseden ve masal metinlerinden örnekler veren yayınlar şunlardır:

a) SAKAOĞLU, Saim. **Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil,** An-

kara, Atatürk Üniversitesi Yayınları 1973, 700 s. Saim Sakaoğlu, bu çalışmasında 51 numaralı "Tuz Kadar Sevgi" masalının Erzincan varyantının olduğunu kaynak göstererek belirtmiştir.

b) ALBAYRAK, Nurettin. **Folklorumuz ve Erzincan,** Erzincan 1983, 198 s.

Altı masal metnine yer verilmiştir .

1- Padişahın üç oğlu

2- Yedi Gardaşla Bir Bacı

3- Tembel Ahmet

4- Sihirli Köpek

5- Oduncu ile Karısı

6- Yılan oğlan

c) BORATAV, Pertev Naili. **Az Gittik Uz Gittik,** İstanbul, Adam Yayınları, 1992, 318 s., 2. b. Boratav'ın bu eserinin notlar bölümünde masalların kaynakları verilirken 23 ve 28 numaralı metinlerin yayıldığı yerler bölümünde Erzincan ismi geçmektedir. Kimden ne zaman derlendiği belirtilmemiştir.

ç) BORATAV, Pertev Naili. **Zaman Zaman İçinde**, İstanbul, Adam Yayınları, 1992, 231 s. , 2.b. Bu eserin notlar bölümünde masalların kaynakları verilirken üç numaralı "Nardaniye Hanım" ve 10 numaralı "Ahu Melek" masallarının yayıldığı alanlar içerisinde Erzincan'ın da yer aldığı belirtilmiş; ancak kimden ve ne zaman derlendiği belirtilmemiştir.

d) BAYRAKTAR, Mehmet. **Kültürel Yönleriyle Anam Babam Erzincan**, Ankara 1994, 103 s.

1- Ahmak Adam

2- Padişahın Kızı

e) SAĞIR, Mukim. **Erzincan Yöresi Ağızları. İnceleme-Metinler-Sözlük, Ankara,** Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 565, 1995, XIII + 435 s. İsimsiz üç masal metnine yer verilmiştir.

f) BALLI, Osman. **Her Yönüyle Kerer Köyü,** İstanbul 1995, 229 s.

1- Üvey Analık

2- Zalim Kaynata

3- Dev Masalı

4- Padişah ve Çocukları

g) ÇANKAYA M., Temiz M. **Erzincan Ağzı**, Ankara 1995, 152 s.

1- Yumurtacı

B) Dergiler

1- GÖZAYDIN, Nejat. **"Bir Erzincan Masalı: Kadın Parmağı"** Türk Folklor Araştırmaları, 14. Cilt, No: 283, 2 / 1973, s. 6571-6572.

2- ÖZDEMİR, Fuat. **"Bir Erzincan Masalı: Padişah Oğlu ile Terzi Kızı"**, Türk Folklor Araştırmaları, 14. Cilt, No: 282, 1 / 1973, s. 6537-6538.

3- KARA, Ruhi. **"Şağlam Molla"**, Mengüceli, No: 6, Erzincan 1979, s. 8-10.

4- AKAR, Yüksel. **"Ahmak Adam"** Mengüceli, No: 7, Erzincan 1980, s. 12.

5- POTUR, Fatma. **"Erzincan Masallarından Örnekler"**, Mengüceli, No: 17, Erzincan 1981, s. 31.

1- Al Karısı

2- Üç Bacılar

6- ÇANKAYA, Metin. **"Erzincan'da Hekât Anlatma Geleneği"**, Yaklaşım, Erzincan 1995, No: 8-9., s. 26-27.

C) Tezler

a) AĞCA, Hüseyin. **Erzincan Ağzı**, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Ankara 1957-1958, 103 s. Yapılan çalışmada isimsiz dokuz masal metni yörenin ağız özelliği ile verilmiştir.

b) OKANBABA, Mustafa. **Eğin Ağzı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Mezuniyet Tezi, İstanbul 1964. Dokuz masal metni verilmiştir.

c) AKKAYA, Yılmaz. **Erzincan Ağzının Fonetik ve Morfolojik Tedkiki**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Mezuniyet Tezi, İstanbul 1968. İki masal met-

ni verilmiştir.

ç) ALTINBİLEK, Rahmi. **"Erzincan Yöresinden Derlenmiş Masallar Üzerinde Tahlil denemesi"**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1967. Yirmi iki isimsiz masal metni incelenmiştir.

d) KÖKSAL, Ali. **Erzincan, Tercan ve Çayırlı Bölgelerinde Bir Dil Araştırması**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1969. İsimsiz iki masal metni verilmiştir.

e) KOŞAR, Yıldırım. **"Erzincan Masalları Üzerine Bir İnceleme"**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1971.

1- Umurulgeyp

2- Rüyasını Söylemiyen Oğlan

3- Genç Baba, İhtiyar Oğul

4- Devlet Kuşu

5- Cezayir Padişahı

6- Muradına Nail Olmayan Dilber

7- Nigâr Hatun

8- Takdir mi İleridir Tedbir mi?

9- Şehzade ile Köse

10- Anka Kuşu

11- Doğru Kadın

12- Kocakarının Oğlu

13- Allah'ın Yazdığı Kulun Bozduğu

14- Ne İdim Ne oldum Ne Olacağım

15- Hayır ile Şer

16- Alabalık

17- Sarı İnek

18- Kızını Alan Baba

19- Garip

20- Hasan

21- Kocakarının Hırsız Oğlu

22- Süpürgeci Kız

23- Keloğlan

f) ÖCAL, Targan. **Erzincan Folklorundan Örnekler"**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1971.

1- Cem ile Anası

2- Cincili Gız Daş Oldum

3- Üç Elma

4- İhtiyar Garı ile Oğlu

5- Hacının Garısı

6- Hasan

7- Yeşil Deve

8- Keloğlan

9- Teleh Tepesi

10- Duz Gadar

11- Arap Gızı

12- Fakir Gız

13- İnci Baba

14- Tılısımlı Şeyh

15 Külden Eşşek

16- Padışah Gızı

17 Üç Gardaş

18- Süpürgecinin Gızı

19- Keloğlan

20- Safinaz Seni Kim Tikdi

21- Zümrüdü Anka Guşu

g) SÖNMEZ, Hüseyin. **Mecidiye Köyü Folkloru**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1972.

1- Ahmet ile Mehmet

2- Ayağını Yorganına Göre Uzat

3- Bal Tuluğu

4- Dünya Güzeli

5- Gül Sinan'a Neyledi

6- Koçum Koçum Koç Sahibi

7- Möminat Hanım

8- Osmanlı Gedası

9- Padişah Oğulları

10- Püskürüm Bey

11- Satlık Kul Ahmet

h) ERKILIÇ, Muammer. **Söğütözü Köyü Folkloru**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1972.

1- Akıllı Karı

2- Altın Kankullu Oğlan ile Sırma Saçlı Kız

3- Bir Eli Orak Bir Eli Çolak Olan Kız

4- Bire

5- Gençlikte mi İhtiyarlıkta mı

6- Helvacı Güzeli

7- Meyit

8- Paralı Nasihat

9- Şıldır

10- Tahir ile Hanzöhre

ı) ALP, Huriye. **Erzincan Ağzında Görülen Ses Olayları**, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1973.

1- Cem ile Anası

i) ANAR, Ümran. **Erzincan Halk Edebiyatından Örnekler**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1973.

1- Çadırdaki Kız

2- Bülbül-i Gülizar

3- Dev Masalı

4- Hasta Gelin

5- Hüsn-ü Yusuf

6- Keloğlan

7- Sarı Kuyumcunun Karısı

j) BAYRAKTAR, İhsan. **Erzincan Merkez İlçesi Üzümlü Köyü Ağzı**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1973. İsimsiz dört masal metni verilmiştir.

k) KARAKAŞ, Cevat. **Erzincan Çağlayan Bucağına Bağlı Değirmenköy, Yalınca ve Ortayurt Ağzı**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1973. İsimsiz bir masal metni verilmiştir.

l) KARAMAN, Muhittin, **Ilıç Doruksaray Köyü Masalları**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi, Erzurum 1973.

1- Evini Barkını Küçük Oğluna Veren Padişah

2- Çiftçi ile Kurukafa

3- Karanlık Dünyadan Işıklı Dünyaya Giren Avcı

4- Askerde Tanışan İki Arkadaş

5- Resmi Burda Kendi Nerde

6- Yeraltındaki Şehir

7- Tasa Kuşu

8- Kaz Doğuran Ana

9- Safa ile Cafa

10- Kuyruğu Kesilen Tilki

11- Keloğlan ile Hoca

12- Külden Yapılan Eşşek

13- Kızın Başında Öten Karga

14- Kızın Üç Şartını Yerine Getiren Adam

15- Çocuğunu Dağ Başında Bırakan Oduncu

16- Yılanı Öldüren Adam

17- Keloğlan ile Keşiş

18- Yağmurdan Islanmıyan Keloğlan

19- Çoban ile Tazı

20- Derviş ile Kızı

m) PARMAKSIZOĞLU, İlhami. **Erzincan Merkez İlçesi Dereyurt Köyü Ağzı**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü Mezuniyet Tezi, Erzurum 1973. İsimsiz dört masal metni verilmiştir.

n) KILIÇ, A. Fikret. **Otlukbeli (Karakulak) Bucağı Folklor ve Etnografyası**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1974.

1- Muradına Nail Olmayan Dilber

o) ŞENGÖZ, Erkan. **Erzincan Masalları**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1974.

1- Gülmez Sultan

2- Üç Peri Gızı

3- Hacı Ehmet

4- Tilki ile Değirmenci

5- Deve

6- Garanfil Bey

7- Ağlayan Elma ile Gülen Elma

8- İncili Çadır

9- Süpürgeci

10- Arabî Zengi

11- Bülbül-ü Gülizar

12- Hızır

13- Efsane Bey

14- İplikçi Gız

15- Dilâlim Genci

16- Üç Limonlar

17- Akıllı Memo

18- Üç Karpuz

19- Huri Oğli

20- Of Baba

21- Sarman Hanım

22- Cevahir Molla

23- Saz Sahası

24- N'olacak

25- Cevheri Civan

26- Sır Tutmaz Padişahın Oğlu

27- Baci Baci

28- Hüsn-ü Yusuf

29- Keloğlan

30- Çobanın Karısı Fatti

31- Eşgi Elma

32- Dev Masalı

p) AKPINAR, Vahap. **Erzincan İlinin Ağız Özellikleri**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mezuniyet Tezi, İstanbul 1975. Dört masal metni verilmiştir.

r) DEMİRDÖĞEN, Muzaffer. **Erzincan Merkez İlçesi Yeşilçay Köyü Ağzı**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mezuniyet Tezi, Erzurum 1975. Dört masal metni verilmiştir.

s) GÜRKAN, Lütfiye. **Erzincan Ağzı ve Yöresi Ses Olayları**, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü Mezuniyet Tezi, Erzurum 1975.

1- Ihtiyar Garı ile Oğlu

2- Keloğlan

3- Vermesin Mabut Ne Yapsın Mahmut

4- Neyidim-Ne Oldum-Ne Olacağam

5- Emrülgayb

6- Timurleng

7- Şah İsmail

8- Sabrunu Bilen Padişah Oğlu

9- Hayirinen Şer

10- Padişahın Üç Oğlu

11- Herşey Baha Galdı

12- Uğru ile Eyyâr

13- Allah'ın Emri Alabalığın Sözü

14- Çalur Üzümü

15- Keramete Giden Yol

16- Sen Bindürdün Ben Getürdüm

17- Delevere

18- Tahdir İlerüdür

19- Eyilik Bilmeyen Hoca Efendi

20- Gaz Yollasam Yolar musan

21- Ah Gız Vah Gız Gönü Gara Gız

22- Gabah Gız

23- Yeddi Bela

24- Can Gardaş

v) SAĞIR, Mukim. **Erzincan İli Ağızları**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi , Erzurum 1987. Üç masal metnine yer verilmiştir.

y) KAYA, Turhan. **Halk Bilimi Açısından Erzincan**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 1992.

1- Ah Kız Vah Kız

2- Ahmet ile Mehmet

3- Altın Balık

4- Ayşecik ile Fatmacık

5- Fıtnat ile Talat

6- İğci Baba

7- Kaltikli Mehmet

8- Keloğlan

9- Kibritçi Gız

10- Kıllıca

11- Ölü Bekleyen Gız

12- Padişahın Üç Gızı

13- Padişahın Üç Oğlu

14- Parmak Çocuk

15- Pir Hasan ve Polat Dev

16- Postlu Kız

17- Tak Tak Tabacık

18- Yetim Kızın Çilesi

19- Üç Tane Salata

20- Yeşil At Yeşil Eğer

21- Yılan Oğlan

Ç) Arşivler

Halk edebiyatı ve folklor alanında çalışmalar yapan hocalarımızın arşivlerinde Erzincan masalları ile ilgili derlemeler olduğu bilinmektedir. Fakat biz bunların hepsine ulaşamadık. Karadeniz Teknik Ünversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Ali ÇELİK, yöremizden öğrencileri vasıtasıyla dokuz masal metni derletmiştir:

1- Akılsız Kız

2- Koluk Keçi ile Nine

3- Meyit

4- Tahir ile Zöhre

5- Helvacı Güzeli

6- Gençlikte mi İhtiyarlıkta mı

7- Paranın Nasihatı

8- Altın Kankullu Oğlan ile Sırma Saçlı Kız

9- Şıldır

NOTLAR

(1) SEYİDOĞLU , Bilge ."**Masal**". İstanbul ,Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi., 1986, 6. Cilt, s. 149-153.

(2) SAKAOĞLU , S aim. **Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil**. Ankara, 1973, s. 5.

(3) GÜNAY, Umay. **Elazığ Masalları**. Erzurum, 1975, s. 2.

(4) BORATAV, Pertev Naili. **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**. İstanbul,1982, s.75.

(5) ALPTEKİN, Ali Berat. **Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması**. Elazığ, 1982, s. VII (Yayınlanmamış doktora tezi)

(6) ŞİMŞEK, Esma. **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması**. Elazığ, 1990, s. 3 (Yayınlanmaşı doktora tezi).

(7) KUNOS, İgnacz. **Türk Halk Edebiyatı**. İstanbul, 1978, s. 113.

(8) DOĞANÇ , H. Ayhan. "**Stith Thompson ve Masal (The Folktale) Adlı Kitabı" Masal Araştırmaları Folktale Studies**. İstanbul, 1988, s. 165-172.

(9) THOMPSON, Stith . **The Folktale**. USA, 1946, 415 s.

(10) ALPTEKİN, s. 60.

(11) AARNE, Antti . **Verzeichnis der Marchen Typen mit Hilfe Von Fachgenossen Ausgerbeitet**, Helsinki 1910

(12) SAKAOĞLU, , s. 69

(13) THOMPSON, Stith. **The Types of The Folktale**. Helsinki, 1964

(14) ALPTEKİN, s. 64.

(15) EBERHARD, Wolfram- Boratav, Pertev Naili. **The Typen Turkischer Volksmarchen.** Weisbaden, 1953

(16) SAKAOĞLU, s. 74·

(17) WALKER, Worran S.-Uysal, Ahmet Edip. **Tales Alive in Turkey**. Cambrige, 1966

(18) SAKAOĞLU, Saim. **Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil**,. An-

kara, 1973, 700 s.

(19) SEYİDOĞLU, Bilge. **Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar.** Ankara, 1975, 451 s.

(20) GÜNAY, Umay. **Elazığ Masalları**, Erzurum 1975, 534 s.

(21) ASLAN, Ahmet Ali. **Kuzeydoğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Edebiyatında Masallar**. Erzurum, 1980 (Yayınlanmamış doktora tezi)

(22) ALPTEKİN, Ali Berat.**Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması**, Erzurum, 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi)

(23) AKKOYUNLU, Ziyat Abdülmecit. **Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri**, Ankara, 1982

(24) ŞİMŞEK, Esma. **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması.** Elazığ, 1990 (Yayınlanmamış doktora tezi)

(25) ÖZÇELİK, Mehmet. **Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma.** Konya, 1993 (Yayınlanmamiş doktora tezi)

(26) ASLAN, Namık. **Yozgat Masalları.**, Kayseri, 1994, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

(27) ÖNAY, Yılmaz. **Van Masalları Üzerine Bir Araştırma**. Van, 1995 (Yayınlanmamış doktora tezi)

(28) KÖKSAL, Behiye. **Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme.** Konya, 1995 (Yayınlanmamış doktora tezi)

(29) EMİROĞLU,Seyit.**Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerine Bir İnceleme**. Konya, 1996 (Yayınlanmamış doktora tezi)

BİRİNCİ BÖLÜM

A- ERZİNCAN MASALLARINI DERLEME ŞEKLİ

B- KAYNAK ŞAHISLAR ve MASALLARIN KAYNAKLARI

C- ERZİNCAN MASALLARININ TİP YAPISI

A- Tasnifi

B- Masalların Tip Numaraları ve Özetleri

A. ERZİNCAN MASALLARINI DERLEME ŞEKLİ

Folklor ve halk edebiyatı yönünden oldukça zengin olan Erzincan'da gün geçtikçe unutulup kaybolmakta olan **masallar** konusunda çalışma yapmaya karar verdim.

Beni bu konuda derleme ve araştırma yapmaya sevk eden, ilimizde halk edebiyatı ve folklor konusunda araştırma ve inceleme yapanlara yardımcı olan emekli öğretmen Mustafa Uçar olmuştur. Kendisi Erzincan halk oyunları ve halk müziği alanında çalışma yapmış, bu sahaya önemli katkılarda bulunmuştur.(1)

Emekli öğretmen Mustafa Uçar, Erzincan masallarının gün geçtikçe unutulduğunu, çoğunun masal özelliğini yitirdiğini; bilenlerin de her gün azalarak vefat ettiğini, derleme hususunda geç kalındığı ile ilgili zaman zaman telkinlerde bulundu. Bu sözlü malzemenin daha fazla zaman kaybetmeden derlenmesi gerektiğini, bunun millî bir görev olduğunu belirterek, beni masallar konusunda derleme yapmaya sevk etti.

Sahaya çıkmadan önce, bölge ile ilgili yayınlanmış kitapları, dergileri, öğrenci tezlerini ve arşivleri gözden geçirdim. Yapılan çalışmalarda; kitap ve dergilerde yeteri kadar masal metnine yer verilmediğini gördüm. Öğrenci tezlerinde yeterli olmasa bile tahmin ettiğimizin üzerinde masal çalışmalarıyla karşılaştım. Bu çalışmalar giriş bölümünde kronolojik olarak verildi.

Masal derlemeleri öncesi sahaya çıkmadan önce, derleme metotları hususunda yayınlanan eserleri araştırarak inceledim. Kenneth S. Goldstein'in "Sahada Folklor Derleme Metotları"(2) Saim Sakaoğlu'nun "Sahada Derleme Metotları" (3) ve Muhan Bali'nin "Halk Edebiyatına Giriş Derleme Metotları"ndan (4) faydalandım. Ayrıca Ziya Gökalp'in Küçük Mecmua'da neşretmiş olduğu "Usullere Dair: Halkıyat-ı Masallar" adlı makalesinde masalların derlenmesinde nelere dikkat edilmesi husunda çok önemli bilgiler vermektedir. Ziya Gökalp bu makalesinde masal toplamanın usulleri hakkında bilgi verir:

" Halk masalı her masal söyliyenden alınmaz. Çünkü masalın kendine mahsus bir tâbirleri, kendine mahsus lisanı vardır. Masalları hususi tabirleriyle, hususi şivesiyle nakleden ancak ocaktan yetişme masalcıdır. Masallar eski ozanlığın kadınlarda devam eden kısmıdır. Ozanlık babadan oğula kaldığı gibi, masalcılık da anneden kıza intikal eder. Erkek masalcılar varsa da ekseriya masallar kadın cinsindendir. Masalcı kendi sahasında bir nev'i sanatkârdır. Ağzından çıkan bile değiştirilmemelidir. Masal ağızlardan nasıl çıkarsa aynen zaptedilmelidir. Hakiki masalcının iki üç masalı başkalarından alınacak binlerce masala müreccahtır. Binâenaleyh, halkıyatçılar bir hakiki masal-

cıya tesadüf ettiler mi onun bütün masallarını zaptederler. Başkalarındanki masallara kulak bile asmazlar.

.... Bir masal zapteden bunu hangi kasabanın veya köyün mahallesinden ve hangi kuryeden zaptettiğini kaydetmelidir. Bu adam Türkmen mi, Yörük mü yoksa bu gibi ünvanlardan haiz olmayan Türk mü? Eğer henüz il hayatı yaşayanlardansa hangi ilden ve hangi boydan olduğunu da göstermek lâzım gelir. Masalları zapteden, masalcının ilinden, boyundan başka içtimâi vaziyeti, seciyyesi hüviyetini de defterine kaydetmelidir. Masalcı masalı kimden almış ve o da kimden almış, mümkünse bunları da zincirleme olarak yazmalı, ta ki elde edilen masalın hangi zümreye mensup olduğu ve hangi şahıstan alındığı tamamiyle malum olsun." (5)

Masal derlemelerimizde, Ziya Gökalp'in işaret ettiği masal derleme usullerine riayet edilmiş; masal metinleri birinci ağzıdan, yöre ağız özelliği bozulmadan olduğu gibi yazıya geçirilmiştir.

Erzincan yöresinde önceden derleme çalışması yaptığım için, bölgede derlemeye nereden, nasıl başlanacağını biliyordum. (6) Kaymakamlıklar vasıtasıyla merkeze uzak köylere gönderdiğim derleme fişlerine iki öğretmen cevap verdi. Masalların derlenmesinde de aynı yolu izledim. Fakat yine olumlu bir sonuç alamadım. Şehir merkezine uzak olan köylerde işsizlik ve güvenlik dolayısıyla büyük şehirlere göçün yaşandığını, bu tip malzeme derlenecek kaynak kişilerin bulunmadığını, köyde olanların da bu hususta bilgi sahibi olmadıklarını öğrendim.

Masalların çoğunu üç masal anasından tespit ettim. Üç bayandan kırk sekiz masal derledim. Diğer masalları da sekiz bayan, üç erkek masalcıdan tespit ettim. Bayan masalcıların yedisi kırk beş yaşın üzerinde olup, okuma-yazmaları yoktur. Bir bayan masalcı ilkokul mezunu; üç bayan masalcı yirmi beş yaşın üzerinde olup, lise mezunudur. Erkek masalcılar altmış beş yaşın üzerinde olup, ikisi ilkokul mezunu, biri yüksekokul mezunudur.

Yöremizden bayan masalcılardan bantla malzeme tespiti zor olsa da bayan arkadaşlarımızın yardımıyla onlara ulaşarak masalları derledik. Yirmi üç bantla yüz elliye yakın masal derlendi. Bunlardan masal özelliği taşıyan, bozulmayan yetmiş tanesini inceledik.

Masal derlemesinde kış mevsimini seçtim. Çünkü, köylerde yaz mevsiminde iş zamanında masal derlemek mümkün olmadı. Derleme için en uygun mevsim kış mevsimidir. Bölgede masal anlatıcıları kadınlardır. Erkekler masal bilmezler. Bayanların anlattığı masalların çoğunluğu kahramanı bayan olan, olağanüstü masallardır. Hatta

derlediğim masallardan yirmi beş tanesinin kahramanı bayandır. Erkekler halk hikâyelerinin bozulmuş şekillerini masal diye anlattılar. Bunlar fıkra türünde, Keloğlan masalları grubuna giren güldürücü masallardır. Masal anlatan erkeklerin hemen hemen hepsinin masal anlatan bir bayandan masal öğrendiklerini tesbit ettim.

Masal anlatmada hüner kadınlarındır. Masalcı bütün hünerini masalda gösterir. Hatta bazen olayın içine o kadar dalarlar ki; kendileri yaşıyormuş gibi anlatırlar. Masalın akıcılığı, dinlenirliği masalcının yetişmesine, çevresine, görgüsüne ve kültürüne bağlıdır.

Yaptığımız araştırmada şimdiye kadar Erzincan masalları konusunda yapılan çalışmalarda ve arşivlerde 278 masal tesbit ettik, bizim derlediğimiz 70 masalla birlikte bu sayı 348'e çıkmıştır. Çalışmamızda tarafımızdan bantla derlenen masallar incelenmiştir.

ÇalışmamızdaTarihi-Coğrafi Metoda bağlı kalınmış, anlatıcının çevresi, eğitimi, yetişmesi, masalı kimden öğrendiği hususları belirtilmiştir. Masalların özeti verilerek dünya masalları arasındaki yeri tesbit edilmiştir.

Erzincan bölgesinde yaptığımız masal derlemeleri sırasında, halk edebiyatı ve folklor ürünlerinin gün geçtikçe unutulduğunu, bilenlerle birlikte yok olduğuna şahit oldum. Bundan böyle bozulmamış, orijinal folklor ve halk edebiyatı malzemesi bulmak ve derlemek zor olacaktır. Yaptığımız çalışma belki son olmasa bile, bir daha yapılması ve derlenmesi zor bir çalışma olacaktır. Çalışmamız sırasında masal derlediğim üç bayan masalcı, çalışma bitmeden vefat etmiştir. Onlardan aldığım malzemeyi bir yere kaydettiğim için mutluyum. Çünkü bu malzemelerin yirmi beş yıl önce anlatılanı ile şimdi anlatılanları arasında çok farklılık gördüm. Belki de bundan sonra halk bilimciler derlemeden çok, derlenen malzemeler üzerinde çalışma yapacaklardır.

Halk edebiyatı ve folklor ürünlerinin gün geçmeden, bozulmadan, başka kültürlerin etkisi altında kalmadan derlenmesi gerekmektedir. Bu hususta üniversitelerimize, Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na önemli görevler düşmektedir. Yine derleme konusunda yerel yönetimler vasıtasıyla proje yarışmaları düzenlenmeli ve araştırmacılar teşvik edilerek ödüllendirilmelidir. İlgili fakültelerin bölümleri proje sunmak kaydı ile -maddi kaynak bakımından- yerel yönetimler tarafından desteklenmelidir.

B. KAYNAK ŞAHISLAR ve MASALLARIN KAYNAKLARI

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Aşye AÇIKBAŞ

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 26

c) Tahsili : Lise

d) Masalı Kimden dinlediği : Annesinden

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 5 Şubat 1994

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Sultan Mahmud (47)

2. Akıllı Kız (66)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Zehra ALTUN

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 26

c) Tahsili : Lise

d) Masalı Kimden dinlediği : Annesinden

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 20 Mart 1994

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Açıl Sofram Açıl (33)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Nesrin BAYDUR

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 64

c) Tahsili : Okur-yazar değil

d) Masalı Kimden dinlediği : Büyüklerinden

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 20 Mayıs 1994

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Balta Bıyık (8)

2. Üç Kız Kardeş (40)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Ağca ÇUHADAR

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 66

c) Tahsili : Okur-yazar değil

d) Masalı Kimden dinlediği : Annesinden

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 17 Eylül 1995

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Deli Kadın (50)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Hamdi GEDİK

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 80

c) Tahsili : Okur-yazar

d) Masalı Kimden dinlediği : Hatırlamıyor

e) Mesleği : Lokantacı

f) Masalın Derlenme Tarihi : 10 Eylül 1995

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Dinler Söylemez Sultan (9)

2. Yazılan Yazı Bozulmaz (26)

3. Hz. İsa (58)

4. Vezir Alaaddin (63)

5. Padişahın Oğlu (68)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Aysel KARAÇAY

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 56

c) Tahsili : İlk okul

d) Masalı Kimden dinlediği : Babaannesi Münevver Uçar

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 17 Kasım 1992

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Serçe (1)
2. Horoz (3)
3. Kırmızı Yanaklı Kız (5)
4. Kül Kedisi (6)
5. Anka Kuşu (12)
6. Kara Kantoz (13)
7. Karga Kız (14)
8. Üç Turunçlar (16)
9. Sadullah (18)
10. Kara Kulak (20)
11. Sünnet Olan Kız (21)
12. Bomba Üzümü (23)
13. Yılan Bey (24)
14. Bahtı Kara Kız (34)
15. Gülbahar (37)
16. Kıllıca (38)
17. Akıllı Kızın Tavuğu (39)
18. Muradına Ermiyen Dilber (42)

19. Şağlam Molla (43)

20. Kalleş Adam (54)

21. Hatan Kızım (56)

22. Arsız Kız (59)

23. Çıtdan Kız (62)

24. Deliren Oğlan (64)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Fatma TANYILDIZI

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 96

c) Tahsili : Okur-yazar değil

d) Masalı Kimden dinlediği : Hatırlamıyor

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 15 Ağustos 1995

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Peri Padişahının Kızı (4)

2. Kurbağa (15)

3. Gülmez Sultan (17)

4. Şamdanım (19)

5. Ahmet Bey (22)

6. Felek (27)

7. Telli Senem (44)

8. Sersem Mehmet (46)

9. Üç Altın (52)

10. Haşıl (65)

11. Çiftçi (70)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Mahinur UÇAR

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 64

c) Tahsili : İlkokul

d) Masalı Kimden dinlediği : Babasından

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 15 Ekim 1993

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Tık Tık Eden Kabakçık (31)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Mehmet UÇAR

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 72

c) Tahsili : İlk okul

d) Masalı Kimden dinlediği : Annesinden

e) Mesleği : Marangoz

f) Masalın Derlenme Tarihi : 27 Ekim 1994

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Nakes Kardeş ile Cömert Kardeş (10)
2. Dilaremcengi (41)
3. Sılik (67)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Mustafa UÇAR

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 66

c) Tahsili : Yüksekokul

d) Masalı Kimden dinlediği : Annesinden

e) Mesleği : Emekli öğretmen

f) Masalın Derlenme Tarihi : 19 Aralık 1993

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Keçelce (55)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Münevver UÇAR

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 85

c) Tahsili : Okur-yazar değil

d) Masalı Kimden dinlediği : Hatırlamıyor

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 15 Ekim 1980

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Kara Böcek (2)

2. Dul Kadının Keçisi (25)

3. Dürüst Hırsız (51)

4. Cadının Kızı (61)

5. Kuyudaki Kadın (69)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Hatice UYMAZ

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 85

c) Tahsili : Okur-yazar değil

d) Masalı Kimden dinlediği : Hatırlamıyor

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 12 Ekim 1994

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Bahtı Kara Gelin (60)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Ayşe ÜNAL

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 26

c) Tahsili : Lise

d) Masalı Kimden dinlediği : Annesinden

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 12 Haziran 1993

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Sırma Saç (7)

a) Masalı Anlatanın Adı Soyadı : Mahbup YAZICIOĞLU

b) Doğum Yeri ve Yaş : Erzincan - 46

c) Tahsili : Okur-yazar değil

d) Masalı Kimden dinlediği : Annesinden

e) Mesleği : Ev kadını

f) Masalın Derlenme Tarihi : 2 Mayıs 1993

g) Anlattığı Masallar ve Numaraları :

1. Tembel Ahmet (11)
2. Bıcilo (28)
3. Horozdan Korkan Adam (29)
4. Ayşecik (30)
5. Oduncu Hasan (32)
6. Er mi Gelsin Geç mi Gelsin (35)
7. İncili Çadır (36)
8. Yumurtacı (45)
9. Akıllı Kardeş ile Deli Kardeş (48)
10. Hiçinen Miç (49)
11. Fakir Adamın İneği (53)
12. Kızlar Babası (57)

C. ERZİNCAN MASALLARININ TİP YAPISI

A. Tasnif :

Erzincan masallarından 70 masal metni incelenerek; Antti Aarne-Stith Thompson [1] tasnifine göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

1. Hayvan masalları	3 metin (1,2,3)
2. Asıl halk masalları	67 metin (4-70)
a) Olağanüstü Masallar	51 metin (4-44, 59-68)
b) Dinî masallar	1 metin (58)
c) Realist masallar	15 metin (45-57, 69-70)
3. Fıkralar	--
4. Zincirleme masallar	--
5. Sınıflandırmaya girmeyen masallar	--

İncelediğimiz masallar arasında tasnifteki 3, 4, 5. maddenin örneklerine rastlanmamıştır. Ağırlık asıl halk masalları üzerindedir. Motif incelemesinde de görüleceği gibi bu tür masallar motif yönünden de zengindir.

Masalları Wolfram Eberhard ve Pertev Naili Boratav'in birlikte hazırladıkları tip kataloğundaki [2] tasnif esas alınarak sıraya koyduk ve ortak tiplerin numaralarını belirledik. Tip numarası tespit edilemeyen 13 metni, (58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70) katalokta numaraları tespit edilen masallardan sonra koyduk. Bu masallar asıl halk masalı olup, bunlardan 10 tanesi (59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68,) olağanüstü masallar, bir tanesi (58) dinî masal, diğer iki tanesi (69, 70) de realist masallardandır.

Eberhard-Boratav tip kataloğundak tip numaraları tesbit edilen 57 masaldan 8 masalın (20, 36, 39, 41, 42, 44, 47, 52) tip numaraları Antti Aarne ve Thompson kataloğunda tespit edilememiştir. Asıl halk masalları grubuna giren 6 masalın (5, 19, 20, 36, 39, 51) tip numaraları karışık olup iç içe girmiş masallardandır.

İncelediğimiz masalların Eberhard-Boratav kataloğundaki dağılımı şöyledir:

A. Hayvan masalları 2 (1, 2)

B. Hayvan ve insan 1 (3)

C. Hayvan veya bir ruh insana yardım eder 10 (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13)

D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme 11 (14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24)

E. İyi ruhla ve evliyalarla yaşama ---

F. Kaderin hakimiyeti 3 (25, 26, 27)

G. Rüya ---

H. Kötü ruhlarla yaşama 4 (28, 29, 30, 31)

I. Sihirbazlar 2 (32, 33)

J. Bir kız sevgili bulur 5 (34, 35, 36, 37, 38)

K. Bir erkek sevgili bulur 1 (39)

L. Fakir kız zenginle evlenir 1 (40)

M. Kıskançlık ve iftira 4 (41, 42, 43, 44)

N. Hor görülen koca kahramandır ---

O. Zina ve baştan çıkarma ---

P. Acayip icraat ve olaylar ---

Q. Acayip davalar 1 (45)

R. Realist masallar 2 (46, 47)

S. Acayip tesadüfler ---

T. Komik hikâyeler ---

U. Aptal ve Tembel erkekler ve kadınlar 3 (48, 49, 50)

V. Hırsız ve dedektif 1 (51)

W. Akıllı, hilekâr veya cimri erkek ve kadınlar 6 (52, 53, 54, 55, 56, 57)

B. Masalların Tip Numaraları ve Özeti :

Bu bölümde masalların tip numaraları **Aarne-Thompson** ve **EB** kataloğunda araştırıldı. Masal metinleri arasında tek tipli masallar olduğu gibi, bir kaç tipin birleş-

mesinden meydana gelen masallar da tespit edilmiştir. İki katalokta da tespit edilemeyen masallar (-) işareti ile gösterilmiştir.

Masalların tip ve özeti verilirken Eberhard-Boratav ve Aarne-Thompson'ın tip numaraları, **EB** ve **AaTh** şeklinde kısaltılarak verilmiş, aşağıdaki sıra takip edilmiştir.

a) Masalın adı:

b) Masalın EB ve AaTh kataloğundaki tip numaraları :

c) Masalı anlatanın adı soyadı ve bulunduğu yer:

d) Masalın özeti:

NOTLAR

(1) UÇAR, Mustafa. Erzincan'da Giyim Kuşam Halk Oyunları ve HalkTürküleri Ankara, 1993, 320 s.

(2) GOLDSTEIN, Kenneth S. Sahada Derleme Metotları (Çev. : Prof. Dr. Ahmet E. Uysal). Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1977, 128 s.

(3) SAKAOĞLU, Saim. Sahada Derleme Metotları. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını,1988, 206 s.

(4) BÂLİ, Muhan. Halk Edebiyatına Giriş Derleme Metotları (Ders Notları). Erzurum, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1988, 24 s.

(5) GÖKALP, Ziya. "Masallar Nasıl Toplanmalı". Halk Bilgisi Mecmuası, 1928, Yıl: 1, Cilt : I, s. 22-25.

(6) KARA, Ruhi. Erzincan Manileri. Ankara, 1993, 159 s.

---------- Erzincan Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma. Ankara, 1993, 147s.

---------- Erzincan'ın Göz Yaşları (Deprem Ağıt ve Destanları). Ankara, 1993, 256 s.

BİRİNCİ MASAL

a) **Serçe**

b) EB : 19, Aa Th: 1655

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti :

1- Serçenin ayağına batan dikeni, nine çıkarır. Serçe, dikeni nineye emanet eder.

2- Nine unutur, dikeni tandıra atar; ekmek pişirir.

3- Serçe, ninenin ekmeğini kaçırır, çobana verir. Çoban serçeyi beklemez, ekmeği yer.

4- Serçe, çobanın koyununu kaçırır, düğün sahibine verir. Düğün sahibi yemek için serçeyi beklemez.

5- Serçe, gelini kaçırır, kaval çalan çobana verir.

6- Kavalı alır, taşın başına çıkar; başından geçenleri kavalla anlatır.

İKİNCİ MASAL

a) **Kara Böcek**

b) EB : 21, Aa Th: 2023

c) Münevver Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Kara böcek evlenmek için yola çıkar.

2- Yolda çiftçiye rastlar. Çiftçiyle evlendiğinde onu dövüp dövmeyeceğini sorar. O da sopayla döveceğini söyler.

3- Yılanla karşılaşır, ona sorar. O da kelep olup üzerine düşeceğini söyler.

4- Fare de kuyruğu ile döveceğini söyler. Fare ile evlenmeyi kabul eder.

5- Fare yiyecek getirmek için düğüne gider, Kara böceği unutur.

6- Kara Böcek, Fareyi aramak üzere yola çıkar. Yolda atın ayağının açtığı çukura düşer, daha çıkamaz. Kara böcek, yoldan geçenlerle fareye haber gönderir.

7- Fare, Kara Böceği kurtarmaya gelir, Kara Böcek küser elini vermez.

8- Fare, Kara Böceğin üzerine toprakla kapatır, Kara Böcek ölür. Fare düğüne gider karnını doyurur.

ÜÇÜNCÜ MASAL

a) **Horoz**

b) EB : 33, Aa Th: 715

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Horoz, padişahın çöplüğünde altın bulur. Padişahdan zengin olduğunu söyler.

2- Padişah horozu yakalattırır, altını alır.

3- Horoz, padişah altınımı çaldı diye öter. Padişah rezil olur. Altınını verirler, bu sefer de padişah benden korktu diye öter.

4- Padişah horozu kestirir.

5- Padişah horozu yerken, " Bu nasıl değirmenler, bu nasıl dar sokaklar?" diyerek padişahla alay eder.

6- Padişah sancılanır, tuvalete gider.

7- Horoz tekrar padişah ile alay ederek, onu sinirlendirir.

8- Horoz çöplüğe gider, padişahın kendisinden korktuğunu ilan eder.

DÖRDÜNCÜ MASAL

a) **Peri Padişahının Kızı**

b) EB : 58, Aa Th: 200; 560

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir çocuk satmak için götürdüğü yünleri vererek, çocukların öldürmek istediği

yılanı, kediyi, köpeği, fareyi kurtarır.

2- Yılan çocuğa iyilik etmek ister. Peri Padişahının kızı olduğunu söyler. Onu babasının memleketine götürür.

3- Yılan, oğlana babasının parmağındaki sihirli yüzüğü istemesini söyler.

4- Padişah istemeyerek de olsa yüzüğü verir. Yüzüğü yalayıp yere attığında bir arabın çıkacağını, her türlü isteğini yerine getireceğini söyler.

5- Çocuk evine geri döner. Yüzük vasıtasıyla zengin olur.

6- Annesinden padişahın kızını kendisine almasını ister. Padişah bazı zorluklar ileri sürer. Çocuk arab vasıtasıyla bunların üstesinden gelir.

7- Padişah damadının ve kızının zenginliğini kıskanır. Kızına yüzüğü kendisine getirmesini söyler.

8- Kız yüzüğü babasına verir. Padişah arab vasıtasıyla çocuğun her şeyini alır.

9- Köpek, fare, kedi padişahtan sihirli yüzüğü geri alırlar. Yüzüğü balık yutar.

10- Balığı bulur, karnından yüzüğü çıkarırlar. Padişah cezalandırılır.

BEŞİNCİ MASAL

a) **Kırmızı Yanaklı Kız**

b) EB : 60 (3-4-5-6. Maddeler), Aa Th: 510 (3-4-5-6. Maddeler)

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Çocuğu olmayan padişaha yaşlı ihtiyar elma verir. Cuma akşamı eşiyle yemesini ister. Elmanın çekirdeklerini dikmesini, doğacak oğlunu hangi kızın yanakları yetişen elmanın rengindeyse onunla evlendirmesini söyler.

2- Padişahın hanımı, oğluna yanakları yetişen elmaların renginde olan bir kız arar.

3- Fakir bir ailenin kızı beğenilir, düğün hazırlıkları yapılır; kızı çekemeyenler işi bozarlar.

4- Kız değişik kıyafetler giyer, çeşitli yollardan şehzadeye Peri Padişahının kızı diye tanıtılır.

5- Kız sohbet sırasında meyva yerken elini kestirir, şehzade mendilini bağlar.

6- Padışahın oğlu kızı tanır, onunla evlenir.

ALTINCI MASAL

a) **Kül Kedisi**

b) EB : 60, Aa Th: 510

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir adamın hanımı ölür; bir oğlu ve bir kızı yetim kalır. Onlara üvey anne getirir.

2- Üvey anne çocukalara yüz vermez. Evin bütün işini kıza yaptırır.

3- İki kardeş, ev işinin dışında dışarıda hayvan otlatmaya giderler. İnek onları boynuzlarından akan yağ ve balla besler.

4- Üvey anne çocukların sıhhatli oluşlarını kıskanır, ineği kestirir.

5- Kız yün eğirirken bir nineye rastlar. Nineye yardım eder. Nine onu beyaz akan suda yıkar, kız dünya güzeli olur.

6- Üvey annenin kızı da aynı yolu izler. Kız nineyi azarlar. Nine onu siyah suda yıkar. Kız daha da çirkin olur. Alnında simsiyah bir hortum çıkar.

7- Padişah kız beğenmek için tellal bağırttırır. Üvey anne, Kül Kedisi'ni evde bırakır, kendi kızını götürür.

8- Periler, Kül Kedisi'ni padişahın bulunduğu Has Bahçeye götürürler. Padişahın oğlu âşık olur. Kız arabaya bineceği vakit ayakkabısının biri orda kalır.

9- Padişahın oğlu ayakkabının sahibini arar. Ayakkabı Kül Kedisi'ninin ayağına olur. Padişahın oğlu Kül Kedisi'yle evlenir.

YEDİNCİ MASAL

a) **Sırma Saç**

b) EB : 61, Aa Th: 554

c) Ayşe Ünal / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişah, doğacak olan çocuğunu görmeden savaşa gider.

2- Karısına; erkek olursa koluna kendi pazubantını, kız olursa kendisinin başörtü -

sünü bağlamasını tembih eder.

3- Padişahın oğlu olur. Babasının arkasından gitmek ister.

4- Padişahın komşusu olan Yahudi oğlu, padişahın oğluyla yolda arkadaş olur.

5- Yahudi, padişahın oğlunun kolundaki pazubantı alır. Kendisinin padişah oğlu olacağını , kimseye söylememesini tembih eder.

6- Yahudi, padişaha kendisinin onun oğlu olduğunu, şehzadeyi de hizmetçisi diye tanıtır

7-Yahudi, Şehzadeyi Sırma Saçı getirmek için gönderir.

8- Şehzade, yolda ölmek üzere olan; kuş, balık ve karıncaya yardım eder. Onların verdiği sihirli tüylerle, Sırma Saç'ın şartlarını yerine getirir.

9- Yahudi, geri dönen padişahın oğlunu öldürtür.

10- Sırma Saç, hizmetçinin padişahın oğlu olduğunu bilir, sihirli sudan içirerek onu diriltir.

11- Yahudi cezalandırılır. Şehzade ile Sırma Saç evlenirler.

SEKİZİNCİ MASAL

a) **Balta Bıyık**

b) EB : 62, Aa Th: 507 A, 507 C, 945

c) Nesrin Baydur / Erzincan

d) Masalın özeti:

1-Padişahın gözlerine derman olacak taş, alabalığın karnındadır.

2- Şehzade, alabalığa kıyamaz, balığı tekrar denize atar.

3- Padişah oğluna kızar, onu evden kovar.

4- Şehzade yolda Balta Bıyık'la arkadaş olur. Yolda Hızırla karşılaşır. Hızır onlara gidecekleri yönde yardımcı olur.

5- Şehzade Halep Beyinin kızına âşık olur. Balta Bıyık ona yardım eder.

6- Halep Beyi, kızının daha önce dört kişi öldürdüğünü, şehzadeyi dc öldürebileceğini söyler.

7- Şehzade kabul eder. Kırk gün kırk gece düğün ve kırk kat elbise şartı koşulur.

8- Gerdek gecesi kızın ağzından yılan çıkar, şehzadeyi zehirleyeceği sırada Balta

Bıyık yılanı öldürür.

9- Balta Bıyık ile Şehzade denizin kenarına gelirler. Mallarını bölüp ayrılmak isterler. Her şeyi bölerler. Kızı da ikiye bölecekleri sırada kız korkar, kızın ağzından kırk tane yılan çıkar. Balta Bıyık hepsini öldürür.

10- Balta Bıyık kızın şimdi temizlendiğini, daha şehzadeye bir şey yapamayacağını söyler.

11- Balta Bıyık, Şehzadeye, "İyilik et denize at, balık bilmezse Hâlik bilir." der. Kendisinin suya attığı ala balık oluduğunu söyler. Babasının gözlerini iyi edecek taşı verir. Balık olur, kendisini suya atar.

DOKUZUNCU MASAL

a) **Dinler Söylemez Sultan**

b) EB :63, 290 Aa Th: 505, 507 A, 508. 945

c) Hamdi Gedik / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Anne oğlunun gurbetten dönmesi halinde derdi olmayana gömlek diktirme vaadinde bulunur.

2- Yeni evlenen padişahın gelinine gider. O daha da dertli çıkar. Padişahın oğlu, hanımını tokmakla her gün dövmektedir.

3- Kadın, padişahın oğlunu, Dinler Söylemez Sultan'a gitmesini tembih eder. Padişahın oğlu Dinler Söylemez Sultan'ı aramaya çıkar.

4- Padişahın oğlu, kızı söyletemez. Padişahın saraçlığını yapar.

5- Padişahın oğlu kendisini kurtarması için babasına ve hanımına mektup yazar. Mektuplar yanlış verilir.

6- Kız kılık değiştirir. Kocasını kurtarmaya gider. Yolda fare ile karışlaşır. Fare söylemez sultanı söyletmek için neler yapması gerektiğini söyler.

7- Fare iki masal anlatır. Sonuçlarını sorar. Dinler Sölemez Sultan cevabını vermek suretiyle konuşur.

8- Kız padişahtan saraçlık yapan kocasını ister. Fakat kocası onu tanımaz.

9- Kız kocasını kervancılara bırakır. Önceden yola çıkar; saraya gelir kıyafetini değiştirir.

10- Padişahın oğlu kendisine eziyet çektirdiği için onu dövmek ister. Kız onun saraç olduğunu hatırlatır.

11- Kocası bu durumu kimseye söylememesini rica eder.

ONUNCU MASAL

a) **Nekes Kardeş İle Cömert Kardeş**

b) EB : 67. 253, Aa Th: 613

c) Mehmet Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir bir adamın biri mert, diğeri cimri iki oğlu iş bulmak için yola çıkarlar. Cimri kardeş, yolda kardeşininin yemeğini yer, kendisinin yemeğinden vermez.

2- Cömert kardeş bir değirmene sığınır. Orda cinlerden altınların yerini, padişahın kızının derdinin dermanını öğrenir.

3- Terzi dükkânındaki altınları çıkarır, terziyi sıkıntıdan kurtarır; padişahın kızını ölümden kurtarır. Onunla evlenir, padişahın yerine geçer.

4- Cimri kardeş, cömert kardeşden bu mevkiye nasıl geldiğini sorar. O da başından geçenleri anlatır.

5- Cimri kardeş değirmene saklanır. Cinler altınların alındığını, padişahın kızının iyileştiğini öğrenirler. Aralarındaki haini araştırırlar. Cimri kardeşi görür, onu sopalarlar.

6- Cömert kardeş, cimri kardeşine bir daha hainlik yapmamasını söyler; o da tövbe eder.

ON BİRİNCİ MASAL

a) **Tembel Ahmet**

b) EB : 71, Aa Th: 570 A

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahla kızı üstü başı pis olan bir adam üzerine iddiaya girerler. Padişahın

kızı adamın karısını kabahatlı bulur.

2- Padişah, kızını şehrin en tembel adamıyla evlendirir.

3- Padişahın kızı, çalışıp yiyecek getirmesi için, tembel kocasını dışarı atar, eve almaz. Adam iş aramaya başlar.

4- Tembel Ahmet çalışır, para kazanır; padişahın sarayına karşılık bir saray yaptırır. Kız, babasını davet eder.

5- Padişah konakları, sarayı görür, şaşırır!.. Kızının haklı olduğunu kabul eder.

ON İKİNCİ MASAL

a) **Anka Kuşu**

b) EB : 72, Aa Th: 301 A, 301 B

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın bahçesine musallat olan devi, üç kardeşten küçüğü yaralar, dev bir kuyuya girer. Küçük kardeş onu takip eder.

2- Kuyuda üç kız görür. Devin elinden kurtarır. Küçük kız oğlanın başına gelecekleri bilir. Saçından iki kıl verir. Sıkıntıya düştüğü vakit iki kılı bükmesini söyler. Ağabeyler, kızları yukarı çektikten sonra, küçük kardeşlerini kıskanarak, onu kuyuda bırakırlar.

3- Küçük oğlan, kılı büker, iki koç çıkar. Beyaz koça binmesi gerekirken, siyah koça biner; yedi kat yerin altına gider.

4- Anka Kuşu'nun yavrularını ejderhadan kurtarır. Kuş başı sıkıştığında kendisini aramasını söyler.

5- Suyun önüne yatan ejderha ayda bir kız yemektedir. Sıra padişahın kızına gelir. Oğlan kılıcıyla ejderhayı öldürür. Ülkeyi suya kavuşturur.

6- Yeryüzüne çıkmak için Anka Kuşu'ndan yardım ister. Kuş oğlanı yeryüzüne çıkarır.

7- Küçük oğlan, Keloğlan kılığına girer. Babasının memleketine gider. Kızların ikisini iki kardeş almış, küçüğünü padişah istemektedir.

8- Küçük kız padişahla evlenmek için şart ileri sürer. Küçük oğlan elindeki sihirli kılları bükmek suretiyle kızın isteklerini yerine getirir. Kız küçük oğlanın yeryüzünde olduğunu anlar.

9- Küçük oğlan sihirli kıllar vasıtasıyla elbiseleri giyer, ata biner, babasının sarayı na gider. Babası tacı ve küçük kızı ona verir.

ON ÜÇÜNCÜ MASAL

a) **Kara Kontoz**

b) EB : 81, Aa Th: 551

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın gözleri kör olur. Atının tırnağının değmediği yerden toprak getirilip padişahın gözüne sürülürse gözleri iyileşecektir.

2- Padişahın büyük iki oğlu gider, babalarının istediği toprağı getiremezler.

3- Küçük oğlan, seyisden babasının hangi ata bindiğini öğrenir. Ondan diğer hu - suslarda bilgi alır.

4- Seyisin yardımıyla babasının konuşan atı Kara Kantoz ile yola çıkar.

5- Bir çeşmeye gelirler. Oğlan orda bir resim görür, âşık olur. Almak ister. Kara Kantoz almamasını söyler. Şehzade orada bayılır.

6- Şehzadeyi o yörenin padişahının adamları bulur. Padişah resmi görür, o da dünya güzeline âşık olur. Şehzadeden Dünya Güzeli' ni kendisine getirmesini ister.

7- Şehzade Kara Kantoz'un yardımıyla Dünya Güzeli' ni getirir, padişaha verir.

8- Dünya Güzeli, padişahla evlenmek için leğeni ile ibriğini getirmesini şart koşar.

9- Şehzade ile Kara Kantoz Dünya Güzeli' nin ibriği ile leğenini getirmeye gider- ler. Ordan babasının gözlerine iyi gelecek topraktan alırlar.

10- Dünya Güzeli, padişahı leğene kor, ibriği ile su döker; padişah taş kesilir.

11- Şehzade Dünya Güzeli ile birlikte babasının sarayına gelir. Oğlan babasının gözlerini açar; padişah Dünya Güzeli ile evlenmek ister.

12- Dünya güzeli, padişahı leğen ve ibriği ile yıkar, o da taş kesilir. Şehzade ile Dünya Güzeli evlenir.

ON DÖRDÜNCÜ MASAL

a) **Karga Kız**

b) EB : 85 , Aa Th: 402,

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Çocuğu olmayan kadın, Allah'a dua eder, "Tek bir evladım olsun da karga olsun." der. Kadın karga şeklinde bir çocuk dünyaya getirir.

2- Karı koca çok üzülür, kimseye söylemezler.

3- Karga Kız, annesinin haberi olmadan evin işini görür. Annesi evde yokken çamaşırları dereye yıkamaya götürür.

4- Beyoğlu, Kargayı takip eder, derede sarı saçlı güzel bir kız olarak görür. Âşık olur. Kız eve döneceği vakit silkinir karga olur.

5- Beyoğlu, annesini bu kızı istemeye gönderir. Herkes şaşırır. Beyoğlu, karga da olsa evleneceğini söyler.

6- Gerdek gecesi karga güzel bir kız olur. Annesi durumu öğrenir. Kız peri kızıdır.

7- Kıza yeniden düğün yaparlar.

ON BEŞİNCİ MASAL

a) **Kurbağa**

b) EB :86 Aa Th: 402, 402 *, 402 A*

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişah üç oğlunu evlendirmek için üç ok atar. Okların düştüğü evin kızıyla oğullarını evlendirecektir.

2- Büyük kardeş, büyük vezirin kızıyla; ortanca kardeş diğer vezirin kızıyla evlenir. Küçük kardeşe kurbağa isabet eder. Kurbağa ile evlenir.

3- Padişah gelinlerini oynatırken, kurbağanın oynadığı yerlerin çayır çimen olduğunu görür.

4- Padişah kurbağanın olağanüstü bir güce sahip olduğunu anlar. Ona sahip ol-

mak için oğlundan yapılması zor olan işleri ister.

5- Şehzade, kurbağa vasıtasıyla bütün zorlukları aşar; babasının isteklerini yerine getirir.

6- Padişah kurbağaya sahip olamayacağını anlar. Bu sevdadan vazgeçer.

ON ALTINCI MASAL

a) **Üç Turunçlar**

b) EB : 89 , Aa Th: 408

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın oğlu okula giderken, yaşlı ninenin testisini kırar; nine " Üç turunçların belâsına uğrayasın!" diye beddua eder.

2- Şehzade, üç turunçları yaşlı ihtiyarın vasıtasıyla bulur. Susuz yerde açtığı için iki turunçtan çıkan kızlar ölür. Üçüncüsünü su başında açarak kurtarır.

3- Şehzade, saraydan giyecek yiyecek getirmek için ayrılır, kız kavağın başına çıkar.

4- Arap kız suda kavağın başındaki kızın aksini görür. Kendisi olduğunu zanneder. Kız onu kavağın başına çıkarır. Peri Kızı, arap kızdan yakasındaki iğneyi çıkarmasını ister. O da çıkarır, peri kızı kuş olur uçar.

5- Şehzade, Arap kızını turunçtan çıkan kız zanneder, alır saraya getirir.

6- Kuş her gün gelir, sarayın penceresindeki dala konar. Şehzade kuşa âşık olur.

7- Arap kız kuşu öldürttürür. Kuşun kanının aktığı yerde bir çift kavak biter.

8- Şehzade kavağa âşık olur. Kavak kesilir. Kavağın yongasını yaşlı, fakir bir kadın toplar. Peri kızı kendisini yaşlı kadına tanıtır.

9- Şehzade, bakılması için evlere dağıttığı atları, en iyi yaşlı nine besler. Şehzade durumdan şüphelenir, kızı tanır; onunla evlenir. Arap kızı cezalandırır.

ON YEDİNCİ MASAL

a) **Gülmez Sultan**

b) EB : 92, Aa Th: 425 A

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişah, gülmeyen kızını kim güldürürse ona verecektir.

2- Padişahın kızını bir maymun güldürür. Kızını maymuna verir.

3- Maymun sihirlidir; kılık değiştirir, delikanlı olur, savaşa katılır.

4- Padişah bu delikanlının cengâverliğini görür. Kızını böyle bir delikanlıya vermediği için üzülür.

5- Oğlan savaşta elinden yaralanır. Padişah kendi mendilini delikanlının parmağına sarar.

6- Oğlan eve gelir. Hanımına eve kimseyi almamasını söyler. Kız unutur. Hizmetçi oğlanın elinde padişahın mendilini görür. Delikanlı o anda kaybolur.

7- Hizmetçi gelir haber verir. Padişah kızını üzüntüden kurtarmak için bir hamam yaptırır. Kız hamama gelenlerin derdini dinler.

8- Keloğlan hamama gitmek için odun kesmeye gider. Çam ağacının gövdesinden bir kapı açılır. Delikanlıyı orda görür.

9- Keloğlan burdan odun alır hamama gelir. Gördüklerini kıza anlatır.

10- Kız Keloğlan'dan kendisini delikanlıya götürmesini ister. Keloğlan'da kızın kendisiyle evlenmesi şartıyla götürebileceğini söyler.

11- Kız ile delikanlı buluşur. Keloğlan'a altın ve hamamı verirler; onu evlenmekten vazgeçirirler.

ON SEKİZİNCİ MASAL

A) **Sadullah**

b) EB : 92, 93 , Aa Th: 31 (I), 425 N, 432

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Adamın biri ölürken, oğluna, kapısının önündeki taşa kim otururbut üç kız kardeşini de onlarla evlendirmesini vasiyet eder.

2- Kapıdaki taşa, insan kılığına girmiş dev oturur. İki kız kardeşi yer, üçüncü kardeş devin isteğini yerine getirdiği için canını kurtarır.

3- Kız, Sadullah başını temizlerken, dilinin altında kırk anahtar bulur. Kırk odayı açar.

4- Kırkıncı odada altın dolu tuluk görür, parmağını batırır; parmağı altın olur. Çıkaramaz, saklar.

5- Sadullah, kızın teyzesi kılığına girer, kızdan kendinden habersiz neler yaptığını öğrenir.

6- Kız hamama yıkanmaya gider. Sadullah köpek kılığında kapıyı bekler. Kız, dilenci vaziyetinde kaçar.

7- Kız ormanda, ağacın kovuğuna saklanır. Beyoğlu ava çıkar. Kızı bulur, evlenir.

8- Kız eve alınan her şeyde Sadullah'ı görür.

9- Sadullah, nal şeklinde eve girer. Beyoğlunun kulağına uyku boncuğu bırakır; kızı götürmek ister.

10- Kız, Sadullah'ı testereli merdivenlerden aşağı atar, Sadullah ölür.

ON DOKUZUNCU MASAL

a) **Şamdanım**

b) EB : 95; 98 (1 ve 5. Maddeler), Aa Th: -; 425

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Adamın biri üç kızını da kapıya gelip oturan dervişe verir.

2- Büyük iki kız dervişin evinde durmaz; kaçar gelir. Küçük kız dervişin yanında kalır.

3- Kız evde otururken bir at başı gelir masanın üstünde durur. Kızın ne istediğini sorar. Bir dolap gösterir. Oradaki arabın her türlü ihtiyacını karşılayacağını söyler.

4- Arab, kızın her türlü isteğini yerine getirir; emrine kırk tane kız verir.

5- Kız bahçede gezinirken yerde perişan yatan bir kadınla çocuk görür, onlara yardım eder.

6- Kadın kıza yardım ettiği için teşekkür eder. Yardım etmediği takdirde onu yiyebileceğini söyler.

7- At başı kılık değiştirir. Yakışıklı bir delikanlı olur. Küçük kız ile evlenir.

YİRMİNCİ MASAL

a) **Kara Kulak**

b) EB : 96 (1- 2, 6-7, 9-10. Maddeler) , Aa Th: -

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın kırk oğlu evlenemez. Evlenmek için yola çıkarlar. Başka bir padişahın da kırk kızı vardır. Onlar da evlenemez; evlerinden evlenmek için yola çıkarlar. Yolda kırk delikanlıyla karşılaşır, evlenirler.

2- Küçük erkek kardeş ile küçük kız kardeş, diğerlerinden ayrılırlar. Kuyunun başında otururken, dev, oğlanı kuyuya çeker.

3- Dev, padişahın söyleyemeyen, gülmeyen güzel kızını söyletir, kendisine getirirse serbest bırakacağını söyler.

4- Kuşlar, padişahın oğluna yardım ederler, kuşların vasıtasıyla padişahın kızı konuşur. Padişahın oğluna âşık olur.

5- Padişah kızı vermez, kızını tekrar konuşturmasını ster. Diğer kuş bir hikâye anlatarak kızı konuşturur.

6- Padişah bir şart daha ileri sürer. Kapısının önündeki direğe başı üzerinde süt kâsesi ile, dökmeden inip çıkmasını ister.

7- Kız kimseye göstermeden sihirli yüzüğünü sütün içerisine bırakır, süt katılaşır, dökülmez.

8- Padişahın oğlu, kızı deve getirir. Kızı kurtarmak için devin canını nereye sakladığını aramaya başlar.

9- Kızın vasıtasıyla devin canının nerede olduğunu öğrenir, devi öldürür.

10- Şehzade, kızı alır, kuyunun başındaki diğer nişanlısını da bulur; memleketine getirir, her iki kızla evlenir.

YİRMİ BİRİNCİ MASAL

a) **Sünnet Olan Kız**

b) EB : 97, Aa Th: 518

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Üç kızı olan padişahın oğlu olmaz. Yeniden evleneceği hanımına oğlan çocuğu dünyaya getirmesin şartını koşar.

2- Yeni evlendiği eşinden de bir kızı olur. Padişaha oğlan oldu denir.

3- Padişah, oğlunu sünnet ettirmek ister. Anne kızını sünnetten korktu diye kaçırır.

4- Kız kaçar, başka bir memlekete gelir. Sarayın bahçıvanının yanında kalır. Bahçıvan yanında çalıştığı beyin bekâr ve ahlâksız olduğunu kıza söyler.

5- Beyoğlu kız ile evlenir, daha sonra onu saraydan dışarı atar.

6- Kız annesinden altın ister. Padişahın konağına karşılık konak yaptırır.

7- Beyoğlu kız ile tekrar evlenmek ister.Kız da iki konak arasına deniz yaptırması şartını koşar.

8- Kız padişahın oğluna eziyet çektirdikten sonra onunla evlenir.

YİRMİ İKİNCİ MASAL

a) **Ahmet Bey**

b) EB : 98, Aa Th: 425 A-B

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir bir adam yolda çocukların öldürdüğü yılanı kurtarır.

2- Yılanın adı Ahmet Bey'dir. Ahmet Bey kendisini kurtaran adama iyilik eder. Ona altın verir. Adamdan kendisini evlendirmesini ister.

3- Ahmet Bey olağanüstü bir güce sahiptir. Her türlü kılığa girebilir. Adam, Ahmet Bey'i evlendirir.

4- Ahmet Bey gece yakışıklı bir delikanlı olur. Hanımına içinden çıktığı derisine sahip çıkmasını söyler.

5- Ahmet Bey'in derisi yanar, sihiri bozulur. Dev olan anne ve babasının yanına gider.

6- Ahmet Bey yeniden evlenince eski durumuna kavuşacaktır.

7- Ahmet Beyin annesi yeni evlendiği eşinden yapılması güç olan işler ister. Hanımı Ahmet vasıtasıyla yerine getirir.

8- Ahmet Bey eşiyle mutlu bir hayat yaşar.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MASAL

a) **Bomba Üzümü**

b) EB : 102, 104 , Aa Th: 313

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Üç kız, tüccar olan babalarından kürk, gerdanlık ve bomba üzümü isterler. Üçüncü kızın isteğini öğretmeni tembih etmiştir.

2- Tüccar büyük kızların isteğini alır, küçük kızın isteğini unutur. Gemiye biner, gemi hareket etmez.

3- Geri döner, ağacın dibinde "Off!.." der, oturur. Bir Arap gelir, "emret!" der. Arap, tüccardan kızını getirmesini ister.

4- Arap, kızı yemyeşil, olağanüstü güzelliklere sahip bir yere getirir. Tüccar, ağacın altında kalır.

5- Kızın yanına bir delikanlı gelir. Saçında bir anahtar, göbeğinde de bir kilit vardır. Kız kilidi açar, kendisi için hazırlanan odalar, yataklar, çocuklar için beşik görür.

6- Delikanlı uyurken, mum erir göbeğine damlar. Uyanır; yara büyür. Kıza yanından gitmesini söyler. Kız yine ağacın dibine gelir.

7- Kız çoban kılığında, bir eve misafir olur. Bir delikten iki farenin çıktığını, kavga ettiklerini görür. Biri, diğerinin boynunun koparır. Diğeri bir melhem getirir, onu iyileştirir.

8- Kız, melhemi alır, delikanlının yanına gelir. Kuş tüyü ile bu melhemi delikanlının yarasına sürer, iyileştirir.

9- Kızın bir oğlu olur. Onun da saçında bir anahtar, göbeğinde kilit vardır.

10- Sihirleri bozulur, yeniden evlenirler.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MASAL

a) **Yılan Bey**

b) EB : 106 , Aa Th: 156 B; 433 B

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın çocuğu olmaz. Duaları kabul olur, eşi hamile kalır; bir yılan doğurur.

2- Yılan doğar doğmaz, kaçar gider. Yirmi yıl sonra padişahın sarayı sarsılmaya başlar. Hocalar, yirmi yıl önce doğan çocuklarının evlenmek istediğini söylerler.

3- Gerdek gecesinde yanına gelen bütün kızları öldürür, gözden kaybolur.

4- Üvey kızından kurtulmak isteyen kadın, kızını yılana vermeyi kabul eder.

5- Kız, rüyasında ölen annesini görür. Annesi evlenmesi hususunda yardım eder.

6- Kızın çıkardığı her elbiseye karşılık bir kat deri çıkaran yılan, yakışıklı bir delikanlı olur.

7- Harbe giden Yılan Bey, karısını, çocuğunu babasına emanet eder.

8- Üvey anne kocasının ağzından mektup yazarak kızı evden kovdurur.

9- Kız, yolda bir kuş ile tanışır. Kuş, çocuğu olmayan başka bir padişahın oğludur. Onunla evlenir, çocukları olur.

10- Yılan Bey askerden döner. Karısını aramaya koyulur.

11- İki koca kadına sahip çıkınca, kadıya baş vururlar.

12- Kadının kararı üzerine, seçim kadına bırakılır. Kadın Yılan Bey'i seçer, onunla döner.

13- Üvey anne kırk katıra bağlanmak suretiyle cezalandırılır.

YİRMİ BEŞİNCİ MASAL

a) **Dul Kadının Keçisi**

b) EB : 124, 125, 126, Aa Th: 930, 930 A

c) Münevver Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Gezmeye çıkan padişah, suya remil atan bir adam görür. Kızının bir çobanın oğlu ile evleneceğini söyler.

2- Padişah çobanı bulur, kundaktaki oğlunu satın alır, ormana götürür, öldürür.

3- Çocuk ölmez. Çocuğu dul bir kadının keçisi emzirir. Çoban çocuğu bulur, büyütür.

4- Padişah çobanın kapısından geçerken çocuğun yaşadığını öğrenir.

5- Padişah çocuğun eline, kendisinin öldürülme emrinin yazılı olduğu mektubu verir, saraya gönderir.

6- Çocuk sarayın bahçesinde uyur. Prenses onu görür âşık olur.

7- Padişahın kızı mektubu değiştirir. Hemen evlendirilmeleri gerektiğini yazar.

8- Çobanın oğlu ile padişahın kızının düğünü yapılır, padişah gelir, alınyazısını kimsenin bozamayacağını anlar. Çocuğu damatlığa kabul etmek zorunda kalır.

YİRMİ ALTINCI MASAL

a) **Yazılan Yazı Bozulmaz**

b) EB :124, 125, 126, Aa Th: 930, 930 A

c) Hamdi Gedik / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Kâhin, padişahın kızına remil atar. Sarayda hizmetçi olarak çalışan zenciye kısmetini yazar.

2- Padişah memnun olmaz. Zenciyi güneşten altınlarını alıp gelmesi için görevlendirir.

3- Zenci yolda güneşten altınları ister; gaipten bir ses "yazılan bozulmaz!" der.

4- Padişah ormanda kendisine ilk rastlayan adama kızını vermek ister.

5- Zenci dönüp saraya gelir. Yolda gelirken bir suya parmağını batırır. Derisi beyazlaşır. Girer suda yıkanır. Yakışıklı delikanlı olur.

6- Ormanda padişahla karşılaşır. Padişah tanımaz, kızını ona verir.

7- Zenci padişahın her istediğini yerine getirir. Padişah şüphelenir; durumu öğrenir.

8- Padişah, yazılan yazının bozulmayacağını anlar.

YİRMİ YEDİNCİ MASAL

a) **Felek**

b) EB :127, Aa Th: 460 B

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Ağa, yanında çalıştırdığı çobanın hakkını vermez. "Felek verme dedi" der.

2- Çoban bu işe çok üzülür. Feleği aramak üzere yola çıkar.

3- Yolda buğday biçenler, bahçıvan, taşın üserinde namaz kılan adam ve İrfani Padışahla karşılaşır.

4- Çobanı bu fikrinden vazgeçirmek isterler. Fakat başaramazlar. Feleği bulursa kendileri için ne düşündüğünü sormasını söylerler.

5- Felek, bir çadırda çobana ayı, aslan, cadı karı ve dünya güzeli kılığında görünür. Kız kılığında iken yakalar, yemin ettirir.

6- Çoban başından geçenleri feleğe anlatır.

7- Felek, çobanı insanların rızıklarının dağıtıldığı suyun başına götürür. Çoban ağasının rızkını iyice keser.

8- Yolda rastladığı insanlar için de buğday biçenlerin ve bahçıvanın bahçesinde altın olduğunu, namaz kılan adamın günahkâr o lduğunu, İrfani padışahın da kendisinin olduğunu söyler.

9- Çoban geri döner. İrfani Padişah, feleğin kendisi için ne söylediğini sorar. Çoban da, "O da senin dedi" der.

10- İrfani padişah silkinir, güzel bir kız olur. Çobanı kendi yerine geçirir, onunla evlenir.

11- Yolda rastladığı adamlara feleğin kendileri için ne düşündüklerini söyler.

12- Ağa ile hanımı iyice fakir düşerler. Padişaha yiyecek istemeye gelirler.Çoban bunları tanır. Ekmeklerini yediği için kötülük etmez, onlara yardım eder.

YİRMİ SEKİZİNCİ MASAL

a) **Bicilo**

b) EB : 160, 161 I-II, Aa Th: 327, 1119

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Annesi, Bicilo'yu arkadaşlarıyla birlikte odun getirmeye gönderir.

2- Dinlenmek için yolda yanlışlıkla bir deve misafir olurlar.

3- Dev, çocukları yemek için uyutmaya çalışır. Fakat Bicilo uyumaz, devi aldatır, oradan kaçarlar.

4- Düğün olan bir yere gelirler. Gelin, devin halısını ve kazanını almadan, ger-

değe girmeyeceğini şart koşar.

5- Bicilo devin halısını ve kazınını getirir.

6- Gelinin vücudundaki yaralar için dev yağı gerekir. Bicilo, devi öldürür; ateşe atar, eritir, yağı alınır.

7- Bicilo zengin olur, padişahın kızıyla evlenir.

YİRMİ DOKUZUNCU MASAL

a) **Horozdan Korkan Adam**

b) EB : 162, 365, Aa Th: 1640

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Adamın biri horozdan çok korkar. Nereye gitse hanımıyla gider. Hanımı adamı eve almaz, dışarı atar.

2- Adam devlerle karşılaşır. Devlerle imtihan olur. Devler taşı sıkar toz eder, su - yunu çıkarırlar. Bu adam da taşı torbasındaki una batırır, bir de yumurta alır sıkar; devleri şaşırtır.

3- Devler bu adamı öldürmeye karar verirler. Adam bunları dinler. Yatağına taş kor, saklanır. Devler kılıçlarıyla saldırır, yataktan ateşler çıkar. Devler korkarlar.

4- Devler bu adamdan kurtulmak için bal, yağ verir, evine gönderirler.

5- Dev yolda tilki ile karşılaşır. Tilki adamın horozdan korktuğunu söyler. Dev tekrar geri döner.

6- Adam tilki ile devin geldiğini görür, tilkiye, "Babanın borcu yedi dev idi. Sen neden bir tane getiriyorsun?" diye bağırır. Dev bunu duyar duymaz geri döner kaçar.

OTUZUNCU MASAL

a) **Ayşecik**

b) EB : 167, Aa Th: 408, 709

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Ayşecik'in annesi ölür, babası üvey anne getirir. Üvey anne Ayşecik'i kıskanır, dışarı çıkarmaz.

2-Ayşecik üvey annesinin başını temizlerken, kulağının altında bir anahtar bulur. Anahtarla bazı kapıları açmaya çalışır, en sonunda bir kapı açılır. Güzel bir bahçe görür, hayran kalır.

3- Üvey anne, bahçedeki Arap'a, kimin daha güzel olduğunu sorar. Arap da Ayşecik'in güzel olduğunu söyler. Çünkü kapıyı açtığında, Ayşecik'i görmüştür.

4- Üvey anne, Ayşecik'i bir dağın başında bırakır, o da devlerin evine gelir. Devler Ayşecik'i yemez.

5- Üvey anne Ayşecik'in sağ olduğunu öğrenir. Bir küpe biner, Ayşecik'in yanına gelir. Ayşecik'i kandırır, parmağına yüzük takar. Ayşecik bayılır.

6- Devler kızı bir tabuta kor, götürür bir beyoğlunun kapısına bırakırlar. Kuş, kızın parmağındaki yüzüğü çıkarmalarını söyler. Kız Beyoğlu ile evlenir.

7- Üvey anne cadıdır. Ayşenin sağ olduğunu öğrenir gelir. Ayşenin yanında yatmak ister. Ayşenin çocuğunu keser, kanlı bıçağı yanına kor, gider.

8- Beyoğlu Ayşe'yi çocuğuyla evden dışarı atar. Kuş kızdan tüyünü çocuğun yarasına sürmesini ister, çocuk iyileşir.

9- Beyoğlu ava çıktığında bu kızın konağına misafir olur. Ayşe Beyoğlu görmeden cebine gümüş kaşık atar, sonra arar, çıkarır."Sen Beyoğlu olarak kaşık çalmayacağına göre, ben de çocuğumu kesmem." der.

10- Ayşe dua eder, rüzgâr, fırtına çıkar üvey annesini alır götürür.

OTUZ BİRİNCİ MASAL

a) **Tık Tık Eden Kabakcık**

b) EB : 168, Aa Th: 450

c) Mahinur Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir adamın karısı ölür. Biri kız, diğeri erkek iki çocuğuna üvey anne getirir.

2- Üvey anne çocukları istemez. Baba çocuklarını ormana bırakır.

3- Erkek kardeş, kurt izinden, ayı izinden su içmek ister, kız kardeşi izin vermez. Geyik izinden su içer, geyik olur.

4- Kız kavağın başına çıkar. Beyoğlu kızı görür, kavağı yarıya kadar kestirir. Akşam olur, bırakır. Geyik olan kardeşi kavağı yalar, kavak eski durumunu alır.

5- Cadı kadın, kızı kavağın başından indirir. Beyoğlu kızı yakalar, onunla evlenir.

6- Beyoğlunun hizmetçisi kızı çekemez, ona düşman olur. Suya atar. Alabalık kızı yutar.

7- Geyik gelir kardeşini bulamaz. Hizmetçi kız geyiğin kesilmesini ister. Geyik suyun başına gelir, balığın karnındaki kardeşiyle konuşur.

8- Padişahın oğlu geyiği takip eder. Kız ile konuştuğunu duyar. Alabalığı sudan çıkarırlar, karnından kız ve yeni doğmuş çocuğu çıkar.

9- Beyoğlu tekrar kızı alır. Hizmetçiyi kırk katırın kuyruğuna bağlamak suretiyle cezalandırırlar.

OTUZ İKİNCİ MASAL

a) **Oduncu Hasan**

b) EB : 174,175, Aa Th: 567

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Oduncu Hasan ile oğlu odun keserken, bir kuş yumurtası bulur, getirir pazarda satarlar.

2- Yumurtayı alanlar, en sonunda kuşu getirmesini isterler. Kuşu vermek istemezler.

3- Oduncu Hasan'ın hanımı Molla'yı sever.Molla kadından evdeki kuşu kesmesini ister. Hizmetçi, çocuklara haber verir.

4- Çocuklar annelerinden habersiz kuşun başını ve yüreğini yerler. Evden ayrılırlar.

5- Padişah, yerine geçecek kişi için Devlet Kuşu uçurur. Kuş her defasında gelir büyük erkek kardeşin başına konar. Padişah olur...

6- Küçük kardeş bir eve misafir olur. Her sabah uyandığında yastığının altında bir kese altın bulur.

7- Küçük oğlan Dünya Güzelini görmeye gider. Dünya Güzeli, çocuktan şüphelenir. Kuşun yüreğini veya başını yediğini sezer. Çocuğu yakalatır, yüreği ağzından çıkarttırır.

8- Çocuğun ağzından kuşun yüreği çıkınca, sihir bozulur.

9- Küçük oğlan, iki kardeşten sihirli post, sopa ve sofrayı alır. Dünya Güzeli de hile ile bunları küçük oğlanın elinden alır.

10- Bir bahçeye gelir. Burada küçük ve büyük hurmalar vardır. Büyük hurmalardan yer, boynuzları çıkar. Küçük hurmalardan yer, boynuzlar kaybolur.

11- Büyük hurmadan dünya güzeline yedirir. Dünya güzelinin boynuzları çıkar. Buna karşılık, postu, sofrayı, sopayı ve yüreği ister.

12- Sopayı dünya güzeline vurur, "Eşek olsun!" der, eşek olur.

13- Padişah olan kardeş, küçük kardeşi bulur, eşek olan Dünya Güzelini yanlarına alırlar. Tekrar sihirli sopayla vurunca, dünyü güzeli olur. Küçük kardeşle evlenir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MASAL

a) **Açıl Sofram Açıl**

b) EB : 176, Aa Th: 563

c) Zehra Altun / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir oduncu ormanda odun keserken, bir derviş ona sihirli bir sofra verir.

2- Komşuları sihirli sofrayı çalar.

3- Derviş ikinci olarak, oduncuya sihirli altın saçan eşek verir.

4- Eşeği hamamcı çalar.

5- Derviş son olarak çaldırdıklarını geri alması için sihirli tokmak verir.

6- Oduncu sihirli tokmağın yardımı ile sihirli sofrayı ve eşeği geri alır.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MASAL

a) **Bahtı Kara Kız**

b) EB : 185 , Aa Th: 894

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Bir ailenin bir kız çocuğu vardır. Kız okula gidip gelirken bir kuş, "Bahtı kara kız!" diye devamlı öter.

2- Anne-baba çocuklarının başına bir şey gelmesinden korkar, başka bir yere gi-

derler.

3- Yolda bir bina görür, içeriye girmek isterler. Anne ve baba kapıyı açamaz. Kız kapıyı açar içeri düşer. Anne ve baba dışarıda kalır.

4- Kız içerde bir ölü görür. Onun başucunda ve ayaklarında mum yakar, onu bekler. Canı sıkılır, yanına bir çingene kızını alır.

5- Çingene kızı mumları değiştirirken ölü dirilir. Ölü, Peri Padişahıdır. Senede kırk gün uykuya yatar. Çingene kızı kendisinin kırk gün beklediğini söyler. Diğer kızı da hizmetçi diye tanıtır.

6- Peri padişahı çingene kızıyla evlenir, diğer kız da hizmetçileri olur.

7- Peri padişahı şehire gider. Çingene kızı giyecek, yiyecek ısmarlar. Hizmetçi kız Sabur Subur bebeği ve kara saplı bıçak ister.

8- Peri Padişahı kızı takip eder. Başından geçenleri öğrenir. Kızı intihar etmekten kurtarır.

9- Çingene kızını kırk katırın kuyruğuna bağlar, cezalandırır. Kız ile evlenir.

OTUZ BEŞİNCİ MASAL

a) **Er mi Gelsin, Geç mi Gelsin**

b) EB : 185, Aa Th: 398, 398 B

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Köyün ağasının bir tek kızı vardır. Rüyasında; kızının başına bir bela geleceğini, bunun er mi yoksa geç mi gelmesini sorarlar.

2- Ağa köyü terk eder. Başka bir yere gelir. Bir evin kapısını uğraşır, açamazlar. Kız, uğraşırken kapı açılır, kız girer, kapı kapanır.

3- Kız, içerde gördüğü ölünün başında beklemeye başlar.

4- Kız yanına arkadaş olarak bir çingene kızını alır. Kendisi banyo yapmaya gider. Çingene kızı nöbetçi kor.

5- Kırkıncı gün delikanlı uyanır, Çingene kızını başında beklediğini görür; onunla evlenir. Çingene kızı diğer kızın hizmetçisi oludğunu söyler.

6- Delikanlı şehre giderken karısından ve hizmetçi olarak çalıştırdıkları kızdan isteklerini sorar.

7- Karısı elbise ister, kız Sabur Subur Bebeği ve kara saplı bıçak ister. Delikanlı kızı takip eder. Kız Sabur Subur Bebeğine başından geçenleri anlatır.

8- Delikanlı hakikatı öğrenince, Çingene kızını kırk katıra bağlatarak cezalandırır, ağanın kızıyla evlenir.

OTUZ ALTINCI MASAL

a) **İncili Çadır**

b) EB : 186, 192 (2, 3, 4. Maddeler) ; Aa Th: -

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Beyoğlu, nişanlanır eşi kendi sözünün geçerli olacağını, beyoğlunun kendisine hizmet etmesini ister. Beyoğlu kabul etmez.

2- Beyoğlu ava çıkmak ister. Kızın hizmetçisi kapıyı dinler, gelir kıza haber verir.

3- Kız kıyafet değiştirir. Beyoğlundan önce gelir çadır kurar. Beyoğlu ile arkadaş olurlar.

4- Satranç oynarlar. Kız yenildiği takdirde, Beyoğluna güzel bir kız göndereceğini söyler. Yenilir. Kıyafet değiştirerek Beyoğlunun yanına gelir. Beraber olurlar.

5- Bu beraberlik üç kez tekrarlanır. Beyoğlu, kızın kendi nişanlısı oluduğunu fark etmez. Üç tane çocukları olur.

6- Kız, her yenilgide Beyoğlundan pazubant, çevre ve yüzük alır. Beyoğlunun çocuklardan haberi olmaz.

7- Beyoğlu nişanlısının yanına gelir, onu evlenmeye ikna edemez. Başkasıyla evleneceğini söyler.

8- Düğün alayı geleceği vakit, kız, çocukların her birine yüzük, pazubant, çevre verir ve şehzadenin yanına gönderir.

9- Beyoğlu, çocuklardaki işaretleri görür. Kendi çocukları olduğunu anlar. Nişan - lısının yanına gider. İstediklerini kabul eder, evlenirler.

OTUZ YEDİNCİ MASAL

a) **Gülbahar**

b) EB : 188, Aa Th: 428; 510 B, 431, 874

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın kızı pencerenin önüne otururken, dışarıda konuşulanları dinler, Mısır padişahının oğluna âşık olur.

2- Mısır padişahının oğluna evlenmek için mektup yazar. Padişahın oğlu evlenmeyeceğini bildirir.

3- Kız, ailesinden kendisini bir sandığa koyarak Nil nehrine atmalarını ister.

4- Sandık, Mısır padişahının memleketine gelir. Şehzadenin kız kardeşi sandığı bulur. Kız başından geçenleri anlatır.

5- Mısır padişahının kızı, şehzadeye bir şey söylememesini tembih eder. Ona bir oyun oynamak ister.

6- Mısır padişahının oğlu, kızı kardeşinin yanında görür, ona âşık olur. Evlenmek ister, kız kabul etmez.

7- Gülbahar hasta numarası yapar. Şehzade onu öldü zanneder. İntihar etmek ister.

8- Kız kardeşi intihar etmesine engel olur. Ona iyi bir ders verirler. Evlenir, mutlu olurlar.

OTUZ SEKİZİNCİ MASAL

a) **Kıllıca**

b) EB : 189 , Aa Th: 510 B

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Kadın ölürken vasiyet eder. Öldükten sonra terlikleri kimin ayağına olursa, kocası onunla evlenecektir.

2- Terlikler öz kızının ayağına olur. Adam kızıyla evlenmek ister.

3- Kız kaçar, kendine bir kıllı kaftan diktirir; ormanda ağacın kovuğuna saklanır.

4- Şehzadenin tazıları bu kızı yakalar. Şehzade bu kızı getirir kulübeye atar.

5- Padişahın oğlu vezirin kızıyla nişanlanır. Kıllıca üzerindekileri çıkarır, bu nişana katılır. Şehzade kızı görür, âşık olur. Nişanlısını bırakır, yüzüğü kıza takar. Kız oradan kaçar.

6- Şehzade hastalanır, annesi ekmek pişirirken, kız parmağındaki yüzüğü hamurun

içerisine kor.

7- Şehzade ekmek yerken yüzüğü bulur, ekmeğin nerde piştiğini araştırır.

8- Kızı bulur, onunla evlenir.

OTUZ DOKUZUNCU MASAL

a) **Akıllı Kızın Tavuğu**

b) EB : 210 (4-9. Maddeler), Aa Th: -

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Üç kız kardeşe babalarından üç tavuk kalır. Büyük iki kız, tavuklarını keser yer, küçük kız yumurtaları satar para biriktirir.

2- Büyük iki kardeş, küçük kardeşi kıskanır. Küçük kızın tavuğunun kaybolmasına sebep olurlar. Küçük kız tavuğunu aramaya çıkar.

3- Ormanda iki çadır görür. Onları temizler, süpürür...

4- Padişahın oğlu avdan döner, kızı görür. Onunla beraber olur. Sonra kızı terk eder gider.

5- Kız Keşiş kılığına girer. Padişahın oğlunu bulur. Padışahın oğlu ona bir dükkân açar.

6- Şehzade evlenmek için duyuru yapar. Bütün kızlar Has Bahçede toplanır.

7- Has bahçeye kız da elbiselerini giyer gider. Padışahın oğlu tanımaz, onu çok beğenir.

8- Kız meyva yerken parmağını keser. Şehzade mendili ile bağlar. Kız gözden kaybolur.

9- Padişahın oğlu başka bir yerde kızın parmağındaki mendilini görür tanır, kızla evlenir.

KIRKINCI MASAL

a) **Üç Kız Kardeş**

b) EB :223, 239, Aa Th: 707

c) Nesrin Baydur / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir adam üç kızına bakamaz. Onları satmak için, sırayla ormana bırakır. Üç kız padişahın sarayına gelir. Padişah onlara marifetlerini sorar.

2- Büyük kız halı dokumaya, ortanca kız havlu dokumayı, küçük kız da inci dişli kızla, altın perçemli oğlan doğurmayı vaad ederler.

3- Padişah üç kızı, üç oğluna alır. İki büyük kız sözlerini yerine getirmezler.

4- Küçük kız verdiği sözü yerine getirerek, inci dişli kızla, altın perçemli oğlan doğrurur.

5- Küçük kızın ablaları, çocukları kıskanır. Onları bir sandığa koyarak, denize atarlar. Çocukların yerine köpek yavruları korlar.

6- Padişah, büyük kardeşleri katırın kuyruğuna bağlatmak suretiyle cezalandırır. Küçük kızı da köpek yavrularıyla zindana attırır.

7- Çocukları, bir dul kadın bulur.

8- Küçük kız, çocukların kendisinin olduğunu söyler, padişahın oğlu küçük kızla yeniden birlikte olurlar.

KIRK BİRİNCİ MASAL

a) **Dilarem Cengi**

b) EB : 240, Aa Th: -

c) Mehmet Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Üç kız kardeş amcalarının oğlu kendilerini alırsa;
   a) Büyük kız, kolan dokumayı
   b) Ortanca kız, halı dokumayı
   c) Küçük kız da, altın perçemli oğlanla sırma saçlı kız dünyaya getirmeyi vaad ederler.

2- Büyük kardeşler sözlerini yerine getirmezler. Küçük kız söz verdiği gibi altın perçemli oğlanla sırma saçlı kız dünyaya getirir.

3- Büyük kardeşler küçük kızı kıskanır. Cadı karıdan yardım isterler. Cadı karısı, bir köpek yavrusu, bir de kedi yavrusu bulur. Delikanlıya karın bunları dünyaya getirdi der.

4- Adam, karısını beline kadar toprağa gömer. Gelip gidenin yüzüne tükürmesi-

ni emreder.

5- Çocukları bir dilenci bulur büyütür.

6- Çocukların yaşadığını öğrenen teyzeleri, oğlanı öldürmek için cadı karıyı gönderirler. Cadı karı onu dönülmez yollara gönderir.

7- Altın perçemli oğlan devler vasıtasıyla - Dilaremcengini - getirir.

8- Teyzeleri altın perçemli oğlanı zehirlemek isterler. Dilaremcengi onu kurtarır.

9- Dilaremcengi hakikatı oğlana anlatır. Annesini kurtarır. Kötülük yapanlar cezalandırılırlar.

KIRK İKİNCİ MASAL

a) **Muradına Ermiyen Dilber**

b) EB : 240, Aa Th: -

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Hamamda doğum yapan fakir kadının kızına melekler olağanüstü güzellikler bağışlarlar.

a) Gülerken yanaklarında güller açar.

b) Ağlarken gözlerinden inci-mercan dökülür.

c) Bastığı yerlerde çayır çimen biter.

d) Hayatı, koluna takılan pazubanta bağlıdır.

2- Kızın annesi ölür. Kızın güzelliği her yerde duyulur. Padişahın oğlu, onunla evlenmek ister.

3- Üvey ana kızı kendi kızıyla birlikte gönderir. Üvey annenin kızı, kızın gözlerini çıkarır, bir ağacın dibine bırakır.

4- Kızı fakir bir adam evine götürür. Kız yıkanınca, suyu altın olur. Kış mevsiminde güler, yanağında güller açar. Fakir adam, güllerle kızın gözlerini değiştirir.

5- Kuş, fakir adama kızın gözlerine sürmesi için kanadını verir. Kız eskisi gibi görmeye başlar.

6- Üvey anne kızın gözlerinin iyileştiğini öğrenince, kızın pazubantını çıkarır, kız ölür.

7- Fakir adam, kapakları açılıp kapanırken, "Muradına naili olmayan dilber" diye

ses çıkaran mezar yaptırır, kızı oraya yatırır.

8- Padişahın oğlu ava giderken sesler duyar. Kızın yanına gider, kucağında bir çocuk görür, onu saraya getirir.

9- Çocuk annesinin pazubantını ele geçirir, ağlamaya başlar.

10- Çocuğu annesinin yanına getirirler.Pazubant annesinin tenine değince kadın dirilir.

11- Kötülük yapan üvey ana ile kızı katırın kuyruğuna bağlanmak suretiyle cezalandırılır.

KIRK ÜÇÜNCÜ MASAL

a) **Şağlam Molla**

b) EB :245, Aa Th: 88 A

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Baba, oğlu ile birlikte hacca gider. Kızını hocaya emanet eder.

2- Hoca kıza âşık olur. Kız kabul etmez.

3- Hoca, kızın kötü yola düştüğünü babasına bir mektupla bildirir.

4- Baba, oğlunu onu öldürüp, namuslarını kurtarması için geri gönderir.

5- Erkek kardeş işin aslını öğrenir. Onu öldürmez, dağın başında bırakır. Babasına kanlı bir gömlek götürür.

6- Dağın başında kızı bir padişah bulur. Onunla evlenir.

7- Padişah, karısını bir tabur askerle annesini babasını görmeye gönderir. Çavuş yolda kadına sahip olmak ister.

8- Kadın, Çavuşun isteğini kabul etmez. Çavuş çocukları keser, kadın çocukların feslerini alır, fırsatını bulup kaçar.

9- Kadın, çoban kıyafeti giyerek babasının evine hizmetçi olarak girer.

10- Padişah, hanımını aramaya çıkar. Kadının babasının evine misafir olur.

11- Kadın bir yolunu bularak, kendisine kötülük edenlerin toplu olarak bulunduğu mecliste başından geçenleri türkü tarzında anlatır. Üç tane fesi koynundan çıkarır ortaya kor.

12- Padişah kötülük yapanları cezalandırır, kıza yeniden düğün yapar.

KIRIK DÖRDÜNCÜ MASAL

a) **Telli Senem**

b) EB : 247 , Aa Th: -

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın oğlu ava gider. Yaylada bir kız görür, aşık olur.

2- Kız keşiş kızıdır, kızı ister. Keşiş kırk gün mühlet ister.

3- Keşiş kızını, göçünü alır Tiflis'e gider.

4- Oğlan kızın peşine düşer.

5- Oğlan savaşır, Arap Üzengi adlı kızı da alır.

6- Delikanlı Arap Üzengi'yle Telli Senem'in memleketine gelir.

7- Telli Senem hastalanır. Oğlan suyun içerisine yüzüğünü bırakır, Telli Senem tanır.

8- Şehzade Arap Üzengi dünya güzelini ve Telli Senem'i atının arkasına alır memleketine getirir.

9- Memleketinde üç kızla evlenir.

KIRK BEŞİNCİ MASAL

a) **Yumurtacı**

b) EB : 295 , Aa Th: 821 B

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Köylü yolda acıkır, dükkândan yumurta alır; ücretini vermeyi unutur.

2- Bir süre sonra, yumurtanın ücretini vermediğini hatırlar. Fakat o parayla yolda oynayan çocuklardan kedi satın alır.

3- Başka bir köye gider. Köylünün farelerden şikâyeti vardır. Kedisiyle köyü fareden kurtarır. Kediyi köylülere satar.

4- Köyüne dönerken yumurtacıya yediği yumurtanın ücretini ödemek ister; yumurtacı kabul etmez.Yumurtanın civcivini, civcivinin tavuğunu, tavuğun yumurtasını ister.

5- Yumurtacı ile adam mahkemeye düşerler. Dava yedi sene sürer. Memleketin her yerinden duyulur.

6- Yumurtacının davasını, mahallede çocuklar kendi aralarında oynarlar. Kadı olan çocuk, "Yumurta çiğ mi idi, yoksa pişmiş mi?" diye sorar. Yumurtayı alan duyar, şaşırır!.. Gelir kadıya haber verir.

7- Kadı da adama yumurtanın çiğ mi, pişmiş mi olduğunu sorar. Adam da pişmiş olduğunu söyler.

8- Kadı da pişmiş yumurtanın civcivinin olamayacağını belirtir, çocukları getirmesini ister.

9- Kadı çocuklara, "Siz bizden iyi düşünüyorsunuz." der, kendi yerine oturturur.

KIRK ALTINCI MASAL

a) **Sersem Mehmet**

b) EB : 308 , Aa Th: 910 B

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Çobanlık yapan Mehmet, annesinden padişahın kızını kendisine almasını ister.

2- Padişah kızını vermez. Kız Çoban Mehmet'e gideceğini söyler.

3- Kız evinden getirdiği üç adet mücevheri satıp yiyecek alması için kocasına verir.

4- Mehmet bu üç mücevheri satarak parasıyla üç söz satın alır.

5- Bir kuyuda Mehmet'e bir ihtiyar rastlar. Ona üç tane nar verir.

6- Narları annesine gönderir. Narlar kesilince altın olur. Her türlü ihtiyaçlarını karşılarlar.

7- Mehmet köyüne döner; şaşırır. Annesi durumu anlatır.

8- Çoban Mehmet, padişah olan kayınpederinin yanına gider. Nasıl zengin olduğunu anlatır.

KIRK YEDİNCİ MASAL

a) **Sultan Mahmud**

b) EB :310 , Aa Th: -

c) Ayşe Açıkbaş / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Sultan Mahmud tebdil kıyafet olup gezerken, bir bağa girer. Köylünün ikram et - tiği elmayı beğenir; onu İstanbul'a davet eder.

2- Bir yıl sonra hanımı padışahın elma istediğini hatırlatır. Adam bir sepet elma alır, padışahı ziyarete gider.

3- Saraya giden köylüye nöbetçiler inanmaz, zindana atarlar. Elmaların yarısını yer, yarısını da padışaha gönderirler.

4- Padışah elmaları görünce tanır. Köylüyü hapisten çıkartır. Köylünün morali bozulur.

5- Padışah, köylünün gönlünü almak için hazinesinden istediğini almasını söyler.

6- Köylü hazineden ip, balta ve Kur' ân alır.

7- Padişah, hazineden neden altın almayıp da anları aldığını sorar.

8- a) İple, padışaha kendisini gönderen karısını asacak.

b) Baltayla elma ağacını kesecek.

c) Her kim Mahmud denen adamla arkadaşlık ederse, bu Kur' ân onun gözlerini kör etsin diye el basacak.

KIRK SEKİZİNCİ MASAL

a) **Akıllı Kardeş ile Deli Kardeş**

b) EB :323, 324 , Aa Th: 1600, 1643, 1653

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir adamın biri deli, biri akıllı iki oğlu vardır. Adam ölür. Deli oğluna bir dana, bir yatak kalır.

2- Deli kardeş, yatağı danayı alır köyden ayrılır. Yolda bir şey unutur. Danayı ve yatağı bir taşa emanet eder. Eve döner, kurt danayı yer, yatağı parçalar.

3- Deli kardeş, geri döner, taşa emanetini sorar. Sinirlenir; yerden bir taş alarak taşa vurur. Taş kırılır altın olur. Altınları alır, köye gelir.

4- Akıllı kardeş, deli kardeşten başından geçenleri öğrenir. Kimseye söylememesi

için tembih eder.

5- Köylünün biri şüphelenir, bunları takip eder. Deli kardeş köylüyü öldürür. Köylüler bunlardan şüphelenir, mahkemeye verirler.

6- Akıllı kardeş, deli kardeşe kapıya, bacaya sahip çıkmasını tembih eder. Deli kardeş, bir süre sonra, kapıyı bacayı omuzlar, akıllı kardeşi ziyarete gider.

7- Akıllı kardeş, mahkemeye bu kardeşin yüzünden düştüğünü, akıllı olsa, pencereyi getirir mi der. Mahkeme heyeti inanır, bunları serbest bırakır.

KIRK DOKUZUNCU MASAL

a) **Hiçinen Miç**

b) EB : 328 , Aa Th: 1696

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Babasına, büyük kız fındık kabuğuna girecek elbise, ortanca kız kimsede olmayan ayakkabı, küçük kız da hiçinen miç ısmarlar.

2- Adam küçük kızın isteğini unutmamak için, tekrar ede ede gider. Unutur, "Allah heç, Allah heç!.." demeye başlar.

3- Balıkçılar duyar, "Sen bizim balık tutmamızı istemiyorsun!" diye sopa atarlar. "Üçü dördü bir arada." diyeceksin diye tembihlerler.

4- Cenaze olan bir köyden söylenerek gider. Köylüler, "Biz bir tanesine dayanamıyoruz, sen üçü dördü bir arada olsun diyorsun!" diye suya atarlar. "Allah rahmet etsin." diye tembihlerler.

5- Köylünün biri köpeğini götürürken, bu adam da kendi kendine "Allah rahmet etsin!" diyerek gider. Köpeği olan adam bu söze çok sinirlenir, adamı döver.

6- Adam bitkin bir vaziyette çeşmenin başında dinlenir. Bir kadın gelir, nerden geldiğini sorar. O da "Cehennemin dibinden!.." der. Kadın, Cehennemdeki babasını sorar.

7- Adam Cehennemdeki babasına götürmek için bu kadından para, eşya alır.

8- Kadının kocası durumu anlar, adamın arkasından gider. adam bunu da kandırır, atını elinden alır.

ELLİNCİ MASAL

a) **Deli Kadın**

b) EB : 333 , Aa Th: 1381

c) Ağca Çuhadar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Kadın, köylerindeki gölü herhangi bir kilim tezgâhına, kurbağaların sesini de tezgâh mekiklerine benzetir.

2- Kadının kocası şalvarlık yün getirir. Kadın bu yünü eğirir, dokuması için göle atar. Kocası ile kavga ederler, kadın evi terk eder.

3- Kadın, gölün başına gider. Yanına bir deve gelir. Deve mücevher yüklüdür. Kocası bu deveyi alır, evlerinde saklar.

4- Bezirgân devesi için tellal bağırttırır. Kadın devenin kendilerinde olduğunu söyler. Kocasını hapise atarlar. kocası kapıya, bacaya sahip olmasını tembih eder.

5- Kadın kocasını ziyarete giderken, kapıyı pencereyi sırtına alır gider. Kocası, oradakilere bunun akıl hastası olduğunu söyler. Kadını imtihan ederler.

6- Kadı, karı ve kocasını serbest bırakır, zengin olurlar.

ELLİ BİRİNCİ MASAL

a) **Dürüst Hırsız**

b) EB :346 (1-2A) ,326 (1-2-3-4.Maddeler), Aa Th: 1737

c) Münevver Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir bir aileye kimse itibar etmez. Kadın toplantılarda ilgi görmez.

2- Kadın, kocasına zengin olmak için gerekirse hırsızlık yapmasını söyler.

3- Fakir adam, bir eve girer, havanda biber vardır. Biberi döver, ev sahibi uyanır. Ev sahibi ona bir altın verir.

4- Adam başka bir eve hırsızlığa gider. Evde yatan hanım ile beyin üzerindeki yorganı almak ister. Yakalanır, durumu anlatır. Adam bir altın verir.

5- Hanımı kanaat getirmez. Kocasını yine hırsızlığa gönderir. Adam girdiği evde bir torba altın bulur. Altını üçe böler. Sabah namazını kılar. Namaz kılarken ev sahibi uyanır, bu adamı hızır zanneder.

6- Fakir adam başından geçenleri anlatır. Ev sahibi buna bir torba altın verir.

7- Hanım istediği her şeyi alır; çevrelerinde itibarları artar

ELLİ İKİNCİ MASAL

a) **Üç Altın**

b) EB : 350, Aa Th: -

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir bir adam üç altını olduğunda neler yapabileceğini hayal eder.

2- Zengin bir kadın bu adama üç tane altın verir.

3- Adam bu üç altınla kendisini çevreye padişahın oğlu olarak tanıtır. Bir kızla tanışır.

4- Yolda giderken beyaz bir taş görür. Taşa tekme vurur; bir hazine ortaya çıkar. Çevresindekilere altınların padişah babasından kaldığını söyler.

5- Zengin olur ve evlenir. Saraylar, konaklar yaptırır.

6- Kendisine iyilik yapan, üç altın veren kadını arar.

7- Kadın fakir düşer, bir ailenin yanında hizmetçi olarak çalışır.

8- Kadını evine getirir, eşine, eşinin anne ve babasına annesi olduğunu söyler. Beraber yaşarlar.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MASAL

a) **Fakir Adamın İneği**

b) EB :351, Aa Th: 1535, 1536, 1537, 1539, 1000

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir adam ineğini keser, komşulara dağıtır. Komşulardan yemek bekler; kimse yemek getirmez.

2- Adam ineğin postunu satmaya götürürken, yolda kurtlanır. Bir karga yemeye başlar. kargayı yakalar.

3- Bir köye gelir. Bir kadının yemek pişirdiğini gizlice içeri sevgilisini aldığını görür. Kadının kocası gelir. Fakir adam ondan ekmek ister.

4- Kadın sevgilisini hasırın arasına saklar, bunlara yemek vermez. Adam olanları gördüğünden, karga vasıtasıyla kadının kocasına anlatır.

5- Kadının kocası karısının sevgilisini öldürür, kargayı yarım teneke altına satın alır.

6- Fakir adam köyüne döner. Altın ölçmek için komşularından ölçek ister. Komşuları şüphelenir, takip ederler.

7- Altını nerden kazandığını sorarlar. İneğin postunu sattığını söyler. Köyde herkes ineğini keser, etini fakir adama gönderirler.

8- Kimse postu satamaz. Rezil olurlar. Bu adamdan intikam almak için, çeşitli yollara baş vururlar.

9- Fakir adam köylüleri en sonunda oyuna getirir, hepsini suya atar kurtulur.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MASAL

a) **Kalleş Adam**

b) EB : 351 , Aa Th: 1535, 1539, 1536, 1537, 1000

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir adam yaşlı eşeğini, altın pisledi diye saf bir adama satar.

2- Eşek ölür. Adam intikam almak niyetindedir. Fakir adamın yanına gider. Yine bu saf adamı oyuna getirir. Ona sözden anlayan bir tavşan satar.

3- Tavşan kaçar gider. Yine bu adamı kandırır. Sihirli olduğunu söylediği bir düdük satar.

4- Adam hanımını keser, düdüğü çalar, fakat hanımı dirilmez.

5- Saf adam oyuna geldiğini anlar. İntikam almak için fakir adamın evine gelir.

6- Fakir adam hanımıyla bu adamı öldürür, kaçarlar.

ELLİ BEŞİNCİ MASAL

a) **Keçelce**

b) EB : 359, Aa Th: 1537

c) Mustafa Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Fakir bir aile, kel olan yeğenlerini kendilerine evlatlık eder, adına Keçelce derler.

2- Keçelce'nin yengesi mahalle imamını sever. Keçelce durumu fark eder.

3- Keçelce, yengesine, köyün yakınındaki ziyaret söğüdüne dua etmesini, duasının kabul olacağını söyler.

4- Dayısı ile söğüdün kovuğuna saklanır, yengesi, dayısının ve Keçelcenin gözlerinin kör olmasını, Molla'nın da kendisine kalması için dua eder.

5- Keçelce, çeşitli zekâ oyunları ile köylüye yengesini öldürtür.

6- Gelin alayını durdurur, bahşiş ister. Önceden kırdığı sırlı küp parçalarını tepenin yamacına dizer. Bunlar güneşte parlamaya başlar. Gelin alayına, elindeki bir altını göstererek oradan aldığı söyler. Gelini Keçelce'ye emanet ederler.

7- Keçelce gelini dayısına getirir. Kendisi gelinin kıyafetini giyer. Gerdek gecesi adetleri gereği, üç gün ayrı ayrı görümcelerle yatar.

8- Üçüncü gün oradakileri aldatır, dayısının yanına gelir.

ELLİ ALTINCI MASAL

a) **Hatan Kızım**

b) EB : 371 , Aa Th: 501

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Anne çok tembel olan kızını nasıl evlendireceğini düşünür.

2- Evin bacasında iş görürken, bir beyin geldiğini görür. Yoldan geçen bir beye duyurarak kızının maharetlerini sayar.

3- Bey, annenin sözlerini duyar, kızı ister; evleniler.

4- Bey, hanımına eğirmesi için bir batman yün alır.

5- Kız yünü eğirirken devamlı koparır. Karşılarında bulunan gülmeyen padişahın kızı, bu durumu görür güler.

6- Padişahın kızını kimin güldürdüğünü araştırırlar. Beyin hanımı gelir. Padişah dileğini sorar. O da yünlerin eğrilip tamamlanmasını ister.

7- Kocası eve döner, yünlerin eğirildiğini görür, şaşırır!..

8- Bey devamlı iş getirir. Hanımı, yerde bulduğu hamam böceğini halası diye ta-

nıtır. Halasının on batman yün eğirdiğini, sonunda böcek olduğunu, kendisinin de çalışkanlık bakımından halasına benzediğini söyler.

9- Kocası şaşırır; daha hiç iş getirmeyeceğini söyler, vazgeçer.

10- Beyin hanımı bu oyundan memnun kalır, daha hiç iş görmez.

ELLİ YEDİNCİ MASAL

a) **Kızlar Babası**

b) EB : 374 , Aa Th: 884

c) Mahbup Yazıcıoğlu / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- İki komşudan birinin hep kızı olur, diğerinin de hep oğlu olur. Oğlu olan adam, kızı olan adamı hakir görür, aşağılar.

2- Kızı olan baba, kendi küçük kızı ile diğerinin küçük oğlunu para kazanmak için yarışmalarını ister. Çocuklar gurbete çıkar.

3- Kız erkek kıyafetine girer, komşusunun oğlundan suyun başında, fındık kabuğuyla suyu boşaltıp geçmesini ister.

4- Kız bir eve misafir olur. Evin oğlu kıza âşık olur, erkek olmadığını ortaya çıkarmaya çalışır.

5- Misafir olduğu evin oğlu, kız olduğunu anlamak için çeşitli sınavlara baş vurur. Kız, köpeği yardımıyla bu zorlukları aşar.

6- Kız çalışır, zengin olur. Bir mektup bırakarak memleketine döner. Yolda komşusunun oğlunun hâlâ fındık kabuğuyla suyu boşaltmaya çalıştığını görür. Onu da alır, memleketlerine gelirler.

7- Kız, komşusunun oğlunu yener ve zengin olur.

8- Misafir olduğu evin oğlu kızı bulur, evlenirler.

ELLİ SEKİZİNCİ MASAL

a) **Hz. İsa**

b) EB : - , Aa Th: -

c) Hamdi Gedik / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Yaşlı karı koca kim önce ölürse o onun mezarında nöbet tutacak diye anlaşırlar.

2- Evin hanımı ölür. Kocası onu mezarlıkta beklemeye başlar.

3- Hz. İsa adamı görür, ona acır. Kadını diriltir.

4- Adam kadına elbise getirmeye gider. Kadın yoldan geçen padişaha yalan söyler, saraya gider.

5- Kadının kocası mezarlıkta kimseyi bulamaz. Yoldan geçen askerlere durumu anlatır.

6- Askerler adamı saraya getirirler. Kadın yine yalan söyler, kocasını tanımaz.

7- Adamı zindana atarlar. Boynu kesileceği vakit Hz. İsa görür, onu kurtarır.

8- Kadın yalan söylediğini, saray hayatına imrendiğini anlatır. Kocası olduğunu kabul eder.

9- Kadının başı kesilir.

10- Hükümdar adama bir daha kadın sözüyle beş sene ağlamamasını tembih eder.

ELLİ DOKUZUNCU MASAL

a) **Arsız Kız**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Aysel Karçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Üç kız kardeş evlenemez. Hocaya giderler. Hoca, kısmetlerini kendilerinin bulmaları gerektiğini söyler.

2- Büyük kız, bir beyoğlu ile evlenir.

3- Ortanca kız bir yaşlı kadını takip eder. Yaşlı kadın bir mezarı açtığında birisiyle konuştuğunu görür. Kız kadını takip eder.

4- Sarayda padişahın oğlu öldü diye ağlarlar. Kız gördüklerini anlatır. Yaşlı kadın takip edilir. Padişahın oğlu mezardan çıkartılır. Padişah kızı oğluna alır.

5- Küçük kız bir saraya gelir. Padişahın oğlu peri kızı ile evlidir. Fakat yanına kimseyi almaz, kimseyle konuşmaz.

6- Küçük kız Şehzadenin yanına girer, yemeği verir. Onunla zaman sonra samimi olur.

7- Peri kızı çocuk doğurur, sihiri bozulur. Kaybolur. Küçük kız çocuğu alır, padi -

şahın oğlu şaşırır.

8- Padişah, hanımı, çocuğu küçük kızın doğurduğunu zanneder, neden şimdiye kadar belli etmediğini merak ederler.

9- Küçük kız da padişahın oğlu ile evlenir.

ALTMIŞINCI MASAL

a) **Bahtı Kara Gelin**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Hatice Uymaz / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Yeni evlenen genç, hanımını askere giderken annesine ve babasına ve kardeşlerine emanet eder gider.

2- Kayınbirader gelinin peşine düşer. Kadın razı olmayınca ona iftira eder. Evden attırır.

3- Gelini bir kuyuya atarlar; gelen giden taş atar.

4- Bezirgân gelini kuyudan kurtarır.

5- Gelini bezirgânın bekçisi rahatsız eder, gelin razı olmaz.

6- Bekçi gelinin çocuğunu keser. Ona iftira eder.

7- Gelin, asılmakta olan bir adamı para vererek kurtarır.

8- Kurtardığı adam kadını rahatsız eder. Kadını denizcilere satar.

9- Gemiciler kadına rahat vermezler. Kadın dua eder. Fırtına çıkar, gemide bulunanlar boğularak ölür. Kadın kurtulur.

10- Padişah geminin içerisindekileri alır. Kadının, kıyafetini değiştirerek onu padişah yapar.

11- Kadına kötülük edenlerin hepsinin gözleri kör olur.

12- Kadın, gözü kör olanları iyi eder. Kendine kötülük edenler de iyileşmek için gelir.

13- Kadın hepsini başına toplar. Hepsinin yaptığı kötülüğü anlattırır. Hepsinin gözleri açılır.

14- Kadının kocası onu gözlerinden tanır.

15- Kadın, Allah'a canını alması için yalvarır. Allah, canını alır.

ALTMIŞ BİRİNCİ MASAL

a) **Cadının Kızı**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Münevver Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Anne ölünce, üç kızına üç tavuk bırakır. Kızlar, tavukların yumurtalarını satarak geçinirler.

2- Büyük iki kardeş, yumurtaların parasını harcar, küçük kız biriktirdiği parayla konak yaptırır.

3- Büyük iki kardeş, küçük kızı kıskanır, tavuğunu cadının bahçesine atarlar.

4- Küçük kız, cadının sağ memesinden emer, sol tarafına oturur. Cadı ona kötülük yapamaz.

5- Cadı, kıza kırk anahtar verir. Kırkıncı odayı açmamasını tembih eder.

6- Kız, kırkıncı odayı açar, pencereden padişahın bahçıvanlarını görür. Bahçıvanlar, cadının onu yiyeceğini söylerler.

7- Padişahın oğlu, kıza âşık olur. Cadı yüzüğünün ağırlığı kadar altın ister. Hazinedeki bütün altın ve mücevheri verirler yine cadının yüzüğüne denk gelmez.

8- Kız, padişahın oğlu ile konuşmaz. Vezirin iki kızı konuşturmaya çalışır.

9- Kız, vezirin kızlarına marifetini gösterir. Ateşin üzerinden atlar, yanmaz. Duvardaki kazığa çıkar, gergef işler. Vezirin kızları da denemek isterler, sonunda ölürler.

10- Cadı, yağ ve bal küplerini kızın yanına kavga etmeye gönderir. Kız konuşur, padişahın oğlu ile evlenir.

ALTMIŞ İKİNCİ MASAL

a) **Cıttan Kız**

b) EB : - , Aa Th: -

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Bir kadının uzun zaman sonra çelimsiz bir kızı olur. Adına, küçük, çelimsiz olduğundan Cıttan Kız derler.

2- Cıttan Kız, arkadaşlarıyla odun toplamaya gider. Kaybolur. Ayı bunu bulur, inine götürür.

3- Ayı ile arkadaş olurlar. Ayıdan bir tane çocukları olur. Belden aşağısı ayı, belden yukarısı insandır.

4- Kız yün eğirirken yumağı yuvarlanır. Köylülerden biri odun keserken bunu görür, alır köye getirir.

5- Köylüler ayıyı kandırır, köye getirirler. İçki içirir, üzerine gaz döker yakarlar.

6- Ayı yanar ölür, Cıttan Kız kurtulur.

ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ MASAL

a) **Vezir Aleaddin**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Hamdi Gedik / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Mısır'da zengin tüccarın oğlu babasından izin alarak gurbete çıkar.

2- Haramiler Aleaddin'in kervanını soyarlar. Aleaddin canını kurtarır.

3- Caminin bir kenarında yatarken bir adam Aleaddin'i evine götürür. Kızıyla evlendirir.

4- Harun Reşit, Aleaddin'i kendisine vezir yapar.

5- Aleaddin'in hanımı ölür. Esir pazarından bir kız alırlar. Aynı kızı Bağdat Valisinin oğlu da istemektedir.

6- Hırsız, Harun Reşit'in cüzdanını, mücevherlerini çalar. Bir kısmını Aleaddin'in evine kor.

7- Şeyh İbrahim isminde biri Aleaddin'i idam edilmekten kurtarır. Sihir yapar.

8- Aleaddin'in hanımı valinin oğluna verirler.

9- Frenk kralı Aleaddin'i öldürmek ister. Öldürmez, kiliseye hizmetkâr yapar, onu İskenderun'a gönderir.

10- Frenk kralının kızı Aleaddin'e yardım eder. Ölen eşi de dirilir.

11- Aleaddin'in oğlu hırsızı yakalatır; hırsız, annesi ile birlikte öldürülür.

12- Şeyh İbrahim, padişaha Aleaddin'i getireceğini vaad eder.

14- Frenk kralının kızı Aleaddinle eski hanımını bir araya getirir.

15- Aleaddin Frenk kralını öldürür.

16- Aleaddin'in hanımı, Frenk kralının kızı uçarak Bağdat'a gelirler. Yolda Şeyh İbrahim onları karşılar.

17- Aleaddin üç hanımla evlenir.

ALTMIŞ DÖRDÜNCÜ MASAL

a) **Deliren Oğlan**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Aysel Karaçay / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişahın oğlu avdan döner, hastalanır, insanlara saldırır.

2- Padişah oğlunu zincire bağlatır. Yemesi için her hafta bir kız gönderir.

3- Kızın biri aklını kullanarak oğlana yem olmaz. Onu dolaştırmak suretiyle zincirini kısaltır. Kimseye saldıramaz.

4- Diğer günlerde atılan kızları da yiyemez. Kırk kız olurlar.

5- Kız kaleden yiyecek aramak için çıkar. Kırk Haramilerin sarayından yiyecek getirir.

6- Kırk kız yer içer eğlenir, padişah oğlunu eğlencelerine ortak ederler. Padişahın oğlu daha insan yemez.

7- Padişah oğlunun iyileştiğine sevinir. Kıza teşekkür eder, oğluyla evlendirir. Diğer otuz dokuz kızı da kendisine cariye yapar.

ALTMIŞ BEŞİNCİ MASAL

a) **Haşıl**

b) EB : - , Aa Th: -

c) Fatma Tanyıldızı / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Evin beyi hanımına yemeğin tuzuna bakmaması için tembih eder.

2- Kadın unutur, yemeğin tuzuna bakar; kocası sinirlenir, dövmek için kovalar.

3- Kızları yemek yemek için annesini-babasını bekler. Tilkiyi davet eder.

4- Tilki yapılan iyiliğe karşılık kızı zengin bir beyle evlendirir.

5- Kız hamiledir. Tilkiden, kocasından habersiz kavun ister. Kocasından saklar.

6- Kızın eteğindeki kavun altın olur.

7- Kız eşinin sakalını babasının süpürgesine benzetir. Kocası evden kovar.

8- Tilki devlerin evine gider. Çeşitli hilelerle onların eşyalarını, paralarını alır kıza getirir.

9- Tilkinin getirdiği eşyaları gören bey, eşini tekrar affeder. Beraber yaşarlar.

ALTMIŞ ALTINCI MASAL

a) **Akıllı Kız**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Ayşe Açıkbaş / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Dayısının evine misafir gelen akıllı kız, arkadaşlarıyla eğlenceye katılmak ister. Yengesi yiyecek bir şey vermez; kız çalar, yengesi yakalar.

2- Kız, evde bal küpünü arar, yerini öğrenir. İki eliyle yemek ister; ellerini küpten çıkaramaz. Küpü kırmak için taş arar. Karanlıkta dayısının başını taş zanneder ve küpü dayısının başına vurarak kırar.

3- Bal peteğinin içerisine saklanan akıllı kız sayesinde, hırsızlar bal peteklerini çalamazlar.

4- Akıllı kız, dayısını, padişahın hazinesinde hırsızlığa gitmeye razı eder.

5- Padişah, hazinesini çalanı kim söylerse kızını ona vereceğini ilân eder.

6- Kız, Keloğlan kılığında padişaha gider; padişah inanmaz. Başka bir ülkedeki keşişi getirdiği taktirde kızını vereceğini söyler.

7- Kız, keşişi padişaha getirir; padişah keşişi öldürür. Padişah, kızını akıllı kızın dayısına verir.

ALTMIŞ YEDİNCİ MASAL

a) **Sılik**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Mehmet Uçar / Erzincan

d) Masalanı özeti:

1- Çocukları olmayan aile, yolda buldukları bir çocuğu evlatlık edinir. Adını Süleyman koyarlar.

2- Süleyman'a kısaca Sılik derler. Babasıyla ava gider. Sopasıyla ejderhayı öldürür.

3- Kadın, Kocasını Köse ile aldatır. Sılik Köse'yi kılıcıyla öldürür. Kadın yediği zehirli ekmekten ölür.

4- Çocuk, devlerin evine gelir. Dev Sılik'e elini sürer, süpürge olur. Tekrar eski haline döndürür.

5- Delikanlı yedi devi öldürür.

6- Padişah , devleri öldürene kızını verecektir. Delikanlıdan devlerin kazanını, atlarını ve dev anasını ister.

7- Sılik, padişahın isteklerini yerine getirir. Padişah delikanlıyı yerine padişah yapar, kızıyla evlendirir.

8- Sılik, baldızını babasına alır.

9- Sılik ile babası, birlikte düğün yaparlar

ALTMIŞ SEKİZİNCİ MASAL

a) **Padişahın Oğlu**

b) EB :-, Aa Th: -

c) Hamdi Gedik / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Padişah, evlenmek istemeyen oğlunu bu fikrinden vazgeçirmek için zindana attırır.

2- Başka bir ülkenin padişahının kızı da evlenmek istemez, babası zindana attırır.

3- Cinler bu iki genci bir araya getirerek uyku halindeyken âşık ederler.

4- Kız ile oğlan birbirlerine yüzüklerini verirler.

5- Kız ve oğlan cinler vasıtasıyla ayrılır, hasta olurlar.

6- Kızın erkek kardeşi olanları, kardeşinden öğrenir.

7- Oğlanı bulmak için kızın kardeşi yüzüğü alır yola çıkar.

8- Kızın kardeşi padişahın oğlu ile görüşür. Kardeşinin yüzüğünü parmağında görür.

9- Oğlanı, kızın yanına getirirler, cinlerin yaptığı ortaya çıkarılır.

10- Kız ile oğlan evlenir.

ALTMIŞ DOKUZUNCU MASAL

a) **Kuyudaki Kadın**

b) EB : - , Aa Th: -

c) Münevver Uçar / Erzincan

d) Masalın özeti:

1- Çiftliğin yaşlı bir ninesi vardır. Çiftlikdeki bütün işleri organize eder; her şey kendisinden sorulur.

2- Her şeye karıştığı için çiftliktekiler, onu bahçedeki kuyuya atarlar.

3- Yaşlı nine kuyuda bir iki gün kalır, garip sesler çıkarmaya başlar; at gibi kişner!..

4- Nineye bu hareketinin sebebini sorarlar. O da akşam olduğu halde küçük tayın eve gelmediğini, kimsenin de ilgilenmediğini söyler.

5- Yaşlı nineye hak verirler. Kuyudan çıkarır, evin en üst köşesine oturturlar.

6- Bu olaydan sonra, çiftliktekilerin gelirleri daha da artar, mutlu olurlar.

YETMİŞİNCİ MASAL

1- **Çiftçi**

2- EB : - , Aa Th: -

3- Fatma Tanyıldızı / Erzincan

4- Masalın özeti:

1- Çiftçi tarlada çift sürerken bir küp altın bulur.

2- Çiftçi altınları yolda geçen tahsildara verir; küpü de kendisi alır.

3- Çiftçi evde kızlarına göstermek için de iki tane altın getirir.

4- Çiftçi durumu kızlarına anlatır, kızlar inanmak istemezler.

5- Kızlar çingene kılığına girer, altınları tahsildardan alırlar.

6- Tahsildar çiftçiyi altınları çaldı diye şikâyet eder.

7- Çiftçinin hanımı ve kızları adamın deli olduğunu söylerler; hakimi inandıramazlar.

8- Hapiste adamın hereketlerini takip ederler.

9- Çiftçinin deli olduğu anlaşılır, serbest bırakılır.

İKİNCİ BÖLÜM

A-ERZİNCAN MASALLARININ MOTİF YAPISI

B. ERZİCAN MASALLARINDA TESBİT EDİLEN MOTİFLERİN MOTIF IN DEX OF LITERATURE'A GÖRE TASNİFİ

A. ERZİNCAN MASALLARININ MOTİF YAPISI

Motif kelimesinin aslı latince olup, musikide, resimde , el sanatlarında, edebiyatta çok sık kullanılır. Halk edebiyatında kullanılan şekli ise oldukça farklıdır.

Max Lüthi; "Hikâye etmenin en küçük unsurudur" (1) diye tarif eder.

Stith Thompson ise motifi şöyle tarif eder; "Motif, masalın gelenekte ısrar edici güce sahip en küçük unsurudur. Bu gücünün yanı sıra alışılmamış ve çarpıcı oluşuyla da dikkati çeker. Motiflerin çoğu üç grupta toplanabilir.

1. Masalların aktörleri, tanrılar, alışılmamış hayvanlar, harikulâde yaratıklar, devler, periler, insanlar, küçük masum çocuklar, zalim üvey analar,... vs.

2. Hareketlerin arasındaki bazı konular; sihirli objeler, alışılmamış âdetler, acayip inanışlar... gibi.

3. Bir tek olaydan ibaret olan ve motiflerin büyük bir çoğunluğunu içine alan motif grubu (2)

Vesselovskij ise motifi, "hikâyenin parçalanamayan en küçük parçasıdır" diye tarif eder. (3)

Türkiye'de, masallarla ilgili motif çalışmalarını Pertev Naili Boratav başlatmıştır. Daha sonra Boratav, bu konuda Wolfram Eberhard ile birlikte **Typen Türkhischer Volksmarchen** isimli kitabı hazırlamış, tespit etmiş oldukları 378 masal tipini ve bunların motif sıralarını vermişlerdir. (4)

Masal motifleri konusunda ikinci çalışmayı Bilge Seyidoğlu yapmıştır. 72 masal metni incelenmiş, Thompson'un motif kataloğundaki motif numaraları verilmiştir. (5)

Saim Sakaoğlu tarafından yapılan çalışma da masalların motifleri bulunduktan sonra benzer motifleri bulunduktan sonra benzer motiflerin mukayesesi yapılmıştır. (6)

Umay Günay tarafından Elazığ Masalları üzerine yapılan çalışmada, masallar Propp metoduna göre incelenmiştir. (7)

Son yıllarda masallar konusunda yapılan doktora çalışmaları artmış; ülkemizin çeşitli yörelerinden derlenen masallar incelenmiştir. Bu çalışmalarla ilgili geniş bilgiler giriş bölümünde daha ayrıntılı olarak verilmiştir.

Erzincan bölgesinden derlediğimiz 70 masalın motifleri tespit edildikten sonra

Stith Thompson'un **Motif İndex of Folk-Litarature** [8] isimli eserindeki motiflerin benzerleri tespit edilerek, motif numaraları verilmiştir. **Motif İndex**'te bulunmayan, bize ait olan motifler uygun yerlere konularak (**T**) harfi ile gösterilmiştir. Bu motiflerin harflere göre dağılımı şöyledir: A-2, B-10, C-1, D-8, E-2, F-20, G-2, H-16, J-1, K-11, L-1, N-10, P-12, Q-1, R-2, S-2, T-6, V-16, X-2, Z-3.

Masalların motif incelemesinde, bütün gruplarda motif tespit edilmiştir. Ancak, hayvan masallarında ve fıkralarda motiflerin çok az olduğu; asıl halk masallarında motiflerin daha çok olduğu görülmüştür.

Motifler verilirken, bütünlüğü sağlamak ve faydalı olması bakımından Mehmet Özçelik tarafından tercüme edilerek Afyonkarahisar Masalları'nda uygulanan 10'lu tasniflerin başlıkları da verilmiştir. [9]

Stith Thompson tarafından hazırlanan **Motif İndex of Folk-litarature** isimli eserin; ilk beş ciltte motifler sistematik olarak incelenmiş, altıncı ciltte motiflerin alfabetik olarak indexi verilmiştir. Eser konularına göre sınıflandırılmış, her motif bir harf ile gösterilmiştir. Motifler şu şekilde sıralanmıştır:

A. Mitolojik motifler

B. Hayvanlar

C. Yasak

D. Sihir

E. Ölüm

F. Olağanüstülükler

G. Devler

H. İmtihanlar

J. Akıllılar ve Aptallar

K. Aldatmalar

L. Kaderin ters Dönmesi

M. Geleceğin Tayini

N. Şans ve Kader

P. Cemiyet

Q. Mükâfat ve Cezalar

R. Esirler ve Kaçaklar

S. Anormal Zulümler

T. Cinsiyet

U. Hayatın Tabiatı

V. Din

W. Karakter Özellikleri

X. Mizah

Z. Çeşitli Motif Grupları

NOTLAR

(1) SEYİDOĞLU, Bilge. **Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar.** Ankara, 1975, s. 83.

(2) SEYİDOĞLU, s. 83.

(3) SEYİDOĞLU, s. 83.

(4) EBERHARD, Wolfram.-Boratav, Pertev Naili. **The Typen Turkischer Volksmarchen**, Weisbaden, 1953

(5) SEYİDOĞLU, Bilge. **Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar.** Ankara, 1975, 451 s.

(6) SAKAOĞLU, Saim. **Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil**, Ankara, 1973, 700 s.

(7) GÜNAY, Umay. **Elazığ Masalları.** Erzurum, 1975, 534 s.

(8) THOMPSON, Stith. **Motif İndex of Folk-Literature**. İndiana Üniversity, U.S.A., 1955-1958, C. VI.

(9) ÖZÇELİK, Mehmet. **Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Konya, 1993 (Yayınlanmamış doktora tezi).

B. ERZİNCAN MASALLARINDA TESBİT EDİLEN MOTİFLERİN MOTIF INDEX of FOLK LITERATURE'A GÖRE TASNİFİ

A. MİTOLOJİK MOTİFLER

A 0-A 99. Yaratıcı (Tanrı)

A 0. Yaratıcı (Tanrı)

A 10. Yaratıcının tabiatı

A 20. Yaratıcının kökeni

A 30. Yaratıcının arkadaşları

A 40. Yaratıcının danışmanları

A 50. İyi ve kötü tanrıların mücadelesi

A 60. Oyun bozucu yaratıcı

A 70. Yaratıcı - Çeşitli motifler

A 100-A 499. Tanrılar

A 100-A 199. Genelde tanrılar

A 100. İlah

A 110. Tanrıların menşei

A 120. Tanrıların görünüşü ve tabiatı

A 140. Faaliyet halindeki tanrılar

A 150. Tanrıların günlük hayatı

A 160. Tanrıların karşılıklı münasebetleri

A 170. Tanrıların faaliyetleri

A 180. Tanrıların ölümlerle münasebetleri

A 190. Tanrılar - Çeşitli motifler

A 200-A 299. Üst dünyanın tanrıları

A 200. Üst dünyanın tanrıları

A 210. Gökyüzü tanrısı

A 220. Güneş tanrısı

A 240. Ay tanrısı

A 250. Yıldız tanrısı

A 260. Işık tanrısı

A 270. Yer tanrısı

A 280. Hava tanrısı

A 300-A 399. Yeraltı tanrıları

A 300. Yeraltı tanrısı

A 310. Ölüler dünyasının tanrısı

A 400-A 499. Yeryüzünün tanrıları

A 400. Yeryüzü tanrısı

A 410. Bölgesel tanrılar

A 420. Su tanrısı

A 430. Bitki tanrısı

A 440. Hayvanların tanrısı

A 450. Sanat veticaret tanrısı

A 460. Mücerret tanrılar

A 490. Yeryüzünün çeşitli tanrıları

A 500-A 599. Yarı tanrı ve efsanevi kahramanlar

A 500. Yarı tanrı ve efsanevi kahramanlar

A 510. Efsanevi kahramanların menşei (Yarı tanrı)

A 520. Efsanevi kahramanların tabiatı (Yarı tanrı)

A 530. Efsanevi kahraman kanun ve düzen koyar

A 560. Efsanevi kahramanın ayrılışı (Yarı tanrı)

A 570. Efsanevi kahraman hâlâ yaşamaktadır

A 580. Efsanevi kahramanın beklenmedik dönüşü (Yarı tanrı)

A 590. Yarı tanrı ve efsanevi kahraman - Çeşitli

A 600-A 899. Kâinatın yaratılış teorisi ve kâinat bilimi

A 600-A 699. Kâinat

A 600-A 649. Kâinatın yaratılışı

A 610. Tanrı tarafından kâinatın yaratılışı

A 620. Kâinatın kendiliğinden yaratılışı

A 630. Yaratılış silsileleri

A 640. Kâinatın yaratılışının diğer şekilleri

A 650-A 699. Kâinatın tabiatı

A 650. Bir bütün olarak kâinat

A 660. Üst dünyanın tabiatı

A 670. Öbür dünyanın tabiatı

A 690. Çeşitli dünyalar

A 700-A 799. Gök cisimleri

A 700. Gök cişimlerinin yaratılışı

A 710-A 739. Güneş

A 710. Güneşin yaratılışı

A 720. Güneşin durumuu ve tabiatı

A 740-A 759. Ay

A 740. Ayın yaratılışı

A 750. Ayın yaratılışı ve tabiatı

A 760-A 789. Yıldızlar

A 760. Yıldızların durumu ve yaratılışı

A 770. Belirli yıldızların menşei

A 780. Gezegenler

A 790-A 799. Gökyüzü ışıkları

A 800-A 899. Yeryüzü

A 800-A 839. Yeryüzünün yaratılışı

A 810. İlkel su

A 820. Yeryüzüznün yartılışının diğer anlamları

A 830. Yeryüzünün Tanrı tarafından yaratılışı

A 840. Yeryüzünün dengesi

A 850. Yeryünündeki değişimler

A 870. Yeryüzünün durumu ve tabiatı

A 900-A 999. Yeryüzü şekillerinin topoğrafyası

A 900. Topoğrafya- Genel olarak düşünülen

A 910-A 949. Su şekilleri

A 910. Su şekillerinin menşei- Genel

A 920. Denizlerin menşei

A 930. Akar suların menşei

A 940. Diğer su şekillerinin menşei

A 950-A 999. Kara şekilleri

A 950. Karaların memşei

A 960. Dağların menşei

A 970. Taşların ve kayaların manşei

A 980. Belirli yerlerin menşei

A 990. Diğer kara şekilleri

A1000-A 1099. Dünyevi felaketler

A 1000. Düyanın tabakarı

A 1010. Tufan

A 1020. Tufandan kaçma

A 1030. Yanar dağ patlaması

A 1040. Sürekli kış ırkı bozar

A 1050. Dünyanın sonunda gökler bir birinden ayrılır

A 1060. Dünyanın sonunda yeryüzü değişir

A 1070. Dünyanın sonunda zincire bağlı canavarın kaçışı

A 1080. Dünyanın sonunda savaş

A 1090. Dünya felaketleri ile ilgili çeşitli motifler

A1100-A1199. Tabiat düzeninin kuruluşu

A 1110. Mevcut düzenin kuruluşu : Sular

A 1120. Mevcut düzenin kuruluşu : Rüzgârlar

A 1130. Mevcut düzenin kuruluşu : Hava hareketi

A 1150. Mevsimlerin ortaya çıkışı

A 1160. Ayların ortaya çıkışı

A 1170. Gece ve gündüzün oluşumu

A 1180. Diğer bütün düzenlerin kuruluşu ile ilgili çeşitli motifler

A1200-A 1699. İnsan hayatının yaratılışı ve düzeni

A 1200-A1299. İnsanın yaratılışı

A 1210. İnsanın Tanrı tarafından yaratılışı

A 1220. İnsanın tekâmül yoluyla yaratılış

A 1230. Dünyaya gelen ilk insanın zuhuru ve inişi

A 1240. Mineral maddelerden oluşan insan

A 1250. Sebze özünden oluşan insan

A 1260. Çeşitli materyallerden oluşan insan

A 1270. İlk insan çifti

A1290. İnsanın yaratılışı ile ilgili çeşitli motifler

A 1300-A1399. İnsan hayatının düzeni

A 1300. İnsanın vücut yapısının düzeni

A 1320. Hayat zincirinin yönü (ömrün belirlenmesi)

A 1330. İnsanlar için acıların başlangıçları

A 1350. Seks fonksiyonunun kökeni

A 1360. İnsanların büyümesi, olgunlaşması

A 1370. Ahlâki ve zihni karakterlerin menşei

A 1390. İnsan yaşantısının düzeni - Çeşitli

A 1400-A1499. Kültürün bozulması

A 1400. İnsan kültürünün bozulması

A 1410. Yaşanabilir çevrenin kazanılması

A 1420. Yiyecek temini alışkanlığının kazanılması

A 1430. Diğer ihtiyaçların kazanılması

A 1440. El sanatlarının (meslek) kazanılması

A 1460. Güzel sanatların kazanılması

A 1470. Sosyal ilişkilerin başlangıcı

A 1480 Akıl ve öğrenmenin bozulması

A 1490. Kültürün kazanılması - Çeşitli

A1500-A 1599. Geleneklerin menşei

A 1510. Yemek geleneğinin menşei

A 1520. Avcılık ve balıkçılık gelenğinin menşei

A 1530. Sosyal törenlerin menşei

A 1540. Dinî törenlerin menşei

A 1550. Kur yapma ve evlilik geleneklerinin menşei

A 1560. Doğumla ilgili geleneklerin menşei

A 1580. Kanunların menşei

A 1590. Diğer geleneklerin menşei

A1600-A1699. İnsanların farklılaşması ve bozulma

A 1610. Çeşitli kabilelerin menşei

A 1620. Kabilelerin bozulması

A 1630. Kabilelerin gezginciliği (göçebelik)

A 1640. Kabile ayrılıklarının menşei

A 1650. Farklı sınıfların menşei - Sosyal ve profesyonel

A 1660. Farklı kavimlerin karakteristik özellikleri - kişilik olarak

A 1670. Farklı kavimlerin karakteristik özellikleri - sanayi ticarette

A 1680. Farklı kavimlerin karakteristik özellikleri - alışkanlıklarda

A1700-A 2199. Hayvanların yaratılışı

A1700-A 1799. Hayvanların yaratılışı - Genel

A 1710. Değişim sonucu hayvanların yaratılışı

A 1730. Hayvanların ceza olarak yaratılışı

A 1750. Şeytanın , Tanrının muhalefeti sonucu hayvanların yaratılışı

A 1770. Görülmedik ilkel çiftleşme sonucu hayvanların yaratılışı

A 1790. Hayvanların yaratılışı ile ilgili çeşitli motifler

A 1800-A1899. Memelilerin yaratılışı

A1810-A1839. Et yiyen memelilerin yaratılışı

A 1810. Kedi gillerin yaratılışı

A 1820. Sansargillerin yaratılışı

A 1830. Köpekgiller ve diğer et yiyenlerin yaratılışı

A 1840. Kemirgenlerin yaratılışı

A 1860. Maymunların yaratılışı

A 1870. Toynaklı memelilerin yaratılışı

A 1880. Diğer memelilerin yaratılışı

A 1900-A1999. Kuşların yaratılışı

A 1910. Tüneyen ötücü kuşların yaratılışı

A 1930. Kartalların yaratılışı

A 1940. Yağmur kuşlarının yaratılışı

A 1950. Gök kuzgungillerin yaratılışı

A 1960. Leylekgillerin yaratılışı

A 1970. Çeşitli kuşların yaratılışı

A 2000-A2099. Böceklerin yaratılışı

A 2010. Zarkanatlıların yaratılışı

A 2020. Kınkanatlıların yaratılışı

A 2030. Çiftkanatlıların yaratılışı

A 2040. Pulkantlıların yaratılışı

A 2050. Yarım kanatlıların yaratılışı

A 2060. Düzkanatlıların yaratılışı

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTAS

A 2070. Çeşitli böceklerin yaratılışı

A 2100-A2199. Balıkların ve diğer hayvanların yaratılışı

A 2100-A2139. Balığın yaratılışı

A 2100. Balığın yaratılışı

A 2110. Belirli balıkların yaratılışı

A 2140. Sürüngenlerin yaratılışı

A 2160-A2199. Amiplerin ve diğer hayvan şekillerinin menşei

A 2160. Amiplerin menşei

A 2170. Çeşitli hayvan şekillerinin menşei

A 2200-A2599. Hayvanların karakteristikleri (özellikleri)

A 2200-A2299. Hayvan karakteristiklerinin çeşitli sebepleri

A 2210. Hayvan karakteristikleri : Hayvanların kazaen değişmeleri

A 2220. Mükâfat olarak verilen hayvan karakteristikleri

A 2230. Ceza olarak verilen hayvan karakteristikleri

A 2240. Hayvan karakteristikleri : Diğerlerinin özelliklerni alma

A 2250. Hayvan karakteristikleri : Mücadele sonu kazanılan

A 2260. Değişimle sahip olunan hayvan karakteristikleri

A 2270. Hayvan karakteristiklerinin çeşitli sebepleri

A 2300-A2399. Hayvan karakteristiklerinin (özellik) sebepleri: Vücut

A 2310. Hayvan karakteristiklerinin menşei : Vücut örtüsü

A 2320. Hayvan karakteristiklerinin menşei : Başı

A 2330. Hayvan karakteristiklerinin menşei : Yüzü

A 2350. Hayvan karakteristiklerinin menşei : Gövde

A 2370. Hayvan karakteristikleri : El ve ayakları

A 2380. Hayvan karakteristikleri : Diğer beden uzuvları

A 2400-A2499. Hayvan karakteristiklerinin (özellik) sebepleri: görünüş ve alışkanlıklar

A 2400. Hayvan karakteristikleri -Genel görünüş

A 2410. Hayvan karakteristikleri : Renk ve koku

A 2420. Hayvan karakteristikleri : Ses ve işitme duygusu

A 2430. Hayvan karakteristikleri : İkemetgah ve beslenme

A 2440. Hayvan karakteristikleri :Nakliye

A 2450. Hayvanların günlük işleri

A 2460. Hayvan karakteristikleri : Saldırı ve savunma

A 2470. Hayvanların alışılmış beden hareketleri

A 2480. Hayvanların periyodik alışkanlıkları

A 2490. Hayvanların diğer alışkanlıkları

A 2500-A2599. **Hayvan karakteristikleri-Çeşitli**

A 2510. Hayvanların faydaları

A 2520. Hayvanların iredesi

A 2540. Diğer hayvan özelliklere

A 2600-A2699. **Bitkilerin ve ağaçların menşei**

A 2600-A2649. Bitkilerin ve hayvanların menşeileri

A 2600. Bitkilerin menşei

A 2610. Değişim yoluyla bitkilerin yaratılışı

A 2620. Kutsal adamın deneme ile meydana getirdiği bitkiler

A 2630 Bitki menşeilerinin diğer tipleri

A 2650-A2699. Çeşitli bitkilerin ve ağaçların menşei

A 2650. Çiçeklerin menşei

A 2680. Diğer bitki türlerinin menşei

A 2700-A2799. Bitki karakteristiklerinin çeşitli menşei

A 2700-A2749. Bitki karakteristiklerinin çeşitli menşeileri

A 2710. Mükâfat olarak bitki karakteristikleri

A 2720. Ceza olarak bitki karakteristikleri

A 2730. Bitki karakteristiklerinin çeşitli sebepleri

A 2750-A2799. Çeşitli bitmki karakteristiklerinin menşei

A 2750. Bitkilerin kabuk ve özü

A 2760. Bitkilerin yaprakları

A 2770 Çeşitli bitki karakteristikleri

A 463.1. **Kaderler**

Kırk delikanlı ile kırk kız, başlarına gelenin Allah tarafından olduğuna inanırlar **(20).**

Delikanlı, kıza kaderinin daha evlenmeden ayrılık olduğunu söyler **(20).**

Padişah ile karısı yılan doğan çocukları için kaderlerine rıza gösterirler **(24).**

Padişah, bütün gayretlerine rağmen, kızının çobanın oğlu ile evlenmesine engel olamaz ve kaderin değiştirilemeyeceğine inanır **(25).**

Padişah, bütün çabalarına rağmen kızının zenci köle ile evlenmesine engel olamaz, kaderin kişilik ile değiştirilemeyeceğini kabul eder **(26).**

A 1549. **Dinî merasimler**

Padişah, çocuğu olması için kurban keser **(5).**

Hasan Bey öldü diye cenaze hazırlığı yapılır **(8).**

Düğünden sonra mevlit okutulur **(14).**

Karı koca, çocukları olması için kurban keserler **(14).**

Padişah, çocuğu olması için kurban keser **(24).**

Padişahın gelini öldü diye cenaze hazırlığı yapılır **(24).**
Hicaza giden baba kızını imama emanet eder **(43).**
Tüccar, köyden geçerken cenaze götürenlerle karşılaşır **(49).**
Zengin olan kadın mevlide gider **(51).**
Padişah büyük kızla nikâh yapar **(59).**

(T) A 2493. **Hayvanlar arasındaki dostluklar**

Kara böcekle fare arkadaş olur evlenirler **(2).**
Balık, kuş ve karınca, kendilerini kurtaran delikanlıya zor durumda olduğu için yardıma giderler **(7).**
Babanın gözlerini iyileştirecek toprağı getirmek için delikanlıya bir at yardım eder **(13).**

Horozdan korkan adam devlerle arkadaş olur **(29).**

B . HAYVANLAR

B 0.-B 99. Mitolojik hayvanlar

B 10. Mitolojik hayvanlar ve melez hayanlar

B 20. Hayvan adam

B 30. Mitolojik kuşlar

B 40. Kuş hayvan (dört ayaklı)

B 50. Kuş adam

B 60. Mitolojik balık

B 70. Balık hayvan (dört ayaklı)

B 80. Balık adam

B 90. Diğer mitolojik hayvanlar

B 100 - B 199. Sihirli hayvanlar

B 100 - B 119. Hazine hayvanları

B 100. Hazine hayvanları - Genel

B 110. Hazine üreten hayvanlar

B 120- B 169. Sihir kabiliyetine sahip hayvanlar

B 120. Akıllı hayvanlar

B 130. Gerçekleri anlatan hayvanlar

B 140. Kehanet gösteren hayvanlar

B 150. Olağanüstü kehanet gösteren hayvanlar

B 160. Akıl veren hayvanlar

B 170 - B 189. Diğer sihirli hayvanlar

B 170. Sihirli kuşlar, balıklar, sürüngenler vs.

B 180. Sihirli dört ayaklı hayvanlar

B 190. Sihirli hayvanlarla ilgili çeşitli motifler

B 200 - B 299. İnsan özelliği gösteren hayvanlar

B 210. Konuşan hayvanlar

B 220. Hayvanlar krallığı

B 230. Hayvanlar meclisi

B 240. Hayvanların kralı

B 250. Dindar hayvanlar

B 260. Hayvanlar savaşı

B 270. Hayvanların yasal ilişkileri

B 280. Hayvan evlilikleri

B 290. İnsan özelliği gösteren diğer hayvanlar

B 300 - B 399. Dost hayvanlar

B 310. Yardımcı hayvanların kazançları

B 320. Yardımcı hayvanların hediyeleri

B 330. Yardımcı hayvanın ölümü

B 340. Yardımcı hayvanların çeşitli davranışları

B 350 - B399. Müteşekkir hayvanlar

B 360. Ölüm tehlikesinden kurtaran müteşekkir hayvanlar

B 370. Esaretten kurtaran müteşekkür hayvanlar

B 380. İşkenceden (eziyetten) kurtaran müteşekkir hayvanlar

B 390. Müteşekkir hayvanların yaptıkları çeşitli işler

B 400 - B 499. Yardımcı hayvanların cinsleri

B 400 - B 449. Yardımcı hayvanların cinsleri

B 400. Yardımcı evcil hayvanlar

B 430. Yardımcı vahşi hayvanlar

B 450. Yardımcı kuşlar

B 470. Yardımcı balıklar

B 480. Yardımcı böcekler

B 490. Diğer yardımcı hayvanlar

B 500 - B 599. Yardımcı hayvanların hizmetleri

B 500. Hayvanlardan elde edilen sihirli güçler

B 510. Hayvan tarafından iyileştirilme

B 520. Hayvanlar, insanların hayatını kurtarır

B 530 Hayvanlar adamı besler

B 540. Bulmak suretiyle kurtaran hayvanlar

B 550. Hayvanlar adamları taşır

B 560. Hayvanlar insanlara nasihat eder

B 570. Hayvanlar adamlara hizmet eder

B 580. Hayvanlar adamlara servet kazanma ve yükselmelerinde yardım eder

B 590. Yardımcı hayvanların çeşitli hizmetleri

B 600-B 699. Hayvanla insanın evlenmesi

B 610. Hayvan sevgili

B 620. Âşık hayvan (erkek)

B 630. Hayvanla evlilikten doğan evlat

B 640. Hayvan biçimindeki insan ile yapılan evlilik

B 650. İnsan biçimindeki hayvan ile yapılan evlilik

B 700-B 799. Hayvanların tuhaf fizikî özellikleri

B 710. Olağanüstü hayvanların yaratılışı

B 720-B 749. Hayvanların olağanüstü fiziki özellikleri

B 720. Hayvanların olağanüstü organları

B 730. Hayvanların olağanüstü renk ve kokuları

B 740. Hayvanların olağanüstü gücü

B 750. Hayvanların olağanüstü huyları

B 770. Hayvanların diğer olağanüstü özellikleri

B 800-B 899. Çeşitli hayvan motifleri

B 870. Büyük hayvanlar

B 11. **Ejderha**

Padişahın oğlu, Anka Kuşunun yavrularını yemek isteyen ejderhayı öldürür (**12**).

Sılik, avda babasının üzerine gelen ejderhayı sopayla ikiye böler **(67).**

B 39. **Diğer mitolojik kuşlar**

Gökten bulut gibi bir kuş iner **(22).**

(T) B 39. 2 **Zümrüdü Anka**

Zümrüdü Anka Kuşu yavrularını ejderhadan kurtaran delikanlıyı yeryüzüne çıkarır **(12)**

B 71. **Deniz Atı**

Kısrak olağanüstü gölde yaşamaktadır **(13).**

B 113.1 **Kuş kalbi yenildiği vakit zengin olunur**

Dev kuşunun yüreğini yiyen iki kardeş sabah uyandıklarında yastıklarının altında altın bulurlar **(32).**

B 163. **Diğer hayvanlardan öğrenilen akıl**

B 163.1 **Tilkiden öğrenilen akıl**

Tilki, deve adamdan kaçmamasını, onun horozdan bile korktuğunu söyler **(29).**

(T) B 166. **Kuş dillerinin öğrenilmesi**

Fakir adam kuşların dilinden anlar **(42).**

B 172. **Sihirli kuş**

Kahraman, kuşun tüyünü yakınca kuşlar yardıma gelirler **(7).**

Kuş, silkinince yakışıklı bir delikanlı olur **(24).**

Kuş, kıza, tüyünü çocuğun yarasına sürmesini söyler **(30).**

Sihirli kuşun kalbi ve başı yenildiğinde zengin olunur **(32).**

(T) B 172. 13 **Sihirli ördek**

Devin canı kurdun karnındaki iki ördektedir **(20).**

B 172.14 **Sihirli papağan**

Papağan, kıza cadının kendisini yiyeceğini söyler **(61).**

B 175. **Sihirli balık**

(T) B 175.01. **Sihirli balığın tüyü**

Kahraman, balığın pullarını yakınca, kendisine yardıma gelirler **(7).**

Oğlanla birlikte seyahat eden Balta Bıyık, sonunda bir balık olup suya atlar **(8).**

Alabalık, kızı yutar **(31).**

B 176. **Sihirli sürüngenler**

B 176.1. **Sihirli yılan**

Padişahın kızı, aslında yılandır **(4).**

Halep Beyi'nin kızının ağzından kırk tane yılan çıkar **(8).**

B 177.2. **Sihirli kurbağa**

Padişahın küçük oğlunun evlendiği kurbağa silkinince dünya güzeli bir kız olur **(15).**

(T) B 179. **Sihirli böcekler**

(T) B 179.1 **Sihirli karınca**

(T) B 179.1.1. **Sihirli karıncanın tüyü**

Delikanlının başı sıkıştığında karıncaların tüyünü yakarak, onları yardıma çağırır **(7).**

B 182.1. **Sihirli köpekler**

Dev, istediği zaman köpek şekline girer **(18).**

Köpek, konuşulanları kıza haber verir **(57).**

B 184.1. **Sihirli at**

Padişahın küçük oğlu sihirli atsayesinde babasının gözlerini iyileştirecek toprağı ve padişahın resmine aşık olduğu peri kızını getirir **(13).**

At başı, kıza bir isteği olup olmadığını sorar **(19).**

B 184. 6. **Sihirli koç**

Kahraman, kızın verdiği kılları bükünce biri ak, bir kara iki koç gelir **(12).**

(T) B 184.13. **Sihirli eşek**

"Çüş eşeğim, çüşşş!.." diyince, eşek altın döker **(33).**

B 211.1.3. **Konuşan at**

Padişahın küçük oğlu, babasının gözlerini iyileştirecek toprağı aramaya gideceği atıyla konuşur (**13**).

Gölden çıkan olağan üstü at konuşur (**13**).

At başı, kız ile konuşur (**19**).

At , kıza kötülük yapmayacağını söyler (**22**).

B 211.1.5. **Konuşan inek**

Üvey annenin aç bıraktığı çocuklara inek, boynuzlarını emmelerini söyler (**6**).

B 211.1.7. **Konuşan köpek**

Köpek insan gibi konuşur (**4**).

Köpek kılığındaki Sadullah, hamamcıya karısını sorar (**18**).

Köpek, kıza kötülük yapmayacağını söyler (**22**).

Köpek, delikanlının annesi ile konuştuklarını dinler, gelir kıza haber verir (**57**).

B 211.2.1 **Konuşan geyik**

Geyik, padişahın oğlundan abdest almak için izin alır (**31**).

B 211.2.3 **Konşan ayı**

Ayı, küçük kıza çocuğun ağladığını söyler (**62**).

B 211.2.5. **Konuşan tilki**

Tilki, deve, adamın horozdan korktuğunu söyler (**29**).

Tilki, kıza, onu gelin edeceğini söyler (**65**).

B 211.2.8. **Konuşan fare**

Fare ile Kara Böcek, insan gibi konuşurlar (**2**).

Fare, insan gibi konuşur (**4**).

Fare, insan gibi konuşur (**9**).

B 211.2.10 **Konuşan maymun**

Padişahın gülmeyen kızını Maymun güldürür, onu padişahtan ister (**17**).

B 211.3 **Konuşan kuş**

Serçe ile nine karşılıklı konuşurlar (1).

Kuşlar kendi aralarında konuşurlar (7).

Kuş, her gün penceresinin önüne konar, padişahın oğlu, kuşa aşık olur (16).

Kuşlar, delikanlıya başından geçeni anlatırlar (20).

Kuş, kıza nerden gelip, nereye gittiğini sorar (24).

Kuş, kızın parmağındaki yüzüğü çıkarmasını söyler (30).

Kuş, kıza, "Ah kız, vah kız; bahtı kara kız" der (34).

B 211.3.2. **Konuşan horoz**

Horoz, insan gibi konuşur (3).

B 211.3.4. **Konuşan papağan**

Papağan, kıza cadının kendisini yiyeceğini söyler (61).

B 211.3.6. **Konuşan karga**

Padişahın oğlunun evlendiği olağanüstü karga, konuşur (14).

B 211.3.7. **Konuşan serçe**

Serçe, fakir adama gözleri kör olan kızının gözlerine kanadını sürmesini söyler (42).

B 211.3.9. **Sihirli karga**

Padişahın oğlunun evlendiği karga, silkininçe dünya güzeli kız olur (14).

(T) B 211.3.10 **Konuşan Zümrüdü Anka**

Zümrüdü Anka, yavrularını ejderhadan kurtaran gence, "Dile benden ne dilersen!" der (12).

B 211.4. **Konuşan böcekler**

B 211.4.1. **Konuşan karınca**

Karınca, kendisini kurtaran gence tüyünü vererek, başı sıkıştığında yakmasını söyler (7).

B 211.5. **Konuşan balık**

Balık, insan gibi konuşur (7).

İnsan şekline giren balık, şehzadeyle konuşur (8).

B 211.6.1. **Konuşan yılan**

Yılan insan gibi konuşur (**2**).

Yılan şekline giren padişahın kızı, insan gibi konuşur (**4**).

Yılan, kendisini kurtaran delikanlıya yardım edeceğini söyler (**22**).

Yılan, kıza, kaftanını çıkarmasını söyler (**24**).

B 211.7.1. **Konuşan kurbağa**

Kurbağa, padişahın oğluna, sihirli olduğunu söyler (**15**).

B 211.7.3. **Konuşan böcek**

Kara böcek yoldan geçen atlılarla konuşur (**2**).

B 211.8. **Konuşan kedi**

Kedi insan gibi konuşur (**4**).

B 215. **Hayvan dilleri**

B 216. **Hayvan Dilleri hakkında bilgi: Şahıs, onların konuşmasını anlar**

Yahudi oğlu, kuşların konşmasını anlar (**7**).

Kız, kuşun söylediklerini anlar (**30**).

B 217. **Hayvan dillerinin öğrenilmesi**

Delikanlı kuşların dilini bilir (**20**).

Fakir adam, kuşların dilinden anlar (**42**).

B 244. **Sürüngenlerin kralı**

B 244.1. **Yılanların kralı**

Yılanların padişahına, oğlunun gelmesinden dolayı müjde verilir (**4**).

B 251.7. **Dini adak hayvandan kesilir**

Padişah, çocuğu olması için kurban keser (**5**).

Karı-koca, çocukları olması için kurban keserler (**14**).

Padişah, çocuğu olması için kurban kestirir (**24**).

B 253. **Hayvanlar (cinler) toplanırlar ve gizli sırları tartışırlar**

Cinler, hazinenin ve padişahın kızının hastalığının ilacını kendi aralarında tartışırlar (**10**).

B 280. **Hayvanların düğünü**

Fare, hayvanlar arasındaki düğüne gider (**2**).

B 296. **Hayvanlarla beraber seyahat**

Zümrüdü Anka, kahramanı sırtında yeryüzüne taşır (**12**).

B 322.1. **Kahraman, yardımcı hayvana kendi etini yedirir**

Oğlan, padişahın verdiği etler bitince, Zümrüdü Ankaya bacağından kestiği eti yedirir (**12**).

B 350. **Müteşekkir hayvan**

Balık, kuş, karıncalar, kendilerini kurtaran oğlanın, darda kaldığı vakit yardımına koşarlar (**7**).

Suya atılan balık, kahramana insan kılığında yardımcı olur (**8**).

At ile it, önlerindeki yiyecekleri değiştiren kızı, devlerden kurtarır (**22**).

Tilki, kızın iyiliğine karşılık, ona iyilik etmek ister (**65**).

(T) B 351. **Müteşekkir hayvanlar tarafından sihirli objenin araştırılması**

Kedi, köpek, fare, kendilerini çocukların elinden kurtaran oğlana yardım için sihirli yüzüğü araştırarak padişahtan geri alırlar (**4**).

B 375.1. **Müteşekkir balık suya döner**

Şehzadenin hayatını kurtardığı balık insan kılığına girip, ona bir çok iyilikler yaptıktan sonra tekrar suya döner (**8**).

B 375.1.2. **Balık suya atıldığı için müteşekkir olur**

Padişahın oğlu, karaya vuran balığı tekrar suya bırakınca, balık ona tüyünden verip darda kaldığı zaman kendisini çağırmasını söyler (**7**).

B 400. **Yardımcı evcil hayvanlar**

B 401. **Yardımcı at**

Küçük oğlan, atının yardımı ile peri kızını padişaha getirir (**13**).

At başı, kızın isteklerini yerine getitir (**19**).

At, kızdan iyilik görünce ona zarar vermez (**22**).

B 401.1. **Su atı**

At şeklindeki periler suda yaşamaktadır (**13**)

B 411. **Yardımcı inek**

Aç olan çocukları, boynuzundan bal ve yağ akan inek besler (**6**).

B 421. **Yardımcı köpek**

Köpek, denize atılan yüzüğün bulunmasına yardım eder (**4**).

Köpek, kızın yardımını görünce, ona zarar vermez (**22**).

Köpek, konuşulanları dinleyerek, kıza yardımcı olur (**57**).

B 422. **Yardımcı kedi**

Kedi, denize atılan yüzüğün bulunmasına yardım eder (**4**).

B 435. **Yardımcı vahşi hayvanlar**

B 435.1. **Yardımcı tilki**

Tilki, kızın evlenmesine ve zengin olmasına yardım eder (**65**).

B 437. **Yardımcı vahşi hayvanlar ve kemirgen hayvanlar**

B 437.1. **Yardımcı fare**

Fare, denize atılan yüzüğün bulunmasına yardım eder (**4**).

Fare, padişahın gelinine, Söylemez Sultan'ın nasıl konuşturulacağını anlatır (**9**).

Fareler, olağanüstü delikanlının iyileşmesne sebep olan ilacın bulunması ve kullanılmasına yardımcı olurlar (**23**).

B 450. **Yardımcı kuşlar**

Kuş, sihirli tüyü ile devi canlandırır (**7**).

Kuşlar, delikanlıya konuşmayan kızın nasıl konuşacağı hakkında bilgi verirler (**20**).

Kuş, kanatlarındaki tüyleri dökerek kahramana yardımcı olur (**22**).

Kuş, öksüz kıza yardımcı olur (**24**).

Kuş, kızın parmağındaki yüzüğü çıkarmasını söyler; çocuğun iyileşmesine yardımcı olur (**30**).

Serçe, fakir adama, gözü kör olan kızın gözlerini iyileştirmesi için kanadını verir (**42**).

B 451.5. **Yardımcı karga**

Karga kız, evlerinin işini görür (**14**).

(T) B 469.11. **Yardımcı Zümrüdü Anka Kuşu**

Anka Kuşu, yavrularını ejderhadan kurtaran kahramanı sırtında yeryüzüne taşır (12).

B 470. **Yardımcı balıklar**

Balık, yüzüğün denizden çıkarılmasına yardım eder (7).

Suya geri atılan balık, kendisini kurtaran kahramana yardımcı olur (8).

B 480. **Yardımcı böcekler**

B 481.1. **Yardımcı karınca**

Karıncalar, darı ve pirincin ayrılmasına yardım eder (7).

B 490. **Yardımcı sürüngenler**

B 491.1. **Yardımcı yılan**

Yılanlar Padişahının kızı, sihirili yüzüğün hayatını kurtaran gence verilmesini sağlar (4).

Yılan, kendisini kurtaran gence yardım eder (22).

B 493.1. **Yardımcı kurbağa**

Padişahın isteği olan, yapılması mümkün olmayan işler için, kurbağa, padişahın oğluna yardımcı olur (15).

B 500. **Hayvanlardan elde edilen sihirli güçler**

B 500.5. **Hayvandan sihirli obje elde edilir**

Kız, kocasının yarasını iyileştirecek sihirli ilacı farelerden alır (23).

B 535. **Bakıcı (emziren) hayvan**

B 535.3. **Çocuk bakıcısı keçi**

Dağ başına bırakılan çocuğu, keçi emzirir (25).

B 560. **Hayvanlar insanlara nasihat eder**

Yılan, kendisini kurtaran oğlana babasından sihirli yüzüğü istemesini söyler (4).

Padişahın atı, küçük oğlana babasının gözlerine ilaç olacak toprağı nasıl bulacağı hususunda bilgi verir (13).

Denize dalacak olağanüstü at, küçük oğlana nasihatta bulunur (13).

Kuşlar delikalıya bilgi verir (20).

Yılan, karısına kılıfını yakmamasını tembih eder (22).

Kuş, kızın dirilmesi için parmağındaki yüzüğün çıkarılmasını, ölen çocuğun dirilmesi için de tüyünün sürülmesini söyler (**30**).

B 571. **Hayvanlar insanlar için iş yaparlar**

Ayı, insan gibi davranarak, kıza yiyecek getirir (**62**).

B 580. **Büyüklük ve zengin olmada hayvan insana yardım eder**

B 581. **Hayvan insanı zengin eder**

Tilki, kızdan gördüğü yardımdan dolayı, onu zengin ederek, padişahla evlendirir (**65**).

B 600. **Hayvanın insanla evlenmesi**

B 601. **Vahşi hayvanla insanın evlenmesi**

B 601.1.1. **Ayı kaçırdığı kızla evlenir**

Ayı, kaçırdığı küçük kızı kendisine eş yapar (**62**).

B 602. **Kuşla evlenme**

Kız, aslında peri olan bir kuşla evlenir (**24**).

B 604.1. **Yılanla evlenme**

Yılan, bir kadınla evlendirilir (**22**).

Vezirin üç kızı ve öksüz kız yılanla evlenir (**24**).

B 604.5. **Kurbağa ile evlenme**

Padişahın küçük oğlu, babasının attığı okun düştüğü yerdeki kurbağa ile evlenir (**15**).

B 640. **Hayvan şeklindeki insanla evlenme**

B 640.1. **Gece insan, gündüz hayvan olan kahramanla evlenme**

Şehzadenin evlendiği karga, gece dünya güzeli bir kız olur (**14**).

Padişahın küçük oğlunun evlendiği kurbağa gece dünya güzeli bir kız olur (**15**).

At başı, delikanlı olup kız ile evlenir (**19**).

B 642. **Kuş şeklindeki insanla evlenme**

Padişahın oğlu, dere kenarında gördüğü karga ile evlenir (**14**).

B 872. **Çok büyük kuşlar**

Kız, olağanüstü güzellikteki bahçede tavus kuşlarını görür (**23**).

C. YASAK

C 0 - C 99. Tabiatüstü varlıklara bağlanmış yasaklar

C 0. Tabiatüstü varlıklarla temas yasağı

C 10. Hürmetsizce, ruhları hizmete çağırmak

C 20. Zararlı hayvanları ve devleri çağırmak

C 30. Tabiatüstü varlıklara karşı suç işleme yasağı

C 40. Su, dağ vs. nin ruhlarına karşı suç işleme yasağı

C 50. Tanrıları kızdırma yasağı

C 70. Kutsal varlıklara karşı suç işleme yasağı

C 90. Kutsal varlıklara bağlanmış diğer yasaklar

C 100 - C 199. Cinsel yasak

C 100. Cinsel yasak

C 110. Cinsel ilişki yasağı

C 120. Öpme yasağı

C 130. Buluğ çağı ile ilgili yasaklar

C 140. Aybaşı halinde ilişki kurma yasağı

C 150. Lohusalık döneminde ilişki kurma yasağı

C 160. Evlilikte ilişki yasağı

C 170. Karının veya kocanın akrabaları ile ilişki yasağı

C 180. Lohusa karının ilişki yasağı

C 190. Çeşitli seks yasakları

C 200 - C 299. Yeme ve içme ile ilgili yasaklar

C 200 - C 249. Yeme yasakları

C 200. Yeme yasağı - Genel

C 210. Belirli yerlerde yeme yasağı

C 220. Belirli şeyleri yeme yasağı

C 230. Belirli zamanlarda yeme yasağı

C 240. Belirli insarların yemeklerini yeme yasağı

C 250 - C 279. İçme yasakları

C 250. İçme yasağı

C 260. Belirli yerlerde içme yasağı

C 270. Belirli şeyleri içme yasağı

C 280. Muhtelif yeme ve içme yasakları

C 300.-C399. Bakma yasağı

C 300. Bakma yasağı

C 310. Belirli insan ve nesneye bakma yasağı

C 320. Kapalı bir nesnenin içine bakma yasağı

C 330. Belirli bir yöne bakma yasağı

C 400- C 499. Konuşma yasağı

C 400. Konuşma yasağı

C 410. Soru sorma yasağı

C 420. Sırları açıklama yasağı

C 430. İsim söyleme yasağı

C 440. Kökenini söyleme yasağı

C 450. Övünme yasağı

C 460. Gülme yasağı

C 480. Diğer sesli anlatma yasakları

C 490. Diğer konuşma yasakları

C 500-C 549. Dokunma yasağı

C 500 Dokunma yasağı

C 510. Ağaca dokunma yasağı (bitki)

C 520. Yere dokunma yasağı

C 530. Çeşitli dokunma yasakları

C 550-C 599. Sınıf yasağı

C 550. Sınıf yasağı

C 560. Belirli sınıf tarafından yapılmaması gereken şeyler

C 600-C 699. Tek örneği olan yasak ve mecburiyetler

C 600 - C 649. Yasaklanmış bir eşya

C 600. Tek örneği olan yasaklar

C 610. Yasaklanmış bölge

C620. Yasaklanmış nesne

C 630. Yasaklanmış zaman

C 640. Çeşitli tek örneği olan yasaklar

C 650-C699. Tek örneği olan mecburiyetler

C 650. Mecburi eşyalar

C 680. Diğer mecburiyetler

C 700-C 899. Çeşitli yasaklar

C 700. Çeşitli yasaklar

C 710. Diğer dünyalara yolculuk ile ilgili yasaklar

C 720. Tuvalet ihtiyacını giderme yasağı

C 730. Oturma, dinlenme, uyku yasağı

C 740. Saygı veya merhametle iş yapma yasağı

C 750. Zaman yasağı

C 770. Gururlanma, kibirlenme yasağı

C 780. Alım satım yasağı

C 810. Etkileme gücüne sahip insan veya nesneye bakma yasağı

C 820-C 899. Sınıflandırmaya girmeyen yasaklar

C 830. Sınıflandırmaya girmeyen yasaklar

C 900-C 999. Yasağı ihlâli ile ilgili cezalandırma

C 900. Yasağın ihlâlı ile ilgili cezalandırmalar

C 910. Yasağın ihlâl edilmesi konusunda sürekli iteatsizlik

C 920. İhlâl edilen yasak sonucu ölüm

C 930. İhlâl edilen yasak sonucu servet kaybı

C 940. İhlâl edilen yasak sonucu hastalık veya zayıflık

C 950. Yasağı ihlâl sonucu öbür dünyaya gönderilen kişi

C 960. Yasağın ihlâl sonucu şekil değiştirme

C 980. Yasağın ihlâl sonucu verilen çeşitli cezalar

C 200. **Yeme yasağı**

C 220. **Yemek yeme yasağı**

Arap Üzengi, padişahın oğluna pilavı yememesini söyler (**44**).

C 273. **Su içme yasağı**

Kız, kardeşine hayvan izlerindeki sudan içmemesini söyler (**31**).

C 332.1. **Olağanüstü kocaya bakma yasağı**

Olağanüstü delikanlıyla evlenen kıza, geceleri şerbet içirilerek kocasını görmesi engellenir (**23**).

C 420. **Sırları açıklama yasağı**

Peri kızı, yaşlı nineye sırrını kimseye söylememesini tembih eder (**16**).

Yılan, karısına sırrını kimseye söylememesini tembih eder (**22**).

Akıllı kardeş, deli kardeşe altınları aldığını kimseye söylememesini tembih eder (**48**).

Eşeği satın alan köylü, hanımına eşeğin altın ürettiğini söylememesini tembih eder (**54**).

Kızın erkek kardeşi, padişahın oğluna, sırrını söylememesini tembih eder (**68**).

C 421. **Olağanüstü kocanın sırlarını açıklama yasağı**

Maymun, kıza sırrını söylememesini tembih eder (**17**).

(T) C 422.3. **Kimliğin açıklanması yasaktır**

Yahudi oğlu, padişahın oğluna kimliğini babasına açıklamamasını tembih eder (**7**).

Padişahın karısı dünyaya getirdiği kız çocuğu, padişah öğrenecek diye çok korkar (**21**)

Padişah, çobana, feleğe görünmemesini tembih eder (**27**).

C 423. **Olağanüstülüklerin ifşa edilmesi**

Padişah, söylenmesi yasak olan sırrı kızı vasıtasıyla öğrenir (4).

Cinlerin konuşmasını dinleyen "Cömert" kardeş, ilacın ismini ve hazinenin yerini öğrenir (10).

Hizmetçi, padişaha mendilinin delikanlının elinde bağlı olduğunu söyleyince, delikanlı kaybolur (17).

Kız, devden canını uyurken nereye saklandığını öğrenir (20).

Kız, sırrını bahçıvana anlatır (21).

Kız, kendisine gece getirilen şerbeti içmeyince,yanında yatan delikanlının olağanüstü özelliklere sahip olduğunu görür (23).

Üvey anne, arap vasıtasıyla kızın yaşadığını, devlerin yanında olduğunu öğrenir (30).

Kadın, başından geçenleri türkü şeklinde anlattıktan sonra asıl kimliğini açıklar (43).

Erkek kılığındaki kız, misafir olduğu yerden ayrılırken,kendisinin kız olduğunu bir mektup yazarak açıklar (57).

Çiftçi, tarlada bulduğu altınları yoldan geçen tahsildara söyler (70).

C 563. **Kralın yasakları**

Padişah, şehirde ışık yakma yasağı koyar (9).

C 610 **Yasaklanan bölge**

C 611. **Yasaklanan oda**

Kadın, türkü söylemeye başlayınca hiç kimsenin odadan ayrılmamasını tembih eder (43).

Kadın, gözü kör olanlara doğru söyledikleri takdirde gözlerinin açılacağını söyler; odadan dışarı çıkmamalarını şart koşar (60).

Dev, kıza kırkıncı odanın kapısını açmamasını tembih eder (61).

C 611.1. **Yasaklanan kapı**

Devler, kıza kapıyı kimseye açmamasını tembih ederler (30).

C 735. **Uyuma yasağı**

C 735.2. **Belirli yerlerde uyuma yasağı**

Dev, delikanlıya kız kardeşinin bacasında uyumamasını söyler (41).

C 751. **Belirli zamanlarda bazı şeyleri yapma yasağı**

İhtiyar, oğlana aldığı turunçları eve getirinceye kadar, susuz yerde kesmemesini tembih eder (16).

Padişahın oğlu ile evlenen kız, kocasına dışardan hiç bir şey satın almamasını tembih eder (18).

C 755. **Bir işi muayyen bir zamanda yerine getirme**

Padişah, kızı ile evlenmek isteyen oğlandan bir gecede köye su getirmesini ve saray yapmasını ister (4).

Nine, yanındaki kıza su beyaz aktığında kendisini uyandırmasını tembih eder (6).

Keloğlan, ustasına istenilen tepsiyi , kırk gün içerisinde yapabileceğini söyler (12).

Padişahın küçük oğlu altı ay mühlet ister (13).

Küçük olan, padişahtan kırk gün mühlet ister (13).

Çoban, feleği, kadın olduğu kılıkta yakalamak mecburiyetindedir (27).

Cadı karı, delikanlıya Dilaremcengi'yi getirmesi için kırk gün mühlet verir (41).

Keşiş, padişahtan kırk gün mühlet ister (44).

C 757.1. **Hayvan derisinin tahrip edilmesi ile hemen insan şekline dönme yasağı**

Kız evlendiği yılanın derisini yakınca, yılan insan olur (24).

C 932. **Yasağın kırılması ile koca veya karının kaybedilmesi**

Hizmetçi, padişahın mendilini delikanlının elinde görür, padişaha söyler; delikanlı kaybolur (17).

D. SİHİR

D 0-D 99. Şekil değiştirmeler

D 10-D 99. İnsanın farklı insan şekline dönüşmesi

D 10. İnsanın farklı insan şekline dönüşmesi

D 20. İnsanın sosyal sınıfını değiştirmesi

D 30. İnsanın farklı ırka dönüşmesi

D 40. Bir başka kişinin suretine dönüşme

D 50. Sihirle insanda meydana gelen değişiklikler

D 90. İnsan başka insana dönüşmesi- Çeşitli

D 100-D 199. İnsanın hayvana dönüşmesi

D 110-D 140. İnsanın memeli hayvana dönüşmeşi

D 110. İnsanın vahşi hayvana dönüşmesi

D 130. İnsanın evcil hayvana dönüşmesi

D 150. İnsanın kuşa dönüşmesi

D 170. İnsanın balığa dönüşmesi

D 180. İnsanın böceğe dönüşmesi

D 190. İnsanın sürüngenlere ve çeşitli hayvanlara dönüşmesi

D 200-D 299. İnsanın nesneye dönüşmesi

D 210. İnsanın bitkiye dönüşmesi

D 230. İnsanın mineral bir maddeye dönüşmesi

D 250 İnsanın imal edilmiş nesneye dönüşmesi.

D 270. İnsanın nesneye dönüşmesi - Çeşitli

D 300-D 399. Hayvanın insana dönüşmesi

D 310-D349. Memeli hayvanların insana dönüşmesi

D 310. Vahşi hayvanın insana dönüşmesi

D 330. Evcil hayvanın insana dönüşmesi

D 350. Kuşun insana dönüşmesi

D 370. Balığın insana dönüşmesi

D 380. Böceğin insana dönüşmesi

D 390. Sürüngenlerin ve çeşitli hayvanların insana dönüşmesi

D 400 - D 499. Değişmenin diğer şekilleri

D 410. Bir hayvanın başka bir hayvana dönüşmesi

D 420. Hayvanın nesneye dönüşmesi

D 430. Nesnenin insana dönüşmesi

D 440. Nesnenin hayvana dönüşmesi

D 450. Nesnenin bir başka nesneye dönüşmesi

D 470. Nesnenin taş kesilmesi

D 480. Değiştirilmiş nesnenin boyutları

D 500 - D 599. Değişmenin araçları

D 510. Yasağın ihlâli ile değişim

D 520. Büyülü sözler sonucu değişim

D 530. Deri, elbise vs. giyerek değişim

D 550. Yeme ve içme sonucu değişim

D 560. Çeşitli vasıtalarla değişim

D 600 - D 699. Çetli değişim olayları

D 610. Tekrarlanan değişim

D 620. Aralıklı değişim

D 630. İrade ile büyüden kurtulma ve değişim

D 640. İsteyerek değişimin sebepleri

D 660. Başka insanların değişmesi için şartlandırma

D 670. Büyü kuvveti ile uçma

D 680. Çeşitli değişim şartları

D 700 - D 799. Sihir bozma

D 710. Zor kullanarak büyü çözme

D 720. Büyülenmiş kişinin örtüsünün kaldırılmasıyla büyünün bozulması

D 730. İtaat neticesi büyünün bozulması

D 750. Başkalarının yardımıyla büyünün bozulması

D 760. Çeşitli araçlarla büyünün bozulması

D 790. Büyünün bozulmasına yardım eden unsurlar

D 800-D 1699. Sihirli objeler (Nesneler)

D 800. Sihirli nesne

D 810 - D 859. Sihirli nesneden kazanç

D 810. Sihirli nesnenin hediye edilmesi

D 830. Hile ile sahip olunan sihirli nesneler

D 840. Sihirli nesneleri bulma

D 850. Bulunan başka sihirli nesneler

D 860. Sihirli nesnenin kaybı

D 880. Sihirli nesnenin tekrar elde edilmesi

D 900 -D 1299. Sihirli nesnelerin çeşitleri

D 900. Sihirli hava

D 910. Sihirli su

D 930. Sihirli kaya parçasının özellikleri

D 940. Sihirli ormanlar

D 950. Sihirli ağaç

D 960. Sihirli bahçeler ve bitkiler

D 980. Sihirli meyveler ve sebzeler

D 990 -D 1029. Sihirli vücud uzuvları

D 990. Sihirli vücud uzuvları-İnsan

D 1010. Sihirli vücut uzuvları-Hayvan

D 1030. Sihirli yiyecekler

D 1040. Sihirli içecekler

D 1050. Sihirli giyecekler

D 1070. Sihirli mücevherler

D 1080. Sihirli silahlar

D 1110. Sihirli arabalar

D 1130. Sihirli binalar ve parçaları

D 1150. Sihirli eşyalar

D 1170. Sihirli mutfak alet ve eşyaları

D 1210. Sihirli müzik aletleri

D 1240. Sihirli su ve ilaçlar

D 1250. Çeşitli sihirli objeler

D1300-D1599. Sihirli nesnelerin fonksiyonları

D 1300-D1379. İnsanların değişmesini sağlayan sihirli nesneler

D 1310. Olağanüstü bilgi veren sihirli nesneler

D 1330. Fiziksel değişiklikler yapan sihirli nesneler

D 1350. İnsanların karakterini değiştiren sihirli nesneler

D 1360. İnsanların geçici olarak değişmesini sağlayan sihirli nesneler

D 1380. Koruyucu sihirli objeler

D 1390. İnsanları kurtaran sihirli objeler

D 1400-D1439. İnsanları diğer insanlardan güçlü hale getiren sihirli nesneler

D 1400. İnsanı galip getiren sihirli nesneler

D 1410. Çaresiz insanlara güç veren sihirli nesneler

D 1420. İnsanı bir nesneye doğru çeken sihirli nesneler

D 1430. Kovalayan veya yakalayan sihirli nesneler

D 1440. Hayvanlara üstün güçler veren sihirli nesneler

D 1450. Hazine veren sihirli nesneler

D 1470. Sihirli nesnelerin elde edilmesi

D 1500. Hastalıkları iyileştiren sihirli nesneler

D 1520. Olağanüstü mekân değiştirmeyi sağlayan sihirli nesneler

D 1540. Varlıkları hakimiyeti altında tutan sihirli nesneler

D 1550. Olağanüstü açılan ve kapanan sihirli nesneler

D 1560. Sahibinin diğer hizmetlerini yerine getiren sihirli nesneler

D 1600-D1699. Sihirli nesnelerin özellikleri

D 1600-D1649. Otomatik sihirli nesneler

D 1600. Otomatik nesneler

D 1610. Konuşan sihirli nesneler

D 1620. Sihirli lokantalar

D 1640. Diğer otomatik nesneler

D 1650. Otomatik nesnelerin diğer özellikleri

D 1700-D2199. Sihirli güçler ve belirtileri

D 1710-D1799. Sihirli güçlerin hakimiyeti ve iş yapma yöntemleri

D 1710. Sihirli güçlerin hakimiyeti

D 1720. Sihirli güçlerin elde edilmesi

D 1740. Sihirli güçlerin kaybi

D 1750. Sihirli gücün diğer özellikleri

D 1760. Sihirli gücü üretme yolları

D 1800-D2199. Sihirli özelliklerin belirtileri

D 1800-D1949. Sihirli özelliklerin son bulması

D 1810. Sihirli bilgi

D 1820. Sihirli gürüntü ve duyma

D 1830. Sihirli kuvvet

D 1840. Sihirli ölümsüzlük (yaralanmama)

D 1850. Ölümsüzlük

D 1860. Sihirli güzelleştirme

D 1870. Sihirli gizlenme

D 1880. Sihirli gençleştirme

D 1890. Sihirli yaşlandırma

D 1900. Aşkın sihirle azaltılması

D 1910. Sihirli hafıza

D 1920. Diğer sürekli sihirli özellikler

D 1950-D2049. Geçici sihirli özellikler

D 1960. Sihirli uyku

D 1980. Sihirli görünmezlik

D 2000. Sihirli unutkanlık

D 2020. Sihirli dilsizlik

D 2030. Diğer geçici sihirli özellikler

D 2050-D2099. Yakıcı Sihirli Güçler

D 2060. Sihirli ölüm veya yaralanma

D 2070. Çekici hale getirme

D 2080. Taşımaz mülkiyete karşı kulanılan sihir

D 2090. Diğer yakıcı sihirli güçler

D 2100-D2149. Sihirli Gücün Öteki Belirtileri

D 2100. Sihirli sağlık, servet

D 2120. Sihirli taşıma

D 2140. Varlıkların sihirle kontrolu

D 2150-D2199. Çeşitli sihir belirtileri

D 5. **Sihir**

Kadın, çocuğu olması için fala baktırır **(14).**

D 100. **İnsanların hayvana dönüşmesi**

Peri padişahının kızı sihirili yılana dönüşür **(4).**

Sır kesesini başına örten delikanlı, pire şekline girer **(67).**

D 114.1.1. **İnsanın geyiğe dönüşmesi**

Oğlan, geyik izinde su içince, geyik olur **(31).**

D 118.2. **Maymunun insana dönüşmesi**

Maymun, gerdek gecesi silkinir, yakışıklı bir delikanlı olur **(17).**

D 132. **İnsanın eşeğe, katıra, vs. ye dönüşmesi**

Delikanlı sihirli sopayla dünya güzeline vurarak onu bir eşek şekline dönüştürür **(32).**

D 141. **İnsanın köpeğe dönüşmesi**

Kızla evlenen dev, istediği zaman köpek kılığına girer **(18).**

D 150. **Kuşa dönüşme**

Arap kız, ağaçta padişahın oğlunu bekleyen kızın üzerindeki igneyi çıkarınca onu bir kuş haline getirir **(16).**

D 170. **Balığa dönüşme**

Padişahın oğlu ile dolaşan "Balta Bıyık", bir süre sonra balık olup suya atlar **(8).**

D 200. **İnsanın objeye dönüşmesi**

Sadullah, kıza sahip olabilmek için:

a) Halı şekline girer

b) Nal şekline girer

c) Köpek olur

D 211. **İnsanın meyveye dönüşmesi**

D 211.1. **Portakalın insana (kadına) dönüşmesi**

(T) D 211.1.1. **Turuncun insana dönüşmesi**

Oğlanın kesitiği turunç içerisinden dünya güzeli bir kız çıkar **(16).**

D 231. **İnsanın taşa dönüşmesi**

Sihirli su ile yıkanan padişah taş kesilir **(13).**

D 234. **Periye dönüşme**

Padişahın oğlu ile evli olan peri kızı sırrı öğrenilince, periye dönüşerek gözden kaybolur **(59).**

D 240. **Sihirli su ve ilaçlar**

D 242.1. **Sihirli su**

Kötü kalpli kız, siyah suda yıkanınca iyice çirkinleşir **(6).**

İyi kalpli kız, beyaz suda yıkanınca dünya güzeli olur **(6).**

D 332. **At türü evcil hayvanların insana dönüşmesi**

D ..... **Atın insana dönüşmesi**

At başı, delikanlı olur, kız ile evlenir (**19**).

D 350. **Kuşun insana dönüşmesi**

Suyun kenarındaki karga silkinince güzel bir kız olur (**14**).

D 370. **Balığın insana dönüşmesi**

Balık bir insan kılığına girerek hayatını kurtaran gence yardım eder (**8**).

D 391. **İnsan olan hayvan**

Kuş silkinince yakışıklı bir delikanlı olur (**24**).

Yılan evlendiği kızın elbise değiştirmesine karşılık deri değiştirir ve insan olur (**24**).

D 395. **Kurbağanın insana dönüşmesi**

Padişahın oğlunun evlendiği kurbağa çok güzel bir kız olur (**15**).

D 400. **Dönüşümün diğer şekilleri**

Felek her şekile girebilen olğanüstü bir varlıktır (**27**).

(T) D 429.3. **İnsan eti yiyen devin halıya dönüşmesi**

Aslında bir dev olan Sadullah, kızı götürmek için halı şekline girer (**18**).

D 431.4. **Meyvenin insana dönüşmesi**

Turuncun içerisinden dünya güzeli bir kız çıkar (**16**).

D 435. **İnsan heykele dönüşür**

D 435.1.1. **Heykelin canlı hale dönüşmesi**

Hocanın duası neticesinde marangozun ağaçtan yaptığı kız canlanır (**9**).

Hocanın dua etmesiyle marangozun ağaçtan yaptığı kız heykeli canlanır (**20**).

D 441.7. **Değnek veya odun ile hayvana dönüşme**

Delikanlı, sihirli sopayla dünya güzeline vurunca eşeğe dönüşür (**32**).

D 457. **Obje ile şahıs ve hayvanın bir kısmının nesneye dönüşmesi**

D 457.1. **Kanın başka bir objeye dönüşmesi**

Kuşa dönüşen kız kesilince, akan kan kavak ağacına dönüşür (**16**).

D 551. **Yeme ile değişme**

D 551.1. **Meyvenin yenilmesi ile değişme**
Dünya güzeli delikanlının verdiği büyük hurmaları yiyince boynuzları çıkar, küçük hurmaları yiyince boynuzları kaybolur **(32).**

D 555. **İçme ile değişme**

D 555.1. **Hayvan izindeki suyu içme ile değişme**

Babası tarafından ormana terk edilen oğlan, geyik izinden su içince, geyik olur **(31).**

D 610. **Dönüşümün tekrarlanması**

Sihirli iğne çıkarılınca bir kuş şekline giren kız, güvercin kesilince bir ağaç, ağaç kesilince yonga, yonga da tekrar bir kız olur **(16).**

Felek, önce aslan, cadı karı, sonra çok güzel bir kız kılığına girer **(27).**

Sihirli sopanın vurulmasıyla eşek şekline giren dünya güzeli, yine sopanın vurulmasıyla eski halini alır **(32).**

D 712. **Zorlamayla sihirin bozulması**

Kuş olan delikanlı kızı alamayınca yine eski haline döner. **(24).**

D 712.5. **Vurma ile büyünün bozulması**

Balta Bıyık, vuracakmış gibi yapıp, elini kaldırınca, kız korkar ve ağzındaki yılan yavruları çıkar **(8).**

D 721.3. **Derinin tahrip edilmesiyle büyünün bozulması**

Yılanın derisi yanınca sihri bozulur, yine yılan halini alır **(22).**

Yılanın derisi ateşte yanınca, sihir bozulur ve eski haline dönemez **(24).**

D 721.5. **Meyvenin (çiçeğin) açılması ile büyünün çözülmesi**

Delikanlı turuncu kesince içinden dünya güzeli bir kız çıkar ve bir daha da eski haline dönemez **(16).**

D 765.1.2. **İğnenin (dikenin) çıkarılması ile büyünün bozulması**

Arap kız, turunçtan çıkan kızın üzerindeki iğneyi çıkarınca kız kuş olur uçar **(16).**

D 771. **Sihirli nesne vasıtasıyla sihrin bozulması**

Sihirli kuş kalbinin çocuktan alınmasıyla olağanüstülüğü kalmaz **(32).**

Sihirli pazubant takılınca, ölen kız dirilir **(42).**

D 810. **Sihirli nesnelerin hediye edilmesi**

Yılanların padişahı kızını kurtaran delikanlıya kızının vasıtasıyla bir sihirli yüzük verir (4).

Kız, kendini kurtaran kahramana iki kıl verir; kıllar birbirine sürtününce iki koç çıkar (12).

Derviş, başındaki sihirli keçe başlığını Sılik'e verir (67).

D 812. **Sihirli obje olağanüstü varlıktan alınır**

Yılanların kralı, kızını kurtaran delikanlıya sihirli bir yüzük verir (4).

Sihirli ibrik ve leğen, göldeki attan alınır (13).

Hızır vasıtasıyla, fakir köylüye sihirli sofra, eşek ve tokmak verilir (33).

Delikanlıya, yolda gördüğü yaşlı adam onu görünmez eden sır kesesini verir, gözden kaybolur (67).

D 835. **Sihirli objeyi geri alıncaya kadar çocuk ağlar ve onu hile ile elde eder**

Şehzade tarafından saraya getirilen çocuk, annesinin pazubantını alıncaya kadar ağlar (42).

D 838. **Çalma ile sihirli objenin elde edilmesi**

Kız, farelerden sihirli ilacı çalar (23).

Komşular, sihirli sofrayı ve altın üreten eşeği çalarlar (33).

Cadı karısı, kızın kolundaki sihirli pazubantı çalar (42)

D 840. **Sihirli objenin bulunması**

Sihirli yüzüğünü çaldıran genç, onu hayvanların yardımı ile bulur (4).

Sihirli kuş kalbini dünya güzeline kaptıran delikanlı onu tekrar geri alır (32).

D 861. **Sihirli objenin çalınması**

D 861.2. **Komşu tarafından sihirli objenin çalınması**

Derviş tarafından hediye edilen sihirli sopa ve eşek komşular tarafından çalınır (33).

D 881.2. **İkinci bir sihirli nesnenin kullanılması ile sihirli nesnenin elde edilmesi**

Delikanlı, dünya güzeline kaptırdığı sihirli nesneleri sihirli hurma ile geri alır (32).

Adam, dervişin verdiği sihirli eşyaları bir sihirli tokmakla geri alır (33).

D 882. **Sihirli obje çalma ile geri götürülür**

D 882.1.1. **Yardımcı kedi ve köpek sayesinde çalınan sihirli yüzük tekrar elde edilir**

Kedi ve köpek, delikanlının kaybolan sihirli yüzüğünü bir farenin yardımı ile padişahtan ve balığın karnından alırlar **(4).**

D 900. **Sihirli rüzgâr**

Rüzgâr, cadı karısını uzak yerlere götürür **(30).**

D 921. **Sihirli göl (havuz)**

Sihirli objelerin olduğu gölde periler yaşamaktadır **(13).**

Padişahın küçük oğlu için atılan okun düştüğü gölde kurbağa şeklinde periler yaşamaktadır **(15).**

D 925. **Sihirli çeşme**

Periler, sihirli çeşmenin başında eğlenirler **(13).**

D 931. **Sihirli kaya (taş)**

Delikanlı devlerin verdiği sihirli taşı cebine koyunca olağanüstü insanlar görür **(41).**

Deli kardeş taşa vurunca taş altın olur **(48).**

Tüccarlar Vezir Aleaddin'in dükkânındaki boncuğa seksen altın veriler **(63).**

D 935. **Sihirli toprak (ülke)**

Padişahın atının ayağının değmediği yerden getirilen toprak, padişahın gözlerini iyileştirir **(13).**

D 950. **Sihirli ağaç**

Keloğlan, çam ağacını keserken bir delik açılır, içerisinde delikanlıyı görür **(17).**

Kızın çıktığı kavak kesilir, geyik yalayınca tekrar büyür **(31).**

D 961. **Sihirli bahçe**

Kız, kocasının göbeğindeki kilidi açınca olağanüstü bir bahçe görür **(23).**

Kız, cadı karının saçlarının arasında buduğu anahtarla kapıyı açınca, sihirli bir bahçe görür **(30).**

Kız, kırkıncı odayı açınca olağanüstü güzellikte bir bahçe görür **(61).**

D 965. **Sihirli bitkiler**

D 965.1.2. **Sihirli çimen**

Kız, yürüdükçe bastığı yerler çayır çimen olur **(42).**

D 975.2. **Sihirli gül**

Padişahın oğlunun satın aldığı gülleri koklayınca kız hamile kalır **(42).**

Perilerin duası ile, kız güldüğü vakit yanağında güller açar **(42).**

D 981. **Sihirli hurma**

Delikanlı, büyük hurmayı yiyince boynuzları çıkar, küçük hurmayı yiyince boynuzları kaybolur **(32).**

D 981.1. **Sihirli elma**

Padişahın hanımı ihtiyar adamın verdiği elmayı yiyince çocuk sahibi olur **(5).**

D 981.3. **Sihirli portakal**

(T) D 981.3.1. **Sihirli turunç**

Padişahın oğlunun kestiği turunçtan dünya güzeli bir kız çıkar **(16).**

D 981.8. **Sihirli üzüm**

Perilerin üzümü yendikçe yerine yenisi biter **(15).**

D 981.12. **Sihirli narlar**

Yaşlı adam, çoban Mehmed'e üç tane nar verir **(46).**

D 986. **Sihirli kavun**

Kızın eteğindeki kavun altın olur **(65).**

D 991. **Sihirli kıl**

Oğlan elindeki kılları bükünce karşısına arap çıkar **(12).**

D 992. **Sihirli baş**

D 992.1. **Sihirli boynuz**

İneğin boynuzlarından akan yağ ve baldan öksüz çocuklar beslenir **(6).**

Dünya güzeli, delikanlının verdiği büyük hurmaları yiyince boynuzları çıkar **(32).**

D 992.3. **Sihirli yüz**

Perilerin duası niticesinde kızın yüzünde güller açar **(42).**

D 993. **Sihirli göz**

Padişahın gözlerine balığın karnındaki taş sürülünce, yeniden görmeye başlayacaktır **(8).**

Padişahın görmeyen gözlerine, atının ayak basmadığı yerden toprak alınıp sürülünce gözleri açılır **(13).**

D 1003. **Sihirli insan kanı**

Üzerindeki iğnenin çıkarılmasıyla kuş olan peri kızı, arap kızın istediği üzerine kesilince, akan kan kavak ağacına dönüşür **(16).**

D 1015.1. **Hayvanın sihirli kalbi**

D1015.1.1. **Sihirli kuş kalbi**

Olağanüstü kuşun başını ve yüreğini yiyen çocuklar, yastıklarının altında altın bulurlar **(32).**

D 1021. **Sihirli tüy**

Yardım gören kuş, kahramana, başı darda kalınca kullanması için tüyünü verir **(7).**

Kız, kuşun verdiği tüyü, ölen çocuğun boynuna sürünce, çocuk dirilir **(30).**

D 1025. **Hayvanın sihirli derisi**

Karga, derisinden çıkınca dünya güzeli bir kız olur **(14).**

Kurbağa derisinden çıkınca, dünya güzeli bir kız olur **(15).**

Oğlan, iki arkadaşını sihirli posta bindirerek hasta kızı kurtarmaya giderler **(20).**

Yılan, gece yatarken, kılıfından çıkar, yakışıklı bir delikanlı olur **(22).**

Yılan, derisinden çıktığı vakit, yakışıklı bir delikanlı olur **(24).**

Kuş, derisini çıkarınca insan olur **(24).**

Delikanlı, sihirli posta binerek dünya güzelinin yanına gider **(32).**

D 1030. **Sihirli yemek**

(T) D 1030.1.2. **Sihir vasıtasıyla yapılan yemekler**

Fakir adam, dervişin hediye ettiği sofra sayesinde çeşitli yemeklere sahip olur **(33).**

D 1040. **Sihirli içecekler**

(T) D 1047. **Sihirli şurup (limonata)**

Olağanüstü özelliklere sahip delikanlıyla evlenen kıza şurup içirilince uykuya dalar, olanlardan haberi olmaz (**23**).

D 1071. **Sihirli mücevherler**

D 1071.0.1 **Sihir vasıtasıyla mücevher üretilmesi**

Fakir adama hediye edilen sihirli eşek altın üretir (**33**).

(T) D 1071.1.1. **Sihirli inci**

Sadullah, padişahın oğlunun kulağına uyku boncuğu bırakır, padişahın oğlu uyur (**18**).

Fakir adamın kızı ağlayınca gözlerinden inci mercan dökülür (**42**).

D 1074. **Sihirli bilezik (pazubant)**

Meleklerin kıza hediye ettiği sihirli pazubant çıkarılınca kız ölür (**42**).

D 1076. **Sihirli yüzük**

Oğlan, yılanların padişahından sihirli yüzüğü alır (**4**).

Kız, parmağındaki yüzüğü süt kabına atar, süt katılaşır yoğurt olur (**20**).

Yılan, karısına, her şeyi yapabileceği bir yüzük verir (**22**).

Cadı karı, sihirli yüzüğü kızın parmağına takınca kız ölür (**30**).

D 1080. **Sihirli silahlar**

D 1081. **Sihirli kılıç**

Delikanlı sopasını havaya kaldırınca kılıç olur (**67**).

D 1132. **Sihirli saraylar**

Oğlan padişahın konağına karşılık, bir gecede padişahınkinden daha büyük bir saray yaptırır (**4**).

D 1138. **Sihirli çadır**

Felek, bir tarafında altın ışık, diğer tarafında gümüş ışık parlayan çadırında kılık değiştirir (**27**).

D 1146. **Sihirli kapı**

Kapı, delikanlıya padişahın kızının yerini söyler (**17**).

Ayşecik, cadı karısının başında bulduğu anahtarla kapıyı açınca olağanüstü bir bahçe görür (**30**).

Şehzade, dolaptaki sihirli kapıdan içeri girer (**59**)

D 1148. **Sihirli türbe**

Fakir adamın kızının yattığı türbenin kapısı açılıp kapandıkça ses çıkarır (**42**).

D 1150. **Sihirli eşyalar**

Sihirli bez bebek anlatılanları dinleyince şişer, ikiye ayrılır (**34**).

Sihirli bez bebek, anlatılanları dinleyince ikiye ayrılır (**35**).

D 1153. **Sihirli sofra (masa)**

Oğlan, araptan olağanüstü sofra ister (**4**).

Perilerin, padişahın küçük oğluna verdiği sofradan yemek yedikçe biten yemeğin yerine yenisi gelir (**15**).

Delikanlının hile ile iki kardeşten aldığı sofra, istenildiği vakit çeşit çeşit yemek üretir (**32**).

Dervişin hediye ettiği sihirli sofra, fakir adama çeşit çeşit yemekler üretir (**33**).

D 1155. **Sihirli halı**

Sadullah, padişahın oğlunun evine girmek için halı şekline dönüşür (**18**).

D 1158. **Sihirli anahtar**

Küçük kız, Sadullah'ın dilinin altında bir avuç anahtar görür (**18**).

Peri padişahının oğlu ve dünyaya gelen çocuğunun saçında bir anahtar, göbeğinde bir kilit vardır (**23**).

Kız üvey annesinin başını kaşırken bir anahtar bulur (**30**)

(T) D 1159. **Sihirli beşik**

Sadullah beşik şekline girer, padişahın oğlunu tırmalar (**18**).

D 1162. **Olağanüstü ışık**

Feleğin çadırının bir yeri altın gibi, diğer yeri gümüş gibi parlar (**27**).

D 1171. **Sihirli ibrik**

Sihirli ibrik ile su dökülünce padişah taş kesilir (**7**).

Peri kızı, sihirli ibrikle su dökünce, padişah taş kesilir (**13**).

D 1171.1. **Sihirli küp**

Cadının kıza verdiği küpler yolda kavga ederler (**61**).

1172.2. **Sihirli leğen**

Kız, padişahı sihirili leğende yıkayınca taş kesilir (**7**).

D 1173.1. **Sihirli ustura**

Kız, Sadullah'ı usturalı merdivenlerden atarak öldürür (**18**).

D 1174. **Sihirli kutu**

Devin canı uzak bir ülkede, kurdun karnındaki kutuda bulunan iki ördektir (**20**).

D 1181. **Sihirli dikiş iğnesi**

Arap kızı, kavağın başındaki peri kızının üzerindeki iğneyi çıkarınca kız kuş olur (**16**).

D 1209.8. **Sihirli süpürge**

Dev, insanı sihirli süpürge yapar (**65**).

D 1240. **Sihirli su ve ilaçlar**

D 1242.1. **Sihirli su**

Sihirli su ile padişahın oğlu dirilir (**7**).

Peri kızı, padişaha kendi ibriği ile su dökünce padişah taş kesilir (**13**).

Kanlı su, kızdan iyi sözler işittiğinden ona zarar vermeyeceğini söyler (**22**).

Oğlan geyik izinden su içer ve geyik olur (**31**).

Fakir adamın kızı yıkanınca suyu altın olur (**42**).

D 1246. **Sihirli toprak**

Perilerin olağanüstü gölden çıkardığı toprak padişahın gözlerini iyileştirir (**13**).

D 1254. **Sihirli değnek (sopa)**

Sopayı neye niyetlenir vurursa o olur (**32**).

Delikanlı elindeki sopayı havaya kaldırınca kılıç olur (**67**).

D 1279. **Sihirli ses**

(T) D 1279.1. **Olağanüstü söz**

Küçük kızın söylemesi üzerine, bahçıvanların ayakları yukarı gelir, papağanın da tüyleri dökülür **(61).**

Kız, "Yan babam ocağı!" diyince halı yanar, "Çakıl babamın kazığı!" diyince duvara kazık çakılır **(61).**

Padişahın oğlu, sihirli küplerden öğrendiği "Ay dedenin başı için, gün dedenin canı için" sözlerini söyleyince karısı konuşur **(61).**

D 1299.2. **Sihirli mezar**

Fakir adamın kızının defnedildiği mezar açılıp kapanınca ses çıkarır **(42).**

Hz. İsa dua eder, mezar yarılır ve kadın dirilir **(58).**

D1311.6.3. **Güneş sorulara cevap verir**

Arap zenci, güneşten padişahın alacağını ister, Güneş de, "Yazılan bozulmaz" der **(26).**

D 1346.2. **Ölümsüzlük suyu**

Oğlan, kızı kurtarmak için ölümsüzlük suyunu getirir **(20).**

D 1361.15. **Görünmez yapan şapka**

Sılik, sır keçesini başına örterek kendisini pire kılığına sokar **(67).**

D 1364. **Uykunun sebebi sihirli objedir**

Sadullah, şehzadenin kulağına uyku boncuğu bırakınca şehzade uyur **(18).**

Cadı karı, Ayşeciğin parmağına sihirli yüzüğü takınca kız uykuya dalar **(30).**

Kızın kolundaki sihirli pazubant çıkınca uykuya dalar **(42).**

D 1364.7. **İlaçla uyumanın sebebi sihirli (ilaçlı) içmedir**

Peri padişahının oğlu ile evlenen kıza bir şerbet içirilir, kız uykuya dalar **(23).**

D 1401. **Sihirli obje ile şahsın dövülmesi**

D 1401.1. **Sihirli sopa ile şahsın dövülmesi**

Sihirli sopa ile kime vurulursa, istenilen şekle girer **(32).**

Fakir adam, sihirli masayı,sihirli eşeği çalanları sihirili tokmakla döver **(33).**

D1454.4.2. **Göz yaşlarından mücevherler**

Kız ağladığı vakit gözlerinden inci mercan dökülür **(42).**

D 1470. **Sihirli objenin elde edilmesi**

D 1470.1. **Sihirli objenin istenmesi**

Yılanlar padişahının kızı, kendisini kurtaran oğlana, babasından sihirli yüzüğü istemesini söyler **(4).**

Padişahın gözlerine deva olacak taş, balığın karnındadır **(8).**

Yumurtaları delikanlıdan alan adamlar, sihirli kuşu da isterler **(32).**

Dev, delikanlıya bir taş verir, "Sağ cebine koy, sol tarafına dön!" der **(41).**

D 1505. **Körlüğü gideren sihirli nesneler**

(T) D 1505.20. **Görmeyi sağlayan tüy**

Fakir adam, kızın gözlerinin yerine koyup, üzerine konuşan kuşun tüyünü sürünce, kız görmeye başlar **(42).**

D 1505.21. **Görmeyi sağlayan toprak**

Periler ülkesinde bulunan toprak, padişahın gözlerini iyileştirir **(13).**

D 1550. **Harikulâde kapanan ve açılan sihirli nesneler**

Kahraman, babasının gözünü iyileştirecek toprağı bulmak için gittiği yerde dağ, açılıp kapanır **(13).**

Kız, çölde bulunan evin kapısına dayanır ve içeri düşer, anne ve baba açamaz **(34).**

Dağın başındaki evin kapısı anne baba tarafından açılamaz, küçük kız açar **(35).**

D 1557.4. **Türbenin kapısı sihirle açılıp kapanır**

Fakir kızın yattığı türbenin kapısı açılıp kapandıkça, "Muradına ermiyen dilber!" diye ses çıkarır **(42).**

D 1600. **Otomatik objeler**

D 1601.5. **Otomatik sopa**

"Vur tokmağım vur!" diyince tokmak vurmaya başlar **(33).**

D 1610. **Konuşan sihirli nesneler**

Tarla, kızdan iyi söz işittiğinden ona kötülük yapmayacağını söyler **(22).**

(T) D 1610.38. **Konuşan güneş**

Zenci köle, güneşten padişahın alacağını isteyince, güneş, "Yazılan bozulmaz!" der **(26).**

D1648.1.1. **Kahraman kadına eğilen ağaç**

"Eğil kavağım eğil!" diyince kavak eğilir, "Doğrul kavağım doğrul!" diyince kavak doğrulur **(16).**

Kız, "Eğil kavağım!" diyince kavak eğilir, "Doğrul kavağım!" diyince kavak doğrulur **(31).**

D 1712. **Çocuğun sihirli gücü**

Yaşlı adamın verdiği sır keçesi sayesinde Sılık görünmez olur **(67).**

D 1718. **Su ve çubuktaki sihirli güç**

Sihirli çubukla kime vurulursa istenilen şekle girer **(32).**

D 1866. **Sihirle güzelleşmenin diğer şartları**

D 1866.1. **Banyo yaparak güzelleşme**

Yaşlı kadına yardım eden öksüz kız, onun gösterdiği beyaz suda yıkanınca dünya güzeli olur **(6).**

D 1866.2. **Derinin çıkarılmasıyla güzelleşme**

Maymun, derisini çıkarınca yakışıklı bir delikanlı olur **(17).**

D 1960. **Sihirli uyku**

Kulağına uyku boncuğu bırakılan şehzade uykuya dalar **(18).**

Ayşeciğin parmağına sihirli yüzüğü takınca uykuya dalar **(30).**

Kolundan sihirli pazubantı çıkarılan kız uykuya dalar **(42).**

D 2060. **Sihir vasıtasıyla ölme veya vücudun bir kısmının yaralanması**

Turunçlar içerisinden çıkan kızlar su içemedikleri için hemen ölürler **(16)**

D 2131. **Sihirle yer altında seyahat**

Kız "Off!" diyince ortaya bir Arap çıkar ve kızı başka bir dünyaya götürür **(23).**

E. ÖLÜM

E 0-E 99. Diriltme

E 0. Diriltme

E 10. Tedavi ile diriltme

E 30. Organları yerine getirerek diriltme

E 50. Sihirle diriltme

E 80. Hayat suyu

E 90. Hayat ağacı

E 100. İlaçla diriltme

E 120. Diriltmenin diğer yöntemleri

E 150. Diriltme şartları

E 200-E 599. Hayaletler ve hortlaklar

E200.E299. Ölüden gelen kötülükler

E 200. Ölümden kötü niyetle dönüş

E 210. Ölü sevgilinin kötü niyetle geri dönüşü

E 220. Ölü akrabanın kötü niyetle geri dönüşü

E 230. Ölümden dönüşün cezalandırılması

E 250. Kan içici hayalet

E 260. Diğer kötü niyetli hayvanlar

E 280. Hayaletlerin uğrağı binalar

E 300-E 399. Ölümden iyi niyetle dönme

E 300. Ölümden iyi niyetle dönme

E 310. Ölü sevgilinin iyi niyetle dönüşü

E 320. Ölü akrabanın iyi niyetle dönüşü

E 340. Ölümden şartlı dönüş

E 360. Ölümden iyi niyetle dönüşün diğer sebepleri

E 380. Davet edilen hortlak

E 390. Ölümden iyi niyetle dönme- Çeşitli

E 400-E 599. Hortlaklar ve hayaletler - Çeşitli

E 400. Hortlaklar ve hayaletler- Çeşitli

E 410. Rahatsızlık veren mezar

E 420. Hayaletin görünüşü

E 430. Hortlaklara ve ölümü karşı mücadele

E 440. Yürüyen hortlak

E 460. Çatışma halindeki hayaletler

E 470. Ölüm ve hayat ilişkisini anlatmak

E 480. Ölünün ikemetgâhı

E 490. Ölü toplululklar

E 500. Hayalet misafirler

E 510. Hayalet denizciler

E 520. Hayvan hortlaklar

E 530. Nesnelerin hortlakları

E 540. Hayaletlerin çeşitli faliyetleri

E 600-E 699. Ruhun beden değiştirmesi

E 600. Ruhun beden değiştirmesi

E 610. Ruhun hayvan bedenine girmesi

E 630. Ruhun nesnelere geçmesi

E 650. Ruhun beden değiştirmesinin diğer şekilleri

E 670. Tekrarlanan beden değiştirme

E 690. Beden değiştirme -Çeşitli

E 700-E 799. Ruh

E 700. Ruh

E 710. Dış ruh

E 720. Bedenden ayrılan veya bedene giren ruh

E 730. Hayvan şeklindeki ruh

E 740. Ruhun diğer şekilleri

E 750. Ruhun tehlikeye atılması

E 760. Hayat belirtisi

E 780. Canlı beden uzuvları

E 63 **Dua vasıtasıyla canlanma**

Hz. İsa'nın duası neticesinde kadın dirilir **(58).**

E 64 **Sihirli obje ile dirilme**

E 64.15.1. **Sihirli bilezik (pazubant) vasıtasıyla canlanma**

Ölü gibi yatan kızın vücuduna sihirli pazupant değince dirilir **(42).**

E 80. **Suda hayat**

E 80.3. **Su vasıtasıyla canlanma**

Dev, sihirli su vasıtasıyla canlanır **(7).**

Padişahın oğlu, kuş tarafından verilen sihirli su ile canlanır **(7).**

E 121.2. **Hz. İsa tarafından dirilme**

Hz. İsa dua eder, kadın dirilir **(58).**

(T) E 128. **Çocuk vasıtasıyla canlanma**

Kolundaki sihirli pazubantı çıkarılan kız, uykuya dalar; çocuk pazubantı annesinin vücuduna değdirince, annesi dirilir **(42).**

E 151. **Tekrar dirilme**

Kırk gün ölü gibi yatan delikanlı tekrar dirilir **(34).**
Delikanlı kırk gün ölü gibi yatar ve tekrar dirilir **(35).**

E 155 **Periyodik canlanma**
Padişah,horozu kestirir fakat pişirdikten sonra tekrar konuşmaya başlar **(3).**

(T) E 315. **Sihirli pazubantı çıkarması ile ölme**

Fakir kızın kolundan pazubant çıkarılınca ölür **(42).**

E 732. **Kuş şeklinde ruh**
Devin canı kurdun karnındaki üç ördektedir **(20).**

E 745. **Nesnede ruh**

E 745.5. **Meyvede ruh**

Padişahın oğlu, turunçları kesince içinden üç kız çıkar,ikisi ölür **(16).**

F. OLAĞANÜSTÜLÜKLER

F 0-F 199. **Diğer dünyalara seyahatler**

F 0. Diğer dünyalara seyahatler

F 10-F 79. Üst Dünyalara Seyahat

F 10. Üst dünyalara seyahat

F 30. Üst dünyada yaşayanların dünyayı ziyaret etmesi

F 50. Üst dünyaya giriş

F 60. Üst dünyaya veya üst dünyadan taşınma

F 80-F 109. Alt dünyaya seyahat

F 80. Alt dünyaya seyahat

F 90. Alt dünyaya giriş

F 100. Alt dünyayı ziyaretle ilgili çeşitli motifler

F 110-F 199. **Çeşitli diğer dünyalar**

F 110. Diğer dünyalara seyahat

F 130. Diğer dünyalarda iskan

F 140. Diğer dünyaların hudutları

F 150. Öbür dünyaya giriş

F 160. Diğer dünyanın tabiatı

F 170. Diğer dünya ile ilgili çeşitli motifler

F 200-F 699. **Çeşitli yaratmalar**

F 200-F 399. **Periler ve cinler**

F 200. Periler (cinler)

F 210. Periler ülkesi

F 220. Perilerin yaşadığı yer

F 230. Perilerin görünüşü

F 240. Perilerin sahipliği

F 250. Perilerin diğer karakterleri

F 300-F 399. Periler ve ölümler

F 300. Perilerle evlenme veya irtibat kurma

F 310. Periler ve insan (çocuk)

F 320. Periler insanları ülkelerine taşırlar

F 330. Müteşekkir periler

F 340. Perilerin hediyeleri

F 350. Periler tarafından çalınma

F 360. Hain ve yıkıcı periler

F 370. Periler ülkesine ziyaret

F 380. Perilerden kurtulma veya perileri mağlup etme

F 390. Perilerle ilgili çeşitli motifler

F 400-F 499. Ruhlar ve şeytanlar

F 400. Ruhlar ve şeytanlar - Genel

F 420 Su perileri

F 430. Hava perileri

F 440. Bitki perileri

F 450. Yeraltı perileri

F 460. Dağ perileri

F 470. Gece perileri

F 480. Ev perileri

F 490 Diğer ruhlar ve şeytanlar

F 500-F 599. Olağanüstü insanlar

F 500. Olağanüstü insanlar

F 510. Canavar insanlar

F 530. Olağanüstü büyük ve küçük kişiler

F 540. Olağanüstü fiziki organlar, araçlar

F 560. Hayatın görülmedik halleri

F 570. Diğer olağanüstü insanlar

F 600-F 699. İnsanlar ve olağanüstü güçler

F 600. İnsanlar ve olağanüstü güçler

F 610. Olağanüstü kuvvetli adam

F 640. Algılamanın olağanüstü güçleri

F 660. Olağanüstü hünerler

F 680. Diğer acayip güçler

F 700-F 899. Olağanüstü yerler ve eşyalar

F 700. Olağanüstü yerler

F 710. Olağanüstü su şekilleri

F 720. Denizaltı ve yeraltı dünyası

F 730. Olağanüstü odalar

F 750. Olağanüstü dağlar ve kara parçalarının özellikleri

F 760. Olağanüstü şehirler

F 770. Olağanüstü binalar ve eşyalar

F 790. Olağanüstü gökyüzü ve hava olayları

F 800. Olağanüstü kayalar ve taşlar

F 810. Olağanüstü ağaçlar, bitkiler, meyveler vs.

F 820. Olağanüstü elbise ve süs eşyaları

F 830. Olağanüstü silah

F 840. Diğer olağanüstü nesne ve yerler

F 900-F 1099. Olağanüstü hadiseler

F 900. Kerametler

F 910. Olağanüstü yutma

F 930. Denizler ve sular hakkındaki olağanüstü olaylar

F 940. Olağanüstü denizaltı ve yeraltı kaybolmaları

F 950. Olağanüstü tedaviler

F 960. Olağanüstü tabiî olaylar

F 970. Ağaçlar ve bitkilerin olağanüstü davranışları

F 980. Hayvanlarla ilgili olağanüstü olaylar

F 990. Canlı gibi hareket eden cansız nesneler

F 1010. Diğer olağanüstü olaylar

F 80. **Alt dünyaya seyahat**

Oğlan, yanlışlıkla kara koça binince yedi kat yerin altındaki yeraltı ülkesine gider **(12).**

Dev, delikanlıyı alt dünyaya götürür **(20).**

F 90. **Alt dünyaya giriş**

F 91. **Alt dünyaya açılan kapı**

Kız, kırıkıncı odadaki pencereyi açar, olağanüstü bir bahçede çalışan bahçıvanları görür **(61).**

F 98. **Alt dünyaya hayvan sırtında inme**

Oğlan, yanlışlıkla karakoça binince yedi kat yerin altındaki ülkeye gider **(12).**

F 101. **Alt dünyadan dönüş**

Dev tarafından yeraltına gönderilen padişahın oğlu, devi öldürerek kızı alır, tekrar yeryüzüne çıkar **(20).**

F 101.3. **Kartal üzerinde alt dünyadan dönüş**

Devi öldürerek yavruları kurtaran genç, Anka Kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar **(12).**

F 102.1. **Canavarı veya hayvanı alt dünyada takip eden kahraman onu vurarak öldürür**

Padişahın küçük oğlu, yanlışlıkla karakoça binerek yer altı ülkesine iner ve orada suyun başındaki canavarı öldürür **(12).**

Padişahın oğlu, devin canının karnında bulunduğu kurdu, devin baltasıyla öldürür **(20).**

F 160. **Diğer dünyanın tabiatı**

Sırrı öğrenilen delikanlı kendisini ağaç kovuğunda, ayrı bir dünyada bulur **(17).**

Arap, kızı yer altında, başka bir şehre götürür **(23).**

Kız, peri padişahının oğlunun göbeğindeki kilidi açınca ayrı bir dün-

yayı görür (**23**).

F 162.1. **Diğer dünyada bahçe**

Arap, kızı olağanüstü güzellikte bir bahçeye götürür (**23**).

Ayşecik, cadı karısının saçının arasında bulduğu anahtarla açtığı kapıdan olağanüstü bir bahçe görür (**30**).

F163.3.2.1. **İnsan başından yapılmış kale**

Kızını söyletemeyen padişah, insan başından yedi tane tepe yapar (**20**).

Yaşlı adam, Sersem Mehmet'e doğru söylemesini, aksi taktirde adam başından yapılı duvarı göstererek, akıbetinin ne olacağını gösterir (**46**).

F 210. **Perilerin ülkesi**

F 212. **Periler su altında yaşarlar**

At şeklindeki periler gölde yaşarlar (**13**).

F 220. **Perilerin yaşadığı yer**

Periler su başında yaşarlar (**13**).

Periler su başında yaşamaktadır (**15**).

Periler hamamda yaşarlar (**42**).

(T) F 228. **Periler yüksek yerde yaşarlar**

Maymun, kızı alır dağın başında ıssız bir eve götürür (**17**).

F 230. **Perilerin görünüşü**

Gölde yaşayan atlar birer peridir (**13**).

Peri kız, karga şekline girerek çocuğu olmayan bir aileye evlat olur (**15**).

Padişahın kızını güldüren maymun bir peridir (**17**).

Peri padişahı, yakışıklı bir delikanlıdır (**34**).

Padişahın oğlu ile evli olan kız, sırrı öğrenilince gözden kaybolur (**59**).

F 234.1. **Hayvan şeklindeki peri**

Padişahın kızı ile evlenen maymun, aslında bir peridir (**17**).

F 234.1.6. **Kurbağa şeklindeki peri**

Gözenin başında bulunan kurbağalar aslında birer peridir (**15**).

F 234.1.7. **Yılan şeklindeki peri**

Delikanlının çocukların elinden kurtardığı yılan aslında bir peridir (**22**).

Öksüz kız ile evlenen yılan aslında bir peridir (**24**).

F 234.1.8. **At şeklindeki peri**

Padişahın atı Kara Kantoz bir peridir (**13**).

At başı bir peridir, küçük kız ile evlenir (**29**).

F 234.1.15. **Kuş şeklindeki peri**

Karga kız aslında bir peridir (**14**).

Peri kızı, üzerindeki iğne çıkarılınca kuşa dönüşür (**16**).

Öksüz kız ile evlenen kuş, asılında bir peridir (**24**).

F 234.2. **İnsan şeklindeki peri**

Padişahın oğluna arkadaş olan Balta Bıyık , önceden denize attığı balık şeklinde bir peridir (**8**).

Gül ağacının dibinde kadın ve çocuğu gözden kaybolur (**19**).

Peri insan şeklindedir (**42**).

F 237. **Periler kıyafet değiştirir**

Peri kızı, istediği zaman at şekline girer (**13**).

Karga, silkinir dünya güzeli bir kız olur, tekrar silkindiğinde ise eski haline döner (**14**).

Peri kızı, kurbağa derisini giyerek eski şekline döner (**15**).

Peri kızı, bir turuncun içinden çıkar (**16**).

F 242.1. **Perilerin arabası**

Öksüz kıza , periler olağanüstü araba hediye ederler (**6**).

F 252.1. **Perilerin kralı**

Padişahın atı Kara Kantoz, periler padişahın torunudur (**13**).

Üç turunçlar, periler padişahının sarayının bahçesindedir (**16**).

F 253. **Perilerin olağanüstü gücü**

Padişahın, oğlundan istediği olağanüstü vazifeleri at şeklindeki periler yerine getirir (**13**).

Padişahın, oğlundan istediği olağanüstü işleri periler yerine getirir (**15**).

Peri kız, yaşlı kadının evine gelince eve bolluk bereket gelir (**16**).

Delikanlı, olağanüstü güce sahiptir ve savaşta olağanüstü kahramanlık gösterir (**17**).

Fakir adamın hamamda dünyaya gelen kız çocuğu meleklerin duası ile olağanüstü özellliklere sahip olur (**42**).

F 300. **Perilerle evlenme veya irtibat kurma**

Padişahın oğlu, peri kızı ile evlenir (**8**).

Padişahın oğlu bir peri kızı ile evlenir (**13**).

Padişahın oğlu, karga şeklindeki peri kızı ile evlenir (**14**).

Padişahın küçük oğlu, kurbağa şeklindeki peri kızı ile evlenir (**15**).

Padişahın oğlu, turuncun içinden çıkan peri kızı ile evlenir (**16**).

Padişahın gülmeyen kızı, maymun şeklindeki peri ile evlenir (**17**).

Küçük kız, at başı şeklindeki peri ile evlenir (**19**).

Yılanın eski sihirli halini alması için evlenmesi gerekir (**22**).

Kız, saçında anahtar, göbeğinde kilit olan peri padişahının oğlu ile evlenir (**23**).

Öksüz kız, yılan şeklindeki peri oğlu ile evlenir (**24**).

Öksüz kız, kuş şeklindeki peri oğlu ile evlenir (**24**).

Padişahın oğlu, peri kızı ile evlenir (**59**).

F 302. **Peri sevgili**

Padişahın oğlu, beddua ile üç turunçlara aşık olur (**16**).

F 312. **Çocuğun doğmuna yardım eden peri**

F 312.1. **Çocuğun doğumunda harikulade hediyeler veren peri**

Hamamda doğum yapan kadına yedi peri yardım eder (**42**).

F 312.1.1. **Yeni doğan çocuklara iyi dileklerde bulunan peri**

Hamamda doğum yapan kadına ve çocuğa periler iyi dileklerde bulu-

nurlar **(42).**

F 340. **Perilerin hediyeleri**

Peri, kıza olağanüstü araba ve elbise verir **(6).**

Hamamdaki melekler, fakir kadının kızına harikulade hediyeler verirler;

a) Yıkandığı zaman su altın olur.

b) Gülünce yanağında güller biter.

c) Ağlayınca gözlerinden inci-mercan dökülür.

d) Yürüdüğü zaman, bastığı yerler çayır-çimen olur.

e) Şans getirmesi için koluna pazubant takılır. **(42)**

F 347. **Perilerden nasihat**

Peri, Külkedisi'ne has bahçedeki düğünde ne yapması gerektiği konusunda nasihatte bulunur **(6).**

Yılan, karısına yapması gerekenleri öğretir **(22).**

F 500. **Olağanüstü insan**

Ayşecik, üvey annesi olan cadı karısının başında anahtar bulur **(30).**

(T) F 505. **Olağanüstü kız**

Marangozun ağaçtan yaptığı kıza terzi elbise diker, hoca da dua ederek canlanmasını sağlar **(9).**

Marangozun ağaçtan yaptığı kıza terzi elbise diker, hoca da dua ederek canlanmasını sağlar **(20).**

(T) F 506. **Olağanüstü kadın**

Sırma Saç, olağanüstü bir karaktere sahiptir; kahramanın başından geçenleri bilir **(7).**

F 511.3. **Boynuzlu insan**

Dünya güzeli, delikanlının verdiği büyük hurmaları yiyince boynuzları çıkar **(33).**

F 512.5. **Gözleri olmayan insan**

Fakir kızın gözleri üvey kardeşi tarafından çıkarılır, daha sonra tekrar yerine konur **(42).**

(T) F 519. **Karnı anahtarlı insan (dilinin altında anahtar olan adam)**

Kız, evlendiği adamın dilinin altında bir avuç anahtar görür **(18).**

Delikanlının saçının altında anahtar ve göbeğinin üzerinde sarı bir kilit vardır **(23).**

F 529.4. **İnsanların vücudunun içerisinde bulunan küçük hayvanlar**

Halep beyinin kızının karnında kırk tane yılan saklıdır **(8).**

F 530. **Harikulade büyük ve küçük kişiler**

F 531. **Dev**

Ağzından alevler çıkan dev, kuyudan çıkarak delikanlıyı kuyuya çeker **(20).**

F 531.0.4. **Kadın şeklindeki dev**

Bıcilo, hile ile devin karısını öldürür **(28).**

Delikanlı, dev anasının sağ memesini emer, sol tarafına geçer **(67).**

F 531.1. **Devin gözü**

Dört gözlü dev, kızı yakalar **(30).**

F 531.2.1. **Devler, dağlarda veya mağaralarda yaşarlar**

Ülkenin suyunu elinde tutan dev, tepede yaşamaktadır **(12).**

F 531.5. **İnsanlar ve devler**

F 531.5.1. **İnsan ve devin dostluğu**

Horozdan korkan adam, devlerle arkadaş olur **(29).**

Devler, adamdan kurtulmak için yağ ve bal verirler **(29).**

Devler, Ayşe'ye altın, gümüş ve inci hediye ederler **(30).**

Ayşecik, devlerin evine sığınarak onların kardeşi olur **(30).**

Delikanlı, bir dudağı yerde, bir dudagı gökte dev karısıyla karşılaşır **(41).**

Sılik, dev anasına selam verir, sağ memesinden emer, sol tarafına oturur **(67).**

F 531.5.6. **Devin insanlara hediyesi**

Dev, delikanlıya olağanüstü güce sahip olan bir taş verir **(41).**

F 531.6.3. **Devlerin evleri**

Ayşecik devlerin evine sığınır (**30**).

Delikanlı, yaşlı adamın sözü üzerine devlerin evine gelir (**41**).

F 531.6.7. **Devlerin hazinesi**

Padişahın oğlu, devi öldürerek hazinesini alır (**20**).

F531.6.8.6. **Devlerin çocukları**

Tilki, devi öldürür ve çocuklarını aldatarak kıymetli eşyalarını alır (**65**).

Sılik, yedi dev ve annelerinin olduğu yere gelir (**67**).

F 555. **Dikkate değer saç**

F 555.1. **Altın saç**

Küçük kız kardeş altın saçlı çocuğu dünyaya getirir (**40**).

Küçük kız, altın saçlı çocuğu dünyaya getirir (**41**).

(T) F 558.2. **Olağanüstü boynuz**

Dünya güzeli, delikanlının verdiği hurmayı yiyince, boynuzları çıkar, küçük hurmayı yiyince boynuzları kaybolur (**32**).

F 559. **Harikulade fiziki objeler**

Kız, müteşekkir hayvanlardan balığın, karıncanın, kuşun tüyünü zor duruma düşünce yakar; onların yardımını görür (**7**).

Kız, kuşun tüyü ile kocasının yarasına ilaç sürünce yara iyileşir (**23**).

Kız, kuşun tüyünü çocuğun yarasına sürünce çocuk iyileşir (**30**).

F 564. **Hiç uyanmayan şahıslar**

F 564.3.1. **Uzun uyku**

Delikanlı kırk gün sonra uyanır (**34**).

Delikanlı kırk gün sonra uyanır (**35**).

F 566. **Bekâr insanlar**

Bir padişahın kırk oğlu, diğer padişahın kırk kızı kimse ile evlenemez (**20**).

(T) F 568.2. **Çıplak kız**

Olağanüstü turuncun kesilmesi ile ortaya çıkan kız çıplaktır (**16**).

F 570. **İnsanların olağanüstü davranışları**

Kuşun kalbini yiyen çocuk, sabah kalktığında yastığının altnda bir kese altın bulur (**32**).

Fakir adamın kızı güldüğünde, yanağında güller açar; yürüdüğü yerlerde çayır-çimen biter; ağladığı vakit gözlerinden inci-mercan dökülür; dokunduğu sular altın olur (**42**).

Padişahın oğlu bir gürz vuruşuyla kale duvarını yıkar (**44**).

Padişahın oğlu, peri kızına aşık olduğundan dili lal olur ve normal insanlarla konuşamaz (**59**).

Sır keçesini başına örten, göze görünmez olur (**67**).

F 575. **Harikulâde güzellik**

F 575.1. **Harikulâde güzellikte kadın**

Şehzadeye bulunan kız, olağanüstü güzelliktedir (**5**).

Beyaz suda yıkanan kız dünya güzeli olur (**6**).

Padişahın oğlu, Halep'te dünya güzeli bir kız ile karşılaşır (**8**).

Tüccarın hanımının güzelliği etrafı aydınlatır (**9**).

Peri kızı çok güzeldir, resmine bakanı kör eder (**13**).

Karga, silkininee olağanüstü güzellikte bir kız olur (**14**).

Padişahın en küçük gelini diğerlerinden daha güzeldir (**15**).

Turunç kesildiği vakit içerisinden çok güzel bir kız çıkar (**16**).

Çok güzel olan kıza üç delikanlı aşık olur (**20**).

Felek, güzel bir kız olur (**27**).

Kavağın başındaki kızın güzelliği suya yansır (**31**).

Padişahın, dillere destan çok güzel bir kızı vardır (**37**).

Kızın güzelliği her yerde duyulur (**42**).

Kız, ayın ondördü gibi güzeldir (**43**).

Padişahın oğlu, saraya geldiğinde, dünya güzeli bir kıza rastlar (**44**).

Şehzadenin evli olduğu peri kızı, olağanüstü güzelliklere sahiptir (**59**).

Müslüman cin, zindanda çok güzel bir kız görür (**68**).

F 575.2. **Yakışıklı erkek**

Maymun, derisinden çıktığı vakit yakışıklı bir delikanlı olur (**17**).

Yılan, kılıfından çıkınca yakışıklı bir delikanlı olur (**22**).

Kızın evlendiği yakışıklı delikanlı, bir peridir (**23**).

Kuş silkinir ve yakışıklı bir delikanlı olur (**24**).

Yılan, derisinden çıktığı vakit, çok yakışıklı bir genç olur (**24**).

Zenci, ormandaki olağanüstü suda yıkanınca çok yakışıklı bir delikanlı olur (**26**).

Kırk gün sonra dirilen peri padişahı yakışıklı bir delikanlı olur (**34**).

Kırk gün sonra dirilen delikanlı yakışıklı bir oğlan olur (**35**).

Mısır padişahının oğlu yakışıklı bir delikanlıdır (**37**).

Küçük kızın dünyaya getirdiği oğlan, büyüyünce yakışıklı bir delikanlı olur (**41**).

Padişahın oğlu, çok güzeldir insan bakmaya kıyamaz (**68**).

F 575.3. **Harikulâde güzellikte çocuk**

Küçük kızın nur topu gibi bir kızı olur (**18**).

Peri padişahının oğlunun dünyaya gelen çocuğu olağanüstü güzelliktedir (**23**).

Padişahın nur topu gibi bir torunu olur (**24**).

Küçük kız, altın saçlı oğlan, inci dişli kız dünyaya getirir (**40**).

Küçük kız, altın saçlı oğlan ile inci dişli kız çocuğu dünyaya getirir (**41**).

Meleklerin dua etmesi ile, hamamda doğum yapan kadının çocuğu olağanüstü bir güzelliğe sahip olur (**42**).

Padişahın evli olduğu peri kızı harikulâde güzellikte bir çocuk dünyaya getirir (**59**).

F 601. **Olağanüstü arkadaşlar**

Padişah ve damadına arkadaşlık eden arap, olağanüstü özelliklere sahiptir (**4**).

F 601.7. **Hayvanların olağanüstü arkadaşlığı**

Oğlanın hayatını kurtardığı kedi, köpek ve fare daha sonra ona büyük yardımlarda bulunurlar **(4).**

Aslında bir balık olan Balta Bıyık, padişahın küçük oğlu ile arkadaş olur ve ona olağanüstü vazifelerde yardımcı olur **(8).**

Anka Kuşu, padişahın küçük oğlunu sırtına alarak, onu alt dünyadan kurtarır **(12).**

Padişahın küçük oğlu, zor durumda kaldığı vakit olağanüstü özelliklere sahip atının yardımını görür **(13).**

F 610. **Çok kuvvetli adam**

Padişahın oğlu, suyun başındaki iki başlı canavarı öldürerek ülkeyi susuzluktan kurtarır **(12).**

Padişahın küçük oğlu çok kuvvetlidir **(13)**

Bıcilo, devin kazanını, halısını çalar ve devi öldürür **(28).**

Mısır padişahının oğlunun bileğini kimse bükemez **(37).**

Padişahın oğlu, bir vuruşta kale duvarını yıkar **(44).**

Delikanlı tek başına devlerin eşyalarını padişaha götürür, devleri öldürür **(67).**

Sılik, iki tonluk kazanı tutup kaldırır **(67).**

F 628.2.3. **Kuvvetli adam devi öldürür**

Padişahın oğlu, kuyudaki ve yer altındaki devleri öldürür **(12).**

Yerin altındaki devi, padişahın oğlu öldürür **(20).**

Bıcilo, çeşitli hilelerle devi öldürür **(28).**

Delikanlı, yedi devi öldürür **(67).**

F 632. **Mitolojik yiyecekler**

Dünya güzeli, delikanlının verdiği büyük hurmaları yiyince boynuzları biter **(32).**

F 660. **Olağanüstü hünerler**

Üç arkadaş, aynı kızı alabilmek için gurbete çıkarlar ve olağanüstü hünerler kazanıp geri dönerler **(20).**

Küçük kız, "Çahıl babamın kazığı!" diyince kazık duvara çakılır, üzerine çıkar gergef işler; "Yan babamın ocağı" der ve yanan halının

üzerinden geçerken kendisi yanmaz **(61).**

F 700. **Olağanüstü yer**

Ahmet Bey ile karısı olağanüstü yerden kurtulurlar **(22).**

F 713. **Olağanüstü göl**

At şeklindeki periler gölde yaşamaktadırlar **(13).**

Padişahın küçük oğlu için atılan ok, perilerin yaşadığı göle düşer **(15).**

F 715. **Olağanüstü ırmak (su)**

Öksüz kız, beyaz suda yıkanınca dünya güzeli olur **(6).**

Zenci köle, ormandaki suda yıkanınca beyazlanır **(26).**

Oğlan, geyik izinden su içince geyik olur **(31).**

F 718. **Olağanüstü kuyu**

Yaraladığı devi öldürmek için kuyuya inen genç, oradan yer altına gider **(12).**

F 750. **Olağanüstü dağlar ve ülkelerin özellikleri**

Delikanlı, araba, padişahı Kafdağınının ardına götürmesini söyler **(4).**

F 764. **Yeraltında şehir**

Yaralanan devi öldürmeye giden genç, bir kuyudan yer altındaki şehre gider **(12).**

Dev, kuyunun başındaki delikanlıyı alarak yerin altındaki bir şehre götürür **(20).**

Sersem Mehmet, açılan kapıdan bir şehre gelir **(46).**

F 765. **Dağda yaşama**

Devler dağda bulunan evlerde yaşarlar **(28)**

F 770. **Harikulâde binalar ve eşyalar**

F 771. **Olağanüstü kale (saray, ev)**

Oğlanın isteği ile arap, bir gecede padişahın sarayından daha güzel bir saray yapar **(4).**

Kız kapıdan içeri girdiğinde olağanüstü güzellikte bağlar bahçeler gö-

rür **(34)**.

Padişahın oğlu, Keşiş'in kızını aramaya çıktığında kapısı olmayan büyük bir kale ile karşılaşır **(44)**.

F 773. **Olağanüstü kilise ve mescid**

İçerisine fakir kızın defnedildiği türbenin kapısı açılıp kapındıkça ses çıkarır **(42)**.

F 776. **Olağanüstü kapı**

Sırma Saç, kahramana dört olağanüstü kapı açarak içeridekileri gösterir **(7)**.

Kapı, delikanlıya padişahın kızının yerini haber verir **(17)**.

Kız, anahtarla kapıyı açar, olağanüstü güzellikte bir bahçe görürür **(30)**.

Dağın başındaki kapı, kızın dokunmasıyla açılır **(34)**.

Dağ başındaki kapıya kız dokununca açılır **(35)**.

Delikanlı kapıyı açınca yaşlı bir adamla karşılaşır **(46)**.

Adam, taşa ayağını vurunca bir kapı açılır ve içerisi altın doludur **(52)**.

Padişahın oğlu, peri kızının yanına olağanüstü dolabın kapısını açarak girer **(59)**.

(T) F 777. **Sihirli dolap**

Şehzade, sihirli dolaptaki kapıyı açarak içeri girer **(59)**.

F 783. **Olağanüstü halı**

Kurbağanın kardeşleri tarafından verilen halıya herkes oturur ama üzeri doldurulamaz **(15)**.

Aslında bir dev olan adam, şehzadenin evine girebilmek için halı şekline dönüşür **(18)**.

Post üzerine binince, istenilen yere götürür **(20)**.

Cadının kızı, "Yan babamın ocağı!" diyince halı yanar ve kız üzerinden atlar ama yanmaz **(61)**.

Sihirli boncuk yalanınca halı uçmaya başlar **(63)**.

F 784. **Olağanüstü masa (sofra)**

Kurbağanın kardeşinin verdiği sofradan herkes yer ama yemekler bir türlü bitmez **(15)**.

"Açıl sofram açıl!" denilince istenilen yemekler olur (**32**).

"Açıl sofram açıl!" denildiğinde sofra açılır çeşit çeşit yemekler sofraya gelir (**33**).

F 786. **Olağanüstü sandalye**

F 786.1. **Altın ve gümüş sandalyeler**

Padişahın kızını istemeye gelenler altın sandalyeye, başka bir şey istemeye gelenler ise gümüş sandalyeye otururlar (**46**).

(T) F 798. **Olağanüstü gökyüzü**

(T) F 798.1. **Olağanüstü güneş**

Zenci köle, güneşle konuşarak padişaha olan borcunu ister (**26**).

F 800. **Harikulâde kayalar ve taşlar**

Tüccar, sihirli taşı seksen bin altına satar (**63**).

F 809.6. **Ateş taşları**

F 809.6.1. **Yanan taşlar**

Hırsız, Harun Reşid'in ateş gibi parlayan, ışık saçan taşını çalar (**63**).

F 810. **Olağanüstü ağaçlar, bitkiler ve meyveler**

F 811. **Olağanüstü ağaç**

Yonga terekten düşer, sihirli güzel bir kız olur (**16**).

Keloğlan'ın kestiği çam ağacından, başka bir ülkeye giden kapı açılır (**17**).

"Eğil kavağım eğil!" diyince kavak eğilir, "Doğrul kavağım doğrul!" diyince kavak doğrulur (**31**).

Padişahın konağının önündeki kavak ağacı bir asırlık olup, iki yüz metre uzunluktadır (**67**).

F 813. **Olağanüstü meyveler**

Nar kesilince altın olur (**46**).

F 813.2. **Olağanüstü üzüm**

Kurbağanın kardeşleri tarafından verilen üzüm yendikçe bitmez, yerine yenileri çıkar (**15**).

(T) F 813.9. **Olağanüstü turunç**

Oğlanın kestiği turuncun içerisinden çok güzel bir kız çıkar **(16).**

(T) F 814.7. **Olağanüstü gül**

Fakir kız gülünce yanaklarında güller açar **(42).**

F 817. **Olağanüstü çimen**

Kurbağanın oynadığı yerler çayır-çimen olur **(15).**

Fakir adamın kızı yürüdükçe yerler çayır-çimen olur **(42).**

F 818. **Harikulâde bahçe**

Kız, kırkıncı odanın kapısını açınca olağanüstü güzellikte bir bahçe görür **(61).**

F 820. **Olağanüstü elbise ve süs eşyalar**

Ortanca kız, babasından hiç kimsede bulunmayan ayakkabı ister **(49).**

Büyük kız, babasından fındık kabuğuna gerecek elbise ister **(49).**

F 825. **Olağanüstü yüzük**

Genç, yılanlar padişahının verdiği yüzüğü yere atınca karşısına Arap, çıkıp onun isteklerini yerine getirir **(4).**

Padişahın kızı süt dolu kaba yüzüğünü atınca, süt katılaşır **(20).**

Kız, üvey annesinin verdiği sihirli yüzüğü parmağınatakınca bayılır **(30).**

Padişah ne kadar altın verse cadının yüzüğünün ağırlığına denk olamaz **(61).**

Hırsız, Harun Reşid'in yüzüğünü çalar **(63).**

F 826. **Olağanüstü mücevher**

Delikanlı, devlerin verdiği taşı cebine koyunca atlı insanlar görür **(41).**

F 827. **Olağanüstü süs eşyaları**

F 827.6. **Olağanüstü bilezik**

Meleklerin verdiği bilezik olağanüstü özelliklere sahiptir **(42).**

F 827.7. **Olağanüstü inci**

Sihirli boncuğu yalayınca sihirli eşyalar, koltuklar hazırlanır; diğer yüzüğü yalayınca halı uçmaya başlar **(63).**

F 837. **Olağanüstü savaş baltası**

(T) F 837.2. **Olağanüstü balta**

Kurdu, ancak devin satırı öldürebilir (**20**).

F 859. **Olağanüstü çubuk**

Delikanlı elindeki sopayı havaya kaldırınca kılınç olur (**67**).

(T) F 879. **Olağanüstü kutu**

Devin canı kurdun karnındaki kutuda bulunan ördeklerdedir (**20**).

(T) F 884. **Olağanüstü toprak**

Padişahın gözlerini periler ülkesinden getirilen toprak iyileştirir (**13**).

(T) F 899.4. **Olağanüstü iğne**

Kızın yakasındaki iğne çıkarılınca kuş olur (**16**).

(T) F 899.5. **Olağanüstü tokmak**

Dervişin verdiği tokmak istenilen kişiyi"Dur!" denilinceye kadar döver (**33**).

F 900. **Olağanüstü hadiseler**

Sihirli yüzük yalandığı vakit Arap ortaya çıkar (**4**).

Sadullah, dolmalara nerede olduklarını sorar; onlar da cevap verir (**18**)

Kadın, sihirli bel olur (**22**).

Yılan, kıza vurmak suretiyle gelin yapar (**22**).

Yılan, karısının başına vurmak suretiyle süpürge yapar (**22**).

Padişahın konağı, yılan tarafından sallanır (**24**).

Dev, "Püff!" edince, adam tavana yapışır (**29**).

Kızın duası neticesinde bir rüzgâr çıkar, cadı karıyı alır götürür (**30**).

Kesilen kavağı, geyik olan kardeş yalar ve kavak büyür (**31**).

Delikanlı, devlerin verdiği taşı cebine koyunca bir grup atlı insanlar görür (**41**).

Deli kardeş taşa vurunca taş altın olur (**48**).

Peri kızı çocuk doğurunca sihiri bozulur kaybolur (**59**).

Padişahın hazinesi ile cadının yüzüğü tartılır ve cadının yüzüğü ağır

gelir **(61).**

Kızın kucağındaki kavun altın olur **(65).**

Kadın, suyu direğin dibine dökünce, Köse ortaya çıkar **(67).**

Dev, Sılik'e vurunca Sılik, süpürge olur **(67).**

Dev anası süpürgeyi vurur ve Sılik eski halini alır **(67).**

F 900.1. **Muayyen zamanlarda kerametler**

Hocanın duası neticesinde marangozun yaptığı heykel canlanır **(9).**

Hocanın duası neticesinde marangozun yaptığı heykel canlanır **(20).**

Ormandaki ihtiyar, padişahın doğacak olan çocuğu ve bunun kiminle evleneceğini bilir **(25).**

Ormandaki ihtiyar, padişahın kızının kimin ile evleneceğini bilir **(26).**

Cadı karısı, kızın kolundaki pazubantı çıkarınca kız ölür, takınca tekrar canlanır **(42).**

Hz. İsa'nın duası neticesinde, mezardaki kadın dirilir **(58).**

Şeyh İbrahim, sihir yapar Vezir Aleaddin'in yerine başka bir mahkumun boynunu vurdurur **(63).**

Sihirle, Aleaddin'in karısı İskenderun'dan Frenk kilisesine getirilir **(63).**

İhtiyar, delikanlıya sır keçesi verdikten sonra gözden kaybolur **(67).**

F 901. **Ölüm tekrarlanır**

Cadı karısı, kızın kolundaki pazubantı çıkarınca kız ölür, takınca da tekrar canlanır **(42).**

F 929.4. **İnsan vücudunda bulunan küçük hayvanlar**

Halep Beyi'nin kızının karnındaki yılanlar, gerdek gecesi damatları öldürmektedir **(8).**

F 932.12. **Konuşan ırmak**

Kanlı su, kızdan iyi sözler işittiği için ona zarar vermeyeceğini söyler **(22).**

F 950. **Olağanüstü tedaviler**

Balığın karnındaki taş, padişahın kör gözünün açılmasına sebep olur **(8).**

Kara köpeğin kulağının kanı padişahının kızının derdinin dermanıdır **(10).**

Anka Kuşu, oğlanın bacağından kopardığı eti, dilinin altından çıkararak yerine yapıştırır, kanadını sürünce iyileşir **(12).**

Padişahın gözlerini atının ayak basmadığı yerden getirilen toprak iyileştirecektir **(13).**

Ölüm ilacını içen kız canlanır **(20).**

Yaşlı adam, otlardan ölüme ilaç yapar **(20).**

Kız, fareden aldığı merhemi delikanlının yarasına sürer, iyileştirir **(23).**

Gelinin vücudundaki yaraları devin yağı iyileştirir **(28).**

Kuşun tüyü yaraya sürülünce çocuk iyileşir **(30).**

Serçenin kanadı gözlere sürülünce iyileşir **(42).**

Kadın, elini sürünce görmeyen kız iyileşir **(60).**

Deliren oğlan, kızların yanında iyileşir **(64).**

F 954.2.1. **Konuşmaya mecbur tutulan dilsiz prensesin masalın sonunda bir soru ile dili çözülür**

Fare, üç kişi tarafından yapılan kızın kime ait olduğunu sorunca,hiç konuşmayan prenses cevap verir **(9).**

Padişah, konuşmayan kızını kim konuşturursa ona verecektir **(20).**

Padişahın oğlu ile evlenen kız, konuşmaz **(61).**

F 960. **Harikulâde hünerler**

Kız, ateş yanan halının üzerinden geçer, yanmaz; duvardaki kazığın üzerinde oturur **(61).**

F 966. **Gökten gelen sesler**

Güneşten padişahın alacağını istemeye giden zenci, gökten gelen "Yazılan bozulmaz!" sesini duyar **(26).**

F 969.3. **Olağanüstü ışık**

Kadının yüzündeki ışığın olağanüstü özellikleri vardır **(9).**

Feleğin bulunduğu çadırın bir tarafı altın gibi, bir tarafı gümüş gibi parlar **(29).**

F 980. **Hayvanlarla ilgili olağanüstü hadiseler**

Karınca, balık ve kuşun verdiği tüyleri kahraman birbirine sürünce yardıma gelirler (7).

Karınca, kahramanın padişahın oğlu olduğunu ve yapılması mümkün olmayan işe gönderildiğini bilir (7).

Genç iki kılı birbirine sürünce, yanına balık gelir (7).

Yeraltına inen padişahın oğlu, kızın verdiği saçı birbirine sürünce karşısına iki koç gelir (12).

At şeklindeki periler olağanüstü güce sahiptir (13).

Padişahın kızı ile evlenen maymun, gece yakışıklı bir delikanlı olur (17).

Kurdun ağzından ateşler fışkırır (20).

Kadın, "Ahmet Bey öldü!" diyince, bir kuş gelir tüyünü döker gider (22).

Fare, boynunu kopardığı diğer fareyi ilaç sürerek diriltir (23).

Yılan, evlenmek istediğini, binayı sallayarak belli eder (24).

Öksüz kız, aslında bir peri olan kuş ile evlidir (24).

Fareler, köylülerin her şeyini yer, köylüler onları öldürmez (45).

(T) F 980.2. **Olağanüstü kuş**

Serçe koyunu, gelini, ekmeği ve kavalı götürür (1).

Kuş, kahramanın padişahın oğlu olduğunu ve yapılması mümkün olmayan işe gönderildiğini bilir (7).

Çingene, iğneyi çıkarınca turunçtan çıkan kız kuş olup uçar (16).

Kuşun kalbini ve başını yiyen çocuklar, olağanüstü özelliklere sahip olurlar (32).

F 980.4. **Olağanüstü at**

Oğlan, atının yardımı ile hem babasının istediği toprağı, hem de kızı getirir (13).

Padişahın oğlunun bindiği at insan gibi konuşur; olağanüstü gölün dibine dalar (13).

Peri padişahının torunları olan atlar gölde yaşarlar (13).

İyilik gören at, kızın yerini deve söylemez (22).

Padişah, delikanlıdan devlerin atını ister (67).

(T) F 980.7. **Olağanüstü köpek**

İyilik gören köpek, kızın yerini deve söylemez (22).

Köpek, konuşulanları dinler ve gelir kıza haber verir (57).

(T) F 980.11. **Olağanüstü yılan**

Yılan, geceleyin derisini çıkarınca yakışıklı bir delikanlı olur (22).

Yılan, kılıfından çıktığı zaman yakışıklı bir delikanlı olur (24).

F 981. **Olağanüstü hayvanın ölümü**

Delikanlı, kurdu sihirli balta ile öldürür (20).

Delikanlı, ördeğin başanı koparınca dev de hemen düşer ve can çekişir (20).

F 983. **Hayvanların olağanüstü büyümesi**

Kızın beslediği at kısa bir sürede inanılmayacak şekilde gelişir (16).

F 986. **Balıkla ilgili olağanüstü hadiseler**

Balık, kahramanın padişahın oğlu olduğunu ve yapılması zor bir işe gititğini bilir (7).

Daha önce kurtarılan balık insan kılığına girerek Balta Bıyık'a arkadaşlık eder (8).

F 1023. **Hünerli insanların işbirliği ile insanın yaratılması**

Üç arkadaştan marangoz ağaçtan bir kız yapar, terzi buna elbise diker ve hoca da dua ederek onun canlanmasına vesile olur (9).

Üç arkadaştan marangoz ağaçtan bir kız yapar, terzi elbise diker ve imam dua ederek onun canlanmasını sağlar (20).

F 1041.1. **Olağanüstü ölüm**

Kızın kolundaki sihirli pazubant çıkınca ölür (42).

F 1045. **Geceyi ağaçta geçirme**

Kardeşi tarafından ıssız bir yere terk edilen kız, geceyi ağaçta geçirir (61).

F 1068. **Realist rüya**

Kız, annesini rüyasında görür; evleneceği yılanın bir delikanlı olduğunu öğrenir (**24**).

Ağa, rüyasında kızının başına bir bela geleceğnin görür (**35**).

(T) F ..... **Olağanüstü kıl**

Padişahın oğluna kuş tarafından olağanüstü tüy verilir (**7**).

(T) F ..... **Olağanüstü kilit**

Kilit açılınca, olağanüstü bir çarşı-pazar ortaya çıkar (**23**).

G. DEVLER

G 0. **Devler**

G 10-G399 **Devlerin çeşitleri**

G 10-G 99. **Yamyamlar ve yamyamlık**

G 10. Yamyamlık

G 20. Cadılar

G 30. Yamyamlık yapan insan

G 50-G 79. Arasıra yamyamlık

G 60. Farkında olmadan insan eti yiyen insan

G 70. Arasıra yamyamlığı düşünmek

G 80. Yamyamlarla ilgili diğer motifler

G 100-G 199. **Çok büyük devler**

G 100. Büyük dev

G 110. Büyük devlerin hakimiyeti

G 120. Büyük devlerin fizikî özellikleri

G 130. Büyük devlerin alışkanlıkları

G 150. Çeşitli büyük devler

G 200-G 299. **Cadılar** (Büyücüler)

G 200. Cadı

G 210. Cadıların özellikleri

G 220. Cadının özellikleri

G 230. Cadıların yaşadığı yer

G 240. Cadıların alışkanlıkları

G 250. Cadıların tanınması

G 260. Cadıların kötü işleri

G 270. Cadılardan kurtulma veya galip gelme

G 280. Cadılarla ilgili çeşitli motifler

G 300-G 399. Diğer devler

G 300. Diğer devler

G 310. Devyer ve karakteristik özellikleri

G 350. Hayvan şeklindeki dev

G 360. Devler ve canavarların hususiyetleri

G 370. Devler - Çeşitli

G 400-G 599. Devlerin hakimiyetine girmek

G 400. İnsan devin hakimiyetine girer

G 410. Devin hakimiyetni kıran insan

G 420. Dev tarafından kaçırılma

G 440. Dev insanı kaçırır

G 450. Çeşitli dev hakimiyetine girmeler

G500-G 599. Mağlup edilen dev

G 500. Mağlup edilen dev

G 510. Öldürülen, sakat bırakılan veya kaçırılan dev

G 520. Tuzağa düşürülerek kendi kendini yaralayan dev

G 530. Devlerin akrabaları kahramana yardım eder

G 550. Devden kurtulma

G 560. Aldatılarak, esaretinden kurtulunulan dev

G 570. Dev korkutulur

G 580. Zor kullanılarak itaat ettirilen dev

G 600-G 699. **Diğer dev motifleri**

G 610. Devden çalma

G 630. Devlerin özellikleri

G 650. Sınıflandırmaya girmeyen dev motifleri

G 10. **Yamyamlık**

G 11.6 **İnsan eti yiyen dev**

Su başını tutan dev, ayda bir insan yer **(12).**

Dev köpek olur, mezarlıkta ölü yer **(18).**

Sadullah, evlendiği kadınları yer, bir odaya saklar **(18).**

Dev karısı, Bıcilo ile arkadaşlarını yemek için planlar yapar **(28).**

Yedi deve anneleri yemek pişirir **(65).**

G 35.0. **Hayvan şeklindeki dev**

G 35.1. **Evcil hayvan şeklindeki dev**

G 35.1. **Köpek şeklindeki dev**

Evlendiği kocasından kaçan kızı, kocası köpek şekline girerek hamamın kapısında bekler **(18).**

G 50. **Arasıra yamyamlık**

Sadullah, arada bir insan eti yer **(18).**

Padişahın deli oğlu, her hafta bir kız yer **(64).**

G 81. **Farkında olmadan yamyamla evlenme**

Kızlar, kapılarında oturarak kendilerini isteyenin bir yamyam olduğunu evlendikten sonra anlarlar **(18).**

G 200. **Büyücü cadı**

G 210. **Cadının görünüşü**

G 210.0.1. **Cadı karısının görünüşü**

Yerde yatan ve küçük kızın yardım ettiği kadın bir cadıdır **(19).**

Ayşecik'in üvey annesi aslında bir cadıdır **(30).**

Cadı karısı, çocukları bir sandığa koyarak nehre atar **(41).**

Cadı karısı, kızın kolundan pazubantı alır **(42).**

Cadı, kızdan kendisine insan eti pişirmesini ister **(61).**

G 241.4. **Birşeye binen cadı**

G 241.4.5. **Küpe binen cadı**

Cadı, küpe binerek kızı aramaya gider **(30).**

Cadı, bir yere gideceği zaman küpe biner **(61).**

G 302. **Cinler**

Cömert kardeşin saklandığı değirmene cinler gelir **(16).**

Cinler, oğlanın ve kızın uyumasını sağlar (**68**).

Dehenes adlı cin havada dolanırken, delikanlıyı zindanda görür (**68**).

Havada uçan kâfir ve müslüman cinler kız ile oğlanı birbirine aşık ederler (**68**).

G 302.2.1. **Cinlerin (şeytanın) karalı**

Cinler, padişahın kızının derdinin dermanı ve altınların yerini bilirler (**10**).

Müslüman cinlerin hükümdarı zindanda güzel bir kız gördüğünü söyler (**68**).

G 302.8. **Cinin yardımı**

Cinler, evlenmek istemeyen oğlanı ile kızı birbirine aşık ederler (**68**).

G 312. **Yamyam dev**

Kızlarla evlenen dev, büyük iki kardeşi yer (**18**).

G 400. **İnsan, güçlü devlerin arasına düşer**

Horozdan korkan adam devlerin evine düşer (**29**).

Kız, cadının sağ memesinden emer, sol tarafına geçer ve cadı onu yemez (**61**).

Sılik, ateş almak için devlerin evine gelir ve kazanın içerisinde insanların piştiğini görür (**67**).

G 401. **Devin evinin içinde çocuğun dolaşması**

Ormanda yalnız kalan Bıcilo, devlerin evine misafir olur (**28**).

(T) G 407. **Devin evine sığınma**

Yolunu şaşıran kız, devin evine sığınır (**30**).

G 410. **Devin hakimiyetini kıran insan**

Küçük oğlan, padişahın kızını yemek isteyen devi öldürür (**12**).

Kız, kendisini öldürmek isteyen devi açılıp kapanan merdivenlerden atarak öldürür (**18**).

Padişahın oğlu devi öldürerek kızı kurtarır (**20**).

Bıcilo, hile ile bütün devleri öldürür (**28**).

Horozdan korkan adam, devleri mağlup eder ve onları korkutur (**29**).

Delikanlı olağanüstü gücü sayesinde devleri öldürür (**67**).

G 420. **Dev tarafından hapsedilme**

G 422. **Dev kurbanını hapseder**

Dev, kızı kendi evine hapseder (**18**).

G 475. **Devlerin davetsiz misafire saldırması**

Dev karısı, Bıcilo ile arkadaşlarını yemek için planlar yapar (**28**).

Devler, horozdan korkan adam yatarken saldırırlar (**29**).

G 501. **Aptal dev**

Kız, devden canını nereye sakladığını öğrenir, delikanlı da devi öldürür (**20**).

Bıcilo, devi aldatarak kaçar (**28**).

Tilki devi aldatarak onu öldürür (**65**).

Sılik, dev anasını kandırarak kazanı, atı alır padişaha götürür (**67**).

G 512. **Devin öldürülmesi**

Kız, kendisini korumak isteyen devi öldürür (**18**).

Padişahın oğlu, devi öldürerek kızı kurtarır (**20**).

Bıcilo devi hile ile öldürür (**28**).

Tilki devi öldürerek kıymetli eşyalarını alır (**65**).

Sılik, yedi devi tek başına öldürür (**67**).

G 512.1. **Devin kılıçla öldürülmesi**

Oğlan, bir kılıç darbesiyle devi öldürür (**12**).

Sılik, devi olağanüstü kılıçla ikiye böler (**67**).

G 530.1. **Devin karısının yardım etmesi**

Devin karısı delikanlıya Dilaremcengi'yi bulması için yardım eder (**41**).

G 530.2.1. **Devler dağlarda veya mağaralarda yaşarlar**

Dev, kızı ıssız bir dağın başındaki eve götürür (**18**).

G 532. **Kahraman, devin karısı veya kızı tarafından saklandığında, dev orada bir insan kanının koktuğunu söyler**

Devin çocukları eve gelince, odada insan eti koktuğunu söylerler (**67**).

G 535. **Devin esiri olan kadın, kahramana yardım eder**

Devin esiri olan kız, devin canını nereye sakladığını öğrenir ve padişahın oğluna söyler (**20**).

G 550. **Devden kurtulma**

Küçük oğlan devi öldürerek kızı kuratarır (**12**).

Padişahın oğlu, devi öldürerek kızı kurtarır (**20**).

Ahmet Bey, dev olan anne ve babasından kurtulur (**22**).

Bıcilo, devden kalbur ile su getirmesini ister, arkadaşlarıyla birlikte kurtulurlar (**28**).

G 610. **Devden çalma**

G 610.3. **Devden bir şey çalma vazifesi**

Gelin olan kız, kahramandan devin halısını ve kazanını ister; kahraman da istenilen halı ve kazanı çalar getirir (**28**).

Bıcilo, devden halıyı ve kazanı çalar (**28**).

Keçelce, devin atını ve kazanını çalar (**55**).

Sılik, devin atını ve kazanını çalarak padişaha getirir (**67**).

G 630. **Devin canı**

Uyurken devler canlarını başka bir yere saklarlarmış (**20**).

H. İMTİHANLAR

H 0-H 199. Tanıma (Kimlik) imtihanları

H 0. Kimlik imtihanı

H 10. Genel bilgiye göre tanıma imtihanı

H 20. Benzeterek tanıma

H 30. Kişisel özellikleri vasıtasıyla tanıma

H 50. Fizikî özelliklerinden veya vücut işaretlerinden tanıma

H 80-H 149. İşaretle tanıma

H 80. İşaretle tanıma

H 90. Süs eşyaları ile tanıma

H 100. Bölünmüş işaret parçalarını birleştirerek tanıma

H 110. Kumaş veya elbiseden tanıma

H 120. İşaretle tanıma - Çeşitli

H 150. Tanımanın şartları

H 200-H 299 Doğruluk imtihanları

.H 210-H 239. Suçluluk ve masumluk imtihanları

H 210. Suçluluk ve masumluk imtihanları

H 220. Karekter veya dayanıklık denemesi

H 240. Doğrulukla ilgili diğer imtihanlar

H 300-H 499. Evlenme imtihanları

H 300. Evlilikle ilgili imtihanlar

H 210-H 359. Evlilik imtihanları (erkekler için)

H 310. Evlilik imtihanları (erkekler için)

H 360-H 399. Gelinlik imtihanları

H 360. Gelinlik imtihanları

H 400-H 459. Namus imtihanları

H 400. Namus imtihanları

H 410. Sihir objeler veya tahammül denemesi ile namus imtihanı

H 430. Namus göstergeleri

H 440. Diğer namus belirtileri

H 460. Eşlik testleri (kadın)

H 480. Babalık testleri

H 490. Diğer evlilik testleri

H 500-H 899. Zekâ testleri

H 500. Zekâ veya kâbiliyet testleri

H 530-H 589. Bilmeceler

H 540. Bilmecelerin sorulması

H 570. Bilmecelerin cevaplandırıması

H 580. Anlaşılmaz cevaplar

H 600. Sembolik anlamlar

H 620. Çözülemeyen problem : Masalın şaşırtıcı sonu

H 630. Mükemmelikle ilgili bilmeceler

H 660. Mukayese bilmeceleri

H 680. Mesafe bilmeceleri

H 690. Miktar ve ağırlık bilmeceleri

H 700. Sayı bilmeceleri

H 710. Diğer (kıymet) bilmeceleri

H 720. Mecazî bilmeceler

H 770. Tanımlama bilmeceleri

H 790. Olağanüstü şartlar üzerine düzenlenen bilmeceler

H 810. Kutsal kitaplar ve efsaneler üzerine düzenlenen bilmeceler

H 840. Diğer bilmeceler

H 900-H 999. Cesaret isteyen işlerle ilgili imtihanlar : Vazife

H 900. Zorla verilen vazife

H 910. Öneriye karşılık yapılması gereken vazifelerin tayini

H 920. Vazifelerin tayin edicileri

H 940. Vazife tayini - Çeşitli

H 950-H 999. Vazifelerin yerine getirilmesi

H 960. Kabiliyet veya akıl yoluyla yerine getirilen vazifeler

H 970. Yardımla yerine getirilen vazifeler

H 1000-H1199. Vazifelerin özelliği

1010-H 1049. Yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

H 1010. Yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

H 1020. Tabiatın yasalarına aykırı vazifeler

H 1030. Diğer yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

H 1050-H1089. Mantığa aykırı görünen vazifeler

H 1050. Mantığa aykırı görünen vazifeler

H 1090. Olağanüstü sürat gerektiren vazifeler

H 1100. Usandırıcı, can sıkıcı vazifeler

H 1130. İnsanüstü vazifeler

H 1150. Vazife : Çalma, zorla elde etme veya öldürme

H 1180. Çeşitli vazifeler

H 1200-H1349. Karamanlık imtihanları : Araştırma

H 1200-H1249. Devam eden şartlarda araştırmalar

H 1200. Araştırma

H 1250. Öbür dünyada araştırma

H 1260. Üst dünyada araştırma

H 1270. Alt dünyada araştırma

H 1280. Diğer ülkelerde araştırma

H 1290. Diğer dünyalarda araştırmalarla ilgili çeşitli motifler

H 1300. Tek olanın araştırılması

H 1320. Sihirli nesneler veya hayvanlar için araştırma

H 1360. Tehlikeli hayvanlar için araştırma

H 1370. Çeşitli araştırmalar

H 1400-H1499. Diğer imtihanlar

H 1400-H1449. Korku imtihanları

H 1400. Korku testi

H 1410. Korku testi : Korkunç bir yerde durma

H 1420. Cinlerle korkusuzca yolculuk

H 1430. Hayaletlerle korkusuzca yolculuk

H 1440. Korkunun öğrenilmesi

H 1450-H1499. Dikkat imtihanları

H 1450. Dikkat imtihanı

H 1460. Mezarda nöbet imtihanı

H 1470. Diğer dikkat imtihanları

H 1480. Dikkat imtihanlarında başarı

H 1500-H1549. Tahammül imtihanları

H 1500. Tahammül imtihanları (sabır)

H 1510. Yaşama gücünün denenmesi

H 1540. Tahammül yarışması

H 1550-H1569. Karakter imtihanları

H 1550. Karakter imtihanları

H 1570-H 1579 Çeşitli imtihanlar

H 11. **Hikâye anlatarak tanıma**

H 11.1. **Baştan geçeni hikâye etme**

Serçe, başından geçeni pek çok insana hikâye eder (1).

Serçe, başından geçeni kaval çalarak anlatır (1).

Beyler, düğün evine vardıklarında gördüklerini oradakilere anlatırlar (2).

Horoz, her defasında başından geçeni hikâye eder (3).

Padişahın oğlu, Sırma Saç'a başından geçeni anlatır (7).

Padişahın oğlu, başından geçenleri babasına anlatır (7).

Padişah, başından geçeni tüccara anlatır (9).

Cömert kardeş, başından geçeni cimri kardeşe anlatır (10).

Oğlan, başından geçeni yer altı dünyasındaki padişaha anlatır (12).

Padişahın atı, padişahın gözlerinin kör olmasının sebebini anlatır (13).

Padişahın küçük oğlu, babasına toprağı nasıl getirdiğini anlatır (13).

Kahraman, başından geçenleri peri ülkesindeki padişaha anlatır (13).

Peri kızı, başından geçenleri yaşlı nineye anlatır (16).

Peri kızı, başından geçenleri padişahın oğluna anlatır (16).

Keloğlan, başından geçenleri padişahın kızına anlatır (17).

Kız, başından geçenleri teyzesi kılığındaki Sadullah'a anlatır (18).

Kız, başından geçenleri padişahın oğluna anlatır (18).

Kırk delikanlı ile kırk kız başlarından geçeni birbirlerine anlatırlar (20).

Delikanlı, padişahın kızına başından geçenleri anlatırlar (20).

Kız, başından geçenleri yaşlı bahçıvana anlatır (21).

Tüccar başından geçenleri arap cine anlatır (23).

İki padişah oğlu, başlarından geçenleri anlatırlar (24).

Padişah, oğluna başından geçenleri anlatır (24).

Kız, başından geçenleri kuşa anlatır (24).

Çoban, başından geçenleri padişaha anlatır (25).

Zenci köle, padişaha başından geçenleri anlatır (26).

Ağa ve karısı başından geçenleri padişaha anlatırlar (27).

Çoban, başından geçenleri kız kılığına giren feleğe anlatır (27).

Çoban, başından geçenleri namaz kılan adama anlatır (27).

Çoban başından geçenleri ekin biçen adamlara anlatır (27).

Kız, başından geçenleri anlatır (30).

Kız, başından geçenleri padişahın oğluna anlatır (31).

Kız, başından geçenleri Sabur-Subur Bebeğine anlatır (34).

Kız, Sabur-Subur Bebeğine başından geçeni anlatınca delikanlı gerçeği öğrenir (35).

Kız, başından geçenleri anlatır (37).

Kız, başından geçenleri padişahın oğluna anlatır (38).

Kız, başından geçenleri hizmetçiye anlatır (39).

Cadı karı, neler yaptığını bey oğluna anlatır (41).

Kız, başından geçenleri kardeşine anlatır (43).

Kız, şiirle başından geçenleri anlatır (43).

Padişahın hanımı başından geçenleri anlatır (43).

Köylü, başından geçenleri hakime anlatır (45).

Deli kardeş, başından geçenleri akıllı kardeşe anlatır (48).

Kadın, başından geçenleri anlatır (50).

Hırsız, başından geçenleri ev sahibine anlatır (51).

Adam, zenginliğinin sebebini yalan söyleyerek anlatır (53).

Kız, başından geçenleri babasına anlatır (57).

Kadın pişman olur, Hz. İsa ve hükümdara başından geçenleri anlatır (58).

Adam, başından geçenleri hükümdara anlatır (58).

Kız, başından geçenleri seyise anlatır (59).

Ortanca kız, başından geçenleri padişaha anlatır (59).

Arap, başından geçenleri anlatır (60).

Asılan adam, başından geçenleri anlatır (60).

Kadının kayınbiraderi başından geçenleri anlatır (60).

Bahçıvanlar, başlarından geçenleri padişahın oğluna anlatırlar (61).

Kız, başından geçenleri padişahın oğluna anlatır (62).

Küçük kız, başından geçenleri köylüye anlatır (62).

Köylü, olanları kıza anlatır (62).

Anne, oğluna babasının kim olduğunu anlatır (63).

Kaleye ilk atılan kız, başından geçenleri padişaha anlatır **(64).**

Kız, padişaha, hazinesini nasıl soyduğunu anlatır **(66).**

Kız, başından geçenleri padişaha anlatır **(66).**

Sılik, babasına karısının neler yaptığını anlatır **(67).**

Sılik, padişaha devleri nasıl öldürüdüğünü anlatır **(67).**

Kız, başından geçenleri kardeşine anlatır **(68).**

Padişahın oğlu, kızın kardeşine başından geçenleri anlatır **(68).**

H 12. **Şarkı söyleyerek tanıma**

H 12.2. **Şarkının şiiriyle tanıma**

(T) H 12.3. **Şiirle tanıma**

Fare, Karaböceğe şiirle cevap verir **(2).**

Karaböcek, meramını bir şiirle anlatır **(2).**

Delikanlı, Keloğlan'a kendisini şiirle tanıtır **(17).**

Geyik, balığın karnındaki kız kardeşine şiir söyler, kız da cevap verir **(31).**

Kız, padişahın oğluna şiir söyler **(39).**

Kız, şiirle başından geçenleri anlatır **(43).**

Keşiş'in kızı, bir mektuba şiir yazarak padişahın oğluna bırakır **(44).**

Kız, ev sahibinin oğluna mektup içerisine bir söz yazarak memleketine döner **(57).**

H 18. **Parola ile tanıma**

Kahraman, Anka Kuşu "Ga" ederse et; "Gı" ederse su verecektir **(12).**

Kız, "Aydan, günden güzel olan başı için " diyince padişahın hanımı tanır **(24).**

Çocuklar, damada "Yürü yürü Hint Beyi. Yürüsün Narçın Beyi. Beybabamızın Arap atları değmesin Lâle Hanıma" der ve delikanlı tanır **(36).**

H 50. **Vücuttaki işaretle tanıma**

Kız, büyük kardeşini parmağındaki kınadan tanır **(18).**

Sadullah, kızın altın tuluk olan odaya girdiğini parmağındaki altın suyundan tanır **(18).**

Ağanın karısı, çobanı gözlerinden tanır **(27).**

Mollayı öldürenin Keçelce'nin yengesi olduğu tabanındaki bıçak yarasından belli olur **(55).**

Annesi, misafirleri olan kızın erkek olduğunu anlamak için oğluna hamama girmeleini söyler **(57).**

H 75. **Saçlar vasıtasıyla tanıma**

H 75.4. **Altın saç ile tanıma**

Beyoğlu, arkadaşının saçlarının altın gibi olduğunu söyleyince kadınlar tanır **(41).**

H 79.3. **Sesle tanıma**

Kurbağanın sesinden çocuklar babalarının odun kestiğini zannederler **(31).**

H 80. **İşaretle tanıma**

Savaşa giden padişah, çocuğu oğlan olursa koluna pazubant, kız olursa başörtü örtmesi için hanımını tembihler **(7).**

Tüccar, padişahın evine geldiğini nalınından tanır **(9).**

Kız, mektubun üzerindeki mührün babasına ait olduğunu anlar **(25).**

Padişah, çobanın evinde gördüğü hançer ile çocuğun ölmediğini anlar **(25).**

Keçinin sütünün azalması çocuğun ölmediğine işarettir **(25).**

Cadı karısının geldiği karabuluttan anlaşılır **(30).**

Delikanlı, çocukları parmağındaki yüzükten, kolundaki pazubant ve başörtüsüyle tanır **(36).**

Dev, oğlana bacadan ince duman çıkar, "Cın" diye bir ses geldiğinde kız kardeşinin saçlarından tutmasını söyler **(41).**

Kadın, ölen çocukların feslerini göstermek suretiyle kendisini tanıtır **(43).**

Padişahın sarayındaki altın sandalyeye dünürcü gelenler, gümüş sandalyeye bir şey istemeye gelenler oturur **(46).**

Köylünün İstanbul'da adını sorduğu köylü, Sultan Mahmud'u imza-

sından tanır **(47).**

Sultan Mahmud, köylüyü, arkadaşlarının yediği elmadan tanır **(47).**

Adam, hazine bulduğunu cebindeki altınlarla ispat eder **(52).**

Duman tüten evin ziyfate hazırlığı içerisinde oluğu zannedilir **(53).**

Kadın, zehirli ekmeğe işaret koyarak kocası le Sılik'i zehirlemek ister **(67).**

Sılik, zehirli ekmeği kendilerini zehirlemek isteyen yengesinin önüne koyarak işareti de bozar **(67).**

H 87. **Çiçekle tanıma**

(T) H 87.1. **Gülle tanıma**

Vakitsiz gülün satılmasından padişahın oğlu kızın yaşadığını anlar **(42).**

H 93. **Mücevher vasıtasıyla tanıma**

Ölçeğin altına yapıştırılan altından, ölçekle mücevher ölçüldüğünü belirtir **(53).**

H 94. **Yüzük vasıtasıyla tanıma**

Delikanlı, kızı parmağındaki yüzükten tanır **(36).**

Kız, ekmek yapılınca yüzüğünü hamurun içerisine kor, şehzade de yüzüğü bulur **(38).**

Kız, kardeşini parmağındaki yüzükten tanır **(43).**

Kız, padişahın oğlunun geldiğini suyun içerisindeki yüzükten tanır **(44).**

Kızın erkek kardeşi, yüzüğün sahibini araştırırken, onun sevdiği delikanlıyı bulur **(68).**

(T) H 97. **Altın nalın (takunya) ile tanıma**

Padişah, koşarken nalınını tüccarın evinde düşürür **(9).**

H 113. **Mendille tanıma**

Şehzade, sevdiği kızı, parmağına bağladığı mendilden tanır **(5).**

Hizmetçi, padişahın mendilini delikanlının elinde görür ve tanır **(17).**

Padişahın oğlu, kızı, parmağına bağladığı mendilden tanır **(39).**

(T) H 122. **Tepsi ile tanıma**

Kız, istediği tepsinin kendisine getirildiğini görünce, sevdiği oğlanın yaşadığını anlar **(12).**

(T) H 125. **Çeşitli hareketler vasıtasıyla tanıma**

"Ben bir beyoğlu olup kaşığa mı tenezzül edim?" diyince kız da, "Ben bir anne olupta evlat mı kesim?" diyince, delikanlı karısını tanır **(30).**

Dünya güzelini her gün parasıyla ziyaret eden delikanlının zengin olduğu anlaşılır **(32).**

Devler, evde insan koktuğunu söylerler **(67).**

(T) H 148. **Başörtüsü ile tanıma**

Delikanlı, kızı başındaki örtüden tanır **(36).**

(T) H 149. **Pazubant ile tanıma**

Delikanlı, çocuğunu kolundaki pazubanttan tanır **(36).**

H 151.14.1. **Ağaçta terk edilen kız**

Padişahın oğlu, turunçtan çıkan kızı kavak ağacının başında bırakarak elbise ve yiyecek getirmek üzere memleketine gider **(16).**

H 326. **Aşk imtihanı: Hüner**

(T) H 326.5. **Konuşturmada hüner**

Padişahın gelini, Söylemez Sultan'ı konuşturabileceğini söyler **(9).**

Padişahın oğlu, Söylemez Sultan'ı konuşturabileceğini söyler **(9).**

Padişah, kızını kim konuşturursa ona verecektir **(20).**

(T) H 328.7. **Kuvvet imtihanı**

Devler, horozdan korkan adamdan taşı sıkıp suyunu çıkarmasını isterler **(29).**

H 343. **Lal prensesi konuşturma**

Padişahın kızını konuşturmak için kahraman bir bilmece sorar **(9).**

H 359. **Diğer evlilik imtihanları**

Keloğlan, padişahın kızını kendisine varması şartıyla delikanlıya götüreceğini söyler **(17).**

Küçük kızın evlenmek için bir sandık, bir hafta mühlet ve kendisinin her isteğinin yerine getirilmesin ister **(19).**

Cadı, kız, padişahın oğluna vermenin karşılığında yüzüğünün ağırlığınca altın ister **(61).**

H 359. **Diğer evlilik imtihanları**

(T) H 359.3. **Padişah kızı ile evlenebilme şartları**

Padişah, dağdaki suyun köye getirilmesini, sarayına karşılık altın, gümüş ve mermerden saray yapılmasını ister **(4).**

Padişah, kızını kim güldürürse kızını ona verecektir **(17).**

(T) H 359.6. **Kızı ile evlenmek isteyen şahıslardan padişahın diğer istekleri**

Delikanlı padişahı, kızını kendisine vermesi şartıyla iyileştireceğini söyler **(10).**

Padişah, kızını ülkenin en tembel adamına verecektir **(11).**

(T) H 383. **Gelinlik imtihanı**

H 383.2. **Gelinlik imtihanı: Elbise dokuma**

H 383.2.1.1. **Halı dokuma**

Üç kız kardeşten büyüğü eğer padişahın oğlu ile evlenirse, askerinin üzerine oturacağı bir halı dokuyacaktır **(40).**

H383.2.12. **Havlu dokuma**

Üç kız kardeşten ortancası padişahın oğlu ile evlendiği taktirde askerinin dizine vereceği havlu dokuyacaktır **(40).**

(T) H 390. **Altın saçlı oğlan, inci dişli kız doğurma**

Üç kız kardeşten küçüğü, padişahın oğluyla evlendiği takdirde inci dişli kız, altın saçlı oğlan dünyaya getireceğini söyler **(40).**

Küçük kız, amcasının oğlu kendisiyle evlendiği takdirde sırma saçlı oğlan ve inci dişli kız dünyaya getireceğini vadeder **(41).**

H 495. **Annelik imtihanı**

Çocuklar annelerinin yanına gelince süt emmeye başlarlar **(40).**

H 500. **Akıllılık testleri**

Padişah, kızını kim güldürürse ona verecektir **(17).**

H 506. **Beceriklilik imtihanı**

Padişahın oğlu Sırma Saç'ı getirmeye gönderilir (7).

Padişah, kızını iyileştirene verecektir (10).

H 509.3. **Satranç oynama imtihanı**

Kız,kendisini tanımayan kocası ile satranç oynar ve oynu kazanır (36).

H 620. **Bilmece**

H 621. **Hünerli arkadaşlar , acaba bu kadın kime aittir?**

Marangoz,terzi ve hocanın yaptıkları kadının kime ait olduğu sorulur (9).

İki arkadaştan marangoz, ağaçtan bir kız yapınca, terzi elbise diker ve hoca canlanması için dua eder; sonra da kızın kime ait olduğu tartışılır (20).

H 621.2. **Hünerli tarafından kızın kurtarılması. O kime aittir?**

Üç arkadaştan birisi remil atarak kızın ölmek üzere olduğunu görünce, ölümsüzlük ilacını verecek olan oğlanı, diğer arkadaşı uçan halısına bindirip kızın yanına getirir ve üçü de kızla evlenmek ister (20).

H 1010. **Yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler**

Sırma Saç, padişahın oğlu ile gitmesi için üç şart ileri sürer:

a) Kırk batman darı ile kırk batman pirinci bir gecede birbirinden ayırmak,

b) Nehirde yüzüğü bulup getirmek,

c) Parçalanmış devi diriltmek (7).

Küçük kız, padişahtan:

a) El, iğne ve makas değmemiş bir elbise,

b) Tepsi içerisinde tavuk ve civcivlerinin dönmesini ister (12).

Padişah, oğlundan yendikçe tükenmeyen üzüm, sofra ve askerlerinin oturacağı bir halı ister (15).

Padişah, kızını isteyen gençten onu konuşturmasını ve yüksek olan bir direğe başında süt kâsesini dökmeden çıkarıp indirmesini ister (20).

Delikanlı zor işi başarıp, padişahın kızını alır (21).

Padişahın oğlu, kısa bir sürede saraya deniz getirir (21).

Atlı, çobanı, göz açıp kapayıncaya kadar saraya götürür **(27).**

Padişah, silkinir ve ayın ondördü gibi bir kız olur **(27).**

Bıcilo, devin kalbur ile su getirmesini ister ve onu aldatır **(28).**

Gelin, evlenebilmesi için :

a) Devin halısını

b) Devin kazanını

c) Devin yağını ister **(28).**

Cadı karı, delikanlıyı Dilaremcengi'ne gönderir **(41).**

Padişah, Sılik'ten dev anasını, devin kazanını ve devin kır atını ister **(67).**

Sılik, sopasıyla bir vuruşta ejderhayı ikiye böler **(67).**

Sılik, bir nara atar, tavandan topraklar dökülür, yedi dev ağaçtan atlayarak ölürler **(67).**

(T) H 1014. **Olağanüstü kahramanı getirme vazifesi**

Padişahın oğlu, Sırma Saç'ı getirmeye gider **(7).**

Padişah, küçük oğluna olağanüstü güzelliğe sahip peri kızını ister **(13).**

H 1015. **Babanın, oğlundan yapamayacağı vazifeler istemesi**

Gözleri görmeyen padişah, oğlundan atının ayak basmadığı yerden toprak getirmesini ister **(13).**

H 1091. **Bir gecede büyük miktardaki tohumları (boncuk, fasulye, bezelye) birbirinden ayırma**

H 1091.1. **Karıncaların yardımıyla birbirine karışan tohumları birbirinden ayırma**

Hayatları kahraman tarafından kurtarılan karıncalar bir gecede darı ile pirinci birbirinden ayırırlar **(7).**

H 1101. **Bir gecede, dağın arkasındaki suyu getirme**

Oğlan, Arap'ın yardımıyla bir gecede dağın arkasındaki suyu köye getirir **(4).**

H 1104. **Bir gecede saray inşa etme**

Oğlan, Arap'ın yardımıyla bir gecede padişahın sarayından daha gü-

zel bir saray inşa ederler (4).

Kız, dağın başında uyur ve sabahleyin kalktığında kendisini konaklarda bulur (30).

Kızın duası neticesinde bir gecede büyük bir saray yapılır (30).

H 1109. **Olağanüstü hız**

Kız, kendini bir gecede yapılan konaklarda bulur (30).

Keçelce, atı öyle süratli sürer ki, attan ter yerine kan damlar (55).

Sılik, kuş gibi duman çıkan yere gider (67).

H 1135. **Tek kişi ile bir orduyu imha etme**

Padişahın oğlu ile Arap Üzengi, tekbaşına bir orduyu yenerler (44).

H 1151. **Çalma vazifesi**

Kahraman, devin atını ve kazanını çalarak padişaha götürür (67).

H 1210.1. **Baba tarafından araştırma kararlaştırılır**

Padişah, oğullarından gözlerini iyileştirecek toprağı getirmelerini ister (13).

Kız babasına eş arar (38).

Padişah, oğlunun kim tarafından öldürüldüğünü araştırır (59).

H 1211. **Araştırıcılar terk edilen kahramanı bulurlar**

Padişah ve veziri, uzun zaman sonra, öldürdüğünü zannettiği çocuğun çoban tarafından büyütüldüğünü görürler (25).

H 1242. **En küçük kardeş araştırmayı tek başına başarır**

En küçük kardeş su başını tuttan canavarı öldürerek kızları ve halkı kurtarır (12).

Peri kızını padişahın küçük oğlu getirir (13).

Padişahın küçük oğlu, babasının atının ayak basmadığı yerden toprak getirerek gözlerinin iyileşmesini sağlar (13).

Küçük kız, kaybolan tavuğunu araştırır (39).

H 1301. **Çok güzel kadının araştırılması**

Padişah, Kül Kedisinin ayakkabısını alarak onu aramaya çıkar (6).

Padişahın oğlu, kendinden ve karısından güzel olan Dinler Söylemez

Sultanı aramaya çıkar (9).

Padişahın küçük oğlu, babasının gözlerini kör eden ve kendisini de aşık eden peri kızını araştırır (13).

H 1301.1. **Çok güzel peri kızının araştırılması**

Padişah, çok güzel olan kadının kim olduğunu araştırır (9).

H 1315. **Keloğlan**

Kız, çobanın kıyafetini giyerek, başına kuzu derisi geçirir ve Keloğlan kılığına girer (43).

H 1320.1. **Sihirli nesneyi araştırma**

Kedi, köpek ve fare, sihirli yüzüğü padişahtan geri alırlar (4).

Kız, şehire giden padişahın oğlundan Sabur-Subur bebeğini ister (34).

H 1331. **Olağanüstü hayvanların araştırılması**

Padişahın oğlu, devin canının saklı olduğu kutunun içindeki ördeklerin karnında bulunduğu kurdu araştırır (20).

(T) H 1334. **Olağanüstü turuncun araştırılması**

Padişahın oğlu, üç turunçları araştırmak için yola çıkar (16).

H 1351. **Sihirli taşı araştırma**

Padişahın yüzüğünü kimin çaldığı araştırılır (63).

H 1381. **Bilinmeyen kahramanın araştırılması**

Padişahın oğlu, Diner Söylemez Sultan'ı bulmak için yola çıkar (9).

Çoban, feleği aramaya çıkar (27).

Kızın erkek kardeşi, yüzüğün sahibini araştırır (68).

H 1385. **Kaybolan sevgilinin araştırılması**

Genç yanlarında çalışan hizmetçinin aslında kız olduğunu öğrenince onu aramaya çıkar (57).

Şeyh İbrahim, Vezir Aleaddin'i araştırır (63).

H1385.3.1. **Kaybolan karı ve çocuğun araştırılması**

Küçük kız, periler tarafından araştırılır (62).

H 1385.5. **Kaybolan sevgilinin araştırılması**
Şehzade, karısını aramaya çıkar (24).

H 1388. **Muayyen sorulara cevap araştırma**

Padişah, sarayın sallanma sebeplerini araştırır **(24).**

Çoban, kendisi ile ilgili olumsuz düşünceleri olan feleği aramaya çıkar **(27).**

Feleği aramaya giden çobandan, cennete gidip gitmeyeceğini, çiftçiler ekinlerin neden olmadığını bahçıvan elmalarının neden olmadığının sebebini öğrenmesini isterler **(27).**

Jandarmalar, kadını imtihan ederler **(50).**

H 1400. **Korku imtihanı**

Küçük kız, Sadullah'tan korkar **(18).**

Doğum yapan kız, yalnız başına yatmaktan korkar **(24).**

Kız, ıssız dağın başında korkar **(30).**

Ayşecik, üvey annesinin kendisini öldüreceğinden korkar **(30).**

Büyük kız, gece mezarlığın duvarında yalnız başına korkar **(59).**

Küçük kız, ayıyı görünce korkusundan bayılıp düşer **(62).**

(T) H 1417. **Korku imtihanları: Geceyi cinlerin olduğu yerde geçirme**

Nekes kardeş ile Cömert kardeş geceyi cinlerin, şeytanların olduğu değirmende geçirirler **(10).**

H 1460. **Mezarda nöbet**

Yaşlı adam, ölen karısının mezarı başında beş yıl nöbet tutar **(58).**

H 1471. **En genç olan, canavarı öldürmek için bekler ve başarılı olur**

Üç kardeş, elmayı yiyen devi öldürmek için sırayla beklerler ve onu en küçük kardeşleri öldürür **(12).**

H 1500. **Sabır imtihanları**

H 1544. **Susuzlukla mücadele imtihanı**

Turunçlardan çıkan kızlar su içemedikleri için ölürler **(16).**

Susuz bırakılan kadın ilk kocasından su ister **(24).**

H 1548.1. **Kız olup olmadığının imtihanı**

Ev sahibi, kapılarında hizmetçi duran kişinin erkek mi yoksa kız mı olduğunu öğrenmek için onu çeşitli imtihanlara tabi tutar **(57).**

H 1553. **Sabır imtihanı**

Padişah, delikanlının sabrını,

a) Suyu getirme

b) Olağanüstü özelliği olan sarayı yapma ile ölçer **(4).**

Küçük kız tek başına at başı ile yaşar ve daha sonra onun ile evlenir **(19).**

Kız, yapılan bütün eziyetlere karşı sabreder ve peri padişahının oğlu ile yeniden evlenir **(23).**

Çoban, sabrı neticesinde padişah olur **(27).**

Ayşecik, üvey annnesinin yaptıklarına karşılık sabreder ve sonunda mutlu olur **(30).**

Sabrı neticesinde kız muradına erer **(42).**

Padişahın oğlu, sevdiği kızı yıllarca arayarak, muradına erer **(44).**

Bir ayı ile evlenen küçük kız, sabrederek bekler **(62).**

H 1558. **Dostluk imtihanı**

Nine, çoban ve düğün sahipleri serçeye ihanet ederler **(1).**

Ağa, uzun süre yanında çalıştırdığı çobanını ücretini ödemez ve inkâr eder **(27).**

H 1564. **Misafirperverlik imtihanı**

Sırma Saç, padişahın oğlunu bir hafta misafir eder **(7).**

H 1596. **Güzellik imtihanı**

Yaşlı kadın, kendisine yardım eden iyi kalpli kızı beyaz suda yıkayarak güzelleştirir **(6).**

Yaşlı kadın, kendisine yardım etmeyen kızı, kara suda yıkayarak çirkinleştirir **(6).**

J. AKILLILAR ve APTALLAR

J 0-J 199. **Kazanılan veya maledilen akıl (Bilgi)**

J 10. Tecrübe yoluyla kazanılan bilgi

J 30. Anlam çıkarılarak kazanılan bilgi

J 50. Gözlem yoluyla kazanılan bilgi

J 80. Benzetme veya kıyas yoluyla öğrenilen bilgi

J 100. İhtiyaç duyulan bilginin öğrenilmesi

J 120. Çocuktan öğrenilen bilgi

J 130. Hayvanlardan öğrenilen bilgi

J 140. Eğitim yoluyla kazanılan bilgi

J 150. Bilgi elde etmenin diğer şartları

J 180. Bilginin değeri

J 200-J 499. **Seçimler**

J 200. Seçimler

J 210. Kötüler arasında seçim

J 230-J 299. Gerçek ve açık değerler

J 230. Gerçek ve açık değerler arasında seçim

J 240. Faydalı ve süslü arasında seçim

J 260. Değer ve dış görünüş arasında seçim

J 280. Miktarda tercih edilen kalite

J 300-J 320. Seçilen halihazırdaki değerler

J 310. Geçmişe tercih edilen hâl

J 320. Geleceğe tercih edilen hâl

J 330-J 399. Kaybetmeler ve kazanlamar

J 340. Küçük kazançlar ve büyük kayıplar arasında seçim

J 350. Büyük kazançlar ve küçük zahmetler arasında seçim

J 370. Önemli ve önemsiz işler arasında seçim

J 390. Nazik yabancılarla kaba akrabalar arasında seçim

J 400-J 459. Münasebet kurulacak kişilerin seçimi

J 400. Münasebet kurulacak kişilerin seçimi

J 410. Eşitlik ve eşitsizlik ilkesi

J 420. Zayıf ile güçlü arasındaki ilişki

J 440. Genç ile yaşlı arasındaki ilişki

J 450. İyi ile kötü arasındaki ilişki

J 460. Gereksiz seçimler

J 480. Diğer seçimler

J 500-J 599. İhtiyat ve tedbir

J 510. Tutkuda ihtiyat

J 530. Talepte ihtiyat

J 550. Mutedil olma veya olmama isteği

J 570. Tartışmalı bilgi

J 580. Uyaran bilgi

J 600-J 799. Önceden düşünme

J 610-J 679. Başkaları ile anlaşmazlıkta önceden düşünme

J 620. Başkalarının planını bozmada önceden düşünme

J 640. Başkalarının güçlerinden kaçınma

J 670. Başkalarına karşı savunmada önceden düşünme

J 680. Anlaşmada önceden düşünme

J 700-J 749. Hayatla ilgili tedbirleri önceden düşünme

J 700. Hayatla ilgili tedbirleri önceden düşünme

J 710. Yiyecekle ilgili tedbirleri önceden düşünme

J 730. Giyecekle ilgili tedbirleri önceden düşünme

J 740. Sığınma ile ilgili tedbirleri önceden düşünme

J 750-J 799. Çeşitli önceden düşünmeler

J 800-J 849. İntibak

J 810. Büyüklerle anlaşma politikası

J 830. Üst düzey güçlere intibak

J 850-J 899. Talihsizlikte teselli

J 860. Önemsiz işlerle teselli

J 870. Sahip olmadığı şeyleri istemiyor gibi görünerek teselli bulma

J 880. Başkalarının yanında kötü yer etmek düşüncesiyle teselli

J 890. Çeşitli telihsizliklerde teselliler

J 900-J 999. Mütevazilik

J 910. Büyüklüğün mütevazîliği

J 950. Çeşitli talihsizliklerde teselliler

J 1000-J 1099. Aklın diğer görünüşleri

J 1010. Çalışkanlığın önemi

J 1020. Birleşmede güç

J 1030. Kendine bağımlılık

J 1040. Davranışın kesinliği

J 1050. Uyarılara dikkat

J 1060. Aklın diğer görünüşleri - Çeşitli

J 1100-1699. Zekîlik

J 1100-J 1249. Zekî insanlar ve hareketleri

J 1110. Zekî insanlar

J 1130-J 1199. Hukuk sahasında zekîlik

J 1130. Hukuk sahasında zekîlik - Genel

J 1140. Gerçeği keşfetmede zekîlik

J 1150. Delilleri bulmakla ilgili zekîlik

J 1160. Zekîce ricalar

J 1170. Zekîce verilen adil kararlar

J 1180. Yasal cezalardan kaçmada zekânın önemi

J 1190. Hukuk sahasında zekîlik - Çeşitli

J1210-J 1229. Zekî adam farklı bir görüntü ile ortaya çıkar

J 1230-J 1249. Zekîce bölmek, taksim etmek

J 1250-J 1499. Zekîce karşılık vermeler (hazırcevaplılık)

J 1250. Zekîce karşılık verme - Genel

J 1260. Kilise veya rahip üstüne hazır cevaplılık

J 1270. Çocukların anne ve babalarına cevap vermeleri

J 1280. Hüküm ile karşılık verme

J 1290. Aptalca veya maksatlı sorular

J 1300. Azarlanmış işgüzârlık veya aptalca soru sormalar

J 1310. Şarapla ilgili karşılık vermeler

J 1320. Sorhoşlukla ilgili karşılık vermeler

J 1330. Dilencilikle ilgili karşılık vermeler

J 1340. Araçların karşılık vermesi

J 1350. Kısa karşılıklar

J 1370. Dürüstlükten yana cevaplar

J 1380. Şüphelerle ilgili karşılıklar

J 1390. Hırsızlıkla ilgili karşılıklar

J 1400. Yanlış düzenlenmiş karşılık vermeler

J 1410. Şişmanlıkla ilgili karşılık vermeler

J 1420. Hayvanların kendileri ile ilgili tehlikelere karşılık vermeleri

J 1430 Doktorlar ve hastalarla ilgili karşılık vermeler

J 1440. Çeşitli karşılık vermeler

J 1500-J 1649. Zekîce pratik cevaplar

J 1500. Zekîce pratik cevaplar

J 1510. Aldatılan hilekâr

J 1530. Bir mantıksızlık diğerini azaltır

J 1540. Karı ve koca arasında cevaplar

J 1550. Ödünç alanların ve ödünç verenlerin pratik cevapları

J 1560. Evsahibi ve misafirlerin pratik cevapları

J 1580. Zekât veren ile ilgili pratik cevaplar

J 1600. Çeşitli pratik cevaplar

J 1650-J 1699. Çeşitli zekîce davranışlar

J 1700- J 1749. Aptallar ve diğer akılsız insanlar

J 1700-J 1729. Aptallar

J 1710-J 1729. Aptallar ile arkadaşlık (dostluk)

J 1730-J 1749. Gülünç cahillik

J 1750-J 1849. Mantıksızca anlamamalar

J 1750-J 1809. Diğerlerine yanlışlıkla benzetilen bir şey

J 1750. Diğerlerine yanlışlıkla benzetilen bir hayvan

J 1760. Başka bazı şeyler yanlışlıkla benzetilen hayvan veya kişi

J 1770. Yanlışlıkla aynısına benzetilen nesneler

J 1780. Ruh, şeytan vs. gibi düşünülen şeyler

J 1790. Maddelere yanlışlıkla benzetilen gölgeler

J 1800. Diğerlerine yanlışlıkla benzetilen çeşitli şeyler

J 1810. Yanlış anlaşılan fizikî olağanüstülükler

J 1820. Yanlış anlamadan dolayı uygun olmayan faaliyetler

J 1850-J 1999. Gerçeklere karşı mantıksız ilgisizlik

J 1850-J 1899. İnsan gibi davranan nesne veya hayvanlar

J 1850. Hayvan veya nesnelerin hediye edilmesi veya alışverişi

J 1860. Hayvan veya nesnelerin mantıksızca cezalandırılması

J 1870. Hayvan veya nesnelere mantıksızca sevgi

J 1880. Çeşitli insan gibi davranan nesne veya hayvanlar

J 1900. Hayvanların tabiatı veya huylan hakkında mantıksızca cehalet veya ilgisizlik

J 1910. Anatomi hakkında mantıksızca ilgisizlik

J 1920. Kayıpları mantıksızca araştırmalar

J 1930. Tabiat kanunlarına karşı mantıksızca ilgisizlik

J 1960. Diğer güçlüklere karşı mantıksızca ilgisizlik

J 2000-J 2050. Mantıksızca şüphecilik

J 2010. Kendi kimliği hakkında şüphe

J 2020. Kendi organlırını bulmada yetersizlik

J 2030. Saymada mantıksızca yetersizlik

J 2040. Çeşitli mantıksızca şüphecilikler

J 2050-J 2199. Mantıksızca dar görüşlülük

J 2050. Mantıksızca dar görüşlülük

J 2060. Kaleye kapatmada mantıksızca planlar

J 2070. Mantıksızca arzular

J 2080. Mantıksızca pazarlıklar

J 2100. Hastalık için yanlış ilaçlar

J 2120. Hayvanlar veya nesnelerle ilgili tehlikelere ilgisizlik

J 2130. İnsanlara karşı tehlikelere mantıksızca ilgisizlik

J 2160. Diğer mantıksız dar görüşlülükler

J 2200-J 2259. Mantıksızlığın anlamsızlığı

J 2200. Mantıksızlığın anlamsızlığı

J 2210. Yanlış tahminler üzerine kurulan mantıki anlamsızlıklar

J 2220. Diğer mantıksızlığın anlamsızlıkları

J 2260-J 2299. Mantıksız İlmi Teoriler

J 2260. Mantıksız ilmi teoriler -Genel

J 2270. Mantıksız asronomik teoriler

J 2280. Diğer mantıksız ilmi teoriler

J 2300-J 2349. Kolay aldanan ahmaklar

J 2310. Kolay aldatmanın tabiatı

J 2350-J 2369. Geveze aptallar

J 2370-J 2399. Meraklı aptallar

J 2400-J 2449. Aptalca taklit

J 2410. Aptalca taklitlerin türleri

J 2420. Çeşitli aptalca taklitler

J 2450-J 2449. Hakikate uygun aptal

J 2450. Hakikate uygun aptallar

J 2460. Harfi harfine itaakkarlık

J 2470. Harfi harfine yorumlanmış mecazlar

J 2490. Çeşitli hakikate uygun aptallar

J 2500-J 2549. En yüksekteki aptallar

J 2550-J 2599. Müteşekkir aptallar

J 2600-J 2649. Korkak aptallar

J 2650-J 2699. Acemi aptallar

J 2700-J 2749. Kolay problemi zorlaştırma

J 2750-J 2799. Aptalların ve akıllıların diğer görünüşleri

J 21. **Deney ile verilen öğüdün makul olduğu ispat edilir**

Yaşlı kadın kuyudayken eve gelmeyen hayvanı bilir, onun haklı olduğu anlaşılıca kuyudan çıkarılır **(69)**.

J 34.3. **Gurbete çıkma**

Kız ile oğlan yola çıkarlar **(57)**.

Tüccarın oğlu gurbete çıkar **(63)**.

J 100. **İhtiyaç duyulan bilginin öğrenilmesi**

Bıçağı satan adam, delikanlıya, bunları kim ısmarladı ise onu takip etmesini söyler **(34)**.

Bıçağı ve bebeği satan adam, bu siparişi kim verdiyse onun takip edilmesini söyler **(35)**.

Hz. İsa, adama, bir daha kadın lafıyla beş sene ağlamamasını tembih eder **(58)**.

Çiftliktekiler yaşlı kadının sözünü dinlerler **(69)**.

J 120. **Çocuklardan öğrenilen akıl**

Köylü, çocukların konuşmalarından kendi meselesini çıkarır **(45).**

J 130. **Hayvanlardan öğrenilen bilgi**

Yılanlar padişahının kızı, kendisini kurtaran oğlana, babasından sihirli yüzüğü istemesini söyler **(4).**

Hasan Bey, aslında balık olan Balta Bıyık'a yardımı ile Halep Beyi'nin kızını alır **(8).**

Fare, kıza, Söylemez Sultan'ı nasıl konuşturacağını söyler **(9).**

Padişahın küçük oğlu, atın yardımı ile hem peri kızını, hem de babasının gözünü iyileştirecek toprağı getirir **(13).**

Padişahın oğlu, kurbağa şeklindeki karısından öğrendiği bilgilerle babasının isteklerini yerine getirir **(15).**

Ayşecik ve çocuğu kuşun verdiği bilgilerle ölümden kurtulur **(30).**

Kız, tilkinin verdiği bilgilerle zengin olur ve padişahla evlenir **(65).**

J 151. **Yaşlı insanlardan öğrenilen akıl**

J 151.4. **Yaşlı adamdan öğrenilen akıl**

Yaşlı adam, kahramanlara yolların şeçimi hakkında bilgi verir **(8).**

Padişahın oğlu, üç turunçları aramaya çıkınca yolda gördüğü yaşlı adam ne yapması gerektiğini anlatır **(16).**

J 152. **Akıllı kişlerden öğrenilen bilgi**

Padişah, oğlunun hastalığı için vezirlere ve alimlere danışır **(68).**

J 152.2. **Dervişten alınan nasihat**

Padişah, ihtiyar bir adamın yardımıyla çocuk sahibihi olur **(5).**

Devin kazanını ve atını getirmeye giden gence yolda bir derviş yardım eder **(67).**

J 153. **Kutsal adamdan akıl**

Yaşlı adam, delikanlının başarılı olması için yapacağı işleri söyler **(41).**

J 155. **Kadından öğrenilen akıl**

J 155.4. **Kadının nasihatı**

Padişahın cariyesi, kızın şehzade ile bir araya gelmesi için bazı nasihatlarda bulunur **(5).**

Padişahın hanımı, oğluna kimlerle arkadaş olacağını tembih eder (7).

Kadın, padişahın gelinine dayak yememesi için bir yol gösterir (9).

Ölmüş olan anne, kızın rüyasında dile gelerek, kızının yılanla nasıl evleneceğini anlatır (24).

Dilaremcengi, delikanlının beyoğlunun evine gitmesini ve orada beline kadar gömülü olan kadının annesi olduğunu, neler yapması gerektiğini söyler (41).

Cadı karı, kızına gerdek gecesi kocan sana, "Canım küçük hanım, cicim küçük hanım demedikçe konuşma" der (61).

Anne, oğluna, padişahın huzurunda ne yapacağını öğütler (63).

J 157. **Rüyada öğrenilen bilgi**

Ağa, kızının başına bir bela geleceğini rüyasında görür (35).

J 163. **Akıl satın alma**

J 163.4. **İyi akıl satın alma**

Sersem Mehmet, altın verek üç akıl satın alır (46).

J 200. **Seçimler**

İnekleri bölüşmek isteyen kardeşlerden akıllı olan eski ahıra giden inekleri, deli olan kadeş ise yeni ahıra giden inekleri alır (48).

J 1100. **Akıllılık, beceriklilik**

J 1110. **Akıllı adamlar**

Adam, yatağına taş kor, devler saldırınca yataktan ateş çıkar (29).

Akıl satan adam, Sersem Mehmed'i zengin eder (46).

J 1111. **Akıllı kız**

Küçük kız, at başı şeklindeki delikanlı ile evlenir (19).

Kız, kurnazlık yapar, altına serdiği gül yapraklarını değiştirir (57).

Padişahın oğluna yemesi için getirilen kız, padişahın oğlunu zincire sarmak suretiyle kurtulur (64).

J 1113. **Akıllı oğlan**

Bicilo, devin kendisini yiyeceğini anlar ve uyumaz (28).

Sılik, yedi devi öldürür, kulaklarını keserek cebine kor (67).

J 1540. **Karı-koca arasındaki karşılıklı sözler**

Karı-koca, kim önce ölürse dünyada kalan onun mezarında bekeleycek diye anlaşırlar (**58**).

J 1700. **Ahmaklar**

Otelci, Hasan Bey'e manyak bir arkadaş bulur (**8**).

Zenci köle, güneşten padişahın alacağını ister (**26**).

Deli kardeş, taşın altın olmasından sonra sadece yatağının ve danasının değeri kadarını alır (**48**).

Kız, oğlana, fındık kabuğu ile nehirin suyunu boşaltıp geçmesini söyler (**57**).

Çiftçi, bulduğu altınları tahsildara verir ve kendisi boş küpü alır (**70**).

J 1701. **Aptal karı**

Kadın, ahiretten geliyorum diye kendisini kandıran adama babasına götürmesi için para ve yiyecek verir (**49**).

Deli kadın, kurbağaların sesini dokuma tezgâhlarındaki mekiklerin sesine benzetir (**50**).

J 1706. **Aptal hayvanlar**

Köylüler, ayıya içki içirip onu yakarak cezalandırırlar (**62**).

(T) J 1707. **Aptal kardeş**

Deli kardeş, yatağını ve danasını bir taşa emanet eder (**48**).

J 1791. **Yansıyan şeyin orijinalinin suda aksi olduğunu düşünme**

J 1791.6. **Güzel kadının suya yansıması**

J 1791.6.1. **Çirkin kadın güzel kadının aksini suda görür ve onu kendisi zanneder**

Arap kızı, çeşmeden su alırken ağaçta bekleyen güzel kızın aksini suda görür ve kendisi zanneder (**16**).

J 1851. **Hayvan veya objeye hediye**

Deli oğlan, danasını yolda bir taşa emanet eder (**48**).

J 2355.1. **Aptal, gizli sırları hakkında konuştuğu vakit sihirli nesneleri kaybeder**

Oğlan, kavga eden iki kardeşin elindeki sopayı, sofrayı ve sihirli postu aldatarak alır (**32**).

J 2400. **Aptalca taklitler**

J 2461. **Ne söylediysen (yaptıysan) tekrarlamalısın**

Tüccar kendisine söylenenleri unutmamak için sürekli tekrar eder ve sonunda karıştırır (**49**).

Çiftçi, hapiste deli gibi hareket eder (**70**).

J 2498. **Merasimin tekrarlanması**

Padişahı, kızına yeniden düğün yapar (**11**).

Yeniden kırk gün kırk gece düğün yapılır (**14**).

Padişahın oğlu yeniden evlenir (**21**).

Yeniden düğün yapılır (**23**).

Yeniden düğün yapılır (**24**).

Yılan Bey, yeniden düğün yapar (**24**).

Yeniden evlenirler, kırk gün kırk gece düğün olur (**36**).

Yeniden düğün yapılır (**39**).

Yeniden toy, düğün edilir (**42**).

Yeniden düğün yapılır (**43**).

Padişah, oğluna yeniden düğün yapar (**59**).

J 2600. **Korkak aptal**

Adam evinden dışarı çıkamaz (**29**).

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

K. ALDATMALAR

K 0-K 99. Aldatma ile kazanılan müsabakalar

K 0. Aldatma ile kazanılan müsabakalar

K 10. Aldatma ile kazanılan atletizm müsabakası

K 30. Aldatma ile kazanılan ile kazanılan avcılık müsabakası

K 40 Aldatma ile kazanılan iş müsabakaları

K 50. Aldatma ile kazanılan tahammül müsabakaları

K 60. Aldatma ile kazanılan ile kazanılan gülünç müsabaka

K 70. Aldatma ile kazanılan ile kazanılan mukavemet gücü müsabakası

K 80. Aldatma ile kazanılan diğer fiziki güçleri deneme müsabakaları

K 90. Aldatma ile kazanılan diğer müsabakalar

K 100-K 299. Aldatıcı anlaşmalar

K 100. Aldatıcı anlaşmalar

K 110-K 149. Aldatıcı eşya satışı

K 110. Sahte sihirli eşya satışı

K 120. Sahte hazine satışı

K 130. İşe yaramaz hayvanların satışı

K 140. Değersiz nesnelerin satışı

K 150. Sahte hizmet satışı

K 170. Sahte pazarlık ile aldatma

K 200-K 249. Borç ödemede aldatma

K 200. Borç ödemede aldatma

K 210. Ruhun şeytan tarafından aldatılması

K 220. Pazarlık terimleri ile ödeme şekilleri

K 230. Borç ödemede diğer aldatmalar

K 250. Diğer aldatıcı pazarlıklar

K 300-K 499. Çalıntılar ve hileler

K 300. Çalıntılar ve hileler - Genel

K 310-K 349. Çalıntılar

K 310. Hazine ve eve girmenin şartları

K 330. Sahip olmak veya muhafaza etmek için gözlerini bağlamanın şartları

K 360. Hırsızlığın diğer şartları

K 400. Hırsız aldatarak kaçar

K 420. Hırsız malını kaybeder veya yakalanır

K 440-K 499. Diğer hileler

K 500-K 699. Aldatma yoluyla kaçma

K 500. Aldatma yoluyla tehlike veya ölümden kaçma

K 510. Ölüm emrinden kurtulma

K 520. Kıyafet değiştirerek ölümden kaçış

K 550. Hatadan kaçış

K 580. Cezada ikna etme yolları

K 600. Cani veya yakalayıcı aldatılır

K 620. Muhafızdan aldatma yoluyla kaçış

K 630. Zorluklardan kaçış

K 640. Ortakların yardımıyla kaçış

K 650. Kaçmanın diğer şartları

K 700-K 799. Aldatma yoluyla yakalanma

K 700. Aldatma yoluyla yakalanma

K 710. Kurban gönüllü esarete ve çaresizliğe razı edilir

K 730. Tuzağa yakalanma

K 750. Tuzağa düşürülerek yakalanmalar

K 770. Diğer aldatma yoluyla yakalanmalar

K 800-K 999. Tehlikeli aldatmalar

K 800. Tehlikeli aldatmalar

K 810. Hilekârın gücü ile tehlikeli aldatma

K 840. Tehlikeli birisinin yerine geçerek aldatma

K 850. Tehlikeli hileli oyunlar

K 870. Uyuşturucu içerek tehlikeli aldatma

K 890. Kendi kendini öldürmeye teşebbüs

K 910. Strateji tarafından ölüm

K 930. Düşmanın çocuklarının entrika ile öldürülmesi

K 940. Kendi çocuklarını veya hayvanları hile ile öldürme

K 950. Hileli ölümün diğer şekilleri

K 960. Diğer hileli aldatmalar

K1000-K 1199. Kendi kendini yaralayarak aldatma

K 1000. Kendi kendini yaralayarak aldatma

K 1010. Sahte doktorluk yoluyla aldatma

K 1020. Yiyecek elde etmek için felaket teşebbüsüne aldanma

K 1040. Gönüllü olarak kendini zarar vermeye ikna etmede aldanma

K 1080. Birbirlerini yaralamaya teşebbüs eden kişiler

K 1110. Çeşitli şekilde kendi kendini yaralayarak aldatmalar

K 1200-K1299. Şahsiyetini rencide etme pozisyonunda aldatma

K 1200. Şasiyetini rencide etme pozisyonunda aldatma

K 1210. İnsancıl veya anlaşılmaz sevgililer

K 1240. Çeşitli şahsiyetini rencide etme pozisyonunda aldatmalar

K 1300-K1399. İğfal etme veya aldatılmış evlilik

K 1300. İğfal

K 1310. Gizli veya açıktan iğfal

K 1330. Kız erkeğin odasına hile ile girer

K 1340. Hile ile kızın odasına girme

K 1350. Hile ile razı edilen kadın

K 1380. Çeşitli iğfallar

K 1400-K1499. Aldatılmışın mülkiyeti tahrip edilir

K 1400. Aldatılmışın mülkiyeti tahrip edilir

K 1410. Aldatılmışın malları tahrip edilir

K 1440. Aldatılmışın hayvanları tahrip edilir veya sakatlanır

K 1460. Kolay aldatılan aile fertlerinin ölümü

K 1500-K1599. Zina ile ilgili aldatmalar

K 1500. Zina ile ilgili aldatmalar

K 1510. Zina yapan kadın kocasına galip gelir

K 1550. Koca zina yapan karısına veya metresine galip gelir

K 1570. Hilekâr

K 1580. Zina ile ilgili diğer hileler

K 1600-K1699. Aldatıcı kendi tuzağına düşer

K 1600. Aldatıcı kendi tuzağına düşer

K 1610. Aldatınıcının kendi tuzağına düşmesi ile ilgili çeşitli olaylar

K 1700-K2099. Yalanlar yoluyla aldatma

K 1700-K1799. Blöf yoluyla aldatma

K 1700. Blöf yoluyla aldatma

K 1710. Korkutulan devler

K 1760. Diğer blöfler

K 1800-K1899. Tebdil-i kıyafet veya hayal şeklinde aldatma

K 1800. Tebdil-i kıyafet veya hayal şeklnde aldatma

K 1810. Kıyafet değiştirerek aldatma

K 1840. Bir başkasının yerine geçme ile aldatma

K 1860. Ölüm veya uyku ile tebdili yaparak alatma

K 1870. Hayal (Göz yanıltması)

K 1900-K1999. Hileler, sahtekârlıklar

K 1900. Hileler, sahtekârlıklar

K 1910. Evlilikle ilgili hileler

K 1920. Başka birinin yerine geçirilen çocuk

K 1930. Hain sahtekârlar

K 1950. Sahte yiğitlikler

K 1970. Sahte kerametler

K 1980. Diğer hileler, sahtekârlıklar

K 2000-K2099. İki yüzlülükler

K 2000. İki yüzlülükler

K 2010. İki yüzlü kişi arkadaşmış gibi gözükerek saldırır

K 2030. İki yüzlü kimseler

K 2050. Faziletli görünme

K 2060. İki yüzlülüğün ortaya çıkarılması

K 2100-K2199. Sahte ithamlar

K 2100. Sahte ithamlar

K 2110. İftiralar

K 2130. Problem çıkarma

K 2150. Suçlu görülen masumlar

K 2200-K2299. Alçaklar ve ihanet edenler

K 2200. Alçaklar ve ihanet edenler

K 2210. Hain akrabalar

K 2220. Hain rakipler

K 2230. Hain sevgililer

K 2240. Hain memurlar ve esnaflar

K 2250. Hain hizmetçiler

K 2260. Esrarlı hainler

K 2270. Zarar verilmiş yiğitler

K 2280. Hain din adamları

K 2290. Diğer alçaklar ve ihanet edenler

K 2300-K2399. Diğer aldatmalar

K 2300. Diğer aldatmalar

K 2310. Çift anlamlı sözle aldatma

K 2320. Dehşet verici aldatmalar

K 2350. Askerî strateji

K 2370. Çeşitli aldatmalar

K 0.-K 99. **Aldatma ile müsabakayı kazanmak**

(T) K 93. **İmtihanı kazanmak için hile yapılır**

Tasın içerisindeki sütün dökülmemesi için kız, parmağındaki yüzüğü tasın içine atar ve süt katılaşarak dökülmez (**20**).

K 111. **Sahte sihirli hazine üreten objelerin satışı**

K 111.1. **Altın ürettiği iddia edilen hayvan satışı**

Fakir adam, eşeğinin altına altın koyarak altın üretiyor diye satar (**54**).

K 113. **Sahte sihirli canlandırıcı nesnelerin satışı**

K 113.2. **Ölüyü dirilttiğine inanılan düdüğün satışı**

Fakir adam, karısını yalandan öldürüp, düdükle diriltince köylü düdüğü satın alır (**54**).

K 131. **Mesaj getiren hayvanın satışı**

Fakir adam, eve haber götürdüğüne inandığı tavşanı köylüye satar (**54**).

K 310-349. **Çalıntılar**

K 335. **Hırsızlık**

Cadı karısı kızın kolundan pazubantı çalar (**42**).

Fakir adam, karısının zorlaması üzerine hırsızlığa gider (**51**).

Bezirgânlar altın diye köylünün gübre dolu torbasını çalarlar (**53**).

Hırsız, Harun Reşid'in sihirli taşını çalar (**63**).

Haramiler, padişahın kervanını soyar, kervancıyı öldürürler (**63**).

Hırsızlar arı kovanlarını çalarlar (**66**).

Kız, dayısı ile padişahın hazinesini soyarlar (**66**).

Kız yengesinden izinsiz yumurta ve yağ çalar (**66**).

K 434 **Eşkiyayı aldatan akıllı kız**

Akıllı kız, hırsızları aldatır (**66**).

K 511. **Değiştirilen mektup**

Padişahın oğlunun babasına yazdığı mektup karısına, karısına yazdığı mektup babasına veriler (**9**).

Üvey anne, postacının getirdiği mektupları değiştirir (**24**).

Kız, elindeki mektupta getirenin öldürülmesi yazan gencin mektubunu değiştirerek kendisiyle evlendirilmesini yazar (**25**).

(T) K 690. **Devden kaçma**

Küçük oğlan, dev karısını aldatarak arkadaşlarıyla birlikte kaçar (**28**).

K 700. **Aldatma vasıtasıyla kaçma**

Padişahın hanımı kendisine sahip olmak isteyen çavuşu kandırarak kaçar (**43**).

Kız, kırk haramilerin yiyeceklerini, kandırarak çalar, götürür (**64**).

Kahraman, dev anasını aldatarak kaçar (**67**).

K 732. **Kız ve babanın tesadüfen karşılaşması**

Çoban kılığına girerek babasının evinde çalışan kız, herkesin toplanıp türkü söylediği yerde babasıyla karşılaşır (**43**).

K 822. **Hayvanlar kıyafet değiştirdiklerinde insanlar gibi olurlar**

Karga, şekil değiştirerek dünya güzeli bir kız olur (**14**).

Maymun, şekil değiştirerek yakışıklı bir delikanlı olur (**17**).

Yılan, şekil değiştirerek yakışıklı bir delikanlı olur (**24**).

K 850. **Hileli oyunlar**

Padişahın küçük oğlu, atın yardımıyla peri kızını yakalar (**13**).

Kız, hile ile yaşlı adamı su küpünün içerisine atar (**64**).

Sılik, devi aldatarak, tabuta kor ve padişaha götürür (**67**).

Kızlar, tahsildarı sarhoş edip altınları elinden alırlar (**70**).

K 940. **Hayvan veya kendi ailesini hile ile öldürme**

Balta Bıyık, prensesin karnındaki yılanları hile ile çıkararak öldürür (**8**).

K 950. **Hileli ölümün diğer şekilleri**

Delikanlıya zehirli kahve ve zehirli şerbet getirirler (**41**).

K 955. **Yakarak öldürme**

Dev, odunların üzerinde yakılarak öldürülür (**28**).

İmam, sobanın bacasna atılmak suretiyle yakılarak öldürülür (**43**).

Çavuş, yakılarak öldürülür (**43**).

Köylüler, ayıyı yakarak öldürürler (**62**).

K 958. **Suda boğma vasıtasıyla öldürme**

Fakir adam, suyun altında çok koyun olduğunu ve kendisinin de koyunları oradan aldığını söyleyince, köylüler suya atlayıp boğulurlar (**53**).

Keçelce, Molla'yı kovalarken Molla nehirde boğularak ölür (**55**).

K 1011. **Göz ilacı**

(T) K 1011.4. **Görmeyen gözün ilacı tapraktır**

Padişahın görmeyen gözünü alabalığın karnındaki taş iyi eder (**8**).

Padişahın gözlerini atın ayak basmadığı yerden getirilen toprak iyileştirir (**13**).

K 1300. **Baştan çıkarma (namusa leke sürme)**

K 1310. **Baştan çıkarma ve kıyafet değiştirme ile evlenme**

Arap kızı, turunçtan çıkan peri kızını bir kuş şekline dönüştürdükten sonra, onun yerine geçip delikanlıya yalan söyler (**16**).

Arap, hizmetçi kadının peşine düşer (**60**).

Darağacından kurtulan adam, kendini kurtaran kadına sahip olmak ister (**60**).

Kırk gemici kadına sahip olmak isterler (**60**).

K 1340. **Hile ile kızın yatak odasına girme**

Padişah, olağanüstü güzellikteki kızın odasına girerek onu baştan çıkarmaya çalışır (**9**).

K 1350. **Kadın hile ile ikna eder veya kur yapar**

Kadın yatağının altına kuru lavaş ekmeği sererek, kocasını, kemiklerim kırılıyor diyerek aldatır (**6**).

Arap kız, hile ile kavak ağacına çıkıp, turunç güzelinin yerine geçer (**16**).

K 1355. **Kahramanın getirdiği mektubu prenses değiştirerek vazifesini yerine getirir**

Kız, elindeki mektupta öldürülmesi istenilen gencin mektubunu değiştirerek kendisiyle evlendirilmesini sağlar (**25**).

K 1357. **Kaybolan sevgilinin yeniden elde edilmesi**

Delikanlı, yunus balığının karnını yararak karısını ve çocuğunu kurtarır (**31**).

K 1571. **Zinanın hile ile keşfedilmesi**

Keçelçe, yengesinin Molla ile ilişkisi olduğunu tesbit eder (**55**).

Sılik, dayasına, karısının kendisini aldattığını ispat etmek için direğin dibine sıcak su dökünce Köse çıkar ve kılıçla Köse'nin başını keser (**67**).

K 1700. **Blöf vasıtasıyla aldatma**

Devlerin öldürmek istediği adam, yatağına taş kor, devler yatağa vurdukça ateş çıkar (**29**).

Adam, hile ile taş sıkıyormuş gibi yaparak yumurtayı sıkar, devleri inandırır (**29**).

Fakir adam, eşeğini altın ürettiği iddası ile, tavşanı, haber götürür diye, düdüğü de ölüleri diriltir diyerek büyük paralara satar (**54**).

Köylüler, ayıyı sarhoş edip üzerine gaz yağı dökerek yakarlar (**62**).

K 1810. **Hile ile kıyafet değiştirme**

Sadullah, kıyafet değiştirerek kızları istemeye gider (**18**).

Kız, poşa kılığına gererek dilencilik yapar (**18**).

Padişahın ikinci karısından olan kıza erkek elbisesi giydirilir ve erkek çocuğu olduğu söylenir (**21**).

Kız, kılık değiştirerek Hint dağına gider (**36**).

Padişahın hanımı erkek kılığına girerek çalışır (**43**).

Aslında kız olan Arapüzengi erkek kılığında, padişahın oğlu ile dövüşür (**44**).

Padişahın oğlu olmayan delikanlı, çevresindekilere kendisini padişahın oğlu diye tanıtır (**52**).

Keçelce kadın kılığına girer, gelinin yerine geçer (**55**).

Kadın, erkek kılığına girerek padişahın yerine geçer (**60**).

K 1812. **Tebdili kıyafet gezen padişah**

Padişah kıyafet değiştirip yolda bir falcıyla karşılaşır (**25**).

Padişah, veziri ile tebdili kıyafet olur, gezmeye çıkar (**26**).

Sultan Mahmud, tebdili kıyafet olup İstanbul'u dolaşmaya çıkar (**47**).

Harun Reşid, tebdili kıyafet ile veziri ile Bağdat sokaklarını gezer (**63**).

(T) K 1821.11. **Başına işkembe geçirerek erkek kılığına girme**

Padişahın oğlu başına işkembe geçirerek kılık değiştirir (**12**).

Kız, çobanın elbiselerini giyerek onun kılığına girer (**38**).

Kız, çobanın elbiselerini giyer ve kuzunun derisini başına geçirir; keloğlan kılığına girer (**43**).

Kız, kılık değiştirerek keloğlan olur (**60**).

K 1822. **Hayvanlar kıyafet değiştirdiğinde insan gibi olurlar**

Sudaki balık insan kılığına girerek şehzadeye arkadaşlık eder (**8**).

Karga, suyun kenarında silkinir ve dünya güzeli bir kız olur (**14**).

Kurbağa, şekil değiştirerek çok güzel bir kız olur (**15**).

Kuş, şekil değiştirdiğinde yakışıklı bir delikanlı olur (**24**).

Yılan, kılıfından çıkınca yakışıklı bir delikanlı olur (**24**).

(T) K 1834.1. **Bir dev, sırayla değişik insanların kılığına girer**

Dev, kızın teyzesi kılığına girer (**18**).

K 1836. **Erkeğin kadın elbisesi giyerek kılık değiştirmesi**

Keçelce, kadın kılığına grerek gelinin yerine geçer (**55**).

K 1836.5. **Erkeğin başka bir erkek kılığına girmesi**

Küçük oğlan, kıyafet değiştirerek at binicisi kılığına girer (**12**).

K 1837. **Kadın kıyafet değiştirerek erkek kılığına girer**

Padişahın gelini, erkek kılığında kocasını kurtarmaya gider (**9**).

Padişahın kızına erkek elbisesi giydirilerek erkek çocuğu olduğu söylenir (**21**).

Kız, çoban kılığına girer (**23**).

Kız, erkek kılığına girerek nişanlısı ile satranç oynamaya girer (**36**).

Kız, keşiş kılığına girer (**39**).

Çavuşun elinden kaçan kadın erkek kılığına girerek babasının yanında çalışmaya başlar (**43**).

Aslında bir kız olan Arapüzengi, erkek kılığında savaşır (**44**).

K 1839. **Diğer aldatmalarla kıyafet değiştirme**

Felek, istediği her şekle girebilmektedir (**27**).

Çocuk, sır keçesini başına örtünce her kılığa girer (**67**).

K 1839.12. **Çocukların kıyafet değiştirmesi**

Padişaha çocuğu göstermemek için, çeşitli hilelere başvurulur (**21**).

K 1840. **Bir başkasının yerine geçme ile aldatma**

Arap kızı, turunçtan çıkan kızı bir kuş şekline çevirdikten sonra, onun yerine kendisi geçer (**16**).

Dev, kızın teyzesi kılığına girerek onu aldatır (**18**).

Çingene kızı, ölü delikanlının başında bekleyen kızın yerine geçerek delikanlıyla evlenir (**34**).

Çingene kızı, ölü delikanlının başında bekleyen kızın yerine geçer ve onunla evlenir (**35**).

Üvey anne, fakir kızın gözlerini çıkardıktan sonra, kendi kızıyla padişahın oğlunu evlendirir (**42**).

Fakir köylü, çoban kılığına girer (**53**).

Keçelce kıyafet değiştirerek gelinin yerine geçer (**55**).

K 1860. **Yalandan ölü veya uyku numarası yaparak aldatma**

Padişahın oğlu, ölü taklidi yaparak tabuta konur (**21**).

Adam, uyur gibi yaparak bezirgânları aldatır (**53**).

Kadın ölü taklidi yaparak saf köylüyü aldatır (**54**).

Keçelce ile dayısı, kör numarası yaparak kadını aldatırlar (**55**).

K 1870. **Aldatma**

Yahudi oğlu, şehzadenin pazubantını koluna bağlayıp, padişaha oğlu olduğunu söyler (**7**).

Dev, kıza yalan söyleyerek aldatır (**20**).

Kız, devi altadır (**20**).

Ağa, çobanı aldatır (**27**).

Adam, deve, babasının yedi dev borcu olduğunu söyleyerek aldatır (**29**).

Dünya güzeli, hile ile delikanlının midesindeki kuşun sihirli kalbini alır (**32**).

Delikanlı, sihirli postun ve sopanın sahiplerini aldatarak ele geçirir (**32**).

Dünya güzeli, delikanlının elinden sihirli postu, sofrayı ve sopayı alır (**32**).

Büyük kardeşler, padişahın oğluna küçük kız kardeşlerinin köpek ve kedi yavrusu dünyaya getirdiğini söyleyerek onu aldatırlar (**40**).

Cadı karı kızı aldatır (**41**).

Cadı karı, hanımının köpek ve kedi yavrusu dünyaya getirdiğini söyleyerek delikanlıyı aldatır (**41**).

Fakir adam, köylüleri bezirgânları ve misafir olduğu evin sahibini aldatır (**53**).

Keçelce, gerdek gecesinde damadı aldatarak kaçar (**55**).

Keçelce hile yaparak köylülerin elinden gelini alır (**55**).

Kadın, kızının becerikli olduğunu söyleyerek zengin adamı aldatır (**56**).

Kız, kocasına iş görünce kara böcek olacağını söyleyerek kocasını aldatır (**56**).

Kadın kocasını Köse ile aldatır (**67**).

K 1887. **Hayali sesler**

Zenci, güneşin konştuğunu zanneder (**26**).

K 1889. **Diğer hayali aldatmalar**

K 1889.1. **Yanar gibi görünen ev**

Feleğin çadırının bir yanı altın, diğer yanı gümüş gibi parlar ve ışık saçar (**27**).

K 1900. **Diğer sahtekârlıklar**

K 1911. **Sahte gelin (bir başkasının yerine gelin)**

Arap kızı, ağacın başındaki peri kızı uçurarak yerine geçer **(16).**

Hizmetçi, cadının yardımıyla kızı suya atar ve kendi kızını padişahın oğluna verir **(31).**

Çingene kız, gerçek kızın yerine gelin olur **(34).**

Çingene kızı, padişahın oğlunun başını bekleyen kızın yerine geçerek yalan söyler **(35).**

Üvey annenin kızı, asıl kızın yerine gelin olur **(42).**

Keçelce, gelini kaçırarak dayısına verir ve kendisi kıyafet değiştirerek gelinin yerine geçer **(55).**

K 1911.3. **Pınar başındaki sahte gelin gerçek gelin zannedilir**

Padişahın oğlu, elbise getirmek için saraya gittiğinde Arap kızı gelerek , kızın yerine geçer **(16).**

Padişahın oğlu, ilk gördğü kızla evlenir **(16).**

Padişahın oğlu birinci defa evlendiği kızı alabalığın karnından çıkarır **(31).**

Kızın bezden bebeğe söylediklerini dinleyen adam, kendisinin başında oturanın bu kız olduğunu anlar ve çingene kızı cezalandırır **(34).**

Kızın Sabur-Subur bebeğine söylediklerini duyan delikanlı, kendisine yardımcı olanın bu kız olduğunu anlar ve çingene kızı cezalandırır **(35).**

K 1931.2. **Sahtekârlar kahramanı cadının bahçesine bırakırlar**

Ablaları küçük kızı cadının bahçesine bırakırlar **(61).**

K 1931.4. **Sahtekârlar kahramanı kuyunun içinde bırakırlar**

Ağabeyleri, devi yaralayan kardeşlerini kuyuda bırakırlar **(12).**

Yaşlı kadının konuşmalarına dayanamayan çocukları onu kuyuya hapsederler **(69).**

(T) K 1931.8. **Sahtekârlar kahramanı ıssız bir yere bırakırlar**

Baba çocuklarını ıssız bir ormana bırakır **(31).**

K 1951.4. **Savaş esnasında korkağın övünmesi**

Kahramanın öldürdüğü devlere başka bir adam ben öldürdüm der **(67).**

K 2015. **Evlat sahibi olma**

Sütçü ile hanımının çocukları olmadığından, yiğenlerini evlatlık edinirler **(55).**

K 2110. **İftiralar**

Üvey annenin değiştirdiği mektup üzerine padişah kızı evden dışarı atar **(24).**

Hırsız, çalınan yüzüğü Vezir Aleaddin'in üzerine atar **(63).**

K 2110.1. **İftira edilen eş**

K 2112. **Kadına, zina yaptığından dolayı iftirada bulunma**

Köyün imamı, kıza sahip olamayınca Hicaz'daki babasına bir mektup yazarak, kızlarının kötü yolda olduğunu bildirir **(43).**

Kayınbirader, yengesine iftira eder **(60).**

K 2155.1. **Kan sürülerek cinayeti işlenmiş gibi göstermek**

Arap, çocuğu keser ve bıçağı kızın cebine kor **(60).**

K 2210. **Hain akrabalar**

K 2211. **Hain erkek kardeşler**

Büyük kardeşler, kendisine en güzel kızı ayıran kardeşlerini kuyuda bırakırlar **(12).**

K 2211.1. **Hain kayınbirader**

Kayınbirader, yengesini rahatsız ederek ona sahip olmak ister **(60).**

K 2212. **Hain kız kardeş (abla)**

Büyük kardeşler, küçük kızın tavuğunun kaybolmasına sebep olurlar **(39).**

Hain ablalar, iki çocuk dünyaya getiren küçük kardeşlerini kıskanarak iftirada bulunurlar **(40).**

Büyük kardeşler küçük kızı kıskanarak toprağa gömdürürler **(41).**

Büyük kardeşler, küçük kardeşlerini cadının bahçesine bırakırlar **(61).**

K 2212.1. **Hain üvey kızkardeş**

Üvey kız, diğer kızın güzelliğini kıskanarak güzelleşmek ister ve iyice çirkinleşir (6).

Büyük kardeşler küçük kızı kıskanır toprağa gömdürürler (41).

Üvey annenin kızı, su karşılığında öksüz kızdan gözlerini ister (42).

K 2213. **Hain eş**

Üvey anne, kocasını hoca ile aldatır (32).

Keçelcenin yengesi, kocasını Molla ile aldatır (55).

Kadın, kocasına ihanet ederek padişaha yalan söyler ve saraya gider (58).

Kadın, kocasını Köse ile aldatır (67).

(T) K 2215.1. **Hain üvey anne**

Üvey anne, evin bütün işlerini öksüz kıza yaptırır (6).

Üvey anne, öksüz kızı, padişahın yılan olan oğluyla evlendirir (24).

Üvey anne Ayşecik'i ıssız bir dağın başında terk eder (30).

Üvey anne, sihirli kuşun başını ve yüreğini yiyen çocukları öldürmek ister (32).

Üvey anne ve kızı, öksüz kızın gözlerini çıkarır (42).

(T) K 2216. **Hain baba**

Padişah, küçük oğlunun hanımına aşık olur (15).

(T) K 2219. **Hain teyze**

Kıskanç teyzeler, yeğenlerini öldürmek için cadı karısını görevlendirirler (40).

Kıskanç teyzeler, yiğenlerini öldürmesi için bir cadı karı bulurlar (41).

K 2220. **Hain rakipler**

Cariyeler kızı çekemez ve iftira ederler (5).

K 2225. **Hain hizmetçi kadın**

Arap dadı, padişahın oğluna eziyet eder (59).

K 2246.1. **Hain kral**

Kızını ve damadını kıskanan padişah, kızı vasıtasıyla sihirli yüzüğü alır (4).

K 2249. **(Hain) Diğer memur ve ticaret erbabı**

Çavuş, padişahın hanımını memleketine götürürken ona sahip olmak ister **(43)**.

İmam, kendisine emanet edilen kıza sahip olmak ister **(43)**.

K 2261.1. **Hain çingene**

Arap kızı, ağaçta padişahın oğlunu bekleyen kızın üzerindeki iğneyi çıkarıp onu kuş şekline sokar ve yerine kendisi geçer **(16)**.

Çingene kızı, delikanlının başını bekleyen kızın yerine geçerek onun la evlenir **(34)**.

Delikanlının başını bekleyen kızın yerine geçen çingene, yalan söyelerek onunla evlenir **(35)**.

K 2297. **Hain arkadaşlar**

Padişahın oğlunu arkadaşı kıskanır ve onun yerine geçer **(7)**.

K 2300. **Diğer aldatmalar**

Padişahın kızı, Keloğlana kendisiyle evleneceğini söylerek aldatır **(17)**.

Mısır pardişahının kızı, kardeşine yalan söyleyerek onu aldatır **(37)**.

Öldürülen adamın belli olmaması için, keçi kesilerek kanı akıtılır **(48)**.

Padişahın oğlu olmayan genç, padişahın oğlu olduğunu söyler **(52)**.

Kadın, yalan söyleyerek kızını zengin adamla evlendirir **(56)**.

Kadın, Mısır hükümdarına yalan söyleyerek onu aldatır **(58)**.

Adam, devleri kendisinin öldürdüğünü söylerek padişahı aldatır **(67)**.

(T) K 2302. **Sahte gelin kocasına yalan söyler**

Hizmetçi kız, gözlerinin büyüme ve teninin kararmasını ağaçta fazla beklemesine bağlar **(16)**.

(T) K 2305. **Hile ile iş yapma**

Adam, hile ile zengin olur **(53)**.

L. KADERİN TERS DÖNMESİ

L 0-L 99. **En genç çocuğun zaferleri**

L 0. En genç çocuğun zaferleri

L 10. En genç erkek çocuğun zaferleri

L 50. En genç kız çocuğun zaferleri

L 100-L 199. **Talihi yaver gitmeyen kahraman (kadın)**

L 100. Talihi yaver gitmeyen kahraman (kadın)

L 110. Talihi yaver gitmeyen kahraman tipleri (kadın)

L 130. Talihi yaver gitmeyen kahramanın ikâmetgâhı (kadın)

L 140. Kötü talih iyiye döner

L 160. Talihi yaver gitmeyen kahramanın başarıları (kadın)

L 200-L 299. **Alçak gönüllülük mükâfat getirir**

L 200. Alçak gönüllülük mükâfat getirir

L 210. Mütevazi en iyi seçim

L 220. Mütevazi en iyi temenni

L 250. Mütevazi en iyi iş planı

L 300-L 399. **Zayıf (Güçsüz) olanın zaferi**

L 300. Zayıf olanın zaferi

L 310. Güç mücadelesini zayıf kazanır

L 330. Zayıfın kaçması kolaydır (küçük)

L 350. İyilik, kötülük karşısında zafer kazanır

L 390. Zayıfın zaferleri - Çeşitli

L 400-L499. **Kibir aşağılık getirir**

L 400. Kibir aşağılık getirir

L 410. Gururlu hükümdar alçak gönüllü olur

L 420. Cezalandırılan aşırı istek

L 430. Gururu geri verilir

L 450. Alçakgönüllüden daha az şanslı olan gururlu hayvan

L 460. Kibir aşağılık getirir - Çeşitli

L 10. **En genç çocuğun zaferi**

Padişahın oğlu hayvanların yardımıyla Sırma Saçı bulur (7).

Kuyuya atılan küçük oğlan, suyun önünde yatan canavarı öldürerek padişahın kızını ölümden, halkı da susuzluktan kurtarır (12).

Padişahın üç oğlundan en küçüğü babasının gözlerini iyileştirecek topragı getirir (13).

Küçük oğlan, akıllı davranır ve ölümden kurtulur (18).

Küçük kız, padişahın oğlu ile evlenir (18).

Padişahın kırk oğlundan en küçüğü başarılı olur (20).

Padişahın oğlu ile evlenen üç kız kardeşten ikisi vaadlerini yerine getiremezken, en küçüğü sözünde durarak inci dişli kız ile altın saçlı oğlan çocuğu dünyaya getirir (40).

Büyük iki kardeş, vaadlerini yerine getirmezken, küçük kız sözünde durur (41).

En küçük kız, komşu oğlundan daha fazla çalışıp para kazanır (57).

Küçük kız, tavuğun yumurtalarını yemez, biriktirerek zengin olur (61).

L 11. **Talihli en genç oğul**

Padişahın küçük oğluna babasının seyisi ve atı yardım eder (13)

L 12. **Sevilen en genç oğul**

Küçük oğlunun geri döndüğüne çok sevinen padişah, kendi yerine padişah ilan eder (12).

L 13. **Vicdanlı en genç oğul**

Padişahın küçük oğlu, kendisini ölüme terk eden kardeşlerini affeder (12).

L 31. **En küçük kardeş daha büyüklerine yardım eder**

Padişahın küçük oğlu, kuyudaki devi öldürerek kızları kurtarır ve ağabeylerini saraya gönderir (12).

L 50. **Muzaffer en genç kız**

Küçük kız, at başı şeklindeki peri olan delikanlı ile evlenir (19).

Üç kız kardeşten sadece en küçüğü kocasına verdiği sözü yerine getirir **(41).**

L 51. **Çok sevilen en küçük kız**

Üç kız kardeşten sadece en küçüğü padişahın oğluna verdiği sözü yerine getirir **(40).**

L 55.1. **Üvey kız en kötüdür**

Üvey kız kardeş, güzelleşmeye gittiğinde, kendisinden istenilen yardımı yapmaz **(6).**

L 61. **Becerikli en genç kız**

Padişahın oğlu ile evlenen üç kız kardeşten sadece en küçüğü sözünde durur **(40).**

Amcalarının oğlu ile evlenmek isteyen üç kız kardeş vaadini yerine getirir **(41).**

L 101. **Ümit vermeyen kahraman**

L 102. **Ümit vermeyen kadın kahraman**

Üvey annenin kızı öksüz kızın yerine geçerek yanağındaki güllerin senede bir defa açacağını söyler, fakat güller hiçbir zaman açmaz **(42).**

L 111.1. **Gurbete gitme ve başarılı bir şekilde dönme**

Padişah savaşa gider, oğlu da babasının arkasından giderek başarılı bir şekilde geri döner **(7).**

Evi terk eden kahraman bir süre sonra geri döner **(8).**

Kardeşleri tarafından kuyuda bırakılan oğlan yeraltı ülkesinde devi öldürdükten sonra, Anka Kuşunun sırtında ülkesine geri döner **(12).**

Padişahın oğlu gurbete çıkar, zengin olarak iki kızla evlenmiş bir şekilde geri döner **(20).**

Padişah, kızını vermemek için dönülmez yerlere ve işlere gönderdiği zenci,beyaz tenli ve yakışıklı bir delikanlı olarak geri döner **(26).**

Feleği aramaya çıkan çoban padişah olarak geri döner **(27).**

Delikanlı, Dilaremcengi'ni alarak geri döner **(41).**

Fakir adam, para kazanmak için gurbete gider zengin olarak geri döner **(53).**

Kız, para kazanmak için gurbete gider ve zengin bir şekilde geri dö-

ner (**57**).

(T) L 111.2.7. **Kahramanın geleceği ormanda bulunur**

Padişah, ormandaki yaşlı adamdan kızının çobanın oğlu ile evleneceğini öğrenir (**25**).

Padişah, ormadaki yaşlı adamdan kızının arap köle ile evleneceğini öğrenir (**26**).

L 111.4. **Öksüz kahraman**

L 111.4.2. **Öksüz kahraman (kız)**

Su başına giden öksüz kız, orada güzelleşir (**6**).

Öksüz kız, yılan ile evlendirilir (**24**).

Üvey anne, öksüz kızı ıssız bir dağın başına terk eder (**30**).

Üvey anne tarafından ormana bırakılan kız, padişahın oğlu ile evlenir (**31**).

Büyük kardeşleri tarafndan cadının bahçesine terk edilen kız, padişahın oğlu ile evlenir (**61**).

L 112.7.1. **Miskin kahraman**

Miskin adam, horozdan korkar (**29**).

L 114.1. **Tembel kahraman**

Korkak adam, dışarı çıkamadığı için sürekli evde yatar (**11**).

Adam, evinden dışarı çıkamaz, horozdan dışarıya çıkmak için karısından yardım ister (**29**).

L 121. **Aptal kahraman**

Kadın, adamın cehennemden geldiğine inanarak babasına götürmesi için ona, yiyecek, giyecek ve para verir (**49**).

L 140. **Kötü talih iyiye gider**

Karısının yalanı üzerine boynu vurulacak adam Hz. İsa'nın yardımı ile kurtulur ve karısı cezalandırılır (**58**).

L 160. **Ümit vermeyen kahramanın başarıları**

Arkadaşlarınının en küçüğü olan Bıcilo, devi öldürür (**28**).

Horozdan korkan adam, devleri aldatır (**29**).

Sılik, küçük olmasına rağmen, herkesin yapamayacağı işleri yapar (67).

L 161. **Fakir adam prenses ile evlenir**

Fakir oğlan, padişahın kızı ile evlenir (4).

Fakir oğlan, padişahın kızı ile evlenir (10).

Fakir olan Bicilo, padişahın kızı ile evlenir (28).

L 162. **Prens (kral) sevdiği kız ile evlenir**

Padişah, öksüz kızı görüp ona aşık olur ve onunla evlenir (6).

Fakir bir ailenin çocuğu olan karga şeklindeki kız, padişahın oğlu ile evlenir (14).

Padişahın oğlu, ağacın başında gördüğü kız ile evlenir (31).

Padişahın oğlu, olağanüstü özelliklere sahip olan fakir adamın kızı ile evlenir (42).

Fakir kız, padişahın oğlu ile evlenir (59).

Padişahın oğlu, bahçede gördüğü kız ile evlenir (61).

Padişahın oğlu, kendisini kurataran kız ile evlenir (64).

Fakir kız, padişahla evlenir (65).

L 165. **Fakir oğlan kral olur**

Çoban, doğruluğu sayesinde padişah olur (27).

Başına "Devlet Kuşu" konan delikanlı padişah olur (32).

L 213. **Zengine tercih edilen fakir kız**

Padişahın oğlu, nişanlı olduğu vezir kızından vazgeçerek, fakir kızla evlenir (38).

Padişahın oğlu zengin kızla evlenmeyerek, fakir kızı tercih eder (39).

L 221. **Seyahat esnasında mütevazi bir hediye isteme**

Oğlan, padişah kızının ısrarı ile, sihirli yüzüğü ister (4).

Kahraman, padişahın kızını devin elinden kurtardıktan sonra, ondan sadece kırk tuluk et ile kırk tuluk su ister (12).

L 300. **Zayıfın başarısı**

Horozdan korkan adam, devleri yenerek meşhur olur (29).

L 312. **Küçük kuvvetli adam devi mağlup eder**

Padişahın üç oğlundan en küçüğü devi öldürür (**12**).

Bicilo, devi tek başına öldürür (**28**).

Sılik, aklı sayesinde yedi devi öldürür (**67**).

M. GELECEĞİN TAYİNİ

M 0-M 99. Hükümler ve kararlar

M 0. Hükümler ve kararlar

M 10. Değişmez hükümler

M 20. Dar görüşlü yargılar

M 50. Diğer hükümler ve kararlar

M 90. Hükümler ve karararla ilgili çeşitli motifler

M 100-M 199. And ve yeminler

M 100. And ve yeminler

M 110. And ve yeminlerin verilmesi

M 120. İnsanların görünüşü hakkında andlar

M 130. Seks hakkında söz vermeler

M 150. Diğer andlar ve yeminler

M 200-M 299. **Anlaşmalar ve söz vermeler**

M 200. Anlaşmalar ve söz vermeler

M 210. Şeytan ile anlaşma

M 220. Diğer anlaşmalar

M 250. Ölüm ile bağlanan söz vermeler

M 260. Diğer söz vermeler

M 290. Çeşitli anlaşmalar ve söz vermeler

M 300-M 399. Kehanetler

M 300. Kehanetler

M 310. Olumlu kehanetler

M 340. Olumsuz kehanetler

M 360. Diğer kehanetler

M 370. Kehanetin yerine gelmesinden kaçmak için boş çabalar

M 390. Kehanetle ilgili çeşitli motifler

M 400-M 499. Beddualar

M 410. Bedduaların söylenişi

M 420. Beddualara karşı dayanma ve onları yenme

M 430. Şahsi beddualar

M 460. Aileler içinde beddualar

M 490. Çeşitli beddualar

M 100. **Yeminler ve antlar**

Yahudi oğlu, padişahın oğluna yemin ettirir (**7**).

Padişahın oğlu ölüp dirilince yemini bozulur (**7**).

Çoban, feleğe yemin ettirir (**27**).

M 130. **Evlikle ilgili yeminler**

Arapüzengi, kendisini kim yenerse onunla evlenmeye söz verir (**44**).

M 150. **Diğer andlar ve yeminler**

Kör dev, kızı yemiyeceklerine dair diğer devlere yemin ettirir (**30**).

M 200. **Sözler ve anlaşmalar**

M 201. **Söz ve anlaşmaların yapılması**

Anne, çocuğu gurbetten sağ döner ise, derdi olmayana bir gömlek biçtireceğine dair söz verir (**9**).

Padişahın oğlu, ava çıkmadan önce avda ne bulurlarsa ortak olacaklarına dair söz verirler (**18**).

Delikanlı, kız ile bir anlaşma yapar (**20**).

Padişahın ikinci karısı, erkek çocuk doğuracağına dair söz verir (**21**).

Yılanın annesi ve babası karısını yemiyeceklerine dair söz verirler (**22**).

Devler, sırayla evde nöbet tutmak için anlaşırlar (**30**).

Padişah, kızını güldürecek olana dünyalığını vereceğine söz verir (**56**).

Karı-koca, önce kim ölürse, kalan onun mezarının başında beklemeye söz verirler (**58**).

M 300. **Kerametler**

Ak sakallı ihtiyar, padişahın derdini bilir (**5**).

Karı-koca, çocukları olması için fala baktırırlar (**14**).

Yaşlı adam, padişahın oğlunun üç turunçları aradığını öğrenince onun cadı karı şerrine uğradığını anlar (**16**).

Adam, yıldızlara bakmak suretiyle, kimin ecelinin geldiğini tespit eder (**20**).

Hz. İsa'nın duası neticesinde mezardaki kadın dirilir (**58**).

Kadın, kızlarının evlenmesi için hocaya baktırır (**59**).

Müneccimler, kız ile oğlanı bir araya getirenlerin cin olduklarını bilirler (**68**).

M 301. **Peygamberler**

Hz. İsa ölen kadını dua ederek diriltir (**58**).

M 312.1. **Fakir çocuğun zengin ile evleneceğinin bilinmesi**

Yaşlı adam, padişahın kızının çobanın oğlu ile evleneceğini bilir (**25**).

Kâhin, padişaha, kızının zenci bir köle ile evleneceğini söyler (**26**).

M 312.3. **Sihirli kuş kalbini yiyen kişi zengin (veya kral) olacaktır**

Sihirli kuşun kalbini ve başını yiyen çocuklar zengin olurlar (**32**).

M 314. **Kaderin önceden tayin edilmesi**

Bahtının kara olacağı bir kuş tarafından kıza söylenir (**34**).

Ağa, kızının başına bir belâ geleceğini rüyasında öğrenir (**35**).

M 360. **Diğer kehanetler**

M 361. **Geleceği önceden takdir edilen kahraman**

Delikanlı, yaralanacağını önceden bildiği için, siyah giyer ve siyah ata biner (**17**).

Adam, suya remil atar, kızın hasta olduğunu öğrenir (**20**).

Yıldıznameye bakan delikanlı kızın çok az ömrü kaldığını öğrenir (**20**).

Kâhin, çobanın doğacak olan oğlunun, padişahın kızı ile evlenip tahta oturacağını haber verir (**25**).

Ormandaki ihtiyar, padişahın kızının zenci bir köleyle evleneceğini bilir (**26**).

M 370. **Geleceği değiştirmeye boşuna teşebbüs ederler**

M 370. Padişah, büyüdüğü vakit kızıyla evlenecek olan çobanın çocuğunu öldürmek isterse de çocuk ölmez (25).

Padişah, kızıyla evlenecek olan zenci köleyi dönülmesi mümkün olmayan yere gönderirse de köle, yakışıklı bir delikanlı olarak geri döner (26).

M 371.0.1. **Kehanetin gerçekleşmesinden sakınmak için ormanı terk etme**

Padişah, büyüdüğü vakit kızıyla evelecek olan çobanın oğlunu ormana terk eder (25).

Padişah, büyüdüğü vakit kızıyla evlenecek olan zenci köleyi dönülmez bir yola gönderir (26).

M 400. **Beddualar**

M 430. **Şahısların bedduası**

Nine, serçeye beddua eder (1).

Yaşlı nine testisini kıran padişahın oğluna beddua eder (16).

Küçük kızın isteğini yerine getirmeyen babanın gemisi yürümez (23).

N. ŞANS ve TALİH

N 0-N 99. **Bahisler ve kumarlar**

N 0. Bahisler ve kumarlar

N 10. Karı, koca ve hizmetçiler üzerine bahisler

N 50. Diğer bahisler

N 90. Bahis ve kumarlar - Çeşitli

N 100-N 299. **Şans ve talihin yolları**

N 100-N 169. **Şans ve talihin taibatı (özellikleri)**

N 100. Şans ve talihin taibatı (özellikleri)

N 110. Açılan şans ve talih

N 120. Şans ve talihin hükmü

N 130. Şans veya talihin değişmesi

N 140. Şans veya talihin tabiatıyla ilgili çeşitli motifler

N 170. Şansın havailiği

N 200. Şansın iyi hediyeleri

N 250. Sürekli kötü şans

N 270. Kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkan suç

N 300-N 399. **Şanssızca kazalar**

N 300. Şanssız kazalar

N 310. Kaza ile ayrı düşmeler

N 320. Kaza ile öldürülen kişi

N 330. Kaza ile öldürme veya ölüm

N 340. Kaza ile öldürme veya mahkûmiyet

N 350. Servetin kaza ile kaybı

N 360. Adam, kaza ile suç işler

N 380. Diğer şanssızca kazalar

N 400-N 499. **Şanslı kazalar**

N 440-N 499. Kıymetli sırların öğrenilmesi

N 440. Kıymetli sırların öğrenilmesi

N 450. Tesadüfen öğrenilen sırlar

N 500-N 599. Meydana çıkarılan sahipsiz hazine

N 500. Sahipsiz hazine

N 510. Sahipsiz hazine nerededir

N 530. Hazinenin keşfi

N 550. Gizli hazineyi ortaya çıkarma

N 570. Hazinenin koruyucuları

N 590. Sahipsiz hazine ile ilgili çeşitli motifler

N 600-N 699. Diğer şanslı kazalar

N 610. Tesadüfi buluşlar veya suçlar

N 620. Avcılıkta veya balıkçılıkta tesadüfi başarılar

N 640. Tebadüfi iyi etmeler

N 650. Kaza ile kurtarılan hayat

N 680. Çeşitli şanslı kazalar

N 700-N 799. Tesadüfi karşılaşmalar

N 700. Tesadüfi karşılaşmalar

N 710. Erkek veya kadın kahramanın tesadüfen karşılaşmaları

N 730. Ailelerin tesadüfen bir araya gelmeleri

N 760. Diğer tesadüfi karşılaşmalar

N 770. Maceralarda tecrübenin yol göstericiliği

N 800-N 899. Yardımcılar

N 800. Yardımcılar

N 810. Olağanüstü yardımcılar

N 820. İnsan yardımcılar

N 0 - N 99. **Bahisler**

(T) N 2.5.3. **Kralla bahse girme**

Padişah ile kızı iddiaya girerler (11).

N 2.6.1. **Kız kardeşler ile bahse girme**

Üç kız kardeş birbirleriyle bahse girerek padişahın oğlu ile evlendikleri takdirde neler yapacaklarına dair bahşe girerler (40).

Üç kız kardeş amcalarının oğlu ile evlendikleri zaman neler yapabilecekleri üzerine iddiaya girerler (41).

N 100. **Kader ve şahsın taibatı**

N 101. **Kaderin değiştirilmezliği**

Padişah, yılan olarak doğan çocuğu için "Ya Rabbi hikmetinden sual olunmaz!" diyerek kadere rıza gösterir (24).

Delikanlıyı, sakladıklar halde Devlet Kuşu gelir yine onun başına konar; olay üç kez tekrar eder (32).

(T) N 103. **Kaderin değiştirilmezliği: Padişah kızının çobanla evlenmesine mani olamaz.**

Padişahın bütün gayretlerine rağmen, kızının kaderi değişmez (25).

Padişah, kızının zenci köle ile evlenmesine mani olamaz (26).

N 111.2. **Kaderin görünüşü**

Ormandaki ihtiyar, yeni doğan çocukların kimin ile evleneceğini bilir (25).

Ormandaki ihtiyar, padişahın kızının kimin ile evleneceğini bilir (26).

N 111.2.2. **İki yüzlü kader**

Babası tarafından dağa terk edilen kız padişahın oğlu ile evlenirse de hizmetçi tarafından dağa bırakılır ve kız kurtularak padişahın oğlu ile yeniden evlenir (31).

Kadın önce imam, sonra çavuş tarafından ihanete uğrar,neticede gerçekler ortaya çıkar ve padişah olan kocasına tekrar döner (43).

N 115. **Kaderin kitabı**

(T) N 116. **Kaderin defteri**

Ormandaki ihtiyar elindeki deftere bakarak dünyaya gelen çocukların kiminle evleneceklerini yazar (25).

Ormandaki ihtiyar adam, elindeki defterde dünyaya yeni gelen çocukların kiminle evleneceği yazılı sayfayı koparark suya atar (26).

N 121. **Kader doğmadan bellidir**

Ormandaki ihtiyar, padişaha, kızının bir çoban ile evleneceğini söyler (**25**).

İhtiyar adam, padişaha, kızının zenci bir köle ile evleneceğini söyler (**26**).

N 122.0.1. **Yolların seçimi**

Balta Bıyık ve oğlan birlikte bir süre yürüdükten sonra karşılarına çıkan iki yoldan hangisine gideceklerini Hızır'dan öğrenirler (**8**).

Nekes kardeş ile cömert kardeşin yolları bir süre sonra ayrılır (**10**).

N 122.1. **Şanssız yerler**

Bıcilo ve arkadaşı, duman tüten yere gidince dev karısı ile karşılaşır (**28**).

Kız, duman tüten yeri takip ederken devlerin evine gelir (**30**).

Kız, ışık yanan yeri takip ederek kırk haramilerin konağına gelir (**64**).

Sılik, dayısına ateş getirmek için duman tüten yere gider ve devlerin eline düşer (**67**).

N 130. **Şans ve kaderin değişmesi**

Çocuğu olmayan padişah, ihtiyar adamın yardımıyla çocuk sahibi olur (**5**).

Tilkinin kurnazlığı ile kız, padişah ile evlenir (**65**).

N 131.5. **Yerin değişmesi ile şansın değişmesi**

Devden kaçan kız, padişahın oğlu ile karşılaşır (**18**).

Güneşten, padişahın alacağını tahsil etmek üzere gönderilen zenci köle, beyaz tenli olarak ülkeye geri döner ve padişahın kızı ile evlenir (**26**).

Üvey annenin dağa terk ettiği kız, padişahın oğlu ile evlenir (**30**).

Çocuk evden kaçar, Devlet Kuşu başına konar (**32**).

Öksüz iki kardeş gittikleri yerde altın bulur, zengin olurlar (**41**).

Fakir adam, gurbete çıkar ve zengin olarak geri döner (**53**).

Cadının bahçesine kardeşleri tarafından atılan küçük kız, zengin olur (**61**).

N 134. **Şansın değişmesi şahısların tesiriyledir**

Padişah, Devlet Kuşu uçurur ve kuş fakir çocuğun başına konunca onu padişah yapar (**32**).

N 134.1. **Kötü şansı şahıslar verir**

N 134.1.3. **Cezalandırma ile şahıslar şanslarını kaybederler**

Üvey kardeşini kıskanarak onun gittiği yere giden kız, oradaki yaşlı kadının kara suda yıkamasıyla iyice çirkinleşip geri döner (**6**).

Kadın, kocasının altınlarını alan adamı bulur ve geri alır; adamı cezalandırır (**70**).

N 135.2.1. **Şansın verilmesi ile hazinenin keşfedilmesi**

Perilerin duası neticesinde olağanüstü özelliklere sahip olan kız ailesini zengin eder (**42**).

(T) N 135.2.2. **Şansın verilmesiyle zengin olma**

Terzi, yanına aldığı cömert çocuk vasıtasıyla zengin olur (**10**).

Fakir köylü, yolda gördüğü kör kızı alıp evine getirince, onun dokunduğu suların altın olması sebebiyle kısa zamanda zengin olur (**42**).

Cadının bahçesine kardeşleri tarafından atılan kız, padişahın oğlu ile evlenerek zengin olur (**61**).

(T) N 139. **Suda yıkanma ile şansın değişmesi**

Beyaz suda yıkanan öksüz kız, dünya güzeli olur ve padişah ile evlenir (**6**).

Kara suda yıkanan kötü kalpli kız iyice çirkinleşir (**6**).

Zenci köle, ormandaki suda yıkanınca beyazlaşır, padişahın kızı ile evlenir (**26**).

N 141. **Şans ve zekâ**

Padişahın oğlu, zeki ve akıllı olan Balta Bıyık'ın yardımı ile prensesi alır (**8**).

Bicilo, şansı ve zekâsıyla devi öldürmeyi başarır (**28**).

Kız, delikanlı ile girdiği bahsi kazanır (**36**).

Fakir adam, köylüleri kandırarak zengin olur (**53**).

Adam, zekâsı sayesinde zengin olur (**54**).

Kız, aklını kullanarak zengin bey ile evlenir ve hiçbir iş yapmaz (**56**).

Kız, arı gibi ses çıkararak hırsızları kaçırtır (**66**).

Sılik, yaşlı adamın verdiği sır keçesi ve zekâsı ile zengin olur (**67**).

N 200. **Talihin iyi hediyeleri**

N 203. **Şanslı insan**

Padişahın oğluna arkadaş olan Balta Bıyık, ona yardım ederek bütün işlerinde başarılı olmasını sağlar (**8**).

Padişahın küçük oğlu, atının yardımı ile girdiği işlerde başarılı olur (**13**).

Evden kaçan delikanlının başına Devlet Kuşu konunca, padişah olur (**32**).

Meleklerin duası neticesinde olağanüstü özelliklere sahip kız, kısa zamanda ailesini zengin ederek, padişahın oğlu ile evlenir (**42**).

Kadın, gölün kenarında otururken, altın yüklü bir deve ile karşılaşır (**50**).

Zengin olmak için Allah'a dua eden adam, ayağına takılan taşı kaldırınca bir hazine bulur (**52**).

Kahramana, yaşlı adamın sır keçesini vermesi ile devlerden kurtulur (**67**).

N 300. **Şanssız kazalar**

Köylüler, çobanı, kendilerini aldatan adam zannederek suya atarlar (**53**).

Yenge, kızın başına vurunca, yumurta ve yağ çaldığı ortaya çıkar (**66**).

N 400. **Şanslı kazalar**

(T) N 401. **Kazaen yeniden dirilme**

Türbede yatan kızın vücuduna sihirli pazubant değince, tekrar canlanır (**42**).

(T) N 402. **Kazaen zengin olma**

İki kardeş ev yapmak için kazmayı yere vurunca altın bulurlar (**41**).

Fakir adam, deli karısı sayesinde zengin olur (**50**).

Fakir adam, yolda ayağına takılan taşa vurunca bir hazine ortaya çıkar (**52**).

Çiftçi, tarlasını sürerken bir küp altın bulur (**70**).

(T) N 404. **Kazaen padişahın oğlu ile evlenme**

Padişahın deli oğluna yemesi için verilen kız daha sonra onunla evlenir (**64**).

N 440. **Değerli sırların öğrenilmesi**

N 450. **Sırlara kulak misafiri olma**

Yahudi oğlu, padişahın karısının oğluna anlattıklarını duyar (**7**).

Yaşlı bahçıvan, şehzadenin konuştuklarını işiterek gelir kıza haber verir (**21**).

Korkak adam, devlerin kendisi hakkındaki konuşmalarını dinler (**29**).

Evin hizmetçisi, üvey annenin çocukları keseceğini duyarak, gelir haber verir (**32**).

Kızın hizmetçisi, beyoğlunun kapısını dinler (**36**).

Kız, gençlerin konuşmalarına kulak misafiri olunca, Mısır padişahının oğluna âşık olur (**37**).

Adam, konuşulanlara kulak misafiri olur (**53**).

Padişahın oğlu, evlendiği kızı nasıl konuşturacağını kendi aralarında konuşan sihirli küpler vasıtasıyla öğrenir (**61**).

N 451. **Hayvanın (cinin) konuşmasına kulak misafiri olarak öğrenilen sır**

Cömert kardeş, cinlerden altının yerini ve padişahın kızının hastalığının çaresini öğrenir (**10**).

Adam, devlerin konuştuklarını dinler (**29**).

Padişahın oğlu,geyik ile balığın karnındaki kızın konuşmalarını dinler ve gerçeği öğrenir (**31**).

N 467. **Kral kıyafet değiştirerek kendisi ile ilgili sırları öğrenir**

Ormandaki yaşlı adamın yanına gelen padişah, kızının bir çobanın oğlu ile evleneceğini öğrenir (**25**).

Padişah, kâhinden kızının zenci bir köle ile evleneceğini öğrenir (**26**).

N 511. **Toprakta hazine**

Cinler, terzi dükkânındaki direğin dibinde hazine olduğunu bilirler (**10**).

Felek, çobana, çiftçilerin tarlalarında, bahçıvanın ağacının altında altın olduğunu söyler (**27**).

İki kardeş, ev yapmak için kazma ile yeri kazdıklarında bir sandık altın bulurlar **(41).**

Deli kadeş taşa vurunca, hazine ortaya çıkar **(48).**

Adam taşa vurunca bir kapı açılır ve içeri girince hazine ile karşılaşır **(52).**

Çiftçi, taralada çift sürerken bir küp altın bulur **(70).**

N 530. **Olağanüstü yaratıklar vasıtasıyla hazinenin keşfedilmesi**

Cinler, terzi dükkânının dibinde hazine olduğunu bilirler **(10).**

N 538.2. **Devin mağlup edilmesiyle elde edilen hazine**

Delikanlı, devi öldürür ve hazinesini alır **(20).**

Dev karısı ölüne, Bıcilo, onların bütün servetine sahip olur **(28).**

N 700. **Tesadüfî karşılaşmalar**

Yılan Bey, tesadüfen kuş olan delikanlının evine gelir ve karısıyla karşılaşır **(24).**

Padişah olan çoban, ağa ile tesadüfen karşılaşırlar **(27).**

Padişahın oğlu, saraydan dışarı attığı karsı ile ava gittiği zaman tesadüfen karşılaşır **(30).**

Padişahın oğlu, ava çıktığında tesadüfen kendi nişanlısının türbede yattığını görür **(42).**

N 711. **Kral (prens) tesadüfen kızı bulur ve onunla evlenir**

N 711.1. **Kral (prens) ormanda (ağaçta) bulduğu kız ile evlenir**

Padişahın oğlu, ormanda, ağacın kovuğunda bir kız görür ve onunla evlenir **(18).**

Padişahın oğlu ağacın başında gördüğü kız ile evlenir **(31).**

Padişahın oğlu, ağacın kovuğunda bulduğu kız ile evlenir **(43).**

N 711.3. **Kahraman (sihirli) bahçede bulduğu kız ile evlenir**

Padişahın oğlu, periler padişahının ülkesinde bulduğu turuçtan çıkan kız ile evlenir **(16).**

(T) N 726. **Padişahın oğlu yer altında bulduğu kız ile evlenir**

Dev tarafından kuyuya çekilen delikanlı, orada gördüğü padişahın kızı ile evlenir **(20).**

N 733. **Erkek kardeşlerin tesadüfi karşılaşmaları**

Cimri kardeş ile cömert kardeş, tesadüfen sarayda karşılaşırlar **(10).**

Padişah olan delikanlı, şikâyet edilen genci görünce kardeşi olduğunu anlar **(32).**

N 741. **Karı ve kocanın beklenmeyen karşılaşmaları**

Padişah oğlu ile peri kızı yaşlı ninenin evinde karşılaşırlar **(16).**

Padişahın oğlu, ava gittiği vakit karısıyla karşılaşır **(30).**

Vezir Aleaddin ile karısı tesadüfen kilisede karşılaşırlar **(63).**

N 800. **Yardımcılar**

N 810. **Olağanüstü yardımcılar**

N 812. **Dev gibi yardımcılar**

Oğlan, yüzüğü yalayınca karşısına bir arap çıkar **(4).**

Küçük oğlan, kılları bükünce arap çıkar ve isteklerini yerine getirir **(12).**

Dolaptan çıkan arap, kızın her isteğini yerine getirir **(19).**

Adam, ağaç dibinde "Off!" diyince karşısına bir arap çıkar **(23).**

Arap, cadı karıya Ayşe'nin nerede olduğunu söyler **(30).**

Devlerin evine yanlışlıkla gelen Ayşecik'e devler yardım eder ve ona altın verirler **(30).**

Delikanlıya, Dilaremcengi'ni bulmada devin karısı yardımcı olur **(41).**

Adam içeri girdiğinde bir arapla karşılaşır **(52).**

N 815. **Yardımcı peri**

Padişahın küçük oğlu, babasının gözüne derman olacak toprağı at şeklindeki periler vasıtasıyla bulur **(13).**

Şehzadenin evlendiği kurbağanın kardeşleri, enişteleriene olağanüstü işlerde yardımcı olurlar **(15).**

Kırk cariye, kıza yardım ederler **(19).**

Hamamda, doğum yapan kadına melekler yardım eder **(42).**

N 817.0.1. **Yardımcı Allah**

Çocuğu olmayan kadın Allah'a dua edince karga şeklinde bir çocuk

dünyaya getirir (**14**).

Çocuğu olmayan padişahın karısının duası neticesinde bir yılan dünyay getirir (**24**).

Allah tarafından, kıza bir gecede büyük konaklar yapılır (**30**).

Zor durumda kalan kızın kucağındaki kavun Allah tarafından altın olur (**65**).

N 819. **Olağanüstü yardımcıların çeşitleri**

N 819.1. **Yardımcı ölü**

Zor durumda kalan kıza, ölü annesi rüyasında yardımcı olur (**24**).

N 820. **Yardım eden insanlar**

Mısır padişahının kızı, Gülbahar'a yardımcı olur (**37**).

Padişahın hanımı ve hizmetçileri kıza yardım ederler (**38**).

N 825.1. **Çocuk sahibi olmayan kahraman**

Fakir karı-kocanın çocukları olmaz, evlat edinirler (**14**).

Karı-kocanın uzun yıllar çocukları olmaz, evlat edinirler (**67**).

N 825. **Yardımcı ihtiyar adam**

N 825.1. **Çocuğu olmayan kahramana ihtiyarlar yardım ederler**

Sokağa terk edilen çocuğu fakir adam evine getirerek evlat edinir (**67**).

N 825.2. **Yardımcı ihtiyar adam**

Çocuğu olmayan padişaha bir ihtiyar elma vererek çocuğu olacağını söyler (**5**).

Padişahın seyisi, şehzadeye babasının gözlerini iyileştirecek toprağın bulunmasında yardımcı olur (**13**).

Yaşlı adam, padişahın oğluna, gideceği yolda yardımcı olur (**16**).

Yaşlı bahçıvan kıza yardım eder (**21**).

Namaz kılan adam, çobana yol gösterir ve yardım eder (**27**).

Delikanlıya, Dilaremcengi'ni bulmada yaşlı adam yardımcı olur (**41**).

Yaşlı adam, çoban Mehmed'e yol gösterir (**46**).

Sılik, devlerin kazanını getirmeye giderken, yaşlı adam yardımcı olur (**67**).

N 825.3. **Yardımcı yaşlı kadın**

Nine, iyi kalpli kızı beyaz suda yıkayarak onun dünya güzeli bir kız olmasını sağlar (**6**).

Yaşlı kadın, fakir kadının doğumuna yardımcı olur (**14**).

Üç altın için Allah'a dua eden adama yaşlı bir kadın yardım eder (**52**).

N 827. **Yardımcı çocuklar**

Erkek kılığına girerek gurbete giden kız, kısa zamanda babasını zengin eder (**57**).

N 831. **Yardımcı kız**

Hizmetçi, üvey annelerinin çocukları keseceğini duyar ve çocuklara haber verir (**32**).

Kızın hastalığını cariyeler, babasına söyler (**37**).

N 832. **Yardımcı erkek çocuk**

Kahraman, gurbete çıkarak babasının gözlerine derman olacak olan ilacı getirir (**13**).

N 836. **Yardımcı kral**

Padişah, devi öldürerek kızını kurtaran gence istediği et ve suyu verir (**12**).

Padişah, çobana yol gösterir ve yardımcı olur (**27**).

N 838. **Yardımcı kahraman**

Padişahın oğlu, ölmek üzere olan kuşa, balıklara ve karıncalara yardım ederek hayatlarını kurtarır (**7**).

Hasan Bey, öldürülmek için tutulan alabalığı tekrar suya bırakır (**8**).

Delikanlı, savaşta padişaha yardım eder (**17**).

Bıcilo, düğün yapanlara ve geline yardım eder (**28**).

Keçelce, dayısının evlenmesine yardımcı olur (**55**).

Kız, dayısına padişahın kızını alır (**66**).

N 841. **Yardımcı koyun çobanı**

Çavuşun elinden kaçan kız, bir çobanın elbiselerini giyer ve koyun postunu başına geçirir (**43**).

Fakir adam, çobanın elbiselerini alarak köylülerden kurtulur (**53**).

N 848.0.1. **Yardımcı mukaddes adam**

Hz. İsa, dua ederek kadının dirilmesini sağlar (**58**).

(T) N 848.0.2. **Yardımcı Hızır**

Hızır Aleyhisselam padişahın oğluna yol gösterir (**8**).

N 854. **Yardımcı köylü**

Köylü, yolda gördüğü gözleri çıkarılmış kızı alarak evine getirir (**42**).

(T) N 890. **Olağanüstü yardımcı**

Cadı, küçük kızın padişahın oğlu ile evlenip zengin olmasını sağlar (**61**).

P. CEMİYET

P 0-P 99. Krallık ve asilzâdelik

P 0. Krallık ve asilzâdelik

P 10. Krallar

P 20. Kraliçeler

P 30. Prensler

P 40. Prensesler

P 50. Soylular (silahşör, şovalye)

P 60. Soylu kadınlar

P 90. Krallık ve asilzâdelik

P 100-P 199. Diğer sosyal sınıflar

P 110. Kralın vezirleri

P 120. Din adamları

P 150. Zengin adamlar

P 160. Dilenciler

P 170. Köleler

P 190. Çeşitli sosyal sınıflar

P 200-P 299. Aile

P 200. Aile

P 210. Karı-koca

P 230. Anne, baba ve çocuklar

P 250. Erkek ve kız kardeşler

P 260. Kanunî akrabalar

P 270. Dadılar

P 280. Üvey akrabalar

P 290. Diğer akrabalar

P 300-P 399. Diğer sosyal akrabalar

P 310. Dostluk arkadaşlık

P 320. Misafirperverlik

P 340. Hoca ve talebesi

P 360. Ağa ve hizmetçisi

P 400-P 499. İşler ve meslekler

P 400. İşler ve meslekler

P 410. İşçi, rençber

P 420. Meslek öğrenme

P 430. Banker ve tüccar

P 440. Sanatkârlar

P 460. Diğer işler ve meslekler

P 500-P 599. Hükümet idare etme

P 500. Hükümet idare etme

P 510. Mahkemeler

P 550. Askeri işler

P 600-P 699. Adetler

P 600. Adetler

P 700-P 799. Cemiyet (Çeşitli motifler)

P 710. Milliyetler

P 10. **Krallar (padişah)**

Horoz, padişahın çöplüğünde altın bulur (**3**).

Delikanlı, peri padişahının sihirli yüzüğünü ister (**4**).

Zamanın birinde zengin bir padişah varmış (**5**).

Zamanın birinde bir padişah varmış (**7**).

Gözleri kör olan padişah (**8**).

Padişah, güzel kadının kim olduğunu araştırır (**9**).

Padişah, kızını kim iyileştirirse ona verecektir (**10**).

Padişah, kızıyla iddiaya girer (**11**).

Padişah, kızını kurtaran kahramanı ödüllendirir (12).

Padişah, üç oğlunu devi öldürmek için görevlendirir (12).

Gözleri görmeyen padişahın iyileşmesi için, atının ayak basmadığı yerden toprak getirilerek sürülmesi gerekmektedir (13).

Padişaha, gelinin karga olmadığı müjdesi gider (14).

Padişah, oğullarını evlendirmek için ok atar; okun düştüğü yerdeki kızlar ile evlendirir (15).

Padişah, gülmeyen kızının derdine çare arar (17).

Padişahın konuşmayan kızını delikanlı konuşturur (20).

Padişahın kırk tane kızı evlenmek için yola çıkarlar (20).

Padişah oğullarını evlendiremez (20).

Padişahın erkek evladı olmaz (21).

Padişahın çocuğu olmaz; dua neticesinde kuş şeklinde bir çocuğu olur (24).

Padişahın çocuğu olmaz, dua neticesinde yılan şeklinde bir oğlu olur (24).

Padişah kıyafet değiştirerek gezer (25).

Çoban, irfani padişahın yanına gelir (27).

Padişah, kızını delikanlıya verir (28).

Devler, kızı padişahın kapısına bırakırlar (30).

Padişah, yerine geçecek kişi için Devlet Kuşu uçurur (32).

Kırk gün uyuyan delikanlı, peri padişahıdır (34).

Kız alışır, padişahın oğluna âşık olur (37).

Padişahın güzelliği dillere destan bir kızı vardır (37).

Padişahın oğlu ava gider (44).

Padişah, kızını çoban Mehmed'e vermek istemez (46).

Padişah, tebdil-i kıyafet olup, İstanbul'u gezmeye çıkar (47).

Tembel kızın evinin yanında padişah oturur (56).

Mısır hükümdarı, kadını kendi haremine götürür (58).

Kız, padişaha, oğlunun ölmediğini, mezarda canlı olarak yattığını söyler (**59**).

Kadın, padişaha, geminin yükünü alması için haber gönderir (**60**).

Padişah, cadının kızına dünür gider (**61**).

Padişah Harun Reşit, Aleaddin'i vezir yapar (**63**).

Padişah, deli oğlu için ayda bir kız kurban verir (**64**).

Padişah, tilkinin getirdiği kızla evlenir (**65**).

Kız, padişahın hazinesine hırsızlığa gider (**66**).

Padişah, kızını devleri öldürene verecektir (**67**).

Padişah, oğlunu evlendirmek ister (**68**).

P 18. **Kralların evliliği**

Oğlu olmayan padişah, üçüncü kez evlenir (**21**).

P 20. **Kraliçeler (sultan)**

Padişahın hanımı, oğluna dünür gider (**5**).

Padişahın karısı, oğlunu savaşa giden babasının ardından gönderir (**7**).

Padişahın hanımı, maymunla evlenen kızına yardım eder (**17**).

P 30. **Şehzade (prens)**

Çocuğu olmayan padişah, ihtiyar adamın verdiği elmayı yiyerek bir erkek çocuk sahibi olur (**5**).

Padişahın oğlu, beyaz suda yıkanarak dünya güzeli olan kız ile evlenir (**6**).

Padişah, savaşta iken, oğlu olur (**7**).

Padişah, gözlere ilaç olan balığın karnındaki taşı almak için balığı yakaladığı hade, suya bırakan oğlunu evden kovar (**8**).

Padişahın üç oğlundan en küçüğü, babasının gözlerini iyileştirecek toprağı getirir (**13**).

Padişahın oğlu, karga şeklindeki kız ile evlenir (**14**).

Padişah, üç oğlunu da evlenedirebilmek için ok atar (**15**).

Padişahın oğlu, yaşlı kadının bedduası ile üç turunçlara âşık olur (**16**).

Bey oğlu ava gider (**18**).

Padişahın kırk oğlu evlenebilmek için yola çıkarlar (**20**).

Padişahın oğlu kız ile gönül eğlendirir, sonra da istemez (**21**).

Ayşecik, padişahın oğlu ile evlendirilir (**30**).

Padişahın oğlu, ağacın başında gördüğü kıza âşık olur (**31**).

Mısır padişahının oğlu, Gülbahar'a âşık olur (**37**).

Padişahın oğlu ava gider ve orada bir kız ile karşılaşır (**38**).

Padişahın oğlu ava gider (**39**).

Şehzade, güzelliği dillere destan olan kıza dünür gider (**42**).

Şehzade, ağacın kovuğunda bulduğu kız ile evlenir (**43**).

Padişahın oğlu ava gider (**44**).

Arap dadı, padişahın oğlunu diri diri mezara gömer (**59**).

Padişahın oğlu, bahçeyi görünce şaşırır kalır (**61**).

Padişahın oğlu, sürekli ava gider (**64**).

Padişahın oğlu, evlenmek istemez (**68**).

P 40. **Prensesler**

Delikanlı, peri padişahının kızıyla evlenmek ister (**4**).

Padişahın kızı dinler fakat konuşamaz (**9**).

Padişahın kızı hastalanınca, derdine derman aranır (**10**).

Padişah, kızını ülkenin en tembel adamına vermek ister (**11**).

Yeraltı dünyasındaki padişahın kızını, oğlan, devden kurtarır (**12**).

Padişahın gülmeyen bir kızı vardır (**17**).

Padişahın konuşmayan kızını delikanlı konuşturur (**20**).

Padişah, kırk kızını evlendiremez, onlar da evi terk ederler (**20**).

Üç kızı olan padişahın, erkek evladı olmaz (**21**).

Padişahın ikinci karısından bir kız çocuğu olur (**21**).

Padişahın kızı, çobanın getirdiği mektubu değiştirerek onunla evlenir (**25**).

Padişah, kızını delikanlıya verir (**28**).

Mısır padişahının kızı, Gülbahar'a yardımcı olur (**37**).

Fakir adamın üç kızı padişahın oğlu ile evlenir (**40**).

Padişahın kızı, çoban Mehmed ile evlenir (**46**).

Padişahın gülmeyen bir kızı vardır (**56**).

Padişah, kızını evlendirir (**66**).

Padişah, kızını devleri öldürene verecektir (**67**).

Padişahın kızı, evlenmek istemez; babası zindana attırır (**68**).

P 110. **Kralın vezirleri**

Padişahın büyük ve ortanca oğlu vezirlerin kızıyla evlenir (**15**).

Vezirler, padişahın gülmeyen kızının önünden geçerler (**17**).

Padişah, büyük vezirinin kızını, yılan olan oğluna alır (**24**).

Padişah, ormanda veziri ile gezinirken, yaşlı bir adam görür (**25**).

Padişahın oğlu, vezirin kızıyla nişanlanır (**38**).

Padişah, üç vezirini alarak, cadının kızına dünür gider (**61**).

Harun Reşit, tüccarın oğlunu kendisine vezir yapar (**63**).

Padişah, vezirleriyle devlerin öldürüldüğü yere gelir (**67**).

Padişah, oğlunun hastalığına çare bulmak için vezirlerine danışır (**68**).

P 130. **Evlenme adetleri**

Düğünde, gelinin önünü kesenlere düğün sahibi tarafından bahşiş verilir (**55**).

Gelin kılığında olan Keçelce, kendi âdetleri diye, üç gün damadın üç kız kardeşiyle yatar (**55**).

P 150. **Zengin adamlar**

Delikanlı, arabın yardımıyla zengin olur; padişahın sarayına karşılık saray yaptırır (**4**).

Devler kızı zengin bir beyin kapısına bırakırlar (**30**).

Fakir adam, olağanüstü kuşun kalbini yiyen çocuk sayesinde zengin olur (**32**).

Köy ağası oldukça zengindir (**35**).

Kardeşlerden biri zengin bir fakirdir **(41).**

Fakir aile yeni doğan çocuklarını yıkadıkları vakit suyu altın olur ve zengin olurlar **(42).**

Padişahın altın yüklü devesini alan adam zengin olur **(52).**

Fakir adam, hazineyi bulunca zengin olur **(52).**

Bey çok zengindir **(56).**

P 160. **Dilenciler**

Kız, çoban kılığına girerek dilencilik yapar **(23).**

Fakir olan karı-koca, dilenirler **(42).**

P 170. **Köleler**

Padişah, kızını zenci bir köleye vermek istemez **(26).**

P 170.0.1. **Cariyeler**

Padişahın cariyesi, padişahın gelinine yardımcı olur **(5).**

Kırk cariye, beyoğluna hizmet eder **(14).**

Cariyeler, küçük kıza yardım ederler **(19).**

Kızın konağında kırk tane cariye hizmet eder **(21).**

Kız, güzel bahçede cariyelerin dolaştığını görür **(23).**

Cariyeler, padişaha, kızın güldü diye müjde verirler **(56).**

Kırk cariye padişahın oğlu konuşamaz olduğundan yas tutar **(59).**

Padişah, oğluna yardımcı olan otuz dokuz kızı cariye yapar **(64).**

P 192. **Deli adamlar, (aptallar, profesyonel aptallar)**

İki kardeşten biri akıllı, diğeri delidir **(48).**

Deli kadın, göldeki kurbağaların sesini kilim tezgâhlarının sesine benzetir **(50).**

P 210. **Karı-koca**

Karı-koca,padişahın deve yüklü mücevherleri sayesinde zengin olurlar **(51).**

Fakir karı-kocanın çocukları olmaz **(51).**

Fakir karı-kocanın bir tane inekleri vardır **(53).**

Karı-kocanın geçim kaynağı odunculuktur **(54).**

Sütçü ile karısının çacukları olmadığından yiğenini evlatlık edinir **(55).**

Karı-koca, ölmeden önce birbirlerine söz verirler **(58).**

Karı-kocanın çocukları olmaz **(67).**

P 230. **Çocuklar ve ebeveynler**

Çocuğu olmayan ailenin, karga şeklinde bir çocukları dünyaya gelir **(14).**

Kızını hocaya emanet eden adam, oğlu ile birlikte hacca gider **(43).**

Anne-babanın bir tek kızı vardır **(65).**

Fakir adam yola terkedilmiş çocuğu alarak evlat edinir **(67).**

P 231. **Anne ve oğlu**

Fakir bir anne ile oğlu vardır **(4).**

Anne, gurbetten dönen oğlu için derdi olmayana gömlek diktirmek ister **(9).**

Anne ip eğirir, oğlu satar **(22).**

Annesi, oğlunu odun getirmeye gönderir **(28).**

Üvey anne, kuşun kalbini ve başını yiyen oğullarını öldürmek ister **(32).**

Sersem Mehmet, annesinden padişahın kızını almasını ister **(46).**

P 232. **Anne ve kızları**

Üvey anne, evin işlerini üvey kızına yaptırır **(6).**

Anne-kız, beraber yaşarlar **(56).**

Anne, kızı ile birlikte kocasının altınlarını alan adamı yakalayarak tekrar geri alırlar **(70).**

P 233. **Baba ve oğul**

Padişahı, gözlerinin iyileşmesini istemeyen oğlunu evden kovar **(8).**

Padişahın bir tek oğlu vardır **(16).**

Padişahın bir tek oğlu vardır; o da evlenmek istemez **(68).**

P 234. **Baba ve kız**

Adamın üç tane kızı vardır **(19).**

Baba, karısı ölünce kızı ile evlenmek ister (**39**).

Hicaz'a giden baba, hocanın iftirası üzerine kızı öldürmesi için oğlunu gönderir (**43**).

Bir adamın altı kızı vardır (**57**).

Padişahın bir tek kızı vardır; o da evlenmek istemez (**68**).

P 236. **Mesuliyetsiz çocuklar**

Tembel Ahmet, evden dışarı çıkmadığı için, evin işlerini annesi görür (**11**).

P 250. **Erkek ve kız kardeşler**

P 251.5.3. **Rakip erkek kardeşler**

Büyük kardeşler kuyudan çıkan kızları alarak küçük kardeşi kuyuda bırakırlar (**12**).

P 251.6.1. **Üç erkek kardeş**

Üç erkek kardeş bahçelerine zarar veren devi öldürmek isterler (**12**).

Padişahın üç oğlu, babalarının gözlerini iyileştirecek toprağı aramaya giderler (**13**).

Padişahın üç oğlu babalarının attığı okların düştüğü yerdeki kızlar ile evleneceklerdir (**15**).

P 252.2. **Üç kız kardeş**

Erkek kardeş, üç kız kardeşini kapılarının önünde oturan adama verir (**18**).

Üç kız kardeşten, küçük kız peri ile evlenir (**19**).

Padişahın üç kızı vardır (**21**).

Fakir adam, üç kızına bakamaz, onları ormana terk eder (**40**).

Üç kız kardeş, amcalarının oğlu ile evlenmek ister (**41**).

Üç kız kardeşe, ölen annelerinden üç tavuk kalır (**61**).

P 253. **Erkek ve kız kardeş**

Fakir adamın bir kızı bir de erkek iki çocuğu vardır (**31**).

P 253.0.1. **Kız kardeşin oğlu**

Ablaları, küçük kız kardeşlerinin dünyaya getirdiği kız ile oğlanı kıs-

kanıp, cadı karı vasıtası ile suya attırırlar **(41).**

P 261. **Kayın baba**

Padişah âşık olduğu geline sahip olmak için, oğlunu ortadan kaldırmaya çalışır **(15).**

Padişah, gelini olacak küçük kızın bir isteği olup olmadığını sordurur **(24).**

P 264. **Görümce - yenge - baldız**

Sadullah , baldızları ile evlenir ve onları öldürür **(18).**

Sılik, baldızlarını babasına alır **(67).**

P 270. **Dadılar**

Sırma Saç, dadılarına, Yahudi'yi merdivenden aşağı atmalarını tembih eder **(7).**

Padişahın hizmetçisi kendi kızını padişahın oğluna vermek ister **(31).**

Arap dadı, delikanlıya kendisini alması için işkence eder **(59).**

Dadı, kızının yaptıklarını vezirin kızlarına söyler **(61).**

P 280. **Üvey akrabalar**

P 282. **Üvey anne**

Üvey anne, evdeki bütün işleri üvey kızına yaptırır **(6).**

Üvey anne, kızını padişahın yılan oğluna verir **(24).**

Üvey anne, kızı, ıssız bir dağın başına terk eder **(30).**

Üvey anne, çocuklara bakmaz; kocasına onları evden dışarı atmasını söyler **(31).**

Üvey anne, sihirli kuşu kestirir **(32).**

Kadın ölür, adam, çocuğuna bir üvey anne getirir **(42).**

P 284. **Üvey kızlar**

Üvey kız, diğer kız gibi güzelleşmek isterse de iyice çirkinleşir **(6).**

Üvey kardeş, kendisinden güzel olan kızı kıskanır **(42).**

P 293. **Amca**

Üç kız kardeş, amcalarının oğlu ile evlenirler **(41).**

P 294. **Teyze-hala**

Dünya güzeli peri kızı, padişahın atının teyzesinin kızıdır **(13).**

Sadullah, küçük kızın teyzesi kılığına girer **(18).**

Teyzeler, kızkardeşlerinin dünyaya getirdiği çocukları suya atarlar **(40).**

Teyzeler, kızkardeşlerinin dünyaya getirdiği çocukları bir cadı karısı vasıtasıyla suya attırıp, yerine kedi ve köpek yavrusu koydururlar **(41).**

P 297. **Erkek yeğen**

P 298. **Kız yeğen**

Teyzeler, erkek ve kız yeğenlerni suya atarlar **(40).**

Teyzeler, erkek ve kız yeğenlerini cadı karısı vasıtasıyla suya attırırlar **(41),**

P 310. **Dostluk arkadaşlık**

Horozdan korkan adam devlerle arkadaş olur **(29).**

Baba-oğul birbirlerini tanımaz, arkadaş olurlar **(41).**

Sultan Mahmut, köylü ile arkadaş olur **(47).**

Kız, tilki ile arkadaş olur **(65).**

P 320. **Misafirperverlik**

Kız, kılık değiştirerek bir eve misafir olur **(23).**

Ağa ve karısı, padişaha misafir olurlar **(27).**

Dev, Bıcilo ve arkadaşlarını misafir eder **(28).**

Devler, horozdan korkan adamı misafir ederler **(29).**

Padişahın oğlu, yedi kardeşin evine misafir olur **(44).**

Köylü, yoldan geçerken bir eve misafir olur **(53).**

Delikanlı, erkek kılığındaki kızı misafir eder **(57).**

Kız, dayısına misafir gider **(66).**

P 340. **Hoca ve talebesi**

Dikiş kursuna giden kızın öğretmeni bir peridir **(23).**

Hicaza gitmek isteyen adam, kızını Kur'ân öğreten hocaya emanet eder **(43).**

P 360. **Ağa ve hizmetçisi**

Ağalar, padişahın gülmeyen kızının önünden geçer **(17).**

Çoban, ağasının sürüsünü otlatır **(27).**

Hizmetçi olarak çalışan kız, delikanlıdan sabır-subur bebeği ister **(34).**

Seyis, beyin hizmetini görür **(59).**

P 361. **Sadık Hizmetçi**

Padişahın karısı, kızına hizmetçi ile yiyecek gönderir **(17).**

Adamın altın aldığı kadın hizmetçilik yapar **(52).**

P 411. **Çiftçilik**

Karaböcek, yolda çiftçi ile karşılaşır ve onunla evlenmek istediğini söyler **(2).**

Adamın çok büyük bir çiftliği vardır **(69).**

Çiftçi, tarlada çift sürerken bir küp altın bulur **(70).**

P 412. **Çoban**

Çoban, serçenin emanet ettiği ekmeği yer **(1).**

Kız, çobanın üstünü alır giyer **(23).**

Çoban çocuğunu padişaha satar **(25).**

Çoban, ağanın hayvanlarını otlatır **(27).**

Çobanlık yapan Mehmet, annesinden, padişahın kızını istemesini söyler **(46).**

P 414. **Avcılık**

Padişah her gün ava gider **(13).**

Padişahın oğlu, dere kenarına ava gider **(14).**

Padişahın oğlu, ormana ava gittiğinde bir kızla karşılaşır **(18).**

Padişahın oğlu ava çıkar **(30).**

Padişahın oğlu ava çıktığında tazıları ağacın kovuğundaki kızı bulur **(38).**

Padişahın oğlu, hizmetçileri ile ava gider **(39).**

Baba ile oğul, birbirlerini tanımaz ve ava giderler **(41).**

Padişahın oğlu ava gider **(42).**

Padişahın oğlu ava gider **(43).**

Padişahın oğlu ava gittiği zaman bir kız görür **(44).**

Balık tutanlar kendi kendine konuşan adamı döverler **(49).**

Padişahın oğlu ava gider **(64).**

Sılik ve babası ava giderler **(67).**

(T) P 416. **Odunculuk**

Fakir adam, geçinmek için ormandan odun kesip, satar **(32).**

P 421. **Kadı**

Padişahın oğulları, kadını kimin alacağına dair kadıya akıl danışırlar **(24).**

Çocuklardan biri hakim olur **(45).**

Hakim, çiftçiyi sorgular **(70).**

P 422. **Avukat**

Çocuklardan biri avukat olur **(45).**

P 424. **Doktor (hekim)**

Padişah, çocuğu olması için hekime gider **(5).**

Şehzade, eli kesilen sevgilisini doktora götürmek ister **(5).**

Padişahın gözlerini tedavi ettirmek için doktor getirirler **(8).**

Doktor gelir inceleme yapar **(20).**

Padişahın karısı, sarayın doktoru tarafından tedavi edilir **(21).**

Doktorlar, beyoğlunun derdine derman bulamazlar **(23).**

Çocuğu olmayan padişahın hanımı, doktora baktırılır **(24).**

Kızı, doktora muayene ettirirler **(37).**

(T) P 424.6. **Ebe**

Peri kızı, doğum yapacağı zaman kocasından ebe ister **(59).**

(T) P 426.4. **Müftü**

Çocuklardan biri müftü olur **(45).**

(T) P 429.2. **Remil atma**

Yaşlı adam, suya remli atar; vadesi dolanlar, hasta olanları öğrenir **(20).**

Yaşlı kâhin, suya remil atar **(26).**

P 431. **Tüccar (kervancı)**

Bezirgân, hanımından şüphelenir **(9).**

Tüccar büyük şehirlerden mal getirir satar **(23).**

Adam, devenin bezirgâna ait olduğunu anlar **(50).**

Bezirgânlar, padişahın altınlarını götürürler **(53).**

Bezirgân, kadını kuyudan çıkarır **(60).**

Mısır'daki büyük tüccarın tek oğlu vardır **(63).**

(T) P 432. **Tahsildar**

Tahsildar, çiftçinin altınlarını alır **(70).**

P 440. **Sanatkârlar**

P 441. **Terzi**

Terzi, elbise diker **(9).**

Terzinin borcu çoktur, ödeyemez **(10).**

Terzi, padişahın ısmarladığı elbiseyi dikmek için kırk gün müsaade ister **(12).**

Terzi, marangozun yaptığı heykel kıza elbise diker **(20).**

Kız, terziden kendisine kıllı bir kaftan dikmesini ister **(38).**

P 444. **Marangoz**

Marangoz, heykel yapar **(9).**

Marangoz, ağaçtan bir kız yapar **(20).**

(T) P 450. **Kuyumcu**

Padişah, kuyumcudan altın tepsi içerisinde sihirli civcivler yapmasını ister **(12).**

(T) P 459.2. **Çamaşırcı**

Kadın, çamaşırcılık yapar **(5).**

(T) P 459.3. **Manav**

Adam, altını manava verir **(52).**

(T) P 459.4. **Bahçıvan**

Padişahın bahçıvanı vardır (**5**).

Padişahın kızı, bir bahçıvanın yanına sığınır (**21**).

Çoban, bahçıvanlara yol sorar (**27**).

Cadının yasakladığı odanın penceresinden bahçıvanlar görülür (**61**).

(T) P 459.5. **Lokantacı**

Adam, altını lokantıcıya verir (**52**).

P 461. **Asker**

Yılan Bey, askere gider (**24**).

Jandarmalar çiftçiyi hapishaneye götürürler (**70**).

P 475. **Hırsızlık**

Bağdat'ta herkesin tanıdığı profesyonel bir hırsız vardır (**63**).

Bağdat'ın meşhur hırsızı, hapisten çıkar çıkmaz Harun Reşit'in sihirli mührünü ve cevahir taşından yüzüğünü çalar (**63**).

Haramiler, padişahın oğlunun bulunduğu kervanı soyarlar (**63**).

(T) P 475.1.2. **Kırk Harami**

Kız, ışık yanan yolu seçer ve kırk haramilerin konağına gelir (**64**).

P 486. **Hamamcı**

Sadullah, karısını hamamcıya sorar (**18**).

Hamamcı, fakir adamın sihirli değneğini çalar (**33**).

Hamamcı, fakir adama yemek getirir (**52**).

(T) P 501. **Vali**

Çocuklardan biri vali olur (**45**).

Bağdat valisi, oğluna esir pazarında eş arar (**63**).

(T) P 502. **Muhtar**

Serçe, koyun sürüsü içerisinden, muhtarın koçunu alıp gider (**1**).

Tahsildar, muhtarın odasında misafir olur (**70**).

P 510 **Mahkemeler**

Yumurtacı, kendisinden yumurta alıp, parasını geç ödeyen adamı mahkemeye verir (**45**).

Köylünün öldürülmesi dolasıyla deli ve akıllı kadın mahkemeye verilir (**48**).

Kadı, kadının deli olduğuna karar verir (**50**).

P 600. **Gelenekler**

Üvey anne, üvey kızını kendi kızına çeyizlik yün eğirmek üzere cezalandırır (**6**).

Gerdek gecesinden sonraki gün, "zülüf kesme" töreni yapılır ve mevlit okutulur (**14**).

Derviş, "Allah'ın emri ile", adamın kızına dünür gelir (**19**).

Gelinin, parmaklarında mum yakarlar ki, karı-koca olsunlar (**22**).

Düğün yapıldığı esnada, damat, bacaya çıkar (**36**).

Padişahın oğlu ile keşişin kızının nişanında şerbet içilir (**44**).

Cenaze evinde erkekler ayrı, kadınlar ayrı bir odada toplanır; taziyeleri kabul ederler (**55**).

P 634. **Ziyafetler**

Düğün sahipleri, düğün için ziyafet çeker (**1**).

Padişah, çocuğunun olması için fakirlere ziyafet verir (**5**).

Padişah, oğlunun sünnet düğününde ziyafet verir (**21**).

Padişahın çocuğu olduğu zaman, kırk gün kırk gece eğlence düzenlenir (**21**).

Padişah, çocuğu olması için ziyafet verir (**24**).

Köylüler, kedinin sahibine ziyafet verirler (**45**).

P 681. **Yasla ilgili adetler**

Padişahın kızı hasta olduğu için herkes karalar giyerek yas tutar (**10**).

Periler, küçük kız kaybolduğu için yas tutarlar (**13**).
Padişahın kızı hastalandığı için herkes karalar giyerek yas tutar (**20**).
Kız, annesinin kırk gün yasını tutar (**38**).
Keşiş, kızını evlendirmek isteyince, herkes siyah elbise giyer (**44**).
Padişahın oğlu ölünce, kırk gün yas tutulur (**59**).
Padişahın oğlu hastalanınca, herkes siyahlar giyinir ve yas tutar (**68**).

P 715.1. **Yahudiler**

Padişahın komşusu Yahudidir (**7**).

Q. MÜKÂFATLAR ve CEZALAR

Q 0. Mükâfatlar ve cezalar

Q 10-Q 99. Mükâfatlandırılmış işler

Q 10 Mükâfatlandırılmış işler

Q 20. Mükâfatlandırılmış saygı ve hürmet göstermeler

Q 40. Mükâfatlandırılmış iyilikler

Q 60. Diğer mükâfatlandırılmış iyi meziyetler

Q 80. Mükâfatlandırmanın diğer sebepleri

Q 100-Q 199. Mükâfatlandırmanın özellikleri

Q 100. Mükâfatlandırmanın özellikleri

Q 110. Maddi mükâfatlar

Q 140. Mucizevi veya sihirli mükâfatlar

Q 150. Felaketten kurtuluş olarak mükâfat

Q 170. Dini mükâfatlar

Q 190. Çeşitli mükâfatlar

Q 200-Q 399. Cezalandırılmış işler

Q 200. Cezalandırılmış işler

Q 210. Cezalandırılmış suçlar

Q 220. Cezalandırılmış Allah'a karşı gelmeler

Q 240. Cezalandırılmış cinsi günahlar

Q 260. Cezalandırılmış aldatmalar

Q 270. Mala mülke karşı yapılan kötülükler

Q 280. Cezalandırılmış şefkatsizlik

Q 300. Cezalandırılmış kavgalar

Q 320. Cezalandırılmış günahkâr insanların alışkalnlıkları

Q 330. Cezalandırılmış kibirlilik

Q 340. Cezalandırılmış başkalarının işine karışmalar

Q 380. Cezalandırılmış çeşitli işler

Q 400-Q 599. Cezaların çeşitleri

Q 400. Cezaların çeşitleri - Genel

Q 410. Para cezası

Q 430. Hürriyetini kısıtlayarak cezalandırma

Q 450. Zalim cezalar

Q 470. Hakaret ve utandırma cezaları

Q 500. Can sıkan, usandıran cezalar

Q 520. Pişmanlıklar

Q 550. Olağanüstü cezalar

Q 560. Cehennemde cezalar

Q 570. Affedilme ve af

Q 580. Suça uygun ceza

Q 590. Çeşitli cezalar

Q 2. **İyiler ve kötüler**

İyi kalpli kız, herkese iyilik ettiği için mükâfat olarak güzelleşir; kötü kalpli üvey kız kardeş ise kimseye yardım etmediği için kesinlikle cezalandırılır **(6).**

Q 10. **Mükâfatlandırılmış işler**

Delikanlı, köpek ve fareyi ipi vermek sureti ile kurtarır; onlar da kahramana yüzük bulmak sureti ile yardım ederler **(4).**

Kıza araba ve elbise hediye edilir **(6).**

Karınca, balık ve kuş kendilerini kurtaran padişahın oğluna sihirli tüy verirler **(7).**

Anka Kuşu, yavrularını yılandan kurtaran genci mükâfatlandırarak, yeryüzüne çıkarır **(12).**

Devden kurtulan kız, kahramana iki tane sihirli kıl verir **(12).**

Padişah, devi kim öldürürse, onun dünyalığını verecektir **(12).**

Padişah, kızını devin elinden kurtaran adama kırık tuluk et ile kırık tuluk su verir **(12).**

Padişahın kızı, kocasını bulması karşılığında Keloğlan'a hamamı ve altınları bağışlar (17).

Padişah, kızını kim konuşturursa, ona verecektir (20).

Padişahın karısı, kıza bir çift kanarya hediye eder (21).

Çocuklar, hakim, vali yapılarak mükâfatlandırılır (45).

Deveyi bulana hediye verilecektir (50).

Padişah, oğlunu kurtardığı için, kızı oğluna alır (59).

Padişah, oğluna yardımcı olan otuz dokuz kızı cariye yapar (64).

Padişah, oğlunu iyileştiren kızı, oğlu ile evlendirir (64).

Tilki, kendisine yemek veren kızı padişah ile evlendirir (65).

Padişah, hazinesini soyanın kim olduğunu söyleyene dünyalığını verecektir (66).

Padişah, devleri kim öldürürse, kızını ona vereceğini söyler (67).

Q 40. **İyilik ile mükâfatlandırma**

Kız, yerde yatan insan şeklindeki kadına ve çocuğuna yardım ettiği için ondan kötülük görmez (19).

Q 45. **Misafirperverlik ile mükâfatlandırma**

Yılanların padişahı, kızını kurtaran oğlanı misafir eder (4).

Q 51. **Hayvanların şefkatlilik ile mükâfatlandırılması**

Delikanlı, annesinin verdiği ekmek parasıyla bütün parayı vererek kurtarır(4).

Q 53. **Kurtarma ile mükâfatlandırma**

Kahraman, ölmek üzere olan hayvanları, elindeki bütün parayı vererek kurtarır (4).

Padişahın oğlu, ölmek üzere olan hayvanları kurtarır; onlar da ona yardım ederler.(7).

Q 64. **Sabır mükâfatlandırılır**

Kırk gün, ölü bir delikanlının başında bekleyen kız, bu delikanlı ile evlenir (31).

Kırk gün, ölü delikanlının başında bekleyen kız, bu delikanlı ile evlenir (35).

Küçük kardeş, sabrın sonunda mutlu olur (**40**).

Küçük kız, sabreder ve sonunda mutlu olur (**41**).

Üvey kardeşi tarafından gözleri çıkarılarak yola bırakılan kız, uzun bir süreden sonra padişahın oğlu ile evlenir (**42**).

Hoca ve çavuştan kötülük gören kız, bir süre erkek kılığında çalıştıktan sonra, bütün olanları babası ile kocasına anlatır (**43**).

İyilik yapan kadın, fakir düşerse de, iyilik yaptığı delikanlı onu yanına alır (**52**).

Kadın, kendine yapılanlara karşılık sabreder; ülkenin başına geçer (**60**).

Aleaddin ve karısı onaltı sene kiliseye hizmet eder ve sonunda birbirlerine kavuşurlar (**63**).

Padişahın deli oğlunu iyileştiren kız, padişah tarafından oğlu ile evlendirilir (**64**).

Q 68.2. **Doğruluk mükâfatlandırılır**

Padişah, kızını, iyileştiren gence verir (**10**).

Hırsızlık niyetiyle yola çıkan adam, doğruluğu neticesinde zengin olur (**51**).

Q 80. **Korkusuzluk mükâfatlandırılır**

Kahraman, yedi devi öldürünce padişah tarafından mükâfatlandırılır (**67**).

Q 91. **Akıllılık (beceriklilik) mükâfatlandırılır**

Padişah, kızını kim güldürürse ona verecektir (**17**).

Padişahın oğlunu kurtaran kızı, padişah oğluna alarak mükâfatlandırır (**64**).

Keşişi getiren Keloğlan'a mükâfat olarak padişah, kızını verir (**66**).

Q 93. **Olağanüstü yardımla mükâfatlandırma**

Delikanlının kurtardığı hayvanlar, onun yapamayacağı işlerde yardımcı olurlar (**7**).

Anka Kuşu, yavrularını kurtaran genci sırtına alarak yeryüzüne çıkarır (**12**).

Q 94. **Tedavi ile mükâfatlandırma**

Padişahın küçük oğlu, babasının gözlerini iyileştirecek toprağı getirerek onu iyileştirir (13).

Q 111. **Zenginlikle mükâfatlandırma**

Yetim kız, devlerin verdiği hediyelerle zengin olur (30).

Q 111.4. **Altın yüzük vererek mükâfatlandırmak**

Q111.4.1. **Sihirli yüzük vererek mükâfatlandırmak**

Yılanların padişahı, kızının hayatını kurtaran gence sihirli bir yüzük hediye eder (4).

Q111.7. **Mücevher vererek mükâfatlandırma**

Padişahın oğlu, seyise söylediği bilgilerden dolayı altın verir (13).

Padişah, kızını konuşturan delikanlıyı kırk deve yükü altın mücevher ile mükâfatlandırır (20).

Devi yenmeyi başaran Bıcilo, zengin olur (28).

Padişahın oğlu, hizmetiçisine, yaptığı işlerden dolayı altın verir (39).

Padişah, köylünün istediği kadar altın alması için, hazinesine gönderir (47).

Fakir adam, hırsızlık için gittiği ev sakinleri tarafından verirler (51).

(T) Q 112. **Vezirlik vererek mükâfatlandırmak**

Padişah, kızını iyileştiren delikanlıyı vezir yapar (10).

Harun Reşit, ahlâkını beğendiği delikanlıyı kendisine vezir yapar (63).

Padişah, oğlunu vezir yapar (64).

Q 112.0.1. **Krallık vererek mükâfatlandırma**

Padişah, geri dönen oğlunu yerine padişah yapar (12).

Padişah, kendi yerine damadını (çobanın oğlunu) padişah yapar (25).

Padişah, kızını Sılik'e verir ve onu padişah yapar (67).

Q 114. **Hediye vererek mükâfatlandırma**

Devler, kıza hediye verirler (30).

Q 136. **Sahtekârlık - yalan**

Ağa, çobanın ücretini ödemez, "feleğin" vermediğini söyler (27).

Cadı karı, kızı yalan söyleyerek kandırır (**30**).

Büyük kardeşler, küçük kıza yalan söylerler (**39**).

Kadın, kocasına yalan söyler (**53**).

Kadın, "Böcek benim halamdı" diyerek yalan söyler (**56**).

Kadın, kızını methederek, çalışkan olduğunu ima eder (**56**).

Tüccarlar, Aleaddin'i kandırarak gemiye bindirirler (**63**).

Q 140. **Kerametler ve sihirli mükâfatlar**

Ailenin çok yalvarması neticesinde, duaları Allah tarafından kabul edilir ve karga şeklinde bir çocukları olur (**14**).

Ailenin yalvarması neticesinde duaları Allah tarafından kabul edilir ve yılan şeklinde bir çocukları dünyaya gelir (**24**).

Ailenin çok yalvarması ile Allah, dualarını kabul eder ve onlara kuş şeklinde bir çocuk verir (**24**).

Dev, delikanlıya sihirli bir taş verir (**41**).

Q 200. **Cezalandırmalar**

Q 211. **Öldürerek cezalandırma**

Fare, kendisine elini uzatmayan hanımını öldürür (**2**).

Padişah, horozu zalimce kestirir (**3**).

Yahudi, paçalanmak suretiyle öldürülür (**7**).

Yahudi oğlu, padişahın oğlunu öldürtür (**7**).

Su başını tutarak her ay bir kız yiyen dev, padişahın küçük oğlu tarafından öldürülür (**12**).

Peri kızının yerine geçerek, padişahın oğlu ile evlenen arap kızı, kırk katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır (**16**).

Sadullah, evlendiği iki hanımını boğarak öldürür (**18**).

Padişahın oğlu, sandalcının başını kestiri (**21**).

Deli kardeş, yemeğini döken adamı, bacaklarını ayırarak öldürür (**48**).

Köylüler, yanlışlık ile çobanı suya atarak öldürürler (**53**).

Keçelce'nin yengesini, köylüler linç ederek öldürürler (**55**).

Padişah, keşişin başını kılıçla kestirir (**60**).

Küçük kızı kaçıran ayı, yakılarak öldürülür (**62**).

Vezir Aleaddin, hançer ile, Frenk kralını öldürür (**63**).

Hırsızın, valinin oğlunun ve hırsızın annesinin, boyunları vurularak öldürülürler (**63**).

Tilki, dev anasını fırına atarak öldürür (**65**).

Padişah, keşişin başını kestirir (**66**).

Q 215. **Yamyamlık cezalandırılır**

Her ay bir genç kız yiyen dev öldürülür (**12**).

Kız, Sadullah'ı usturalı merdivenlerden aşağı atarak öldürür (**18**).

Bicilo ile arkadaşlarını yemek isteyen dev öldürülür (**28**).

Q 235. **Beddua ile cezalandırma**

Yaşlı kadın, testisini kıran padişahın oğluna beddua eder (**16**).

Kadının bedduası ile rüzgâr çıkar ve gemi batar; bütün gemiciler boğlurak ölürler (**60**).

Q 240. **Cezalandırılmış cinsi günahlar**

Q 241. **Zina cezalandırılır**

Kız, padişahın oğlundan intikamını alır (**21**).

Köpek ve kedi yavrusu dünyaya getirdiği zannedilen hanım, karanlık bir odaya hapsedilir (**40**).

Köpek ve kedi yavrusu, dünyaya getirdiği zannedilen hanım, beline kadar toprağa gömülür ve gelen giden tarafından yüzüne tükürülür (**41**).

Kıza sahip olmak isteyen imam ile çavuş, yıllar sonra suçlarının ortaya çıkması sonucu, cezalandırılırlar (**43**).

Kadının kocası, karısının sevgilisini öldürür (**53**).

Keçelce'nin yengesi, kocasını molla ile aldattığından linç edilerek öldürülür (**55**).

Kadına iftira eden bütün erkeklerin gözleri kör olur (**60**).

Zehirli ekmeği yiyen kadın ölür (**67**).

Sılik, Köse'nin başını kılıçla keser (**67**).

Q 260. **Aldatma cezalandırılır**

Delikanlı, dünya güzelini sihirli sopa ile eşek yapar ve herkesin hizmetini gördürür (**32**).

Kadın, kocasını Köse ile aldatır; kocası tarafından zehirlenerek öldürülür (**67**).

Q 262. **Sahtekârlık cezalandırılır**

Kavak ağacındaki peri kızının yerine geçerek padişahın oğlu ile evlenen arap kızı, öldürülerek cezalandırılır (**16**).

Çoban, ağasının rızkının ayarlandığı yerde, rızkını keser (**27**).

Delikanlı, sihirli hurmayı dünya güzeline yedirir ve boynuzları çıkar (**32**).

Delikanlı, sopayı dünya güzeline vurunca eşek olur (**32**).

Vaadelerini yerine getirmeyen büyük ablalar cezalandırılır (**40**).

Küçük kardeşlerine iftira eden ablalar cezalandırılır (**41**).

Kıza kötülük eden üvey anne ve kızı ölümle cezalandırılırlar (**42**).

Devleri kendisinin öldürdüğünü söyleyen adamı, kahraman, öldürerek cezalandırır (**67**).

Q 263. **Yalan cezalandırılır**

Padişahın oğluna yalan söyleyerek kız kardeşlerine iftira eden ablalar cezalandırılır (**40**).

Amcalarının oğluna yalan söyleyerek, kız kardeşlerine iftira eden ablalar cezalandırılırlar (**41**).

Q 302. **Kıskançlık cezalandırılır**

Üvey anne, kızı kıskanarak ona eziyet eder; kızın duası neticesinde bir rüzgâr çıkar ve kadını alır götürür (**30**).

Küçük kardeşlerine iftira eden kıskanç ablalar cezalandırılırlar (**40**).

Küçük kardeşlerine iftira eden kıskanç ablalar cezalandırılırlar (**41**).

Q 305. **Savaş yaparak cezalandırma**

Padişah savaşa gider (**7**).

Q 331.2. **Kibirlilik cezalandırılır**

Oğlu olan baba, kızı olan babayı küçük görür, kızın çalışkanlığını görünce utanır (**57**).

Q 414. **Cezalandırma: Diri diri yakma**

Bıcilo, devi diri diri yakarak öldürür **(28).**

Q 416.2.1. **Atın kuyruğuna bağlanarak cezalandırlır**

Padişahın oğlu, arap kızını kırk katırın kuyruğuna bağlayarak cezalandırırlar **(16).**

Üvey anne, katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır **(24).**

Beyoğlu, hain kızı atın kuyruğuna bağlayarak cezalandırır **(31).**

İhanet eden kız, atın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır **(34).**

İhanet eden kız, atın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır **(35).**

Büyük kardeşler, vaadlerini yerine getirmedikleri için, katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılar **(40).**

Büyük kardeşler, katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılırlar **(41).**

Üvey anne ile kızı, katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılırlar **(42).**

Q 431. **Sürgün ederek cezalandırma**

Oğlan, araptan, padişahı Kafdağı'nın arkasına göndermesini ister **(4).**

Padişah, evlenmek isteyen oğullarını evden dışarı atar **(20).**

Olağanüstü güzellikteki delikanlı uyurken, kız, göbeğine mum damlattığı için evden dışarı atılarak cezalandırılır **(23).**

Q 431.3. **İtaat etmediği için cezalandırma**

Vezir, padişahın hanımını kendisi ile beraber olmadığı için, üç çocuğunu öldürerek cezalandırır **(43).**

Q 433. **Hapsederek cezalandırma**

Kapıcı, zindana atılarak cezalandırılır **(18).**

Q 451.13. **Başı vurularak öldürülme**

Karı-koca, eşeği sattıkları adamın başını keserek öldürürler **(54).**

Mısır hükümdarı, kadın yalan söylediği için boynunu vurdurur **(58).**

Sılik, Köse'nin başını kılıçla keser **(67).**

Q 458. **Döverek (kamçılayarak) cezalandırma**

Fakir adam, sihirli sofrasını ve eşeğini alanları, tokmağı ile döver **(33).**

Adam, balıkçılar, cenaze sahipleri ve köylüler tarafından dövülerek cezalandırılır **(49)**

Q 499.7. **Evlilikte gururun kırılması ile cezalandırma**

Ablalarının iftirasına inanan padişahın oğlu, küçük hanımını kedi ve köpek yavrusu ile birlikte karanlık odaya hapsedilir **(40)**.

Ablalarının iftirasına inanan delikanlı, küçük hanımını beline kadar toprağa gömdürür ve gelen gidenin yüzüne tükürmesini emreder **(41)**.

Q 551.3.2.6. **Eşeğe çevirerek cezalandırma**

Delikanlı, kendisine kötülük eden dünya güzelini sihirli sopayla eşeğe çevirerek cezalandırır **(32)**.

Q 551.3.4 **Taşa çevirerek cezalandırma**

Padişah, gözlerinin kör olmasına sebep olan peri kızını isteyince, peri kızı üzerine su döker ve padişah taş kesilir **(13)**.

Q 570. **Ceza ve affetme**

İyilik ettiği halde, kardeşinden kötülük gören cömert kardeş, nekes kardeşi yanına alır **(10)**.

Padişahın küçük oğlu, kendisini kuyuda bırakan ağabeylerini affeder **(12)**.

Çoban, ağasını ve karısını affeder **(27)**.

R. ESİRLER ve KAÇAKLAR

R 0-R 99. **Esirlik**

R 0. Esirlik

R 10. Kaçırma

R 50. Esirlerin vaziyetleri

R 70. Esirlerin davranışları

R 100-R 199. **Kurtarmalar (Kaçma)**

R 100. Kurtarmalar

R 110. Esaretten kurtulma

R 130. Kaybolan veya terkedilen insanların kurtulması

R 150. Kurtarıcılar

R 170. Çeşitli kurtarma motifleri

R 200-R 299. **Firarlar ve takipler**

R 200. Firarlar ve takipler

R 210. Kaçmalar

R 220. Uçmalar

R 260. Takipler

R 300-R 399. **Sığınaklar ve tekrar ele geçmeler**

R 300. Sığınaklar ve tekrar ele geçmeler

R 310. Sığınaklar

R 350. Kaçanların tekrar ele geçirilmesi

R 13. **Hayvan tarafından kaçırılma**

Ayı, odun toplamaya giden küçük kızı kaçırır **(62).**

R 24. **Kıyafet değitirerek kaçırma**

Kız, kıyafet değiştirerek padişahın istediği keşişi kaçırır **(66).**

Kahraman, "sır keçesini" giyince görünmez olur ve devin kazanını, atını kaçırır **(67).**

R 39. **Çeşitli kaçırmalar**

Tüccarlar, öldürmek için kırk esiri gemiye bindirirler **(63).**

R 41. **Kule (hisar ve hapishane) ye hapsetme**

Padişahın deli oğlu bir kaleye hapsedilir **(64).**

R 41.3. **Zindana hapsetme**

Kapıcı, zindana hapsedilir **(18).**

Köylü zindana atılır **(47).**

Deli kadının kocası zindana hapsedilir **(50).**

Adamı, hapse atarlar. **(58).**

Padişah, evlenmek istemeyen oğlunu zindana hapseder **(68).**

Padişah, evlenmek istemeyen kızını zindana atar **(68).**

Çiftçi, tahsildarın şikâyeti üzerine hapse atılır **(70).**

R 41.3.4. **Kuyuya hapsetme**

Şehzadenin arkadaşı onu şartlarını yerine getirmesi için kuyuya atar **(7).**

Kadın kuyuya gömülür ve gelen giden taş atar **(60).**

Yaşlı kadın, kuyuya hapsedilir **(69).**

R 45. **Toprak yığınına hapsetme**

R 45.3. **Mağaraya hapsetme**

Ayı, küçük kızı mağaraya hapseder **(62).**

R 49.1. **Ağaca hepsetme**

Sırrı açığa çıkan delikanlı, ağacın kovuğunda, ayrı bir dünyada yaşar **(17).**

Kız, evden kaçar ve ağacın başına sığınır **(38).**

Kız, ağacın başında saklanır **(43).**

(T) R 49.4. **Odaya hapsetme**

Sadullah, kızları ıssız bir dağın başındaki eve hapseder **(18).**

Padişahın oğlu, küçük hanımını karanlık bir odaya hapseder **(40).**

Delikanlı, cadı karıyı bir yere hapseder **(41).**

R 110. **Esirlikten kurtulma**

Hırsız, hapisten çıkar (**63**).

R 111.1.13.1. **Ayının mağarasından kadının kurtarılması**

Köylü, küçük kızı ayının mağarasından kurtarır (**62**).

R 122. **Çeşitli kurtulmalar**

Ağacın kovuğunda yaşayan genç, Keloğlan tarafından sevgilisine kavuşturulur (**17**).

Köylü, kediyi para vererek çocukların elinden kurtarır (**45**).

Kadın, asılan adamı kurtarır (**60**).

Yaşlı kadın kuyudan çıkarılır (**69**).

(T) R 124. **Çocuğun sudan kurtarılması**

Teyzelerinin suya atttığı çocukları dul bir kadın kurtarır (**40**).

Cadı karısı tarafından suya atılan çocukları fakir bir adam kurtarır (**41**).

R 130. **Kaybolan veya terk edilen şahısların kurtarılması**

Ormana terk edilen çocuğu çoban kurtarır (**25**).

Üvey kardeşi tarafından gözleri oyularak yola terk edilen kızı yaşlı bir adam tarafından kurtarılır (**42**).

R 131. **Kaybolan veya terk edilen çocuğun kurtarılması**

Kaybolan küçük kızı, odun toplamaya gelen köylü kurtarır (**62**).

R 141. **Kuyudan kurtulma**

Şehzadeyi, arkadaşı şartları yerine getirdiği için kurtarır (**7**).

Kuyuya atılan kahraman, alt dünyadan, devi öldürdükten sonra Anka Kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar (**12**).

Bezirgân, kadını kuyudan çıkarır (**60**).

R 150. **Kurtarmalar**

Hz. İsa, boynu vurulacak olan adamı tanır ve onu ölümden kurtarır (**58**).

R 152. **Kocasını kurtaran kadın**

Hapse düşen fakir adam, deli karısı sayesinde kurtulur (**50**).

R 210. **Firarlar**

R 213. **Evden kaçma**

Küçük kız, Sadullah'tan kaçar (**18**).

Çocuklar evden kaçarlar (**32**).

Kızının başına bir bela geleceğini öğrenen adam, evini terk eder (**34**).

Ağa, göçünü ve ailesini alarak, evini terk eder (**35**).

Padişahın oğlu, kıza haber vermeden onu terk eder (**39**).

Deli kadın, yatağını ve danasını alır evi terk eder (**48**).

Keşiş, kızını padişahın oğluna vermemek için evini terk eder (**44**).

Deli kadın, kocasının korkusundan evden kaçar (**50**).

(T) R 219.3. **Ayıdan kaçma**

Bir ayı ile evlenen kız, onun olmadığı bir zamanda köylü tarafından kurtarılarak evine götürülür (**62**).

R 300. **Sığınaklar**

R 311. **Ağaca sığınma**

Turunçtan çıkan kız, padişahın oğlunu bir kavak ağacının başında bekler (**16**).

Sırrı öğrenilen delikanlı çam ağacının kovuğunda yaşar (**17**).

Devden kaçan kız, ağaca çıkarak oraya saklanır (**18**).

Babası tarafından öldürülmek istenen kız ağaca çıkarak orada saklanır (**31**).

Kız kuyuya girerek, kocasının kendisine hizmet etmesi karşılığında çıkacağını söyler (**36**).

Evden kaçan kız, geceyi ağacın başında geçirir (**38**).

Küçük kız, geceyi ağacın başında geçirir (**39**).

Babası tarafından öldürülmesi istenen kız, bir ağaca çıkarak orada saklanır(**43**).

Ortanca kız, mezarlıkta bir ağacın başında saklanır (**59**).

Kız, ağacın kovuğunda saklanarak, sabaha kadar orda kalır (**59**).

S. ANORMAL ZULÜMLER

S 0-S 99. Zalim akrabalar

S 0. Zalim akrabalar

S 10. Zalim anne baba

S 20. Zalim çocuk ve büyük çocuklar

S 30. Zalim üvey akrabalar

S 40. Zalim büyük anne ve büyük baba

S 50. Zalim kanuni akrabalar

S 60. Zalim eş

S 70. Diğer zalim akrabalar

S 100-S 199. Korkunç katilamlar ve satak bırakmalar

S 100. Korkunç katilamlar ve satak bırakmalar

S 110. Öldürmeler

S 140. Zalim terk edilmeler ve korunmasız bırakmalar

S 160. Sakat bırakmalar

S 180. Yaralama ve işkence

S 200-S 299. Zalimce kurban etmeler

S 200. Zalimce kurban etmeler

S 210. Satılan veya önceden söz verilen çocuklar

S 220. Çocuğun önceden söz verilmesinin sebepleri

S 240. Çocuklar farkında olmadan söz verirler

S 250. Önceden söz verilen çocuğun muhafazası

S 260. Kurbanlar

S 300-S 399. Terk edilmiş veya öldürülmüş çocuklar

S 300. Terk edilmiş veya öldürülmüş çocuklar

S 310. Çocuğun terk edilmesinin sebepleri

S 330. Çocuğun korunmasız bırakılmasının veya öldürülmesinin şartları

S 350. Terk edilen çocuğun alın yazısı

S 400-S 499. Zalim işkenceler

S 400. Zalim işkenceler

S 410. Zulmeden eş (kadın)

S 430. İstenmeyen kadının satışı

S 450. Toplumdan atılmış kadının kaderi

S 460. Diğer zalim işkenceler

S 11. **Zalim baba**

S 11.4. **Baba çocuğunu öldürmeyi planlar**

Padişah, küçük oğlunun karısını elinden almak için çeşitli yollara başvurur **(15).**

Baba, çocuklarını ormana terk eder **(31).**

Baba, kızlarına bakmaz, ormana terk eder **(40).**

Padişah, kızını evden dışarı atar **(46).**

S 20. **Çocuklar ve büyük çocuklar**

(T) S 21.6. **Zalim erkek kardeşler**

Büyük kardeşler, küçük kardeşlerini kuyunun içerisinde bırakıp giderler **(12).**

Çocukları, yaşlı kadını kuyuya atarlar **(69).**

(T) S 25.4. **Zalim ablalar**

Kıskanç ablaları, kız kardeşlerinin dünyaya getirdiği altın saçlı oğlanla, inci dişli kızı suya atarlar **(40).**

Hain ablalar, küçük kardeşlerinin dünyaya getirdiği çocukları suya attırıp yerine kedi ve köpek yavrusu koydururlar **(41).**

Büyük kardeşler, küçük kızı cadının bahçesinde bırakırlar **(61).**

S 31. **Zalim üvey anne**

Zalim üvey anne, evin bütün işlerini öksüz kıza yaptırır **(6).**

Üvey anne, kendi kızını padişahın oğluna verir **(24).**

Üvey anne, Ayşecik'i eziyet eder **(30).**

Üvey anne, üvey çocuklarına bakmaz; kocasından onları dışarı atmasını ister (31).

Anne, kuşun kalbini ve başını yiyen çocukları öldürmek ister (33).

Baba, kızına üvey anne getirir (42).

S 52. **Zalim kayınpeder**

Küçük oğlunun karısına âşık olan padişah, oğlunu öldürmek için, yapılması güç olan işlere gönderir (12).

S 62. **Zalim koca**

Padişahın oğlu, karısını tokmakla döver (9).

Kocası, kızı evden dışarı atar; acı ve ızdıraplar çektirir (23).

Kızın kocası, karısını, çocuğuyla birlikte dışarı atar (30).

Küzük kızı, padişah evin bodurumuna attırır (40).

Padişah, küçük hanımını köpek ve kedi yavrusu doğurdu diye beline kadar toprağa gömdürür; gelen giden yüzüne tükürür (41).

S 110. **Öldürmeler**

S 112. **Yakma ile öldürme**

Vezirin kızı, yanan halının üzerinden atlayınca yanarak ölür (61).

Küçük kızı kaçıran ayı, yakılarak öldürülür (62).

Tilki, dev anasını fırınıa atarak yakar (65).

S 117. **Atın arkasına bağlama ile öldürmek**

Padişahın oğlu, arap kızı katırın kuyruğuna bağlayarak cezalandırır (16).

Üvey anne, katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır (24).

Beyoğlu, hain kızı atın kuyruğuna bağlayarak cezalandırır (31).

İhanet eden kız, atın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır (34).

İhanet eden kız, atın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır (35).

Padişahın oğlu, vaadlerini yerine getirmeyen iki hanımını da atın kuyruğuna bağlayarak cezalandırır (40).

Delikanlı, kız kardeşlerine iftira eden büyük kardeşleri iki katırın kuyruklarına bağlatarak öldürtür (41).

Üvey anne ile kızı, katırın kuyruğuna bağlanarak cezalandırılırlar (**42**).

S 23. **Diri diri gömülme**

Arap karısı, delikanlıyı diri diri mezara gömer (**59**).

S 131. **Suda boğarak öldürme**

Keçelce'den kaçan molla nehirden geçerken boğularak ölür (**55**).

Kadın, kendisine kötülük eden gemiciler için beddua eder ve suda boğularak ölürler (**60**).

S 139. **Çeşitli zalim ölümler**

Karı-koca, eşeği sattıkları köylünün başını satırla keserler (**54**).

S 142. **Şahıs suya atılır ve terk edilir**

Hiçmetçi, kızı bilerek ırmağa atar (**31**).

Kıza sandık yapıp nehire atarlar (**37**).

Büyük kadınlar, küçük kızın çocuklarını suya atarlar (**40**).

Teyzeler, cadı karı vasıtasıyla çocukları bir sandık içerisinde suya attırırlar (**41**).

S 143. **Ormana terk etme**

Üvey anne tarafından istenmeyen çocuklar, babaları tarafından ormana terk edilir (**31**).

Fakir adam, kızlarına bakamadığından ormana terk eder (**40**).

Kızın kardeşi kızı ıssız bir ormana bırakarak gider (**43**).

S 146. **Çukura terk etme**

S 146.1. **Kuyuya terk etme**

Büyük kardeşler, küçük oğlanı kuyuda bırakırlar (**12**).

Yaşlı kadın, çocukları tarafından kuyuya atılır (**69**).

S 147. **Dağa terk etme**

Çocuk, padişah tarafından, öldü düşüncesiyle dağ başına bırakılır (**25**).

Üvey anne, kızı dağın başına terk eder gider (**30**).

Üvey anne, kızı ıssız bir yerde yalnız bırakıp gider (**42**).

S 162. **Sakat bırakma**

S 165. **Gözlerini oyarak sakat bırakma**

Üvey kız kardeş, fakir kızın gözlerini oyarak sakat bırakır (**42**).

S 260. **Kurbanlar**

S 262.1. **İnsan yiyen padişahın oğluna, periyodik olarak verilen kurbanlar**

Suyun başını bekleyen ejderhaya her ay bir kız kurban verilir (**12**).

Padişahın deliren oğluna yemesi için her hafta bir kız verilir (**64**).

S 302. **Öldürülen çocuklar**

Üvey anne, Ayşecik'in çocuğunu bıçakla keser (**30**).

Çavuş kadına sahip olamayınca çocuklarını keser (**43**).

S 352. **Terk edilen çocuklara hayvan yardım eder**

Padışahın öldürerek dağ başına terk ettiği, çocuğu keçi emzirir (**25**).

S 400. **Zâlim zulmetmeler**

S 410. **Zâlim karı**

Hizmetçi küçük kızı kıskanır, kendi kızını padışahın oğluna vermek ister (**31**).

Delikanlıyı, kocasından kıskanan kadın, kıyasıya döver (**32**)

T. CİNSİYET

T 0-T 99. Aşk

T 0. Aşk

T 10. Âşık olmak

T 30. Sevgililernin karşılaşmaları

T 50. Kur yapma

T 70. Sevgiliyi hakir görme

T 80. Trajik aşk

T 90. Çeşitli aşk motifleri

T 100-T 199. Evlilik

T 100. Evlilik

T 110. Olağandışı evlilik

T 130. Evlenme âdetleri

T 150. Düğünlerde mutlu olmalar

T 160. Evliliğin yerine getirilmesi

T 200-T 299. Evlilik hayatı

T 200. Evlilik hayatı

T 210. Evlilikte sadakat

T 230. Evlilikte sadakatsizlik

T 250. Evlilik hayatın diğer durumları

T 280. Karı ve kocanın karekterleri

T 300-T 399. Namus ve bakirelik

T 300. Namus ve bakirelik

T 310. Bakirelik ve iffetlilik

T 320. İstenmeyen sevgiliden kaçış

T 330. İstek duyan münzeviler

T 350. Birlikte uyuyan bakire

T 360. Namus ve bakirelik - Çeşitli

T 400-T 499. Uygun olmayan evlilik ilişkileri

T 400. Uygun olmayan evlilik ilişkileri

T 410. Nikâh düşmeyen akraba ile zina ilişkisi

T 450. Fahişelik ve birlikte yaşama

T 460. Cinsel sapıklıklar

T 470. Uygun olmayan evlilik ilişkileri ile ilgili çeşitli motifler

T 500-T 599. Hamile kalma ve doğum

T 500. Hamile kalma ve doğum

T 510. Olağanüstü hamilelik

T 540. Olağanüstü doğum

T 550. Anormal doğumlar

T 570. Gebelik

T 580. Doğum

T 590. Hamile kalma ve doğumla ilgili çeşitli motifler

T 600-T 699. Çocukların bakımı

T 610. Çocukların bakımı

T 600. Çocukların büyümesi ve bakımı

T 640. Gayrimeşru çocuklar

T 670. Çocukların uyumu

T 680. Çocukların bakımı ile ilgili çeşitli motifler

T 10. **Âşık olma**

Peri kızının resmini gören padişah ona âşık olur, gözlerini kaybeder **(13).**

Kız, delikanlıya âşık olur **(20).**

Çok güzel olan kıza, delikanlı âşık olur **(20).**

Mısır padişahının oğlu, kıza âşık olur **(37).**

T 11. **Görmeden âşık olma**

Kız, Mısır padişahının oğluna görmeden âşık olur (**37**).

T 11.3. **Rüyada âşık olma**

Padişahın kızı, padişahın oğluna cinler vasıtasıyla rüyasında âşık olur (**68**).

T 15. **İlk görüşte âşık olma**

Padişah, sihirli suda güzelleşen kıza ilk görüşte âşık olur (**6**).

Padişahın oğlu, karga kızı görür görmez âşık olur (**14**).

Padişahın oğlu, kızı görür görmez âşık olur (**44**).

T 16.2. **Adam, ölümsüz olan güzel kızın vücudunu görünce âşık olur**

Padişahın oğlu, türbede yatan kıza âşık olur (**42**).

T 22. **Sevgilinin önceden bilinmesi**

T 22.1. **Doğmadan önce, evlenecekleri belirlenen sevgili**

Yaşlı adam, çocuğu olmayan padişaha, hanımıyla yemesi için bir elma verir; doğacak çocuğun, yanakları da elma renginde olan bir evleneceğini söyler (**5**).

T 22.3. **Kocanın önceden bilinmesi**

Yaşlı adam, padişaha, kızının çobanın oğlu ile evleneceğini söyler (**25**).

Yaşlı adam, padişaha, kızının zenci bir köle ile evleneceğini söyler (**26**).

T 24. **Aşka düşme**

T 24.1. **Aşk hastalığı**

Kız, Mısır padişahının oğluna âşık olunca, derdinden hasta olur (**37**).

Sevgilisini kaybeden şehzade kederinden aşk hastalığına tutulur (**38**).

Bağdat valisinin oğlu, Vezir Alaaddin'in aldığı kızın derdinden hasta olur (**63**).

Padişahın kızı, rüyasında cinlerin gösterdiği oğlana âşık olur, hastalanır (**68**).

Padişahın oğlu rüyasında cinlerin gösterdiği kıza âşık olur, hastalanır (**68**).

T 24.2. **Aşk için bayılma**

Hasan Bey, Halep Beyinin kızını görünce âşık olur, düşer bayılır **(8).**

Peri kızının resmini gören padişahın küçük oğlu, ona âşık olur, düşüp bayılır **(13).**

Çoban, kızı görünce düşüp bayılır **(27).**

Padişahın oğlu, keşişin kızını görür görmez düşer bayılır **(44).**

Padişahın oğlu, kızı görür görmez düşüp bayılır **(61).**

T 35. **Sevgililerin randevuları.**

Padişahın oğlu turunçtan çıkan kızı ağaca bırakarak, kendisi elbise getirmek için gider; ancak döndüğünde başka biriyle karşılaşır **(16).**

T 61. **Nişanlanma**

Delikanlı, kızı ister, nişanlanır **(36).**

Delikanlı, başka bir kızla nişan yapar **(36).**

Hasbahçede, padişahın oğluna nişan yapılır **(38).**

T 61.5.3. **Doğmadan birbirleri ile evlenecekleri kararlaştırılan çocuklar**

Kâhin, padişaha kızının zenci köle ile evleneceğini söyer **(25).**

Ormandaki yaşlı adam, padişahın kızının, çobanın oğlu ile evleneceğini söyler **(26).**

T 68. **Armağan olarak prensesin teklif edilmesi**

Padişah, hazinesini kimin soyduğunu söyleyene kızını verecektir **(66).**

Padişah devleri öldürene kızını vecektir **(67).**

(T) T 69.1.3. **Aynı anne babadan kırk kızla evlenme**

Padişahın kırk oğlu, diğer padişanın kırk kızı ile evlenmek isteerler **(20).**

T 69.5. **Kızını fakir ile evlendirerek cezalandıran adam**

Adamın yakasının kiri üzerine kızı ile münakaşa eden padişah ceza olarak , kızını şehrin en tembeli ile evlendirir **(11).**

T 71. **Aşkta kadının hakir görülmesi**

Kahramanın annesi, oğlunun karga şeklindeki bir kızla evlenmesine karşı çıkar **(14).**

Mısır padişahının, oğlu daha önce hakir gördüğü Gülbahar'ın peşine düşer **(37).**

T 72. **Kadın hakir görüldükten sonra (aşkı) kazanır**

Dünya güzeli olan karga kız, padişahın oğlu ile evlenir **(14).**

Mısır padişahının oğlu, kızı hakir görür, sonra onunla evlenir **(37).**

T 90. **Çeşitli aşk motifleri**

Padişahın oğlu, kavak ağacına âşık olur **(16).**

Padişahın oğlu, kıza âşık olur **(16).**

T 91. **Aşkta eşitsizlik**

Padişahın kızı, çobanın oğlu ile evlenir **(25).**

Padişahın kızı, zenci köle ile evlenir **(26).**

Fakir kız, padişahın oğlu ile evlenir **(31).**

T 91.5.1. **Aşkta kız zengin, erkek fakirdir**

Çoban Mahmut padişahın kızı ile evlenir **(46).**

T 91.6.2. **Kral (prens) aşağı seviyeden bir kıza âşık olur**

Padişahın oğlu, ormanda ağacın başında bulduğu fakir kız ile evlenir **(18).**

Fakir kız, padişahın oğlu ile evlenir **(38).**

Fakir kız, padişahın oğlu ile evlenir **(43).**

Padişahın oğlu, fakir bir kız ile evlenir **(61).**

Padişah, oğlunu, kendisini kurtaran kız ile evlendirir **(64).**

T 91.6.4. **Prenses aşağı seviyeden birine âşık olur**

Çoban Mehmet, padişahın kızı ile evlenir **(46).**

T 92. **Aşkta rakip**

Padişahın oğlu kızı görür görmez eski nişanlısından vazgeçerek, yüzüğü kızın parmağına takar **(38).**

T 92.11. **Aynı kız için rakiplerin muhalefetleri**

Baba-oğul, aynı peri kızına âşık olurlar **(13).**

T 100. **Evlilik**

Kırk delikanlı, kırk kız ile evlenir **(20).**

T 102. **Kahraman geri döner ve ilk sevgilisiyle evlenir**

Delikanlı, babasının evine geri döner ve ilk sevgilisiyle evlenir **(12).**

T 110. **Olağanüstü evlilik**

Padişahın küçük oğlu, at şeklindeki peri kızı ile evlenir **(13).**

Padişahın oğlu, karga şeklindeki kız ile evlenir **(14).**

Padişahın oğlu, kurbağa ile evlenir **(15).**

Padişahın kızı, kendisini güldüren maymun şeklindeki delikanlı ile evlenir **(17).**

Kız, peri padişahının oğlu ile evlenir **(23).**

Kız, yılan ile evlenir **(24).**

Kız, kuş ile evlenir **(24).**

Padişahın oğlu, peri kızı ile evlenir **(59).**

Küçük kızın, ayıdan bir çocuğu olur **(62).**

T 111. **Ölü veya tabiat üstü bir varlıkla evlenme**

Padişahın oğlu, türbede yatan kızın koluna sihirli pazubant takınca, kız dirilir ve onunla evlenir **(42).**

T 118. **Kız (adam) bir canavar ile evlenir**

Kızın evlendiği adam, aslında insan eti yiyen bir devdir **(18).**

T 121. **Evlilikte eşitsizlik**

Çoban, padişahın kızı ile evlenir **(46).**

Padişah, fakir bir kız ile evlenir **(65).**

T 121.1. **Asil bir erkek, aşağı seviyeden bir kız ile evlenir**

Şehzade, fakir bir adamın kızı ile evlenir **(5).**

Padişahın oğlu, ağacın başında bulduğu fakir bir kız ile evlenir **(18).**

T 121.3.1. **Prenses aşağı seviyeden bir erkekle evlenir**

Fakir oğlan, padişahın kızı ile evlenir **(4).**

(T) T 127. **Maymun ile evlenme**

Padişahın kızı, kendisini güldüren maymun ile evlenir **(17).**

T 130. **Evlenme âdetleri**

Karaböcek, çiftçiye, yılana ve fareye evlenme teklif eder **(2).**

Balta Bıyık, "Allah'ın emri, peygamberin kavli ile" Hasan Beyden kızını ister **(8).**

Padişah, kızına kırk deve yükü çeyiz verir **(20).**

Yılan, evlenmek istediğini padişahın sarayını sallayarak belli eder **(24).**

Padişah, oğluna kız beğenmek için memleketindeki kızları hasbahçede toplar **(39).**

Düğünde at oynatılır **(44).**

Gelin alayı köye gelir ve kına gecesine başlanır **(55).**

Keçelce, düğün alayının önüne çıkar **(55).**

(T) T 130.1. **Dünür olma**

Atlar süslenir, yengeler düğünün önünde, davul zurna eşliğinde dünür giderler **(1).**

Delikanlı, annesini padişaha dünür gönderir **(4).**

Padişahın hanımı, oğlu için dünür gider **(5).**

Balta Bıyık, Halep Beyi'nin kızına dünür gider **(8).**

Padişahın oğlu, annesini, kargayı kendisine alması için dünür gönderir **(14).**

Padişahın oğlu, padişahın kızına annesini dünür gönderir **(21).**

Padişah, üç vezirinin kızına dünürcü olur **(24).**

Oğlan, annesini padişaha dünür gönderir **(28).**

Padişahın oğlu, olağanüstü güzelliklere sahip kıza dünür gönderir **(42).**

Padişah keşişin kızına dünür gider **(44).**

Çoban Mehmet, annesini padişahın kızına dünür gönderir **(46).**

Bey, "Allah'ın emri, peygamberin kavliyle senin kıza dünür geldim" der **(56).**

Padişah, üç vezirini alır ve cadının kızına dünür gider **(61).**

T 131. **Evlenme şartları**

Karaböcek, çiftçiye,yılana ve fareye kendisiyle evlendiğinde ne ile döveceğini sorar **(2).**

Padişahın oğlu, yaşlı ihtiyarın verdiği elmanın renginde yanağı olan kızla evlenecektir **(5).**

Halep Beyi, evlenmek için kırk kat elbise ister **(8).**

Peri kızı, kendisi ile evlenmek isteyen padişahtan sihirli iplik ve leğenini ister **(13).**

Padişah, kızını kim güldürürse kızını ona verecektir **(17).**

Küçük kız, padişahın oğlu ile evlenmek için:

a) Usturalı kırk merdiven

b) Aslan ve kaplanın bekçi olmasını

c) Çarşıdan eve birşey getirilmemesini ister **(18).**

Padişah, kim başının üzerinde süt tasını dökmeden direğe çıkıp inerse, kızın ona verecektir **(20).**

Kızın babası, kızını üç delikanlıya vermek için:

a) Birinci delikanlıdan yüz altın,

b) İkinci delikanlıdan iki yüz altın,

c) üçüncü delikanlıdan üç yüz altın ister **(20).**

Öksüz kız, annesinin nasihatı üzerine padişahtan kirpi postundan kaftan, ateş içerisinde bir mangal ister **(24).**

Padişah, kızını, ormanda ilk rast gelen delikanlıya verecektir **(26).**

Kız, kocasının kendisine hizmet etmesi durumunda evlenebileceğini söyler **(30).**

Karısı ölen adam, karısının terlikleri kimin ayağına olursa onunla evlenecektir **(38).**

Cadı, kızını vermesi karşılığında yüzüğünün ağırlığınca altın ister **(61).**

Padişah, kızını vermek için keşişi ister **(66).**

Padişah, devin kazanı ve atının getirilmesi karşılığında kızını verecektir **(67).**

(T) T 131.11. **Ok atarak evlenme**

Padişahın üç oğlu, babalarının attığı okların düştüğü yerlerdeki kızlarla evlenirler **(15)**.

T 135. **Düğün merasimi**

Padişahın isteklerini, arabın yardımı ile yerine getiren delikanlının düğünü yapılır **(4)**.

T 136.3 **Düğün**

Kırk gün kırk gece düğün yapılır **(5)**.

Kırk gün kırk gece düğün ederler **(6)**.

Sırma Saç'a, kırk gün kırk gece düğün yaparlar **(7)**.

Kırk gün kırk gece düğün yapılır **(14)**.

Padişahın oğlu, toy düğün yapar **(18)**.

Düğün olur, kırk gün kırk gece eğlenilir **(20)**.

Kırk gün kırk gece eğlence düzenlenir **(21)**.

Kırk gün kırk gece düğün olur **(24)**.

Padişahın kızı ile çobanın oğlu evlenirler **(25)**.

Kırk gün kırk gece düğün yapılır **(26)**.

Kırk gün kırk gece düğün olur **(30)**.

Kırk gün kırk gece düğün yapılır **(32)**.

Üç gün üç gece düğün ederler **(37)**.

Padişahın oğlu ile kız yeniden evlenirler **(38)**.

Kırk gün kırk gece düğün yaparlar **(39)**.

Padişahın oğlu, ağacın kovuğunda bulduğu kız ile evlenir **(43)**.

Bey, kendi törelerine göre düğün yapar **(56)**.

Padişah, oğluna yeniden kırk gün kırk gece düğün yapar **(59)**.

Padişah, oğlunu evlendirir ve kırk gün kırk gece düğün olur **(64)**.

Kızın dayısı ile padişahın kızına kırk gün kırk gece düğün yapılır **(66)**.

Kırk gün kırk gece düğün olur **(68)**.

T 145. **Çok eşle evlenme**

T 154.0.1. **Birden fazla hanımla evlenme**

(T) T 145.1.4. **İki kız ile evlenme**

Padişahın küçük oğlu iki kızla evlenir **(20).**

Padişahın ikinci hanımı da kız doğurur ve padişahtan saklanır **(21).**

(T) T 145.1.5. **Üç kız ile evlenme**

Padişahın oğlu, üç kızla evlenir **(40).**

Kahraman, amcasının üç kızı ile evlenir **(41).**

Padişahın oğlu, üç kız ile evlenir **(44).**

Vezir Aleaddin, üç kız ile evlenir **(63).**

T 146. **Birden fazla kocayla evlilik**

Kız, hem Yılan Bey ile, hem de kuş olan delikanlı ile evlenir **(24).**

T 162. **Zorla evlilik**

Üvey anne, kızını zorla bir yılan ile evlendirir **(24).**

Padişahın oğlu, vezirin kızını severek almaz **(38).**

T 210.1. **Sadık kadın**

Beyoğlu ile evlenen kız, çocukları öldürülmesine rağmen, kocasına sadık kalarak çavuşa teslim olmaz **(43).**

T 230. **Evlilikte sadakatsizlik**

Kadın, kocasını hoca ile aldatır **(32).**

Kadın, sevdiğini içeri alır **(53).**

Keçelce'nin yengesi, dayısını hoca ile aldatır **(55).**

Kadın, kendisini çok seven kocasını tanımaz ve onu terk eder **(58).**

Bey, kendisine gülen hanımını boşar **(65).**

Kadın, kocasını Köse ile aldatır **(67).**

T 253. **Kadın dırdırı**

Kadının "dırdırı", kocasını hırsız yapar **(51).**

Yaşlı kadın, çok konuşup, her şeye karıştığı için çocukları tarafından kuyuya atılır **(69).**

T 254. **Sadakatsiz kadın**

Kadın, kocasını bir başkasıyla aldatır **(53).**

Hz. İsa'nın duasıyla dirilen kadın, kendisini mezarın başında beş yıl bekleyen kocasına ihanet eder **(58).**

Kadın, kocasını Köse ile aldatır **(67).**

T 256. **Karı koca arasındaki tartışmalar**

Padişahın oğlu, karısına"Hangimiz daha güzeliz?" diye sorduğunda, kadın kendisinin daha güzel olduğunu söyler **(9).**

T 320. **Arzu edilmeyen sevgiliden kaçma**

Kardeş i tarafından aslında insan eti yiyen bir adama verilen kız, kaçar **(18).**

Padişahın oğlu, kızı görünce, eski sevgilisinden vazgeçer **(38).**

Beyoğlunun karısı, yolda kendisine sahip olmak isteyen çavuştan kaçar **(43).**

T 320.1. **Sadakatsizlik ispat edilir**

Hanımına yapılan iftiralara inanan padişah, uzun bir süreden sonra, onun doğruluğuna inanır **(40).**

Karısına yapılan iftiralara inanan delikanlı, uzun süreden sonra karısının dürüst olduğuna inanır **(41).**

T 376. **Düğün hazırlıkları**

Öksüz kızı gerdeğe koymak için süsler, giydirirler **(24).**

Kızın babası, düğün hazırlıkları yapar **(38).**

T 400. **Uygun olmayan evlilik ilişkileri**

Padişahın oğlu, at şeklindeki peri kızı ile evlenir **(13).**

Padişahın oğlu, karga şeklindeki bir kız ile evlenir **(14).**

Padişahın oğlu, kurbağa şeklindeki bir kız ile evlenir **(15).**

Vezirlerin kızları ve öksüz kız bir yılanla evlenir **(24).**

Öksüz kız, kuş şeklindeki delikanlıyla evlenir **(24).**

T 411.1. **Kızı ile evlenmek isteyen baba**

Annesinin vasiyet ettiği şekilde, papuçları kızın ayağına olunca, adam

kızı ile evlenmek ister **(38).**

T 500. **Hamile kalma ve doğum**

T 511. **Yemeden hamile kalma**

T 511.1. **Meyve yiyerek hamile kalma**

T 511.1.1. **Elma yiyerek hamile kalma**

Ak sakallı ihtiyarın verdiği elmayı yiyen padişahın hanımı hamile kalır **(5).**

T 526. **Dua neticesinde hamile kalma**

Dua neticesinde kadının karga şeklinde bir çocuğu olur **(14).**

Çocuğu olamasını isteyen kadın, Allah'a dua eder ve yılan şeklinde bir çocuğu olur **(24).**

T 532. **Diğer temas yolları ile hamile kalma**

T 532.1.1.1. **Gül koklayarak hamile kalma**

Gülleri koklayan kız hamile kalır **(42).**

T 540. **Mucizevi doğum**

Kadın, karga şeklinde bir çocuk dünyaya getirir **(14).**

Kız, saçında anahtar, göbeğinde kilit olan bir oğlan çocuğu doğurur **(23).**

Padişahın karısı, bir yılan dünyaya getirir **(24).**

Peri kızı, olağanüstü güzellikte bir çocuk dünyaya getirir ve gözden kaybolur **(59).**

T 551. **Çocuk ve olağanüstü organları**

Kızın, ayıdan olan çocuğunun belden yukarısı insan, belden aşağısı hayvan şeklindedir **(62).**

T 554. **Hayvan doğuran kadın**

Kadın, duası neticesinde bir karga doğurur **(14).**

T 554.7. **Yılan doğuran kadın**

Kadın, dua eder ve bir yılan doğurur **(24).**

T 563. **Doğum esnasında vücutta bulunan işaretler**

Peri padişahının oğlu ile evlenen kız, saçında anahtar, göbeğinde kilit

olan bir çocuk dünyaya getirir **(23).**

T 581. **Doğum şartları ve yeri**

T 581.2.1. **Ölü gibi olan kadının mezarında bulunan çocuk**

Öldüğü için mezara konan kızın, mezarda çocuğu dünyaya gelir **(42).**

T 587. **İkizlerin doğumu**

Üç kız kardeşten, en küçüğü ikiz çocuk dünyaya getirir **(40).**

Üç kız kardeşten en küçüğü, altın saçlı ve inci dişli ikiz çocuklar dünyaya getirir **(41).**

T 589. **Doğumla ilgili çeşitli motifler**

Çocuk, kırk günü doldurmadan dışarı çıkarılmaz **(21).**

Doğum yapan kız, kırk gün geçmediğinden yalnız başına kalmaktan korkar **(24).**

Peri kızı, doğum yapınca gözden kaybolur **(59).**

T 611. **Çocukların emzirilmesi**

Mezarda dünyaya gelen çocuk, ölü annesini emerek büyür **(42).**

Padişahın torununa süt anne bulunur **(59).**

T 685. **İkizler**

Küçük kardeşin dünyaya getirdiği ikiz çocuklar, teyzeleri tarafından suya atılırlar **(40).**

Küçük kızın dünyaya getirdiği ikiz çocukları, cadı karısı suya atar **(41).**

T 685. **İkizlerin düşmanı**

Kıskanç teyzeler, yeğenlerini suya atarlar **(40).**

Kıskanç teyzeler, yeğenlerini öldürmek için değişik yollara başvururlar **(41).**

T 685.1. **İkizlerin maceraları**

Suya atılan ikizleri dul bir kadın kurtarır **(40).**

Suya atılan ikizleri fakir karı-koca bulur **(41).**

U. HAYATIN TABİATI

U 0-U 99. Hayatın eşitsizlikleri

U 0. Hayatın eşitsizlikleri

U 10. Adalet ve adaletsizlik

U 30. Güçlünün hakları

U 60. Zenginlik ve yoksulluk

U 100-U 299. Hayatın tabiatı ile ilgili çeşitli motifler

U 110. Aldatmanın ortaya çıkması

U 120. Tabiat kendini gösterir

U 130. Alışkanlığın gücü

U 140. Bir insanın gıdası başka bir insan için zehirdir

U 150 Fakirlerin ilgsizliği

U 160. En kötüyü suçlarken kendisine gelen felaket

U 170. Körlerin davranışları

U 180. -

U 210. Kötü yönetici, kötü ceza

U 220. Zorla yaptırılan barış geçersizdir

U 230. Günahın tabiatı

U 240. Vücuda hükmeden beynin gücü

U 250. Hayatın kısalığı

U 260. Hayatın bölümleri

U 270. Güvenlik vurdumduymazlık getirir

U 10. **Aldatmalanın ortaya çıkması**

Peri kızının yerine geçen arap kızı cezalandırılır **(16).**

Köylü, aldatıldığını anlayınca, fakir adamın evine gider **(54).**

U 60. **Zenginlik ve yoksulluk**

Baba ve iki oğlu çok fakirdir **(10).**

İki kardeşten biri zengin, diğeri fakirdir **(41).**

Anne ve oğul çok fakirdir **(46).**

Karı-koca fakirdir **(51).**

Fakir adam, odun satarak geçimini sağlamaktadır **(54).**

Fakir adam, küçük kızın kazandığı para ile zengin olur **(57).**

U 62. **Fakir aile, sihirli mücevher vasıtasıyla zengin olur**

Fakir aile, sihirli narlar sayesinde zengin olur **(46).**

Karısının zorlaması üzerine hırsızlığa giden adam, doğruluğu sayesinde zengin olur **(51).**

U 110. **Aldatmanın ortaya çıkması**

Padişah, yıllar sonra, hanımına ablalarının iftira ettiğini anlar **(40).**

Delikanlı, yıllar sonra, karısına ablalarının iftira ettiğini anlar **(41).**

Padişahın oğlu, türbede yatan kızın canlanıp, gerçekleri anlatmasından sonra, üvey anne ve kızının kendisini aldattığını anlar **(42).**

Aldatma ortaya çıkar **(66).**

Kocasını Köse ile aldatan kadın, zehirlenerek cezalandırılır **(67).**

U 230. **Mezarın tabiatı**

Kızın defnedildiği mezarın kapakları açılıp kapandıkça, "Muradına nail olmayan dilber!.." diye ses çıkarır **(42).**

V . DİN

V 0 -V 99. **Merasimler**

V 0. Dinî merasimler

V 10. Dinî kurban etmeler

V 20. Günahların itirafı

V 30. Kutsal ayin

V 40. Takdis ayini

V 50. Duâ

V 60. Cenaze merasimleri

V 70. Dinî ziyafetler ve oruç

V 80. Çeşitli dinî merasimler

V 100-V 199. **Dinî binalar ve nesneler**

V 100. Dinî binalar ve nesneler

V 110. İbadet yeri

V 120. Putlar, heykeller

V 130. İbadetle ilgili diğer mukaddes nesneler

V 140. Mukaddes emanetler

V 150. Çeşitli mukaddes emanetler

V 200-V 299. **Mukaddes şahıslar.**

V 200. Mukaddes şahıslar

V 210. Dinin kurucuları

V 220. Azizler, evliyalar

V 250. Bakire Meryem

V 290. Diğer mukaddes şahıslar

V 300-V399. **Dini inanışlar**

V 300. Dini inanışlar

V 310. Muayyen dinî inanışlar

V 320. Kâfirler, inanmayanlar

V 330. Bir dinden diğer bir dine dönme

V 340. İnanmayanlara gösterilen mucizeler

V 350. Dinler arasında mücadele

V 360. Hıristiyanların ve Musevîlerin birbirleri hakkında oluşturdukları gelenek

V 380. Çeşitli dinî inanışlar

V 400-V 499. Dinî kuvvetler

V 410. Sadaka ve yardımseverlikle makâfatlandırma

V 500-V599. Çeşitli dinî motifler

V530. Hacılar

V 30. **Dinî merasimler**

Padişahın büyük kızı nikâhlanır **(59).**

V 52. **Duanın esrarengiz gücü**

Kadın heykeli, hocanın duasıyla canlanır **(9).**

Kadın, Allah'a, "Çocuğum olsun da isterse karga olsun" diye dua eder ve kadın bir karga dünyaya getirir **(14).**

Kadın, "Çocuğum olsun da yılan olsun" şeklinde duada bir bulunca, yılan dünyaya getirir **(24).**

Hz. İsa, ölen kadın için dua edince, dirilir **(58).**

Kadın, Allah'a canını alması için dua edince, ölür **(60).**

Kadının duası üzerine rüzgâr çıkar, kendisine kötülük eden gemiciler boğularak ölür **(60).**

(T) V 56. **Namaz**

(T) V 56.1. **Beş vakit namaz**

Çoban, yolda namaz kılan bir adam görür **(27).**

(T) V 56.1.1. **Sabah namazı**

Padişah, sabah namazını kıldıktan sonra eve gider **(13).**

Adam, sabah namazına giderken, yolda, yeni doğmuş bir çocuk bulur **(67).**

(T) V 56.1.5. **Yatsı namazı**

Yaşlı ihtiyar, padişaha elmayı Cuma günü yatsı namazından sonra yemesini söyler **(5).**

Hırsızlık yapmaya teşvik edilen koca, yatsı namazı kıldıktan sonra hırsızlık yapmaya çıkar **(51).**

(T) V 56.5. **Ölmeden önce kılınan iki rekât namaz**

Kadın, iki rekât namaz kılar **(60).**

(T) V 56.6. **Bir işi yapmaya başlamadan önce iki rekât namaz kılma**

İhtiyar adam, padişaha çocuğunun olması için verdiği elmayı, Cuma gecesi, yatsı namazından sonra iki rekât namaz kılınca yemesini ve hanımı ile yatmasını söyler **(5).**

Üç arkadaş yol namazlarını kılarlar **(20).**

Geyik, padişahın oğlundan abdest alıp, iki rekât namaz kılmak için izin ister **(31).**

Gerdek gecesi kız, iki rekât namaz kılmak ister **(38).**

Keçelcenin yengesi, ziyarete dua edeceği zaman iki rekât namaz kılar **(55).**

V 57. **Duanın maksadı**

V 57.4. **Çocuk sahibi olmak için dua**

Padişah, çocuğu olması için dua eder **(5).**

Kadın, tek çocuğu olsun da karga olsun ve kazıklara binsin diye dua eder **(14).**

Padişahın karısı, çocuk sahibi olmak için dua eder **(24).**

Kadın, "Kurban olduğum Allahım! Tek bi dene oğlum olsun da yılan olup delüklere ahsın!" diye dua eder **(24).**

(T) V 57.5. **Zengin olmak için dua etme**

Kadın, zengin olmak için Allah'a yalvarır **(51).**

Fakir adam, zengin olmak için Allah'a dua eder **(52).**

(T) V 57.7. **Zor durumdan kurtulmak için dua etme**

Çoban, serçenin kaçırdığı koyunun geri gelmesi için Allah'a dua eder **(1).**

Şehzade, akrep sokanları okumak suretiyle iyi eder **(5).**

"Ya Rabbi! Şehzadeye yardım et" **(13).**

Kız, sıkıntıdan kurtulmak için Allah'a dua eder **(23).**

Kızın duası neticesinde rüzgâr çıkar ve cadı karıyı alır götürür **(30).**

Kız, üvey annesini görmemek için dua eder **(30).**

Kadın, zor durumdan kurtumak için, namazda dua eder **(60).**

Şeyh İbrahim, Vezir Aleaddin'in kurtulması için Allah'a dua eder **(63).**

V 58. **Merasim olarak ibadet**

(T) V 58.6. **Namaz kılmadan önce abdest alma**

Kadın, abdest alır ve namazını kılar **(60).**

V 60. **Cenaze merasimleri**

Hasan Bey öldü diye, halk cenaze hazırlığı yapar **(8).**

Padişahın gelini öldü diye, cenaze hazırlığı yapılır **(24).**

Hacı, köyden geçerken bir cenazeye rastlar **(49).**

V 69.2. **Çocukların nikâhı**

Büyük bey nikâhlanır **(59).**

V 110. **İbadet yeri**

V 111. **Kiliseler**

Kız, keşişi kilisede çocuk okuturken bulur **(60).**

Vezir Aleaddin, onaltı sene kiliseye hizmet eder **(63).**

V 112.2. **Camiler**

Terzi camiye gider **(10).**

Padişahın oğlu, camiye giderken bir at nalı bulur **(18).**

Kızların ağabeyi camiye giderken, kapıda oturan dervişi görür **(19).**

Tüccarın oğlu, camideki teneşirlikte sabahlar **(63).**

V 113. **Türbeler - Ziyaret**

Karı-koca, çocukları olması için kutsal ziyaretlere giderler **(14).**

Kızın yattığı yer bir türbedir **(42).**

V 120. **Putlar, heykeller**

Kadın ve kocası putlara söz verirler **(58).**

V 200. **Mukaddes şahıslar**

Kız, keşiş kılığına girer **(39).**

Kızın babası keşiştir **(44).**

V 201. **Allah**

Oğlan, yeryüzüne Anka Kuşunun sırtında çıkacağı zaman "Ya Allah, bismillah!" der **(12).**

Periler padişahının kalesinden kurtulan şehzade, "Ya Rabbi, sana şükür!" der **(16).**

Allah, hocanın duası neticesinde heykele can verir **(20).**

Allah tarafından, bir gecede konak yapılır **(30).**

Kız, ormanda yeri eşerken Allah tarafından bir yer açılır **(40).**

Allah'ın hikmetiyle, kavun altın olur **(65).**

(T) V 206. **Hz. Hızır**

(T) V 206.1. **Yardımcı derviş**

Padişah'a ormanda yaşlı bir adam rast gelir **(5).**

Balta Bıyık ve Hasan Bey,Hızırın yardımıyla doğru yöne giderler **(8).**

Derviş gelir adamın kapısında oturur **(19).**

Fakir adam, ağaç keserken karşısına bir derviş çıkar **(33).**

(T) V 207. **Din adamı: Hoca**

Hoca, marangozun yaptığı kız heykelinin canlanması için dua eder **(9).**

Hoca, marangozun ağaçtan yaptığı kıza, can vermesi için Allah'a dua eder **(20).**

V 230. **Melekler**

Gökten yedi melek iner; doğum yapan kadına yardım eder **(42).**

V 254. **Selâmlaşma**

Derdine derman aramaya çıkan padişaha ormanda yaşlı bir adam selâm verir **(5).**

Topal karınca ve balık, padişahın oğluna selâm verirler **(7).**

Padişahın komşusu, şehzadeye selâm verir (7).

Padişahın gelini, "Selâmünaleyküm şamdan gardaş!" diyerek içeri girer (9).

Padişahın oğlu, yolda gördüğü yaşlı adama selâm verir (16).

Delikanlı, kapıda oturan adama, "Selâmün aleyküm!-Aleyküm selâm!" der (18).

Kırk delikanlı, kırk kız ile selâmlaşırlar (20).

Kız, bahçıvana selâm verir (21).

Padişah, çobanın evine vardığında selâm verir (25).

Padişah, ormanda gördüğü delikanlıya selâm verir (26).

Çoban, ekin biçen adamlara selâm verir (27).

Delikanlı, Hint Dağında gördüğü adama selâm verir (36).

Kız, yaşlı adama selâm verir (64).

Sılik, dev anasına selâm verir oturur (67).

V 300. **Dini inanışlar**

Keçelce, dayısının karısının dileğinin kabul olması için ziyaret yeri olan söğüt ağacına gönderir (55).

(T) V 301. **Dini inanış (adak adama)**

Padişah, çocuğu olması için kurban keser (5).

Padişah, çocuğu olması için türbeyi ziyaret eder (5).

Karı-koca, çocukları olması için kurban keserler (14).

Padişahın çocuğu olsun diye kurban kestirilir (24).

(T) V 303. **Dini inanışlar: Mevlit okutma**

Düğünden sonra mevlit okutulur (14).

Zengin olan fakir kadın, mevlit okutur (51).

V 304. **Çeşitli dini inanışlar (44).**

Delikanlı, kız ile yatarken araya kılıç koyar (44).

(T) V 305. **Mezarlığı ziyaret etme**

Yaşlı adam, ölen karısının mezarını beş kere ziyaret eder (58).

(T) V 308. **Kur'ân-ı Kerim okuma**

Ölmek üzere olan kızın başında Kur'ân okunur (**20**).

Kız, hocadan Kur'ân okumasını öğrenir (**43**).

Kur'ân-ı Kerim'de Frenk kralanın geleceği yazılıdır (**63**).

Delikanlı ile karısı Kur'ân'dan âşir okurlar (**63**).

V 380. **Çeşitli dini inanışlar**

Şeytanlar, ezan okunacağı zaman evlerine giderler (**10**).

Şeytanlar, besmelesiz kadının yiyeceklerinden isterler (**10**).

"Ya Allah, Ya Bismillah! Deyiy yola çıhıy" (**13**).

Kadın, hamile kalınca Allah'a şükreder (**14**).

Delikanlı, "Ya Allah, Bismillah! Sen baa yardım et" der (**20**).

Delikanlı, besmele çeker ve gider (**20**).

Çoban, "Allaha ısmarladık" diyerek, feleği aramak için yola koyulur (**27**).

Kızın parmağındaki sihirli yüzük çıkarılınca kız, "Lâ ilâhe illallah!" diyerek kalkar (**30**).

"Ben seni Allah'ın emriyinen alacam" (**31**).

Anne, ölmeden önce kızına, terlikleri kimin ayağına olursa, babasını onunla evlendirmesini vasiyet eder (**38**).

Hacca giden adam, hac dönüşü, kapısını yeşile boyatır (**43**).

Yedi kardeş, padişahın oğluna kız kardeşlerini "Allah'ın emri" ile vermek isterler (**44**).

Fakir adam, ramazan ayı dolayısı ile ineğini kesip komşularına dağıtmak ister (**53**).

Kız, yola çıkacağı zaman "Eüzü besmele" çeker (**59**).

Büyük kız, "Allah'ın emri ile" beyoğlu ile nikâhlandırılır (**59**).

Padişah, deve, "Allah'ın emriyinen senin gızıy benim oğluma isdemeye geldük" der (**61**).

Padişahın oğlunun iyileşmesi için hocaya götürülür, muska yaptırılır (**68**).

Padişahın oğlunun hastalığından herkes yas tutar (**68**).

(T) V 390. **Kader inancı**

Delikanlı, kıza kaderlerinin daha evlenmeden ayrılık olduğunu söyler (**20**).

Kırk delikanlı, kırk kız; başlarına gelenin Allah tarafından olduğuna inanırlar (**20**).

Padişah ile karısı, yılan doğan çocukları için kaderlerine rıza gösterirler (**24**).

Padişah, bütün çabalarına rağmen, kızının çobanın oğlu ile evlendiğini görünce, kaderin kesinlikle değiştirilemeyeceğini kabul eder (**25**).

Padişah, bütün çabalarına rağmen, kızının zenci bir köle ile evlendiğini görünce; kaderin kesinlikle değiştirilemeyeceğini kabul eder (**26**).

V 530. **Hacılar**

Hacı, üç kızına hediye almak için yola çıkar (**49**).

V 532. **Mekke'ye giderek hacı olma**

Hicaz'a giden anne-baba, çocuklarını bir imama teslim ederler (**43**).

W. KARAKTERİN ÖZELLİKLERİ

W 0 - W 99. Karakterin güzel özellikleri

W 0. Karakterin güzel özellikleri

W 10. Müşfiklik

W 20. Karakterin diğer güzel özellikleri

W 100-W 199. Karakterin çirkin özellikleri

W 100. Karakterin çirkin özellikleri

W 110. Karakterin çirkin özellikleri - şahsi

W 150. Karakterin çirkin özellikleri - sosyal

W 200-W 299. **Çeşitli karakter özellikleri**

W 200. Karakterin özellikleri - Çeşitli

W 26. **Tahammül - sabır**

Kız, padişahın oğlunun eziyetlerine sabreder, sonunda evlenir (**21**).

Kocası tarafından evden kovulan kız, uzun süre dolaştıktan sonra evine döner ve mutlu olur (**23**).

Muradına nail olmayan dilber bütün zorluklara karşı koyar (**42**).

Keşişin kızı, yıllarca sevgilisinden ayrı kalmaya tahammül eder (**44**).

W 27. **Minnettarlık**

Yılanların padişahı, kızını kurtaran oğlana sihirli yüzük verir (**4**).

Suya atılan balık, minnettarlığını göstermek için kahramana insan kılığında yardımcı olur (**8**).

Anka Kuşu, yavrularını ejderhadan kurataran delikanlıyı yeryüzüne çıkarır (**12**).

Padişah, kızını iyileştiren delikanlının muradını yerine getireceğini söyler (**20**).

Köylüler, kendilerini kurtaran delikanlıya teşekkür ederler (**20**).

Zengin olan delikanlı, kendisine yardım eden kadını bulur ve onu yanına alır (**52**).

Adam, Hz. İsa'ya karısını diriltiği için teşekkür eder (**58**).

Padişah, oğlunu iyileştiren kıza teşekkür ederek, onu oğlu ile evlendirir (**64**).

W 28. **Fedakârlık**

Zümrüdü Anka Kuşunun sırtında yeryüzüne çıkan genç, yolda et bitince bacağından et koparıp, kuşa verir (**12**).

Kaderine razı olan kız, bütün eziyetlere katlanır (**34**).

Kız, kaderine razı olur ve bütün eziyetlere katlanır (**35**).

Fakir adam, muradına nail olmayan dilber için fedakârlık yapar (**42**).

W 32. **Cesaret**

Yanlış koça binerek yer altına inen delikanlı, su başını tutan devi öldürerek padişahın kızını kurtarır (**12**).

Kız, cesareti sayesinde zengin olur (**66**).

W 33. **Kahramanlık**

Padişahın küçük oğlu, ağabeylerinin yakalayamadığı devi yaralar (**12**).

Bıcilo, devin kazanını ve halısını alarak öldürür (**28**).

Padişahın oğlu, bir vuruşta kale duvarını yıkar (**44**).

W 34. **Bağlılık**

Balık, kendisini öldürmeye kıyamayan padişahın oğluna daha sonra büyük iyilikler yapar (**8**).

Kaderine razı olan kız, ölünün başını kırk gün bekler (**34**).

Kaderine razı olan kız, ölünün başını kırk gün bekler (**35**).

W 35. **Doğruluk**

Kardeşlerden biri dürüst ve doğrudur (**10**).

Çoban, saf, temiz ve doğru birisidir; ağasının sözüne inanır (**27**).

Ablalarının iftirasına uğrayan küçük kızın doğruluğu sonradan ortaya çıkar (**40**).

Abları tarafından iftira edilen küçük kızın doğruluğu sonra anlaşılır (**41**).

Kız, büyük acılar çektikten sonra, ailesine doğru olduğunu ispat eder (**43**).

Hırsızlığa giden adam, doğruluğu sayesinde zengin olur (**51**).

W 45. **Şeref**

Muradına nail olmayan dilber gururlu birisidir (**42**).

Padişahın oğlu gururlu birisidir (**44**).

W 111. **Tembelik**

Tembel Ahmet, dışarıya çıkamadığı için, hiç bir iş yapamaz (**11**).

W 117. **Övünme**

Üç kız kardeş, padişahın oğlu ile evlendikleri takdirde, büyük şeyler yapacaklarını vaadederler; sadece küçük kız sözünde durur (**40**).

Üç kız kardeş, amcalarının oğlu ile evlendikleri takdirde, büyük şeyler yapacaklarını vaadederler; fakat sadece küçük kız sözünde durur (**41**).

Komşu, kendisinin oğlu olduğu için, altı kız babası ile alay eder (**57**).

W 121. **Korkak kahraman**

Adam, horozdan korkar (**29**).

Vezir, korkusundan bayılır (**67**).

W 131. **Çapkınlık**

Padişah, sevdiği kıza âşık olan oğlunu öldürmek ister (**15**).

W 136. **Sahtekârlık - yalancılık**

Büyük kardeşler, küçük kardeşlerini kuyuda bırakarak, babalarına yalan söylerler (**12**).

Ağa, çobanın ücretini ödemez; feleğin vermediğini söyler (**27**).

Cadı karı, kızı yalan söyleyerek kandırır (**30**).

Dünya güzeli çocuğu kandırır, sihirli kuş kalbini ağzından çıkarttırır (**32**).

Çingene kızı, delikanlıya yalan söyler (**34**).

Çingenen kızı delikanlıya yalan söyler (**35**).

Büyük kardeşler, küçük kıza yalan söylerler (**39**).

Kadın kocasına yalan söyler (**53**).

Saf köylüye, eşeğini, tavşanı ve düdüğü satan köylü, bunların hünerli olduklarını söyler (**54**).

Kadın, "Böcek benim halamdı" diyerek yalan söyler (**56**).

Kadın kızını methederek çalışkan olduğunu ima eder (**56**).

Tüccarlar, Aleaddin'i kandırarak gemiye bindirirler (**63**).

Tilki, deve kendisinden çıktığını söyler (**65**).

W 137. **Meraklılık**

Bey, hanımına gülmesinin sebebini sorar (**65**).

W 152. **Cimrilik**

İki kardeşten biri cimridir; yiyeceklerini kardeşine vermez (**10**).

Ağa, çok cimri bir adamdır (**27**).

W 154. **Nankörlük**

Nekes kardeş, cömert kardeşin yemeğini yer, fakat kendi yemeğinden vermez (**10**).

Dünya güzeli, delikanlıya nankörlük eder (**32**).

Kadın, kocasına nankörlük ederek, Mısır hükümdarı ile gider (**58**).

W 157. **Namussuzluk**

Padişah, gelinine kötü gözle bakar (**15**).

Şehzade, her gün evine bir kız getirerek eğleni, sonra da dışarı eder (**21**).

Namaz kılan adam, kayınvalidesine kötü gözle baktığı için cennete gidemez (**27**).

Oducunun hanımı, hocayı sever (**32**).

Kadın kocasını bir başkası ile aldatır (**53**).

W 167. **İnatçılık**

Üvey kız, kendisine yardım etmek isteyen nineye ters vecap vererek söylediklerini yapmaz (**6**).

W 171. **İki yüzlülük**

Padişahın karısı, çocuğu evden kaçırır, sonra da çocuk kaçtı diye ağlar (**21**).

Cadı karısı iki yüzlüdür (**30**).

Cadı karısı iki yüzlü ve iğrenç birisidir (**42**).

Hırsız, Vezir Aleaddin'e iftira ederek kendi çaldığı yüzüğü onun çaldığını söyler (**63**).

W 181. **Kıskançlık**

Padişah, kızını ve damadını kıskanır (4).

Üvey kız, diğer kardeşini güzel olduğu için kıskanır (6).

Komşu oğlu, padişahın oğlunu kıskanır (7).

Tüccar, karısının güzelliğini kıskanır (9).

Üvey anne, kızın güzelliğini kıskanır, dışarı bırakmaz (30).

Hizmetçi kadın küçük kızı kıskanır (31).

Yaşlı kadın, evlerindeki çocuğu kocası çok sevdiği için kıskanır (32).

Çingene kızı, küçük kızı kıskanır (34).

Çingene kızı, küçük kızı kıskanır (35).

Büyük kardeşler, küçük kızı kıskanırlar (39).

Büyük kardeşler, küçük kızı kıskanırlar (40).

Büyük kardeşler, küçük kızı kıskanır; ona iftira ederler (41).

Üvey anne ve kızı, olağanüstü güzellikteki kızı kıskanırlar (42).

Koca, karısını kıskanır (60).

Büyük kardeşler, küçük kardeşlerini kıskanırlar (61).

W 185. **Zor kullanma**

Yahudi, padişahın oğlunun yerine geçmek için onu zorlar (7).

İmam, kendisine emanet edilen kıza sahip olmak için onu zorlar (43).

Çavuş, padişahın hanımına sahip olmak için, onun çocuklarını keser (43).

W 262. **Sahtekârlar cezalandırılır**

Ağasından kötülük gören çoban, rızıkların ayarlandığı yerde, onun rızkını keser (27).

X. MİZAH

X 0-X 99. Yenilginin mizahı

X 10. Yenilginin mizahı

X 100-X 199. Kabiliyetsizliğin mizahı

X 100. Kabiliyetsizliğin mizahı

X 120. İyi görmemenin mizahı

X 130. Diğer fizikî yetersizliklerin mizahı

X 200-X 599. Sosyal sınıfların mizahı

X 200-X 299. Esnaf ile alışverişin mizahı

X 200. Esnaf ile alışverişin mizahı

X 210. Değirmenciler hakkında nükteler

X 220. Terziler hakkında nükteler

X 230. Kasaplar hakkında nükteler

X 240. Ayakkabıcılar hakkında nükteler

X 250. Diğer sanatkârlar ve esnaflar hakkında nükteler

X 300-X 499. İş sahiplei ile alış verişin mizahı

X 300. İş sahiplei ile alış verişin mizahı

X 310. Hukukçular üzerine nükteler

X 330. Üst düzey yöneticiler üzerine nükteler

X 350. Öğretmenler üzerine nükteler

X 370. Alimler üzerine nükteler

X 410. Vaizler (din adamları) üzerine nükteler

X 460. Diğer iş sahipleri hakkında mizah

X 500-X 599. Diğer sosyal sınıflarla ilgili mizah

X 500. Diğer sosyal sınıflarla ilgili mizah

X 510. Tefeciler hakkında nükteler

X 520. Fahişeler hakkında nükteler

X 530. Dilenciler hakkında nükteler

X 540. Deliler hakkında nükteler

X 550. Gizli sosyal sınıflar hakkinda nükteler

X 600-X 699. Milliyet ve ırklarla ilgili mizah

X 600. Milliyet ve ırklarla ilgili mizah

X 610. Yahudiler hakkında nükteler

X 650. Diğer milliyetler ve ırklar hakkında nükteler

X 680. Çeşitli şehirler hakkında nükteler

X 700-X 799. Cinsiyetle ilgili mizah

X 700. Cinsiyetle ilgili mizah

X 750. Yaşlı bakireler üzerine nükteler

X 760. Kur yapma üzerine nükteler

X 800-X 899. Şarhoşluk üzerine yapılan nükteler

X 900-X 1899. Mübalağa ve yalanın mizahı

X 910-X 1099. Olağanüstü adamla ilgili yalan

X 910-X 959. Olağanüstü adamın doğumu, yetişmesi, ölümü, fizikî yapısı ve gücü hakkında yalanlar

X 910. Olağanüstü adam hakkında yalan

X 920. İri adam (dev adam) hakkında yalan

X 930. Olağanüstü insanların fizikî yapısı, huyları hakkında yalan

X 940. Olağanüstü güçlü adam hakkında yalan

X 960-X 1019. Olağanüstü insanın marifetleri hakkında yalan

X 960 Olağanüstü insanın marifetleri hakkında yalan

X 980. İş ve meslekle ilgili marifetler hakkında yalan

X 1010. Olağanüstü aklın marifetleri hakkında yalan

X1020-1079. Olağanüstü adamın sahip oyduğu olağanüstü özellikler

X 1020. Olağanüstü adamın sahip olduğu olağanüstü özelliklir hakkında yalan

X 1030. Olağanüstü binalar hakkında yalan

X 1060. Olağanüstü adamın sahip olduğu diğer olağanüstü özellikler hakkında yalan

X 1070. Olağanüstü adamın ailesi

X 1080-X 1099. Olağanüstü adamın yaptığı işler hakkında yalan

X 1100-X 1199. Büyük avcılar ve balıkçılar hakkında yalan

X 1100. Olağanüstü avcılar hakkında yalan

X 1110. Hayret verici av hakkında yalan

X 1120. Büyük nişancı hakkında yalan

X 1130. Avcının görülmedik tecrübeleri hakkında yalan

X 1150. Balıkçılık hakkında yalan

X 1200-X 1399. Hayvanlar hakkında yalan

X 1200. Olağanüstü hayvanlar hakkında yalan

X 1210. Memeli hayvanlar hakkında yalan

X 1250. Kuşlar hakkında yalanlar

X 1280. Böcekler hakkında yalanlar

X 1300. Balıklara hakkında yalanlar

X 1320. Sürüngenler hakkında yalanlar

X 1340. Diğer hayvanlar ve hem karada hem suda yaşayan olağanüstü hayvanlar hakkında yalanlar

X 1370. Hayali hayvanlar hakkında yalanlar

X 1400-X1499. Bitkiler,meyveler, sebzeler ve ağaçlar hakkında yalan

X 1400. Bitkiler,meyveler, sebzeler ve ağaçlar hakkında yalanlar

X 1410. Meyveler hakkında yalanlar

X 1420. Sebzeler hakkında yalanlar

X 1450. Tarla bitkileri hakkında yalanlar

X 1470. Ağaçlar hakkında yalanlar

X 1480. Çiçekler hakkında yalanlar

X 1490. Çeşitli bitki motifleri hakkında yalanlar

X 1500-X1599. Coğrafya ve topoğrafya hakkında yalanlar

X 1500. Coğrafya ve topoğrafya hakkında yalanlar

X 1510. Yeryüzü şekilleri hakkında yalanlar

X 1520. Dağlar ve tepeler hakkında yalanlar

X 1530. Olağanüstü toprak hakkında yalanlar

X 1540. Su şekilleri hakkında yalanlar

X 1550. Coğrafya ve topoğrafya ile ilgili çeşitli motifler

X 1560. Şehirler hakkında yalanlar

X 1600-X1699. Hava ve iklim hakkında yalanlar

X 1600. Hava ve iklim hakkında yalanlar

X 1610. Rüzgârlar ve fırtınalar hakkında yalanlar

X 1620. Soğuk hava hakkında yalanlar

X 1630. Sıcak hava hakkında yalanlar

X 1640. Kuru hava hakkında yalanlar

X 1650. Yağış ve nem hakkında yalanlar

X 1660. İklim hakkında yalanlar

X 1700-X1799 Mantıki maskaralıklar hakkında yalanlar

X 1700. Mantıki maskaralıklar hakkında yalanlar

X 1710. Sayılar hakkında yalanlar

X 1720. Vücudun gülünç ihmali

X 1740. Tabiat kanunlarının gülünç ihmali

X 1750. Nesnelerin tabiatının gülünç ihmali

X 1760. Soyut maddelerin tabiatının gülünç ihmali

X 1780. Nesnelerin tabiatı üzerine anlatılan gülünç hikayeler

X 1790. Diğer mantıkî maskaralıklar

X 1880-X1899. Çeşitli yalanlar ve mübalâğalar

X 1800. Çeşitli yalanlar ve mübalâğalar

X 1810. Çeşitli nesleler hakkında anlatılan hikayeler

X 1850. Diğer anlatılan hikayeler

X 120. **İyi görememenin komikliği**

Gece iyi göremeyen kız, daysının başını küp zannederek vurur (**66**).

X 137. **Çirkinliğin komikliği**

Üvey kız, nineye ters cevap verdiği için kara köpüklü suda yıkanır ve iyice çirkinleşir (**6**).

X 542. **Deli adama ait komiklikler**

Akıllı oğlan, kardeşine kapıdan ayrılma diye tembihte bulunursa da, deli kardeş, evin kapısını sırtına alıp ağabeyinin arkasından gelir (**48**).

Adam, karısına kapıya, bacaya sahip çıkmasını söyleyince, o da kapıyı bacayı sırtına alıp kocasının yanına gelir (**50**).

Çiftçi, yoldan geçen tahsildara sorular sorarak onunla eğlenir (**70**).

X 680. **Farklı şahıslarla ilgili komiklikler**

Cehennemden geliyorum diyen adama aptal kadın, babasına götürmesi için elbise, yiyecek ve para verir (**49**).

Köylüler ineklerini keserler (**53**).

Suda boğlun adam "gırr!.." edince, annesi kırk koyun zanneder (**53**).

X 942. **Olağanüstü taşıyıcı hakkında yalanlar**

Anka Kuşu, kahramanı sırtında taşır (**12**).

X 960. **Olağanüstü şahsın hünerleri ile ilgili yalanlar**

Kadın, altın saçlı oğlan ile inci dişli kız dünyaya getirir (**40**).

Küçük kız, altın saçlı oğlan ile inci dişli kız dünyaya getirir (**41**).

(T) X 1275. **Zümüdü Anka Kuşu hakkında yalanlar**

Bir uçak kadar büyük olan Zümrüdü Anka Kuşu, yer altında yaşayan genci sırtına alarak yeryüzüne çıkarır (**12**).

X 1280. **Böcekler hakkında yalanlar**

Karınca, tüyünü gence vererek onu sürttüğünde kendisine yardıma gelececeğini söyler (**30**).

(T) X 1485. **Güller hakkında yalanlar**

Kız, güldükçe yanağındaki güller açılır (**42**).

Z. ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI

Z0-Z 99. **Formüller**

Z 0. Formüller

Z 10. Masalların formülistik çatıları

Z 20. Toplama hikayeler

Z 30. Bir sahneyi veya olayı içeren zincirlemeler

Z40. Bağımsız üyeli zincirlemeler

Z 50. Zincirleme hikâyeler- Çeşitli

Z 60. Diğer formülistik motifler

Z 100-Z 199. **Sembolizm**

Z 100. Sembolizm

Z 110. Canlandırma (Kişileştirme)

Z 140. Sembolik renkler

Z 150. Diğer semboller

Z 200-Z 299. **Kahramanlar**

Z 200. Kahramanlar

Z 210. Kahraman kardeşler

Z 230. Kahramanın olağanüstü tarifi

Z 300-Z 399. **Eşsiz istisnalar**

Z 300. Eşsiz istisnalar

Z 310. Özel yaralanmalar

Z 320. Sadece bir şeye veya kişiye uyacak nesne

Z 350. Diğer eşsiz istisnalar

Z 10.1. **Başlangıç formülleri**

A) Sade Giriş Formülleri

a) Bir Varmış'lı Girişler

Bir varımış, bir yoğumuş, bi ..... varımış: 1, 9, 15, 19, 27,

30, 32, 36, 41, 42, 48.

Bir varımış, bir yoğumuş, bir ..... ile bir .....varımış: 3, 18, 22, 26, 33, 39, 43, 46, 56, 57, 61, 69.

Varımış, yoğumuş, Allah'ın "gulu vahdı" çoğumuş bi.....varımış: 29, 50, 55, 58, 63, 68.

"Bir varımış, bir yoğumuş, Cenab-ı Mevlanın gulları çoğumuş" :40.

"Bi kövün ağası varımış" : 35.

b) Evvel (Eski) Zamanlı Girişler

"Evvel zaman içinde, halbur saman içinde; bi adam varımış": 52.

"Zamanın birinde bi padişah varımış": 11.

"Vahdı zamanın birinde, Sultan Mahmud diye bir padişah varımış": 47.

c) Bir Varmış ve Evvel Zamanlı Girişler

"Bir varımış, bir yoğumuş; esgi zaman içinde bi dene..... varımış": 2, 17, 25, 45, 70.

"Bir varımış, bir yoğumuş; evvel zaman içinde, halbur saman içinde bir ..... varımış" : 5, 6, 10, 12, 13, 14, 20, 21, 23, 24, 31, 34, 37, 38, 51, 54, 59, 62, 64, 67.

"Varımış, yoğumuş, zaman zaman içinde, halbur saman içinde bi padişahın oğlu varımış" : 44.

d) Diğerleri

"Kövün birinde bi ana bi oğul yaşıylarmış" : 28.

"Bi kövün birinde bi hacı varımış" : 49.

"Bi kövde bi fakir adam varımış" : 53.

"Deliganlının biri evleniy ailesini goyıy anasıgilin yanına gediy askere" : 60.

B) Tekerlemeli giriş formülleri

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cırıt oynarken, eski hamam içinde, develer tellâl iken, pireler berber iken, ben dedemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken bir peri padişahının kızı varmış : 4.

Bir varmış bir yohmuş, evel zaman içinde halbur saman içinde develer telâl iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır

salar iken, anam düştü beşikten, babam düştü eşikten. Ne yapacağımı bilmezken; babam gaptı maşayı, anam gaptı tavayı. Onlar govaladı ben gaçtım, onlar govaladı ben gaçtım, bir de arhama döndüm ki bir arpa boyu yol getmişem. Zamanın birinde bir padişah varmış : 7.

Evvel zaman içinde, halbur saman içinde, deve telâl iken, horoz berber iken, bi padişah, bi hanımı bi de oğlu varmış: 8.

Bir varımış bir yoğumuş
Allah'ın gulu çoğumuş
Evvel zaman içinde
Halbur saman içinde
Cinler cırıt atarken
Deve tellal iken
Pire berber iken
Ben babamın beşiğini
Tıngır mıngır sallariken
Anam düştü eşikden
Babam düştü beşikden
Önüme bir gılik atdılar
Beni yola saldılar

Az getdim, uz getdim
Dere tepe düz getdim
Altı ay bir güz getdim
Geriye döndüm bahdım
Bir çuvalduz boyu yol getdim

Dağları tepeleri aşarken adım adım
Bir çobanla oğluna rastladım
Gıligi verdim çobana
Aldı getdi yabana
Oğlu yedi oyuna getdi
Çoban yedi goyuna getdi

Azuhsuz yola revan oldum
Yolda bir çigit buldum
Çigidi verdim torpağa
Torpah baa ot verdi
Otu verdim gatıra
Bindim atın sırtına
Yolda duttu fırtına
Dağları yara yara
Düştüm belürsüz bir diyara

Sağa sola bahdım ilk önce
Garşıma çıhdı Keçelce

Hu diyenin huyu guruya
Çorbasının suyu guruya
Keçelce'yi anlatacağam
Dilini dutmıyanın dili guruya!: 55

Bir varımış, bir yohmuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde develer telâl iken, pireler berber iken, ben anamım beşiğini şangur şungur sallar iken bir gız varımış: 66.

Z 10.2. **Bitiş formülleri**

A) Çıplak bitiş formülleri

a) Yiyip içip, murada ermek

"Yeyiy içiy, muratlarına geçiyler" : 4, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 27, 31, 41, 43, 51, 52, 53, 54, 58, 63, 68, 70.

"Yeyip içip muratlarına geçiyler" : 12, 38, 50, 55, 59, 61, 67, 69.

"Yeyiyler, içiyler; muratlarına geçiyler" : 23, 24, 32, 34, 37, 42, 44, 46, 62, 64, 65.

"Yer içer, muradına geçer" : 1, 3.

"Yeyiy içiy yere geçiyler" : 28, 29.

"Onnar yedi içdi, muradına geçdiler; siz de yeyin için muradıza geçin" : 30.

"Yemiş içmiş, muratlarına geçmişler" : 33.

"Yeyiyler içiyler, dügün ediyler; muratlarına geçiyler" : 39.

"Yeyiy içiy muratlarına geçiyler; biz de yiyek içek muradımıza geçek" : 40.

"Yeyiy içiy, yatıy aşağı; keyfine bahıy" : 56.

B) İç içe giren bitiş formülleri

"Herkes mutlu olıy. Yeyiyler içiyler, muratlarına geçiyler. Gökten de düşiy üç dene elma. Bir diğniyenlere, biri de hekâtı söyleyene, birini de siz verin" : 5.

"Yedi içdi onnar muradına geçdi. Biz de yiyek içek; Allah bizim de muradımızı versin. Havadan dört dene elma düşdü. Üçü diyneyene, biri de söyliyene" : 8.

"Yeyiy içiy, muratlarına geçiyler. Siz de yeyin için muradıza geçin" : 35.

"Onnar erdi muradına, biz çıhah kerevetine" : 36.

"Geliyler, yeyiy içiy yere geçiyler" : 48.

"Bunnar yedi işdi, yere geşdiler. Siz de yeyin için muradıza geçin" : 45.

"Yeyiy içiy, yere geçiyler" : 49.

"Gökden üç alma düşdü. Biri baa; bu hikâyeyi annadana, birini de Keloğlan'a verim mi deyiysiz? Yoh amma yoh!.. Ben size bi şey söliyim mi; Keloğlan nede bi dene almayı. O isdese a şindi bi gatır yükü alma getürür. Onun üçün son almayı da ben siz dinneyenlerime vereyim; afiyetle yeyin. Keçelce'ye de duva edin" : 55.

"Yeyiy içiy, yere geçiyler; siz de yeyin için muradıza geçin" : 57.

"Onnar ermiş muradına, biz çıhalım kerevetine. Gökten üç elma düştü, biri annadana, biri dinniyene, biri de söliyene" : 66.

"Darısı belece murat üsdünde olanların başına. Gökden üç elma düşdü; birisi hikâyeyi dinneyenlere, Sılik'e, dayısına, birisi de hikâyeyi annadana" : 67.

Z 10.3. **Bağlayış (Geçiş) formülleri**

A) Masaldaki olayı ve kahramanı değiştirmek için kullanılan formüller

"Neyse bu arhadaşlarıyınan gonuşmada olsun" : 1

"Artuh davarı alıp gelmede olsun " : 1.

"Biz gelelim serçeye" : 1.

"O, orda düşünmekte dursun, gaynana da gelini gendi odasına götüriy" : 5.

"Gız da gelmekte olsun" : 9.

"O gurbette malını satmahda olsun" : 9.

"Bu burda bele sarayda yaşamahda olsun ; öbür nekes gardaşın başına gelmiyenler galmıy" : 10.

"O orda bayılıp düşmekte olsun" : 13.

"Bunlar burda yaşıyım derken, onların olduğu memlekette de gıtlıh

olıy" : 16.

"Neyse, o ölü yemede olsun" :18.

"Neyse bunnar o üzüntünün içerisinde gala galsın": 21.

"Bu burda yatmahda olsun" : 23.

"Bunnar burda bu hayatı sürmekte olsun": 24.

"Gelelim Memmed'in ağasına" : 27.

"Gelelim Çoban Memmed'e" : 27.

"Bunlar getmekte olsun": 34.

"Bu bele gendi gendine öfkelenip ağlamahda olsun" : 38

"Bu burada yaşamahda olsun ": 38.

"Bu şeherden çıhmahda olsun": 38.

"O orda gudura dursun": 38.

"O yatmada olsun, gocası olacak padişahın oğlu da ova gediymiş" : 42.

"O bağırmahda olsun": 50.

"Bunnar söğüdün hortiginde dura dursun, biz gelelim Hallağagilin sivinklere": 55.

"Neyse bunlar bu işe çare düşüniyken": 56.

"Bunlar burda beklemede olsun gelelim ayıya": 62.

"Biz gelelim Sılik'in dayısına" : 67.

B) Dinleyicilerin dikkatini artırmak için söylenen formüller

"Gediy ki, orda horanlar dutıylar" : 1.

"Serçe arhadaşlarını peşine tahıy getüriy ki tikeni göstere" : 1.

"Bahıy ki serçe pıır geldi, oıya gondu" : 1.

"Bi de bahıylar ki, serçe de geldi" : 1.

"Fare Beg geliy ki, garısı düşmüş atın izine" : 2.

"Didinmiş bahmış ki, orda bi dene ..... " : 3.

"Oğlan geliy ki yolda kimse yohtur" : 4.

"Bahmış ki yolda iki dene adam, bi dene yılan" : 4.

"Bahıy ki, elinde assahdan elma var" : 5.

"Bi de bahmış ki , bir ihtıyar herif" : 5.

"Bahıylar ki, tarlanın ortasında küçük bi gulübe" : 5.

"Oğlan ordan doğıy, bahıylar ki elmanın çigidi de ordan filizledi" :5.

"Bi de bahıylar ki, içerde bi dene gız" : 5.

"Garı bahıy ki, daha has oldular" : 6.

"Bi de çıhardıy ki, olmuş gırnavuç kimin simsiyah" : 6.

"Anası bahıy ki ne baha, yüzüne bahılacah gılıh yoh" : 6.

"Bi de bahıylar ki, bi dıngırtı geliy" : 6.

"Gettiler ki, padişahın elini öpeler; padişah titremeye başladı" : 7.

"Bi de bahtı ki, yüzük balığın ağzında" : 7.

"Sabah gelecem ki, yüzük senin barmağında" : 7.

"Gapıyı açıy ki , bi bahça; ucu bucağı görünmiy " : 7.

"Sabah gelecem ki, dev canlanmış" : 7.

"Sırma saç geldi ki, padişahın oğlu pirinçle darıyı birbirinden ayırmış" : 7.

"Bir de bahıy ki, balıh garaya vurmuş" : 7.

"Bahıy ki, aynı saraydaki kimin yemekler" : 8.

"Bahıylar ki, Hızır Aleyhisselam çıhtı önlerine" : 8.

"Ele olıy ki, bi deri bi gemük galıy" : 9.

"Ele bi çeşme ahıy ki, insan içmeyinen doyamıy" : 9.

"Gidiy ki, tohmağı ala kızı döge" : 9.

"Aşşağı geliy bahıy ki, ele bi vaziyette ki.." : 10.

"Sabahdan gahıylar ki, bahçe gine veran olmuş" : 12.

"Bahıy ki ne baha, ağaca yoharı bi ejderha çıhıy" : 12.

"Bahıy ki, bi gürültü goptu" : 12.

"Bahıylar ki, gızınan oğlan el ele dutmuş geliyler" : 12.

"Bi de bahıy ki, göl dalgalanıy" : 13.

"Bi de bahıylar ki, çeşmenin yanında bi deliganlı" : 13.

"Haman doğıy ki, bi dene garga" : 14.

"Bahıy ki, getti fıkgare bi mahleye" : 14.

"Bahıy ki, orda bi gız görüniy" : 14.

"Geliy bahıy ki, evi süpürmüşler" : 14.

"Padişah bahmış ki gurbağanın düştüğü yerler hep çayır çimen olıy" : 15.

"Gapıyı açıy ki, atın gözleri fincan kimin olmuş" : 16.

"Geliy geliy köylerine yahın bi çeşmenin başında yeniy" : 16.

"Bahıy ki, Gülmez Sultan orda" : 17.

"Geliyler ki, ne geleler" : 17.

"İçeri giriy ki orda bi mangal köz" : 17.

"Gapıyı açıy ki ne aça!" : 18.

"Geliy ki beyra dağın başında bir ev" : 18.

"Çıhıy ki orda bi adam oturıy" : 18.

"Geliy ki, bacısı orda ölmüş" : 18.

"Bahıy ki, herifin dilinin altında bir avuç anahtar" : 18.

"Gız ele gaçıy ki, heç durmıy" : 18.

"Yüzüne bahıy ki garısı degül" : 18.

"Yeniyler ki, ne yeneler" : 18.

"Gız gediy ki, gırh dene oda" : 19.

"Bahıy ki, bi tıggıltı goptu " : 19.

"Adam gediy ki, gine o dervüş" : 19.

"Etrafına bahıy ki, ne baha" : 20.

"Geliy ki, dev de eyice helak olmuş" : 20.

"Yuharı çıhıylar ki, iki dene gız " : 20.

"Bahıylar ki, deeey uzahda bi galabalıh görüniy" : 20.

"Geliyler ki gırh dene gız" : 20.

"Gidiyler gidiyler epey i, beyra yerlere getdükten sonra" : 20.

"Yıldızına bahıy ki ne baha, çok az ömrü galmış" : 20.

"Bi de bahıy ki, son nefeslerini veriy" : 20.

"Bi de gözünü açıy ki öbür arhadaşının yanında" : 20.

"Gediyler gediyler bi günlük yol gediyler ki, bi dene adam" : 20.

"Üçüde uyanıy ki, ortada bi has gız" : 20.

"Bi de bahıylar ki, ortalıh gararduhdan sorna bi dangurtu koptu " : 20.

"Bahıy ki, güzel bi bahça görüniy" : 21.

"Bi de anasına bahıy ki, az galıy öle" : 21.

"Garıda bahıy ki, başga çare yoh" : 21.

"Padişah dört gözünen bekliy" : 21.

"Bi doğıy ki, gız " : 21.

"Gahıylar ki, ne Ehmet Bey var ne de garı var" : 22.

"Ahura giriyler ki, adam gahıy ordan" : 22.

"Ehmet Bey gediy, gız gediy" : 22.

"Bahıy ki, uşahlar bi yılan öldüriyler" : 22.

"İçeri giriy ki, bambaşka bir dünya" : 23.

"Gız bahıy ki, garnında bi şe gıpırdanıy" : 23.

"Bi de açıy ki ne aça, aman Yarabbim Allah!" : 23.

"Gız gözünü açıy ki, gine çeperin dibinde " : 23.

"Bi de bahıy ki duvarın deligünden iki dene sıçan çıhtı" : 23.

"Bahıy ki, gelinin ağrıları, sancıları başlamış" : 24.

"Bi de bahmışlar ki, yılan" : 24.

"Gediy gapıyı açıylar ki, gelin ganların içinde yatıy" : 24.

"Geliy gapıyı açıylar ki, gelinle damad oturıy orda" : 24.

"Çoban bahmış ki, geçi geldi" : 25.

"Bahmış ki, gendi hançeri" : 25.

"Bahmış ki, altında ki möhör babasının möhörü" : 25.

"Bahmış ki, yazı kendi yazısı" : 25.

"Çoban ele bi fırlıy ki, gızın hırtliginden yahalıy" : 27.

"Çoban yaradana sığınıp suya girer" : 27.

"Bahıy ki, ta uzakta adamlar ekin biçiy" : 27.

"Bi de bahar ki, ne bahsın!.." : 27.

"Bahıylar ki bi dev garısı" : 28.

"Bahıylar ki, bi yerde tütün tütiy" : 28.

"Bahıy ki, garşıdan devler bağırıy" : 29.

"Bahıy ki tilki, ögüne devi gatmış getüriy" : 29.

"Ele gaçıy ele gaçıy ki" : 29.

"Geliy ki, hepsi yapılmış" : 30.

"Bi gız çıhtı ki, adam gıymıy ki baha" : 30.

"Gidiyler ki, anasının elleri hem gan, hem de bıçah cebinde" : 30.

"Geliy açıylar ki, ne açalar" : 30.

"Bahıy ki, bi gapı" : 30.

"Bahıy ki, dağın başında bi duman tütiy" : 30.

"Bahıylar ki, bi dağın başında bi köv görüniy" : 31.

"Sabah gediyler ki gavah olmuş ondan beter" : 31.

"Balığın garnını yarıylar ki, gız alabalığın garnında oturıy" : 31.

"Bu oğlan gediy ki, odun ettükleri yerde bi guş" : 32.

"Bahıy ki, cahal çocuh" : 32.

"Bahıy ki, bütün millet dünya güzeline bahıy" : 32.

"Oğlan uyanıy ki ne uyana" : 32.

"Bahıy ki gendi gardaşı" : 32.

"Bahıy ki iri iri yumurta" : 32.

"Bahıylar ki beklemenin faydası yoh" : 34.

"Bahıy ki, dışardan uşahlar geçiyler" : 34.

"Bahıy ki, yerde boylu boyunca bi dene meyyit yatıy" : 34.

"Bahıylar ki çölün ortasında bi bina" : 34.

"Getüriy ki, bi dene oyuncah bebek" : 34.

"Bahmış ki aynı şeyi söliy" : 34.

"Bahıylar ki, heç bi imkânı yoh" : 35.

"Bi de bahıylar, büyük bi bina" : 35.

"Bi de bahıy ki gardaşı geliy" : 37.

"Haman açıylar bahıylar ki, her bi şey yazılı" : 37.

"Çıhardıylar ki, goca bi sanduh" : 37.

"Açıy ki ne aça" : 38.

"Bahıy ki, kümesin ağzı açılmış" : 39.

"Bi de bahıy ki, ağacın govuğunda bi gız" : 39.

"Bahıy ki, bahçadaki gız" : 39.

"Egiliy bahıy ki, ne baha" : 40.

"Bahıylar ki bir sanduh altun" : 41.

"Kutuyu açıylar ki, ne açalar" : 41.

"Bahmışlar ki denizin üsdünde bişe geliy" : 41.

"Gapıyı açıy ki ne açsın!.." : 41.

"Bahıy ki ne baha!.." : 42.

"Gidiy ki ne gide..." : 42.

"Bahıy ki heç bi hüneri yoh!" : 42.

"Açıy ki bi ölü yatıy" : 42.

"Bahıy ki bi hamam" : 42.

"Bahıy ki, heç gız gahmadı" : 42.

"Bahıy ki, gocası bi geliş geliy" : 43.

"Sabahdan gidiy ki ne gide" : 43.

"Bahıy ki, bi düz ovada davar otlıy" : 43.

"Uyanıy ki, ne gardaş var ne kimse" : 43.

"Bir gün oğlan gelir ki, yaylada kimse yoh" : 44.

"Giriy ki, bi dünya gözeli gız var " : 44.

"Gediyler gediyler, o keşişin olduğu memlekete varıylar" : 44.

"Bahıy ki, herkes siyah geyinmiş" : 44.

"Geliy ki, onnarın evinin yerinde bi saray yapılmış" : 46.

"Alıy ohıy ki ne ohuya!.." : 47.

"Bi de deli gardaş geliy ki, yatah parça pırtik olmuş" : 48.

"Herif gahıy adamın arhasından süriy ki bula" : 49.

"Bahıy ki garının elinde has has debbeler" : 49.

"Az mı oturıy, çoh mu oturıy; bi de arhasını döniy ki bi dene deve!.." : 50.

"Garı bahıy ki artuh dögecek" : 50.

"Geliy ki, gişisi fıt fıt fıtılıy" : 50.

"Bi de gocası bahıy ki ne bahsın" : 50.

"Bi de bahay ki deve mücevher yüklü" : 50.

"Bahıylar ki, bi dene ihtiyar yollu bi herif" : 51.

"Bahıy ki, oldu iki altun" : 51.

"Bahıy ki, dolabın bi denesinde bi torba altun" : 51.

"İçeri giriy ki ne gire!" : 52.

"Gidiy saraya ki, saray yıhılmış" : 52.

"Gidiyler ki hücrede oturıy" : 52.

"Bahıylar ki, heç kimse seslemiy" : 53.

"Geliy bacadan bahıylar ki ne bahalar!" : 53.

"Ele olıylar ki, utanıylar..." : 53.

"Geliy ki, assahdan da tavuh bişmiş" : 54.

"Açıylar ki ne açalar..." : 54

"Bi de bahıylar ki, herif ele mi geliy" : 54.

"Garı gedip bahıy ki, haggaten molla gendini bacadan aşşağı atmış" : 55.

"Keçelce bahıy ki, mehle imamı bunnarın gapısının ögünde" : 55.

"Dönüp bahıy ki ne bahsın" : 55.

"Bi de gediy ki Molla'yı köv odasına almışlar" : 55.

"Bi de geliy ki, hemin ortalıhda kimse görünmiy" : 55.

"Bi de bahıy ki, yamaca dırmanarak geliyler" : 55.

"Bi de bahıy ki ne bahsın" : 55.

"Bi de bahıy ki, bi dene gara böcük geldi" : 56.

"Bahıy ki ne baha!" : 57.

"Gidiy gidiy, gidende bi şehre giriy" : 57.

"Bahıylar ki, bi adam ağlıy " : 58.

"Bahıylar ki, orda iki dene çadır gurulu" : 59.

"Gediy bahıy ki içerde bi peri gızı" : 59.

"Gonağa gediy ki, gine orda gara geyinmişler" : 59.

"Dolapdan giriyler ki, peri gızı doğum yapmış" : 59.

"Bi de gahıylar ki, çocuh ganlar içinde!" : 60.

"Gediy ki, bi dene adamı asıylar" : 60.

"Geliy ki bu sefer dev ölmüş" : 61.

"Bi de bahıy ki, cadı gümüliye gümüliye geliy" : 61.

"Bahıy ki Cıddan Gız heç yoh!" : 62.

"Bahıy ki ne baha, gosgocaman ayı!" : 62.

"Bi de bahıy ki, orda bi ip yumağı" : 62.

"Bi de bahmış ki bi gadın geldi" : 63.

"Bi de içeri giriyler ki ne gireler " : 63.

"Padişah gapıyı açıy ki ne aça!..." : 64.

"Bi de pencereden bahıylar ki taadağın başında bi ışşıh görüniy" : 64.

"Gidiy bahıy ki, bi dene ıhtiyar herif" : 64.

"Gırh haramiler geliy ki, dede heç yoh!.." : 64.

"Bi de bahıy ki, tilki bişeler getüriy" : 65.

"Bi de yatağı açıylar ki, anaları yanmış !.." : 65.

"Sabahdan geliyler ki, anasının heç sesi çıhmıy" : 65.

"Açıy ki, gavunun topu olmuş altun!" : 65.

"Bahıy ki ordan tilki geçiy" : 65.

"Bahmışlar ki yeddi devin de leşi yerde yatıy" : 67.

"Gelmiş ki ne gele!.." : 67.

"Bi bağırma bağırıy ki!.." : 67.

"Bi de bahıy ki ne oğlan..." : 68.

"Bi de bahıy ki gızın barmağında güzel bir üzzüg var" : 68.

"Bi de sağına döniy ki ne döne; bi gız yatıy ki, aya güne doğmuşa benziy " : 68.

"Geliyler ki gocagarı guyuda at kimin kişniy" : 69.

"Bahıy ki, eski tas eski hamam" : 69.

"Ele bi zaman geliy ki..." : 69.

"Gendine geliy ki ne gele!.." : 70.

C) Masal ortasında geçişi sağlayan formüller

a) Az gittik'le başlayan tekerlemeler

"Az gidiy, uz gidiy; bi yılan çıhıy önüne" : 2.

" Gediyler gediyler; az gediyler, uz gediyler, dere tepe düz gidiyler" : 4.

"Derken, bi de bahıy ki o ayakta, diğeri orda durıy" : 6.

"Gediy gediy; az gediy uz gediy, dere tepe düz gediy" : 16.

"Az gediy uz gediy, epeyi bi yerlere getdükten sorna..." : 20.

"Az gidiy, uz gidiy; dere tepe demeden aşıp gidiy" : 27.

"Gidiyler gidiyler, epeyi bi yer gidiyler" : 35.

"Ata binmiş, az getmişler uz getmişler; dere tepe düz getmişler" : 66.

b) "Gel zaman" ile başlayan formüller

Gel zaman, git zaman : 6, 7, 10, 14, 18, 21, 24, 24, 25, 31, 39, 41, 42, 43, 55, 62, 64, 69.

c) Uzun zamanı kısaca ifade etmek için kullalnılan formüller

"Epey bir yol getdi, Sırma Saç'ın yanına vardı" : 7.

"Aradan uzun zaman geçiy" : 9.

"Neyse, aradan aylar geçiy, bu garının vahdı, ayı, günü tamam olıy" : 14.

"Neyse aradan birez zaman geçdükten sorna alışıylar" : 14.

"Ara yerden geçiy bi zaman" : 19.

" Velhasılı, bunnar epeyi bi seneler galıylar burda" : 20.

"Ara yerden geçiy bi zaman" : 22.

"Aradan epey bi zaman geçiy" : 27.

"Aradan epey bi zaman geçiy" : 36.

"Zaman zuhur etdükten sonra" : 40.

"Uzatmıyah, öyle olunca garı bohçayı alur gider" : 55.

"Uzatmıyah, üçüncü gece olıy" : 55.

"Aradan epey bi zaman geçiy" : 58.

"Aradan üç ay, beş ay, sekiz ay bi sene geçiy" : 68.

Z ..... **Benzer durumda kullanılan formüller**

I- Konuşmalar

A) İki varlığın konuşması

1. Normal konuşma

Arap, "Begim dile benden ne dilersen" der : 12

Şehzade, karısına "Sen mi güzelsin, ben mi güzelim?" der : 9

"Sen cin miydin, peri miydin?" : 10.

"Sen in misen, cin misen?" : 13.

Köylüler, "Dile dilegiyi verim muradıyı" derler : 20.

Arap, "Dile dilegiyi, verim muradıyı" der : 23.

"Dile dilegiyi, verim muradıyı" : 46.

"Gel bahalım deliganlı, sen in misen cin misen ?" : 67.

2. Soru-cevap şeklinde konuşma

"Dile benden ne dilersen, dile dilegini vereyim muradını"

"Padişahım ,benim senden ne isdemiye haddime, senin canıyı sağlı-

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
'ON

ğını isdiyem": 4.

Kuş, yavrularını kurtaran gence, "Ademoğlu, dile benden ne dilersen; dile dilegiyi , verim muradıyı" der .

"Benim dilegim senin canıyı sağlığı" : 12.

Padişah: "Dile dilegiyi, verim muradıyı" .der.

"Benim muradım ne ola!" : 12.

"Dile benden ne dilersen?"

"Benim dilegim senin canıyın sağlığı" : 13.

"Dileğin dilegizi, verim muradızı"

"Benim dilegim, sizin canızın sağlığı": 20.

"Sen in misen, cin misen?"

"Bişe degülem, ben insanoğlu insanım": 30.

"Sen in misen, cin misen, sen neyin nesisen?"

"Ben bele bele ademoğlu ademem" : 31.

"Sen in misen cin misen?"

"Ben ne insem, necinsem; seni yaradan Allah'ın ben de guluyam": 40.

"Gızım, dile dilegiyi, verim muradıyı!"

"Padişahım! En ögde senin sağlığıyı istiyem" : 56.

"Gız, sen ins misen, cin misen?"

"Ben ne insem, ne cinem; adamoğlu adamam!" : 59.

II- Tasvirler

A) Kadın tasvirleri

"Bir bahıy camdan içeri ki; Allahım! İçerde ele bi güzel yatıy" : 9.

"Bi gız, amma, insan gıyamıy ki baha!.." : 13.

"Gız silkiniy, gene bi gız olıy bi gız olıy; doğdum dolunaylara doğma, deyiy" : 14.

"Bu nası gız, göğden mi düşdü, aydan mı geldi? Bu nası yaratuh!... Sarı saçları, döşenmiş tah belinden aşşağı. Gendine, insan gıyamıy ki baha!.." : 14.

"Ama heç ayın oyun gız degül" : 14.

"İçinden bi gız çıhıy ki, insan bahmalara gıyamıy; gözleri gamaşduriy!.." : 16.

"Bi gız çıhıy, bi gız çıhıy ki!.. Görmelere muhtaç bi gız" : 16.

"İnsan gıyamıy ki baha!.." : 16.

"Ele bi gız oldu ki, doğdum aya doğdum demiş" : 27.

"Ele güzel ki, insan gıyamıy ki baha!" : 37.

"İnsan gıyamıy ki yüzüne baha" : 37.

"Ayın ondördü gibi güzel kız" : 43.

"Bi gız yatıy ki, aya, güne doğmuşa benziy" : 68.

B) Erkek Tasvirleri

"Damat da bezenmiş, süslenmiş; smokinleri geyinmiş, şal guşahlar bağlamış.... Aman Ya Rabbim!.." : 14.

"Bi deliganlı geldi içeri amma, minare gırığı kimin, bıyıhlarından gan damlıy" : 23.

III. Diğer formüller

A) Bir olayın masalcı tarafından anlatılması

"Daha bülmiyem muhtar, inanmışmış mı inanmamış mı?" : 1.

"Sen ateş olsan, oylumunca yer yakarsan" : 1.

"Onnar da demek orayı bellemişler !.." : 4.

"Allah, her güzeli bir arada verir mi? Kimisine aş verir, gaşuh vermez; kimisine de gaşuh verir, diş vermez" : 5.

"Velhasılı, düğün tarh olıy" : 5.

"Nalbantlık yapana "Eşekçi Hırpo!" denir" : 9.

"O zaman cimrilere nekes deyiylermiş" : 10.

"İşte kimi nalına vurıy, kimi mıhına..." : 14.

"Demek o zaman gine hacat gapıları açuhmuş!.." : 14.

"Padişahın oğlu, hoş bilmiy mi ne ettügünü?" : 14.

"Bunun ettügü heç divide galeme gelecek bi iş degül!" : 14.

"Mahsus, deyiy; oğlu öle de gurbağayı o ala" : 15.

"Tabi ki padişahın bahçesi gözel olacah" : 16.

"Horozdan gorhıy amma, şeytanlığı da beceriy.." : 29.

"Dev, guvveti ya!.." : 29.

"Hanı beglerin golunda esgiden pazuband varmış; millet içinde onnan tanınurlarmış" : 30.

"Padişahın oğlu sanki ayı; sanki bülmiy onun olduğunu" : 31.

"Yaz var, gış var... Ne evilecek, ne iş var" : 40.

"Bacı bacıyı istemez derler ya" : 40.

"Hep bele işin Çarşambasına ıras getmez, bi de bahdın bir keren de Perşembesine geldi!..." : 56.

"Rivayet ederler ki, on iki dene havarisi inanmış onun peygamber olduğuna" : 58.

"Oğlan, masdayı geme goyıy " : 61.

"Tabii pirenin adetini bir bülenler bülür ..." : 67.

"Olmuş olmasına amma, hanı derler gara haber tez duyulur!.." : 67.

"Tıraşız göz önüne yendi mi" : 67.

"Bi de ne görsün!. Ben deyim bi ton, sen de iki tonluk gavun!" : 67.

"Eh! Bu dev uyhusu" : 67.

"Uzatmayalım, zor kötek veziri zorunan ayıldıylar" : 67.

"Cinler de iki tayfadır; biri müslümanî, biri kâfirîdir" : 68.

Z 11. **Ani bitirişler**

"Beglerinen ömür süriy" : 2.

"Muratlarına erdiler" : 7.

"Dorğu memleketine gediy" : 47.

Z 42. **Kuvvetli ve en kuvvetli**

Bıcilo, devlerin kaldıramadığı kazanı tek eliyle kaldırır : 28.

Padişahın oğlu, Telli Senem'i aramaya gittiğinde bir vuruşta kale duvarını yıkar : 44.

Sılık, tek başına yedi devi öldürecek kadar kuvvetlidir : 67.

Z 64. **Atasözleri**

"Sen bi eyilig et, denize at; balıh bilmezse Halik bilir" : 8.

"Derdini söylemeyen derman bulamaz" : 20.

Z 65. **Renk Formülleri**

a) Kırmızı :

Kırmızı elbise : 37.

Al at : 17.

b) Beyaz :

Beyaz su : 6.

Beyaz bulut : 13.

Beyaz taş : 52.

Beyaz koç : 12.

c) Kara :

Kara su : 6.

Kara koç : 12.

Kara bulut : 13, 30.

Kara elbise : 17, 68.

ç) Yeşil :

Yeşil kapı : 43.

d) Sarı :

Sarı elbise : 37.

Sarı inek : 6.

Z 71. **Formülistik sayılar**

Z 71.1. **Formülistik sayı : 3**

3 kardeş:

Kız kerdeşler: 12, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 39, 40, 40,, 41, 44, 49, 59, 61, 63, 70.

Erkek kardeş : 13, 15, 43.

Zamanla ilgili olanlar:

3 gün : 5, 6, 16, 23, 55, 59.

3 gece : 37.

3 ay : 20, 21, 69.

Hayvanlarla ilgili olanlar:

3 tavuk : 39, 61.

3 koç : 1.

Yiyecekle ilgili olanlar:

3 elma: 5, 66.

3 nar : 46.

3 peksimet : 67.

İnsanlarla ilgili olanlar:

3 vezir : 61.

3 arkadaş : 9.

Eşya ile ilgili olanlar

3 altın : 52.

3 mücevher : 46.

İş yapma:

3 defa tekrar etme : 4.

3 şart : 7.

3 hisse : 51.

Z 71.5. **Formülistik sayı : 7.**

7 kardeş:

7 Kız kardeşler : 44

Zamanla ilgili olanlar :

7 sene : 17, 45, 67

7 gün : 7

Tabiat üstü varlık:

7 dev : 29, 30, 61, 67

7 Melek : 42.

Hayvanlarla ilgili olanlar:

7 at : 65.

Eşya ile ilgili olanlar:

7 kilit : 41.

Diğerleri :

7 kat yer altı : 12.

7 tepe : 20.

Formülistik sayı: 40

Kardeş:

"Kırk kız kardeş" : 13, 21.

Zamanla ilgili olanlar :

40 gün : 13, 24, 31, 34, 35, 38,41, 44, 59.

Z 71. 12.0.1. **Kırk gün kırk gece düğün :** 4, 5, 6, 7, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 20, 21, 21, 24, 25, 25, 26, 28, 28, 30, 31, 32, 36, 59, 59, 64, 66.

Tabiat üstü varlıklar : 10, 13, 21.

40 şeytan : 10.

40 peri : 21.

Hayvanlarla ilgili olanlar

40 yılan : 8.

40 at : 9.

40 katır : 16, 31, 34.

40 deve: 20.

40 koyun : 53.

İnsanlarla ilgili olanlar

40 cariye : 5, 9, 14, 19, 21, 59.

40 gemici : 60.

40 esir : 63.

40 kız : 64.

40 harami : 64.

Diğerleri :

40 zor ile : 1.

40 yaş : 12.

40 emek : 51.

40 kurban kesmek: 62.

Yiyeceklerle ilgili olanlar:

40 batman darı : 7.

40 batman pirinç : 7.

40 gövde et : 12.

40 tuluk su : 12.

40 batman şarap : 13.

40 batman leblebi : 56.

Eşyalarla ilgli olanlar:

40 kat elbise : 8.

40 kazan : 10.

40 batman sakız : 13.

40 batman keçe : 13.

40 batman pamuk : 13, 18.

40 satır : 31.

40 batman yün : 56.

40 anahtar : 61.

Mekânla ilgili olanlar:

40 oda : 17, 18, 19, 61.

40 merdiven : 5, 7, 18, 21, 47.

Diğerleri :

40 lira : 60.

Z 71.12.0.2. **Kırk gün mühlet isteme**

Keloğlan, ustasına istenilen tepsiyi kırk günde yapabileceğini söyler : 12.

Küçük kız, padişahla evlenmek için kırk gün mühlet ister : 12.

Küçük oğlan, padişahtan kırk gün mühlet ister : 13.

Cadı karı, delikanlıya Dilaremcengi'ni getirmesi için kırk gün mühlet verir : 41.

Keşiş padişahtan kırk gün mühlet ister : 44.

Z 100. **Sembolizm**

Padişahın gelini dövüldüğünü göstermek için vücudundaki yaraları ve duvardaki tokmağı gösterir : 9.

Kızın istediği tepsinin yapılmış olması sevdiği gencin yaşadığına işarettir : 12.

Eşeğin başını, padişahın kapısındaki ağaca sürmesi, sahibinden şikâyetçi olmasını belirtir : 32.

Mısır padişahının oğlu, mektubun içine iğne ve iplik kor; "iplik gibi olsan, iğnenin deliğinden geçsen, ben seni almam" der :37.

Atların zayıf olması yemlerinin başkaları tarafından yendiğine işarettir :40.

Padişahın oğlu, kız ile yattığı vakit, aralarına kılıcını kor :44.

Köylü, iple karısını asacak, balta ile elma ağacını kesecek, Kur'ân' dan, Sultan Mahmut ile kim arkadaş olursa gözlerinin kör olmasını isteyecek : 47.

Ölçeğin altına yapışımış olan altın, o kişilerin zengin olduğunu gösterir : 53.

(T) Z 101. **Ölüm sembolü kanlı gömlek**

Kızkardeşini öldürmeye kıyamıyan delikanlı bir hayvan öldürerek kardeşinin gömleğine sürüp babasına götürür : 43.

(T) Z 102. **Ölüm sembolü kanlı bıçak**

Üvey anne, Ayşecik'in çocuğunu keser, kanlı bıçağı onun cebine kor : 30.

Arap, çocuğu keser, kanlı bıçağı kadının cebine kor : 60.

(T) Z 111. **Ölünün canlanması**

Kızın vücuduna sihirli pazubant değince tekrar canlanır : 42.

Hz. İsa'nın duası neticesinde ölen kadın canlanır : 58.

Z 111.6. **Ölünün mesajları**

Kız, rüyasında ölen annesini görür; ondan kocasına karşı yapması gerekenleri öğrenir : 24.

Z 140. **Sembolik renkler**

Z 142. **Sembolik renk: Beyaz**

Beyaz güzelliğin ve iyiliğin sembolüdür :6, 13.

Z 143. **Sembolik renk: Siyah**

Siyah, çirkinliğin, kötülüğün ve olumsuzlukların sembolüdür : 6, 13.

Z 183. **Sembolik isimler**

Padişahın oğlu, saraççılık yaptığı yerde, "Eşşekçi Hırpo" diye çağrılır : 9.

Ahmet Ağa, her şeyden korkup dışarıya dahi çıkamadığı için, "Tembel Ahmet" derler : 11.

Kıllı kaftan giyen kıza, Kıllıca ismi konur:38.

Keloğlan'a, başı kel olduğundan "Keçelce" denir: 55.

Kız küçük olduğundan, Çıtdan Kız diye çağrılır :62.

Süleyman'a, Sılik derler : 67.

Z 253. **Budala kahraman**

"Kız ile birlikte para kazanmaya giden delikanlı, fındık kabuğu ile ırmağın suyunu boşaltmaya çalışır" : 57.

Z254. **Takdir edilen kahraman**

Yılanların padişahı, kızını kurtaran oğlanı takdir ederek ona sihirli yü- züğünü verir : 4.

Anka Kuşu, yavrularını kurtaran kahramanı yeryüzüne çıkarır : 12.

Padişah, küçük oğlunu başarılı olduğundan dolayı yerine geçirir : 13.

Padişahın isteklerini yerine getiren kahraman padişah olur : 67.

Z293. **Kahramanın dönüşü**

Gurbete çıkan genç, Halep Beyi'nin kızını ve babasının gözünü iyileştirecek taşı alır geri döner : 8.

Padişahın oğlu, saraya geri döner : 12.

Delikanlı, babasının gözlerini iyileştirecek toprağı bularak geri döner: 13.

Padişahın oğlu, Keşişin kızını ve diğer iki kızı alarak geri döner: 44.

Para kazanmak için gurbete giden kız, zengin olarak geri döner : 57.

Yer formülleri

1- Ülkeler:

Mısır:37, 58, 63.

Şehirler:

İstanbul : 23, 47, 56.

Ankara: 8.

Erzurum : 43.

Antep: 8.

İskenderun : 63.

Bağdat : 63.

Halep : 8.

Tiflis : 44.

Dağlar, yaylalar, nehirler :

Hint dağı : 36.

Kaf dağı : 4.

Lale dağı : 36.

Narçın dağı : 36.

Fırat nehri : 49, 57.

Nil nehri : 37.

SONUÇ

Erzincan masalları konusunda yaptığımız araştırma ve incelemenin sonunda elde ettiğimiz sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Erzincan masallarında tesbit ettiğimiz motifleri, Motif Index of Folk-Literature isimli dünya motif kataloğuna göre tasnif ettik. Motiflerin karşılıklarını bulduk ve kataloktaki motif numaralarını verdik. İncelediğimiz masallarda olduğu halde, motif İndex'te bulunmayan 128 yeni motif tesbit ettik: (A-2, B-10, C-1, D-8, E-2, F-20, G-2, H-16, J-1, K-11, L-1, N-10, P-12, Q-1, S-2, T-6, V-16, X-2, Z-3). Motif Index'te bulunmayan, yeni tesbit ettiğimiz motiflerin başına kolay anlaşılması ve Türk masallarına ait olduğunu göstermesi bakımından **(T)** harfi koyduk. Motif Index'te bulunmayan ve yöremizde özellik arzeden motiflerden bir kaç örnek aşağıda gösterilmiştir:

a) Masallarda yeni tesbit edilen motifler; hayvanlar, sihir, olağanüstülükler, imtihanlar, aldatmalar, şans ve kader, cemiyet, din bölümlerinde çoğunlukla yer alır.

b) Dünya ve Türk masallarında görülen "Sabır Taşı" motifi bizim masallarımızda "Sabur-Subur Bebebeği" şeklinde yer alır. Saçta bulunan anahtar ve kilit motifi bizim masallarımızda saçta, dilin altında, kulağın arkasında ve göbeğin üzerinde bulunur. Kahraman başı sıkışınca sihirli kılları büker; bizim masallarımızın bazılarında inanca dayalı olarak, kıllar yakılarak tütsü yapılır. Hamamda doğum yapan kadına diğer masallarda periler yardım eder; bizde melekler yardım eder. Yine masallarımızda tanıma işareti olarak başörtüsü ve pazubant motifi sıkça görülür. Sihirli halı, masallarımızda sihirli post şeklini alır. Padişahın konuşmaz kızı bizim masallarımızda gülmez sultan olur. Evlilik imtihanlarında kendi yöremize has âdetler yerine getirilir.

c) Motif Index'te yer almayan, fakat bizim masallarımızda bulunan motiflerden biri de "Dinî motifler"dir. İslâm dininin bütün vecibeleri en iyi şekilde yerine getirilir ve öğretilir. Her masalda dini motif bulmak mümkündür. Kader inancı ağırlık kazanır. Masallarda kadere rıza gösterilir. Kaderin değişmezliği sık sık ispat edilir. Kaderin kitabından, defterinden söz edilir. Bu hususta remil atılır. Masallarda namazın ve duanın önemli yeri vardır. Bir işe başlamadan önce kılınan iki rekât namaz, Cuma akşamı kılınan yatsı namazı, gerdek gecesi kılınan iki rekât namaz, sabah namazı, geyik tarafından kılınan iki rekât namaz masallarımıza ait motiflerdir. Zor durumdan kurtulmak için dua edilir. Zengin olmak için, çocuk sahibi olmak için dua edilir. Hızır, derviş, hoca, imam, müftü, dünya masallarında olmayıp masallarımızda olan motiflerdir.

d) Masallarımızda tanıma imtihanlarından; şiirle tanıma motifi da yaygındır.

Türk masallarına has olan ve bizim de tesbit ettiğimiz 8 masalda "türkü ile tanıma" motifi vardır.

e) İlimizdeki âdetleri, töreyi, sosyal hayatı, cemiyet bölümündeki "gelenekler motifinde" görmek mümkündür. Evlenme âdetlerimizden "dünür olma" motifi önemli bir yer tutar. Çehiz, zülüf kesme âdeti, düğünde damadın bacaya çıkması, cenaze evinde erkeklerin ve kadınların ayrı ayrı oturması, hayırlı bir işin sonunda müjde verilmesi, ölmek üzere olanların vasiyeti, çok evlilik masallarımızda görülen önemli motiflerdendir.

2. Erzincan masallarında Motif Index'te 23 harf ile gösterilen motif örneklerinin hepsinden bulmak mümkündür. Masalların giriş, bitiş, bağlayış ve diğer formülleri geniş olarak (Z) harfi ile gösterilen çeşitli motif gruplarında gösterilmiştir.

3. Yaptığımız çalışmada 70 masalın tip yapısı incelenmiştir. Masalların tip tasnifi yapılarak Türk ve dünya masalları arasındaki yeri araştırılmıştır. Eberhard-Boratav kataloğu ile mukayeseleri yapılarak oradaki tip numaraları verilmiştir. Bu katalokta ve Antti Aarne ve Stith Thompson kataloğunda 13 masalın tip numarası tesbit edilememiştir: (58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70). Bu masallar asıl halk masalı olup, bunlardan 10 tanesi (59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68) olağanüstü masallar, bir tanesi (58) dini masallar, diğer iki tanesi (69, 70) realist masallardandır. Eberhard-Boratav tip kataloğundaki tip numaraları tesbit edilen 57 masaldan 8 masalın (20, 36, 39, 41, 42, 44, 47, 52) tip numaraları Antti Aarne-Stith Thompson kataloğunda tesbit edilememiştir. Ayrıca 6 halk masalının (5, 19, 20, 36, 39, 51) tip numaraları karışık, iç içe girmiş masallardır.

4. Son yıllarda yapılan masal çalışmalarında Eberhard-Boratav kataloğunda bulunmayan yeni masal tipleri tesbit edilmiştir. Bu kataokta 378 masal tipi vadır. Eberhard-Boratav Tip Kataloğu masallarımız için yetersizdir. Yeni bir katalok çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

5. Doğu Anadolu'da yapılan masal çalışmalarına bizim çalışmamızın katılması ile birlikte yöre ile ilgili bir eksik daha tamamlanmış oldu. Erzurum, Gümüşhane, Elazığ, Kars, Malatya, Van, Erzincan masallarının derlenmesi gelecek yıllarda masallar konusunda yapılacak incelemelere ortak motif ve tip tesbiti çalışmalarına; bölgenin tip ve motif haritalarının çıkarılmasında faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

AARNE, Antti. **Verzeichnis der Marchen Typen mit Hilfe Von Fachgenossen.** Ausgearbeitet, Helsinki, 1910.

ACAROĞLU, T. - Ozan, F. **Türk Halkbilgisi ve Halk Edebiyatı Üzerine Seçme Yayınlar Kaynakçası**.Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1972, 152 s.

AKKOYUNLU, Ziyat Abdülmecit. **Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri.** Ankara, 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi).

ALANGU, Tahir. **Billur Köşk Masalları**. İstanbul, 1961.

---------- **Keloğlan Masalları**, İstanbul, 1967.

---------- **Türkiye Folkloru Elkitabı**. İstanbul, 1988.

ALPTEKİN, Ali Berat. **Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tıp Araştırması.** Erzurum, 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi)

----------"**Bulgaristan Türkleri'nden Derlenen Bir Masalın Motif ve Tip Yapısı ve Varyantlarının Mukayesesi**". Türk Dünyası Araştırmaları II (16), Şubat 1992. s. 175.

----------"**Köroğlu Hikâyesinin Bolu Beyi Kolundaki Milli ve Beynelmilel Motifler**". Ankara,Köroğlu Semineri Bildirileri, 1983,s.23-26.

---------- "**Türk Masallarında Yeni Tespit Edilen Tipler**",.Eskişehir,I.Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri, 7-9 Mayıs 1993,s.25.

----------"**Edebiyat Fakültelerinde Yapılan Talebe Tezlerindeki Masallar**".İzmir, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi II, 1983, s.208-228.

---------- "**Motif**". İstanbul, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.1986, 6. Cilt, s. 401-402.

---------- "**Azerbaycan'da Tespit Edilen Hayvan Masalları**". Türk Dünyası Araştırmaları, No. 63, Aralık 1989, s. 191-206.

---------- **Hayvan Masalları.** Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1991, 184 s.

ALPTEKİN, A.B.-Şimşek, E."**Türk Destanlarının Motif Yapısı**". Türk Dünyası

Araştırmaları I, No: 65, Nisan 1990, s. 197-254.

----------"**Kıbrıs Türk Masallarının Motif Tip ve Formel Yapısı**". Türk Dünyası Araştırmaları, No: 74, Ekim 1991, s. 63-137.

ARSLAN, Ahmet Ali. **Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar**. Erzurum, 1980 (Yayınlanmamış doktora tezi)

ASLAN, Ensar. **Yaralı Mahmut Hikâyesi Üzerinde Bir Araştırma**.Erzurum, 1983 (Yayınlanmamış doçentlik tezi)

ASLAN, Namık. **Yozgat Masalları**.Kayseri, 1994 (Yayınlanmanmış doktora tezi).

AZADOVSKİ, Mark. **Sibirya'dan Bir Masal Anası**. Ankara, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, 1992, 81 s.

BALİ, Muhan. **Ercişli Emrah ile Selvihan Hikâyesi Varyantlarının Tespiti ve Halk Hikâyeciliği Bakımından Önemi**. Ankara, Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1973, 302 s.

---------- **Halk Edebiyatında Nesir**.Erzurum, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1982, 55 s.

---------- **Halk Edebiyatına Giriş Derleme Metotları (Ders Notları)**.Erzurum, Atatürk Üniersitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1988, 24 s.

BORATAV, P. Naili. **Türk Halk Bilimi I 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**,İstanbul, Gerçek Yayınevi,1973, 255 s.

---------- (Çev. Mahir Şanlı)."**Türk Masalları**". Folklora Doğru, No: 36, Temmuz-Ağustos 1974, s. 3-25.

---------- **Folklor ve Edebiyat I**. İstanbul, Adam Yayınları, 1982, 521 s.

---------- **Folklor ve Edebiyat II**. İstanbul, Adam Yayınları, 1982, 467 s.

---------- **Köroğlu Destanı**. İstanbul, Adam Yayınları, 1984, 261 s.

---------- **Türk Folkloru**. İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1984, 272 s.

---------- **Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği**.İstanbul, Adam Yayınları,1988, 273 s.

---------- **Zaman Zaman İçinde**. İstanbul, Adam Yayınları, 1992, 231 s.

---------- **Az Gittik Uz Gittik**. İstanbul, Adam Yayınları, 1992, 318 s.

BOZYİĞİT, A. Esat. "**Keloğlan ve Masalları**". Türk Dünyası Araştırmaları, No: 51, Aralık 1987, s. 183-204.

BROCKELMAN, C. **Mesel, Masal**. İstanbul, İslam Ansiklopedisi, 1960, C. 8.

BUCH, Wilgried. "**Masal ve Efsane Üzerine**" (Çev.Osman Öztürk.) Milli Folklor, No: 13, Bahar 1992, s. 10-15.

CAFERZADE, Azize. **Anamın Masalları**. İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, 1990, 236 s.

CEVİZOĞLU, Mustafa. "**Türk Hikâye ve Masallarında Köse Tipi**". Erciyes, No: 210, Haziran 1995, s. 24-26.

Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987. İstanbul, 1987.

Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1988. İstanbul, 1988.

Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989. İstanbul, 1989.

DERDİYOK, İ.Çetin. "**Dede Korkut Hikâyelerindeki Olağanüstü Motifler ve Kaynakları**". İçel Kültürü, No. 27, Mayıs 1993, s. 3-9.

EBERHARD, W. - Boratav, P. N. **Typen Türkischer Volksmarchen**. Viesbaden, 1953.

EHET, Haşim. **Uygur Halk Masalları**. Ankara, (Çev. A.B. Ercilasun). Turan A.Ş., Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 1989, 141 s.

ELÇİN, Şukrü. **Halk Edebiyatına Giriş**. Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1986, 759 s.

EMİROĞLU, Seyit. **Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerine Bir İnceleme**. Konya, 1996 (Basılmamış doktora tezi)

ERGÜN, Metin. "**Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma.**" Erzurum, 1988, VIII+ 464 s.

EWİG, Ursula. "**Masal, Masal Araştırması ve Masal Derlemesi Üzerine**" (Çev. Ze-

ki Arda. Yayına haz. Umay Günay). Milli Folklor, No.6,Haziran 1990, s. 2-10.

G. W. "**Osmanlı-Türk Halk Araştırmaları**" Çev. Mualla Öztürk. Milli Folklor, No. 26, Yaz 1995, s. 77-80

GOLDSTEIN, **Kenneth S. .Sahada Derleme Metotları** (Çev. Edip Uysal). Ankara, MİFAD Yayınları, 1983. VIII + 128 s.

GÖKALP, Ziya. " **Usullere Dair Halkıyyat I- Masallar**". Küçük Mecmua, (18) 2 Teşrinevvel 1338 / 1922, 9-12.

---------- "**Masallar Nasıl Toplanmalı**". Halk Bilgisi Mecmuası, 1928, Yıl: 1, C.I. , s. 22-25.

---------- **Kızıl Elma**. Ankara, 1976.

---------- **Altın Işık Masalları**. İstanbul, 1983.

GRIM, J. Grim W. **Masallar I-II**. İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1989, 209 s. - 149 s.

GÜNAY, Umay. **Elazığ Masalları**. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1975, 534 s.

---------- "**Propp'un Masalları Çözümleme Metodu**". Folklora Doğru, No.: 31, 1973, s. 18-27

---------- "**Masallarda Değişen Motifler ve Tesirleri**". Türk Kültürü XVIII (211-214) Mayıs Ağustos 1980

GÜNEY, Eflatun Cem. **Masallar**. Mersin, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992, 388 s.

GÜZEL, Abdurrahman. "**Türk Halk Biliminde Tarihi ve Lenguistik Metod**. Eskişehir, II.Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri , 7-9 Mayıs 1985, s. 129

HALİLOV, R. Z. **Azerbaycan ve Arap Masallarına Düalist Fikrin Yansıması**" Milli Folklor, No. 24, Kış 1994, s. 48-53

KALAFAT, Yaşar Kaya. "**Türk Halk İnançlarında Hususiyle Doğu Anadolu ve Orta Toroslarda (Kırk) Motifi**" Milli Folklor, No. 22, Yaz 1994, s. 15-21

KANTARCIOĞLU, Selçuk. **Eğitimde Masalın Yeri**, İstanbul, Milli Eğitim Ba-

kanlığı Yayınları, 1991, 52 s.

KAPLAN, Mehmet. **Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 3 Tip Tahlilleri**. İstanbul, Dergâh Yayınları, 1985, 204 s.

KARABORAN,H. Hilmi."**Folklor Açısından Doğu Anadolu Bölgesinde Köy Araştırmalarının Önemi**". Türk Dünyası Araştırmaları, No. 49, Ağustos, 1987 s.43-56

KAYA, Turhan. **Halkbilimi Açısından Erzincan**. Erzurum, 1992, 730s. (Yayınlanmamış doktora tezi)

KARA, Ruhi. **Erzincan Manileri.** Ankara, 1993, 159 s.

---------- **Erzincan Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma.** Ankara, 1993, 147 s.

---------- **Erzincan'ın Gözyaşları (Deprem Ağıt ve Destanları).** Ankara, 1993, 256 s.

KÖKSAL, Behiye. **Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme**.. Konya, 1995 (Yayınlanmamış doktora tezi)

KÖKSAL, Hasan. **Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı**. Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı MİFAD Yayınları, 1984, 211 s.

KUMAR, Shıv. **Panchatantra Öyküleri**. Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992, 67 s.

KUNOS, İgnácz. **Türk Halk Edebiyatı**. İstanbul, Tercüman Gazetesi Yayınları, 1978, 176 s.

KUTLU, Şemsettin. **Tûtî-nâme (Papağanın Hikâyeleri).** Tercüman 1001 Temel Eser, 301 s.

LEYEN, Vonder."**Masal Araştırmalarında Yol ve Amaçları**",Türk Folklor Araştırmaları, C. 12, s. 240

LÜTHİ, Max."**Masalın; Efsane, Menkabe, Mit, Fabl ve Fıkra Gibi Türlerden Farkı**" Çev. Sevengül Karasubaşı.Milli Folklor, No. 25, Bahar 1995, s. 66-68.

ENVER, Mahmut. "**Masalın Yeniden Canlanması**". Ankara, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Halk Edebiyatı, 1992, C. II, s.205

MİRZAOĞLU, F. Gülay. **"Türkiye ve Türkmen Masallarının Genel Özellikleri".** Milli Folklor, No. 26, Yaz 1995, s. 28-30

NAHYA, Zümrüt. **Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları Bibliyografyası.** Ankara, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, 1992, 189 s.

OCAK, A. Yaşar. **Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Evliya Menkabeleri.** Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı MİFAD Yayınları, 1984, 128 s.

ONARAN, Alim Şerif. **Binbir Gece Masalları.** İstanbul, AFA Yayıncılık, 1992, 293 s.

ÖGEL, Bahaeddin. **Türk Mitolojisi.** Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989, 644 s.

ÖNAY, Yılmaz. **Van Masalları Üzerine Bir Araştırma.** Van, 1995 (Yayınlanmamış doktora tezi)

ÖZÇELİK, Mehmet. **Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma.** Konya, 1993 (Yayınlanmamış doktora tezi)

ÖZKAN, İsa. **Abdurrahman Han Destanı.** Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989, 206 s.

ÖZTÜRK, Ali. **Türk Anonim Edebiyatı,** İstanbul, 1986.

---------- **"Gümüşhane Masallarında Motif Kavramı Üzerine Bir Tasnif Denemesi".** Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane Sempozyumu (13-17 Haziran 1990)

PROPP, Vladimir. **Masalın Biçimbilimi.** Çev. R. Mehmet. R, Sema. İstanbul, Bilim Felsefe-Sanat Yayınları, 1985, 143 s.

---------- **Masalların Yapısı ve İncelenmesi.** Çev. Gb Hüseyin. Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987, 222 s.

SAKAOĞLU, Saim. **Gümüşhane Masalları.** Ankara, Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1973, 700 s.

---------- **"Masalda İleriye Hazırlık Motifleri".** Ankara, I.Uluslararası Türk Folkloru Kongresi Bildirileri, Halk Edebiyatı, 1976, C.II, s. 291

---------- **"Typen Türkischer Volkmaerchen'deki 38 Numaralı Masal Tipinin**

Kaynakları Üzerinde Bir Araştırma". Ankara, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi AraştırmaDergisi, No. 8, 1978

---------- **Anadolu-Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu**. Ankara, Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 1980, 140 s.

---------- **Sahada Derleme Metodları.**Erzurum, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Yayını, 1988, 206 s.

---------- **Folklor Bibliyografyaları Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme**, Konya, 1991, 150 s.

---------- **"Yeni Masal Tiplerinin Kataloğa Yerleştirme Meselesi"**.Ankara, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Halk Edebiyatı, 1992, C. II, s. 315

SAKAOĞLU, S. Ergun , M. **Türkmen Halk Masalları.** Ankara, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları, 1991, 173 s.

SARIYÜCE, Hasan Lâtif. **Anadolu Masalları I-II.** Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları, 1993, 266 s.-254 s.

SEVER, Mustafa. **"Türk Edebiyatında Etilojik (Neden - Sonuç Açıklayıcı) Hayvan Masalları"**. Milli Folklor, No. 24, Kış 1994, s. 45-47

SEYİDOĞLU, Bilge. **Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar**, Ankara, Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1975, 451 s.

---------- **"Mit Masal ve Legend"**.Yağmur, 1 (4-5) Temmuz-Ağustos 1977, 7-10

---------- **"Masal ve Masal Anlatanlar."**Yağmur, 1 (6) Eylül 1977, 47-48

---------- **Erzurum Efsaneleri**. Ankara, 1985, 222 s.

---------- **"Masal."**. İstanbul, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 1986, C. 6., s.149-153.

---------- **"Folklor Üzerine."** Milli Folklor, No. 3, Eylül 1989, s. 4

---------- **"Masallarımız ve Bir Gümüşhane Masalı"**.Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane Sempozyumu (13-17 Haziran 1990)

----------Yavuz, O. **Güçlükten Kolaylığa Kederden Sevince (Ferec Ba'de'şşidde) Seçme Hikâyeler**. Ankara, Kültür Bakanlığı Halk Kültü-

rünü Araştırma Dairesi Yayınları, 1990, 150 s.

SHANKAR. **Hint Masalları Hazinesi**. Çev. S. Ural. Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992, 107 s.

ŞİMŞEK, Esma. **Yukarıçukurova Masallarında Tip ve Motif Araştırması.** Elazığ, 1990 (Yayınlanmamış doktora tezi)

TANER, Nuri. **Masal Araştırmaları / Folktale Studies I.** İstanbul, 1988

---------- **Dere Tepe Düz Gitmiş**. İstanbul, 1988, 192 s.

---------- **Masal Araştırmaları Folktale Stuides**, İstanbul, ART-SAN Yayıncılık, 1988, 255 s.

---------- **"Masal Metinlerine Göre Devlerin Anatomik Yapıları, Yaşam Biçimleri ve Masallardaki İşlevleri."** Adana, II. Uluslararası Karacaoğlan-Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu, 20-24 Kasım 1991, s. 229-244

---------- **"Masaldan Masalbilime Geçiş ve Türk Masallarının Kaynakları Üzerine".** IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Halk Edebiyatı , And, 1992, C. II, s. 323

TEZEL, Naki. **Türk Masalları I-II.** Mersin, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992, 233 s.-162 s.

THOMPSON, Stith. **The Folktale**. Newyork, U.S.A. 1946

---------- **Motif Index of Folk Literature.** İndiana University, U.S.A. 1955-1958, C. VI, 415 s.

---------- **The Types of The Folktale**. Helsinki, 1964

TUĞRUL, Mehmet. **Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı**. İstanbul, 1969

TURAN, Ahmet." **Türk Destan ve Masallarında Şekil Değiştirme (Kuş Şekline Girme Motifi)**. Milli Folklor, No. 5, Mart 1990, s. 35-37

TÜRKMEN, Fikret. **Tahir ile Zühre**. Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1983, 288 s.

UÇAR, Mustafa. **Erzincan'da Giyim Kuşam Halk Oyunları ve Halk Türküleri.** Ankara, 1993, 320 s.

UEHARA,Mikoko. **"Japon Masallarında Olağanüstü Karakterler."** Milli Folklor, No. 28, Kış 1995, s. 54-61

UMAR, Kemal. **Açıklamalı Erzincan Folklor Bibliyografyası**.Erzurum,1978 (Yayınlanmamış lisans tezi)

UYSAL, Ahmed Edip. **Yaşayan Türk Halk Hikâyelerinden Seçmeler**. Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1989, say: 29

WALKER, Warens- Uysal, A. E. **Tales Alive in Turkey** .Cambridge, Massachusets, 1966, XIV + 309 s.

YAKICI, Ali. "**Uygur Halk Masalları ve Koşuklarının Düşündürdükleri.**" Milli Folklor, No. 4, Aralık 1989, s. 29-32

YARDIMCI, Mehmet. **Yaşayan Malatya Masalları.** Malatya, 1991, 453 s. (Yüksek lisans tezi)

YILDIRIM, Dursun. "**Türk Folklor Araştırmalarının Problemleri.**" Milli Folklor, No. 11, Güz 1991, s. 13-20

YILMAZ, Mehmet. **Kırgız Masalları (Motif İndex ve Tercüme**). Erzurum, 1994 (Yüksek lisans tezi).

ÖZ GEÇMİŞ

1954 yılında Erzincan'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Erzincan'da yaptı. 1972 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girerek 1976 yılında mezun oldu.

1976 yılında Erzincan-Kemah Lisesi'nde Edebiyat Öğretmenliği görevine başladı. 1977 yılında Erzincan Ticaret Lisesi Edebiyat Öğretmenliğine atandı. Ticaret Lisesinde on üç yıl Edebiyat Öğretmenliği ve idarecilik yaptı. 1988 yılında kendi isteğiyle Kültür Bakanlığı'na geçerek Erzincan Kültür Merkezi Müdürlüğü, 1989 yılında da Erzincan İl Kültür Müdürlüğü görevine atandı. Halen bu görevine devam etmektedir.

1989 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Halk Bilimi (Folklor) dalında yüksek lisans çalışmasına başladı. 1991 yılında "Erzincan Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma" isimli Yüksek Lisans Tezini tamamladı. 1991 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün açmış olduğu Doktora sınavını kazandı.

Erzincan halk kültürü ile ilgili araştırma, derleme ve incelemeler yaptı. Bu çalışmalarını çeşitli dergi ve gazetelerde yayınladı, tebliğ olarak sundu.

Yayımlanmış Eserleri:

1. Erzincan Manileri. Ankara, 1993, 159 s.

2. Erzincan Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma. Ankara, 1993, 147 s.

3. Erzincan'ın Gözyaşları (Deprem Ağıt ve Destanları). Ankara, 1993, 256 s.

4. Deprem ve Erzincan . İstanbul, 1992, 207 s.

5. Erzincan 90 (İl Yıllığı). Ankara, 1990, 148 s.

51803

T.C.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Ruhi KARA

ERZİNCAN MASALLARI

(Metinler ve İncelemeler)

II

51883

DOKTORA TEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU

ERZURUM - 1996

II. CİLT

Sayfa No.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM..... 348

METİNLER..... 348

1- Serçe..... 349
2- Kara Böcek..... 353
3- Horoz..... 355
4- Peri Padişahının Kızı..... 357
5- Kırmızı Yanaklı Kız..... 361
6- Kül Kedisi..... 368
7- Sırma Saç..... 371
8- Balta Bıyık..... 376
9- Dinler Söylemez Sultan..... 379
10- Nekes Kardeş ile Cömert Kardeş..... 386
11-Tembel Ahmet..... 391
12- Anka Kuşu..... 392
13- Kara Kantoz..... 399
14- Karga Kız..... 406
15- Kurbağa..... 411
16- Üç Turunçlar..... 412
17- Gülmez Sultan..... 416
18- Sadullah..... 419
19- Şamdanım..... 424
20- Kara Kulak..... 426
21- Sünnet Olan Kız..... 434
22- Ahmet Bey..... 441
23- Bomba Üzümü..... 443
24- Yılan Bey..... 447
25- Dul Kadının Keçisi..... 455
26- Yazılan Yazı Bozulmaz..... 457
27- Felek..... 459
28- Bicilo..... 464
29- Horozdan Korkan Adam..... 466
30- Ayşecik..... 468
31- Tık Tık Eden Kabakcık..... 473
32- Oduncu Hasan..... 476

33- Açıl Sofram Açıl..... 481
34- Bahtı Kara Kız..... 482
35- Er mi Gelsin Geç mi Gelsin..... 487
36- İncili Çadır..... 489
37- Gülbahar..... 492
38- Kıllıca..... 495
39- Akıllı Kızın Tavuğu..... 499
40- Üç Kız Kardeş..... 502
41- Dilârem Cengi..... 504
42- Muradına Ermeyen Dilber..... 508
43- Şağlam Molla..... 511
44- Telli Senem..... 515
45- Yumurtacı..... 518
46- Sersem Mehmet..... 520
47- Sultan Mahmud..... 523
48- Akıllı Kardeş ile Deli Kardeş..... 525
49- Hiçinen Miç..... 527
50- Deli Kadın..... 529
51- Dürüst Hırsız..... 532
52- Üç Altın..... 535
53- Fakir Adamın İneği..... 537
54- Kalleş Adam..... 540
55- Keçelce..... 546
56- Hatan Kızım..... 554
57- Kızlar Babası..... 557
58- Hz. İsa..... 559
59- Arsız Kız..... 561
60- Bahtı Kara Gelin..... 566
61- Cadının Kızı..... 569
62- Çıtdan Kız..... 575
63- Vezir Aleaddin..... 580
64- Deliren Oğlan..... 586
65- Haşıl..... 589
66- Akıllı Kız..... 591
67- Sılik..... 593
68- Padişahın Oğlu..... 602
69- Kuyudaki Kadın..... 605

70- Çiftçi..... 607

SÖZLÜK..... 609

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER

1. SERÇE

Varımış, yoğumuş, bi dene serçe varımış. Serçenin de bi dene ihtiyar nenesi varımış. Bir sürü de arhadaşı varımış. Her gün sabahdan gahıymış arhadaşlarıyla barabar oynamıya gediymiş. Nenesi de ıhtıyar halıyınan ona bi lohma yemek büşiriymiş, ekmek büşüriymiş. Geliymiş barabar yeyiylermiş. Bir günde arhadaşlarıyınan gine oynamaya getmiş, oralarda oynıyken serçenin ayağına bi tiken batmış. Nasıl ganlar ahmış, nasıl ağlamış.. Arhadaşları da peşi sıra bunun gollarına girmişler, gelmiş zorunan nenesinin yanına getürmüşler. Nenesi demiş, "Yavrum oy!.. Niye ele ediysen? Ayahların niye ele ganadı?" Demiş ki, "Nene, ayağıma bi tiken battı hele sus. Daha duramıyam acısından." Nenesi geliy haman zornan dutıy bunun ayağındaki tikeni gıcır gıcır çıhardıy, çıhardıy ebile gosgoca tiken. Deyiy ki, " Nene sakkın atma tikenimi ırafa goy ki arhadaşlarımın hepsine gösterim. Bahsınlar benim ayağıma batan gosgoca tikeni, herkes görsün." Ayağını getüriy bi dene çapudunan bağlıy. Serçede hoppıdı hop, asgıya asgıya gediy arhadaşlarının yanına. Öbür arhadaşları deyiyler ki, "Serçe niye asgıysan yavu?" "Niye asgımıyım ayağıma bi tiken battı, ebile gocaman. Ninem zorunan çıharttı." Onlar da güliyler. " He yalan söleme, o gadar tiken heç bi serçenin ayağına batar mı?" "Gelin götürüm de bahın. Gocaman, nenem ırafa goydu." Neyse bu arhadaşlarıynan gonuşmada olsun, nenesi de egmek büşürecegimiş tanduru ediy ki yaha. Ediy ediy yanmıy. Hışır tökiy yanmıy, kâğıt yahıy yanmıy. Odunları yaşımış. Deyiy ki, " O serçenin ayağına batan tiken gurıydı, getürüm bırahım da yansın. Getüriy o tikeni küvlenin ögüne bırahıy, üfliy müfliy; neyse tanduru başlıy yanmaya. Tandur yahıy yenduriy oturıy ekmek büşürmeye, bi deste ekmek büşiriy, orıya goyıy. Serçede arhadaşlarını peşine tahıy getüriy ki tikeni göstere, "Gelin de bahın hele gelin. Nenemin ayağımdan çıharttığu tikeni göresiz." Siz ele inanmayın." Haman segürderek geliy, "Nene hele o ayağımdan çıharttığun tikeni ver ki görsünler arhadaşlarım." deyiy. Nenesi de deyiy ki, ""Vula ayahlara ölüm, nettim ettim tandur yanmadı. Odunlar yaşıdı, onu bırahdım da yandı. Ekmek büşüriyem. Yahdım, daha göremezler." Bele dedükleyin, serçenin bi zıddına gediy, bi zıddına gediy, "Nene baha bah baha; sen beni büliy misen? Ben o yannı geçerem, bu yannı geçerem. Sen ö büşürdüğün bi deste ekmegi alur gaçaram." "Ayahlara ölüm, anam babam, etme eleme. İhtiyaram zatan. Zornan büşüriyem. Gaçurma ekmeklerimi!.." Gine deyiy, "Yoh... Sen benim tikenimi yahdın, ben senin ekmekleriyi alur gaçaram." Neyse o yannı geçiy pırr, gediy duvara gonıy. Nenesi de deynek elinde, "Ulan get o yannı, olmaz alasan, gırh zorunan büşürdügüm ekmekleri alıp gideceksen." Neyse serçe o yannı gaçıy, bu yannı gaçıy, bi desde ekmegi nası gagardına vurıysa eger pırr alıy gaçıy. Nenesi ağlıy, sızılıy, gargış veriy, "Baba yiyesen, davun yiyesen, zornan büşürmüş-

düm; aldın gaçtın. Sen benim başıma bela oldun." deyiy. Serçe havalanıy bi deste egmegi alıy gediy. Gediy gediy, bi dağın başına gediy, bahıy ki orda bi sürü davar görüniy. Haman yavaş yeniy, ekmekleri bi daşın dibine goyıy; gediy çobanın yanına. Gediy ki çoban da südü sağmış, goymış tasa. İçine de goyunların gıldiklerinden doldurmuş. Deyiy, "Nediysen çoban gardaş bele?" Çoban da deyiy, "Nedim, süt sağdım, içine de gıldikleri doldurdum, yiyecem." "Bırah." deyiy. O pislik yenür mü? Tök onu, yeniden süt sağ. Ben saha ekmek getürürem dorğıyah içine de barabar yiyek." Çoban da deyiy, "Deli mi, ahıllı mı; serçe nerden alıy ekmegi?" İnanmıy. "Get getür. Gözümünden görüm de ondan sonra töküm." deyiy. Gediy getüriy bi deste ekmek; lavaş ekmekler. Çoban inanıy, "Allah Allah! Demek ki yalan söylememiş." O südü tökiy, yeniden temiz süd sağıy. Serçe deyiy, "Sen bu ekmekleri dorğa. Ekmekleri dorğıyana gadar ben dağı daşı dolanım gelim. Barabar yiyek sennen. "Pekâla." deyiy. Ekmekleri dorğıy südün içine, serçe gediy ; bi gelmiy, iki gelmiy. Herif bekliy, bekliy... Nerdeyse davarı köve götüreceh. Güneş aşacah zaman olıy, serçe gelmiy. Eyice acıhıy da. Deyiy ki, "Gelmezse gelmesin, serçeden mi gorhıyam. Gelende o da bişeler yesin." Oturıy südünden ekmegi yeyiy. O yeyiy bütüriy, bahıy ki serçe pırr geldi orıya gondu. "Çoban gardaş, çoban gardaş, ele bi acıhdım ki hele getür ekmegimizi yiyek." Deyiy, "Vallaha serçe gardaş, bekledim, bekledim gelmedin. Hamur oldu, yedim. " Deyiy ki, "Baha bah! Sen benden alay mı ediysen? Sen beni büliy misen? O yannı geçerem, bu yannı geçerem; senin bi gınalı goçıyı alur gaçaram." Çoban da bi gakkıltı atıy, "Sen mi benim gınalı goçumu alacahsan da gaçacahsan? Serçe bi goçu götürebülür mü, götüremez mü?" Davarın içinde de bi dene, muhtarın goçu varımış gınalı. Gırık boynuzlu bi goç. Ama mor goç. İnsan gıymıymış ki baha; tepür guyruhlu bi goç. Davarların hepisinden üsgeg durıymuş o. Serçe o yannı uçıy pırr, bu yannı uçıy pırr; döniy dolanıy, geliy goça hemen bi pençeyi çalıysa eger, havalanıy. Çoban deyiy, "Valla assahdan götüriy, bu nediy bele!.." Segürdiy, gavuşamıy, deynegi atıy gavuşturamıy. Yerde degül ki itleri kişkiletsin; yahut gendi getsin. Göğe yuharı gediy. Eli yetmiy, ayağı yetmiy zavallı çobanın. Döne döne alıy gediy gınalı goçu. Çoban deyiy ki, "Ya Rabbi! Cine mi rastladım, şeytana mı rastladım? Bu nasıl iş, geldi başıma? Getsem şimdi, muhtara desem serçe gaçurdu, bennen alay edecek, belki de govacah işimden. Ey yalan söylesem, ben buna nasıl yalan söliyim?" Şaşurdıy galıy!.. "Ya Rabbi' Sen baha yardım et." Neyse alıy geliy davarı. Artuh davarı alıp gelmede olsun, daha bülmiyem muhtar inanmış mı inanmamış mı; çoban netmiş... Biz gelelim serçeye, serçe bu goçu havada götüriy. Gediy gediy başga bi kövün üstüne gediy. Orda kövün üstünde bi tur atıy, bahıy dügün var, galabalıh var. Davul-zurna sesleri geliy... Haman kövden dışardaki bi yerde yavaşça yeniy, goçu orıya bırahıy, gediy o dügün olan yere. Gediy ki orada horanlar dutıylar, ırakkılar içiyler, oynıylar...Bi tarafta da

gazanları gurmuşlar, kedileri, köpekleri hep kesiyler ki büşüreler de yiyeler. "Vula!" deyiy, "Bırahın da o kedileri, köpekleri, itleri, pislikleri. Onlar yenmez. Ben size goç getürüm de onı yeyin." Kimisi deyiy, "Vala assahdan da goç varısa eger onu yiyek. Bu iti, pisigi yemiyek." Kimisi de deyiy, "Yavu o götü bohlu serçenin sözüne mi inanacavuh? Serçe goç getürebülür mü? Siz kesin onnarı ki, yiyek de gidek gelinimizi getürek." İnanmıysanız eger gedim getürüm de bahın, ona göre kesin." Haman gediy goçu gagardına vurıy, alıy geliy. Döne döne getüriy yaturıy orıya ki, bahıylar ne goç!. Embile, tosun kimin goç. Haman çabucah goçu kesiyler, derisini soyıylar. Gazanlara goyıylar, bunun altını yahıylar. Serçe deyiy ki "Siz bi gazanda pilav bişürün, eti de üstüne didin. Siz onları edene gadar ben de gedim dağı daşı dolanım gelim, barabar yiyek. " Gediy dağı daşı dolanmaya. Bunlar da eti bişüriyler , etin suyana da pilav bişüriyler; goçun etini didiyler üstüne yayıylar. Bekliyler, sabursuzlanıylar. Burcu burcu gohıy goçun eti. Bi denesi deyiy ki, "Yemeyin, serçe de gelsin ondan sorna yiyek." Öbürü de deyiy, "Yavu o da gelenden yesin yesin bi lohma bişe. Ondan gorhacavuh!.." Başga biri de deyiy, "Bunda bi iş var. Serçeye benzemiy. Öbür serçeler kimin olsa, goçu getüremezdi.Bunda bi iş var!.. Hele yemiyek, bekliyek. Sorna bunun altında bi iş çıhar." Bekliyler bekliyler, bahıylar ki daha vahıt geçti, daha gelin getürmeye vahıt galmıy. Deyiyler ki, "Gelin yiyek de, gelürse yesün, gelmezse yemesin." Neyse onlar yeyiyler, içiyler; sufrayı toplıyım derken, bi de bahıylar ki serçe de geldi. Geliy gonıy orıya, "Cik cik cik... Hele getürün ki yiyek yemegimizi de gidek gelini, getürek." Deyiyler, "Serçe gardaş, bekledük bekledük gelmedin. Soğudu, bizde yedük." Deyiy ki, "Hımmm... Soğur! Ben size ele bi oyun oynıyım ki, göresiz beni yemege beklememeyi!.." "Amaan!.. Sen ataş olsan, oylumunca yeri yaharsan. Sen bize ne oyun oynıyacahsan eger oyna. Haydi çabucah çekin atları. Davulu zurnayı düşürdün düvürün önüne gidek, gelini getürek." Serçe ordan havalanıy. Bunlar gediyler, gız evinin gapısına, habiresler basa basa oynıya güle davullar, zurnalar çalına çalına gelini bindüriyler ata. Yengeler peşine düzüm düzüm düziliy. Atın gulağına püsgülleri bağlıylar, süslüyler, beziyler. Gızın gaynı geliy atın başını dutıy, dügünü getürmekde olsunlar; serçe de havada dönmeye başlıy. O yannı döniy, bu yannı döniy. Ama orda deyiy ki, "Ben o yannı geçerem, bu yannı geçerem, sizin gınalı gelinizi alur gaçaram." Bunlar güliyler, alay ediyler. Neyse, döniy, dolanıy; haman bi fırsatına getüriy, geline nasıl bi pençeyi çalıya eger, alıy havaya doğru gediy. Haman peşinden tüfenkler atıylar, deynekler atıylar. "Serçe gardaş, getür, serçe gardaş getür. Tek biz saha üç dene goç getürürük. Getür.." Yalvarıyla , yaharıylar. Serçede artuh alıy gediy gelini. Heç birini eşitmiy. Götüriy, götüriy, gelini gagardına dolandurıy, bahıy ki başga bi yerde çoban sürüsünü toplamış, köve götüre. Yeniy bunun yanına, gelini goyıy daşın dibine; gediy çobanın yanına. Gediy ki çoban da arhasını vermiş daşa, gavalı al-

mış eline öttüriy. Deyiy ki, "Çoban gardaş, çoban gardaş! Gel gavalı ver baha da, ben saha bi gelin verim." Çoban güliy, "Serçe gardaş" deyiy, "Sen nerden alasan gelini de baha veresen.!" "Senin neye galmış, sen degişiymisen, başa baş degişmiymisen?" Gelini veriy çobana. Bekâr çobanımış. "Yahu, bu nasıl has bi şe oldu. Göğden mi düşdü. Allah mı yardım mı etti?" Haman gelini de alıy, sürüsünü de alıy kövün yolunu dutıy. Serçe de çıhıy üsgeg bi daşın başına, alıy gavalı eline. Ayah ayağın üstüne atıy. "Düddüdüdüü, düddüdüdüüü... Bir tiken verdim, dört ekmek aldım, düddüdüdüüü, düddüdüdüüü... Dörd ekmek verdim, bi gınalı goç aldım düddüdüdüü... Bi gınalı goç verdim, bi allı gelin aldım, düddüdüdüüü... Bir gelin verdim bi gaval aldım, düddüdüdüüü... deyiy, ondan sonra gavalı da atıy daşdan aşşağı, parça parça ediy. Gendi de uçuy pırr ediy, gediy; yeyiy içiy, muradına geçiy.

Aysel KARAÇAY

2. KARA BÖCEK

Bir varımış bir yoğumuş, esgi zaman içinde bi dene gara böcük varımış. Er bulmaya gediymiş. İreşberin bi denesine ıras gelmiş. Demiş ki, "Nere gediysen gara böcük?" O da, "Oştt! itim. Gara Böcük niye olıyam? Ben saçı uzun, Seyran Hanım, boyu uzun Beyran Hanımam. Gediyem er bulmaya." Ey deyiy, "Gel var baha." "Ey, ben saha varandan sen neynen dögeceksen beni?" "Masdayınan." Deyiy, "Oştt! İtim. Benim bir mastalıh canım var." deyiy, goyıy gediy. Az gediy, uz gediy; bir yılan çıhıy ögüne. Deyiy ki, "Nere gediysen Gara Böcük?" Deyiy ki, "Oştt! İtim. Gara Böcük niye olıyam! Saçı uzun Seyran Hanım; boyu uzun Beyran Hanımam. Gediyem er bulmıya." Ey deyiy, "Gel var baha." Deyiy, "Varuram amma, sen beni dögende neyinen dögeceksen?" Deyiy "Keleplenip üsde düşecem." "Benim bir keleplik canım var. Ben saha yaramam." Gediy, gediy... Bir fare çıhıy ögüne. Deyiy, "Nere gediysen Gara Böcük?" Deyiy ki, "Ben gidiyem er bulmıya." Deyiy, "Gel var baa." Deyiy, "Varım amma, sen beni neynen dögeceksen?" Deyiy, "Poççigiminen dögerem." Elese deyiy, "Eyi, sen baha yararsan. Poççige dayanuram." Bir gaç gün bele dayanduhtan sorna, beglerin dügünü varımış. Demiş, "Bele n'ola garı. Dur ben dügüne gidim. Orada bir iki gırıntı mırıntı yerem, sehe da dişlerimin arasuna gor alur gelürem." Geliy dügüne, bir iki gün galıy, Gara Böcügü unudıy. O da deyiy ki, "Hele gedim bahım bu köpek n'oldu? Getdi gelmiy." Çıhıy gediy. Gediyken, atın izine düşiy, daha çıhamıy. Bahıy ki begler de gediyler dügüne. Deyiy,

"Hey atlılar atlılar
Beg evine varasız.
Sıçan bege selâmımı diyesiz
Saçı uzun Seyran Hanım,
Boyu uzun Beyran Hanım
Derin derin guyulara düşmüş çıhamıy."

Bu begler de gidiyler, deyiyler kii, "Vula gardaş, burda bir fare beg varımış. Bele bele... Garısı düşmüş at izine çıhamıy, gelin yardıma. Fare beg geliy geliy ki, garısı düşmüş atın izine. Ediy, ediy çıharamıy. Deyiy,

-Eliyi ver basarah
-Hadi köpek! Ben saha küserek.
-Etme eliyi ver basarah.
-Haydi köpek, ben saha küserek.
-Eleyse küserege basarak.

deyiy, veriy üsdüne torpağı. Ondan sorna üsdüne çıhıy, çığnıy. Bi de üsdüne bi dene çim goyıy. Goyıy gediy beglerin yanına. O orda çimlerin altında fıncıkliy durıyken, fare beg de ziyafet sofralarında âlebegim garınını doyurıy. Beglerinen ömür süriy.

Münevver UÇAR

3. HOROZ

Varımış, yoğumuş, mehlelerin bi denesinde bi dene horoz varımış. Horoz da ele bi yiğit bi horozumuş. Ele bi yürekli horozumuş ki, mehlenin bütün horozlarını dögiymiş, kakıymış; tavuhların hepisi onun başına yanına toplanıymış. Gediymiş, Padışahın çöplüğünde eşiniymiş, "Gıd gıd, gıdı.." hemen tavuhlar başına toplanıylarmış; bulduhlarını hep veriymiş tavuhlara. Bir günde gine getmiş çöplükde didiniymiş, o yannı, bu yannı çırmalıymış, didiniymiş. Haman içinden çıhan böcükleri tavuhlara veriymiş. Bi de didinmiş, didinmiş bahmış orda bi dene altun. Padişahın çöplüğünde olmaz mı? demek ki zibilinen süpürmüş atmışlar oriya. Haman ordan altunu alıy ağzına çıhıy çöplüğün tepesine. " Gukkulu guuk guk. Ben bir altun buldum. Padışahtan zengün oldum." Padişah bunu eşidiy. Bi sinirleniy, bi sinirleniy... Emir veriy ordakilere, " Çabuh gedin o pis hayvanı dutun getür bahım. O kim, benden zengünmiş!.." Haman segürdiyler, geliyler, horozu govalıylar. "Cah cah cah" ordan hoppılıy o tarafa, ordan geçıy o tarafa. Her biri bi taraftan peşine düşiyler. Haman horozu yahalıylar. Elindeki altunu alıylar, bırahıylar. Horoz gine gediy çıhıy çöplüğün başına; ganatlarını şapur şapur vurıy, "Guggulu guuuk. Padişah da benim altunuma galmış." Gene durıy durıy, tavuhlar da hep etrafına toplanıylar, gene başlıy. "Guggulu guuu.. gu... Padışah da benim altunuma galmış." Padişah deyiy, "Ya Rabbi!.. Bu beni rezil rüsvay edecek. Götürün atın altununu ögüne, başını ömrünü yesin. Nerdendi sabah sabah geldi bu hayvan belâ oldu!" Götüriyler atıylar altunu ögüne. Horozun keyfine diyecek yoh. Daha yegin şımarıy. Gene alıy altunu ağzına, çıhıy eyice çöplüğün en üsgeg yerine. Ganatlarını şapur şapur vuriy. "Gugguluu guu, guuu... Padışah da benden gorddı!.." deyiy. Gene durıy durıy bi daha bi daha ötiy. Padişahın eyice sinirleri tepesine çıhıy. "Gedin şu horozu dutun da kesin kellesini!" deyiy. Gediyler horozu dutıylar, kellesini kesiyler. "Çabuh büşürün ki yiyecem! O benim çoh yüregimi yahdı. Sabahdan belli beni ele aleme rezil rüsvay eddi. " Götüriyler haman kesiyler, çabucah büşüriyler, pilavın tepesine tikiyler. Götüriyler padişahın surfasına goyıylar. Horoz orda başlıy ötmeye. Bi çırpınıy çırpınıy; "guggulu gu guuk. Bu nasıl üsgeg tepeler." deyiy. Padişah deyiy ki, "sen öt ele. Ben saha tepeleri gösterürem!" Gaşugu saplıy, alıy ağzına horozu. Horoz başlıy orda ötmeye gine, "Guggulu gu guu. Nasıl böyük degirmenler.." deyiy. Neyse Padişah zorunan çeyniy meyniy, yudıy bunu. Boğazından zorundan geçiyken orda horoz bi ötiy bi ötiy. "Guggulu gu guuu... Bu nasıl daracuh suvahlar?" deyiy. Neyse padişahın garnına gediy yerleşiy horoz. Garnına gider gedmez padişahın garnına bi ağrı yapışıy. Gıvranıy durıy. "Ya Rabbi! Bu horoz cin miydi, peri miydi? Bu hayvan nerden geldi benim başıma çıhdı?" deyiy. "Hele çabuh beni götürün ayah yoluna. Götüriyler ayah yoluna bekliy bekliy bi şe yoh. Alıy

geliyler burda, ırahat edemiy. Bi daha, daha götüriyler ayah yolunda ırahat edemiy. Neyse hekim başlarını sesliyler, bunun garnını sığıylar, yardım ediyler; nediyler ediyler, haman horoz bi hallı dışarı çıhıy. Haman çıhar çıhmaz gediy helânın duvarına gonıy. "Guggulu guu guuu... Padişahın gıçı yırtıldı. Şükür canım gurtuldu." deyiy. Ondan sonra padişahı getüriyler yatağına yatırıylar. Getüriyler üstüne soğuh sular sürtüyler, başına soğuh havlular goyıylar. Horoz gine gediy tavuhların yanına, çöplüğün başına gine çıhıy, "Guggulu guu guuu... Padişah da benden gorddı" deyiy. Yeyip içip muradına geçiy.

Aysel KARAÇAY

4. PERİ PADIŞAHININ KIZI

Bir varımış bir yohmuş. Evvel zaman birinde, halbur saman içinde; cinler cırıt oynarken eski hamam içinde, develer tellal iken, pireler berber iken, ben dedemin beşiğini tıngın mıngır sallariken bir peri padışahının gızı varımış. Bi de fakir bir anneyinen oğlan varımış. Anne her gün pambuh egiriy, oğlu da götüriy çarşuda iplik satıymış. Künde bi kelep iplik satıy bir ekmek getüriy. Ana oğlu oturiy yeyiyler, günlerni gün ediyler, geçiniy gediyler. Bir gün, beş gün... Bir gün oğlan ipligi götüriyken bahmış ki yolda iki dene adam bi dene yılan. O vurıy ona veriy yılanı, o vurıy ona veriy... "Vula gardaş günahdur, yazuhdur; niye vurıysız bu yılana?" deyiy. Deyiyler ki, "Çoh gonuşma. Çoh canın acıdıysa ver kelebin ipliğini de al götür yılanı." Veriy kelebin ipligini, yılanı alıy geliy oğlan. Anası deyiy: "Vulaoğul! Avunu nedecektük? Biz ekmek bulamıyuh yiyek. Sen bu yılanı nerden getürdün?" "Ana canım acıdı. Değme avu köşede yatsın." Yılan yatıy köşede; garı ağlıy, sızılıy... O gün ac durıylar. Gine egiriy bi kelep iplik. Sabahdan götüriy ki ipligi sata. Yolda gediyken gine aynı yerde; onnar da demek orayı bellemişler, oğlanın geçecegini büliyler. Bir kedi; o vurıy ona veriy, o vurıy ona veriy. "Vula gardaş etmeyin, elemeyin. O hayvanın suçu ne ki onu zopalıysız?" Deyiyler, "Çoh gonuşma vula! Çoh canın acıdıysa ver kelebin ipliğini de al da ged eve." Oğlan ipligi veriy kediyi de alıy geliy evlerine. Anası gine ağlıy, sızılıy. "Vula oğul! Biz ne verek ona? Biz ekmek bulamıyuh yiyek!" Deyiy, "Ana, helbet bi heyir vardur bu işde; dur bahah." Yarındası günü olıy, herkeş bi köşede gıvrılıy yatıy. Yarındası olıy, oğlan gine iplik götüriy. Deyiy ki;"Bu sefer saggın bişe getürme. Ekmek al gel bah ölüyük acımızdan. Bu hayvanları da getürdün ne yiyecekler?" Oğlan gediy ki bi fare. O vurıy ona veriy fareyi, o vurıy ona veriy. Deyiy ki, "Vula gardaş etmeyin, elemeyin. Yazuhdur. Hayvandan ne isdiysiz?" Deyiyler ki, çoh gevezelik etme! Canın acıysa ver kelebin ipiligini al da get fareyi." İpligi veriy, fareyi de alıy geliy. Annesi gine ağlıy sızılıy. Deyiy, "Ana sabah ola hayrola. Hayır ola, dur bahah." Gece yatıylar hap aclar. Beş gün oldu. Yarındası gün olıy, oğlan gediy ki yolda kimse yohtur. İpligi satıy bi dene ekmeg getüriy. Ekmegi paylaşdurıy. Bi lohma yılana, bi lohma kediye, bi lohma annesi yeyiy, bi lohma da gendisi. Altı hesse paylaşıylar ekmegi. Yatıylar. Annesi gece gine iplik egiriy. Sabahdan oğlan gine gidiy, satıy ekmek getüriy. Bir gün, beş gün... Yılan öbür hayvanlara deyiy ki, "Biz bu ağamıza ne eyilik düşünek?" Deyiyler, "Ey bizim elimizden bişe gelmiy. Sen bişe büliysen eger söle yapah." Deyiy ki, "Ağam gelsin söliyek. Ben peri padışahının gızıydım. Sehil etdiler, bele oldum. Söliyek de beni götürsün babama." Ağaları geliy, söliyler. Deyiy ki, "Uzah mı?" Deyiy, "Deeeyy!.. Yayan otuz gırh saatlıh yolda." "Ben seni nası götürüm?" Deyiy, "Ben saha bişe etmiyem, goynunda götür." "Goynuna go-

yıy. Gediyler gediyler... Dere tepe düz gediyler; az gediyler uz gediyler... Kövleri görüniy. Deyiy ki, "Bizim köv hep benim kimin yılan. Seni gördümü parçalarlar. Abu gömlegiyi yahasından benim başımı birez çıhart. Beni göreler de saa bişe etmiyeler." Gediyler, köve girdükleyin deyiy, "Abura benim kövüm. Yılanın gafasını iki garış gömleginden sallandurıy oğlan, aşşağıya. Onu gören, "Amaan!.. Padışahım müjde! Gızın geliy." deyiy bağırışıylar. Padışah da yola çıhıy, bu oğlanı bi garşılıy, bi garşılıy.. Bi masafir ediy... Alıylar bunnarı bargına basıylar. Sen nerden buldun bunu, nerden getürdün? Yavrum dile benden ne dilersen. Dile dilegiy, verim muradıyı." O gız da tembehliy amma. Deyiy ki, "Babama de ki "Barmağındaki yüzügü isdiyem." Yılan padışahın gızıymış. Deyiy ki, "Padışahım benim senden ne isdemiye haddime. Senin canıyın sağlığını isdiyem." Üç kere soruy. Gine deyiy ki, "Canıyın sağlığını isdiyem." Sorna deyiy ki, "Eger verürsen, razı olıysan avu barmağındaki yüzzügü isdiyem." O da deyiy, "Nedeceksen bunu? Ben saha bi çuval dolusu altun verim." Deyiy, "Ne bülüm. Onu canım sevdi; onu ver." "Yoh!.." deyiy "Ben bi çuval altın verim." diyenden haman yılan ordan gonuşıy. Deyiy ki, "Baba, eger beni getüren ağama, baha bu gadar eyilik eden ağama bi yüzzügü gıyıp vermiysen eger... Ben de bu ağamından gediyem geldügüm yere. Daha senin gızın mızın olmıyam!" "Yoh gızım getme. Ben seni gögde arıyken, yerde buldum. Verürem. Yüzzügün ne sözü olur." Yüzzügü veriy; yılan oğlana deyiy ki, başın dara geldi mi yalayıp atacahsan yere. Garşaan bi Arap çıhar. Der ki, "Dile dilegiyi verim muradıyı." O Araba diyeceksen ki, burdan başga bi ülkeye gedmek isdiyem, saray isdiyem, köşk isdiyem.. Heman gözüyü yumup açarsan; önünde bulursan. Ama yüzzüge sıhı muhat ol. Kimseye gapdurma. yüzzügü." Uğurlıylar oğlanı. Oğlan geliy. Geliy ki, anası, kedi, köpek, fare eyice ölmüşler aclarından. "Oyy, oğlum nerde galdın?" deyiy anası, başlıy ağlamıya. Deyiy, "Ana saggın üzülme." Anası deyiy, "İplikler epeyi yığıldı. Götür sat da bize ekmeg getür." Deyiy ki, "Sen sus! Şimdi ekmeg de gelür, yemek de..." Ana yum gözlerini. Oğlan yüzügü yalıy atıy. Arap çıhıy. Bi dodağı yerde, bi dodağı gökde. Arap deyiy ki, "Dile dilegiyi verem muradıyı." Deyiy, "Benim dilegim, aşimdi her şeyinen esgüksüz bi sufra isdiyem; yemek, işmek , her şey.." "Yum gözleriyi."Yumıy. Açıy gözlerini ki sufra önnerinde. Anası, köpek, kedi, fare, oğlan; yeyiyler bi adam ahıllı. Garınlarını doyuruylar. Millet hep hayret ediyler. Bir gün, iki gün, üç gün... Oğlan daha iplik satmıya getmiy. Oğlan saraylar yapduruy. Garşılarında da padışah oturıymış. Demiş ki, "Ana ged padışahın gızını baha isde." Deyiy, "Vula oğul, bize vermezler." Deyiy, "Sen get isde." Gediy padışahın gızını isdiye. Padışah güliy. Deyiy ki, "Siz kim, ben kim!.. Benim gızımı senin oğlaan nası verim?" Deyiy, "Gönül düşdü işde. İsdiy. Nedeyim padışahım." Padışah zora goşıy. Deyiy ki, "Eger oğlun oho dağdaki suyu abu köve işme suyu getürürse, verürem gızımı. Verdim getdi." Dağda çoh uzahmış. Garı geliy

ağlıyarah, hecil, mahsun... Oğluna söliy. Oğlan deyiy, "Ana, neye üzüliysen. Ben onu getürürem." Gece herkeş yatıy. Oğlan yüzzügü yalıy, atıy. Arap çıhıy. Deyiy ki, "Avu dağdaki suyu beton harhlarından, oluhlarından getürüp bu köve ahıdacahsan." Haman sabahdan gahıylar, kütür kütür sular ahıy. Ola bu ne işidi!.. Garı gahıy gediy. "Padışahım di hadi gızı ver." Padışah deyiy, "Abu benim gonağımın garşısına bi kerpici altunadan, bi kerpici gümüşden; içi de bütün mermerden ev yapdurursan eger, benimkinden üsdün; bahçasında şadırvanlar.. Ben gızımı verürem saha." Garı ağlıyarah gine geliy. "Demedim mi ki oğlu! Padışahınan biz nasır gırhılah. Vermiy gızını. Zora goşıy." Deyiy, "Ana ben yapdururam." Bi gecede orayı yapduruy. Padışahın gızını bu oğlan alıy. Veriyler. Toy dügün gurılıy. Gırh gün gırh gece toy dugün ediyler. Padışahın gızını bu oğlan alıy. Bir gün, iki gün, beş gün... Padışah gızını damadını gısganmaya başlıy. Gızının beynine giriy. Firceliy. Deyiy ki, "Bunun sırrı neresinde? Nerden gazanıy parayı?" Deyiy, "Baba ne bülüm! Bi yüzzügü var." Deyiy, "O yüzzügü alamaz mısan onun elinden? Deyiy, "Ben nası alım o yüzzügü? Pantolonunun cebinde. O da başının altında. " Deyiy, "Bi keren yüzüne gül de bu yüzzügü ondan goparman golayı. Gız gocasını uyudıy. Yüzzügü alıy babasına götüriy. Babası da haman yüzzügü yalıy, atıy. Arap çıhıy. Deyiy ki, "Arap, oğlanı, köpegi, kediyi, fareyi, annesini çöplügün başına goy. Bu sarayları gaybet burdan." Arap bele yapıy. Sabah olıy ki hep çöplügün başındalar. Ağlıy, sızılıylar... Bir gün, iki gün, üç gün... Köpek deyiy ki, "Yılan bacımız ağamıza eyilik etdi. Gelin biz de bi eyilik edek." "Nasır eyilik edeceyük?" "Gidek üzzügü getürek." "Ey, biz üzzügü nasır getüreceyük?" Ordan fare deyiy ki, "Ben getürürem." Padışah gonağınan bunnarın gonağı arasında böyük bi su varımış. "Beni bu sudan geçürün, ben alurum." deyiy. Gahıylar. Ağamızdan izin isdiyek de gidek alah üzzügü." "Ey nasır alacayuh?" Köpek deyiy, ben kediyi ağızlıyım; kedi de fareyi ağızlasın, geçek sudan. Alah gelek." O deyiy, " Yoh! Düşersiz. Ben razı olmam." "Yoh getürürük." deyiyler. Geliyler. Geliyler amma, köpek dışarda yatıy. Kediyinen fare içeri giriyler gizliden ki, bahalar ki yüzzügü nerde sahlıy padışah. Padışah yüzzügü dilinin altına goyıymış. Kimse almıya diye. Bahıylar ki padışah üsdünü soyundu. Yüzzügü dilinin altına goydu uyudu. Haman kediye deyiy ki"Sen beni al sirke küpünün içine benim kuyruğumu batur. Ben götürüm padışahın burnuna dürtüm. O hapşurur. Ben yüzzügü alur gaçaram." Haman kedi fareyi ağızlıy, getüriy sirke küpüne dalduruy. Fare guyruğunu padışahın burnuna nası deydüriyse padışah "Hapşuuu!.." ediy. Yüzzügü fırlıy gapının arhasına. Fare alıy, kedi de barabar çıhıylar. Geliyler suyun başına. Köpek deyiy, "Ben götürecem ağama yüzzügü." Fare de deyiy, "Ben aldım, ben götürecem." Kedi de deyiy, "Ben seni götürdüm ağzımdan. Sudan geçürmem bah." deyiy. Köpek deyiy, "Siz vermezsiz ben heç geçürmem. Burda gor giderem." Neyse, deyiyler, "En böyügümüz köpek. Köpek götürsün."

Köpek yüzzügü ağzına alıy kedi de ağzında. Fare de kedinin ağzında .. Tam sudan geçiyken, suyun ortasında balıhlar oynıy. Köpek nası balıhlara hırlıysa, yüzzüg düşiy suya. Hecil, mahsun geliyler onıya. Ağaları deyiy ki, o yüzzügü yudan balığı görsen tanur musan?" köpege. "He ben tanuram." Elese hadi gidek balıhçıların yanına. Kediyinen fare evde durıy. Deyiy ki balıhçılara; " Ben aburda çalışam. Ama bi gün mü olur, beş gün mü olur.. Gaç gün olursa olsun. Benim köpegim bi balıh begeneceh. O zamana gadar çalışacam." Deyiyler "Peki." Durıy orda. Bir saat, iki saat durıy. O gün ahşam olmadan balığı nasır çıharmasıynan, köpek ağızlıy balığı gaçıy. Tanıy. Adam da peşine gidiy. Geliyler, balığı yarıylar; garnında yüzzüg. Alıy, tekrar oğlan yüzzügü yalıy atıy. Gine esgi huzurlarına gavuşıylar. Evler, köşkler, saraylar... Deyiyler ki, bizi gine esgi halımıza dönder. Abu padışahı da deeyy Gaf Dağının arhasına sür." O Arap o padışahı eviynen , aylesiyinen Gaf Dağnın arhasına savurıy gedsin. Bunnar da esgi huzurlarına gavuşıylar. Oğlan da padışahın gızıynan evleniy. Çoluğa çocuğa gavuşıylar. Yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

5. KIRMIZI YANAKLI KIZ

Bir varımış bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde; bi dene zengün padışah varımış. Bu padışahın da ahsine heç çocuğu olmıymış. Allah her güzelligi bir arada verür mü? Kimisine aş verir gaşuh vermez, kimisine de gaşuh verir diş vermez. Dünya düz, malı mülkü her şeyi varımış. Ama heş bi denesi bu adamın gözüne görikmiymiş. İlla da bi evlad sevgisiyinen yanıp dutışıymış. Daha baş vurmaduhları hekimler, getmedükleri ziyaretler , getmedikleri hocalar galmamış... Figgareler yemekler yedürmüşler, yetimleri doyurmuşlar, gurbanlar kesmişler.... Netmişlerse eger, yoh oğlu yoh!.. Günün birinde de padışah gahmış başını almış gedmiş dağlara doğru, atına binmiş. Gedmiş gezmiş, dolanmış; önüne ras gelen keklikleri, tavşanları heç vurmamış, gıymamış vura. Ağlamış, sızlamış; Allah'ına yalvarmış. Dağlarda dolanmış... Yorulmuş, bir ağaçın dibinde oturmuş, dinleniymiş. Bi de bahmış ki bir ıhtıyar herif!.. "Selamün aleyküm yolcu baba! Nediysen buralarda?" Demiş ki, " Aleyküm selâm dede. Eyiyem; geziyem e bile gendi gendime." Dede güliy, deyiy ki, "Sen benden sahlama. Ben senin galbindekileri büliyem; senin sıhıntını büliyem. " Deyiy ki, "Ne büliysen sen benim sıhıntımı?" "Ben büliyem, sen bir evlad hasreti çehiysen." Cebinden çıhardıy bir elma, deyiy ki, "Bu elmayı al götür. Cuma gecesi yatsı namazından sorna, iki rekât namaz sen gılarsan, iki rekât namaz da hanımın gılar; bu elmayı ortadan şaggalarsız. Yarısını sen yersen, yarısını da hanımaan yedürürsen. Çigidlerini de güzel bi yere tikersen. Allah nasib ederse, İnşallah; Allah'ın izniyle sızın nur topu kimin bir oğluz olur. Oğlan doğduğu zaman o çigidleri tikdügüz yerden bi dene elma fidanı büyür, oğlan büyür. Oğlanın evlenme yaşları geldügü zaman elma ağacının başında bi dene elma biter. O elma eyice dalında olgunlaşana gadar muhafaza edersen. Ondan sorna elmayı gopardıp ceben gorsan. Gidersen hangi gızın yanahları bu elma kimin gırmızısa eger, o gızından oğluyı evlendürürsen." ele deyiy, gözden gayboliy. Bu adam gendine geliy, "Yavu ben hayal mı gördüm, düş mü gördüm; yohsa assahdan mıydı bu? Bu ne bele?" Bahıy ki assahdan elinde alma var. Gözlerini siliy!.. "Ya Rabbi! Saha hamd olsun, şükrolsun. Bu nası has müjdeyidi! Hele gidim; inşallah dorğu çıhar." Gahıy geliy eve. Hanım garşılıy; " O!.. Beg oğlu, bugün çoh keyiflisen?.." Deyiy ki, "Sorma!.. Ele bi av buldum ki heç birisine benzemiy." Neyse geliy annadıy garısına. Yarındası gün de işde Cuma gecesiymiş. Yatsıdan sorna gahıylar, ikişer rekât namaz gılıylar; Allah'a yalvarıylar, dua ediyler. O elmayı da kesiyler yarısını biri yeyi, yarısını da biri yeyiy. Çigidlerini de güzel bi yere tikiyler. Aradan zaman geçiy; üç ay, beş ay olurken, hanım sultan hamile olıy. Aman Allahım, daha bunnarın sevinçlerine, keyifelerine diyecek yoh. El bebek-gül bebek nedeceklerini bülmiyler. Zamanı geliy, sahatı geliy; bunnarın bi nur topu kimin oğulları doğıy.

Oğlan ordan doğıy, bahıylar ki elmanın çigidi de ordan filizledi, elma biddi. Çocuk böyiy, fidan böyiy, çocuk böyiy, fidan böyiy. Günner geliy geçiy derken, oğlan on altı, on yedi yaşlarına giriy. Oğlan böyiy amma bu elma ağacına da nerdeyse aşıh olıy. Günün çoğunu o ağacın dibinde geçiriy. Çoh sevgisi, muhabbeti olıy o ağaca garşı. Günün birinde de bahar olıy, ağaçlar uyanıy. Bi de bahıylar ki, o ağacın başında da çiçek açtı. Deyiyler, "Tamam. Demek oğlanın evlenme zamanı geldi." Çiçeklerin üçü tökiliy, beşi tökiliy; oğlanın ödü üregi gopıy. "Aman anne öbürü düşecek, aman anne, hepisi düşecek!" "Yavrum dur. Zahar bunun bir hekmeti var. Zahar bizim payımız galur." Tökiliy tökiliy... Bir çüt çiçek galıy başında. O da elma olıy. Onun bi denesi de irileşdükten sorna sararıy, düşiy. Galıy bi dene. Ödleri, ürekleri gopıy. Bu elma başından düşer, daha ne guşları gondırıylar başına, ne serçeleri gondırıylar başına. Yanlarına muhafazalar yapıylar. Neyse güz geliy geçiy, bu elma da başında olgunlaşıy; gızarıy, pembeleşiy, beyazlaşıy. İnsana gıymıyki baha. Oğlan gediy geliy , "Anne di haydi gopardmıymısan elmayı?" "Vula yavrum dur ki olgunlaşa. Çürür." Neyse, daha heyecanından içi içine sığmıy. Garı, günün birinde enzüyünen, besmeleyinen elmayı gopardıy, güzel bir gutuya yerleşdüriy. Emir veriyler, sarayın arabası da hazırlanıy. Hanım sultan biniy içine, iki dene cariye onun yanında, eteklerini toplıya toplıya gediyler. Başlıylar şeherin bir başından bi başına dühür dolanıylar. Hangi eve gediylerse bahıylar gızın yanahları gırmızı degül. Bazı yere gediyler, alma çıhardıy, yanına dutıylar; heç ona benzemiy. Geziyler geziyler haftalarca, aylarca, günlerce geziyler:.. Garı da deyiy "Ya Rabbi! Bu nası iş idi, benim görüp çekeceğim mi vardı neydi? Heç a bu elma kimin al, nezük, pembe beyaz gız olur mu? Bu Allah'ın bi nimeti! Ben o gadar şehri altüst ettim. Bi memleketi heç ele bi gıza raslıyamadım!" Neyse, bir gün de yorgun argın geliyken bahıylar ki tarlanın ortasında, güçük bir gulubeden duman tütiy. Cariye deyiy ki, "Hanım, herhalda a vurda da bi canlı yatıy. Hele oriya da uğruyah, gidek. "amaan yavrum! O ğadar gonahları, sarayları her heryerleri gezdük bulamaduk da, gulübede gırmızı yanahlı gız ne geziy!.. Ordaki adam fıggaredür muhakkak. Zengün olsa acuh, dutarlı bir ev olur. Fıggarenin garnı doydu da, yanahlarının gızarması mı galdı?" Cariye de deyiy ki, "Belli olmaz. Bi keren umudumuz düşsün. Zatan daha gezmedügümüz, çalmaduğumuz gapı galmadı." Neyse, gediyler gulubenin önünde eyliyler arabayı. Bi de bahıylar ki içerde bi dene gız. Ev torpah bir ev. Sulamış, süpürmüş. oriya çıyrıh goymış, çıyrıhda ip egiriymiş gız da. Çıyrığın ögünde de bi posdik. Bu yanda da bi dene torpah desdi. Yanında da bi maşafa, bi dene tencireyinen iki dene gaşuhları varımış. Ama gızı görer görmez bahıylar ki alma kimin hem pembe hem beyaz. Yavaşca, garı almayı gutudan çıhardıy gızın yanağına dutıy ki, heç ayrısı yoh; ayni!... Sanki almanın bi şaggası da o. Gıza soruy, "Gızım, annegil nerdeler?" Gız da onları göriy bi utanıy bi utanıy... Heç kimseyi görmemiş,

fakir, bi de onnarın o ehdişamlı vaziyetlerini atta onları süslü arabaları gördükleyin, ödü üregi gopıy gızın. "annengil nerde?" deyiyler. "Annemgil de işe geddiler. Babamdan gündelige geddi." Sen nediysen?" "Ben de pambuh egirip, ip ediyem; götüriy babam acuh satıy." Çıhardıy bu kese altun veriy, deyiy ki, "Abu altunları al, baban gelenden ver babaa, acuh evize öteberi alsın. Üç gün sorna size geleceyük." Ele deyiy gediy. Ahşam olıy herif geliy. Gız deyiy ki, "Baba bele bele, bi misafir geldi. Arabaları gümüş kimin parlıydı. Elbiseleri ele has... iki dene garı da hanım gollarına giriy götüriylerdi." "Yavrum sen ne deyiysen; padişahın arabasını sen tarif ediysen. A buralara neye gele?" "Yoh geldi. Bahan da bele bele.... dedi. Altunları verdi." Herif haman yerlere gapanıy, "Bi gusur mu ettim, bi hata mı ettim?" Ondan sorna da deyiy, "Gusur etsem, baha altun maltun neye vere. Gelür beni esgerler alur gider." Neyse, gediy evine kilimler, yiyecekler; her şeyler alıy geliy. süsliyler düziyler, temizliyler işde. Üç gün sorna, padişahın garısıynan cariyelerden sözü geçen gadılardan bi denesi geliy. Geliy Allah'ın emriyinen adamdan gızını isdiyler. Adam bunnarın eline ayağına sarılıy. "O ne biçim söz, gızım degül, benim canım size feda. Siz münasib görüp isdedükten sorna, Allah yazmışsa ben ne deyim." Velhasılı gızın sözünü alıylar. Deyiyler ki, "Buralarda dügün olmaz, sizi topdan alah gidek saraya. Orda oda verek; orda oturun. orda olsun dügün." adam da deyiy ki, "Sultanım siz nasıl münasib göresiz ele olsun. ben sizin aciz gulunuzum. Ben size garşı nasıl gonuşabilürem?" Velhasılı, bunnar alıy götüriy, gonahda bir yere yerleştüriyler. Dügünler guruluy, davullar guruliy, her taraflara haberler gediy. Damadda gızı göriy; bi seviniy bi seviniy, daha içi içine sığmıy. Ele dünya güzeline benziyecek gız degülmüş; Allah'ın hususi yaraddugu bir gızımış. Birez de tertemiz üsler geyiniy, banyolar yapıy. Ama nasıl utanıy; heç insan içine çıhamıy utanduğından. O galabalıhdan bi sıhılıy, bi utanıy, bir sıhılıy. Neyse davullar olıy, düğünler olıy; gelini süsliyler, duvahlıylar. Velhasılı, uzadmıyah; gelini oturduğu odadan getüriyler goltuğa veriyler ki damad gendi odasına getüre. O zamanda gelin olana gadar damad onu göremiy. Şimdiki dügünler gibi degül. Goltuhuna tahıy ki işde gelini götüre odasına. Cariye gızlar da hep içerlermişler bu duruma. Demişler ki, "Biz burda gırh dene gızuduh da bi denemizi begenmedi de, senelerdür dolandı dolandı geddi bi fıggare herifin gızını aldı." Boyna kenleri varımış padişahın oğluna, padişahın garısına garşı. İsdemiylermiş, bi yerde çekemiylermiş o gızı. Bunnan goltuğa veriyler ikisi de birbirinden güzel. İnsan gıymıy ki baha. Bu gız bele utanduğundan ezilip büzüldükçe, o cariyenin bi denesi dürdükliy. "Dee!... Mor batlıcan kökünde masura saran, neye ele o ğadar nazlanıysan. Duzsuz helva kimin yayılıysan, hasacaman ged işde, daha bülmiysen ki daha ne nazlar edesen!.." Bu begoğlu bunu eşüddükleyin gızın golunu yavaşça bırahıy goyıy gediy. Haman anası peşinden gediy, "Vula yavrum, senin derdin ne? Niye bırahdın?" "Yoh anne; bele be-

le..." dedi. Mor batlıcan kökünde masura sarmak demek ne demek? Bu söz benim çoh yabancıma geddi. Bu evlilik artuh olmaz." Bütün seyirciler de orda tikili galıylar. Neye urğaduhlarını bülmiyler. Gız da neye urğadığını bülmiy. Annesinin babasının da başından gaynar su tökiliy; hırt hışırım olıylar. "Gız nedek netmiyek!.. Ya Rabbi! Bu nasıl iş deyiyler. Ordan birisi de deyiy ki, "Hele çoh üsdelemeyin. Biraz zaman verin, sakin gafayınan düşünsün veyahut bunun ne demek olduğunu açuhlayın; ikna edin ki siz de hele üsdüne gedmeyin bahah!.. Velhasılı dügün tarh olıy. Millet dağılıy gediy. Oğlanın da gendi gonağından birez o yanda ayrı bi köşgü varımış. Gediy köşge gapanıy, gapıyı, bacayı örtiy daha. Kimseyinen ne gonışıy, ne güliy, ne söliy. Düşüniy, düşüniy... "Ya Rabbi! bu laf ne demek olacah ki bu cariye, bu milletin içinde bunu bu gıza söledi. Bunun suçu ne gabahatı ne?" O orda düşünmekde dursun, gaynana da gelini gine götüriy gendi odasına. Çoh özür diliy. "Yavrum, ben nedim! Vardur bi heyirlisi. Hele sen benim gözümün bebegisen. O oğlumsa eger, sen de gızımsan. Ben senden heç vazgeçmem. Onun peşini de gine bırahmam." deyiy. Anası babası gine bu evede durıylar. Gız da gendine ayrılmış odada durıy. Cariyeler buna hızmet ediyler. Amma gızının da yüzü daha gülmiy. Deyiy ki, "Terkedildim. O ki istenmiyem..." Bi yerde mutlu degül. Aradan bele aylar geçiy; oğlunun yanına bir iki dene hizmetçisi varımış, bahçıvanı varımış; onlar ona hızmet ediylermiş. O da işde mutsuz hayat yaşıymış o gulubesinde. Heç daha dünyaya küsmüş, düşüne düşüne yaşıymış. Bazı keren çıhıymış bağı bahçeyi geziymiş; geliymiş ohıymış, düşüniymiş. Ele geçiymiş günleri. Bu cariyelerin içinde de ahlı başında , ehil kâmil bi cariye varımış. Bu gıza demiş ki, "Hanımefendi, eger sen de isdiysen; begoğlıyınan senin arayı bulmıya çalışım." Gız da demiş ki, "O ki ben bu yollara düşdüm hanı, annımın yazısı oyumuş, o ki evlendim. İsderem, isdemem mi barışmasını?" Demiş ki, "Ele aynı benim dedüklerimi uygılayacahsan." Bir gün gine padışahın garısı oğlunun yanına gediy yalvarıy. "Yavrum edme, eleme!. Bah elin çocuğunu getürdük eve, vula günah! Allah bizden bunun hesabını sorar. Yazuh, günah degül mü? Vula bu demek ne demek ki; sen de büliysen ki fıggare bir adamın gızıydı. Çıyrıhda ip egiriydi. O çıyrığa mor badlıcan kökünden masuralar yapıylarmış ki çabuh aşınmıya, ondan. Sarıy diye bu bunu bunun başına gahmah gibi edmiş, sen bunu niye bele böyüddün de bu gader çoğaldıysan!.. Gel eve, etme eleme! Bizi de bele üzüntüde goyma." Oğlan da demiş ki, "adam, anne bırah! Sabahdan ele beyaz güller açmış ki gel hele bi dene gopardım verim de gohla." Bahçasından bi dene gül gopardmış vermiş. O da demiş ki, "Ben nedecem gülü? Sen baha ele bi gül gohladdın ki gönlümü veran eddin. Götürüm de verim o evdeki tazeye." Gelmiş eve getürmüş gıza vermiş ki, "A bu gül al da masadaki vazoya goy; çoh güzel gohulu bir gül." Cariye geliy göriy, deyiy ki, "Hanım Sultan getürdü, her halde şehzadenin bahçasından gelmiş, o vermiş." Demiş

ki, "Tamam, elese gah bu gece bütün başdan ayağa beyaz elbiseleriyi geyin; o gülü de yahaan tah. Gideceksen şehzadenin evine ele lambayı yahar, ben saha onun köşgünün yanına ğadar arhadaşlıh ederem. Orda ben sahlanuram bi yere. Sen gidersen gonağa, gapıyı çalarsan; içeri girersen dersen ki, merhabalanursan, "Abu yahında otırıydım. Bışeler uydur; geldim burıya seni görmiye. Amma o arada da gıza da bütün görgü derslerini aldurıylar, bişeler ediyler. Yani epiyi sağını solunu, gonuşmasını büliy. Neyse el ayah çeküldükden sorna bu cariye bu gızı alıy gediy. Gediyler oğlanın köşgüne. Gonaha yahlaşduhleyin lambayı söndüriyler gonağın ışıhları görüniy. Cariye orda bekliy oturıy, gız orda bekliy. Deyiy ki, "Ged amma fazla oturma. En çoh yarım sehet, bi sehet otur gah gel. Bişeler bahane et. " Gız deyiy "Pekâla artuk orasını baha bırah." Neyse, gediy gapıyı dögiy. Şehzade geliy gapıyı açıy, bahıy ki gız güzel, bi de beyazları geyinmiş; insan gıymıy ki baha! Oğlan tanımıy. "Buyur, buyur hanımefendi." Hanım süzüle süzüle gediy içeri giriy. Bişeler ikram ediy, "Hoşgeldin, beş geddin." deyiy. O da teşekkür ediy. Gız da, " Sen kimsen, nerden geldin, nerden geddin?" "Bu yahınlarda oturuyuh. Epeyidendür bu gonahda ışşığ göriyem. Merah ettim, dedim hele gedim bahım buralarda kim oturıy. Gomşularımız kimmiş?" Oğlan bi seviniy, "Siz bile yahında oturıysız da bizim haberimiz yoh! Keşge biraz daha ögde tanışsayduh.." deyiy. " Allah nasib ederse bundan sorna gomşuluh ederük, gider gelürük." Yarım sahat oturıy, oğlan bi şeyler ikram etmeye gahıy, "Yoh!. . Heç bi şey içmeyecem. Ben ele bi dolanıp gidecem. Oturmah içün gelmedim. Evden merah ederler." Gahıy, "Alahısmarladuh." deyiy garanluğa geddükleyin gayboliy... Öbür garı ordan haman ışşığı yahıy, gene geliyler. Oğlan sabaha gadar daha sevincinden uyuyamıy. "Bu nası gızıdı, ben bele gız heç görmedim! Bu adam mıydı. Demek ki peri padişahının gızı da bu gadar olur; olsa olsa ancak peri padişahının gızı bele olur." Neyse, seviniy. Gonahdan da heç kimsenin haberi yoh. Yarındası günü olıy, anası gahıy geliy oğlanın yanına. "Vula yavrum, etme eleme! Gurban olım ben saha, gel eve. Bizim ağzumuzdan burnumuzdan getürme! Bah senden sorna evlenenlerin çoluğu çocuğu oldu. Niye bizi üzüm üzüm üzüysen?" " Aman anne!.. Boş ver. Ele güzeller var, ele güzeller var ki, evdeki gız bunnarın eline su bile tökemez!.. Gel bah sarı güller nası açmış. Al bi tene sarı gül gohla!" Bi dene sarı gül gopardıy veriy. Garı da deyiy ki, "Benim gohlayacah halım yoh! Götürüm avu geberecege verim; goyduh eve, günah!." Getüriy eve. Yarındası gün bu gız gahıy başdan ayağa sarıları geyiniy, yine öbürgünkü kimin gediy. Gene bele hoş beş edip oturıylar, gahıy geliy. Oğlan nası yalvarıy nası yalvarıy; "N'olur yapma,gene gel! "deyiy. "Bahalım, gelmeye çaluşuram. Ben de senin arhadaşlığından hoşlandım. Ben de yalavuzam buralarda." Neyse, bele bir iki gün geçdükten sorna bir gün gene gahıy gediy. Bu sefer cariye gız deyiy ki, "Bu sefer epeyce otur, meyve getürür yemeye. Sen barmağıyı kestür. Oğlan o ki saha alıştı; eyice far-

hediysen, hanı ganı ısındı saha, senin gelmenden hoşlanıy, haman meyve soyuyken barmağıyı kestür. Bi şeynen bağla, bi şeler uydur gel. Bu senin son gelişin. Ele et ki, sonunda bi neticeyee bağlıyah bu işi." Neyse, gız gahıy bi çoh güzel sarılar geyiniy, guşanıy; sarı gülü de yahasına tahıy. Cariye ile gine gediyler. Oğlan da gızın geldügü sahatlar oldu mu dört gözünen bekliy ki gele. Ha geldi ha gelecek... Yüregi gubbulıy!.. Bi de bahıy ki dıggıltı geliy. Haman goşıy gapıyı açıy, "Uyy!.. Buyur, buyur." Alıy üst başlara. Aman Allahım! Daha neler hazırlamış; meyveler, nar şerbetleri, yiyecekler içecekler...Gız deyiy ki, "Pek oturmasam eyi olur. Bögün babamın tayını çıhdı, başga tarafa gideceyük. Dedim ki bi Allahısmarladuh deyim." O herif nası gorhıy, nası gorhıy, "Acap durduramaz mısız? Sen getmezsen olmaz mı?" Türlü türlü çareler söyliy. Deyiy ki, "İmkân yoh! Annem yoh, ben babamı yalnız başına bırahamam. Babam nerdeyse ben de orda." "Heç olmazsa meyva, elma al. Bahçada gendi ellerimle yetiştürdüm." Haman gız oturıy ki armudu soya, barmağunı kestüriy. Oğlan gidecegine mi yana, barmağunı gestürdiğüne mi yana!.. Cebinden mendilini çıhardıy barmağnı sarıy. Nası üzüliy, nası üzüliy! "Oy canım çıhaydı, bele olaydım. Keşge ben soyaydım. İlaçlar getürüm, dohtora götürüm..." Gız deyiy ki, "Degmez o gadar. Ganı durduhleyin geçer, ben de gahım gedim. Zatan geç galdım." Gahıy haman gediy eve. Oğlan sabaha gadar gızın gideceğine mi üzüle, barmağını kestürdügüne mi üzüle... Bi sinirleniy, bi sinirleniy; daha hersinden heç kimse yanaşamıy. Gız eve geliy. Cariye deyiy ki, "Tamam, istedügümüz kimin oldu. Mendili sende mi?" "Bende. Barmağımda bağlı. Sabahdan gah, barmağıyı göstermeden de ki ben odamı temizleyecem. Onu mahana et. Şahzade de ağrep sancıyanlara ohıyımış. Çoh eyi geliymiş. Azucuh o yannı bu yannı edersen barmağını akrep sancadı diye bağlarsan. Haman ben goşaram yanaan. Götürürem seni şahzadeye ki barmağını ohuya. Mendili gördükleyin, bişeler sezer herhalda!" Neyse, sabah olıy, gız barmağının bağlanduğunu göstermeden gaynanasına deyiy ki, "Anneciğim, izin verürsen bögün odamı temizlemek istiyem." "Aman yavrum, o gadar hızmetçilerimiz dururken sen niye odayı temizliysen? Saha yazuh degül mü?" "Yoh, benim içün de bi degişüklük olur. Hem temizlerem, hem de birez açılmış da oluram." "Peki, sen bilürsen. Nası arzu ediysen eger, ele et. Ama ben saha gıymıyam ki yüzen bahım. O gadar acular çektük ki, bi de gaha evi mi temizliysen? " Neyse, gız odayı temizliyem derken biraz o yannı biraz bu yannı sandalyeyi çekiy, goltuğu çekiy; ordan bi bağırtı çekiy. "Ooyy yetişin!.. Elimi ağrep sancadı." Haman ona yardım eden hızmetçi goşıy, bağlı olan mendilin üsdüne başga bi şey bağlıy. Elini gosgocaman gundah kimin sarıylar. Bütün millet nedecegüni bilmiy. Gelinin barmağını ağrep sancadı. Cariye deyiy ki, "Hanımefendi, acep götürsek beyefendi şahzade ohur mu bunun barmağını?" Deyiy ki, "Ne bülüm yavrum! Başga bi dene misafiri mi varmış, neymiş; ona gafayı tahmış. Heç benden de gonışmıy. Gözi de kimseleri

görmiy. Bahım ohur mu?""Evdeki gelin demezük, başga birisi derük. Bunu sölersek ohumaz. Hele gahah alah gidek." deyiy. Gahıy arabaya biniyler, gızı da çarşaflanduruylar; yüzünü gözünü örtiyler. Gahıylar geliyler gonağın önüne. Garı arabadan yeniy, gediy gapıyı açıy. Çalıy çalıy heç ses yoh. İçerden." Nedeyiysiz yavu! Beni rahatsuz etmeyin. Zaten benim ki baha yetmiş." "Vula yavrum niye bele ediysen, hasta mısan? Hele gapıyı aç!" Deyiy ki "Anne, hasta masta degülem. N'olur beni rahatsuz etmeyin. Çekin gidin. Bugün heç kimseyi görecek halda degülem." Gız getti ya onun içün canı sıhılıy. "Tamam ayahlara ölüm, seni arahatsız etmüyem ama, a burda bi garının golunu ağrep sancamış. Senden başga da duasını bilen yoh. Göz göre göre öliy. Gencecük garı." "Ya Rabbi bu nasır iş idi başıma geldi!.. Ben a şimdi kemseyi görecek halda degülem. Gelsin avu gapının arasından golunu uzatsın ohuyam da cehennem olsun getsin." "Cariye haman gızı alıy gediy golunu gapının arasından uzadıy içeri. Herif çeziy goca gundah!.. Çeziy bi dene daha gundah, çeziy bi dene bohça daha bağlı. En sonunda çeziy bahıy ki, beyaz köpük kimin, ele ucunda da gendi mendili bağlı. Ahşamki el. "Vula!.. Demek ki bunda bi iş vardı!.. Haman o çözdüklerini yeniden bağlıy; deyiy "Bunu götürün eve. Ahşam ben gelir ohuram." Anası da şaşırıy, bi şe annamıy. "Ne olacah. Kim olduğunu ne biliy ki ahşam geliy ohıya!" Cariyeler anladıy. "Hanımefendi! Bele bele eddük. Herhalda eddüklerimiz de sonuç verdi." Bu garı sevincinden daha bilmiy; cariyenin boynuna mı sarıla, gelinin boyunna mı sarıla. Çoh seviniyler; mutlu olıylar. Yemekler içmekler, her şeyler hazırlıylar. Ahşam oğlan arabayınan geliy gelinin yanına, odasına. Herkeş mutlu olıy; yeyiyler içiyler, muratlarına geçiyler. Gökten de düşiy üç dene elma. Biri diğniyenlere, biri de hekâtı söyleyene, birini de siz verin.

Aysel KARAÇAY

6. KÜL KEDİSİ

Bir varmış bir yohmuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde, bir herifinen bir garı varmış. Bunnar da eski zaman köylüleri kimin fıggare bir aileymiş. Bunnarın bi oğullarıynan bi dene de gızları varımış. Gel zaman get zaman bu herifin garısı öliy. Uşahlarda işte seggiz on yaşlarındalarmış. Bu herif uşahlara bi analıh getüriy. Bi dene de analığın gızı olıy. Epey aradan zaman geçiy, garının gendi gızı birez böyiy. Bunnarın da evlerinde bi dene sarı inekleri varımış. Analıh evdeki böyük gıza heç yüz vermiy. Gız elini uzadıy ki gabları yuya "Olmaz olacah! Pis elleriy her şeye sürtme!" Eline süpürgeyi alıy ki evi süpüre, "Olmaz olacah, sen ne bilüysen ev süpürmeyi?!" Çekiy süpürgeyi gızın elinden alıy. "Sen get gardaşıynan inegi otar." deyiy. Garı tek gözümün önünden getsinler de ne olursa olsunlar deyiy. Uşahların ellerine bu guru ekmek veriy, yollıy yazıya. Gendi gahıy bi şeler bişüriş, döşüriy, gendi gızıynan yeyiy içiyler. O yetimlere heç bahmıy. Uşahlar gediyler mal otarmaya, ağlıylar sızlıylar... O böyük bacısı gardaşını yaturıy dizine, saçlarının bitini paklıy, sırtının bitini paklıy, oturıy ağlıylar. İnek dile geliy, deyiy ki; "Ağlamayın! Benim bi buynuzumdan yağ ahar, bi boynuzumdan bal ahar. Siz kimseye görünmeden yağı, balı yeyin yeyin beslenin. Analıh ne gadar hayınlık ederse etsin." Bunnar bir gün bele, beş gün bele; aradan zaman geçiy, her gün inegin boynuzundan yeyi içiy, tosun kimin olıylar. Gediyler yazılarda, gırlarda temiz havalarda geziyler, oynıylar, bacı gardaş hasacaman orda garınlarını doyırıylar. Bu garı başlıy bunnardan şüpelenmeye. Deyiy ki, "Ben bunnarı boyna mala yollıyam, derilerden dışarı düşiyler. Benim gızıma da bülmiyem ki ne yedürüm, ne geydürüm!.. Adam olacağı yoh!" Gısganıy. Herife deyiy ki, "O inegi keseceksen ki yiyeyim." "Garı etme eyleme, elimizdeki bir tek çanağımızı ağardıyuh, onu keseh ne yiyek?" Deyiy, "Yoh, ben onu bunu annamam; keseceksen!" Herif deyiy ki, "Fazla söleme, benim daha başga inek alacah gücüm yoh. İstiysen gedim et alım getürüm ye. İnegi niye kesim a şimdi?" "Yoh, benim canım onun etini istiy." Bahıy ki herifi ganduramıyacah, gahıy bi deste yuha büşüriy. Guru yuha. Yatağın altına seriy, üstüne de yatıy. Başını gözünü bağlıy, o yannı bu yannı döndükçe yuhalar kıtır kıtır gırılıy. "Oy gemüklerim!.. Öliyem!.. Sarı inegin eti olursa eger eylenürem. Yohsa eylenmem." deyiy. Herif de mecbur galıy, gahıy ki sarı inegi kese. Uşahlar ağlıylar ağlıylar... İnek dile geliy, deyiy ki, "Heç ağlamayın, ben etimi onnara acı ederem. Size datlı ederem. Neyse gahıylar inegin etini et ediyler; goyıylar gazanlara, bişiy. Garı alıy ki yiye, zehir kimin. Gızına veriy ki yiye, zehir kimin. Öbür bacı gardaşda boyunlarını bükiy, birbirlerine sarılıp oturıylar. Dutıy onnarın ögüne atıy. Onnar alıy yeyiyler. Bahaba yiyesiz; ne acı deyiyler, ne datlı deyiyler, alduhlarını yudıylar." Neyse bu inegin etini gızınan oğlan büşürüp büşürüp yeyiyler. Garı bahıy ki

daha has oldular. Semirdiler, irilendiler... Bu sefer gine gızı heç evde goymaya göynü razı olmıyı. Gahıy bi batman pambuh alıy, gızın eline veriy. Deyiy ki, "Gah gardaşıy da al da get o yanda çabuh çabuh egir ki, gızıma cehiz tohutacam. Gız da pambuğu alıy etegine goyıy, gardaşını alıy gediy... Egiriy, egiriy... Her gün bi top ediy, alıy geliyler. Günün birinde de alıy etegine goyıy, birez de guru ekmek goyıy gediyler. Oturıylar ki egireler, ürüzger çıhıy, yandaki pambuğu alıy gediy. Gız peşine segürdiy, segürdiy... Bi yere gediy ki, çayın kenarında bi dene ıhtiyar nene. "Nene o pambuğu dut, gavuşamıyam." Nene haman dutıy pambuğu, "Gızım sen nerden geliysen, nere gediysen?" Deyiy ki, "Bu köylüyem. nene geldim işte pambuh egiriydim. Ülüzger pambuğumu gaçurdu." " Anam babam, ele ıhtıyaram. Elim ayağım yetmiy, abu başım ele gaşınıy; gulahlarıma sirke düşiy. Gel abu başımı bitle." Gız da deyiy, "Olur nene." Neneyi dizine yaturıy, bitini sirkesini öldüriy. Garı da, "Ana gurban! A bu çaya gara bi su gelürse beni sesleme. Beyaz bi su gelirse beni sesle." Gız da abahıy ki gara bi su geldi, onu seslemiy. Onun peşinden de beyaz, pırıl pırıl su geliy. Deyiy ki, "Nene gah, beyaz su geldi." Nene de gahıy, bu gızın saçlarından dutıy, gızı çaya çalhıy. Çalhıy o yannı, çalhıy bu yannı... Gız baştan ayağa pırıl pırıl yanıy. Pambuğunu da etegine goyıy, gız alıy geliy. Suvahlarda geldükleyin, şavgu ortaluhlara vurıy. Analıh bu gızı görer görmez, damarları gol gol olıy. "Olmaz olasan gız! Nere gettin sen? Bu ne sürttün üstee başaa? Neden bele oldun?" O da deyiy ki, bele bele oldu; bi neneye rastladım. Başından geçenleri annadıy. Yarındası günü olıy, gendi gızının etegine pambugu goyıy, deyiy "Gah sen de get onıya çabuh!.." Gahıy, kendi gızı da gediy onıya. Gene o da birez egiriy, pambuğunu ülüzgêr alıy gediy... Pambuğun peşine segürdiy. ediy bahıy ki nene orda. "Gızım ne arıysan?" Deyiy ki, "Saha ne pambuğumu ülüzgêr götürdü. Peşine dutmıya gediyem." Neyse, pambuğu dutıy. Nene deyiy ki, "Anam babam gel acuh bu gulahlarımın dibini bitle." "He!.. Daha derdim yoh, senin pis başaa sürtmüşem elimi." "Gız etme eleme, elim yetmiy başıma. Yuyamıyam. Gel acuh bitle." "Digel olmaz olasan, gel iki dene bitliyim de gedim." İstemeye istemeye bitleri öldüriy. Garı deyiy ki, "Anam babam, a bu çaya gara bi su gelir o zaman beni sesle." Gız birez bitliy, bahıy gara su geldi. "Gah olmaz olacah kösnük! Gah su geldi." Nene uyanıy, bunu saçlarından dutıy, bunu çaya çalhıy. Bi de çıhardıy ki olmuş gırnavuç kimin simsiyah!.. Annında da filin hortumu kimin gocâ eşşegin tutu bitmiş. Gız olıy el erbatı!.. Eve geliy, anası bi bahıy ki ne baha; daha yüzüne bahılacah gılıh yoh!.. Bu gızı getüriy içeri goyıy, yüzüne hindiyi çekiy, oturduğu gadar kütür kütür annındakini gemüriy. Daha gorhusundan dışarı da çıhartmıy. Bele üç gün geçiy, beşgün geçiy... Aylar geçiy... Günün birinde tellal bağırıy, "Güzeller hep has bahçaya toplansın ki, padişah gız begenecek." Garı gahıy, gızının üsdünü başını geydüriy, başına da böyük yaşmah gurıy, annındaki hortumu da sahlıy. Gèdiyler has bahçeye. Öbür gız da

deyiy ki, "Anne ben de gelim!.." " De!.. Olmaz olacah Kül Kedisi! Senin ne işin var orda? Sen yemek püşür ki gelek yiyek. Acuhuruh o zamana gader." Gız gediy ocağın başına ki yemek bişüre, onnar o yannı gediy, bi dene peri geliy. Deyiy ki, "Sen de oriya getmek istiy misen?" Gız da deyiy ki, "İsterem." Perilere emrediy, çahmağı çahıy, atları koşulu bi payton geliy hazır olıy. Gızın da üsdü başı hazır olıy; geydüriyler, gızı alıy gediy... Deyiy ki, "Get. Millet gahmadan yarım sehet ögde gel buriya. Yohsa dılısımın bozulur." Neyse, gız gahıy paytona biniy, gediy Has Bahçaya. Millet de bezenmiş, süslenmiş; her biri bir taraftan gırım gırım gırılıy ki, padişahın oğlu onnarı begene. Bi de bahıylar ki bi tıngırtı geliy. Ortalığı bi şeyin şavgu vurdu. Ayna kimin pırıl pırıl... Vula!.. Bu nası payton arabası?.." Gız geliy, araba orda eyleniy. Gız içinden yeniy, şıkır şıkır gediy Has bahçaya. Bütün milletin barmağı ağzında galıy. "Bu ne ola ki, bu ne olacah?!.." Haman padişahın oğlu geliy, bu gızın goluna giriy. "Tamam, ben araduğumu buldum." Bu gızı götüriy gendi masasına. Yeyim içim diyene gadar, gızın getme zamanı geliy. Haman goşarah ordan uzahlaşıy. "Yavu hele dur, getme! Sen kimidin, kimin neyiydin?" diyene gadar, gız geliy segürderek arabaya biniy. Ayaggabısının biri de düşiy, galıy orda. Arabaya biniy, haman gamçıları vuruy, eve geliy. Peri bunu alıy gediy, gine olıy Kül Kedisi. Ocağın başında oturuy. Padişahın oğlu bu ayaggabıyı alıy eline deyiy ki, "Arayıp, neydip edip bunun sahabını bulacahsız. Ben başga gızınan evlenmem." Arıylar arıylar, ayaggabının eşini kimsede bulamıylar. Heç kimsenin ayağına olmıy. Sıra bunnarın evine geliy. Analıh deyiy ki, "Hele gel gızım. Geyin, belki senin ayağaan olur. Gız ayağını sohıy, ayağının burnu zor giriy. Anası dabanlarını pıçahınan yonıy ki ayaggabı ayağına ola. Gine olmıy. Deyiyler ki, " Daha bu mehlede tanuduğuz bi gız yoh mu?" Deyiy ki, "Yoh!" O arada gız orada görüniy. "Bu kim?" deyiy. "Heç, bizim hızmetçi." "Hele bi onun ayağında deniyek." deyiy. Derken bi de bahıy ki, ayaggabının bi digeri de gızın ayağında duruy. Haman, "Tamam! Benim araduğum gız bu." deyiy. Ayaggabıyı geyindüriyler. Ayağına tıpa tıp olıy. Seviniy. Gızı alıy geliy saraya. Gırh gün gırh gece düğün ediy; yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

7. SIRMA SAÇ

Bir varmış bir yohmuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde, develer tellâl iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken. Anam düştü beşikten, babam düştü eşikten. Ne yapacağımı bilmeziken, babam gaptı maşayı, anam gaptı tavayı. Onlar govaladı ben gaçtım, onlar govaladı ben gaçtım, bir de arhamı döndüm ki, bir arpa boyu yol getmişem. Zamanın birinde bir padişah varımış. Padişah evlenmiş, eşi hamile galmış. Bir uşah bekliylermiş. O zamanlarda her tarafta savaş olıyımış. Padışah da savaş içün hazırlıh yapıymış. Savaşa gitmeden garısına demiş ki, "Hanım, eger bi kızımız olursa bu çevreyi başına tah. Yoh, eger bi oğlumuz olursa bu pazubantı golun tahasan." Padışah bele demiş, savaşa gedmiş. Vahtı zamanı gelince bu padışahın bi oğlu olmuş. Hanımı da dutmuş bu pazıbantı goluna tahmış. Gel zaman ged zaman, bu oğlan uşağı böyümüş. Ondört-onbeş yaşına gelmiş. Arhadaşlarıyınan dışar oynarken, oğlanın babası yoh diye alay ediylermiş. Oğlan bu duruma dayanamamış, anasının yanına getmiş. "Ana, benim babam nere getdi? Ne zama gelecek?" O da, "Oğlum, senin baban padışah. Harbe getdi. Ne zaman geleceğini de Allah bülür." demiş. "Ana, ben de babamın yanına getmek istiyem." Anası, " Ama oğlum, sen küçüksen. Yalavuz başaan nasıl gideceksen?" Anası ne demişse oğlunu bu fikirden cayduramamış. "Yoh ana, sen ne desen de ben babamın yanına gidecem." demiş. Oğlan getmek içün hazırlığını yapmış. Anası da demiş ki, "Oğlum, birisiynen arhadaş olmah istiysen eyer, dinlendigün yerde kim sahan kendi ekmeginden, aşından fazla verürse onunla arhadaş ol." Bunnarın yanlarında, bitüşüklerinde bi kötü yürekli bi aile varımış. Bu gomşularının da bi oğlu varımış. Bu ana oğulunu gonuşmalarını hep dinlemiş. Bu oğlan padışahın oğlunu da çoh gısganıymış. Yaşça da padışahın oğlundan böyükmüş. Bunlar Yahudiymiş. Bu oğlan gahıy, padışahın oğlundan önce yola çıhıy. Padışahın oğlu da anasıynan vedalaşıp, yola goyılıy. Epeyi bi yol gettükten sonra yorulup acıhıy. Dinlenmek için bir yere oturıy. Tam o sırada Yahudi oğlan da bunun yanına geliy. Selâm verdükten sonra oğlanın yanına oturıy. Hoş beş etdükten sonra, bu Yahudi oğlan çıhındaki ekmegini, azığını çıkarmış, çoğunu bu padişahın oğluna vermiş. Garınlarını doyurmuşlar. Padışahın oğlu, bu oğlanı gendine arhadaş edinmiş. Gahmış yola çıhmışlar. Biraz yol yürüdükten sonra susamışlar. Önlerine bir guyu çıhmış. Hemen guyunun başına gelmişler. Yahudi oğlan , "Sen küçüksen. Guyuya sen yen, su ver içek. Ben seni haman yoharı çekerem." demiş. Padışahın oğlu guyuya yenmiş, birez Yahudi oğlana su vermiş, birez de gendi içmiş. Sıra gelmiş yoharı çıhmaya. "Hadi beni yoharı çek!"

"Çekmem." "Niye çekmiysen?" "Eger golundaki pazubantı bana verür, bir de padışah oğlu olmaduğuna yemin edersen ben de seni yoharı çekerem." demiş. Oğlan ne yapacağını şaşurmış. Yahudi oğlanın söledüklerini yapmaya mecbur galmış. Golundaki pazubantı Yahudi'ye vermiş. Padışah oğlu da olmaduğuna da yemin etmiş. Padışahın oğluna demiş ki, "Bundan sonra benim yaverimsen." Oğlanı guyudan çıharmış, yola goyulmuşlar. Epeyi bir zaman geddükden sonra, padışahın savaş yaptugu yere gelmişler. Padişah bunları garşılamış. Ağırlamış, otuturtmuş. Yahudi, "Ben senin oğlunam. Bak golumda senin verdiğin pazubant var. Bu da benim yaverim." demiş. Padişah çoh sevinmiş. Tabii olanlardan haberi yoh. yahudi oğlanla birbirlerine sarılmış, hasretlik gidermişler. Esas padişahın oğlunu da yatması için atların ahuruna yollatmış. Oğlan da başlıy ahurda atları tımar ediy, temizliklerine bahıy, yemlerini veriymiş. Bir gün bu Yahudi oğlan bahçada gezerken, guşların gonuşmalarını dinlemiş. Tabii ki bu kuş dilinden anlıymış. Kuş, kuşa deyik ki, "Sırma saçın saçı sahiden de sırmaymış. " Diğer kuş, "Sen nerden biliysen ki?" "Sırma saç saçını taradı, tarağını da pencerenin önüne goydu. Ben de bir tel saç aldım geldim." Kuş, bu saçı kuşa gösterirken saç yere düşiy. Yahüdi oğlu da bu saçın telini alıy geliy. Padişaha deyiyki, "Tez bu saçın sahibini istiyem!" Padişah, "Oğlum, ben bu saçın sahibine yüzlerce asger gırdım getüremedim. Sen nasıl getürürsen?" "Baba, ben bunu isterem. Benim yaverim sırma saçı getürür." Derdi oğlanı öldürtmek. Padişah'da "Oğlum, o çocuk çok küçük. Getüremez. Ben o kadar asker gırduttum getüremedim. O çocuh nasıl getürsün?" "Yoh baba, benim yaverim getürürüm diye ısrar ediy." Oğlanı ahurdan çağırdıy. Oğlana sorıylar, "Sen sırma saçı getürebülür müsen? Oğlan da padışah oğlu olduğu halde, ahurda atlarla barabar kalması çoh ağırına getmiş. Bi kere yemin etti ya kimseye de söliyemiy. " Böyle ölmedense, öyle ölmeyi tercih ederem. Giderem." demiş. Gahıy hazırlığını yapıy. Babasının garşısına geçip de baba, diyemedigü içün çoh üzüliy. Bir ata biniy, yolu ele alıy. Giderken yolda bir kuşa rastlıy. Kuş can çekişiyimiş. Orda da bir çoban davar otarıymış. Çobana deyiy ki , "Al saha para. Bir koyun kes de bir parça et ver. Eti alıy guşa yedüriy, su içüriy. Kuş diriliy. Kuş deyiy ki, "Ey padişah oğlu! Sen bele nere gidiysen?" "Sen benim padışah oğlu olduğumu ne bildin?" "Sen padışah oğlu olduğunu ben büliyem. Sen eyi adamsan ki beni dirilttin, eyi ettin. Başkası olsaydı ben çiğner geçerdi. Nereye gidiysen padişah oğlu?" "Sırma saçı getürmeye gidiyem." deiy. "Eyvah!.. Seni ölüm yoluna gönderiyler. Al bu tüyümden bir tüy. Başın dara geldiği zaman bunu tütüzdür. Ben de sonra yardıma gelürem. Padişah oğlu tüyü alıy, mendiline düğliy, yola goyulıy. Epeyi yol getdükten sonra yolda bir garınca ordusuna raslıy. Onları çiğnememek içün güneşin altında onların

geçmesini bekliy. Arhasından bir topal karınca geliy, "Selâmınaleyküm padişah oğlu!" "Aleyküm selam. Sen benim padışah oğlu olduğumu nerden büldün?" "Padişah oğlu olduğunu bildim ki benim asgerimi çiğnemedin, güneşin altında bekledin. Başgası olsaydı, çiğner geçerdi. Nereye gidiysen padışah oğlu?" "Sırma saçı getirmeye gidiyem." "Eyvah!.. Seni ölüme gönderiyler. Al tüyümden bir tüy de başın dara geldiği zaman tütüzdür. Sonra da sana yardıma gelürem." Oğlan ordan ayrılıp yolu ele alıy. Epeyice geddükten sonra bir de bahıy ki bir balık karaya vurmuş, can çeküşdüriy. Çoh böyükmüş. Padişahın oğlu attan yeniy, balığın yanına gidiy. Zorla, iteliye iteliye balığı suya bırahıy. Balık bir o başa bir bu başa vurup canlanıy. "Selâmünaleyküm padışah oğlu!" "Aleyküm selâm. Sen benim padışah oğlu olduğumu nerden büldün?" "Padişah oğlu olduğunu bildim. Çünkü başkası olsaydı çiğner geçerdi. Peki nere gediysen böyle?" "Sırma saçı getürmeye gidiyem." "Eyvah!.. Seni ölüme gönderiyler. Al tüyümden bir tüy de, başın dara geldiği zaman tütüzdür. Ben haman yardımına gelürem." Padışah oğlu tüyü alıp mendiline düyledükten sonra yola goyılıy. Epeyi bir yol gediy, Sırma Saçın yanına varıy. Sırma saç bunu bir hafta misafir ediy. "Deliganlı, sen buraya neye geldin?" "Geldim seni götürüm." "Sonra başından geçenleri olduğu gibi anladıy. Sırma Saç da, "Ben gelürsem sana gelürem. Başkasına gelmem." " Zaten ben seni kendim içün götüriyem." Ama bütün bu olan biten Sırma Saça ayan olıy. Oğlanı alıy, "Gel." deyiy. Götüriy bir gapı açıy. Açıy ki bir bahça, ucu bucağı görünmiy. İçinde de sayısız at var. Ordan da geliy bir başga gapı açıy. Açıy ki hep altun dolu. Ordan gidiyler bir gapı daha açıy, içerisi bütün insan kellesi dolu. Bir başga gapıyı açıy , orda da bütün insan leşi dolu. Gız deyiy ki, "Bütün bunnarı gördün mü ey padışah oğlu? Beni götürmen içün üç vaadim var. Bunnarı yaparsan seninle gelürem. yoh yapamazsan, bunların yanına goyaram." Oğlan, " Tamam." deyiy. Ahşam olıy, Sırma Saç, gırh batman pirincinden, gırh batman darıyı birbirine gatıy getüriy, oğlanın yanına bırahıy. "Ey padışah oğlu! Sabaha gadar bu darıyınan pirinci birbirinden ayıracahsan. Sabah gelip görecem." deyiy, gidiy. Oğlan oturıy ki, darıyınan pirinci ayıklıya, döniy bahtı ki bir avuç ayıklamış. Bu işi nasıl yapacağını gara gara düşünmeye başlamış. Sonra birden ahlına garıncalar geliy. Mendilinde tüyü çıhardıy, tütsü yapıy. Topal garınca esgeriyinen birlikte sökün ediy geliy. Topal karınca "Selamün aleyküm padışah oğlu! Ne o, başın dertte mi?" "Evet, başım dertte. Ele bir iş başıma geldi ki, Sırma saç gırh batman pirincinden gırh batman darıyı birbirine gattı. Sabaha gadar bunları birbirinden ayıklamamam lazım." "Düşünme padışah oğlu!" Askerlerine emir veriy. "Bunlardan bir tane bile yemeden birbiründen ayırın. Gel, biz de gonuşalım. Onlar şimdi hepisini ayırırlar." Onlar

başladı gonışmaya. Pirincinen darıyı karıncalar beş daggada birbirinden ayırıylar. "Haydi Allahısmarladuh Padişah oğlu!" deyip askerini de çekip gitti. Sabah oldu, Sırma Saç geldi kapıyı dövdü. "Kalkmıysan mı padışah oğlu?" "Uyhusuzam yatacam. Sabaha gadar, uyamadım." Sonradan sırma saç geliy ki padışah oğlu pirinci darıdan ayırmış. "Birinci vaadim yaptın. Ama senden başgasına gelmem, ona göre." Sıra geldi ikinci vaadine. Ahşam olıy Sırma Saç parmağındaki yüzügü dutıy atıy nehire. "Sabah gelecem ki yüzük senin parmağında."deyiy geiy. Sağa bahıy, sola bahıy yoh. Gosgoca nehirde yüzzük bulunur mu? Sonra birden ahlına balıh geliy. Mendilinde tüyü çıharıy, tütüzdüriy. Balıh dalga vurarah geliy. " "Selamün aleyküm padışah oğlu! " "Aleykümselam. Sorma Sırma Saç yüzüğü parmağından çıkarıp nehire attı." "Sen üzülme padışah oğlu, şimdi ben yüzügü buluram." Balıh dalıy suya. Suyu alt üst ediy yüzük yoh. "Padışah oğlu, yüzük yoh." deyiy." Bir de balıhları kusturum." deiy, tekrar suya dalıy. Balıhları hep kusturıy. Bir de bahıy ki yüzük alabalığın ağzından gelip düşdü. Getüriy yüzügü veriy. "Haydi, Allahısmarladuh." deyiy gediy. Sabah olunca Sırma Saç gelip gapıya dayanıy. "Kalk padışah oğlu!" "Uyhusuzam, biraz uyuyacam." deiy. Daha sonra Sırma Saç tekrar geliy. Yüzügü barmağında görünce, "İkinci vaadimi de yerine getürdün Padışah oğlu. Ama senden başgasına gelmem." Sıra geldi üçüncü vaadime. Sırma Saç parçalanmış bir devi getürüp yanına bırahıy. "Sabah gelecem ki bu dev yapılmış, canlanmış olacah!" deyiy, çekiy gediy. Oğlan dutıy başını birleştüriy olmıy, kolunu birleştüriy olmıy. "Ne yapacam?" diye düşünmeye başlıy. Birden ahlına guş geliy. Mendilinden tüyü çıhardıy, tütüzdüriy, kuş geliy pencereye gonıy. " "Selâmü aleyküm padışah oğlu! Ne o, başın dertte mi?" "Sorma! Sırma saç bu devi parça parça edip getürdi. 'Sabahdan gelecem ki bu dev birleşmiş, canlanmış olacak.' dedi, geddi." Kuşta , "Sen hiç merah etme. Sen oralardan bana bir şişe bul ver," Oğlan da bir şişe bulup kuşa veriy. Kuş şişeyi alıp gediy. Uçıy, gidiy cennet çeşmesinden dolduruy alıy geliy. Parçaları birleştüriy bi damla o sudan tökiy. Suyu döktügü yer kaynayıp birleşiy. Sıra geliy canlanmasına. Kuş deyiy ki, şimdi bunu ağzına damlatursan canlanur, sen gorharsan. Çivi bul, gulahlarından gadıyah." Çivi bulıy, gulahlarından yere gadıylar. Ağzına da o cennet çeşmesinin suyundan damladıylar. Dev diriliy. Sabah olmadan Sırma Saçın gapısına dayanıy. Dedi ki, " Gel bu devi nerden aldıysan orıya götür. Beni uyutmadı." Geliy Sırma Saç alıy gediy. "Tamam padışah oğlu üç vadimi de yerine getürdün. Ama senden başgasına gelmem. Yolculuh hazırlıhlarına başladılar. Gırh gün gırh gece dügün yapıylar. Ama Sırma Saç, esas padışah oğlunu heç göremiy. Ahşam olıy, damat gelecek. Sırma Saç dadılarına deyiy ki, "Siz beni getüren çocuğu tanıy mısız?" Bir tanesi deyiy

ki, "Ben tanıyam." "Eger o oğlan gelürse, bu gırh basamahlı merdüvenin ilk basamağına bastuğunda diger basamahlara basdurmadan yoharı çıharacahsız. yok eger gelmezse, başgası gelürse heç elizi vurmayın. Gırh basamağı çıhsın. Gırh birinciye basınca ele bi tekmük vurun ki, göğsünün boşluğuna basamahların dibinde alsın. " Esas padışahın oğlu değül de, Yahudi oğlan geliy. . Gırh basamağı çıhıy. Gırhbirinciye basınca dadılar bu Yahudinin göğsüne öyle bir tekme vurıylar ki, soluğu basamahların dibinde alıy. Haman Yahudi'yi hastanaya galdurıylar. Yahudi de, "Bunu bana kimse yapmadı, beni bu hala yaverim getürdü. Derhal onu öldürün." Asgerler de gidiy bu padışahın oğlunu parça parça ediyler. Sırma Saç deyiy ki, "Ben beni getüren çocuğu istiyem." "Öldürdük." deyiyler. "Çabuğun, onu ölü de olsa istiyem. Yohsa sabah olunca harp başladuram. Padışahı gorhu alıy. Padışah, "Çabuh götürün çocuğun parçalarını. Nediyse etsin." dedi. Oğlanın parçalarını getürdiler Sırma Saçın önüne goyıylar. Sırma Saç esgiden galan şüşenin suyunu yanında getürmüş. Oğlanın parçalarını birleşdürüp, o sudan damladıy. Ağzına da damladınca oğlan dirilip gahıy. Sabaha gadar söliy, güliy, oynıylar. Padışah gorhusundan sabaha gadar heç yatmıy. "Harp çıharsa ne yapacağım?" diye. Sabah olıy, Sırma Saç oğlana deyiy ki, "Sen öldün, dirildin. Senin yeminin bozuldu. Gah get babaan her şeyi anlat. Elini öp. Gediyler ki padışahın elini öpeler. Padışah bunları görür görmez titremeye başlıy. Gediyler padışahın elini öptüler. Sırma Saç deyiy ki, "Senin öz oğlun bu. Ben de senin gelininem." Daha sonra Sırma Saç, "Hadi başından geçenleri babaan anlat." Oğlan da başından geçenleri babasına anladıy. Padışah, "Derhal gidin o Yahudi'yi çıharıp parça parça edin!" Gediy Yahudiyi parça parça ediyler. Sırma Saçla padışah oğlu evleniyler. Gırh gün gırh gece dügün yapıy; muratlarına eriyler.

Ayşe ÜNAL

8. BALTA BIYIK

Evvel zaman içinde, halbur saman içinde; deve tellâl iken, horoz berber iken bi padişah, bi hanımı, bi oğlu varımış. Padişah az yaşamış, çoh yaşamış, oğlu babayigit olmuş. Padişahın gözleri kör olmuş. Bu padişah dohtor kalmamış gezmiş. Bi çare bulamımış gözlerine. Bi dohtora getmiş. Dohtor demiş ki, "Falanca denizde bi ala balıh var, balığı dutar yararsan, içinde bi daş var. O daşı gözlereen çekersen ana gözü kimin olur." Tabi bu da goca bi padişah. Dalgıçlara haber salıy. Herkes dalıy suya, denize... O balığı arıylar, çıhardıylar. Çıharduhtan sonra oğluna haber salıylar. Hasan Bey geliy deyiy ki, "Babamın gözleri bunnan kör olacahsa olsun. Balığa gıymıy, bi daha atıy suya. Haber salıylar, padişah deyiy ki, "Benim ele asi oğlum yohtur. O ki benim gözlerimin eyi olmasını istemedi çıhsın geçsin getsin evimden." Anası yalvarıy, yaharıysa imkân yoh. Deyiy, "Ana gidecem." Oğlan da goca sarayda yaşamış. Bi yeri tanımıy. Gediy hazneye, inci boncuh, altun alıy. Halı heybeler varımış eskiden. Ona doldurıy, haydi babam Allahısmarladuh. Baba sarayından çıhıp gidiy. Yol bilmiy, iz bülmiy. Yolda gördüklerine sorıy, gidiy gidiy Ankara kimin bi yere geliy. Yer arıy, oteli bulıy. Otelciye deyiy ki, "Baha bi dene eli ayağı düzgün arhadaş bul. Otelci de gidiy manyah bi adam bulıy. Deyiy ki, "Gardaş benden ölene gadar arhadaş olur musan?" "Hay hay. Ben de bele bi iş arıydım." "Sen get garnın doyur, benim de yemegimi al da gel. Gidiy, yanuh gaşuh, gırıh ekmek, kötü bi gırıh mırıh sahan, ona yemek getüriy. Amma heç mizacı sarmıy. "Oğlum sen behen yaramazsan. Ahan hesabın kes, karnın doyur, daha yanıma gelme." Bir gün iki gün, haftalarca durıy otelde. Gahıy balkona çıhıy ki bi iri yarı adam gidiy. Heybetinden adam gorhıy. Balta da omuzunda. Deyiy ki, "Gardaş bu yannı gelirmüsen?" O da "Olur." deyiy, yanına geliy. Deyiy ki, " Senin adın ne?" "Benim adım Balta Bıyıh" "Doğru söle!" "Vallahaa benim adım balta Bıyıh!" "Bennen ölene gadar arhadaş olur musan?" "Oluram." deyiy. Diyenden, "Eyi. Şimdi sen get garnın doyur, bene de yemek al da gel." Gediy heç yemeden, deyiy ki, "Aman lokantacı bi arhadaşım var ki, ne el degecek, ne gaşuh dutacah altun sahan tabahlarda sırmalı peşkir yemek götürecem." Alıy geliy, bahıy ki aynı saraydaki kimin yemekler. Yeyiy yemegi deyiy ki, "Balta bıyıh, sen de get yemegin ye, hesabı ver. Hazırlan ki yarın Antep'e doğru gidek." Gediy hesabı kesiy. Deyiy ki, "Get iki dane at al. Biri sene, biri bene." Esgiden araba yoğumuş. Atınan giderlermiş her yere. Bu sefer biniyler atlara, bura benim, şura senin... Gettükten sonra, bahıylar ki hızır Aleyhisselam çıhdı önnerine. Deyiy ki, "Dede bu yol nerden gelir, nere gider?" "Oğlum, bu yol Haleb'in içine götürür. Bu tarafda canlı canavarların içine götürür."

Balta Bıyıh deyiy ki, "Ben bu yola gidecem." O da , "Etme eleme!" deyiy. Zatan saraydan çıhmış, heç bi yeri tanımıy. Ödü üregi gopıy. "Balta Bıyıh sen bilürsen. Dedenin yoluna gideh." "Yoh! İmkân yoh!.." Balta Bıyıh Ankara'dan tedbürünü almış. Geliy ki canlı canavar her şey var. Bu çadır açıy, Hasan Bey'i içine goyıy. Hasan Bey gorhıy bayılıy. Sersem bi şekilde bi yana yatıy. Balta Bıyıh gahıy çadırın önünde ciğarayı yahıy. Bahıy ki bi yerde bi ateş yanıy. Acap burası ne ola ki diye düşüniy. Ata biniy hadi yallah gidiy. Atın öbürü orda çahılı. Gidiy ki ne gide, bi ev. Baltayı çıhardıy bi dene vurmasıynan kutmu gumaş. Her ne desen dersen mevcut. Deyiy ki "Ben bunu bi atınan götüremem. Ben gidim öbür atı da getirem, yüklüyüp götürüm. Hem de baham Hasan Bey ne ediy!" Geliy ki Hasan Bey nasıl goymuşsa ele bayılmış yatıy. İki atı da inliyene gadar kutmu gumaş yükliy. Bahıy ki bi kervan geliy. Deyiy, "Hasan bey! Yolcu yolunda gerek. Gah, kervanımız geldi. Yolumuza devam edek." diyende, hasan beyi zornan galdırıy, yüzünü gözünü siliy, yola revan olıylar. Hasan Bey demiy ki bu atlar boş geldi. Bu yükü nerden aldı? Biniyler atlara, geliyler geliyler, Hızır Aleyhisselamın dedügü yerden Halep' gidiyler. Gidenden deyiy ki, "Hasan bey, artuh Has Bahçeye gonduh. Sen otur, ben götürüm abu malları satım. Sermaye edim. Demiy ki, ömrü uzun bu atlarda ne var, ne yıhıldı? Bunnarı nerden aldın? Heç bişe görmemiş, bülmiy. O satmaya gidenden bahıy ki Halep Beyi'nin gızı gonahdan bahıy. Gızı görür görmez, Hasan Bey düşiy bayılıy. Deyiler ki, "Gardaş, sennen gelen arhadaşın Has Bahçada düştü bayıldı." "Allah Allah! Olmaz. Ben aşimdi geldim yanından." "Get de bah." Geliy bahıy ki, düşmüş yatıy. "N'oldu Hasan Bey?" deyiy. Buna su veriy, ayuhdurıy. Deyiy ki, "Balta Bıyıh sen bilürsen!.. Garşu gonahdan bi gız bahdı, cigerimi, bağrımı yahdı. O gızı behen al." "Ooo! Ondan golay ne var.." deyiy. Baltası omuzunda gidiy. "Sen otur, rahatsız olma. Ben haman gider aluram." Gonağı her yandan askerler sarmuş. Goca bi padişah, Halep Begi!... Askerler deyiy ki, "Baba nere gidiysen o baltaynan?" "Gardaş sorulur mu? Halep Begi benim asker arhadaşım. Ziyaret etmeye geldim." "Olmaz! Dur sorah." "Gidiy sorıylar, bekliyler. Deyiy, "Yavu ayağınnan gelene ölüm mü var? Bırahın gelsin. O ki benim asker arhadaşım." Bırahıylar bu geliy. sarmaş dolaş olıylar. Falan yerde askerlük ettik, işte bele ettük. Ziyafetler, içmeler... Ahşam olıy, deyiy ki, "Asker arhadaşım, bene müsaade. Ben gahacağam. Allah'ın emri, peygamberin gavliynen senin gızın benim gardaşıma istemeye geldim." Deyiy " İsmin ne?" "Balta Bıyıh." "Benim gızımın gusuru var. Geldügün yola gurban olsun da gusuru var, veremiyecem." "Ne gusuru varsa ben ona razıyam. Sen yeter ki he de!" "Benim gızım dört dene damadıma getdi, o gece öldürdü." diyende, "Tamam. Sen yeter ki he de." "Tamam. Gırh gün gırh gece dügün olacah. Gırh gat el-

bise gelecek ki bele hep ayahda duracah." "Tamam. Baş üstüne." Ordan çıhıy, askerler yavu bunun gılığı bile gılıh degil. Balta omuzunda çıhdı, şimdi geliy. Padişahın oğlu haman bunu garşılıy. "N'oldu Balta Bıyıh?" "Ne ola? Alduh ama, şimdi gırh gat elbise istiyler." "Ya nedek, nerden alah Balta Bıyıh?" Demiy ki abu çuvallardaki ne? Ne gadar gevşek adam... Denkleri dutıy bıçağınan kesiy, çıhardıy gumaşları.Deyiy, "Bunnarı nerden aldın Balta Bıyıh?" "Allah verdi." Götüriyler gırh gün gırh gece dügün yapıylar. Bi de bi oda kiralıy, bunnarı gerdege veriy. Deyiy ki "Gollıyacam." Bi çadır yapıy, o çadıra da iki dene göz yeri açıy. Oynayıp güldükten sonra, bahıy gece yarısı oldu, yatağın bi başına biri geşdi, bi başına biri geşdi. Gızın ağzından bi yılan çıhdı ki, bu oğlanı kakacağı yerde baltayı omuzundan çıhardıy bi dene vurıy gapının arhasına atıy. Gidip yatıy aşşağı. Deyiy, "Tamam, gurtarduh." Sabah olıy, bahıy ki gapıya o gadar fakir yığılmış ki, kimisi gazan getüriy, kimisi odun getüriy. Deyiy, "Ne oldu anneler? Bu ne olıy?" Deyiy, "Yavrum, Halep Beginin damadı vefat etmiş de biz de birez yardım edeh de harçlığımızı çıhardah." "Anacan! Onnar keyfinde aleminde. Ahan size harçlıh. Gidin müjde verin." Halep Begine müjde gidiy ki, "Damadın sağ." diyenden, bunnar gahduhtan sonra tabi gırh gün orda galıylar. Ziyafetler, davetler... Deyiy ki, "Balta Bıyıh, artuh vatana gidek. Babamın gözleri ele. Heç rahat edemiyem." "Tamam." deyiy, Halep Begine gidip izin alıy, elini öpiy . Yarınki gün yola çıhacahlar. Yola çıhıylar, denizin kenarına geliyler. Balta Bıyıh deyiy ki, "Hasan Bey, kârımızı zararımızı bölek, artuh ayrılah." Deyiy ki, "Balta Bıyıh, senin bene ettigin ikram yeter. Hepsi senin olsun." "Yoh, Ben dünya malı istemem! Böleceyük. Bir sene bir bana. Hasan Bey, hanımı da böleceyük." "Balta Bıyıh, hapsi senin, sen bilürsen." "Yoh, heç ısrar etme. Bir ayağı bir golu sene, bir ayağı bir golu bene." Halbuki onda neler var. Balta çıharıy bele nası vurum derken, "Hii!" ettiği kimin gızın ağzından gırh dene yılan çıhıy. Balta Bıyıh onnarı da öldüriy. Deyiy, "Gel burıya. Ben anadan doğmuş kimin temiz ettim. Şimdi güle güle get. Sen bi eyilig et, at denize. Balıh bülmezse Halik bilir. Ben o balığım. Bu daşı al babaan gözlerine sür. Anaan gözü kimin olur." deyiy, atıy gendini suya. Mal da, gız da, at da oğlana galıy. Artuh memlekete haber salıy. Bele bele, padişahın oğlu hanımıynan memlekete geliy. Babası gözünü duta duta tanımıy oğlunu. Boyununa sarılıy ağlıy. "Dur baba!" deyiy. Daşı çıhardıy, nası babasının gözlerine süriyse, ana gözü kimin olıy. " Oy oğlum, Allah razı ola. Ben sene nası dedim, ağzım dilim gapanaydı." Orda birbirlerine sarılıp dolaşduhtan sorna, yedi içdi onnar muradına geçdi. Biz de yiyek içek, Allah bizim de muradımızı versin. Havadan dört dene elma düşdü. Üçü diyneyene, biri söyliyene.

Nesrin BAYDUR

9. DİNLER SÖYLEMEZ SULTAN

Bir varımış, bir yoğumuş; bir garı goca varımış. Bunnarın bir çocukları olmuş. Peşinden de herif ölmüş. Ana oğul barabar yaşamaya başlamışlar. Oğlan büyümüş, delikanlı olmuş. Gurbete gidecem demiş. Oğlan gurbete getmiş. Anasının ele yüregi yanmış; demiş ki, "Ya Rabbi!.. Eger bu benim çocuğum geri döner gelür, onu dünya gözüyinen bi daha görürsem eger, derdi olmayana bir gömlek diktürecem. Üç dört sene geçdükden sorna oğlu da gelmiş. Bu Cenab-ı Allah'a söz verdi. Bi gömlek yapılacah. Malzemeyi alıy, kime gidiyse derdi yoh diye, herkesin ele derdi çhıy ki; onun derdine de benzemiy. Dolanıy dolanıy, aylar yıllar geçiy; bulamıy. Kime derdi yoh diye gidiyse, derdini anladandan döniy geliy. Nihayet de hükümdarın oğlu evleneli üç, üç buçuk ay olmuş. Kadın demiş, "Tamam, buna sohulabülürsem eger, bu nası olsa hükümdar oğlu, bunun derdi olmaz. Bunların peşi sıra cariyeler dolanıy. Bitti, yoh; tükendi yoh!... Zenginlik esgiden sadece hükümdarlarda varımış. Onlar dertsizmiş. Bu kadın dolandurmuş dolandurmuş, sormuş, soruşdurmuş; demişler ki filanca yerdeki gapıdan geçersen eger, yeni gelinin odasına götürürler seni. Orayı örgenmiş. Getmiş garı... Günün birinde getmiş bulmuş. Gapıcılar gelmişler, "Ne isdiysen?" "Sultanı, yeni gelini görecem." Bi denesi deyiy ki, "Arayın üzerini!.." "Hayır!... Sultana sormadan onu yapamayız." Gediy deyiy ki, "Sultanım, birisi seni görmek isdiy. Nası emredersiniz? Getürelim mi, getürmiyelim mi?" demiş. "Kadın mı?" demiş. "Evet." "O zaman alda gel." Gelmiş içeriye kadın girmiş. Konuşduhdan sorna, oturmuşlar. Demiş ki, "Sultanım, size karşı pek münasip olmıyor. Goca hükümdarın gelinine benim gömlek diktirmem olmaz. Abes gibi gelir. Fakat bi oğlum vardı. Getti, dört beş sene gelmedi. Sonunda geldi. Ben de böyle söylemiştim; "Ya Rabbi, dönerse, bir derdi olmayana bir gömlek diktirecem." Gelin durmuş, kendi kendine..... Gelinde öyle bir dert var ki heç bir şeye benzemiy. Gelin, "Ver gömlegi bana." deyiy. Bütün cariyeleri dışarı çıhardıy. Alıy, golundan başlıy tikmiye. yahısını dügmesini tikiy. Deyiy ki, "Benim derdime bah..." "Hayır ola Sultanım? Sizde dert ne geziy? Gırh dene cariye peşin sıra dolanıy. Günde üç dört defa elbiseni degüştüriysen. Bitti yoh, tükendi yoh... Yohluh da yoh, her şey bol sende. Dert ne gezer; yeni gelin oldun. Padışahın bir oğlu." Sultan, "Şu garşıda bi tohmah var. Onu göriymisen? Hemen üsdünü çıhardıy, gollarını, umuzlarını, sırtını çıhardıy gösteriy. Ne bu?... İkindi zamanı gelir, şehzade gelir der ki, sen mi güzelsin ben mi güzelim? Ben, derem, verür tohmahı bana. Sen güzelsen derem, gine bana tohmağı vurur; gor gider. Üç buçuh ay oldu gelin olalı, daha benim yanıma gelip yatmadı." "Vula!... Bu da fena bi dert. Keşge başga

birisini arasaydım. Goca bir hükümdarın oğlu evlenmiş, kadın daha heç yanında yatmamış." Deyiy ki, "Sultanım sen tenezül ettin. Bu varlığıyınan benim dilegimi yeri ne getürdün; tiktin. Sana da ben bişi söliyim ama, kimse var mı bizi dinneyen? Filanca yerin hükümdarının gızı her bir kelimeyi dinner. Fakat heç gonuşmaz. Yirmi beş-yirmi altı yaşına getmiş. Kimse gonuşturamamış. Padışah da gızmış," Kimse gelmesin gızımın yanına!.. Gelip ben onu söletecem diye bi kelime etmesin!.. Çünkü kanun çıkardım. Söledemiyenin boynunu vuracam demiş. Şehzade gine gelir kim güzel derse, sen de de ki falanca ülkenin padışahının gızı sölemez Sultan var, o güzel de. O gider oriya, daha geri dönemez. Sen de gurtulursan. Söledemeyen adamın boynu vurulıy." "Sağolasın nene. Ben bu sözlerinden istifade edecem" deyiy. Gadın köynegi alıy gediy. Oğlan geliy, gız gadının geldiğini sölemiy. Aradan bir iki gün eçiy, "Sen mi güzelsen, ben mi güzelem?" Gız da deyiy ki, "Ne sen güzelsen, ne de ben güzelem. Filanca ülkenin hükümdarının gızı var. Dinner, sölemez sultan. Onun gibi Allah dünya yüzünde heç güzel yaratmamış. Hah!.. Eyi haber verdin. Ben gedim onu da getürürüm. Bahım sen kimi haber vereceksen?" Şehzade atı çekiy , atına atlıy goyıy gediy. Aradan uzun zaman geçiy. Oğlan geliy, Dinner Sölemez Sultan'ın memleketine. Orda gezerken, adamları soruy. Dinner Sölemez Sultan'ın yanına nası gidecem? Onu söletmek için ne kimin çareler var?" Onnar da deyiy ki, "Gidersen sarayın gapısına, padışah seni çağırır. Çıharsan padışahın yanına. İki gün verirler. İki günde söletdin söletdin. İki gün soma boynun vurulur." Oğlan deyiy ki, "Boynumu da vursalar, ben muhakkak çıhacam." Bunu padışaha çıharıylar. Padışah bahıy tığ kimin deliganlı. "Ne isdiyorsun?" deyiy. Dinner Sölemez Sultanı söledecem. Oğlum vaz geç bu işden. O gadder adam öldürttüm ki, benim günahım baha yeter. Deliganlı seni kim alsa alur. Söledebüldün söletdin. Söletemedinse boyunun vurulacah. Ona göre, bu işin şahası yoh." "Ne olursa olsun, söledecem." Söz verdiya gidip onu da getirecem diye. Götüremezse dili çıhmaz." "Peki" deyiy. "Yarın ahşam, öbürgün ahşam söledebildimse söletdim. Sabaha gadar senin vezir, vüzera , imam, hocalar hepi hazır. Gız da gelmekde olsun. Oğlan nediyse söledemiy. Yarın olıy, gine söledemiy. Padışaha deyiyler ki, "Şevketlüm, iki gündür söledemedi." "Vurun boyununu!" deyiy. O zamana gadar da esgiden bezirgânlar varımış. Padışahın da var. Hayvanların palanı, golanı semeri yırtılandan tamircisi varımış. Bunnar tamir ediymiş. Padışahın da bi gün evvel tamircisi ölmüş. Padışaha da tamirci gerekiy. Tam götürün boynunu vurun dedügü sırada, bu hayvanların golanını semerini palanını yapana o zaman Eşşegci Hırpo derlermiş.Muhafız gelmiş demiş ki, "Eşşegci Hırpo öldü. Bize Eşşegci Hırpo lazım." Padışah da demiş ki, "Ahan abunun boyununu vurduracam. Alın gedin." Oriya geden de

daha sağ çıhmıy, ölüsü çıhıy. Bunu alıylar, götüriy gumandana teslim ediyler. Götüriy hayvanların semeri, palanı, golanı olan yere atıylar. Bunu muhafızlar bekliy gaçmasın diye. Bu oğlan başlıy orda o semerleri yapmıya. Bir iki sene geçiy, ele olıy ki ellerine cuvalduzlar, ineler batıy. Gara sağız goyıy; üsdü yırtılıy, elbise yoh. Ölüm yeri... Bu hallar başında geçiy. Ele olıy ki, bi deri bi gemük galıy. O sırada çalıştuğu yerin garşısına bi kervan gonıy. Gendi gendine deyiy ki, "Vula acaba, bi mektup yazsam, alır kervancı babama götürmez mi? Babamın haberi olsa beki bi çare düşünür. İki mektup yazıy. Birini garısına, birini de padişaha yazıy. Orda bekliyen muhafıza rica ediy. Deyiy ki; "Abu iki dene mektubum var, abunu avu kervancıya verin de gelin". Babasına yazıy ki; "Baba sen bülürsen beni burdan gurtarmanın çaresi. Bittim, öldüm, bıhdım." Garısına da yazıy ki; "Eğer ölmedim sağ geldimse saha Gülmez Sultanı gösterürem. Bi sağ düşersem orıya" kervancının da ohur yazarlığı yohmuş. Birini filanca yere verecek, birini de falanca yere verecek. Gıza verileceği vermiş padışaha, padışaha verileceği de vermiş gıza. Padışah oğlu geddükten sorna bu tohmahların işini duymuş. Babası nası mektubu alıysa deli olıy. "Geber!" deyiy. "Ben de seni gurtarmıyacam. Burda efendi kimin yaşamadın getdin oralarda semerçilik ediysen." Gızda mektubu ohıy ki "Beni gurtar." Gız gırh dene cariyesini toplıy, içlerinden gendiye benziyeni gendi yerine goyıy, kimseye belli etmemelerini söliy. Üsdünü degişiy, gılıh değüşdüriy, olıy tığ kimin deliganlı. Geliy bi at, birez altun alıy sürüp gidiy. Yolda bi nehir ıras geliy. Süriy garşıya geçiy. Islanıy. Bahıy ki dümdüz bi sahra .Çayırlık, çimenlik.Üsdünü başını çıhardıy seriy orıya, altunu, parasını, yiyeceğini. Gendide otırıy orıya. Bi de bahıy ki ordan bi tarla faresi çıhdı geldi.altunu aldı oradan getti girdi delüge, bi daha geldi. "Allah, Allah!... sen onu nedeceksen, yeyilecek bi şe de degül" deyiy. Bir iki götüriy. Gız gidiy sahlanıy, fareyi dutıy. Fare başlıy Allah tarafından gonuşmaya; "Sultanım bana bişe yapma. Sen nere gidiysen ben söliyim mi? Bırah beni ben gaçmam." Gız üsdünü başını geyiniy. Fare deyiy ki; "Sen Dinner Sölemez Sultanı söletmeye beni götür ki; söledim. Benden başga onu kimse söledemez. Şam da sana düşdü." "Peki" deyiy. Gahıy barabar o şehere geliyler, gızınan barabar. Geliy bi oda kiralıy. Fareyi çıhardıy garnını doyurıy deyiy ki; "Sen izin alduğun gün ben de orıya gelecem. Dinner Sölemez Sultan'ın yanında iki dene şamdan var. Şamdanın altına girecem. Sen gapıdan girenden herkes sehen bahacah. Sen de girer girmez "Selamün Aleyküm şamdan gardaş! Ben onun altından cevap verecem; Aleyküm selam sultanım! Herkesin gözü şamdana tikilecek. Altun söler mi?. Oturduhdan sonra gonuşun. Bişeler söleyin. De ki, ağalar paşalar avu şamdan gardaş bişe sölesin bize." Gız içeri giriy, tabi oğlan gıyafetinde; "Selamün aleyküm şamdan gardaş!" "Aleyküm

selâm Sultanım!" Herkesin gözü tikiliy şamdana. Şamdan bu ğadar sene heç ses çıhmadı da şimdi n'oldu. Bişe sölesinler deyiy. Deyiy ki; "Ağalar, paşalar, müsade ediniz şamdan gardaş size bişeler annatsın." "Hay hay... Başımızın üstüne, senelerdür burdayuh, biz bele bişe duymaduh." "Şamdan gardaş müsade alduh. Bize bişe söle." "Peki söliyim" deyiy. Deyiy ki "Vahdın birinde üç arhadaş gurbete para gazanmaya çıhmışlar. Gitmişler gitmişler... Ormana gelmişler. Ormanda diylenmek istiyler. Deyiyler ki; "Nöbetleşe yatah. Marangoz olan nöbet dutıy. Marangoz bahıy ki vahıt geçmiy. Bıçgısını alıy, rendesini alıy ordan bi dene de ağaç alıy; bi dene gadın heykeli yapıy. Oıya tikiy. Vahdı dolıy, yatıy. Nöbete terzi gahıy. Bahıy bi dene adam durıy, çırılçıplak gadın, şaşurdıy. "Haaa.. Marangoz gardaşımız bize ustalığını göstermiş" deyiy. "Ya ben, terziyem. Çantamda bulunan parçalardan bi elbise tikecem." Bi enteri yapıy. Geyündüriy. Başörtüsü veriy. Gece gör gadın olmuş. Ama yanına gidersen ağaç olıy. Vahdı dolıy. Sıra hoca efendiye geliy. O da gahıy; "Vula!..." hocanın gözlerine bi gadın görüniy. "Hayır ola" gediy elini atıy bahıy ağaç. "Haa... Marangoz usdalığını gösdermiş, terzi terziliğini gösdermiş. Hoca efendi sen de Allah'a yalvar, buna can versin." Hoca Allah'a dua ediy. Cenab-ı Allah'da o kadına can veriy. Bu hekâye gızın birinci gecesinde söleniy. Bunnar gahıylar bi dene kadın o deyiy benim, o deyiy benim, o deyiy benim. O deyiy; "Ben yapmasaydım bu olmazdı." O deyiy; "Ben elbisesini tiktim." Öbürü de deyiy; "Ben dua etmeseydim canlanmazdı." Anlaşamıylar. Fare şamdanın altında deyiy ki; "Ağalar siz olsaz kime layıh görürsüz? Kime düşer?" Kimisi de terziye, kimi marangoza, kimi de hocaya düşer der. Beş altı senedir gonuşmayan Dinner Sölemez Sultan deyiy ki; "Niye doğruyu gonuşmıysız. Aslını yapana düşer." Aslını kim yaptı marangoz. Ona düşer." Ordakinler hep şaşurdıy. "Padışahım müjdeler!" Gecenin vahdında padışahı galdurıylar; " Padışahım Sölemez Sultan söledi." Padışah seviniy. Şenlikler, eylenceler gurılıy. "Gelen deliganlı Dinner Sölemez Sultanı söletmiş" deyiyler. Şamdan nası gonuşdu diye şaşurıylar. Devürsüki ahşama geliyler. Yeyiyler, içiyler... Fare gıza deyiy ki; "Bu sefer şamdanın altında degülem. Padışahın gızının üsdünde oturduğu minderin altındayam. Ona eyi dikkat et. İçeri girer girmez, Selamun Aleyküm minder gardaş diyeceksen." Ahşam olıy. Fare gediy yerine giriy, hazırlanıy. Oğlan geliy içeri giriy; "Selamun aleyküm minder gardaş!" der demez herkes şamdana bahıy ki gırmaşıy mı." Bahıylar minder gırmaşıy. "Vula!.. Bu seferde minder söledi." "Ağalar, paşalar, hocalar müsadeniz olursa, bu minder gardaş size bişe annatsın." "Hay hay" deyiyler. Minder başlıy sölemiye; "Vahdiyle böyük bi şeherde bi kervancının gırh atı varmış. Zengin kervancılıh yapıy. Birgün gırh atını götürecek gidemiy. Birgün beşgün bele. Hanımının tuhafına

gediy. Bu adam niye getmiy? Üç aylık - beş altı aylıh gelin. Hizmetkerler yeyiy içiy, yükler hazır. Birgün deyiy ki; "Bey, yükler hazır gatırlar hazır, kervancılar hazır da niye getmiysen?" "Haa... eyi sordun. Bekliydim ki, onu sorasan. Seni kimseye inanıp da gidemiyem. Seni kimseye inanmıyam." "Aman nası söz. Benim iki dene gardaşım var deliganlı. Babam var." "Onlardan aldım amma onlara inanamıyam verim şimdi." "Senin gardaşın var anan var, baban var." "Onlara da inanmıyam. Onun içün getmiyem." Kadın deyiy ki; "Sana bişe sölesem onu gabul edermisen. Beni bi çavul sarmısağa inan get. Bi çuval sarmısah getür yanıma goy get." "Vula garı senin südüne, bende bi çuval sarmısağı yanaan goyup gidecem. Vula yükleyin kervanı" deyiy. Getüriy bi çuval sarmısağı goyıy, kervanları yükliy, çekiy gediy. Bunlar gediyler. Gadın yalanız. Heç kimse yanına gelmiyecek. Kimseye inanmadı. Kervan üç aya mı döner, beş aya mı döner. Malı satah artuh. Dolanıy, fırlanıy. O gurbette malını satmahda olsun, gelin de yalanız başına kitliy gapıları yatıy, gahıy. Günün birinde padışah deyiy ki; "Heç kimse ışşıh yahmıyacak." Gece olıy herkes lambasını söndüriy. Padışah vezirleriyinen dışarı çıhıy ki baha ışşıh yahan var mı?. Geliyler, dolanıylar, fırlanıylar. O mahalleye geliyler; "Vulan, orda ışşıh göriniy!" Vezirlerine deyiy; "O ev kimin, orda ışşıh yanıy?" Ahıl daneli vezirler bahıylar deyiyler ki; "Sultanım, bu bi lamba ışşığına benzemiy. Bu ışşıh başga. Bu bi güzelin yüzünden çıhan parlahlıh o ışşığı veriy." "O nası söz. Ele güzel ola, gece lambası kimin ışşıh ede ortalığı! Derhal maymuncuhları getürün gapıyı açın! Ben çıhıp bahacam ona. Heç bele güzellik olur mu?" Anahtarı bulıylar padışah çıhıy üst gata, kadının yanına geliy. Bir bahıy camdan içer ki; Allah'ım, içerde ele bi güzel yatıy, ele bi güzel yatıy ki heç de kimse yoh. Açıy gapıyı, içeri giriy. Dayanamıy. O gadar güzel ki "gidim de şunun yüzünden öpüm" deyiy. Padışah; kadında hergün ahşam olandan bir iki dene sarmısah yer ele yatarmış. Padışah eyiliyki yüzünden öpe. Bi de bahıy ki bi gohu geliy. Ele pis bi gohu geliy bu padışaha ele kötü geliy ki tam öpeceği sırada; "Nalet olsun senin güzelliğine" deyiy. Gahıy ordan çıhıy gidiy. "Tek burdan çıhımda ele güzelin güzelliği başını ömrünü yesin." Ecele merdüvanlardan yenerken ayağından altun nalin düşiy. "Aramayın, tek ben bu evden çıhım" deyiy. O gader gohu kötü geliy. Nalin orda galıy padışah çıhıy geliy. Aradan bir ay geçiy, iki ay geçiy Bezirgan geri döniy. Geliy şehere bi iki saatlıh yol galandan yükünü yendüriy. Adamlarına deyiy ki; "Gedin evi, ambarları temizleyin. Hanıma da haber verin ki geldi, filanca yerdeyük." İki gişi eve geliy; "Sultanım müjde efendim geldi, filanca mıntıkada. Gadın gahıy ağzını sirkeyinen yıhıy, envayı türlü ot gohularıyla temizliy ki sarmısah gohusu gocasına getmesin. Onlarınan urğaşıy, süsleniy, bezeniy. Bu hazırlıhlar yapıy hizmetkerlerde ortalığı temizliyken bahıy-

lar bi dene altun nalin. "Vula ge arhadaş bulduh. Zengün oluruh. Gel götürek bunu satah. Bizde olah bi bezirgan başı. Öbür arhadaşı deyiy ki; "Ya bey onu oriya sahladıysa, bizi de denedise nalini neddiz diyenden, biz ne cevap verürük. O adamın ekmeğini yedük, hıyanetlük edemezük. Yoh olmaz. Fakat gidek diyek ki sen bizim hırhızlığımızı gördün mü ki, bu nalini oriya sahladın diyek." Neyse bunnar temizliy döniy geliyler. Bey deyiy ki; "Gelin bahah temizlediz mi?" Bunnar da deyiyler ki; "Bey şimdiye gadar sen bizden heç bi kötülük gördün mü?". O da deyiy ki; "Yooh." "Peki bu niye oriya sahladın" diyenden bey nası altun nalini göriyse şaşuriy. Bezirgânın ahlı başından gediy. "Eyvah! Bu nalin kimde bulunur. Padışah da bulunur. Bizim evde nalin bulunursa, padışah gelmiş olur. Oy ocağın batmıya garı. Sen bana sarmısağa inan da get dedin, bu mıydı senin sarmısağa inandurduğun. Hükümdarı eve aldın. Bahıylar ki beye bişe oldu. Güliydi, söliydi amma, şimdi yüzünden düşen sinek bin parça oliy. "Gedin gızın gardaşlarını, babasını çağırın gelsin buriya." Atlara biniy gediy çağıriylar. Vulaa damatlarının yüzü ele asuh asuh ele asuh ki heç bişeye benzemiy. "Heyir ola!" Gızın babası deyiy ki; "Düşünme, bin altun ziyan ettinse senin canın sağolsun. Bi altunu iki altun ettinse evdeki ailen sağolsun. Bunları hep öderük niye yüzün asuh." Bey bu yandan nalini çıhariy "Bu ne?" Bu nerde bulunur?" "Bu padışah da bulunur." "Bu bizim evde bulunursa?" "Padışah gelmiş olur." "Ahan adamlar evi temizliyken buldular. Ahan gızın hayatı bi çuval sarmısağa inandım gettim." Haman gardaşları; "Enişte biz bu şeyi yemezük. Derhal bacımızı götürür garşı derede keser gömer gelürük, biz bunu gabul etmezük. Bizim bacımızda bele şey olmaz." "Gahın oğlum gedin evden alın götürün filanca dereye sohun bi çuhur eşin, öldürün goyun oriya." Gediyler, gadında süslenmiş, bezenmiş gocası gelecek. Gardaşları deyiy ki; "Hadi bacı gideceyük." Gidiyler dereye dorğu. Bey, çadırda oturiyken deyiy ki; "Bi hayvanı öldüriyken bile sahabına sorarlar. Biz bi de ona sorah, haggı galmasın. Dönderin gelsin. Bu altun nalinden haberin var mı? Gediyler gavuşıylar, alıylar, geliyler, oturıylar. Gadın gocasını görür görmez şaşuriy. Gocasının yüzü ele asuh ele asuh ki sanki dünyanın bütün gamını, gasevetini üzerine yüklemişsen. Oturıy oriya haman nalini orta yere goyiy. "Bu nalin kim de bulunur?" " Padışah da bulunur." "O bizim evde bulunursa?" "Padışah gelmiş olur." O da inkâr etmiy. "Padışah gelmiş olur" deyiy. Benim ne padışahdan haberim var ne de kimseden. Ama bizim evde bulunmaz. Deyiyler ki; "Bi de padışaha danışalım." "Olur. Ona danışah, ondan sonra götürek öldürek." Gediyler padışahın huzuruna çıhıylar. "Nedir dileğiniz?" deyiy. Deyiyler; "Hökümdarım bizim şeherin başında güzel bi çayırlığımız var. Fakat o kadar güzel bi yer ki insan bahmahdan doyamıy. Ele çeşme ahıy ki insan içmeyinen doyamıy. Fakat suyun kenarın

da bir iz bulunıy. Fakat suyun içilip içilmediği belli olmıy." Padışah o vahıt annıy. Bunnar nalini buldular. Deyiy ki bunnara; "Bundan epeyi zaman öyde gögden bi gürültü geldi. Herkes lambasını söndürsün diye bi emir verdim. Herkes lambasını söndürdü. Fakat sizin o çayır o gadar parlah o gadar parlak ki ıp ışıh etti ortalığı. O ışşıhdan, gelen gürültüden bi ejderha yendi, demek ki o güzeli gördü bayıldı. Geldi ki onu bi öpe. Ona ele bi gohu geldi, ele bi gohu geldi ki, sülalesini terk etti gaçtı. Ayağından nalin düşdü alamadı. Bundan gızın heç bi haberi yoh. Bunun bi suçu yoh." Ha.. o zaman annıylar ki padışah gelmiş amma gızın heç haberi yoh. Burda minder soruy burada hüner kimin. Herkes bişe söliy. Kimisi padışahın, kimisi gardaşlarının, kimisi gocasının, kimisi babasının deyiy. Dinner Sölemez Sultan deyiy ki; "Susun. Burada hüner Bezirgânın. O çoh gezdügü içün çoh şey büliy. Gızın gardaşlarını o geri dönderdi. O geri döndermeseydi haksuz yere gadın ölecekti. Hüner gocasının" deyiy. Haman ordan goşıylar. Padışahım müjde gızın gonuşdu." Dervüsü günü bu haberi Eşşekçi Hırpoya gediy. Gız arada bir bu hırponun ögünden geçiy gediymiş. Demiş ki; "Aaah.. Ah! Bi zaman ben de bele elbise geyiniydim." Gapıya geliy. "Eşşekçi Hırpo. Sen Eşşekçi Hırpo musun?" Mahsus deyiy ki memlekete gidenden unutmıya. "Evet sultanım. Bi tarihlerde ben de senin kimin fiyakalı geziydim, amma şimdi halıma bah. İneler batmış, acı sağiz goymuşam, üst yırtılmış, baş yırtılmış, ölüm yeri" deyiy. Padışah sesliy deyiy; "Dile benden ne dilersen." O da "Canıyın sağlığı" deyiy. Sultan bin çeşitli hediyeler veriy. Deyiy ki; "Padışahım senden bişe rica edecem: avu Eşşekçi Hirpoya da ver de gelsin memlekette semerleri palanları yapsın." Padışah; "Hadi verin" deyiy. Kervannan barabar geliyler. Yolda buna devamlı Eşşekçi Hırpo deyiy ki memlekete gelene gadar unutmıya. Yanındakilere deyiy ki; "Bunu avu dereye götürün, ağaçları gırın, su ısıdın, bunu sohun içine yıhayın, temizleyin, abu elbiseyi de geydürün" deyiy. Neyse oğlan geyiniy, has bi deliganlı olıy. "Gel burıya deliganlı. Benim memlekette eşim çocuğum var. Abu hediyeler hep sahan. Ben bu tarafa gidiyem deyiy. Oğlan süriy kervanı geliy. Gız ondan tek atınan oğlandan evvel geliy. Soyunıy esgi vaziyetine döniy. Kimseye belli etmiy. Haber geliy ki oğlan geliy. Babası heç garşılamıy. Çünkü ele mektup yazmışdı ki oğlan haman attan yeniy. Paldur küldür gızın yanına gidiy. Gidiy ki tohmağı alada gızı döğe. Deyiy ki; "Nolıy. Eşşekçi Hırpo." "O nası söz onu nerden çıharttın." "Otur yeren Eşşekçi Hırpo." Haman gediy boynuna sarılıy, ayahlarına düşiy; "Sen bülürsen, saggın kimsiye söleme. Ben senin kimin daha bulamam." Ondan sonra mutlu olıy, yeyiy içiy muratlarına geçiyler.

Hamdi GEDİK

10. NEKES KARDEŞ İLE CÖMERT KARDEŞ

Bir varımış bir yoğumuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde, bi herifin iki dene oğlu varımış. Bunnar fıggare adamlarımış. Gel zaman ged zaman ömürleri dolıy, bu uşahların analarıynan babaları da öliy. Galıylar iki gardaş. Yaradılışından, gardaşlardan bir çoh eli açuh, çomart bi çocuğumuş. Bi denesi de çoh cimri bi çocuğumuş. O zaman cimrilere nekes deyiylermiş. Eli açuh olanlara comart deyiylermiş. Gardaşlardan biri nekesimiş, biri comardımış. Gendi memleketlerinde, kövlerinde durıylarmış. Bahıylarmış ki heç geçinecek bir durumları yoh. Deyiyler, "Gardaş, gel biz gidek gurbete da gendi gendimize bir iş bulah." Gomşuları bunlara gılık yapıy, çantalarına goyıy, alıylar gediyler yola. Yolda epeyi bi geddükten sorna oturıylar azıhlarını yeyiyler. Birez biri gendi azığından yeyiy, birez de biri gendi azığından yeyiy gene gahıy gediyler. Bu sefer öyle yemegi geliy, o nekes gardaş deyiy ki, "Yavu sende açıysan çıhınıy, ben de açıyam... Gel, en ögde bi denemizinkini yiyek, ondan sorna da birimizinkini yiyek. " Comart gardaş da demiş ki, "Olur, öyle de olur." neyse, öyle olıy, ahşam olıy, yarındası sabah olıy; hep yeyiyler. Comardın azığı bitiy. Gine ögün geliy oturıylar ki yemek yiyeler. Nekes deyiy ki, "Ben vermem azığımı. Biterse eger ben ne yiyecegem?" Comart da deyiy ki, "Ele iş olur mu? Benimkisini barabar yedük ki, ondan sorna da seninkini yiyek." Deyiy, "Kor degül vermiyeydin! Ben uzun yollarda nedecem azuhsuz? Ahıllı ola vermiyeydin..." Vermiy gardaşına yemek. Velhasılı birez daha geddükleyin yol çatallanıy. Comart gardaş da deyiy ki, "Olmaz olsun senin gibi gardaş! Sen zatan her zaman baha bele kötülük ediysen! Sen ged başga yola, ben de gedim başga yola." Bunnarın yolları ayrılıy. O comart gardaş da acıhıy acıhıy, eyice ahşam da yahlaşıy. Bahıy ki bi dene esgi degirmene ıras geliy. Deyiy ki, "Girim abu degirmene de aclıhdan daha gidecek tahatım da galmadı. Girim yataram, sabahdan helbet Allah heyirli bi gapı açar." Degirmanda da müsürler varımış. Un ögüdmeye gelenler hayvanlarını bağlıylarmış, eşşeklerini bağlıylarmış müsürlere. O müsüre giriy yatıy. Orda yatıy, acıında uyhusu gelmiy ki yata. Yarı gece olıy, bi de bahıy ki bi cıngıltı goptu, cangur cungur , cangur cungur... Ele gorhıy, ele gorhıy... Gahıy müsürün içerisinde uyanıy, gorhusundan heç çıtını çıhartmıy. Bi de bahıy ki o cangıltı yahlaşdı yahlaşdı geldi degirmenin gapısının önüne. Degirmenin gapısını açıylar ki otuz sekkiz dene şeytan. gırh gulplu gazanın gulplarından dutmuşlar, iki gulpu da boş. Gırh gulplu gazanın gulplarından dutmışlar cangur cungur getüriyler. Getüriyler degirmenin ortasına bi ocah gurıylar. Gazanın da ocağın üsdüne goyıylar. Şeytanların başı deyiy ki, "Gedin besmelesiz garının suyundan getürün de

gazanı doldurun!" O zaman bele çeşmelerden ahmıymış sular. Herkesin evinde, gaplarında, küplerinde imiş. Besmele çekmeden kim yerine goymuşsa eger gediy o besmelesiz garıların sularını getüriy, gazanı doldurıylar." Gedin o besmelesiz garının bulgurundan getürün! Gedin o besmelesiz garının gavurmasından getürün! " Gedin o besmelesiz garının duzundan getürün! Gedin o besmelesiz garının yağından getürün!" Kim besmele çekmeden yerine goymuşsa gedip alıp geliyler şeytanlar. Getürüp degirmenin ortasına yığıylar. Bir gazan pilav büşüriyler, ekmekler, her şeyler getüriyler. Bekliyler bekliyler; kor şeytannan, topal şeytan yoh. Bekliyler, bekliyler... Bi denesi deyiy, "Yavu şimdi ezen ohunur. Herbirimiz bi tarafa gaybolup gideceyük. Gelin yemek yiyek de onlar da gelürse yesin, gelmezse yemesinler." Derken bi de bahıylar ki kor şeytan yensiye yensiye geliy. "Vula dutun da vurundu!" derken, deyiy ki, "dutup vurmayın, hele susun! Zatan benimki baha yetti, aha şimden çılduracam!.." "Ey, niye çılduryısan? Nerdeydin, nerelerde galdın?"Deyiy ki, "Nerelerde galım? Bi dene terzi var, beş guruşa muhtaç. Her tarafa borclu, borçları var. Borçluları gapısını sarmış, nedecegünü bülmiy. Tükeninde direginin altında bir küp altun duruy. Ondan haberi yoh. Gendi de borçdan çılduruy. Avu beni yeyiy bütüriy. Bundan haberi yoh ki çıharda . Altın orda duruy, gendide muhtaçlıh çekiy. Ona yarıldım yırtıldım." Neyse, bahıylar kor şeytan da gözünü gıydura gıydura geliy. "Vula hele dutun, vurun! Hele bu şimdiye gadar nerdeydi?" "Hele bırahın dutup vurmayı, eyice hersimden çatladım. Niye çatlamıyım. Padışahın gızı bi hesdelige yahalanmış. Padışah ilan etmiş, kim gızımı eyi ederse ona verecem. Heç bir dohtor, hekim çare bulamıy. Halbuki gara köpegin gulağını kesip de ganını haman o gızın gövdesine sürterseler eger, gız eylenecek, bişeyi galmıyacah. Onu bi kimse beceripte yapamıy. Yanıyam da ona yanıyam!.." "Yavu neye yanıysan, o onnarın işi! Bizim işimiz başga. Gelin bi lohma ekmek yiyek de geçek gidek." Oturıylar, neyse birez yiyiyler; geri galanı da boşaltıylar degirmene. Gazanı alıylar gine cangur cungur, ezenler ohınıy, geçip gediyler. Oğlan ordan yeniy, burdan yeyiy içiy; ekmeklerden, etlerden , köklerden herşeyden çantasına da doldurıy gediy. Gediy gediy, o terzinin tükenini bulıy. Terziye deyiy ki, "Dayı beni yanına çırah alurmusan?" "Yavu ben zatan ekmek parası çuhardamıyam, borçlular heciz etmiş, gapımdan geri gedmiyler. Ben senî nedim? İşim de yoh, gücüm de yoh!.." Deyiy ki, "Tek boğozu tohluğuna. Abu tükeniyi süpürürüm. Garibem, başga iş bulana gadar yanında durum." deyiy. "Peki. O ki gidecek yerin yoh, gel." Neyse, oğlan orda duruy, ağası camıya gediy. Haman gapıyı arhadan dayahlıy, diregin dibini eşiy. Altunun küpünü çıhardıy, goyıy diregin dibine. Ağası camıdan geliy. Deyiy, "Ağa ahan saha bi küp altun. Ana südü kimin helâl olsun. Ben gidiyem." "Vula yav-

rum, sen bunu nerden ettin? Sen cin miydin, peri miydin?" deyiy. "Daha gerisine garışma, al borçlarıyı ver." deyiy, çıhıy gediy. Gediy gediy, geliy padışahın gonağına. Gediy ki bütün herkes garalar geyinmiş. Herkes yaslı. Soruy, "Niye bele ediysiz?" Deyiyer ki, "Niye etmiyek! Padışahımızın gızı hesde. Senelerdür derdine derman bulunmıy. Gövdesine bi yara, sızı yapuşdu." Deyiy ki, "Deyinki bi hekim gelmiş. Eyi edecekmiş gızı." Gediy padışaha deyiyler ki, "Padışahım bi hekim gelmiş, yabancı memleketten." Deyiy ki, ben onu eyi edecem." "Hele getürün bahah o kimmiş!.." Padışah daha uçan guşdan meded umıy. Götüriyler bunu padışahın yanına. Deyiy ki, "Padışahım, gızıyı eyledürem amma bi şartınan. Eger gızıyı baha verürsen eyledürem, yohsa yoh." Deyiy ki, "Vula gardaş, tek eyld de ana südü kimin helâl olsun." Haman emir veriy, bi gara köpegi kesiyler, kanını doldurıylar şüşeye. Gızı da dutıylar sediyeyinen goyıylar arabaya götüriyler hamama. Gendi elleriynen gediy hamamda bu gızı güzelce yıhıy, temizliy ondan sorna da o gara köpegin ganını bunun gövdesine sürtiy. Arabayınan giden gız yeriye yeriye eve döniy, eyleniy! Padışah buna gızını veriy. Deyiy ki, "Zatan yaşım da geçdi. Gel abu yanımda vezirliğimi yardımçılığımı et. Sarayda ye iç, gez. Dünyalığı al." Dünyalığını veriy. Bu burda bele sarayda yaşamahda olsun; öbür nekes gardaşın da başına gelmeyenler galmıy. Sürüm sürüm sürüniy ortalıhda. Şu şeher senin bu köv benim derken, geliy o gardaşınını padışah olduğu şehere dahil olıy. Padişah da bir gün yanına arhadaşlarını alıy, vezirlerini de almış gezmeye çıhmış. Yolda gediyken bu nekes gardaşa raslıy. Nekes gardaş bahıy ki padışah geliy. Bahıy gendi ağabegisi!.. "Allahım, Yarabbim! Acep ben yanlış mı göriyem, yohsa bu benim gardaşım mı?" deyiy, gediy yolun o tarafına geçiy egiliy. "Comart gardaş ci.," Padışah heç eşitmezlikten geliy, geçiy yolun bu tarafına. "Comart gardaş ci.."Gine padışah bişe demiy, gururuna yedürmiy. "Comart gardaş ci.." Comart gardaş ci.." Padişah deyiy, "Bu serseriyi dutun, götürün sarayın zindanına goyun!" Nekes gardaşı dutıy götürüp goyıylar sarayın zindanına. Ahşam olıy, , el ayak çeküldükten sorna, gediy zindana yeniy. O tanıy gardaşını. Ellerin yanında bu benim gardaşım demiy. Gidiy deyiy ki, "Sen buralarda ne arıysan, nediysen?" Deyiy ki, "Nedim, sürüm sürüm sürüniyem. Vaziyetimi göriysiz!..Sen nettin, sen mansuba nası yettin, bu mevkilere nası geldin?" Deyiy ki, "Nası gelim, sen ayrulduhtan sorna bi degirmene ras geldim. bele bele oldu..." Acap ben de getsem, ben de olurmuyam?" Deyiy ki, "Bülmiyem! Vallaha baha oldu, seni de bülmiyem, olur mu olmaz mı?" Ordan haman gahıy geri döniy gediy, o degirmeni bulıy. Gine müsüre giriy yatıy. Bi de bahıy ki gece yarısı bi cangıltı gopdu. Cangur gungur, cangur cungur... Gine gırh gulplu gazan. Otuz sekkiz dene şeytan da dutmuşlar her biri bi gulpundan, getüriyler.

Degirmanin ortasına cank!.. diye goyıylar. Ocağı gurıylar, gazanı üsdüne goyıylar. Gine besmelesüz garının suyundan, yağından, makarnasından, etinden herşeyinden getüriyler. Bi gazan yemek büşüriyler. Bekliyler bekliyler, gine kor şeytannan topal şeytan yoh. Deyiyler, bunnar öbür sefer de bele etti. Elize birer dene zopa alın, gapınını arhasında bekleyin. Gelür gelmez bunnara zopa çalah, bi zopa çalah... Neyse, sabah yahlaşıy. Bahıylar ki topal şeytan yensiye yensiye geliy. Haman deynekleri sıyırıylar buna. "Vurundu!.. Dutundu!.." diyene gadar, deyiy, "Vula hele dutun, vurmayın! Zatan benimki baha yetdi. Hersimden çılduracam!." "N'oldu ki hersinden çılduırıysan yahu?" "Kim eşitmiş, kim netmişlerse o herifin direginin dibindeki altunu çıhardmış vermişler. Adam zengün olmuş, borçlarını vermiş, büyük bi tüken açmış. Zengün olmuş, efendi kimin yaşıy. Kim onu büldü? Kim haber verdi çabuh söleyin!.." Hep yemin ediyler. O deyiy, " Ben demedim." O deyiy, "Ben demedim." Neyise, bu gargaşalığın içinde bahıylar ki kor şeytan da gözünü gıydura gıydura geliy. "Haydi bunu dutun, bunu vurun!" diyene gadar, deyiy ki, "Hele beni dutup vurmayın! Siz gelin karar verin. Bahın ben o gün söledigüm bi çift sözü kim getdi ecele haber verdi? Hangiz haber verdiysez çabuh söleyin!.." "Neyi haber verdük?" Deyiy ki, "Getmiş padışahın gızını eyledmişler. Adam padışaha damad da olmuş. Yarın bögün padışah da olacah. Hersimdan çatlıyam, hangiz söledi bunu?" Hep yemin ediyler. O deyiy, "Ben demedim." O deyiy, "Ben demedim." Deyiyler, "O zaman bu degirmende bizi gollıyan birisi var. Gelin arıyacayuh burayı." Daha herslerinden kimse yemek de yemiy. Degirmeni arıylar arıylar, orasına burasına bahıylar. Bi de bahıylar ki müsürde bi çüt göz parlıy. Haman, dürtükliyler. "Sen kimsen?" Ele dedükçe büzüliy. "Sen kimsen?" Gine büzüliy. Gine degnegin ucuyunan dürtükliy, "Sen kimsen?" "Benem, benem." Bunu golundan dutıy dışarı alıylar ki bi adem oğlu! Buna vurıylar vurıylar... Ye yemez misen, yemez misen! Veriyler zopayı, veriyler zopayı. Bunu perişan ediyler. Daha gırmaşacah tahatı galmıy. Gendileri de yemekten birer lohma yeyiyler. Bahıylar ki ezan ohunacah, ortalıh ışıdı. Herkes evine gidiy. Bu oğlan burdan gahıy. Az galıy öle. Geliy yemegin başına, daha yeyecek tağadı yoh. Birez yeyiy, birez de çantasına goyıy, sürüne sürüne, ağlıya ağlıya, ettüklerine pişman ola ola gediy gardaşının şeherine varıy. Gardaşının gonağına geliy, orda cariyelere deyiy ki, "Hele padışaha deyin ki, dışarda bi fıggare seni sesliy." Gediyler gardaşına deyiyler ki, "Padışahım, dışarda bi fıggare var. Fakir bi adam. Seni sesliy." Padışah annıy haman. Aşşağı geliy bahıy ki, ele bi vaziyette ki, ölümcül vaziyetde. Emir veriy, "Bunu götürün içeri, yıhayın. Yaralarını sarın!" Götüriyler, üst baş veriyler, geydüriyler. Yaralarını sarıylar. Neyse, acuh eylendükten sorna, deyiy ki, "Nasır o hayınlığı etmeseydin, se-

nin içinde o hayınlıh hasetlih olmasaydı başına bu işler gelmezdi. Her zaman oğlum doğruluhdan ayrılmayacahsan. Doğruluh yaparsan Cenab-ı Allah da her yerde seni elinden dutar, senin yüzee bahar. Artuh bundan sorna bi yere gitmezsin. Benim gonahımda dur. İşde bu hizmetçilerin başında dur, onnarı kontrol et. Ye iç, burda ikimizde düşer gaharuh. O da, "Peki." deyiy. Ettüklerinden pişmanı olıy, gardaşının eline ayağına sarılıy. "Ağabeg töbeler olun. Ben daha bundan sorna ele hayınlıh, hıyanetlih yapmam. Ben de yapduhlarımdan çoh böyük dersler aldım. Orda iki gardaş gonahda yeyiyler içiyler, muratlarına geçiyler.

Mehmet UÇAR

11. TEMBEL AHMET

Zamanın birinde bi padışah varımış. Bu padışah bir gün balkona çıhıy, gızıynan oturıy. Balkonda milleti seyrediy. Bahıy ki bi üsdü başı temiz bi adam geçiy. Birisi de ele geliy geçi; ele pis, ele pençat, üsdü başı kirli, pis bi vaziyetde. Gız deyiy ki, "Erkegin pis gezmesi, temiz gezmesi aylenin elindedür. " Babası da deyiy, "Yoh, gendi elinde." Bunnar baba gız iddialaşıylar. Padışah tellal bağırtdurıy, "Nerde tembel adam varsa, ben gızımı ona verecem." Tellallar bağırıy. Bi yerde bi tembel Ahmet varımış, bu heç yerinden gahmıymış. Bunu sesliyler. Deyiler ki, "Gel padışah gızını saha verecekmiş." Bu da, "Ben isdemiyem, behen neye veriy? Ben nedim padışahın gızını?" "Sehen veriy padışah, gızını." deyiyler. Padışah geliy bahıy, eşyasını getüriy, gızı veriy. Geliy gız, oturıy. Tembel Ahmet , "Ana, behen su ver. Ana, behen ekmek getür." Gız bahıy ki her şeyi anasına yapdurıy, gendisi heç yerinden gahmıy. Annesine tenbehliy ki, "Buna heç bişe vermiyeceksen!" deyiy. Oğlan su isdiy gız verdürmiy, "Sen nerden geldin? Benim başıma belâ oldun!.. Çıh ged!.." deyiy. "Yoh!.. Gahıp gendin içeceksen." deyiy. Ekmek isdiy gine vermiyler. Gız anasının vermesine de goymıy. Gahıy bu oğlan gendi zorıynan sürüne sürüne gidiy ekmek alıy. O ğadar ki tembel. Zorunan gidiy ekmek alıy, zorunan gediy su alıy. Ele ele alışıy birez. Ondan sorna tuvalete gidiy, gapıya çıhıy, ele ele birez aluşdurıylar. Gız gapıyı dışardan kitliy, deyiy ki, "Gah get ekmek getür kü yiyek. Oğlanı dışarı atıy, gapıyı kitliy. Oğlana, "Gidip çalışıp, gazanıp, getürüp bize yedüreceksen. Yohsa seni içeri almazuh!" deyiy. Oğlan ne gadar gapıda yalvarıysa almıylar içeri. Oğlan mecbur galıy, dolanıy, fırlanıy, iş bulıy çalışıy. Getüriy, bir gün, beş gün... Bu oğlanı artuh aluşdurıy. Oğlanı ele aluşdurıy, ele çaluşdurıy ki, gız bi gonah yapturıy. Babasıgilden getürdügü eşyanın dengini heç açmamış, nası getürmüşse ele durıymış. Her türlü eşyasını alıy, gonahlar bezediy. "Babamı yemege sesliyek." deyiy. Babası geliy yemege, bi de bahıy ki ne baha, "O esgi yerler degül, gonahlar yapılmış, bezenmiş... Damadı değişlenmiş, anası da değişlenmiş. Gonahlar yapılmış... Yeyiyler içiyler, deyiy, "Baba, nasıymış, erkegin pisligi temizligi ailenin elindey miymiş, yohsa gendi elindey miymiş?" diyenden, babası ordan hers ediy, deyiy, "Gızım, ben bülmedim, demek ki ailenin rolü çoğumuş. Ailenin elindeymiş." Dügün yeniden başlıy, gırh gün, gece dügün ediy; yeyiy içiy, muradlarına geçiyler.

Mahbup YAZICIOĞLU

12. ANKA KUŞU

Varımış, yoğumuş, evvel zaman içinde, halbur saman içinde, bi padışahın üç dene oğlu varımış. Padışahın oğulları yiğit mi yiğit, cengâver mi vengâver, ahıllı mı ahıllı; ele bi deliganlılarmış ki... Bunların gapıların önünde de bi alma bahçaları varımış. Yetüşdürmüşler, emek vermişler; çoh güzel elmalar olmuş, meyveye binmiş. Toplıyacahları vahıt, sabahdan gahıylarmış ki, birisi gelmiş toplamış dalını, burcunu dibine yığmış, dallarını ayırmış, almalarını almış getmiş. Bi sene bele, iki sene bele... Derken, senenin birinde babası deyiy ki böyük oğlana, "Yavrum, şu bahçayı bekleyin. O gadar emek çekiyük, eziyet çekiyük meyvesini alamuyuh! Sen bekle ki bunu toplıyah abu günlerin içinde." Böyük oğlan gılıncı alıy bahçanın etrafında fır çalıy. Bi yerde bi gaflet geliy uyıy... Bi de sabahdan gahıylar ki bahça gine veran olmuş. Devrükü sene olıy, bu sefer de ortancılı oğlan bekliy. Gine muhat olamıy. Oysa, bi dene dev geliymiş, bu almaları toplıymış, ele dalıynan, burcuynan gırıp harap edip alıp gediymiş. Üçüncü sene olıy. Küççük oğlan deyiy ki, bu sene de ben bekliyecem. Gine o da eline alıy gılıncını, çıhıy bir ağacın başına. Barmağına kesiy azucuh oıya duz basıy ki sızılıya da onun sızısından uyuyamıya diye. Bekliy, bekliy... Bahiy ki yarı gece oldu. Çatur çutur geldi bi dev. Bir dudağı yerde bir dudağı göğde. Cırnahlarının herbiri pençe pençe. Geldi almaların başına , sarılmaya başladı. Gırım, töküm, toplıyım diyene, oğlan buna arhadan arı nası bi gılınc atıysa eger, dev derince yaralanıy. Mangılıya mangılıya gaçıy gidiy. Neyse, oğlan geliy eve. Geliy bi iki sehet yatıy, sabah da olıy. Sabahdan babasına söliy. Bahıylar ki assahdan da bütün her taraf dal burç tökülmüş, ganlar aha aha da getmiş, yaralanmış. Üç gardaş, üçü de silahlanıylar, izlerini süre süre gediyler. Gediyler gediyler, devin izlerini süriyler... Bahıylar ki kövden dışarda, hele dağın birinde bi guyudan aşşağı yenmiş getmiş. Guyunun başında bitmiş izleri. Böyük gardaş deyiy ki, "Bağlayın ipi belime ki ben gedim o namussuza benzedim. Hele bahım o bahçayı nasıl harap ediy!.." İpi bağlıylar beline, birez yarıya gadar sallandurıylar. "Yandım, yandım, yandım, çekin!.." deyiy. Geliyler yuharı çıhardıylar. Ortancılı deyiy, "Yavu ne var ki yanıysan? Bağlayın belime ki ben gedim." Bağlıylar bunun beline, sallandurıylar, aşşağı gediy. "Oy!... Dondum, dondum, dondum, çekin!" deyiy. Çekiyler yoharı, o da çıhıy. Küççük oğlan deyiy ki, "Bağlayın benim belime de ben yenim. yandım da desem sallandurun, dondum da desem sallandurun." Bağlıylar beline, "Oğlan yandım, yandım!..." deyiy gine sallanduruylar."Dondum, dondum!" deyiy gine sallanduruylar. Velhasılı, oğlan guyunun dibine yeniy. Oysa dev orda yatıymış. Nefes alıymış. Nefesini içeri çektükleyin soğuh

olıymış, donıylarmış. Dışarı verdükleyin sıcah olıymış, yanıylarmış. Gediy ki, dev düşmüş gendi halına, hor hor horlıy. Kimseden haberi yoh, baygın yatıy. O tarafa, bu tarafa bahım derken bi de bahdı ki bi yerde üç dene gız. Üçü de birbirinden güzel. Öbür odalara gediy, bahıy ki orada da gine bir sürü gızlar dolu; dutmuş dutmuş hapis etmiş. Neyse, gediy o gapıları açıy, getüriy guyunun kenarına. O gızların hepisini bellerine ipi bağlıyıp bağlıyıp çekiyler yoharı. Bunları azad ediyler, selbes bırahıylar. Sıra geliy üç dene gıza. Böyük gardaşına deyiy ki, "Çek gardaş, bu senin haggın." En güzellerini ayırıy. Böyük gardaş çekiy yoharı ki, "Uyy!.. Adam gıymıy ki baha!.." Ortancılı gardaşa deyiy, "Çek, bu da senin haggın. " Öbür gızın beline bağlıylar ipi çekiy, ortancılı gardaş o ondan has. Sıra geliy bunun alacağı gıza. Gızın beline bağlıy ipi, deyiy ki, gardaşlarına bağırıy ki,"Çekin yoharı!" Gız deyiy ki, " Sen çıh ögde. Gardaşların beni görecekler. Ben onnarın ikisinden de gözelem, beni gördükleyin seni daha çıhartmazlar, hayınlıh ederler. Sen çıh ögde." Deyiy ki, " Yoh yahu, ben onnarın haggını daha ögde çıharddım. Gardaşlarım bana bu hıyanetligi etmezler. Baha, deliganlılığa yahuşur mu seni guyunun dibinde goyum da ben ele çıhım!.. Sen çıh, ben de peşinden çıharam. Çıhardıy saçından iki dene tel kesiy gopardıy oğlana veriy. Deyiy, "Bu telleri al, eyi sahla. Eger başın dara gelirse bu saçları bükersen iki dene goç çıhar. Biri gara, biri beyaz. Başlarlar bunnar dögüşmeye. Eger beyaz goça binersen seni dünyanın yüzüne çıhardur. Yoh, eger şaşurur da gara goça binersen seni yeddi gat yerin dibine geçürdür." Herif deyiy ki, "Adam, onnarın heç birine gerek yoh. Şimdi gardaşım seni çeker, peşinden de beni çekersiz." Neyse, gızın beline bağlıy ipi, ağabeylerine, "Çekin yoharı, bu da benimki." Yoharı çekiyler , ooo!.. onun gözelligi heç birine düşmiy. O gardaşları birbirine giriyler. O deyiy, "Senin olsun." o deyiy "Benim olsun." bunnar çekişe çıhıylar. Unudıylar, daha da gardaşlarını çekmiyler. Geçiy gediyler ordan. Oğlan bekliy, bekliy, bekliy... bağırıy, "Gardaş çekin! Ağa çekin!.." Heç çıt yoh. Deyiy ki, "Vula gız gözel olduğu gadar ahıllıymış da." O yannı ediy, bu yannı ediy, heç çıhmanın imkânı yoh. Ahlına geliy haman, gılları bükiy. Bahıy ki bi çift goç çıhdı ki ne goç, gırik boynuzlu goçlar. Bunlar birbirleri ile kütür kütür döğüşmeye başlıylar. Ama bu o tarafa fırlanıylar, bu tarafa fırlanıylar; nediy ediy fırsat bulupda beyaz goça binmeye zorlanıy. Beyaz goça binim diyene gadar haydi atlıy garagoçun sırtına. Goç bunu yendüriy yeddi gat yerin dibine. Gediy orada başga bi dünya!... Otlağı sulu, ağaçlık, meyvelik, bağlık bahçelik... Bi gece gediy geziy geziy, dolanıy, acıh yorulıy. Her taraf garip, her yer garip, yabancı. Böyük bir gavağın dibine uzanıy, gavağa yaslanıy. Şapgasını da basdurıy gözlerine. Deyiy, "Hele aburda birez uyuyım." Orda uyıyım derken, hemen uyhuya geçiy. Uyhuya

geçer geçmez bi de bahıy ki ağacın başında bi vıcıltılar goptu, bi vıcıltılar goptu!.. Guş sesler cıvıl cıvıl cıvılaşıy. Şapgayı gözlerinin ögünden galduriy, ağaca yoharı bahıy ki ne baha, ağaca yoharı bi ejderha çıhıy!.. Boyunduruh galınlığında. Haman ohunu, yayını çekiy o ejderhayı nası vurıysa eyer, ejderha şarhh!... Geliy yere düşiy. Ejderha orıya düşiy, bu da orıya uzanıy yatıy. Aradan bir on onbeş dagga geçiy. Bahıy ki bi gürültü goptu. Haman uyanıy. Ele tayyare gibi bu guş bunun üsdüne hücüm etmiş geliy. O guş bunun üsdüne hücum ettükleyin yohardan yavruları vıcır vıcır vıcılaşıylar. "Ana etme, ana etme! Bizi o gurtardı!.." deyiler. Guş geliy, yavaşça yeniy bunun yanına. Deyiy ki, "Adamoğlu dile dilegiyi, verim muradıyı. Ben gırh yaşıma geddim, bi dene yavru çıhardamadım bu ejderhanın yüzünden. Bele her sene geliy, yavrularımı yeyiy, yuvamı yıhıy. Sen geldin, sebep oldun, yavrularımı gurtardın. Dile beden ne dilersen. Dile dilegiyi, verim muradıyı." Oğlan da deyiy ki, "Çoh sağolasan. Benim dilegim senin canıyı sağlığı. Ben senden ne diliyim yeddi gat yerin altında?" "Hadi get deliganlı. Eyer bişeye ehdiyacın olursa, bu ağacın dibine gel, beni gör." deyiy. Oğlan gahıy gediy. Gediy gediy... Epeyi oralardan uzahlaşıy. Gediy bi yere de gediy ki, heç ele gupguru çöl. Ne su var ne yeşillik, ne bişe var. Adamları sersefil, perişan. O da onnarından barabar dolanıy. Günün birinde herkes gabını gaşuğunı, debbesini alan, parhacını alan, gügümü alan, küpünü alan, güvecini alan bi yere gediy. "Yavu nere gediysiz bele, gabızı, gaşuğuzu aldız?" Deyiler ki, bizim suyun başında iki başlı dev yatıy. Ejderha, o her gün ögünde yatıy. Bize su ahıdmıy. Ayda bi keren bi gız götüriy, atıyuh ögüne, o gızı yiyene gadar bize su veriy. İşde ganlu sulu dolduruyuh bi lohma. Bi ay boyna bunan idare ediyük." "Allah Allah! Bah, bele iş olur mu?" deyiy. "Niye torlanıp o ejderhayı öldürmiy mi?" "Yahu ona heç güç yeter mi? Heç imkân yoh onu öldürmeye!" Deyiy ki, "Peki alâ... Nerde yatıy?" Deyiyler, "Gidiysen, o tepenin arhasında yatıy. Biz de gızı götürüyük o tepenin başına gadar. Onun nefesi orda füüt ediy, çekiy. Çekiy, haman gızı yudıy." Haman onnarın arhasından geri, döniy. Onnara sezdürmeden gediy, o tepenin arhasında gendini bi çuhur yere sahlıy. Gözliy. O günüsü de padışahın gızındaymış sıra. Bütün millet toplanıylar. "Padışahım!" deyiyler. "Sen gızın getmesin. Sen bir padışahsan; gine halgdan birinin gızı getsin." Padışah da deyiy ki, "Olmaz!.. Siz de beni ademsiz, ben de beni ademem. Sizin hakkız baha geçer. Padışahlıh başga, insanlıh başga. Herkesin ki de ciğer. Sizinki nasısa, benim ki de ele. Bu sefer de benim gızım gidecek. Demek ki bizim çocuhlarımızın gaderi de bele." Gahıylar gıza garaları geydüriyler. Orda milletin yanında sarılıy, bürüniy... Anasının boynuna sarılıy, ağlaşıylar, sızılaşıylar. Gızı tepenin arhasına gadar götüriyler. Orda herkes, yeniy çayın içine. Gaplarını dutıylar ki su doldu-

ralar. Düşiyler su doldurma derdine. Gız da tepenin başına çıhıy, dev bunu çeke de ala. Haman oriya çıhıy, gözden gaybolıy. Bu oğlan gızı sesliy yanına. Deyiy, "Gel buriya." Gız haman gediy oğlanın yanına. Oğlan gılıncını bele iki eliynen dutıy, yatuğuna dutıy. Gıza deyiy ki, "Gel, belime sarıl kipcemen sarıl." Kipcemen sarılıy, dev bi keren hüüft ediy, çekiy. Bahıy ki zor geliy. Deyiy, "Vula! Bu seferki gısmetim ya çüft, ya da emelli bir gısmet. Golay golay gelmiy." Gine hüüft ediy, çekiy. Daha yahlaşıylar. Bi daha çekiy, bunnar ağzına dorğu gediyler. O gılınc oğlanın elinde enine dorğu duriy ya, haman gediy, "Hoort!..." Ağzından gafasını ikiye böliy. Ejderhanın gafası bi yana gediy, boynu bi yana, gövdesi bi yana!... Haman suyun ögünden cendegi devrüliy, ganlı sular, çamurlu sular o yannı aşşağı ahmaya başlıy. Millet de dolduriy, dolduriy... Bahıylar ki heç su kesilmiy. Gapları gaşuğu doldurıylar, heç su kesilmiy. Su durulıy, gine kesilmiy. " Allah Allah!.. Bu n'olacah? Yohsa padışah gızı diye mi bize suyu çoh veriy?" deyiyler. Ele diyene gadar, bahıylar ki, gızınan oğlan elele dutmış tepeden aşşağı geliyler. "Vula, bu nası has bi iş oldı!.. " Bi sevniyler, bi seviniyler bunnar, millet dutıy, tepeye dorğı gediy garşılıylar. " Yahu nası oldu?Gız deyiy ki, "Baba benim canımı bu deliganlı gurtardı. Devi de öldürdü. Suyumuzu da aşdı. Hem milletimizi gurtardı, hem de beni... " Gediyler devin leşine bahıylar, yandan, yöreden gorhıylar. Uzahlardan uzahlardan bahıylar. Neyse, geliyler evlerine. Padışah deyiy ki, "Sen in misen, cin misen? Sen nerden geldin? Bize bele sebep oldun. " Oğlan da annadıy başından geçenneri. Deyiy ki, " Dile dilegiyi, verim muradıyı." Deyiy, "Benim muradım ne ola? Ben de bipadışahın oğlıyam. Benim mala mula ehdiyacım yoh. Amma ben dünya yüzüne çıhmah isdiyem. Benim dilegim bu." Padışah da deyiy ki, "Ele bi zor bişe buyurdun ki, ben nası edim? Eger benim elimden gelecek, benim yapacağım bişe olursa, heç bi zaman esirgemem." Oğlan gahıy geliy. Anka Guşununun yanına. O guş da Anka Guşuymuş. Geliy deyiy ki, "Sen bikeren baha, yardım ederem demiştin. Aşimdik yardım etmenin zamanı geldi. Senden bi ricam var. Beni yer yüzüne çıharda bülür müsen?" Guş da deyiy ki, "Eyvah!.. Goca zamanıma iras geldin. Genç zamanım olsaydı, o baha hiçbişeydi. Amma, goca zamanıma ıras geldin. Amma, gine yavrularım hetırası içün, canımı dişime tahıp, seni yuharı çıhardacağam. Anan, babaan gavuşduracam. Gidersin bahan gırh gövde et inen, gırh tulum da su getürürsen, yarın öğle vahtı ben seni alur çıharam." Oğlan düşüniy müşüniy, ondan sorna, ahlına geliy. Deyiy ki, "Gider öbür padışaha sölerem. Baha demişti ki, ehdiyacın olandan gel." Gediy padışaha deyiy ki, "Padışahım; bele bele. Baha gırh gövde etinen, gırh gövde su falanca gavağın dibinde hazır et." Padışah haman bunın dilegini yerine getüriy. Onnar oriya haman hazır oliy. Guş geliy, yavrularının yüzlerini,

gözlerini öpiy. Oğlana deyiy, "Gel bunnarı benim sırtıma yükle. Geliy bi tayına etleri, bi tayına da suları yükliyler. Oğlan da üsdüne biniy. "Ya Allah, ya Bismillah!" deyiy bu göge yoharı ohlanıy. Deyiy ki, "Ga diyende et, gı diyende ağzıma su vereceksen Ga diyende et, gı diyende ağzıma su vereceksen." Göğe yoharı uçıyken, "Ga!" deyiy, haman et veriy. "Gı!" deyiy su veriy. Guyunun ağzına yahlaşduhları zaman "Ga!" deyiy, et de bitiy. Oğlan, "Nedim, netmiyim?" deyi, haman bacağından bi lop et kesiy guşun ağzına veriy. Guş ağzına alıy, bahıy ki dadı başga. Öbür etlere benzemiy. Yemiy bunu, dilinin altına sahlıy. Neyse, "Gı!" deyiy, bu kez de su veriy. Haman bi hallı canını dişine tahıy, bunu guyunun ağzına çıhardıy ki, terlemiş, yorulmuş. "Haydi deliganlı sen sağ, ben de selâmet. Sen get ki ben de arhadan boyaan, bosaan bahım, ben de dönüm gedim yavrularımın yanına." Oğlan da deyiy ki, "Yooh!.. Eziyeti, zahmeti sen çektin, yoruldun. Sen benim böyügümsen, sen get. Ben seni yolculıyım da ben ondan sorna gidecem. "Yavu geç işde, ged deyiyem!" Neyse, oğlan guşun yüzünü gözünü öpiy, Allahısmarladuh ediy, iki üç adım atıy; guş bahıy ki oğlan asgıya asgıya gediy. Deyiy, "Gel, burıya gel." Geri döniy geliy, dilinin altından eti çıhardıy, goyıy yerine. Ganadıyınan da orayı sıvazlıy. Adamın ayağı eyleniy. Orda vedalaşıylar, oğlan geliy memlekete, guş da yeniy gediy yavrularının yanına. Oğlan memlekete geliy amma, gonağa getmiy. Deyiy, "Hele geriden geriden gollatlaşdurum bahım, bu gardaşlarım baha bu galleşliği ettiler. Bunnarın halları nedir?" O geliy, şeherin içinde tebdülü gıyafet olıy, kimseye gendini belli etmeden dolanmahda olsun, başına bi dene keltek kesiy getüriy. Keloğlan kimin ele avara avara dolanıy oralarda. Bu yandaki gardaşları da bu gıza asılıylar. O deyiy ki, "Bennen evlen." Bu deyiy ki, "Bennen evlen." Padışah da deyiy ki, babaları, "Yavu, o ki bu yalavuz, bunu da ben alım." Daha babasına garşı gelemiyler. Böyük oğlan gendi şansına çıhan gızından evleniy, ortancılı da gendi şansına çıhan gızından evleniy; küççügü de padışah alıy. Alıy amma, gız deyiy ki, bekliy bekliy, aradan zaman geçiy, bahıy ki oğlandan heç ses yoh. Mahsus bu herif zora goşıy, vahıd gazanıy ki belki oğlan çıhar gelir diye. - "Padışahım canın sağ olsun. Benim boynum senin yanında gıldan ince. Ben senin dilegen, istegeen garşı çıhacah degülem. Amma, benim iki dene şartım var. Eger yerine getürürsen evlenürem. Onnarı yerine ne zaman getürürsen evlenürem. " Deyiy ki, "Olsun hanım. Sen haman emret. Sen ne sölersen, benim başımın üstünde yeri var." Deyiy ki, "Bi denesi, senden ele bi elbise isterem, ele bi elbise isterem ki, heç ne el degmiş, ne maggas degmiş, ne iyne degmiş. Gendide binim üstüme tıpa tıp olacah. Bele olursa eger olur. İkincisi de senden bi dene altun tavuh, peşinde de civcivleri bir tepsinin içinde bele, cıvır cıvır oynasıylar, döniyler olursa eger, olur.Yohsa,

yoh." demiş. Padışah bütün terzilere haber veriy, yayın veriy. "Bele bele bi elbiseyi gırh günün içinde kim yapar getürürse onun dünyalığını verecem." Keloğlan bunu eşidiy. O oğlan, gediy bi terzinin yanına çırah duruy. Ağasına deyiy ki, "Ağa get padışahdan gırh gün müsade isde. De ki, baha gırh gün müsadeyinin bi çuval da fındıh ver ki ben o elbiseyi saha tikecem." Terzi deyiy ki, "Yavrum etme eleme, biz nası edek. O cin işi mi, şeytan işi mi? Biz onu edemezüg. Yoh yere boynumuz gider." Deyiy, "Sen neye galmış, sen ged isde." Terzi gediy, ihaleye giriy, deyiy ki ki, "Padışahım, işde ben yaparam. Amma baha gırh gün müsade vereceksen. Bu çuval da fındıh vereceksen." Padışah deyiy, "Yaptın yaptın, yapmadınsa boynun gider." Deyiy, "Peki!" Alıy geliy bunu. Deyiy, "Vula Keloğlan! Bu işi başımıza sarduh amma, sonunda başımız gedmiye?" Keloğlan deyiy, "Düşüme sen ağa. Ben tükende yataram, sen ged. O bi çuval fındığı gırıy yeyiy, gırıy yeyiy, keyfine bahıy. Otuz seggiz gün olıy, otuz dogguz olıy, terzinin garnına arğılar giriy; ortada bişe yoh. Gırhıncı gün olıy, oğlan haman gılları bükiy, garşısına arap çıhıy. Araba deyiy, "Bele bele bi elbise isdiyem senden. " Haman arap elbiseyi alıy geliy. Bi de usda geliy ki elbise gelmiş, hazır. Götüriyler padışaha veriyler elbiseyi. Padışah nası seviniy, nası seviniy... Gıza götüriy. Gız elbiseyi gördükleyin annıy ki oğlan dünya yüzüne çıhdı. Bu sefer ikinci şartını da tellallar bağırıy, guyumçulara ilan ediyler. "Kim bele bele bişe altun tavuğundan civcivlerini bi tesbinin içinde cannıyken, döniyken yaparsa eger, padışah onun dünyalığını verecek." Oğlan bu sefer de terzinin yanından çıhıy, geliy guyumcunun yanına çırah giriy. Gine guyumcu deyiy, "Yavu biz bunu nası yapah yavrum? Sen bu işi ahlından sil." Deyiy ki, "Senin neyen galmış. Sen gah müsade isde, bi çuval da fındıh alda gel . Ben bunu yapacam. " Guyumcu gahıy, buna bi çuval fındıh alıy, tükene goyıy gediy. Gırh gün dolıy. Keloğlan gine gılları bükiy, arap çıhıy. Deyiy ki, "Bu kez bele bele. Bi tesbi yapacahsan." Arap haman tesbiyi yapıy veriy. Usdası geliy şaşuruy! Haman altun tavuğunan civcivlerini alıy padışaha veriy. Gız bunu görende annıy ki dünya yüzüne çıhtı. Padışaha deyiy ki, "Padışahım, bütün bu isteklerimi yerine getürdün. Artuh boynum gıldan ince. Sen nası istersen ele yap." Aman Allahım! Padışah bi seviniy bi seviniy... Haman emir veriy, "Çabuh dügün dernek gurulsun! Gırh gün gırh gece herkeş yesin içsin, eylensin." Millet bi seviniy. Eylenen, gülen, yiyen, içen... Derken herkes bi eylenceye, sefaya dalıy. Keloğlan da haman gılları bükiy, garşısına arap çıhıy. "Begim dile benden ne dilersen!" Oğlan da deyiy ki, "Çabuh benim elbiselerimi, atımı, gılıncımı getür." Bir dagga sorna hazır olıy hepisi. Geyiniy, guşanıy. Aman bi yahuşuhlu olıy, bi yahuşuhlu olıy ki, gören gözler gamaşıy. Haman atına biniy dorğu padışahın gonağına süriy. Atını bi o yannı oynadıy, bi bu yannı oy-

nadıy. Padışah bunu nası göriyse, sanki üregine bi oh saplanıy. "Aman Allahım! Aynı benim küççük oğlum kimin at biniy." Adamlarına deyiy ki, "Çabuh o yigidi buraya getürün!" Haman segürdiyler, "Begim, padışahımız sizi bekliy. Buyurun gidek." Oğlan "Tamam." deyiy. Adamlar arhada, oğlan ögde, sarayın havlusuna giriyler. Bi de bahıy ki ne baha!.. Babası tahtın üsdünde, gelin hanım yanında, gardaşlarının bir sağ yanında, biri sol yanında. Babası oğlanı nası göriyse, az galıy ki bayıla, düşe. Haman emir veriy. "Ben çal diyene gadar çalmasın. Herkes susıy. O olduğu yerde galıy. Padışah öbür oğullarına deyiy ki, "Hanı gardaşız ölmüşdü? Çabuh işin dorğusunu bahan annadın! Yohsa hepizin boynunu vurdururam!.." Oğulları da olduğu kimin annadıylar. Padışah küççük oğluna deyiy ki, " Yavrum, bunnarın cezasını sen ver." Oğlan da deyiy ki, "Onnarın cezasını vermek ancak Allah'a yahuşur." Babası oğlunun boynuna sarılıy, annından öpiy. "Afferin benim asil yürekli, soylu oğlum. Bu davranışıyınan nası bi adam olduğuyu ısbat ettin." Haman başından tacını çıhardıy, küççük oğlunun başına goyıy. Elinden dutup tahtına oturtdurıy. Ahaliye sesleniy, deyiy ki, " Ey ahali! Beni diyneyin. Ben artuh yaşlandım. Devlet işleriyinen urğaşacak gadar, sağlıklı değilüm. Bundan sorna padışahız küççük oğlum. Bu taht haggı. Bu gız da onun haggı." deyiy. Sarılıylar, bürüliyler. Öbür gardaşları utanduğundan kimsenin yüzüne bahamıylar. Padışah yeniden emir veriy. "Haydi bahım, davullar zurnalar yeniden çalsın!" Gırh gün gırh gece dügün ediyler. yeyip içip muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

13. KARA KANTOZ

Bir varımış bir yoğumuş, evvel zaman içinde, halbur saman içinde çok zengin bir padışah varımış. Sözü sohbeti dinnenür, kılıcı keşgel, sözü geçgel, nüfuzlu bir padışahımış. Gel zaman get zaman bunun üç dene oğlu olmuş. Çocuhları böyümüş, tahsil görmüş, yetişmişler. Acuh memleketin idaresine yardım etmişler. Babasının işlerine yardım edim derken, babası da bir iki başlamış ava, guşa getmeye. Bir getmiş, üç getmiş; artuh başlamış işi çoğaltmaya. Her zaman sabahdan gahıp, namazı gılıp gediymiş. Bi de taa yarı geceler geliymiş. Her gün bele devam ediy, memleketinin idaresini oğulları yürüdiymiş. Bir gün padışahın gözleri kor olıy. Ne hekim istiy, ne de bişe istiy. "Ben halımdan memnunam. Daha dünyanın ışşığından behen ne?" deyiy. Çekiliy odasına ele oturıy. Merahından, düşüncesinden hastalıy, yatağında yatıy. Bir gün oğulları deyiy ki, "Yahu bu babamızın halı ne olacah? Gün be gün eriy, sızıy, düşüniy! Irahatsuz. İşe güce gelip bahmıy. Bize de daha emir vermiy, yol göstermiy. Dohtor gabul etmiy, hekim gabul etmiy. Hele gidek bi gonuşah, bize ne cevap vereceh?" Gediyler yanına elini öpiyler, hörmet ediyler. "Baba, derdini söylemeyen derdini bulamaz. Sen niye hekim, dohtor istemiysen? Bizim sensiz günümüz ne? Memleketin her zaman saha ihtiyacı var. Nerden istiysen gidek sehen ordan dohtor getürek. Hem gendün ızdırap çekiysen, hem bizi üzüntüde goyıysan." Deyiy ki, "Yavrum bırahın bu işin yahasını. Artuh dünya ışşığı baha haram oldu. Görmek istemiyem bu yalancı dünyayı." "Yavu baba heç değülse bi golayını söle, çaresi nedir?" Babası güliy, deyiy ki, "Benim atımın dırnağının degmedügü yerden torpah getürür de gözlerime sürtersiz eger, belki gözlerim açulur. Yohsa benim gözlerim hekimnen, dohtornan açılmaz." Böyük oğlan deyiy ki, "Niye olmasın? Hoş, gosgoca ülkede babamın atının dırnağın degmedüğü yer mi yoh? Ondan golay ne var? Gider getürürük." Haman yarındası gahıy gılıncını guşanıy, ohunu yayını alıy eline, biniy ata gidiy. Gidiy, gidiy... Eyice torpahlarından dışarı çıhıy. Bi yere gidiy ki, ele acaip, dağdaş bütün kömür. Deyiy ki, " Tamam, burıya gelmemüştür babam. Burıya neye gele?" Ordan bi avuç torpah alıy, döniy geri geliy. Geliy babasına deyiy ki, "Baba, gettim geldim. İşte sen oralara heç getmemişsendür. Dağ daş bütün kömürdü. Ordan saha torpah getürdüm." Babası deyiy ki, "Get oğlum get, oralar hep benim atımın dırnağından kömür oldu!.. Siz benim atımın dırnağının değmedigü yerleri bulamazsız." Yarındası günü olıy, ortancılı oğlan gahıy oda gine sanki o getürecekmiş gibi, üsdünü başını geyiy, ohunu kılıncını alıy yanına, yem yiyecek alıy, çekiy gediy.Gediy, gediy o kömürlü yere gavuşıy. Deyiy, " Tamam, ben burdan o yannı giderem. Ordan o yannısı

babamın gözünün ilacının olduğu yerdir." Gediy ki dağ daş bütün gına. Deyiy, " Tamam burdan bi avuç gına alım gedim." Geliy babasına veriy. Babası deyiy ki, " Get yavrum. Oralar hep benim atımın tırnağından gına oldu. Bırahın bu işin yahasını. Bu işin çaresi yoh. Ben sabahdan çubuğu yahduhleyin, gedip orda söndüriydim. Oralar ne ki benim atıma!" Küççük oğlan gendi gendine deyiy ki, "Yavu bu iş bele olmıyacah. Herhalda ben ağabeylerimden daha iyi at biniyem, gılıç gullanıyam. Bu işin bi çaresi olmalı." Gahıy gediy atların olduğu yere. Atlara bahan seyise deyiy ki, "Babam hangi atınan gediydi, hangi ata biniydi?" Seyis bunun ögüne düşiy götüriy. Gediylerki içerde ayrı bir bölümde at. Deyiy ki, "Şehzadem, işte buyur babaan atı. Buna binip gediydi.." "Eyi! Elese eger, sen bu ata eyi bah ki, ben bi yolculuğa çıhmah istiyem." Seyis deyiy ki, "O atınan herkeş yolculuğa çıhamaz, o at herkesinen yolculuğa getmez." "Niye bu at nası ki getmiy?" Deyiy ki bu at babaan özel atı. Bunun dizginleri babaan yasduğunun şiltesinde sahlı. Dizginler olmaduhtan sorna bu at getmez." Deyiy ki, "Dizginler olursa n'olur?" O da deyiy ki, "Eger onbeş yirmi gün besiye çekersem, o dizginler de başında olursa eski formunu bulur." Deyiy ki, " Tamam." Cebine altunları dolduruy. "Ahan saha bu gadar altun bahşiş. Sen on beş gün içinde bu atı esgi halına getür." Seyis de bi seviniy... Gediy geliy ata veriy tımarı, veriy suyu, veriy arpayı. Tüyleri pırıl pırıl olıy. Oğlan geliy babasının yanına, "Ey baba, daha nerelere gediydin, ne taraflara gediydin?" Babasının ağzından yavaş yavaş söz almaya başlıy. O arada belli etmeden yasduğun gılıfının başını sökiy. Yavaşça içinden dizginleri çıhardıy alıy. Aradan on beş gün geçiy.. Ata eğerini vuruy, dizginlerini tahıy, galhanını, gılıncını guşanıy, Allah'a sığınıy, düşiy yollara. Ooo!.. Bu mübarek at bi gidiş gidiy bi gidiş gidiy... Sanki ganatlanıy, uçıy. Gediyler, gediyler... O kömürlü yerleri geçiyler, gınalı yerleri geçiyler, nice dağlar geçiyler, nice yollan geçiyler, nice nehirlerden aşıylar.... Başga bir ülkenin sınırlarına giriyler. Aman Allahım bi çayırlıh, bi gülistanlıh, bi has yerler... İnsan gıyamıy, dayanamıy ki baha!.. Bu adam artuh yorulıy. Acıhıy da. Bi yerde sulah yer göriy, deyiy ki, "Orda muhaggah bi çeşme, su, göze vardır. Gedim orda çeşmenin başında ekmegimi yeyim; abdesimi salım, namazımı gılım. Ondan sorna da işime bahım. Geliy geliy ki bi çeşme, çeşmenin üstünde de bi gız resmi var amma, insan gıyamıy ki baha. Vula!.. Ne su içmek geliy ahlına, ne abdes salıp namaz gılmah geliy ahlına. Haman atlıy, sıçrıy ki resmi ala, at dile geliy. Deyiy ki, "Şehzadem alma onu! Onu alırsan başımıza çoh böyük felaketler açarsan. Alma o resmi!.." " Yavu bu resimden ne felâket geleceh? Ben bunu alacam. Ne edip edip alacam..." At yalvarıy yaharıy, gine alıy onu ordan. Dinnemiy sözünü. Neyse alıy resmi, bahıy bahıy, bargına basıy yüzüne gözüne sürdiy. Bahduhça gendinden geçiy,

bayılıy düşiy orda. O orda bayılıp düşmekte olsun, o ülkenin bekçileri, goruculari geziymiş oralarda ki bahalar gendi torpahlarına başga bi yabancı, hırsız, ipsiz kimse geliy mi?" Bi de bahıylar ki çeşmenin yanında bi deliganlı yatıy. Eli yüzü temiz, guvvetli bi delganlı. Gösgünün üsdünde de bi resim. Bahmalara doyulmıy. Haman bu oğlanın elini ayağını bağlıylar, resmi de alıylar, oğlanı da atıylar atının üstüne, getüriyler gendi memleketinin padışahına. Deyiyler ki, "Padışahım, gettük şeherin doğu tarafına, sulahlık bi yere bu adamı bulduh. Bayğundu. Elinde de bu resim vardı. Padışah o resmi görer görmez deyiy ki, " Tamam, o resmi verin baha. Bu adama da eyi bahın ki ayıhsın. Adama da eyi bahıylar. Yemek veriyler, oğlanı ayuhduruyler. Padışah deyiy ki, "Sen in misen cin misen? Sen buralara nerden geldin? Sen buraların adamına benzemiysen? Bu resmi nerden aldın?" Oğlan da annadıy, deyiy ki, "İşte bele bele.. Yolum düşdü bu tarafa, bu resmi de çeşmenin üsdünde gördüm. Aldım bahdım bahdım... Bayılmış düşmüşem." Deyiy ki, " Eger bu resmin sahabını baha getürürsen getür. Getürmezsen boynuyı vururam. " "Padışahım ne bilüm bu resmin sahabını. Buralar sizin ülkez. Ben buraların garibiyem." Rica minnet ediy, "Bırahın gediyim. Benim de anam babam, evim barhım var. Anam babam yolumu gözliy. Deyiy ki, "Yoh!.. Bu resmin sahabını getürmedükten sorna saha getmek yoh!.. Getürmezsen boynun gider. Getürürsen eger, her ne deyisen dünyalığıyı verürem." Oğlan geliy atın yanına, at deyiy ki, "Ben saha demedim mi alma o iresmi!.. Senin başaan bin türlü hallar gelür. Senin babaan gözleri o resim yüzünden kor oldu! Her gün gahıy gelüydük burıya, o iresme bahıydı bahıydı gediydi. Dönüp gelüydük, yine bahıydı. İşte bu resme baha baha ondan kor oldu. Ben saha alma dedim! O benim ezemin gızı. O bi peri gızı. Sen onu nerde bulacahsan da alacahsan? Gaçsah getseh gidemezük bu zalımın elinden. Dursah, bunun çaresi yoh!.. Biz nedeceyük?" Neyse, oğlan düşiniyken, at deyiy ki, "Ben de bi periyem. Biz peri padışahının torunlarıyuh. Benim anamın gırh dene oğlu var. Biz gırh gardaşuh. En küççükleri de benem. Babam beni bir gün buralarda yahaladı. Senede iki üç gün geliy buralarda piknik yapıyuh. Piknik yaparken, buralarda gezdügüm sırada, o zaman küççük idim, toyudum. Ahlım yetmiydi. Baban beni yahaladı, aldı gaçdı. O zamandan beri anama, babama, gardaşlarıma hasretem. Bu gız da ezemin gızı. Onun da gırh dene gızı var. Onnar da senenin belirli günlerinde gelip piknik yapıylar. Bi şansımız var. Abu gırh gün sorna bunnarın buraya gezme günneri. Eger o gün, o zaman gaçurabilürsek, gaçururuk. Yohsa heç bi şansımız yoh!" Oğlan ele seviniy, umutlanıy... "Oy, inşallah! N'olur!.. Ele bi nasip et benim canımı gurtar burdan." Gidiy padışahdan gırh gün müsade istiy. Gırhıncı gün padışahdan gırh batman pambuh, gırh batman şarap istiy. Getüriy pambuhlarla çeşmelerin lülerini tıhıy.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Kurunları doldurıylar. Padışahın oğlu Karakantoz'a biniy geliy sahlanıy. Oynıylar, güliyler... Bahıylar ki su. Ediyler ki içeler, bahıylar şarap. Deyiyler ki bi insanoğlu olsa da bu lüleri açsa, biz doyana gadar su içsek. Oğlan haman ordan çıhıy küççük gızı alıy gaçıy. Periler bahıylar ki küççük gız yoh. Ağlıylar, sızılıylar... Arıyılar, darıylar... Heç bi yerde yoh!.. "Yavu n'oldu bu gıza?" Nediyseler bulamıylar. Artuh üzgün üzgün geri dönmek zorunda galıylar. Garı deyiy ki, gızlarına annadıy, "Senenin birinde de benim ablamın oğlu gayboldu burda. İşde onnarın ahlıkesmiy. İşde bi şeytanın şerrine ras geliyler, yahut da bi avcının şerrine mi ras geliyler!... Demek ki gaderimiz beleymiş." Hepsi de garaları geyiniyler. Bunnar bele yaslara batmahda olsun, oğlan da gızı alıy geliy padışahın yanına. Padışah bu gızı görer görmez bütün dünyalar onun olıy. Oğlana deyi ki, "Dile benden ne dilersen!.." Oğlan deyiy ki, "Benim dileğim senin canıyın sağlığı. Evime barhıma getmek istiyem. Başga bişey istemiyem." "Neyse, eleyse bi gaç gün misafirim ol da ondan sorna..." Oğlanın gözü de bu gızda galıy. Deyiy ki, "Acap nası etsem de ben bunu elinden gaçursam? Hem bu gızı ben getürdüm, bu ihtiyar herife verdim. Hele bi iki gün buralarda bi ayah sürüştürüm de gızınan bi gonuşum, gızı ben alım gaçım." O da o ahılla oralarda galıy. Neyse, padışah bu gıza evlenme teklif ediy. "Bennen evleneceksen. Garım olacahsan. Daha oradan gaçacah yerin yoh." Deyiy ki, "Padışahım ben senin garın oluram amma, bi şartınan oluram." "Neymiş şartın?" "Eger benim legeniminen ıbrığımı getürürsen, seni legenime sohup ıbrığımından da çimdürmedükten sorna ben senin garın olmam." "Pekâla." deyiy. Yarındası gün olıy, oğlanı çağırdıy. "Bu gızı getürdün, sağolasan. Amma legeniynen ıbrığını getürürsen eger getürdün, getürmezsen, boynın cellatlıh. Oğlan gine geliy Gara kantoz'un yanına. Durumu annadıy, Karakantoz deyiy ki, "Eyvah!.. Benim golumu umuzdan gırdın.. Ben nedim? Heç bunu yapacah bişeyim yoh. O işi ben beceremem. Onu yapsa yapsa benim anam yapar. Anamı görmek imkânsız. Anamgil hemin daha tah altı ay sorna gelecekler burıya. Onnarın piknik günnerine altı ay var hemin. Eger get, padışahdan gün iste bahan. Altı ay gün verürse verür. Vermezse eger, heç çaresi yoh." Oğlan gahıy gediy, padışahdan altı ay gün istiy. Gara Kantoz ona deyiy ki, "Altı ay tamam olduğu zaman, gaharsan padışahdan gırh batman pambuğunan gırh batman şarap istersen. Götürür gızı alduğumuz çeşmenin gırh lülesine pambuhları basarsan. Kurunların sularını boşaldursan, bu şarapları bütün kurunlara doldurursan. Anam, gardaşlarım gelür orda yerler içerler, gülerler, söylerler... Susuzurlar. Gelürler ki su içeler. Ben uzah bi yere sahlanuram, sen daha yahın bi yerde sahlanursan. Gelürler ki su içeler, baharlar ki şarap dolu. Anam der ki, eyvah!.. bi ademoğlu olsa, suları açsa, bi gana gana su içseh. Sen o zaman de ki, Gara Kantoz'un başı için baha

bişey etmezsiz, suları açaram. Yohsa yoh!" Annem benim adımı işittükleyin saha bişey etmez. Yohsa seni parça parça ederler." Neyse, altı ay tamam olıy. Oğlan padışaha deyiy ki, " Baha gırh batman pambuğunan, gırh batman şarap götürüp falanca çeşmenin başında hazılayacahsız." Neyse, atın dedigü kimin lüleleri pambuhlarnan tıhıylar. Şarapları da kurnalara doldurıylar. Gendileri de siper alıylar, sahlanıylar. Bi de bahıylar ki atlar geldi. Onnar da at şeklinde gözikiylermiş. O çayırlarda kişniyler, oynıylar, sallanıylar, geziyler, susuzıylar... Geliy kuruna düşiyler ki su içeler, gohlıylar geri çekiliyler. Bahıylar ki şarap. Anaları deyiy, " Eyvah!.. Bir ademoğlu olsa da lüleri açsa, Allah rızası için gana gana su içsek." Oğlan ordan deyiy, "Eger Kara Kantoz'un başı içün baha bişe etmezsiz gelür açaram." Ele dedükleyin, amaan!.. O ana bi feryat ediy, " Aman yarabbi! Benim yavrumun adını tanıyan da mı varımış, bilen de mi varımış? Gelsin açsın. Ben su içmekten de vazgeçtim. Kim ise eger çıhsın yavrumdan baha bi haber versin. Oğlan sahlanduğı yerden çıhıy geliy, kurunları boşaldıy, velhasılı dolduruy. Atlar geliy gan gana sıraya giriy su içiyler. Deyiy ki, "İgit sen nerden geliysen, nere gediysen? Sen benim yavrumu nerden tanıysan?" Oğlan da başından geçenleri annadıy. " Bele bele oldu. Şimdi de legennen ıbrığı istiy benden. Ben ne yol bilürem, ne iz bilürem, ne tanıyam. Ben ne edim galdım garip buralarda. Dayanağım, umudum sensen." Garı deyiy ki, " Eyvah!.. Yavrum baha öyle bi ağır yük yükledin, ele bi ağır sorumluluh verdin ki başga zaman olsa bunu yapmaya heç imkân yoh amma, Karakantozumun hatırı içün ben ölümü göze alacam. O benim bacımın gızı. Zatan bacımın gızı gayboldu diye, bacımgil altı aydır yas dutıylar. Şimdi bacıma nası derem ki legeni ıbrığı ver ki götürüm. Bu sefer der ki, sen ettin. Muhaggak çekişeceyük, cenk edeceyük. Ele eyiliginen alınacah bi iş degül. Gidersen sen o padışaha sölersen, yarın burıya gırh batman sağızınan, gırh batman keçe, bi heybe dolusu fındıh içiynen kişmiş al da gel. Yarın sabahdan burda hazır ol." Oğlan geri döniy, Karakantoza biniy, geliy padışahın yanına. Deyiy, "Padışahım, yarın sabahdan o çeşmenin başına bu gadar acil sağızınan, bu gadar da keçe hazırlayacahsan. Yarındası gün, oğlanın dedüklerinden hazırlıylar. Gine karakantoz heç gözüne görünmiy. Bi de bahıy ki ana geldi. Ana deyiy ki, "Gel benim sırtıma bir gat keçe, bir kat sağız, bir kat keçe, bir kat sağız... sırtımı gapla. Bunun sırtını gaplıy. Heybeyi de üstüne atıy. gendi de üsdüne biniy, "Ya Allah, Bismillah!" deyiy, yola çıhıy. Gediyler, gediyler... Dağlardan silkiniy, tepelerden silkiniyler; uçıylar uçıylar bi dağa geliyler. Geliyler ki o dağ da bele açılıy yumulıy, açılıy yumulıy!.. Bunnar da onun arasından geçmek zorundalar. At oğlana deyiy ki, "O dağın dibine gettükleyin baha ele bi üzengi çah ele bi üzengi çah ki, anamdan emdügüm süt burnumdan gelsin. " Yohsa dağ yumulur arasında

galıruh. Hepimiz mahv oluruh. Neyse, gediyler gediyler, dağın dibine gelende oğlan, "Ya Allah, Bismillah!" deyiy, nası bi mahmuz çağıysa eger, atın anasından emdigü süt, pıtır pıtır geliy damlıy. Dağın öbür tarafına geçiyler. Biraz daha gediyler gediyler, bahıylar ki bi deniz. Geniş, ovalıh bi yer. At oğlana deyiy ki, gel sırtımdan aşşağı yen. Baha bi torba tah da bi guvvetli yem yeyim. Bi garnımı burnumu doyurum. Torbayı tahıy fındıh içiynen kişmişi guvvetlice yeyiy, garnını burnunu doyuruy. Deyiy ki, " Bah şimdi ben bu gölün dibine dalacam. Sen burda oturup beklersen. Gögün yüzünde bi çüt bulut çıhar, biri gara biri beyaz. Birbiriynen boğuşurlar boğuşurlar, vuruşurlar. Eger gara bulut beyaz bulutu alt ederse benden umuduyı kes. Sen başıyı çaresine bah. Yoh, beyaz bulut gara bulutu alt ederse o zaman umuduyu kesme. Bülki ben geliyem." Bismillah deyiy, dalıy göle. Oğlan oturıy gölün başına daha Allah'a yalvarıy, dualar ohuy. Gözünü göge tikiy, bi de bahıy ki gögün yüzünde bi çüt bulut çıhdı. Biri gara biri beyaz. Bunnar birbirlerine giriyler. O ona vuruy, o ona vuruy.. Bahıy ki gara bulut beyaz bulutu alt etti. Ebile küçücük bi parçası gözüktü. Oğlan ağlıy, ağlıy, "Ya Rabbi! Ben daha buralardan gidemem. Yol bulamam, tanıyamam. Bu nası iş, geldi benim başıma. Be nedim? Ya Rabbi sen baha yardım et! Allahım!..." Oğlan ağlıy sızılıy. Bi de bahıy ki yavaş yavaş beyaz bulut gara bulutu alt etmeye başladı. En sonunda beyaz bulut çıhdı, gara bulut gayboldu. Aman oğlan bi seviniy bi seviniy... "Ya Rabbi çoh şükürler olsun. İnşallah bi umut geleceh." Ele deyiy, gözünü göle tikiy. Bi de bahıy ki göl dalğalanıy. Dalğalanıy dalğalanıy, bahıy ki garı at. Ağzında legen, içinde de ıbrıh; çıhdı geldi. Haman çıhar cıhmaz deyiy, "İgit baha bi yem tah. Öldüm helek oldum." Haman gine yemi tahıy, kütür kütür fındıh içiynen kişmişi yeyiy, garnını burnunu doyuruy. Oğlana deyiy ki, burdan bi avuç da torpah al, götür de babaan gözlerine sürtesen. Gel bin sırtıma." Amma bahıy ki sırtında ne bidene keçe galmış ne de sağız. Bacısı demiş vermiyem, o demiş alacam. Ceng etmişler, etmişler... O bacısından dutmuş bi tutam et goparmış, bacısı dutmuş ondan bu dutam keçeynen sağız goparmış. O çekmiş et goparmış, o çekmiş keçeynen sağız gopartmış. Ele ele, bacısını helâk etmiş, bayğun düşürtmüş. Leğennen ıbrığı almış gaçmış. Oğlan biniy ata, ordan da torpah alıy, mendiline düriy. Geliyler geliyler gine o dağın dibine. At deyi ki, "Bu sefer ele bi üzengi çah ki, anamdan emdügüm süt dabanlarımdan sızsın." Oğlan, "Ya Allah, ya bismillah!" deyi nası bi üzengi çahıysa atın anısından emdigü süt dabanlarından sızıy. Gine dağdan gurtulıylar. Geliyler, geliyler, o çeşmenin başına yeniyler. Bu sefer Karakantoz da çıhıy eşgereye. Orda sarılıylar, büriniyler. Annesiynen gardaşlarına çoh çoh selam söyliy. Oğlana deyiy ki, "Gel bin sırtıma. Anası gediy öbür evine, barhına. Bu Karakantoz da oğlanı sırtlıy legennen ıbrığı alıy

geliyler padışahın evine. Padışah sevincinden ortalıhlara sığmıy. Oğlana deyiy ki, "Dile benden ne dilersen?" Oğlan da deyi ki, "Ben ne diliyim. Ben de senin kimin bi padışaham. Benim heç bişeye ihtiyacım yoh. Yeter ki bu belâ benim başımdan çıhsın." Amma gine getmek istemiy. Saraydan çıhıy, oralarda egleniy ki gızı gaçura. Padışah haman dügünleri gurıy, davulları gurıy. Herkeş yeyiy içiy eyleniyler... Neyse gerdeğe giriyler. Gız deyi ki, " Padışahım gelip benim legenimden oturmaz, ıbrığımdan su tökmezsen ben senin goynaan girmem." "Pekâla sultanım, seni dilegin o olsun." Amma ögde de gızınan oğlan birbirini görüp haberleşiylermiş. Gız demiş ki sen heç gorhma. Ben sehen gaçar gelürem. Sen beni sarayın duvarın dibinde bekle." Oğlan sarayın duvarının dibinde bekliy. Gız padışahı soyunduruy legene sohıy. Ibrığından üstüne suyı tökiy. Suyı töktükçe, padışah daş kesiliy. Töktükçe padışah taş kesiliy. Gız ayağını vuruy, yuvarlıy oruya. Legennen ıbrığı alıy, oğlana işaret ediy, oğlan bunı alıy atın terkisine, hadı babam memleketine. Ama aradan da tam bi sene geçiy. Babası da, "Oğlana sebep oldum. Ben dedim ki oğlum getmeyin. Benim derdimin dermanını siz bulamazsız. Geçti getti. Daha bir senedür haber yoh o çocuhtan." Günün birinde bi de bahıylar ki oğlan çıhdı geldi. Yanında da bi gız amma, insan gıyamıy ki baha!.. Haman geliy babasının yanına, mendilinden torpahı çıhardıy babasının gözlerine sürtiy. Babasının gözleri açılıy. Gözleri açulur açulmaz nası gızı göriyse eger fışgıruy, gahıy ayağı!.. "Bu gızınan ben evlenecem." deyi. " Senelerdür bunun resmine baha baha gözlerinden de oldum. Ben bunnan evlenecem." Gız da oğlana işaret ediy, "Tamam. Heç bişe söleme." Deyiy ki, "Baba tamam, ben senin içün getürdüm. O ki resmine âşıh oldun, gendüde saha feda olsun." Padışah gahıy bi kültüm dügün de o ediy. Gırh gün gırh gece düğünler, davullar, zurnalar... Eyleniyler, yeyiyler, içiyler, gerdeğe giriyeler. Gız deyiy ki, "Padışahım, eger benim legenime oturmaz, ben de sahan ıbrığımınan su tökmezsem, ben senin goynuna girmem. Helâllın olmam." "Ooo!.. Heç girmem mi Sultanım!" Gahıy seviniy, giriy legenin içine. Gız üstüne suyu tökiy tökiy, padışah daş olıy. Yuvarlıylar gapının arhasına. Bu sefer bütün millet deyiy bu gız bu oğlanın haggıdur. Ne zorluhlarnan aldı geldi, bu oğlanın haggıdur. Bu gızı bu oğlana veriyler; davullar dügünler ediyler. Yeyiyler içiyler, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

14. KARGA KIZ

Bir varımış, bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde; bi dene herifinen, bi dene garı varımış. Bunlar da fakir, orta hallı bir aile imiş.Gendi hallarına şükredip, geçinip gediylermiş. Bi dene çoçuhları olmıymış bunların. Gine bunlarda, her çocuğu olmayan ana baba kimin, peşine düşmüşler; o zamanın devrine göre, gurbanlar kesmişler, nusgalar ettürmüşler, getmiş fala bahanlara bahdurmuşlar... Ziyaretlere getmişler işte. Bi çocuhları yoh... Gene bir gün , bele gahırlanmış, demiş ki," Ya Rabbi! Tek bi dene gızım olsa da garga olsun, gazuhlara binsin. Yeter ki, hamilelik duygusunu, analıh duygusunu bi kerende ben tadım." demiş. Demek o zaman gine hacet gapıları açuhmuş. Bu garının dilegi gabul olıy. Gel zaman, get zaman; derken başlıy garnı böyümeye, hamile olmaya. Uşah garnında gıpırdanıy. Garıynan herif bi seviniyler, bi seviniyler. Allah'a dualar ediyler. "Ya Rabbi! Bu nasıl has bi iş oldu, bele garı hamile!.."Neyse aradan aylar geçiy, bu garının vahtı, ayı, günü tamam olıy. Arğılar, sancılar dutıy. O zamanda neneler varımış. İhtiyar gadınlar doğumları yapturıylarmış. Nene garı geliy, garı ağrılar, sancılar çekiy; haman doğıy ki bi dene garga. Doğar doğmaz haman sıçırıy, orada bi dene gazuğa biniy. Gazuğun üstüne gonıy. Aman Yarabbim! Allah!.. Bekliyen gomşular tikiliy galıy!.. "Ya Rabbi! Bun nasıl iş? Ben cin mi göriyem, peri mi göriyem? Ben bele şeye ilk defa rastlıyam!.." Öbür garı orda ağlıy, sızılıy; babası orda yığılıy galıy... "Bu nasıl iş idi, keşke heç olmıyaydı. Elâleme irezil olduh." Garı da deyiy ki, "Herif, ben Alllah' dan bele bele bişe dedim. Demek Allah ele dilegimi gabul etti." Ele deyiy, haman garga geliy, bu nasıl iş geldi , diyen babasının başına gonıy, "Gaak, gaak!" diye başını kakıy. Haman gediy gine gazuğa çıhıy. Anası ağlıy, sızılıy, deyiy ki,"Ya Rabbi! Benim daha gabul edecek heç bi dileğimi bulamadın da a bunu mu gabul ettin? Ben nedim bu gargayınan, utanıyam bi kimseye deyim ki garga doğurdum." Haman ordan geliy anasının gafasına gonıy, "Gaak, gaak!" gine kakıy, gine gediy. Neyse aradan birez zaman geçdükten sonra alışıylar bunlar da garganın halına. Surfaya oturıylar geliy yanlarına öte beri gayıylar işte, kakuşturıy, gediy gazuğa biniy, orda oturıy. Garga nedecek evin içinde... Aradan seneler geçiy bele... Sekiz on sene, on beş sene. Garı da eyice yaşlanıy artuh. İşlerini de göremez olıy. Yazıya gediy geliy; geliy tarlada çalışıy. Geliy bahıy ki evi barhı süpürlenmiş, yemekler büşürlenmiş, bulaşuhlar yıhanmış... "Allah Allah! Bu ne olacah? Ben gapıyı kitledim gettim. Bunu kim etti?" Kim etti dedükleyin haman garga gazuhlardan yeniy, geliy anasının başına gonıy, "Gaak, gaak!" Veriy gagardın gözünü. "Olmaz olasan seni, tepemi deldin." deyiy. O da gine gediy gonıy gazuğa. Üç gün

bele, beş gün bele... Bu sefer de başlıy hersi çıhmaya garının. Gomşulara deyiy ki, "Zahar benim gızım yoh diye geliy benim işlerimi göriysiz." Hersleniy, " Bi daha benim gapımı açmayın. Gelip içeri girmeyin. Benim evim kirliyse kirli, temizse temiz. Size ne?"deyiy. Onlar da "Gız, anam bacım, vallaha!.." deyiyler. "Herslenme. Çekiş çıharmaya mahana arama. Senin evine ne diye girek. Kövde herkes gendi işiynen başa çıhdı da senin işin mi galdı? Biz gendi işimizi bahıyuh ellere gördürek." Gine gediy geliy yazıya. Gine geliy ki işler güçler görülmüş, ev barh pırıl pırıl. Yemekler bişmiş, her şeyler olmuş. "Allahım, Ya Rabbi!.." deyiy, "Bu nasıl iş? Bunu kim ediy? Kim beni bele çüneledi, geliy evime barhıma ! Bennen alay mı ediysiz, bennen dalga mı geçiysiz?" Gine garga pıır, uçuy, geliy anasının başına "Gaak gaak!." kakuşturıy. "Uy olmaz olasan, olmaz olasan!.. Seni doğurmaz olaydım." Gine pıır uçuy, gediy gazuğa biniy. Bi gün de gızlar toplanmışlar, gediylermiş çayda palazları yumaya. Her zaman bahar geldükleyin, yaz yahlaşduhleyin gediylermiş o çayda kövün gızları palazları yuyıylarmış. herkes, bohçalar alan gediy, alan gediy, bunların gapının ögünden geçiyler. Garının da ele yüregi sızılıy. Deyiy ki, "Ah, ah!.. Gurban olduğum Allah, benim gızımınan yaşıd olanlar, bah hep bohçaları alan gediy, alan gediy... Bizimki de garga oldu, gazuhta oturıy. Benimki de hasaca gız olaydı, benim avu çulumu, çuvalımı götürür yurdu. İhtiyaram, daha edemiyem..." Gine gazuhdan geliy anasının başına goniy. "Gaak, gaak!." cırmalıy, kakıy. Anası, "Uy!.. Olmaz olasan, tepemi deldin. Olmaz olaydın, seni..." deyiy. Gine uçıy, gediy gazuğa biniy. Garı da deyiy ki, "Oturum oturum n'ola! Benimkiler de kirli olıysa eger olsun. Gahım hele herife bi lohma azuh götürüm." Gahıy herifin azuğunu bohçalıy, goyıy bohçaya; gediy yazıya. O, o yannı gediy, garga gahıy her şeyleri derliy, toplıy bi bohça ediy, gagardına vuruy, cah bacasından ayrı uçuy, alıy gediy haydi çayın başına. Gediy kövün gızları burda yuyıysa eger, o gediy teey epeyi yoharı bi yere gediy. Kimse onu görmesin diye. Bohçayı oraya goyıy, silkiniy olıy bi gız. Bi gız!... Adam gıyamıy ki baha. Çemürleniy, giriy çayın içine. Kütür kütür, o palazları yuyıy tertemiz. Neyse bunlar burda bunu yuyıyken, oranın beg oğlu da bülüymüş, ele gızlara göre diye, ava getme mahanasıynan, tüfengini, müfengini tahıy, gızlara hava atıy oralarda. Aşağıdaki gızların yanına gediy, gızlar da bahışıylar birbirlerine, gülüşiyler. O deyiy, "Beg oğlu saha bahıy" bu deyiy. "Beg oğlu saha bahıy." gendi aralarında güliyler, söyliyler işde. Neyse beg oğlu oralarda atını oynatduktan sonra, bahıy ki yohardan gine kütürtü geliy. Deyiy, "Hele gedim bahım yoharda da mı kimse var." Biraz yahlaşıy, bahıy ki orda bi gız görüniy. Ama heç ayın oyun gız degül. Yavaşça atından yeniy, atını bağlıy orda ağaca, sazlıhların arasından sürüne sürüne gediy gıza yahlaşıy; orda gızı seyre-

diy. Bahıy ki şimdiye kadar o kövde, o şehirde ele bi gız heç görmemişdi! "Aman Allahım!.." deyiy, "Bu nası bi gız!.. Göğden mi düşdü, aydan mı geldi? Bu nası bi yaratuh!.." Sarı saçları döşenmiş tah belinden aşşağı. Gendine insan gıymıy ki baha. Gız da palazları yuyıy, bütün çayın başına seriy. Ondan sorna da gendi giriy çaya. Yüzüy yüzüy... Saçlarını salıveriy sulara. Ondan sonra da çıhıy daşın başına, gurıy sallıya sallıya. Öriy hassacaman; gahıy palazlarını torlıy toplıy, bohçaya goyıy. Silkiniy gine olıy bi gara garga. Bohçayı gagardına vurıy, uçıy gediy. Haman beg oğlu da ata biniy bunu tahip ediy. Garga gediy, beg oğlu gediy, garga gediy, beg oğlu gediy... Bahıy ki getti fıggare bi mahleye. Orda cah bacasından delükten aşşağı girdi. Deyiy, "Tamam, demek bu evin gızı." O evin gapıdaki numarasını alıy, doğru geliy eve. Sabah olıy anasının eline veriy numarayı, deyiy ki, "Abu numaralı evdeki gıza dühür gedip baha alacahsan." Garı, cariyelere deyiy ki, " Arabayı hazırlayın. Şehzadeye gız aramaya gediyem." deyiy. İki dene cariye bezeniy bunun yanusırına, arabacılar arabayı hazırlıylar, süsliyler püsküllüyler, cariyeler hanımefendinin eteklerini toplıya toplıya getüriy arabaya bindüriyler. Numarayı arabacıya veriy. "Arabacı bizi bu numaraya götür!" Zannediy ki bi gonağa mı gidecek, bi köşke mi gidecek; nere gidecek!.. Arabacı arıy, o suvah senin. bu suvah benim arıy arıy; numarayı gediy, o fıggare mehleye numarayı bulıy. Oraya getdükleyin garı, " Amaan!.. Dönder atın başını, dönder bu mehlede işe yarayacah gız olmaz. Ben gururuma yedürüpde gelüp buralardan gız almam." Deyiy, "Hanımefendi sen bülürsen. Amma bu numarayı begefendi verdügüne göre zahar bi bildügü var. Hele gelmişken gidek bahah." Gidiyler gapıyı çalıylar, ihtiyar garı gızın anası da yazıdan gelmiş, terlemiş; yorulmuş, çorapları çamur... Bunları gördükleyin garının ayın beyin olıy ahlı. "Bu araba bizim gapıya nerden geldi?" deyiy. "Acap bi gusur mu işledük, hata mı işledük?" Gahıy haman ellerine eteklerine sarılıy. "Buyurun, buyurun!..." Garı deyiy ki, " Yoh. İçeri gelmeyeceyük. senin bi gızın varımış. Ona düvürcü geldük. Onu görmeye geldük." Garı da içini çekiy "Ah!... Ah!..." deyiy. "Hanımefendi benim gızım nerden ola? Onu size söyliyen yanlış sölemiş. Benim çoluğum, çocuğum yoh." deyiy. Bele dedükleyin garga geliy anasının başına gonıy. "Gaak, gaak!" çekiy. "Uy olmaz olasan, tepemi sızılattın."deyiy. Garga gediy gine gazuğa biniy. "Benim gızım mızım yoh... İşte bi dene garga. Ebile ebile, seneler ögde, e bile oldu. O da garga oldu, gazuha bindi. Başka benim çoluğum çocuğum yoh. Ya size yanlış verdiler numarayı, yahutta birisi dalga geçti sizinnen." Garı gahıy, arabaya biniy gediy. Oğlan yolunu gözliy. "Anne hele gel bahım. Gördün mü, ne dedi, ne demedi?" "Vula get yavrum, deli misen, serseri misen; ben o mehleden gız alur muyam? Hem de onun gızı yoh. Bi dene garga var deyiy. Onun çoluğu çocuğu

yoğumuş." "Hah tamam işte, o garga. Sen get o gargayı iste, baha al." "Vula yavrum etme, eleme; delürmedin? Sen adlı, sanlı beg oğlusan. O gader evimizde gırh dene çiçek kimin cariye durıy. Heç kimseyi almıysan, gediysen gargayı mı alıysan?" "Hayat geçürecek ben degülem mi? Sen ged o gargayı baha al." Neyse yarındası günü bi daha geliyler. Garı gine cariyeleri alıy giriy. Gururuna da yedüremiy. Geliy figgare yerden gız alıy diye. Deyiy ki işte, "sizin a bu garga gıza düvür.geldük. Allah'ın emriyle sizin bu gargayı bizim bu oğlana alacavuh." Garı deyiy ki, "Hanımefendi, çoh özür dilerem. Bu iş olacah gibi bi iş değül. Ben ne diye elin günün içinde gargayı gelin edim!.. Garga gelin olur mu?" Gine ordan gahıy geliy anasının başına, "Gaak, gaak!.." veriy armayı, gagardı. Gine gediy gazuğa biniy. Anası da deyiy, "Başıyı, ömriyi yiye senin get get. Zaten ondört onbeş senedir benim tepemi iyice yağır ettin kaka kaka. Geç get, ne halın varsa eger, gör. Namusıynan da getmiyesen de bi tartafa. Başıyı ömriyi yiyeydi. Senin evlatlığın da gargalığın da, beni ettiğim dua da.." Gahirleniy gendi gendine. "Alın da gedin, sizin olsun." Neyse garı eve geliy, oğlana deyiy ki, "Tamam verdi anası." Gahıy oğlan burda; düğünler, davullar, dernekler gurduruy. Garı düğün ediy amma, heç ortada gelin yoh. Neyse yemekler yeniliy, içmekler içiliy. Arabalar geliy gapıya dayanıy. Bütün düvür geliy, padişahın oğluna gelin getüreceyük diye ortalıh zıngılıy. Gelinin arabasını süsliyler, beziyler; içine de e bile bu gazuh uzadıylar. Kim geliyse ki gargayı duta götüre, garga ellerini ayahlarını cırmalıy. Kakıy. Neyse beg oğlu deyiy, "Durun, onu ben dutum, getürüm." Damat yeniy aşşağı. Damatta bezenmiş, süslenmiş, simokinleri geyinmiş, şal guşahlar bağlamış, aman Ya Rabbim!.. Neyse, garga bunun ne elini kakıy, ne ayağını. Gazuhdan alıy getüriy arabadaki gazuğa goyıy; gendide yanına otıruy. Bütün millet yığılıylar. Kimisi güliy, kimisi ağlıy. Kimisi deyiy, "Ya Rabbi! Deli mi, ahıllı mı? Gargayı getüriy." Kimisi deyiy, "Bunda bi iş vardur. Padışahın oğlu hoş bülmiy mi ne ettügünü.." İşte her biri kimi nalına vuruy, kimi mıhına. Oğlan da deyiy, siz demekte olun, ben işin içini büliyem ya, siz ne dersez deyin." Gelini alıy geliy. Bütün millet alkışlıy. Gelin arabadan yeniy. Damat gargayı gucağına alıy. Sallana sallana çıhıy, gediy odasına. Millet arhadan da kimisi güliy, kimisi yuhalıy, kimisi de şaşıy, guruy galıy işde. Anası babası ağlıy, "Yavu bu oğlan gafayı mı oynattı, ahlını mı oynattı? Bunun ettügü heç divide, galeme gelecek bi iş degül." Neyse, oğlan deyiy, "Siz ne düşiniysiz düşünün." Millet artuh dağılıy. Herkes evine gediy. Oğlan getüriy gızı, odasında bi dene gazuh yapmış, gazuğun üstüne goyıy. Gendi de istirahatına bahıy. Neyse ahşam olıy. Gız silkiniy gene bi gız olıy, bi gız olıy!.. Doğdum dolunaylara doğma deyiy. Neyse, bunlar yeyiyler, içiyler, yatıylar. Sabahdan olıy anası deyiy, "El alem gelin getüriy, baş bağlamı ediy.

Sabahtan milleti toplıy mevlid ohuday; geline zilif kesiyler. Benimki de..." deyiy. "Garga!. Gahım gedim, bahım netti? Canım çıhsın yavrum. Şeytan şerrine mi iras geldi? Birisi sehil mi etti, kâğıt mı etti? Gahım gedim bahım. Seslіyim, oğlan da gelsin bi lohma yemegini yesin." Gediy, gapıya "tık tık" diye vurıy. Oğlan geliy gapıyı açıy. " O.. Buyur ana, buyur ana içeri." Ana deyiy, "Adam, içeriye neye buyurum. Goy ki gidek yemegimizi yiyek." " O, anne" deyiy, "Ayıp ettin, gel içeri. Yemegimizi burya getürürler. Yerük, sen gel." Bi de ana içeri geliy ki ne gele!.. İçerde bi gelin var ki, insanın gözleri gamaşıy ki baha. "Vala yavrum bu nerden geldi? Bu kim?" Garı gözlerini siliy. Deyiy ki, "Ya... O begenmedügün garga işde bu. Ben onu çayda palazları yuyıyken gördüm. Hırlılığına mı ben istedim. Siz beni deli yerine goyıysız. Bu gız dılısımlıymış oyısa!" Haman garı sevincinden yüregi yarılıy. Goşarak geliy, "Padişahım, padişahım!.. Hele gör ki gelinimizi göresen." Garı deyiy ki, "Yooh!.. Ben bu dügünü heç gabul etmiyem. Dünya muradımı alamadım. Ben yeniden dügün edecem. Gelinli bi dügün edecem." Yeniden bu geline türlü türlü elbiseler alınıy. Bu geline yeniden mücevherler, altunlar, bilezükler alınıy. Ayahlarına halhallar bağlanıy, burnuna hızmalar tahılıy. Saçlarının tellerine güller bağlanıy. Ondan sonra gırh gün gırh gece düğün ediyler, cariyeler bütün eteklerini toplıya toplıya; dügünler, davullar ediyler. Getüriyler padişahın gonağının yanında bi dene de ev veriyler; anasıynan babasını da getüriyler onıya; yeyiyler, içiyler, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

15. KURBAĞA

Varımış yoğumuş, bi padışahın üç dene oğlu varımış. Evlenme zamanları gelmiş. Demiş, "Oğlum, oh neriye düşerse o evin gızını size alacağam." Atıy birisi bi vezirin bacasına düşiy. Birisi bi vezirin bacasına düşiy. küçük oğlanınki de gediy bi gözenin başına, bi gurbağanın yanına düşiy. Olmadi bi daha, olmadı bi daha... Hepsi gine gurbağanın yanına düşiy. Oğlan, gurbağayı alıy gediy. Odacı bi oda veriy, deyiy, "Get orda dur gurbağayınan." Padışah zamanında gelinleri ayda bir oynadurmuş. Gelinler gelmiş oynamış. "Gurbağa gah sen de oyna!" demiş. Gurbağa hep o yannı oynamış, hep bu yannı düşmüş. Hep gülüşmüşler. Padışah bahmış ki gurbağanın düşdüğü yerler hep çayır çimen olıy. Ecayip bişeler olıy. Padışah deyiy, "Oğlum, senden ele bi salhım üzüm isdiyem ki, esgerim de yiye; milletim de yiye, gine tükenmiye." Geliy düşüniy, düşüniy... Gurbağa deyiy, "Yavu ne düşüniysen. Ged gözenin başına ablalarıma de ki, küççük bahçadan, küççük bi salhım üzüm isdiy. Ablalarım verürler, al da ge. Ebile küçük bi salhım üzüm." Gediy oğlan, getüriy. Esgeri de yeyi, milleti de yeyiy, gendileri de yeyiy... Bi dene yeyiyler bin dene bitiy; bi dene yeyiyler yerine yüz bin dene bitiy... Heç gine salhım orda durıy. "Oğlum, senden ele bi halı isderem, ele bi halı isderem ki; mahsus deyiy. Oğlu öle de gurbağayı o ala ha!.. Esgerim bi tarafında otura, milletim bi tarafında otura, halının bi tarafı da boş gala." Gurbağa, "Düşünme deli, düşünme." deyiy. "Get gözenin başına, ablan küççük odadan küççük halıyı istedi, de. Versinler, al da ge." Getüriy halıyı açıylar, dünyayı dutıy halı. Esger de oturıy, millet de oturıy; devlet de oturıy gine bi tarafı boş durıy. Onu da gurtardı. Gine padışah, "Senden bi yemek isderem,esgerim de yiye, milletim de yiye, ben de yiyeyim. Herkes yiye, gine sininin yemegi dura." Gurbağa deyiy, "Ondan goley ne var." Deyiy ki, "Ged deki ablan küççük odadaki küççük siniyi, surfayı istedi." Getüriy, yeyiyler, içiyler.... Gine burdan gurtulıy, ölmiy. Bahıy ki oğlan ölmiy. Bırahıy yahasını. Yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

16. ÜÇ TURUNÇLAR

Bir varımış bir yoğumuş; evvel zaman içinde, halbur saman içinde, bi padişahın bi dene oğlu varımış. Çocuhlarla okula gediy geliymiş. Mektebin yolunun üstünde de gendi halına, ihtiyar bir dul garı varımış. Bu garının torpahdan bi destisi varımış. Gediy çeşmeden su getüriy, abdes salıy, yemek bişüriymiş. Padişahın oğlu da her okula gidip geliyken bu garının destisine daş atıymış; bu garıyı gızdırıymış, erüşdüriymiş. Garının da çoh zoruna gediymiş. Bir gün de gine daş atmış, garının destisini gırmış. Garı da buna gargış vermiş. "Seni olmaz olasan, seni Üç Turunçların hışmına ıras gelesen." Neyse, oğlan eve geliy. Bu söz bunun gafasına tahılıy. "Allah Allah! Bu Üç Turunçlar demek?" Anasıgile deyiy ki, "Anne gahın baha azıh edin. Ben gidecem bu Üç Turunçları aramıya." Annesi, "Etme yavrum, eleme yavrum! O bir ihtiyar garının sözü. Sen onun neyine güveniy gidisen. Tahsiliyi yarıda bırahma. Sen benim gözümün nuru, tek uşağımsan. Eyi mi kötü mü? Ben seni yollamam." "Yoh anne, saggın mani olma! Ben gidecem bunu aramaya." Gahıy düşiy yollara. Annesinden helallıh alıy. Gediy gediy.. Az gediy, uz gediy, dere tepe düz gediy. Yolda bir ihtiyar adama ras geliy. Selâmlaşıylar. Deyiy ki, "Salamünaleyküm oğul! Nere gediysen?" Deyiy ki, "Dede, Üç Turunçları aramaya gediyem." Deyiy ki, "Oğul, Ahh!.. Demek ki sen şeytanların şerrine ras geldin. Çoh büyük bir cadı garı şerrine ras gelmişsen." Deyiy ki, "Niye ele deyiysen dede?" "Niye demiyim oğul? Onu bulmah, onu ele geçirmek çoh zor bi iş." Oğlan ihtiyarın eline ayağına sarılıy. "Dede, senin bu hususda bilgin var. Sen bunu baha biraz anlat hele." Adam da deyiy ki, "A bu doğu tarafını takip eder gidersen, üç günlük bi daha gettükten sonra ögee bi gale çıhar. O gale periler padişahının galesidir. Orda havuzun yanında, bir ağacın başında üç tane turunç bitmiş. Eğer atıyı mahmuzlayıp da gendiyi o duvardan içeri atıp onu çabucah gaçurabilirsen, gaçurdun. Yoh, yahalanursan eger, başaa geleni sen düşün!.. Geliyken de saggın olmaya ki susuz yerlerde kesesen turunçları!" Bele nasihatları veriy; oğlan gözden gaybolıy. Oğlan gahıy gine Allah'a sığınıy; doğu tarafına başlıy getmeye. Üç gün gettükden sorna, bahıy ki galenin duvarları göründü uzahdan. Artuh onda bi umud, sevinç olıy. Galenin etrafını dolanıy, yuharı bahduhça adamın şapgası düşecek kimin olıy başından. Deyiy, "Biraz dinlenim." Atına torba tahıy, garnını burnunu doyuruy. Gendi de hasaca yahasını, paçasını dügliy. Savaşa hazurlanur kimin Eüzü Besmele çekiy; atın sırtına biniy, sarayın etrafında o tarafa goşturıy, bu tarafa goşturıy. Derken, gözüne kestirdügü kimin yerden ata bi mahmuz çağıysa eger, at atlıy saraydan içeri. Haggaten de bahıy, ihtiyarın dedügü kimin orda üç dane turunç bitmiş ağacın başın-

da. Haman o turunçları gopardıy, goynuna goyıy. Gine o başdan bu başa atını goşturıy goşturıy; ata bi üzengi çahturıy; at gine atlıy hisardan bu tarafa. Artuh "Yarabbi saha şükür!" deyiy. Yola çıhıy, döniy; memleketine geliy. Bir günlük yol geldükten sorna, bunun gafasına tahılıy; "Yohsa ben bi heç uğruna mı bu gadar eziyeti çektim? Hele bunun bi denesini kesim, bahım bu ne?" Merahtan çatlıy oğlan. Haman attan yeniy, turuncun bi denesini kesiy. İçinden bi gız çıhıy bi gız çıhıy ki; görmelere muhtaç bi gız. "Yigit öldüm! Baha bi damla su ver." deyiy. Elini atıy su yoh. Gız haman orada öliy. Seriliy yere. Oğlan daha pişman olıy ama elinden gelecek bi şey yoh. Neyse, deyiy, "Öbürlerini kesmiyim. O ki bele bi şe var!.." İki üç günlük yol geldükten sorna gine duramıy; şeytan ona boyna durtikliy. "Hele öbürünü de kes. Belki onda yohturdur. Belki onda başga bi şey vardır." diye. Gahıy öbür turuncu da kesiy. Onun içinden çıhan öbürüne de benzemiy. "Yigid öldüm, baha bi damla su ver." deyiy. Elini atıy su yoh! O gız da orda telef olıy gediy. Galıy bi dene. Su olan yerlere yahlaştuhça şeytan onu durmadan dürtükliy, "Hele onu da kes... Hele onu da kes..." Yani boyna nefsiynen mücadele ediy. Deyiy ki, "Kesmiyecem! Öbürleri telef oldu. Bunu da kesmiyecem. Geliy geliy köylerine yahın bi çeşmenin başında yeniy. Turuncu kesiy, içinden bi gız çıhıy ki, insan bahmalara gıyamıy. Gözleri gamaşdurıy. Ele bi gız. "Yigit baha bi damla su ver." deyiy. Haman çeşmedensu alıy veriy, gız canlanıy. Gız canlanıy amma, oğlanın ödü üregi gopıy ki, birisi görer de alur elinden. "Bu nası bi has gız çıhdı! Gendüde çıplahmış. Ben bunu nası götürüm eve? A şimdi ben seni eve götürürsem, annem babam başga türlü düşünür. Ben padişah oğluyam. Seni bele götüremem. Daha bi ehdişamlı götürmek isdiyem." Gız deyiy ki, "Sen gorhma! Ben çıharam gavağın başına, sen get ne getüreceksen getür, beni götür." "Egil gavağım egil." deyiy, çeşmenin başındaki gavah tiril tiril egiliy. Gız dallarını dutıy ; 'Doğrul gavağım doğrul!" deyiy gavah doğrulıy. Gız çıhıy taa gavağın tepesine. Oğlan da atına biniy annesine gediy ki at, araba getüre. Orada bi kövde başka bi beyin arap hizmetçisi, kölesi varımış, destileri almış, çeşmeye suya gelmiş. Egilmiş suları doldura; suyun havuzunda kavağın başındaki gızın resmini görmüş, şavgı vurmuş suya! Zannetmiş ki gendi resmi. Bi bahmış, demiş, "Bu güzellik bende varıken ben daha niye hızmetçilik ediyem!.." Destileri gırmış, yoharıda gız bunu görmüş, gülmüş. Gızın güldügünü eşittükleyin, bi yuharı doğru bahıy ki, gavağın başında gözel bi gız, insan gıyamıy ki baha! Gendüsü degülmüş. Başlamış ağlamaya. "Ben desdileri gırdım, şimdi alıp hanıma ne diyecem?" Gız da yuhardan demiş ki, "Gorhma, gel benim yanıma." "Egil gavağım egil!" demiş, gavah arabı da almış, "Doğrul gavağım doğrul!" demiş, çıhmışlar yuharıya. Peri gızının yahasında iğne varımış. Arap gızı-

na demiş ki, "Abu yahamdaki iğneyi çek hele. Arap gızı peri gızının yahasındaki iğneyi çektükleyin, peri gızının dılsımı bozulıy; guş olıy uçıy gediy. Gara gız galıy gavağın başında. Oğlan da elbiseleri alıy, cariyeleri alıy, arabalar dutıy geliy ki ordan gızı götüre. Gavağın dibine geliyler, deyiy ki, "Gız gel, yen aşşağı." "Yenmirem!" deyiy. "Niye ele gonuşıysan? Sesin niye ele oldu?" "Gorhudan oldi." Yüzün niye ele garardı?" "Güneşden garardi." deyiy. "Allah Allah! Bu nası iş geldi başıma. Bi günde bunun bele rengi garardı!.. Neyse, haydi gavağı eg de gel yen aşşağı." "Egmirem." Neyse, hızarcılar dutiyler, gavağı kesiyler; bunu zornan alıylar aşşağı. Arabaya bindüriyler, götüriyler. Annesi babası hersleniy, "Ocağın batmaya oğul! Aylardur sen a bunun paşine mi getdin? O gadar zorluhlar, yolculuhlar göze aldın?" Neyse, oğlan deyiy, "Vardur bunda bi hayırlısı. Benim gördügüm bele degüldü. Benim gözüme mi ele görüniy! Sornadan mı dili açulduhça dili has olacah?" Dügün mügün ediy, evleniyler. Evlerinin ögünde de has gül ağaçları varımış. Tabi ki padışahın bahçesi... Gözel olacah! O gız da guş olmuştu ya, her gün geliy pencerenin ögündeki dala gonıymış. Oğlan da bu guşa aşığ olmaya başlamış. Her gün pencerenin ögüne gonıy, oğlan gendi garısıynan muhabbet etmiy, sevgisini bu guşa veriymiş. O gara gız da devamlı gıskanıymış. Gendi hamile olmuş. Padişahın oğlu evde yoğuken, cariyelere demiş ki, "Çabuh o gülün dalına gonan guşun etini benim canım istiy. Hamileyem. Onu dutun kesin ki yiyecem. Bütün dallara götürmüş acı sagızlar yapuşdurmuşlar. Guş gelmiş gonmuş, yapışmış galmuş. Dutmuşlar haman guşu kesmişler; guşun ganın tökülddüğü yerde bi çift gavah bitmiş! Gara gız da etini yedigü içün çoh seviniymiş. Beg oğlu ona meyil edemez diye. Gavahlar böyümüş, begoğlu bu sefer de gavahlara aşıh olmuş. Evdeki garısından çoh bu gavahlarla ilgilenmeye başlamış. Acuh havalar ısınduhleyin, gavağun dibine yatağını goydurmuş. Bu sever de gız başlamış o gavahları gıskanmaya. Begoğlu evde yoğuken, adamlara demiş ki, "Çabuh, o gavah kesilecek." Baltacılar dutmuşlar, gavahları kesmişler. Bi dene ihtiyar garı varımış. Yollarda gettükleyin, yonga, ağaç, çör çöp toplıymış ki ocağda yaha. Bahıy ki e bile has bi yonga sıçramış kenara. Alıy toplıy, bahıy ki gohıy. Deyiy ki, "Aman, ne has gohıy. Götürüm de ölenden, kefinimin arasına goysunlar." Getüriy, ele teregün başına goyıylar. Garı her zaman bele dışardan öteberi toplıy, döşüriy; getüriy yeyimiş. Bir gün garı dışardayken, o yonga terekten düşiy, silkiniy, olıy bi gız. Oraları siliy süpüriy, temizliy, nenin evinde her şey bollaşıy. Nene ahşam olıy eve geliy ki, e bile ev başga türlü bi ev. Bir gün, iki gün bele, derken nene başlıy gorhmaya. Deyiy ki, "Evimde bi degüşüklükler var. Ne ola ki acaba?" Gız gendünü açuğa veriy, deyiy ki, "Nene sen heç gorhma! Bele bele oldu. Sen benim anam ol, ben de senin gızın olum. Benim varlığı-

mı heç kimseye söleme." Bu garı daha dilenmeye getmiy. Orda bi ana bi gız kimin gibi yaşamaya başlıylar. Bunnar burda yaşıyım derken, onnarın olduğu memleketde de gıtlıh olıy. Bi felaket olıy. Gıtlıh olduhleyin begoğlunun atları hep ac galıylar. Yiyecekleri, samanları, arpaları bitiy. Gız deyiy ki, "Ana, get bu atlardan bi dene getür bahah." Nene deyiy ki, "Yavrum, hem biz neynen bahah. Ata bahamazuh." "Adam sen get al da gel." Gediy getüriy atı. Gediy ki herkeş almış acuh canlılarını geriye hasta, ihtiyar bi at galmış, onu da neneye veriyler. Yularından dutıy, zorunan alıy geliy. Bu gız buna bahıy. Gezdüriy, dolandurıy, suyuna, yemine her şeyine has has bahıy. At o gadar has olıy ki, eskisinden daha has olıy, tavlanıy. Kiş kiş kişniy!.. Bahar olıy, geliy eskerlerinen alıy atları, toplıylar ki kimisinin ki ölmüş, kimisinin ki verdükleri kimin duriy, kimisinin ki daha eyi. Topliy, getüriyler; sayılar ki bi dene esgüg. Allah Allah! Biri n'oldu deyiyler! Bi dene ihtiyar garı götürmüşdü. Eyice öliydi ama n'oldu bilmüyük. Seyis deyiy ki, "Hele gidek bahah. Ölmüşse ne ala. Yohsa alur getürürük." Gediyler bahıylar, nene gapıyı açıy ki, atın gözleri fincan kimin olmuş. Çeziyler ki getüreler; at heç imkân yoh, yerinden gahmıy. Vurıylar gahmıy, çekiyler gahmıy. Yatıy yerelere. Geliyler beg oğluna deyiyler ki, "Padişahım, o nenenin atı görmeye değer. Ama galduramıyuh. Hele gel bahah, bunu n'edeceyük? Beg oğlu getmeden gız atın gulağına deyiy ki, "Saggın ben yanına gelmeden gahma!" Beg oğlu geliy, "Haydi aslanım! " deyiy at heç gahmıy. "Yavu bu atı kim besledi, kim netti buna? Elbet bunun bi goleyi var. Hele neneyi sesleyin gele." Nene geliy. Deyiy ki, "Nene bu atı kim besledi? Bu heç mi gahmadı? Geldi geleli yatıy mıydı?" "Yoh anam babam, yatmıydı. Benim gızım var, o bahıy. O besledi böyüttü. " "Hele sesle gelsin bahah. Galdurah da alah gidek." Bir de gız geliy, oğlan gızı görer görmez gızı tanıy. Bahıy ki Üç Turuncun içinden çıhan gız!.. Gız geliy atın sağrısına vuriy, "Gah, gah oğlum gah! Sahabından ne heyir gördüm ki senden de ne heyir görüm. Gah get evize!.." Haman at sıçırıy gahıy. Oradaki askerler atı dutıy götüriyler. Oğlan haman gızın golundan yapışıy. "Gel burıya. Ben seni gavağın başından goydum gettim. Geldim orda bi gara gız oturıy. Sen onu bırahdın gaçdın." Gız da annadıy başından geçenleri. Padışahın oğlu, arap gızı gırh gatırın guyruğuna bağlıy, babasının evine yollıy. Oğlan bunnan evleniy; yeyiy, içiy, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

17. GÜLMEZ SULTAN

Bir varımış bir yoğumuş. Zamanın birinde bi padışahınan bi dene de gızı varımış. Bu gız heç gülmemiş. On beş yaşına gedmiş, kimse güldürememiş. Padışah deyiy, "Yahu bu gız niye gülmiy? Ben bi padışahım. Gelinlik zamanı geldi. Benim ülkemde kim varsa gelsin sarayımın önünden geçsin. Kızım kime gülerse ona verecem. Vezirler, ağalar, paşalar , beyzadeler bezeniy bezeniy, geliy geçiyler. Gız kimseye gülmiy. Ahşama dorğu bi meymun başını gözünü sallıyarah geliymiş. Gız bi "ha ha" etmiş, gülmeye başlamış. Meymun çıhıy padışahın yanına deyiy, "Padışahım ver gızıyı baha. Şahatlı, ısbatlı. Gızın kime gülerse ona verecektin." Padışah gızıy, sinirleniy. Deyiy, "Al da get!" Meymun gızı alıy gediy. Götüriy götüriy... Dağın başında bi eve yendüriy. Maymun silkiniy oluy has, yahuşuhlu bi deliganli. Dılısımlıymış. Kızı tembeh veriy; saggın kimseye deme, deyiy." Bir zaman düşüp gahıylar. Amma gız babasıgili sıh sıh göremiymiş. Bir gün demiş ki, "Gülmez sultanım, senin baban harb açmış. Ben de harba gidecem. Benim atımı çıhart, binim de gidim." Al atını çıhardıy, al elbise geyiniy gidiy. Harb ediyler. Gediy padışahın yanına oturıy. Deyiy, "Padışahım izin ver, ben de harbe girim. Yorulmuşsuz. Siz hele diylenin." Giriy harbe, vurduğunu öldüriy, vurduğunu öldüriy. Herkeş şaşıy, gurıy galıy. "Benim ülkemde nası bi yigit varımış, benim haberim yoh." Ahşam olıy, padışah eve geliy. Deyiy, "Hanım gızımızı ele bi yigide vermedük de götürdük Allah'ın maymununa verdük." Garı deyiy, "Tecellimiz. Zahar." Bu maymun ikinci günü gine gidiy, herkeşi öldüriy. Üçüncü günü gediy, dördüncü günü deyiy ki, "Siyah atımı çıhart, siyah elbiselerimi getir. Ben harhalda bögün yaralanacam." Siyah elbisesini geyiniy, siyah ata biniy gediy. Gine harbe giriy. Nası ediylerse elinden yaralıylar. Padışah çıhardıy mendilini bunun elini bağlıy. "Oğlum, dur da elin dohtora bahdurah." "Yoh. Ben evime giderem." Padışahın mendili de yeddi senelik vergiyinen yapılmış. Ara sıra anası hızmetkerinden gızına orğundan ekmek yollıymış, yemek yollıymış. Gız da tökiymiş itlere. Bir gün gocası gülmez sultana demiş ki, "Garı, gapıyı, bacıyı eyice kitle. Ben lığabımı değişemiyem. Bir mum ayah gıltıma, bir mum da başıma tik. Yanıma da otur, ahahtarın delügüne bile çaput soh." Gız da unudıy, gapıyı bile örtmiy. Durıy bahıy. Oğlanın eli de bağlıymış. Padışahın garısı hızmetçiynen gine gızına ekmek, yemek yollıy. Geliy gapıyı açıy, bahıy ki padışahın mendili oğlanın elinde sarılı durıy. Hama geri döniy, segürdiy geliy. "Padışahım, müjdeler olsun. Senin mendilin orda, birinin elinde yatıy" der demez oğlan burdan gaybolıy. Başlıy gülmez sultan ağlamaya, finciklemeye. "Ben nası etdim de gapıyı örtmedim!.." Padışahınan garısı se-

gürdiy geliyler ki, ne geleler... Gız ağlıy, fırlanıy. "Ya bele bele oldu." onlar da başlıylar ağlamaya, sızlamaya. Padışah deyiy, "Gızım, senin göyniyi ne eyler?" Deyiy, "Benim göynümü bi hamam eyler. Bi hamam yapdurursan, gelen bi gucah odun getürür, gelen bi gucah odun getürür...Derdini söler gider. Kimin derdi varsa, baha sölesin. Bahım benim derdimden böyük mü?" "Peki." Hamamı yapturıy. Gelen yayhanıy, giden yayhanıy; derdini söliyen gidiy. Bi Keloğlan varımış. "Hanım baha bi odun ver. Ben de gedim Gülmez Sultanın hamamında yıhanım." "Senin ne derdin var Kel? Hadi!.." demiş, azarlamış. Keloğlan baltayı alıy gediy bi çama yanaşıy. Çamı kesiy bi delük açılıy. İçeri giriy ki orda bi mangal köz var. Oturıy orda. Bahıy ki bi deliganlı ki, babayiğit. Aslan kimin, elinde ebile bi mendil...

"Bu mendilin ağlığı neye benzer?

Gülmez Sultan'ın yüzünün ağlığına benzer.

Mendilin garalığı neye benzer?

Gülmez Sultan'ın gaşının gözünün garalığına benzer.

Mendilin gırmızılığı neye benzer?

Gülmez Sultan'ın gaşının yanahlarının gırmızılığına benzer.

Kapılar, bacalar, dağlar, daşlar durmasın ağlasın beni. Gırh dene oda varımış. Goltuhlarına giriyler, odaya götüriyler. Her odaya girende aynı şeyi söliymiş. Keloğlan bunu diyniy. Odunu alıy geliy hamamda yıhanıy. Gülmez Sultan deyiy, "Keloğlan uzahda dur. Yanıma gelme kelin gohıy. Orda dur da neyin varsa söle." "Bi çama geddim. Bi balta vurdum, bi gapı açıldı. Bi yigidin elinde de embile bi mendil... Deyiy ki, bu mendilin ağlığı neye benzer? Gülmez Sultan'ın yüzünün ağlığına benzer." Gülmez Sultan deyiy, "Acuh bu yannı gel Keloğlan." "Mendilin garalığı neye benzer? Gülmez Sultan'ın gaşının gözünün garalığına benzer. Mendilin gırmızılığı neye benzer? Gülmez Sultan'ın yanağının gırmızılığına benzer. Dağlar, daşlar, gapılar, bacalar ağlasın beni, oda degül deyiy, öbür odaya götürün. Gırh odayı dolandurıylar." Keloğlan hele dizime otur da bi daha söle." Keloğlan geliy dizine oturıy söliy. "Keloğlan beni orıya götürürsen mi?" "Baha varursan eger götürürem." "Abu hamamı saha verürem, anahtarları saha olsun. Haman senin olsun." "Yoh!.. Baha varursan eger götürürem. Gız da yalan söliy. "Varuram." deyiy. "Sen beni orıya götür." Gahıy götüriy. İçeri giriyler ki, gine aynı ele deyiy. Usulleyin gız gapının arhasına sahlanıy. Bahıy ki, herkeş ağlıy, gapı güliy. Deyiy ki, " Baha bi balta verin de bahım. Herkeş ağlıy da bu gapı niye güliy? Şunu bi gırım!" Gapı deyiy ki, "Arhama bah da ondan sorna beni gır." Bahıy ki Gülmez Sultan Orda oturıy. Haman bunnar seviniyler. Sarılıylar, bürüniyler... Keloğlan galıy orda. Keloğlan deyiy, " O benim nişannım, benim garım. Sen baha varmıya-

cah mıydın?" "Etme eleme Keloğlan. Al saha şu ğadar altun, hamam sehen." Bunun zorunan göynünü ediyler. Yeyip içip muradlarana geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

18. SADULLAH

Bir varmış, bir yohmuş. Bi herifin üç dene gızı, bi dene oğlu varımış. Gel zaman, get zaman bunların anneleri öliy, gardaşıynan babaları galıy. Babaları da işte hesteliy, ölüm döşeginde. Oğluna deyiy ki, "Ben vesiyet ediyem. Bizim gapunun önünde köşe daşı var. O daşın üstüne kim oturursa, bacılarıy o adama vereceksen." Neyse oğlan bi gün çıhıy ki gapıya, gapıda daşın üstünde bi adam oturıy. Selâm veriy, "Selâmün aleyküm." "Aleyküm selâm." Buyur içeri gidek deyiy." Alıy içeri, yediriy, içüriy. Deyiy ki, "Ben babamdan vesiyetliyem. Allahın emriyinen, bacımı saha verecem." Deyiy, "Olur. Zatan ben de bekâram. Ele bi şey istiyem." Neyse, bu bacısını veriy bu adama. Alıy gediy bacısını. Gediy gediy, bi Beyra dağın başında goca bi bina. Gapıları demür. Adam gapıları açıy, gız da içeri giriy. Girdükten sonra, gacur gucur gapıları kitliy. Neyse, bir gün, beş gün bele... Kitliy gapıları gızın üstüne gediy adam. Deyiy ki, "Avu odada etler var. Get o etler kes de dolma yap, gelim yiyek." Ondan sonra gız gediy odayı açıy ki et getüre de dolma yapa. Gapıyı açıy ki ne aça!.. Bütün ölü adamlar. Yarısının canı çıhmış, yarısının canı çıhmamış!.. Gız ağlıy, sızılıy. "Bu nasıl yere geldim!.."deyiy. Ondan sonra birinin galçasından kesiy, budundan et dögiy, dolma yapıy. Ondan sonra gocası geliy. Sufrayı hazırlıy ki yiyeler dolmayı. Şimdi gız alıy alıy dolmaları atıy gapının arhasına. O adamın ismi de Sadullah'ımış. O Sadullah da dolmaları alıy, yudıy, alıy yudıy!.. "Elhamdülillah! Ya Rabbi şükür." deyiy. "Dolmalar nerdesiz?" Deyiy ki, "Sovucah gapının arhasında ." Haman dolmaları yemedi deyin, gızın hırtlığini sıhıy. Gızı boğıy, gızı götüriy ölülerin damına atıy. Gızın da elleri gınalı. Hemin yeni gelin!.. Götüriy oriya atıy gızı. Ondan sonra bu, gıyafetini değişiy, o iki dene balduzları var ya; gidecek onları da ala. Gine gidiy o garıgilin köşe daşına oturıy. Gine gaynı çıhıy ki orda bi adam oturıy. Deyiy ki, "Buyur gidek içeri. Bi gahvemi iç." Götüriy içeri. Deyiy ki, "Ben gız gardaşımı Allah'ın emriyinen saha verecem. Babamdan vasiyetliyem." Deyiy ki, "Olur. Ben de zatan bekâram." Ortancalı bacıyı da alıy gediy. Götüriy gine bunu da, gız peşine düşiy. Gediy ki Beyra dağın başında bir ev. Demür gapılar açılıy gacur gucur. Giriyler içeri, gapıları kitliy adam. Gine gıza deyiy ki, "Get o odada etler var, ordan et kes, dolma yap ki gelim de yiyek." Gızın üstüne gapıları kitliy, gediy. O da silkiniymiş olıymış bi köpek. Köpek olıymış, gediy mezerliklerden teze mezerleri eşiymiş; ölüleri yeyiymiş. Neyse, o ölü yemede olsun, gız da gediy ki et kese de dolma yapa. Ondan sorna gediy ki bacısı orda ölmüş, boğmuş bacısını, ellerinin gınasıyınan bacısı orda yatıy. Ağlıy. sızılıy. "Acaba bacım ne etti de bunu boğdı? Ben nedim ki beni de boğ-

masın!.." deyiymiş. Et kesiy, getüriy, dolmayı yapıy. Sadullah geliy, gapıları açıy, gacur gucur. Geliy deyiy ki, "Dolmayı yaptın mı?" Deyiy, "Büşürdüm." Önüne surfasını hazırlıy, gız da oturıy. Gız dolmaları alıy, yanındaki tandurun küvlesine bırahıy. Dolmaları alıy küvleye bırahıy. Sadullah da dolmadan alıy alıy yeyiy. alıy alıy yudıy. Ağzını siliy. "Elhamdülillah!. Ya Rabbi şükür. Dolmalar nerdesiz?" Deyiy, "Soğucak küvledeyük." Deyiy ki, "Sen de yemedin dolmaları he?" Ondan sorna gızın hırtliğini sıhıy, cağur-cuğur gızı boğıy. Sürükleyerek bunu da büyük bacısının yanına goyıy. Neyse, gine gıyafetini değişiy, gediy o köşe daşına oturıy. Şimdi küçük bacısı galdı. Onu da alacah. Gaynı çıhıy, selâm veriy. Deyiy ki, "Aleykümselam." "Buyur bi gehvemi iç." "Olur." deyiy. "Ben de bekâram." Neyse gahıylar bu bacısını da gınalıylar ellerini. Gatıylar, götüriy gine o beyra dağın başındaki evden içeri giriyler. Demür gapılar açılıy, gızı içeriye sohıy. Deyiy ki "Avu odada et var. Get o etlerden kes de dolma yapta gelim yiyek." Gız da deyiy "Olur." Neyse, gapıları kilitliy, bunun üstüne, goyıy gediy. Gız da gediy açıy odayı ki et ala, iki bacısı da orda. İki bacısı da elleri gınalı. Gız ağlıy, sızılıy, "Acap bacılarım netti ki bunlar bele boğdu?" Ondan sonra ağlıya sızılıy et kesiy. Getüriy dolma yapıy. Sadullah da geliy. Gapıları açarah geliy, "Getür." deyiy. "Dolmayı büşürdün mü? Getür yiyek. Gız da getüriy, sufrasını hazırlıy. Oturıylar dolmayı yemeye. Gız da alıy alıy goynuna bırahıy. "Elhamdülillah. Ya Rabbi şükür. Dolmalar nerdesiz?" Deyiy ki, "Sıcacuh yürek başındayuh." goynına bırahdıya, zannediy ki yedi. "Hah!.." Elini sırtına vurıy, "Sen yaşadın." Gız da seviniy. Neyse, gız gediy, başka günler gine dolma yapıy, gine aynıki kimin, üreginin başına bırahıy. Evde başga yiyecekler varmış, onlardan yeyiy. Dolmalardan heç yemiy. Ölü eti diye. Herif de sanıy ki, dolmadan yedi. İşte bir gün bele, beş gün bele... bir gün de, Sadullah'ın saggalı varmış. Demek saggalı bitlenmiş. Gaşıy, maşıy... Deyiy ki, "Gız abu güneşde yatım da gel, a bu saggalımı bitle." Garısına deyiy. Bele güneşe uzanıy, ağzını da açıy. Ondan sorna gız da geliy saggalını bitliy. Sirkesini acuh paklıy. Herif uyıy. Horlamaya başlıy. Bahıy ki herifin dilinin altında bi avuç anahtar Sadullah'ın. O adamın gırh dene odası varımış. Hep anahtarları da ordaymış. Bi o ölülerin olduğu odanın anahtarını gıza vermiş. Ondan sorna bir gün anahtarları gız alıy, Sadullah gediy. Gız deyiy ki, " A bu odaları açım bahım ki bu odalarda ne var!.." Gediy o gırh odayı açıy. Kiminde halı-kilim dolu, yiyecek dolu, kefin dolu, ölü dolu; her birinde bi şe var. Birisinde de bahıy ki altun tuluh. Yere yeniy, göğe çıhıy. Tavana çıhıy, yeniy. Deyiy, "Elimi vurum, bahım bu ne." Bele barmağını nasıl dürtiyse eğer, altun suyuymuş. Gızın yüzügüyünen, eline bulaşıy altun. Yıhıy, gazıy, nediyse eger, heç çıhmıy. Annı da çıhmıy, eli de çıhmıy. Deyiy ki, "Sadullah'ın da atı varmış. Bu

gız ata da bahıymış, yem veriymiş. İşte atın otunu dorğıymış. Sadullah geliy deyiy ki, "O başın niye bağlı?" "Başım arğıy." "Elin niye bağlı?" deyiy. "Ata ot dorğıydım, barmağımı dehre kesdi." "Ondan sonra, "Hele aç bahım." deyiy. "Yoh!.. Etim ele kötü ki azar. Benim etim çoh kötü. Neyse, açmıy." Deyiy, "Bunda bi iş var, benden sahlıy. Ben gedim dışarı da, gızın bi ezesi varımış; gediy dışarda silkiniy, olıy bi erhamlı garı. Geliy gapıyı dögiy, açıy gapıyı, açıy ki bi erhamlı gari. Deyiy ki, "Sen kimsen?" O da deyiy ki, "Ben senin ezenem. Eze gurban O boya yüze yassir olum. Ben senin ananan bi işdügümuz su ayrı gediydi. Anam babam." Garı sarılıy boynuna. Ondan sorna gız bahıy ki ele ediy amma, gocasına, Sadullah'a benziy. Diskiniy. Deyiy, "Amaa, ben sölemiyem. Sen Sadullah'a benziysen." Deyiy, "Yoh, eze gurban gelinlik gızım öldü de üstümde bi huy peydahlandı." Hım!.. ediy. Deyiy, "Nedim sölemiyem. Sen Sadullah'a benziysen." "Söle, eze gurban, söle ayahlara ezen öle." Neyse birez söyliy gız. Deyiy, ki, "O annın niye bağlı, eze gurban." Deyiy ki, "Eze, Sadullah gettükten sorna odaları aştım. Birinde ölü dolu, birinde kefin dolu, işte şu var, işte bu var... Birinde de tuluh bişe, yere yeniyi, göğe çıhıy; barmağımı dürttüm, oysa altun suyuymuş. Annımınan elim oldu, daha çıhmıy. Sadullah görer deyin bağladım." Deyiy, "Hımm!." ediy, "Aman eze, daha sölemiyem, sen Sadullah'a benziysen." "Söle, eze gurban , söle. Gelinlik gızım öldü de üstümde huy peydahlandı." deyiy. Neyse, bu her şeyi söledükten sonra ," Büyük bacımı getürmüş boğmuş elinin gınasıynan, orta bacımı getürmüş boğmuş, elinin gınasıynan orda yatıylar. Eze, ben de gorhıyam, beni de boğar." Bu sefer, sonunda deyiy, "Hımm!." Onları boğan seni boğmaz mı ediy. Gızın hırtliğine sarılıy. Ondan sorna deyiy ki, "Seni de boğacam." Deyiy ki, "Sen beni boğacahsan, dur gedim ahurda hamama gedim. Yunum, yıyhanım, gelim de ondan sorna boğ." Deyiy, "Gaçarsan!.." Deyiy ki, "Gel bekle." Gahıy gediy hamama. Tasını, tabağını, sabununu, bohçasını alıy, hamama gediy Hamamda yuna, yayhana, ondan sorna hamama giriy, gapıdan içeri. Sadullah haman silkeleniy, oliy bi it. Gapının ögüne başını goyıy, yatıy. Gocaman bi köpek. Ondan sorna gız giriy içeri yıhana. Daha nerden yıhana, gediy ona deyiy, buna deyiy, "Üstümüzü başımızı değişek, ebile ebile benim düşmanım var. Beni tanımaya." Teze üstlerini, her şelerini degişiy poşaların üstüynen, poşa üstünü geyiniy; tütün gohan üstünü. Bu gapıdan çıhıy ki gaça bu gız, Amma bu, gapıdan çıhanı baştan ayağa gohlıy. Baha hele, garısı mı? Gohlıy. Ama gızı gohlıy, bahıy ki üstü tütün his gohiy. Heç on mevsimiy, gız onu goyıy gaçıy. Gız ele gaçıy, ele gaçıy ki daha heç durmadan goyıy gaçıy. Sadullah'da tanımıy, onu orda bekliy. O gızın üstünü geyinen hanım da dışarı çıhıy. Onu baştan aşşağı gohlıy. Yüzüne bahıy ki, garısının üstü, ama garısı degül!?. "Oşt!.." deyiy. "Bu kö-

pek burda ne yatıy, beni gapacah." Bahıy ki garısı degül. Ahşam olıy, daha hamamda kimse galmıy. Hamamcıya soruy, o da, "Ben ne bülüm n'oldu!.." Gız gaçıy, gaçıy... Gediy sögüdün govigine giriy. Ahşamlıy, orda yatıy. Beg oğlu ava çıhıymış. Gidiyler atlarından. Bahıy ki sögüdün goviginde bi gız duruy. Deyiy ki, "Sen kimsen?" Deyiy ki, "Adam oğlu adamam." Başına gelenleri anladıy. "İşte belę bele oldu." O adam da bekârımış. Deyiy ki, "Ben götürecem, Allah'ıh emriynen alacam." Bunu ata bündüriy, alıy gediy. Ama ava gidende gavil ediyler üç arhadaş; ne vurursah ortahlı. Bu gızı terkisinde götüriyken, "Ey arhadaş gavlimiz neydi, ortahlı degül müydük?" Her şeye ortah olur amma, buna ortah olmaz. Bu benim nasibim, şansım." deyiy. Gızı alıy goyuy geliy. Gızı alıy geliy, Allah'ın emriynen alıy. Toy dügün ediyler. Gızı alıy amma, gızın şartları var; deyiy ki, "Benim şartlarım var. Onu yaparsan olur. Yohsa olmaz." Deyiy, benim odamın merdüvenleri gırh merdüven usduralı olacah. Gece açılacah bu usduralar, gündüz gapanacah. Altında aslandan gaplan bekçisi olacah." Bunları şart goşıy. "Peki!." deyiy. Usta dutıy, yapturıy. Gırh basamahlı merdüven, hep usduralı; gece açılıy, gündüzün gapanıy. "Çarşudan, bizim ev heç bişe getürmiyeceksen." Deyiy ki, "Heç bi şey getürmiyenden olur mu? Bah yeni ev oluyuh. Halı, kilim alınacah." "Yoh, ben bişe istemiyem. Guru tahtaların üstünde otururam." Ondan sorna bir gün de padişahın oğlu , çarşuda bi dene halı satılıymış. Halıyı satun alıy geliy. "Hanım, bah halı getürdüm. Ne güzel!.." Deyiy, "Yoh!.. Ben istemiyem." "Niye istemiysen?" Deyiy ki, "Onun nahışları", "Sadullah'ın gözlerine benziy. Onu nerden aldınsa, get..." "Yahu heç halıda Sadullah olur mu?" Deyiy "Bah üstüne çıhım da bah.." Gız çıhıy halının üstüne, gızın ayahlarını çırmahlamaya başlıy. Deyiy, "Buna al da get, götür." Neyse halıyı götüriy veriy geri. Gel zaman, get zaman, bu gız hamile olıy. Çocuh doğacah. Padişahın oğlu deyiy, "Bi dene beşik alah, demür beşük. Götürüm de çocuğu yaturah. Mezat satıymış, demür beşik gıcır gıcır beşik. Alıy getüriy. Gız gine gıyametler gopardıy. "Bunu niye getürdün? Ben senden istemiyem bişe. Demürün gırikleri Sadullah'ın gözlerine benziy." "Yavu sen deli misen, serseri misen? Heç demürde Sadullah olur mu?" Deyiy, "Ahan gedim yanına da bah." Yanına gediy, gızı cırmahlamaya başlıy. Çekiy, etlerini goparıy. Bu sefer götüriy o beşigi de geri veriy. Ondan sorna bunun bi oğlu olıy; nur topu kimin bi oğlan. Deyiy "Heç bi şe getürme, ben çocuğumuzu çulun, çaputun arasında böyüdürem. Getürmiy oğlan da. O da sabahları camiye gediyken, bahıy ki tuvaletin önünde bi parlah at nalı düşmüş, ganatlının eşiginin ogünde duriy. O da at nalını alıy, tuvaletin penceresine atıy. Deyiy, "Nası teze nal." Geçiy gediy camiye. Devrisi gün, o nal ordan düşiy yere, olıy Sadullah. Dılısımlı ya... Ondan sorna gediy, o gapıcıyı göriy. Deyiy ki, "Beni buraya çıhartmanın

yolları, nası çıhacam yoharı?" Deyiy, "Bi dene goç alursan, gırh batman da pambuh alursan seni yuharı çıharduram. Yohsa çıhamazsan!" Bu adam gediy gırh batman pambuh alıy, bi dene de goç getüriy. Aslanın gaplanın ögüne atacah ki, yuharı çıha. Ondan sorna hazırlıylar, gece herkes yerine yattuhdan sorna bu getüriy goçı veriy o bekçiye, goçu atıylar aslanın gaplanın ögüne. Pambuhları döşiyler ustarı merdüvana. Herifi çıhardıy yoharı. Sadullah çıhıy yuharı. Çıhıy ki padişahınan hanımı uyuylar. Çocuh da yatıy. Ondan sorna, padişahın gulağına uyhu boncuğunu bırahıy. Ondan sorna gızı sesliy. Gız uyanıy. Uyanıy ki, Sadullah başucunda durıy. "Gah çocuğu emzür, gideceyük." Gız nediy daha, padişahın oğlunun etlerini çekiy, gopardıy. Sesliy, dürtüklüy, çümdükliy... Nediyse eger, heç uyanmıy. Uşağı emzüriy, "Di hadi yeter. Emmedi mi çocuh, yeter!" Çocuğu orıya goyıy, gahıy gediy. Merdüvenlerin başına gedüyler, "yen aşşağı" deyiy. Deyiy, "Sen erkeksen. Sen ögde yen." "Yoh!.. Gaçacasan!.." "Nere gaçım, inanmıysan, peşimi verim dut ahan." Mendili dutıy beline sohıy gız, mendilin ucunu veriy herife. Herif, bi basamah yeniy, iki basamah yenmeden, gız bunun belinin ortasına nası bi tekmük vurıysa eger, mendil çıhıy, paldur küldür, hadi merdüvanların dibine... Gırh basamah. Deyiy, "Arslan dut, gaplan yırt, burnuynan gulağını orıya goy." Haman gız segürdiy, içeri gocasını nası ırgalıysa, birden yan dönmesiyinen, boncuh gulağından düşiy; haman sıçırıy, gahıy. Deyiy, "Ne oldu?" Deyiy, "Gah da bah. Ben saha halı getürme, beşik getürme diyenden, deyiysin ki bele bele... Geldi beni buldu Sadullah. Gah gidek bah." deyiy. "Sen bu eve ne getürdün ki o geldi?" Deyiy, "Ben bi nal bulmuştum, tuvaletin penceresine attım." Gediyler orda yoh. Oymuş oysa! Aşşağı yeniyler ki ne yeneler, ganların içinde ortalıh. Sadullah'ı yemişler, burnıynan gulağı orda durıy. Ondan sorna, gapıçıyı sesliy, "Gel burıya. Sen bu adamı yuharıya çıharttın, he?" Bunu hama dutıylar, atıylar zindana. Yeyiy içiy, muradlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

19. ŞAMDANIM

Varımış yoğumuş, bi dene adam varımış. Bu adamın da üç dene gızı varımış. Adam camıya gidiyken bahıy ki, bi dene dervüş onların gapıda oturıy. "Baba sen necisen?" "Allah'ın emriyinen senin gızaan düvür geldim. Saha bi goçam altun verecegem. Bi goçam altunu veriy, gızı alıy gediy. Gız gediy gediy ki, gırh dene oda. Örümçeklenmiş, zibil, boş odalar. Ne sergü var, ne bişe var. Heç bişe yoh. Gız oturıy oturıy, ahşam olıy. Bahıy ki, bi taggıltı gopdı. Takkur tukkur geldi masanın üsdüne oturdu. Bi at gafası. O onun yüzüne bahıy, o onun yüzüne bahıy. Gız da gorhıy. Sabahı sabah ediy. At gafası da oturıy oturıy, gahıy gediy. Sabah olıy gız gaçıy, goyıy gediy babasının evine. Yarındası olıy, adam gediy ki gine o dervüş gapıda oturıy. "Baba ne deyiysen? "Ortancılı gızaan düvür geldim. Saha bi goçam altun daha verecem." Onu da alıy gediy. O da gediy ki gine ortalıh pis, örümcek, heç bişe yoh; boş odalar. Sabah olıy, o da gaçıy gediy babasının evine. Yarındası olıy, gine gediy dervüş, gapıda oturıy. "Baba, senin küççük gıza düvür geldim." "Öbürlerini danışmadan verdim, hep gaçıp geldiler. Gedim danışam da ele..." Gızına danışıy. Gız deyiy, "Baba baha bi sanduh yapturursan, bi hafda mühlet verür; dedüklerimi alursan, sanduğuma goram. Gelsin alsın getsinler." O da "Pekey" deyiy. Bi sanduh yapdurıy, bi minder tikiy; içine goyıy. Bi surahı da su goyıy. Ortalığı silecek bez goyıy. Herif sırtlıy sanduğu, gız da peşine gediy. Götüriy onya yendüriy. Devrüş goyıy gediy. Gız gahıy, süpürgelerinen örümçekleri süpüriy. Çaputlarınan siliy, süpüriy. odaları pakliy, temizliy. Gümüş kimin ediy. Ahşam olıy. Ama öğden bacıları deyiy ki at gafası geliy masanın üsdüne oturıy. Tangur tungur bi at gafası geldi masanın üsdüne oturdu. Şamdanı da gız yahıy. "Şamdanım şamdanım, altun gümüş şamdanım! Minderim vardı üsdünde oturdum. Ekmegim vardı yedim. Suyum vardı içdim. Şamdanım sen vardın seni yahdım. Şennig yoh, bişe yoh, ben ne yapacağam?" At gafası ordan , "Şamdanım şamdanım, altun gümüş şamdanım, ne isdersen sultanım? Şu dolabı açarsan, bu dolaba vurursan, ne isdersen ordan isde. Arap çıhar der ki, 'yahım mı, yıhım mı?' De ki, 'ne yah, ne yıh.' Ondan ne isdiysen isde." Arap çıhıy. Deyiy ki, "Yahım mı, yıhım mı?" Deyiy, "Ne yah, ne yıh. Bir gat yatah isdiyem senden. " "Pekâlâ" Halıyı seriyler, bi kat yatağı üsdüne seriyler; gız yatıy. Olıy sabah. Gız gahıy siliy süpüriy, paklıy; oturıy. Ahşam olıy, at gafası tangur tungur, tangur tungur geliy masanın üsdüne oturıy. "Şamdanım şamdanım altun gümüş, ne isderem sultanım! Yemegim vardı yedim; suyum vardı işdim; ataşım vardı yahdım; minderim vardı onun üsdüne oturdum; yata-

ğım vardı serdim, topladım yattım. Şennig yoh, bişe yoh burda." At gafası ordan, "Şamdanım şamdanım altun gümüş şamdanım ne isdersen isde ordan sen sultanım." Gız gahıy ağzına geleni isdiy. Mutfah isdiy, yemek isdiy, her şey isdiy. Gırh dene gız çıhıy geliy. Hep gızın garşısında divan durıylar. "Buyur hanım efendi, buyur." Bunnar daha nedeceklerini bülmiyler. Ara yerden geçiy bi zaman. Gızlar deyiy ki; "Hele gidek bahah bacımız noldu? Biz geldük o gelmedi." Ooo! Geliyler ki her yer serili, döşeli. Olmayan şey yoh. Beslemeler, aççılar büşüriyler. "Ooo!.. Biz niye getdük burdan?" deyiyler. Gahıy goyıy gediyler. Gız çıhıy canı sıhılıy, dışarı çıhıy; geziy. Bi de gediy ki bi gül ağacının dibinde bi gelin yatıy. Saçları gülleri tahılmış. Bi de bi çocuh gucağında. Güneş düşmüş, çocuh güneşden terlemiş. Usulleyin mendili çıhardıy, güle asıy; çocuğun üsdüne dalda ediy. Gelin saçlarını da güllerden bir bir ayırd ediy bele gucağına, yanına goyıy gediy. Olıy ahşam. O gelin de o geldükten sorna ayıhıy. "Ben seni şimdi parça parça ederdim amma, benim saçlarımı güllerden ayırd etmiş, bir; çocuğumun yüzüne mendiliyinen dalda etmiş iki. Şimdiye gadar benimidin, şimdiden sorna onun. Al hadi get." deyiy. Gız çocuğuyunan barabar orda gaybolıy. O da bi deliganlı olıy; geliy gızınan evleniy. Yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

20. KARA KULAK

Bir varımış, bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde, bi padışahın gırh dene oğlu varımış. Padışahın günneri zevk-ü sefaynan geçiymiş. Oğulları da böyüymiş. Boy boy deliganlı olmuşlar. En küçüggü yirmibeş otuz yaşına gelmiş. Padışahın ahlına heç oğullarını evermek fikri gelmiymiş. Bi gün böyük oğlu babasına demiş ki, "Baba, artuh yaşımız dolandı. Bizi evermisen mi?" Ona herslenmiş. Öbürüne sölemiş, daha öbürüne de gızmış. Küççük oğlan getmiş demiş ki, "İster herslen, ister darıl, ister küs. Ben çekecem gidim. Eger sen aşimdi bizi evermeye başlasan, sıramı bekleyecek olsam ben giderem altmış yaşıma." Padışah da bunnara hersleniy. "Defolun garşımdan! Baha garşı mı geliysiz?" Onnar da geliy gırh gardaş, ağız birligi ediyler; deyiyler, "Ağabeg, babam bizi evermiyecek. Gel biz buraları terk edek gidek. Helbet bi yerde nasibimiz vardur." Gahıylar hepisi yatahlarının vurıylar omuzlarına düşiyler yollara. Gidiyler gidiyler... Epeyi beyra yerlere getdükten sorna, bahıylar ki deey uzahdan bi galabalıh görüniy. "Allah Allah! Bu acap kervan mı, deve mi, bezirgân mı?" Çoh bi galabalıh. Yahlaşa yahlaşa geliyler ki, gırh dene gız! Onnar da yatahlarını vurmışlar omuzlarına, bu tarafa dorğu geliyler. Oysa onnar da bi padışahın gızlarıymış. Babaları da onnarı gelin etmiy diye onnar terk etmiş, yatahları vurmuşlar omuzlarına evlerinden gaçmışlar. Bunnar geliyler geliyler, bi guyunun başında, ağaçlıh bi yerde rastlaşıylar. Selâmlaşıylar. Birbirlerine hallarını, dertlerini annadıylar. Bahıylar ki hepsinin derdi aynı. Deyiler ki, "Demek Cenab-ı Allah bizi bele yollara düşürdü. Herkeş gendi yaşıdıynan evlensin." Böyük gardaş böyük bacıyı alıy, ortancı gardaş ortancı bacıyı alıy... Hep başdan başa herkes gendi emsaliynen evleniy. Alan gediy, alan gediy... Bu küççük gardaşınan küççük bacı orda gavağın dibinde yatahlarınan birlikte galıylar. Deyiler ki, " Gece vahdı, daha nere gidek? Aburda yataruh, sabahdan da gahar helbet bi tarafa giderük." Bunnar gararı veriyler. Bi de bahıylar ki, ortaluh gararduhtan sorna bi dangurtu goptu!.. Gacur, gucur!... Yannarındaki guyudan bi dev çıhdı, ağzından alavlar fışgırıy! Haman oğlanı dutıy çekiy yanına. Gız ağlıy, sızılıy. Oğlan ağlıy, "Etme eleme, nolur! Tek kimi seviysen onun başı içün beni bırah. Hemin ben murat üsdündeyem. Evlenecem." "Yoh! Sen benim sözümü dutarsan eger... Sen eyi bi delganlıya benziysen. İşime yararsan. Sözümü dutarsan eger, seni getürüp burıya bırahacam. Sözümü dutmazsan eger, boynun gider." Oğlan geliy gızın yanına deyiy ki, "Göriysen, daha başga kurtuluş çaremiz yoh. Ya beni burda bekliyeceksen, ya da başıyı çaresine bahacaksan. Demek ki bizim gaderimiz bele başdan gara gidecek." Gız da ağlıy, sızılıy. Deyiy ki, "Ben seni burda bekle-

rem. Sen get. Allah saha yardımcı olsun." deyiy. Gız orda bekliy. Dev bunu alıy guyuya aşşağı oğlanı yendüriy. Götüriy götüriy, bi yol tarif ediy. "Gidersen gidersen, falanca şehere varursan. Orda padışahın gızı 'Sölemez Gız' var. O gızı gonuşdurur, baha getürürsen eger, seni sağ salim götürür guyunun ağzına goram. Yohsa boynun gider!" Oğlan bahıy ki, ihtiraz etse gabul olcah bi şey yoh. Geri dönecek bi yol yoh. "Pekâla!" deyiy. Besmeleyi çekiy, gediy gediy... Az gediy, uz gediy. Epeyi bi yerlere getdükten sorna yorulıy. Bi ağacın dibinde oturıy, ekmek yeyiy. Orda yaslanıy bele uyıya galıy. Bi de bahıy ki guşlar ötiyler; gögercin guşları. Deyiler ki, "Eyvah! Burada yatan da Gara Gulah. Bizim dilimizden annasa da bişeler söylesek. Başı çoh belada." Oğlanın adı da Gara Gulahmış. Oğlan bunnarın dilini annıy. Haman sıçırıy deyiy ki, ne söliysiz gelin söleyin bahım. Ben sizin dilinizi annıyam. Deyiler ki, "Sen düşdün o devin eline. Dev seni götürecek ki padişahın gızını söledesen. Senin kimin nice adamlar geldi." " Ey nedim ben? O ki siz baha acıdız, yanıma geldiz.." deyiy. Deyiyler ki , "Sen ikimizi de cebeen goy. Biz saha orda sölerük gerekeni. Olan guşların ikisini de goynuna goyıy, gidiy şehere. Gidiy şehere. Tellal da bağırıy, "Sölemez gızı kim söledürse, padışah dünyalığını verecek! Sölemez gızı kim söledürse, padışah gızını verecek!" diye bağırıy. Bu oğlan gediy deyiy ki, "Tellal efendi! Ben söledürem, söletecem." Deyiy ki, " Get oğlum gèt! Gencecüksen yazuh, günah degül mü? Adam gafasından yeddi dene tepe yapıldı. Sekizinciden de bi dene eskük ki, sekkiz dene gale ola. Senin başaa yazuh degül mü? Anaan babaan yazuh degül mü? Geç get!" "Yavu sen nedesen baha yazukluğu! Ben gonuşduracam. Senin neyeen galmış?" "Neyse, eleyse sen gel bennen gonağa." Bu oğlanı alıy, gediy gonağa. Guşlar oğlana talimat veriyler. Deyiyler ki, "Milleti sesle, bele bele et." Tellal gine haber veriy ki, " Ahşam üstü toplanın ki, sölemez gız söliyecek." Bi salon varımış, bütün millet toplanıy oriya. Kimi deyiy ki, "Kimmiş bu adam, üregi çatallıymış o gadar, baş getdükten sorna, gine geliy gonuşdurmaya?" Kimisi deyiy, "Gariptir." Kimi deyiy, "Delüdür." Her biri bişey söliy işde. Millet salona toplanıy. Gızın yeri de daha üsgek bi yerdeymiş.Sölemez gız da oriya çıhmış. Guş gizliden oğlana deyiy ki, "Orta yerde bi şamdan var. Üsdünde mumlar yanıy. Sen o yannı bu yannı geçersen beni şamdanın dibine bırahırsan. Sen beni olduhça sahlamaya çalış. Sade dudahlarıyı gırmaşdur. Sesiyi çıhardma. Ben senin yereen bi hekât söliyim o gızı gonuşdurum." "Pekâla!" deyiy. Millet toplanıy, gız geliy yerine oturıy. Cariyeler eteklerini duta duta getiriyler, çıhardıylar. Oğlan ortada o yannı gidiy, bu yannı geliy, şamdanın kölgesine getüriy, yavaşça guşı goynundan çıhardıy, şamdanın dibine bırahıy. Oğlan, hekât söylermiş kimin ağzını burnunu gırmaşdurıy. Dibe köşeye dolana dolana, guş başlıy hekât sölemeye.

Deyiy ki, " Ey camaat-ı Müslimin! Size bi hekât söliyim de dinneyin. Bir varımış, bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde. Bir köyde üç dene arhadaş varımış. Bunnarın biri terziymiş. Biri marangoz, biri de hocaymış. bunnar zamanla memleketlerinde iş bulamamışlar. İşleri kesat olduğundan demişler ki, "O ki elimizde senahatımız var, gidek başka memleketlere." Gahmış üçü de azıh etmişler, torbalarına goymışlar, yollara düşmüşler. Getmişler getmişler, az getmişler uz getmişler... Bi yerde ağaçların dibinde ataş yahmış, oturup ekmeklerini yemiş, namazlarını gılmışlar. Demişler ki, "Burda uyuyah amma, bu ormanda olur ki yırtıcı hayvan olur, zehirli yılan olur. İkimiz uyuyah, birimiz nöbet dutah. Ataşa da boyuna odun atah." Garerleşdüriyler. Marangoz olan deyiy ki, "Tamam. Siz yatın ben birinci nöbeti aluram." Geliy ataşın üstüne odun atıy, ataşı alavlandurıy ki yırtıcı hayvanlar yanaşmasın. Gendi de boş durduhça, deyiy ki, "Oysa, hacatlarım da yanımda." Guru ağaçlara havaslanıy, ağaçlarıy yonıy, yonıy, yongalarını ataşa atıy. Gendi de has bi gız iresmi yapıy; heykel kimin. Neyse, zaman geliy, terzi arhadaşını sesliy. Deyiy ki, "Gah, nöbet saatin geldi." Terzi gahıy, o yatıy. Terzi gahıy, ataşın üsdüne birez odun modun atıy. Bahıy ki arhadaşı orda ağaçdan bi adam yapmış. Deyiy ki, "Canım sıhılıy. Ben de buna üs baş tikim, geydürüm." Terzi çıhardıy iğnesini ipligini, gıza enteri menteri tikiy, geydüriy, onıya dayıy. Neyse, onın da nöbeti bitiy. Bu sefer Hoca'yı sesliy. Hoca da gahıy ataşın üsdüne odun modun atıy. Bahıy ki orda arhadaşı bi gız yapmış, biri de geyündürmüş. Deyiy, "Ben de Allah'a yalvarım da buna can versin." Hoca bu. Dua ediy, Allah'a yalvarıy; Cenab-ı Allah bu gıza can veriy. Sabah olıy, üçü de uyanıy ki, ortada bi has gız. O deyiy gız benim hakgım. O deyiy gız benim hakgım. Birbirlerine düşiy, çekişiyler. Yumuruh, tekme giriyler... Paylaşamıylar. Oğlan deyiymiş kimin, guş ordan deyiy ki, "Ey cemaatı müslimin! Siz olsaz bu gızı hangisine yöngörerdiz?" Salonda bi cangaşa gopıy. O deyiy hocanın hakkı. O deyiy terzinin hakgı. O deyiy marangozun hakgı. Her gafadan bi ses geliy. Sölemez gız da ordan deyiy ki, "Susun susun! Başım beynim getdi. O hocanın hakgı. Hoca Allah'a yalvarmasaydı, can vermeseydi, bi guru odun parçası. Ha duraydı ha durmıyaydı?" Ooo!... Millet birden algışlar. "Sölemez gız söledi." deyiy, haman padışaha haberler, müjdeler gediy. Sölemez gız söledi! Amma gız da oğlanı göriy, oğlana abayı yahıy. Neyse, padışah bahıy söletti, gızı alıp gidecek. İşi zora goşıy. Deyiy, " Yoh! Bi kerennen olmaz. Bi keren daha söletürsen eger olur, yohsa yoh!" Bu sefer öbür guş deyiy ki, bugün yapduğun kimin, yarın da beni bırah şamdanın dibine. Gine aynı yarındası gece de, millete söliyler, geliy yığılıylar salona. Oğlan öbür guşu bırahıy şamdanın dibine. Guş başlıy hekât sölemeye. "Bir varımış bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde,

bi kövde güzel mi gözel bir gız varımış. O kövün deliganlılarından da üç dene deliganlı bu gıza göz goymuşlar. Amma, heç birbirlerinden haberleri yoğumuş. O zannediymiş ki, sade o göz goydu. Öbürü zannediymiş ki sade o göz goydu. Birinci deliganlı düvür yollıy anasını. Gızın babası, "Yüz altun getürürsen eger gızımı sahan verürem." İkinci deliganlı anasını yollıy. Deyiy ki, "İki yüz altun getürüsen, gzımı saa verürem." Üçüncü deliganlı düvür yollıy, Deyiy ki, "Üçyüz altun gettürürsez gızımı size verürüm. Yohsa yoh." Bu delganlılar geliyler kövün meydanında oturıy, gonışıylar. Üçünün de içerisinde dertleri var. Birbirlerinden haberleri yoh. Düşünceli düşünceli oturıyken, bir araya geliy, biri deyiy ki, "Yavu niye ele bögün keyfin yoh?" Deyiy ki, "Ne bülüm? Ele bi derde düşdüm ki nedecegimü bülmiyem." "Heyir ola? O nası bi dert? Hele söle bahah. Derdini sölemiyen derman bulamaz." Deyiy ki, "Ebile ebile işde. Memmed Ağanın gızına göz goymuşdum, yüz altun isdemiş ki vere. Heç yer demir, gök bakır. Hem nerden alım yüz altunu? Amma o olmıyandan da benim üçün dünyanın bi annamı yoh." Öbür oğlan bahıy hepsinin derdi aynı. Deyiler, "Elese eger bizim de paraya ehtiyacımız var. Gelin gidek gurbete." Gahıylar üçü de analarına söliyler, azuh ediyler. Torbalarını sırtlarına viriylar, gediyler gurbete para gazanmaya. Geliyler, geliyler... Bahıylar ki bi adam oturmuş postikin üsdüne, bişe ediy. Dağdan daşdan otlar, kökler toplıy toplıy, bi ocağın üsdündeki gocaman gazana goyıy, altını yahıy onnarı gaynadıy. Şişeleri oralara düzmüş, gendi ıhtıyar. " Nediysen baba? Goley gele." Deyiy ki, " Nedim oğul, ölüme ilaç yapıyam. Birinci oğlan deyiy, beni yanaan hızmetker alur musan?" Deyiy ki, "Zatan ben ıhtıyarladım. Bu senehetimi birine örgetmek isdiyem. Yüz altun versem burda durur musan?" Oğlanın canına minnet. "Tamam, dururam. " deyiy. Birinci oğlan orda durıy. İkinci oğlannan digeri gediyler, gediyler... Bi günlük yol gidiyler ki, bi dene adam, beyra bi yerde, sırtının üsdüne yatmış, boyna göge bahıy. Deyiler ki, " Nediysen?" Deyiy, "Ben yıldızlara bahıyam. Kimin yıldızı gayıy, kimin eceli dolıysa, onu tesbit ediyem. Ondan hebarim olıy." İkinci oğlan da iki yüz altuna onun yanında çırağ galıy. Öbür oğlan galıy tek başına. Gediy, gediy... Bir günlük yol da o gediy. Bahıy, orda bi adam, oturmuş postigin üsdüne, suyun başında kâğıda bi şey yazıy, yazıy, atıy. Yazıy atıy, suya selâm veriy. Deyiy, "Nediysen baba?" Deyiy, "Nedim, suya remil atıyam." Vadesi dolanları göriyem. Hasta olanları büliyem. Postigin üsdünde niye oturıysan?" Deyiy ki, "Bu postik sihirli. İstedügün zaman, gözünü yumarsan, açarsan, istedügün yere gidersen." Deyiy, "Beni yanına çırah dutar mısan?" Deyiy, "Ben de ıhtıyarladım zatan. Seneetimi devredecek birisini arıyam. Gel dur." O da üç yüz altuna onun yanında çırah durıy. Velhasılı, bunnar epey bi seneler galıylar burda. Üçüncü oğlanın ustası öliy gendine remil atıy

suya. Bi de sevdügü gız içün atıy. Bi de bahıy ki, son nefeslerini veriy. Ölüm döşeginde haste. Haman ordan postige biniy, "Beni öbür arhadaşımın yanına götür." deyiy. Bi de gözünü açıy ki, öbür arhadaşının yanında. Öbür arhadaşına deyiy ki, "Sevdügüm bi gız vardı kövde. Falına bahdım ölüm döşeginde. Hele bi de sen yıldızına bah, nasır?" Ele dedükleyin, "Vula! O gızı ben de seviydim. Yıldızına bahıy ki ne baha, çoh az ömrü galmış. Gahıylar, ikisi de deyiy ki, " O ki bi günlük ömrü galmış, biz bi ayluh yoldayuh. Daha getsek kavuşamazuh." Oğlan deyiy, "Gel postigimin üsdüne." Postigin üsdüne biniyler, haman gediyler öbür arhadaşlarının yanına. Deyiyler ki, falanca yerdeki gız ölüm döşeginde. Bir günden az ömrü galmış. Ölüme ilaçdan bi şüşe al ki gidek." Haman o da ordan bi şüşe ölüm ilacı alıy, postige biniy; geliyler padışahın gonağına. Geliyler ki bütün millet garaları geymiş, herkes yaslar dutıy. Padışahın gızı can veriy. Haman gonağa girmek isdiyler, cariyeler dutıy. " Getmeyin, padışah kimseyi gabul etmiy. Cani sıhıntılı. Gızı can veriy." Heç kimseyi saymıylar, gediyler gediyler ki işde can eyice gösgüne toplanmış. Ağlıyan, sızlıyan, baş ucunda Gur'ân ohuyan... Haman o ölüm ilacından gızın ağzına damla damla veriyler, gız yavaş yavaş cana geliy; eyleniy gahıy. Padışah deyiy ki, "Siz benim gızımı eylettiz. Dileyin dileğizi, verim muradızı." Onnar da hepsi birden, " Bizim dilegimiz, senin canıyın sağlığı. Ondan sorna da gızıynan evlenmek isdüyük." Padışah deyiy ki, "Yavrum ben nedim? Üçüzün de bu işde emegi var. Üçüz de istiysiz. Ben hangi birize verim? Eyisi mi, gıza söliyim de, bahım gız ne deyiy?" Ondan sorna, guş, millete deyiy, "Ey cemaat! Siz olsaz hangisine münasıp görerdiz o gızı?" Gine salonda bi gargaşa gopıy. O deyiy posdigçinin hakgı. O deyiy ölüme ilaç bulanın haggı, ö deyiy remilcinin haggı. Bağırıylar, çağırıylar... Gine gızın başı eyice şişiy. "Susun be susun! Usanduh işde. O posdikçinin hakgı. O getürmezseydi, öbürünün ne gadar ilacı olsa, gelip eydemezdi. Velhasılı bi dala bağlıy. Gine padışaha müjdeler gediy, "Padışahım müjde! Gine gızın gonuşdu." Padışah bahıy, gızı alacah bu oğlan. Gızı vermek isdemiy.Tanumadığu, bilmedügü oğlan. Bu sefer zora goşıy. Deyiy, "Bi şartım daha var yigit. Onu da yerine getürürsen getür. Yohsa yoh!" Deyiy ki, "Abu gapumuzun ögündeki dalsuz budahsuz bi direk var. Tasa südü goyacam. Başaa goyacahsan. O diregin başına dırmana dırmana çıhardup yendüreceksen. Heç tökmeyeceksen! Bu işi yaparsan eger, gızımı aldın getdin. Yohsa yoh!" Bütün millet gine toplanıy, gızın da isgemisini guruy, oturtdurıylar. Hakimler makimler geliy. Diregin dibine siyah bezler açıylar ki, süt tökülürse belli ola. Oğlan da bi direge yuharı bahıy, bi gızın yüzüne bahıy, bi de yerde guyunun ağzındaki gızı düşüniy. Deyiy, " Son çarem. Mecbur edecem. Gız bi fırsandını getüriy, parmağındaki yüzügü çıhardıy südün içine bırahıy. Gızın da göynü

oğlana düşdü ya, süd katılaşıy, yoğurt kimin olıy. Tasın içinden heç kimsenin haberi yoh. Oğlan bu tası başına goyıy, " Ya Allah, Bismillah! Sen baa yardım et." deyiy, direge yoharı dırmanıy. Dırmanıy, dırmanıy... Diregin tepesine çıhıy. Orda bi nefes alıy, etrafına bahıy ki ne baha! Guyunun başındaki gız hâlâ oturıy orda. " Eyvah!" deyiy, yüregi sızılıy. aşşağıya göz yaşları şıpır şıpır düşiy. Haman orda bekleyenler, "Tamam, süd töküldü, süt töküldü." deyiyler, üşüşiyler. "Haydi garer verildi, süd töküldü, gaybetti yarışı." Gız deyiy ki, "Olamaz. Getürün inceledin, bahın. Süd mü, beki başga bişe mi?" Dohtorlar geliy, inceliyler, deyiyler ki, "Padışahım, bu süd degül, gözyaşı." Neyse, emir veriyler, gine süd tepesinde, yavaş yavaş, sıyrıla sıyrıla aşşağı yeniy.Padışah deyiy ki, " O ğadar zor işleri altaltdın. Demek ki bu gız senin nasıbınmış. Haydi helâl olsun, veriyem." Neyse, bu gızı bu oğlana veriy. Bi bezirgân yükü, gırh deve cehiz veriy. Gızın düğününü ediyler, gızın develeriynen cehezini yükliyler. Telli duvahlı alıy gediy. Gediy gediy, amma oğlan bunu deve götüriy. Gızın heç haberı yoh. Dev bunu göriy, bi seviniy bi seviniy... "Tamam." oğlana deyiy. "Tamam. Sen gızı burda bırah get." Deve gelmeden, oğlan mecbur galıy, gıza açıhlıy. Müşevere ediyler. Deyiy ki, " Ben seni bi deve götüriyem. Bele bele oldu." deyiy, başından geçenneri annadıy. Gız da deyiy ki, "Heç gorhma. Bu işin bi çaresini buluruh." Gızı getüriy devin yanına. Cehiziynen, çümeniynen teslim ediy. Deve Allahaısmarladuh ediy, çıhıy guyunun yanındaki gızın yanına. Orda gızınan sarılıylar, büriniyler, görüşiyler... Gız deyiy ki, "Hadi burdan gidek." O da deyiy ki, "Hele dur bahah. Hemin işim bitmedi. Daha işim var. Acuh daha sabret. " Azucuh daha sabrediy. Devin uyuyacağı sahatları gızdan örgeniy. Uyuduhleyin yeniy gediy gızın yanına. Gonışıylar. "Nedek, biz bu işi nası edek?" Oğlan deyiy ki, "Devler uyuduğu zaman, cannarının bi yere sahlarlarmış. Sen onun canının yerini örgen, biz bunu öldürek. Yohsa başga türlü başa çımazuh." Neyse, oğlan gediy, dev uyanıy. Deyiy, "Hadi sennen evlenek." Gız deyiy, "Yoh!.. Baha üç ay müsade. Zatan geldim, senin oldum. Ben seni çoh seviyem. Üç ay müsade ver, misafirligim çıhsın. Yorgunam." Dev deyiy ki, "Pekâla. Senelerdür bekledim de üç ay mı beklemiyecem? Haydi ben gidiyem uyhuya yatım." Gız deyiy ki, "Sen uyhıya yatıysan amma, benim canım sıhılıy. Devler uyıyannan, cannarını bi yere goyıylarmış. Sen nere goyıysan? Söle, onunan oynıyım., gülüm." O da deyiy, "Bir ayıyı bağışlarsan sölerem." Gız da tamam, bağışlaram." deyi. Dev deyiy ki, "Ben uyıyandan, canımı süpürgeye veriyem." deyiy, uyhuya yatıy. Hor hor ötiy. Daha etini kessen haberi yoh. Gız gahıy süpürgeye boncuhlar, cıncıhlar tahıy, süsliy, beziy. Oğlan geliy, deyiy, "Ne dedi?" O da, "süpürgeye veriyem." dedi. Süpürgeyi süslüdem bezedim, heç can yoh." Deyiy ki, "O seni gandurmuş. Heç süpür-

gede can olur mu?" Neyse, yarındası gün oliy, dev uyanıy. Gız ağlıy, sızılıy, yüzünü asıy bi garış. "Sevgilim, niye ele ediysen? Hele gel bahım yanıma." Deyiy ki, "Sen beni gandurdun! Düneyin, süpürgeyi süsledim, bezedim. Ne can var, ne cere. Canım sıhılıy benim. Nereye goyıysan canı? Söle de onnan göynümü eyliyim birez." Deyiy, "Bi ayı daha bağışlarsan sölerem." Gız da "Tamam." deyiy, bi ayını daha bağışlıy. Dev, " Ben uyuduğum zaman canımı orta direge veriyem." Gine yatıy uyhuya. Gız gine orta diregi süsliy, beziy... Bahıy ki ondan da bi sonuç alamıy: Yarındası gün oliy, oğlan deyiy, "Bu seni yaldadıy. Günneriyi tüketiy. Sen ne et et, bunun çaresine bah." Dev uyanıy. Gızın yüzüğünde zehir varımış. Deve deyiy ki, "Saggın benim yanıma yahlaşma. Sen beni gandurıysan. Ben abu yüzükteki zehiri içer, canıma gıyaram. Sen uyuduğun zaman canını nere goyıysan? Onu baha söyliceksen. Sölemezsen abu zehiri içecem." Dev deyiy, "Eger on beş günüy bağışlarsan söylerem. Yohsa yoh!" Gız onbeş gününü daha bağışlıy, onbeş gün galıy. Deyiy ki, "Benim canım, uzah bi yerde, gurdun garnında sanduh var; içinde de bi çüt ördek var. Benim canım o ördeklerde. O gurdun gorhusundan kimse gapıdan dışarı çıhamıy." Gız da deyiy, " O gurdu vuramıylar mı? Öldürmiyler mi? Nası canıya inanıy da oriya veriysen?" Deyiy, "Onu heç bişe kesmez. Bizim ambarda bi guyu var. Guyunun dibinde de bi satır var. Eger o satırı çıhardur, deriynen gaplar, yayınan, ohunan atarsan eger, o vurulur. Yohsa vurulmaz." deyiy, uyhuya yatıy. O uyhuya geçiy, oğlan geliy. Gız olduğu kimin annadıy. Gahıylar ellerine bi çıra alıylar, gediy ambarda arıylar. Bahıylar ki assahdan da bi guyu. Oğlan beline ipi bağlıy, yeniy guyuya aşşağı. Yeniy yeniy... Elini ayağını sürdiy, orda sadırı bulıy. Gız ipi çekiy, oğlanı çıhardıy. Sadırı sırımınan hasacaman gaplıylar.Oğlan çıhıy dünya yüzüne. Öbür gıza deyiy ki, "Saggın umudıyı yetürme. Burda dur. Benim vazifem bitiy. Gediy babasının en has giden ata biniy. Bahıy vahıt azaldı. Gidecegi yol da bi aylıh yol. Oğlan atu çatlaturcasına, süriy süriy... On beş gün diyenden, varacağı yere varıy. Gızın da burada günü bitiy. Atını bağlıy, suvahları dolaşmaya başlıy. Bahıy ki suvahlarda kimse yoh. Bomboş. "Allah Allah! Bu memleketin adamları nere getmiş?" İçerden pencerelerden bağırıylar, " Sen herhalda buraların yabancısısan? Gel içeri. Şimdi gurt gelürse eger, seni de yer, bizi de yer." Oğlan deyiy ki, "Susun! Zatan ben o gurdu arıyam." Bi de bahıylar ki, gurdun ağzından ataş fışgıra fışgıra bu adamın üsdüne geliy. Haman oğlan sadırı goyıy yaya, oh kimin nası çekiy. Gurda bi dene vurıysa, gurt oriya yığılıy. Haman segürdiy, gediy gurdun karnını deşiy, bahıy assahdan bi sanduh. Sanduğu gırıy bahıy, bi çüt ördek. Gızın da günneri bitmiş. Dev uyanmış, daha ne gıza müsade veriy!.. "Evleneceyük." deyiy, gızın yahasına yapışıy. Oğlan haman burda ördegin bidenesinin gafasını gopardıy, dev

burda hasdalıy. Olıy burda cankeliş. Hırıl hırıl hırlamalara çıhıy. Neyse, oğlan daha öbür ördegi öldürmiy. Deyiy, " O zevgi de ben tadım." O kövün bütün milleti dışarılara çıhıylar. Bunun boynuna, gulağına sarılıylar. " Seni Allah mı yolladı? Sen buralara nerden geldin de bizi bu devin elinden gurtardın? Biz buna ne gurşun işletebilüyük, ne zehirinen öldürebiliyük, ne de gorhudan dışarı çıhabiliyük. Sen dile dilegiyi, verek muradıyı" Deyiy ki, "Gardaş benim dilegim sizin canızın sağlığı." atına biniy, süriy. Geliy geliy... On beş gün sorna guyudaki gızın yanına varıy. Geliy ki dev de eyice helâk olmuş. Haman öbür ördegin boynını da gopardıylar, dev orıya galas kimin seriliy. O guyunun dibindeki gırh deve yükü ceyizi, devin hazinelerini boşaldıy, yuharı çıhardıylar. Yuharı çıhıylar ki iki dene gız. Gızlara deyiy ki, "Bele bele. Sen bahtıma çıhdın. Senin üçün de dünya gadar eziyet, emek çekdim. Siz gendi arazda bi garar verin bahım. Ben nedecegimi bilürem. Ben ikizden de vazgeçmiyem." Gızlar da deyiyler ki, "Bir yigide iki garı çoh mu? Biz ikimiz de bacı kimin geçünürük. Sen de ikimizi birden al." Oğlan gediy, gırh gün gırh gece davul dügün ediy, saraylar köşkler yapdurıy... Gızların ikisiynen evleniy, yeyiy içiy muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

21. SÜNNET OLAN KIZ

Bir varımış, bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde bi dene padişah varımış. Padişah da evlemiş. Üç dene gızı olmuş. Derken heç oğul evlatı yoh! Bi daha evlenmiş gine oğlu olmamış. O zamanlar demek ki padişahın oğlu olmaduhleyin, ilerde tacını tahtını bırahacak kimse olmıymış. Mecbur oğlu olacah ki, gelecekde o padişah ola. Gahmış bi daha evlenmiş. Bu garıyınan da bi mukavele yapmış. Demiş ki, "Oğlan doğuracağa ahlın kesiyse, bennen evlen, yohsa yoh." Garı da fakirimiş, yapacah başga bir şeyi de yoğumuş. Demiş ki, "Tamam, evlenürem. Saha oğlan da doğururam." Garı gelmiş amma içerisine de bi gorhu düşmüş. "Ben bele dedim amma, ya benim oğlum olmazsa! Bu adam benim başımı vurdurursa, ben nedecem?" Diye gorhusunu da çekiymiş. Gel zaman, get zaman garı hamile olmuş. Yanındaki, saraydaki cariyelere para vermiş. Vahtında demiş ki, "Eger gızım olursa, olmıya ki padişaha söliyesiz. Gız bile olsa, gedin oğlan oldu deyin. " "Tamam." deyiyler. Onlar da söz veriyler. Garının ayı günü tamam olıy, arğısı dutıy; cariyeler geliyler, ebeler geliyler... Padişah dört gözünen bekliy. Derken bi de doğıy ki gız!.. Heç büldirmiyler padişaha. Haman padişaha müjdeler gediy. "Padişahım, oğlun oldu, padişahım oğlun oldu!.." Bütün memleket, herkes sevinçlere boğılıy. Padişah gırh gün gırh gece eğlenceler ilân ediy; davullar çalınıy, zurnalar çalınıy. Hamamlar bütün bedaha, eğlence yerleri bütün bedaha, logantalar, yemekler bedaha. Telallar bağırıy, "Gelin padişahın oğlu oldu. Gelin yeyin için." diye. Aman Allah, padişah bülmiy hanım sultana neler ala götüre. Som sırmalardan elbiseler mi desen!.. Aman Ya Rabbi!.. Yeniden garıya garyolalar bezeniy; değeri bir iken ikiye üçe çıhıy. Oğlan üç aylık olıy, beş aylık olıy.. Padişah can atıy ki gide oğlanı göre diye. Sahlıylar bundan. Görmek istiy, dadısı deyiy ki, "Aman padişahım yazuh." deyiy. Gırhlıyken görersen uğursuzluh olur. Gırhı çıhsın da ondan sorna gör." adamı aldadıylar, avudıylar. Padişah bekliy, bekliy gırhı çıhıy. Dadıya deyiy ki, "Göremez miyem ben bu oğlanı bi keren? Bu gader sabursuzluğundan bekliyem." "Amaan şevketli padişahım, üç aylık olmaduhdan sorna görersen eger oğlan çocuğu saruluh olıymış. Saggın üç ayılık olmadan görme." işde her defalarında bir mahana uydurıy. Çocuh birez böyiy, üç dört yaşına geliy. Gine padişah , "Bi keren görüm abu çocuğu. Bi keren banyoya sohah yıhandurah görüm. "Aman padişahım, bu sefer de çocuh böyüdü, çocuh utanır senden. Yüz alur şımarır." Her defasında bi şey uydurıylar. Velhasılı, oğlan giriy beş altı yaşına. Padişah geliy garısına deyiy ki, "Hanım herkesin çocuğunu biz getüriy sünnet ettürüyük. Bizim oğlanın sünnetlik vahdı gelmedi mi? Heç degül bi mürüvetini

görek; sünnet ettürek. " Garı deyiy ki, Aman padişahım, gırh yılda bi oğlan çocuğu. Elleme birez bünyesi de zayıf. Büyüsün, serpilsin..." Bele ona da bi mahana uyduruy, geçüşdüriyler. Derken çocuk geliy onbeş on altı yaşlarına giriy. Erkek elbisesi geyiniy. Geyiy amma, gız artuh. Saçı başı uzun, gız olmaya başlıy. Padişah deyiy ki, "Artuh bundan sorna itiraz istemiyük; oğlan geldi on beş on altı yaşına. Günahında galıyuh, bu çocuğu sünnet eddüreceyük. Emir veriyem olacah, olacah!.." Garı da daha heç bi şe demiy. İtiraz edecek bişe bulamıy. Gahıylar tellal bağırdurıylar. Fakir fıggarenin çocuğu gelsin ki, Hasbahçada Perşenbe günü Şahzedenin sünned dügünü var, onnar da sünned olsunlar. Herkes toplanıy geliy. Garyolalar bezeniy, çalgular , çengiler, soytarılar dutulıy; her şeyler olıy. Eğlenceler, yemekler içmekler, en ögde padişah, geliy garıya deyiy ki, "En ögde bizim çocuğu kesdürek. Dünya muradını alah, mürüvetini görek." Garı deyiy ki, "Şevketli Padişahım! En ögde bizimkini kestürdükleyin fakirlerin çoh gücüne gider. Derler ki, "O padişah oğlu, biz fakirük diye bizi geri goydu!" ögde onnardan başlıyah." Adamda deyiy, "Haggaten de dorğu söliysen. Belki de ele de düşünebülürler." Dışarda uşahlar kesilmeye başlıy. Bu gızınan anasını bi gorhu alıy. Birbirine sarılıy, ağlıylar. O deyiy, "Anne oy, nedeceyük?" O deyiy, "Yavrum, nedecük? işi avudduh son demine geldi. Bi de baban duyarsa ki sen gızsan, onu avudmuşuh. Artuh bizi bi kesecegi yerde, üç kere keser." Gız deyiy ki, "Anne biz bele ağlamayından bi çözüm yolu bulamıyacayuh. Getür bi heybe altun doldur, beni ata bindür, abu sarayın arha gapısından ben çıhım geçim gedim. Sornadan artuh ne olursa olsun, işi oluruna bırahah." Garı da bahıy ki başga çare yoh. Gahıy haman o güvenilür seyislerine bi dene at hazırlatduruy. Bi heybe de altun dolduruy, gız zatan erkek elbisesi geyinmiş; Gızı bindüriy ata sarayın arha gapısından çıhardıy; helallaşıylar, sarılıylar, goyıy gediy. Gız epeyi ordan arayı aşduhdan sorna garı bu tarafdan ayrı haman yaygarıyı gopardıy. "Oy gördün mü, oğlan yoh. Gördün mü, oğlan yoh!.. Gayaboldu... Oğlan yoh, gördün mü oğlan yoh, gayboldu; oğlan n'oldu?" Padişaha haberler gediy, padişah geliy iş birbirine garışıy. "Yavu hanım n'oldu bu oğlan?" Deyiy ki, 'N'ola ben saha demedim mi ki bu oğlan sünnedden gorhıy. Yoh gayboldu. Nere geddi?" Her taraflara bahıylar arıylar, yoh oğlu yoh! Orada çocuhlar da üzüliy. Dügün de mahvolıy. Neyse bunnar o üzüntünün içerisinde gala galsın, bu gız da gediy, ata binmeyi daha evvelden örgenmiş. Gediy gediy, ülkesinden dışarı çıhıy başga bi ülkeye gediy. O zamana gadar da aradan haftalar günler geçiy. Başga bi ülkeye gediy bahıy ki güzel bi bahça görüniy. Ehdişamlı, görkemli, pırıl pırıl gonahlar... O bahçanın yanında yöresinde dolaşıyken, ihtıyar bi bahçıvan göriy. Bahıy ki, çiçeklerinen urğaşıy. Selamlaşıylar. Deyiy ki, "Dede beni yanında misafir ediy miysen?" Deyiy ki,

"Edecem. Tanrı misafiri degül müsen?" Dedenin gulübesi varımış bahçanın bi tarafında. Orada yatıy gahıymış, çiçeklerinen urğaşıymış. Ora da bi padişahın gonağıymış. Padişah ölmüş, yerine oğlu geçmiş. Oğlu da genç, hemin gafasında gavah yelleri esen biriymiş. Zevkine, sefasına düşgün, içkili, humarlı bi adammış. Neyse, dede bu oğlanı misafir ediy. Ahşam oturıyler bi lohma ekmek yeyiyler. Oturup sohbet ediyler. Deyiy ki, "Yavrum, sen gençsen, sen nerelisen? Nerden geliysen, nere gidiysen?" Deyiy ki, "Dede, ben saha sırrımı söliyim. Seni eyi, güvenülür bi adam gördüm. Sen baha bi ahıl örget, bi yol göster." "Ne?" deyiy. O da, "Durum bundan bundan ibaret. Ben de başımı aldım gaçtım. Ben gızam. Falanca memleketinin padişahının gızıyam. Babam beni oğlan büliydi. Eger gız olduğumu bülseydi, annemi cellat edecekti. Onun içün ben de gaçtım. Gel, ben senin gızın olum, sen benim babam ol. Aburda senin yanında yaşıyım. Sen göynüyi eylendürmek içün çalış. Ben senin parayı, yiyecegiyi ihtiyacıyı, her şeyiyi temin ederem." Dede deyiy ki, "Yavrum eyi söliysen, has söliysen amma, ben seni burda imkânsuz barınduramam." Deyiy, "Benim saha ne zararım olacahki? Senin yemegiyi büşürücem, gulubeyi süpürürem. A burda yeter ki barınım senin yanında." Deyiy ki, "Yavrum ben onun içün sölemiyem. Sen baha yük olmazsan amma, insanlığınan bi alakası yoh. Her türlü kötü huysuzluhlar onda. Yani gulağına değse beni parça parça eder. Amma sen benim gızımsan, ben de senin babanam diye ben saha söliyim, baba nasihatı veriyem. O ğadar huysuz ki, ahlına ne düşiyse eger onu yapıy. Gözü gördüğü, gözüne ilüştürdüğü gızı getüriy bi hafta-on gün getüriy içeri atıy, ondan sorna atıy gapıya. Beki yüzlerce gızın ganına girdi." "Senin neyen gerek, ben onun gözüne görünmem. Ben yeter ki aburda durum." Deyiy ki, "Artuh nabalı senin boynaan. Görünürsen, görünmezsen ben bunu saha söliyim." der. Gız da deyiy ki, "Pekalâ, çoh tedbürlü almaya çalışıy. Heç pencereyi açmıy, gapıdan dışarı çıhmıy. Bir gün bele oturmuş pencerenin dibinde nahış işliymiş. İnenin ucu batmış eline. Perdeyi birez aralamış ki ganıyan yeri göre diye. O araladuğu yerden padişahın oğlu da pencereden sezmiş; bahmış ki evde birisi var. Dedeyi çağırıy yanına, "Gel buraya bahçıvan. Sizde kim var?" Deyiy ki, "Şevketli padişahım, heç kimse yohtur bizde." "Yalan söleme!.. Bah büliysen benim ne yapacağımı. Boynıyı keserem. Kim varsa eger get al gel burıya." "Yavu bi dene gızım var. Getürdüm yemegimi memegimi büşüriy." "Tamam, daha bir iki etmek yoh. Gedip gızıyı alıp geleceksen burıya." Dede geliy eve, "Yavrum, ben saha demedim mi ki o vicdansuz, ahlâksuz bi adam. Şimdi gel. Ya öleceksen, ya gideceksen."Gız da deyiy ki, "Hele üzülme bahah gedim, belki de gonuşuruh, anlaşuruh. Belki de ikna edecem, belki de sanulduğu kimin kötü bir adam degüldür. O ki sesliy, çaresi yoh gedim daha." Neyse, gızı alıy

gonağa gapıyı gapadıy. Gızı bi hafta on gün heç dışarı çıhartmıy.Ondan sorna başlıy gıza türlü hakaretler etmeye; dışarı atmaya. Gız deyiy ki, "Etme eleme, çoh pişman olursan ben dışarı attuğa. Ben de bi padişah gızıyam. Başımdan türlü hallar geçdi, buralara düşdüm. Yohsa ben buralara gelecek, düşecek gız degüldüm. Pişman olursan. O ki benim adımı kötüye çıharttın, gel nikâhaa al. Gine göyniyi başgasıyınan eyliysen eyle." Padişahın da bi dene anası, bi dene de bacısı varımış. Anası da hesleniy. "Hadi sürtük, ortalıhlarda dolandın dolandın, oğlanın üsdüne düşmeye çalışıysan." O da oğlundan arı olıy. Gız da deyiy ki, padişahın bacısı, "Anne niye ele deyiysen? Bunun yüzünden, gözünden, davranışından, gonuşuğundan, terbiyesinden belli ki soylu bi gız. Buna kötülük etmeyin. Bele hayat geçmez; eninde sonunda birisiynen evleneceksen. Bu gızı benim gözüm çoh duttu. Asil bi çocuğa benziy. Sen bunnan evlen." Gız heç birinin sözünü dinnemiy, dutıy bunun golundan sürüde sürüde çıhardıy, yüzüne tüküriy. "Tu !..Bu, bu utanmaz, rezil gıza bahın... Geldi elime ayağıma düştü, ille senin yana gelim diye yalvardı yahardı geldi. Pis süprüntü! Herkeş bunun yüzüne tükürsün." Ordaki o uşahlar, hizmetçılar tükürüyler yüzüne. Dutıy golundan atıy dışarı. "Hadi! Geldügün yere." Gızı ele yerden yerden yere çalıy. Gız daha neye urğaduğunu bülmiy. Geliy dedenin gulubesine, ağlıy, ağlıy, ağlıy... Dedesi deyiy ki, "Yavrum, nedek oldu bi iş. Daha canıyı o ğadar sıhma. Bu senin gibi gaş dene gızın başına bu iş geldi." Bu gız gahıy bi mektup yazıy anasına. Deyiy ki, "Beni anam, benim iki gözüm. O ğadar sıhıntıdayam ki, bi heybe altun gönder." Anası da eyice umudu kesiy. Geddi gideli heç bi haber alamıy. O haberi alduhleyin, "Oy!.. Tek yavrumun canı sağ olsun da altun mu istiy, inci mi istiy, ne istiyse istesin." Gahıy velhasılı, gızına bi heybe altunu yollıy. Gız bu padişahın gonağının garşusunda bi gonah yapdurıy, bi gonah yapdurıy; bi kapısı altundan, bi kapısı gümüşden. Görenlerin gözleri gamaşıy, pırıl pırıl yanıy, ele bi gonah!.. İçine de gırh dane cariye dutıy. Bahçıvan dedeyi tertemiz geyündür, guşandurıy, geçüriy, oturdduruy. O gonah yapılduhleyin padişahın oğlu, "Vula, demek bu assahdan da bi padişah gızıymış." Bu sefer başlıy pişmanlık duymaya. Gızınan arayı düzmeye çalışıy ki, yeniden evlene. Gendini affeddürmeye çalışıy. bir gün anasına deyiy ki, "Gahıp dühür gideceksiz. Get isde Allah'ın emriynen. De ki, oğlumuz çoh pişman olmuş, özür diliy. Seni isdiy." Dede de gıza deyiy ki, "Padişahın anası saha dühür gelecek, haberin olsun." Gafese de bi çüt guş goyıy; ganarya guşu. Deyiy ki, "Bunu da hediye götür." Bu gız cariyelere deyiy ki, gızın oturduğu yere gırh basamah merdüvanınan çıhılıymış, "Garı arabadan yenecek, benim yanıma çıhana gader, gırh merdüvanda gırh dene çimdük basacahsız. Neyse geliy garı, arabadan yeniy, cariyeler haman goşiy garşılıylar. Arabadan yener yenmez her bi

cariye bi tarafan çimdük atıylar. Garı utanduğundan daha çıtını da çıhardamıy. Gendini bi halından odaya atıy. Gız da sanki heç haberi yohmuş kimin olıy. "Rahatsuz musan, niye telaşlısın?" Deyiy, "Yoh gızım, sağolasan bi şeyim yoh." Guşları veriy, "Abu guşları saha hediye getürdüm oğlum yolladı." "Sağolun, cariyeye deyiy ki , "Al götür bunnarı tuvalete goy. padişah hediye yollamış, götür de orda galsınlar." Yanı bi şeye benzetmiy hediyeyi. "Garı beş dagga oturıy, daha çimdüklerin acısından bişe de diyemiy. Ne dühürlük meselesi açıy, ne bi şe deyiy. Müsade isdiy gahıy ki gide, gidene gader her birisi bi tarafdan çimdük atıy. Garının cendegini arabaya atıylarlar. Gediy, oğlan da orda bekliy ki, baha ne haber getüriy. Haman araba padişahın gonağına gelür gelmez padişah goşıy geliy. "Anne ne dedi gız, ne dedi?" Deyiy ki, "Olmaz ola senin kimin evladı. Başıyı, ömrüyi yiyeydi evlendügünde, evleneceginde! Halıma bah, canım çıhıy. Sus bi daha bu konuları söleme. Seni evladlıhdan red ederem. Senin kimin evlad olmaz olsun!..." Oğlan bi de anasına bahıy ki, az galıy öle. Sarayın dohtorunu getüriyler tedavi ettüriyler. Aradan geçiy bi on onbeş gün. Padişah gine duramıy. Bu sefer de bacısına deyiy ki, "Hele bögünde sen gah ged. Bi ağzını ara. Bah nediy?" Gız deyiy ki, "Ben gedmem. Ne yüzünen gedim ben? Saha gırh keren dedim ki, ağabek atma bunu dışarı. Bu kötü bi gıza benzemiy. Aşimdi türlü hakaretleri ettik, dışarı ettük. Hem de gedüp ne diyeceyük? Benim yüzüm dutmaz. Gedisen ged sen söle." O da çoh rica ediy, bi tek gardaşıymış, gıramıy. "Eger gedmezsen, beni daha öldü bül." Gız da gahıy, hatırını gıramıy gediy. Dede geliy gıza deyiy ki, "Bu sefer de bacısı gelecek haberin olsun." Bacısı orda birez eyi davranmış deyin. Gız hizmetçilerine deyiy ki, "Bacısı gelecekmiş. Ona da her biriz her tarafdan hızmet ederek çıhardın yoharı." Velhasılı, gız geliy hizmetçiler goluna giriyler, eteklerini toplıylar alıy çıhıylar yoharı. İkramda bulunuylar, meyveler getüriyler, çaylar şerbetler... Derken gız başlıy konuyu aşmaya. Deyiy ki, "Mesele bundan bundan ibaret. Gardaşım sennen evlenmek istiy. Allah'ın emriyinen." Deyiy ki, "Bu lafı bi daha galdur yendur, etme. Evlilik söz konusu degül. Hele senin gardaşınan imkânsuz. Ben ele bi ahlâksuz adamdan imkân yoh evlenmem." "Evlenmiysen, annem geldi, ben geldim. Gomşu olah; garşı garşıya gonağımız var. Biz size geldük. Bi kerenden sen bize buyur gel. Gezmek içün evvelmesen de dost olah birbirimize." Gız da güliy, mahsusdan güliy, deyiy ki, "O benim size gelmem içün epeyi bişeler lazım." Deyiy ki, "Ne gibi bişe lazım ki gelesen?" Deyiy, "Sizinen bizim gonağın arasına deniz yapturursuz. İçinde ördekler, gayıhlar üzerse belki gayığa biner size gezmeye gelürem. Yohsa ben size gelmem." Gız gahıy eve geliy, haman gardaşı garşılıy. Deyiy ki, "Ağabek, ebile ebile dedi." "Sahiden ele olsa gelecek mi?" Deyiy, "Bülmiyem. Bele dedi." Haman oğlan

gahıy millete alarım veriy. Çabuh burda bi deniz yapılacak!" İşde demek böyük bi gölet olacah, içinde gayıhlar üzecek gader. Haman gazmaları alan geliy, çalışıylar, çalışıylar... Orda gosgoca iki üç ayın içinde bi göl yapıylar. Yanlarında güllük, gülistanlıh. İçinde geyikler, gölünde ördekler, gazlar derken; boyalı boyalı gayıhlar. Bu sefer gine dedeyinen haber yollıylar. Deyiyler ki, "Geleceyük ki misafir götürek. Dedükleri yerine geldi." Gız da artuh sözüne boğılıy, deyiy ki, "Pekâla, gidecem." Sandalı süsliyler, beziyler, geliy ki gızı ala. Gız da güzelce geyiniy tertemiz. Sandala biniy, padişahın evine misafirlige gidiyken gölün yarısına geliy bi de bahıy ki beg oğlu pencereden bahıy, onu gözliy. Onu görer görmez ele sinirleniy, bozılıy... Haman gayıhcıya bağırıy, "amaan!.. Çek öbür tarafa. Kenardan götürdün, gülün tikenleri hep elimi cızdı; mahvoldum ben. Artuh bu yarayınan gezmeye gidemem." Gayıhçı da neye rasladuğunu bülmiy. Dönderiy haman geri geliy; hizmetçiler goşışıylar, "Aman hanımefendi n'oldu?" Bi tiken elini cızdı diye her biri hanımı alıy yoharı çıhıylar. Sandalcı boş boşuna geri döniy. Padişah ordan bi gıza "Niye bele oldu? Neden geri döndü?" Deyiy ki, "Padişahım, gölün de çoh kenarından gelmüydük amma, ben farhında degülem; hanımefendinin barmağını gülün tikeni çızmış, onun içün gelemedi." Haman boynunu vurduruy sandalcının. "Sen neden kenardan geldin ki, hanımın elini gülün tikeni çıza!" Tekrar gine bacısı geliy geçmiş olsun diye. Gine orada da gıza deyiy ki, "Sen bunları mazeret gösteriysen amma, n'olur bi keren bizim eve gel." Gız da deyiy, "Yoh bu bile bişeydi, ben gelmek istemiyem."Neyse aradan epeyi bi zaman geçiy, padişah deyiy ki gendi adamlarına, "Ben bi fikir düşündüm. Mahsusdan hasde olum. Ölmüş kimin yapım. Herkese deyin ki padişah öldü. Beni tabuda goyun, götürün avu gızın havlusuna. Gıza da deyin ki, "İşde padişah öldü. Ölmeden evvel dedi ki, ölürsem beni bi keren de olsa sevdügümün havlusuna götürün goyun dedi." deyin. Buriya da gelmiyse eger bi keren tabudumun başına, yanıma gelürse eger, elinden dutar alur gaçaram veyahutta ikna ederem. Dede eşidiy, geliy gıza deyiy ki, "Bele bele bi plân hazırlıyacahlar saha, haberin olsun." Gız da o adamınan evlenmek isdiy amma, onun ona eddügü kötülükleri ona ödetmek istiy. yohsa deyiy, "Adım onan çıhdı." Velhasılı bir gün bütün pencere siyah perdeler çekiliy, millete haber veriyler padişah öldü diye. Dohtorlar geliy gidiy, herkeş toplanıy. Tabutu getürüyler; padişah da süsleniy, bezeniy, damadlıh elbiselerini geyiniy tabutun içine yatıy. Tabutu getüriyler, gölden tarafa geçüriyler. Gıza deyiyler "Eger müsade edersen gardaşımın vasiyeti var. Dedi ki, "Bir keren taputumun başına gelsin.", getüreceyük görmek son bir arzusunu, bu halda yerine getürmek istesen bizi gırmazsan." Gız da cariyelere deyiy ki, "Tamam. Beklesünler gelürem taputunun başına. Gız da gahıy gelinlik elbiseleri geyiniy, süsleniy,

bezeniy gelin kimin telli duvahlı olıy. Cariyeler de gollarına giriyler, tıkır tıkır geliy. Bütün millet gelmişler cenaze merasimine. Gız tabutun kapağını açıy, deyiy ki "Ey millet, şu benim derdimden saralıp solupda türlü türlü oyunlara, dalgalara başvuran padişahın yüzüne ve Allah'ın seven herkeş tükürsün, beni bele sürüm sürüm sürün-dürüp de bu hallara düşürden ahlâksız pis adamın yüzüne herkeş tükürsün. Şimdi de öldüm diye numara yapıy burıya geliy, elinden dutıy galdurıy çıhardıy. Adam da ar-tuh gahıy ayağı, herkeş tükürsün bunun yüzüne." Millet tükürüm mükürüm derken, o gızın golından dutıy, alıy çıhıy gızın gonağına. Ondan sorna gonışıylar, annaşıylar, evlenmeye garar veriyler. Gırh gün gırh gece davul dügün ediyler; evleniyler, yeyip içip muradlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

22. AHMET BEY

Varımış yoğumuş bi dene fıggare anayınan oğul varımış. Ana ip egürür oğlu da satarmış. Oğlanın anası gine bi gün ip egirmiş, oğlan da satmıya götürmüş. Yolda gidiyken bahıy ki uşahlar bi yılan öldüriyler. "Yavu öldürmeyin, günah. Yazuh degülmü?" demiş. "Avu elindeki ipliği bize ver verürsen eger öldürmezük." ip de bi kelep ipimiş. İpi onnara vermiş, yılanı gurtarmış. Yılan demişki, "Sen ipligi verdin canımı gurtardın; ben de saha bi eyilik edecegem. Benim adım Ehmet Beg." Oğlan demiş ki, "Ben bişe isdemiyem." Yılan demiş ki, "O zaman ben evlenmek isdiyem. Beni ever." Yılan dılısımlıymış. Her dona giriymiş. Bu gılığa girmesi içün evlenmesi lazımmış. Dutıy bu yılanı evlendüriyler. Yılan başlıy her işi yapmıya. Dutıy gendini gurtaran oğlana altun veriy. Yılan gecę yatıyken havını çıhardıy, bi yahuşuhlu deliganlı olıymış. Garısına deyiy ki, "Saggın bu sırrımı kimsiye söleme. Bi de benim havıma muhat ol. Kimse yahmasın, kimse almasın. Benim havımı yaharsan demür çaruh geysen, demür deynek eleen alsan beni bi daha bulamazsan." Gızın bacıları varımış. Onnar da bunnara misafir gelmişler. Bahmışlar bülmedikleri bişe. " Abu aburda ne duıy?" demiş, sobıya atmışlar. Ehmet Begin dılısımı bozulmuş. Olmuş gine yılan. Demiş ki, "Garı ben gidiyem. Beni daha bulamazsan." Ehmed Beg gidiy anasının babasının yanına. Bunun anası babası devimiş. Onnar da dılısımlıymış. Ehmed Beg gidiy, gız gediy. Ehmed Beg garısını göriy. Deyiy ki, "Garı neye geldin? Bunnar seni yerler." "Yerlerse yesinler. Ehmed Beg, başına vuıy, gıçına vuıy; gızı ediy bi saggovul, götüriy ahura dayıy. Anasıgil ahura giriyler ki, adam gohıy ordan. "Burdan adam gohıy. Ehmed Beg senin işin bu." "Yoh ana yoh." deyiy. Gızın başına vuıy, gıçına vuıy, ediy bi alma; cebine goyıy. "Ehmed Beg, senin ağzın gohıy." Hasılı deyiy ki, "Eger yemezsiz, ben onu çıhardacam. Yersiz eger çıhartmam. Gendi gendimi öldürecem." babası deyiy ki, "Ehmed Beg, eger yersem ayıp yerlerimden çengellere çahılım." Yeminleri de oyumuş. Anası, "Eger ben yersem memelerimden çengellere çalınım." Ehmed Beg gızı çıhardıy. Başına gıçına vuıy, ediy bi gelin. Deyiy, "Ahan benim nişannım." Bir zaman arası geçiy. Deyiy, "Seni everek Ehmed." Everin baba. Zatan ben de evlenmek isdiyem." Ehmed Beg'in esgi dılısımını gazanmah için yeniden evlenmesi lazımmış. "Bunu isdemiyem ben." bacısının gızı varımış. Bacısının gızını buna alıylar. Bir gün deyiy ki gaynanası, "Get tiv topla getür ki Ehmed Beg'e yatah doldurah." Gız ağlıy sızılıy. Tivi nerden toplıya. "Ehmed Beg baha bele dediler. "Al bu yüzügü barmağa tah. Başın dara gelenden baha her vahıt söle, ge." deyiy. "Ben aburıya yatım. Dizlere vurarah ağla. De ki, Ehmed Beg öldü, Ehmed Beg öl-

dü!.." Bahıy ki gökden bulut kimin bu guş yeniy yeniy üsdüne gonacağı vahıt, "Ehmed Beg ölmedi, diri." Ehmed Beg dorğulıy, guş tivini tökiy şır şır.. Tivini töke töke gediy gözden gaybolıy. Çuvallara basıy, o guşun tivini alıy gediy. "Ahan getürdüm." deyiy. Anası, "Ehmed Beg öle, Ehmed Beg işidür bu." deyiy. "Gız get, gız evinde çalgu vardur. Saz, def getür ki dügün edek." Gız yüzügü yalıy, Ehmed Beg garşısına çıhıy. Deyiy ki, "Ebile ebile dediler." "Ooo!.. Seni ölüm yoluna yollıylar. Bu yüzzügü götür. Ögee bi dadaşlı tarla iras gelür. De ki amaan bu nası has tarla; güllü sümbüllü tarla. Ordan geçersen. Gidersen gidersen bir dede. İneyi sögüde sohmuş, daha bulamıy. De ki aman bu nası has deliganlı. Aburda da bi ine var. Acap bu ine onun mu? de ineyi eline ver. Bi ganlı su vardur. Şar şar ahar. Amaan bu nası has duru su. İşim ecele olmasa bi goçam işşem bundan. O da yol verür geçersen. Gidersen bi yerde at, bi yerde it... atın ögünde et, itin ögünde de ot... Otu al ata ver; eti de al, ite ver. Oradan da geçersen. Yüzügü siniye goy. Anamgil dişlerini bilevlemeye gelürler. Yemegi saggın yeme. Ordan sazı al, gaç. Yüzzügü goy siniye." Gız Ehmed Begin dedüklerini aynen yapıy. Sazı alıy gaçıy. Gıza deyiyler, "Yemegi yedin mi?" "Helvayı yedim, börek galdı. Böregi yedim dolma galdı." ara yerden geçiy bi zaman. "Sen onnarı yedin, dur ki biz de seni yiyek." Gidiyler ki ne gız var, ne de çalgular var. Heç kimse yoh. At dut, it dut." Deyiy, "Niye baha eti verdiz. At eti yer mi? Baha otu verdiz. Bu baha otu verdi. İte de eti verdi." Ne at dutıy, ne it dutıy. "Dadaşlı tarla dut." "Niye dutıyam. O baha dedi ki bu nası güllü, sümbüllü tarla." "Goca herif dut! Goca herif dut." "Niye dutıyam! Siz goca herif goca herif deyiysiz; o baha deliganlı dedi. İneyi de çıharttı, elime verdi." "Ganlı su dut, ganlı su dut!" "Niye? O baha dedi ki bu nası has duru su. İşim ecele olmasa da bi goçam içsem. Siz baha yerli ganlı su deyiysiz." Heç biri dutmıy. Sazı alıy gediy. Deyiy, "Getürdüm ahan. "Anasıgil deyiy, "Ehmed Beg... Ehmed Beg'in işidür." Everiyler. Dügün olıy. Getürdügü garının barmahlarına mum tikiyler. O yanacah ki onnar da gelin gövü olalar. Ehmed Beg gahıy on dene mumu yeni gelen gelinin barmağına tikiy. Garıyı alıy gaçıy; gediy. Nikâh kesildükleyin dılısım yerine geliy. Geliy geliy... Sabahdan gahıylar ki ne Ehmed var, ne de garı var. Gız da orda yanmış yenmiş. Segürdiy peşine. Ehmed Beg bahıy ki geliyler. Başına vurıy, kıçına vurıy; ediy bi bel. Eline alıy, başlıy bostan tarlalarını suvarmaya. "Bostancı, aburdan bi adamından bi garı geçti mi?" "Biz görmedük." deyiyler. Halbu ki gendiler. Segürdiyler, segürdiyler... Gediyler ki bi herif gül toplıy. "Gül toplayan dayı, burdan bi herfinden bi garı geşdi mi?" "Görmedük." Halbusa ki gendiler. Ordan da gurtulıy; alıy memleketine geliyler. Yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

23. BOMBA ÜZÜMÜ

Varımış yoğumuş, evvel zaman içinde, halbur saman içinde, küççük şeherlerin birinde, halı vahdı yerinde, has bi tüccar varımış. Bu tüccarın üç dene gızı varımış. Şeherde okul açılmış, tikiş kursu, nahış kursu. Hep gızlar gediymiş, tüccarın gızları-da gediymiş gursa. Bu tüccar da gedip böyük şeherlerden , İstanbul gibi şeherlerden mal getüriymiş, getüriy gendi şeherinde satıymış. Bu küççük gızıda o ğadar güzelimiş, huyu suyu çoh hasımış. Uysal, has bi gızımış. Neyse, bunnar okula devam ederken, babası da garer gılmış, demiş ki, "Bi hafda sorna, bazar günü burdan çıhım da gedim İstanbul'dan mal getürüm gine." Bazar olmuş, gızlarını seslemiş, "Hele gelin bahım, gızlarım. Gediyem İstanbul'a. Size ne getürüm? Bi istegiz var mı?" Böyük gız demiş ki, "Baba, baha çoh güzel bi kürk getür." Ortancalı gız da demiş ki, "Ben de çoh güzel bi altun gerdanlıh istiyem." Küççük gız da düşünmüş düşünmüş, demiş ki, "Hele dur bahım, gedim öretmenime danışım, ne deyiyse eger onu getür." Geliy öretmenine sorıy, deyiy, "Hocam, babam İstanbul'a gediy. Saha ne getürüm deyiy. Acab ne getürsün baha?" Deyiy ki, "Saha da bomba üzümü getürsün." Gız da birez şaşıy. Deyiy ki, "Sen bülürsen amma, ben üzümü nedim? İşime yarıyacah bişe olsun." Deyiy ki, "Sen neye galmuş, sen babaan de ki.Bomba Üzümü getür. Eger unudur da getürmezsen gemin yerimiye de o saha getürür." "Hanımı da başga bişeler ısmarlıy, gomşular sipariş veriyler. Neyse, herif çıhıy gediy İstanbul'a. Gediy orda bir ay gader galıy, alacahlarını alıy, vereceklerini veriy. Hanımın dedüklerini alıy, öbür gızların dedüklerini alıy, Bomba Üzümünü de unudıy. Neyse, geliy gemiye biniy, bu tarafa geçeceke ki trene bine de gele. Gemi yerimiy. Ediyler ediyler gemi yerimiy. Usdalar geliy, başga gemilerden halatlar atıylar gemi yerimiy. Gemi yerimedükleyin bu herifin ahlına geliy. "Gız baha bele bele demişdi.Yohsa bundan mı yerimiy?" diye ahlı başına geliy. Yeniy aşşağı gemiden gediy, şeherden dışarı çıhıy. Düşüniy, "Vula bu işin içinde bi iş var! bu ne olacah?" diye geliy çeperin dibine oturıy, elini yüzüne garşı veriy. Amma eyice yorılıy . Orıya oturur oturmaz, "Ooff!.." deyiy, oturıy orıya gahırlanıy. "Ooff!" dedükleyin garşısına bi arap tikiliy! "Dile dilegiyi, verim muradıyı! Sen beni sesledin. Ne diyeceksen buyur, emret!" Herifin gorhudan eliayağı titiriy. "Vula!.. Ben saha ne emredim? Ben seni seslemedim? Ben seni tanımıyam, bülmiyem, görmiyem!.." Deyiy, "Benim adım Of. Çağırdın, bişe diyeceksen muhaggah de." "Etme eleme, benim sennen bi alıp verecegim yoh." Deyiy ki, "Nerden geliysen, nere gidiysen? burıya niye oturdun? Beni niye sesledin?" Adam da annadıy. " Bele bele oldu." deyiy. Ben de, gemi yerimedi, çıhdım bele başımı aldım geddim. Gahirlen-

dim, çoh zoruma geddi. Bir aydır yüzüm gözüm dışarılarda sürtüliy. O gader yoruldum, hışır oldum. Hele benim çekdügüme bah!.. Onun içün ooff!.. dedim." Deyiy ki, "Mecbur gideceksen, o Bomba Üzümü istiyen gızı alıp geleceksen burıya. Bir hafta sana... Abu zaman, abu sehette burıya getürmezsen eger başaa gelecekleri sen düşün!.." Herif geliy ordan gemiye biniy, gemiy yeriy. Geliy memleketine. Goşışışıylar, denkleri yendüriyler. Orda da yığıylar. Herkesin hediyelerini veriy, amma herifin heç yüzü gülmiy. Küçük gız geliy, "Baba, hanı benim üzümüm?" Deyiy ki, "Gızım hele dur bahah." Ahşam olıy, yerlerine yatıylar. Garı deyiy ki, "Efendi niye düşüniysen? Sende bi hal var. Heç ben senin vaziyetin beyenmedim. Her zaman malı getüriydin, sevinçliydin. Düziydük, goşıyduh; satıyduh. Aşindi niye bele ediysen? Hasde misen?" "Yoh, yorğunam." Bir gün sölemiy, iki gün sölemiy. Üçüncü günü garı bahıy yüzü gülmiy herifin. Neyse, buna yemin verdüriy. Deyiy ki, "Bele bele oldu. Gızı istiyler, götürecem. Üç günümüz galdı. Üç gün sorna orda olmamız lazım." Geliy gıza deyiyler, "Bele beleymiş." Gız ağlıy, sızılıy. Gediy öğretmenine deyiy ki, "Hoca hanım, sen baha bele bele dedin. Amma,babamın başına ne hallar gelmiş." Deyiy ki, "Heç gorhma, sen get." Anası gahıy su goyıy, gızın saçını başını yuyıy, üsdünü değüşdüriyler. Babasının önün gatıylar, alıy gediy babası, İstanbul'a. Gediy o çeperin dibine. Velhasılı, "Of!" deyiyler oturıylar. Arap çıhıy gızı alıy içeri. Herif orda tikili galıy. Döniy, geri goyıy geliy. Gız da içeri giriy ki, bambaşga bir dünya!.. Bir dünya aman nası bir yer; gözler görmemiş bir yer. Bağlık bahçalıh, meyvelik, havuzlar... Havuzların başında tavuz guşları, cariyeler, evler, gonahlar pırıl pırıl... Gızın ahlı fikri şaşıy. "Bu nası yerlere geldim ben? " deyiy. Aman bu gıza bi hizmetler ediyler, bi hizmetler ediyler... Hamamlara sohıylar, başdan aşşağı gövdesini gül suyundan yuyıylar, yıyhıylar. Saçlarına güller bağlıylar, tertemiz elbiseler geydüriyler. Cariyeler ebile eteklerini toplıya toplıya hizmet ediyler. Terliklerini geydüriyler, gollarına giriy götüriyler. Gız deyiy ki, "Allah Allah!.. Bu ne olıy? Ben nere geldim bele!.." Artuh gendi olayların ahışına bırahıy. Deyiy ki, "Nedim daha, bahah başıma ne gelecek?" Bi yatah hazırlıylar, bi yatah hazırlıyler pırıl pırıl, bütün setenlerden, atlaslardan, dantellerden. İnsan gıymıy ki baha. Ahşam olıy, hanımı cariyeler getüriyler yatağa. Saçlarını darıylar, türlü türlü gecelikleri geydüriyler. Getüriyler bardağından şerbet veriyler, içiy yatıy. Sabahdan gahıy. Her gün bele devam ediy. Aradan üç dört ay geçiy, gız bahıy ki garnında bişe gıpırdanıy. Beş ay olıy, altı ay olıy, derken başlıy gızın garnı böyümeye. Gız bahıy ki hamile!.. Vaziyeti gendi gendine durıy düşüniy. Deyiy ki, "Ben hergün bele yatıyam yatıyam, baha n'olıy? Heç bişeden haberim yoh!" Bir gün hizmetçi şerbeti getüriy, gız içmiy. Hizmetçiye belli etmeden bi yere

tökiy. Yatıy, gendiyi veriy uyurluğa. Uyurluğa veriy amma, uyumıy. Bahıy ki aradan bi sehet geçti, "Gıjjt!.." gapı açıldı. Bi deliganlı geldi içeri amma, minare gırığı kimin bıyıhlarından gan damlıy. Adam gıymıy ki baha. Neyse, deliganlı geliy orada goltuğunda oturıy, bi ciğara içiy, sorna soyınıy. Gızın yanına yatıy. Bu gızın etleri tiken tiken olıy gorhusundan. "Allahım bu nası iş geldi başıma?" deyiy. Bahıy ki herif eyice uyhuya daldı. Haman yavaşça gahıy, yatağının başında da mum yanıymış; şamdannan alıy eline, oğlanın sağına soluna bahıy. Bahıy ki perçeminin altında bi dene anahtar, sarı küççükcük bi dene anahdar. Sağına soluna bahıy, işde üsdüne başına bahıy, bi de bahıy ki göbeğinin üsdünde de küççük bi kilit var. O anahtarı ordan yavaşca alıy,kilidi açıy. Bi de açıy ki ne aça; aman Yarabbim! Allah!.. Bi terzi tükenleri mi dersen, çarşular, bazarlar mı dersen? Daha gendinden geçiy. Bi tarafta gelin içün, bi tarafta uşahlar içün ipek yorğanlar sırınıy. Aman Yarabbim, gundahlar tikiliy, elbiseler tikiliy, beşikler yapılıy... Bi faaliyette millet. Gız gendinen geçiy, bele bahım derken mum eriy damlıy geliy o begoğlunun göbegine düşiy. Bir damla iki damla düşiy, orayı yahıy. Oğlan acısına uyanıy haman. Uyanduhleyin, gız da gorhıy tikili galıy. "Niye bu işi yaptın?" Gız daha gorhusundan hiç bişe diyemiy. Bu yara böyiy böyiy, azçılıy açılıy... Oğlan deyiy, "Çıh get! Senin daha baha lüzumun yoh. Sen baha bu işi ettin." Gız ele bi gözünü açıy ki gine çeperin dibinde oturıy. Garnı da burnunda. Gendi de çeperin dibinde, altı aylıh da hamile. Oğlanın yarası geddükçe böyiy, derinleşiy. Heç bişe fayda etmiy. Bayılıy, gendinden geçiy ele, yatahda baygun yatıy. Bu burda yatmahda olsun, gız da çeperin dibinde ağlıy. "Ya Rabbi, bu nasıl iş geldi benim başıma!" diye. Ondan sonra da deyiy, "Ağlıya ağlıya bu çeperin dibinde nedim? Hele gahım bi tarafa gedim. Zahar Allah bi tarafdan bi gapı açar." Allah'a yalvarıy, "Allahım ben buralarda garib galdım. Bu nasıl işler geldi başıma?" deyiy. Gahıy gediy. Gediy, gediy... yolda bir çobana raslıy. Çobanın esgi üslerini alıy geyiniy çeketini, pontolonunu, Saçlarını toplıy, şapgayı geçüriy eline de bi dene deynek alıy. Fıggare gılığına giriy. Gediy gapı gapı dileniy. Deyiy ki, "Sora sora giderem babamın evine. Ben nedim buralarda.." Gediy gediy, günün birinde de bi eve misafir olıy. Amma epeyi bi işler geçiy başından. Sefil galıy, yüzü gözü sürtüliy. Buna dışarda bi örtme kimin bi yere seriyler. örtüsünü, yatıy. Yorulmuş, içerisi yaralı... Ağlıy, sızılıy, uşah garnında gübbür gübbür oynıy. "Allahım ben nedim bu nasır durumlara düşdüm Yarabbi!.." Uyhusu azıy, uyuyamıy. Bi de bahıy ki duvarın deliğünden iki dene sıçan çıhdı, birbirlerinin boğışıylar. Sıçanın biri çekiy birinin boynunu gopardıy. Boynu bi tarafa düşiy, gövdesi bi tarafa. Gızın dikkatini çekiy. Bahıy ki geddi girdi delüge, ağzından bi gutu merhem aldı geldi; haman öbür sıçanın boynuna

getüriy yerine goyıy, guyruğuyunan merhemi alıy alıy o yara yere sürtiy. Sürttükçe sürttükçe sıçanın boynu eyleniy. Gine olıy eskisi kimin. Gine boğışıylar moğışıylar... Gine o merhemi alıy ki delüge gide, gız haman çarpıy alıy ilacını sıçanın elinden. İlacı goynuna goyıy geri döniy geldügü yollara doğru. Geri döniy geliy. Geliy geliy, bir aylıh, iki aylıh mı yol geliy; işde geliy gine o çeperin dibini bulıy. Ama o yolların boyunca geldükçe de başına türlü türlü hallar geliy. Aç galıy, susuz galıy, ayahlarından cıldır cıldır ganlar ahıy, yorulıy... Neyse, geliy o çeperin dibine, "Of!" deyiy oturiy. O arap çıhıy, buna bi çıhış bi çıhış... "Dört beş aydur burda oturıy mısan, ne bekliysen? Neye sesledin beni?" O da deyiy ki, "Zatan benim göynüm yaralı, bir de sen üsdüne esgük, bi de sen heslenme. Görmimiysen vaziyetimi? Hele al beni içeri." deyiy. Neyse, alıylar bunı içeri. "Beg oğlu nasıl, eylendim?" deyiy. "Ne eylenmesi, son günlerini yaşıy. Ağırlaşdı yarası. Ne dohtorlar çare bulıy, ne hekimler çare bulıy. " Gediy beg oğlunun yanına oturıy. Bi dene guş telegi alıy eline, o beg oğlunun yaralarını o ilaçdan alıy, yavaş yavaş, incitmeden sürtiy. Sürttükçe sürttükçe yaranın ağzı toparlanmaya başlıy. Sürttükçe toparlanmaya başlıy... Gızın da ayı güni tamamlanıy. Bi hafta on gün gız bunu bağlıy. İlaçlıy bağlıy, derken her gün yaranın ağzı toparlanıy. İlaçla, zamanla az galıy, yara da küçüliy para gadar galıy. Gızın da ağrıları dutıy. Yavaş yavaş gine getüriy sürtiy, getüriy sürtiy, yaranın ağzı gapanduhça oğlanın da ızdırapları azalıy. Bu sefer başlıy gerine gerine gendiye gelmiye. O tarafına döniy, bu tarafına döniy; gendine geliy. Haman yavaşça ayağın uzadıy garının garnına garşı veriy. Ayağı garının garnına değdükleyin garının haman sancıları kipeldiy. Orıya bi oğlan doğuruy. Oğlan doğıy orıya, bütün millet sesine geliyler. Herif de oğlanın sesini aldukleyin o da gahıy, yarası da eyleniy. Çocuhda doğıy orıya, bi de doğıy ki çocuğundan perçeminin altında bi anahtar, göbeğinde de bi kilit. Haman millet tökiliy başına; cariyeler geliy , gaynana, gaynataya haberler gediy, geliyler çocuğu göreler. yıhıylar, temizliyler. O hazırlanan tahımlar geliy, oğlan da uyanıy gahıy amma, gız daha neye ras geldigünü bülmiy. Şaşıy, gurıy galıy. Gorhusundan, "Allahım sen baha yardım et." deyiy. "Neyse, beg oğlu da daha buna heslenmiy, gızdan özür diliy. Deyiy, "Bülmedim, beni affet. Seni dört beş aydur sürüm sürüm süründürdüm. Bu vaziyetlere geldin." Gız da deyiy ki, "Sen beni affet. Ben de senin işee garışmamalıydım. O ki sen bu işi gizli dutıydın ele galsaydı daha eyiydi. İkimizde birbirimizi gırduh." İkisi de birbirinden özür diliyler. Ondan sonra daha dılısımları da bozılıy, geliyler gızın memleketindeki gızın anasını babasını, bacılarını çağırıylar. Oğlanın öğretmen olan bacısını çağırıylar, geliyler yeniden davullar dugünler ediyler. Yeyiyler, içiyler, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

24. YILAN BEY

Bir varımış, bir yoğumuş. Evvel zaman içinde halbur saman içinde çoh zengin bir beg varımış. Bu begin de heç çocuğu olmıymış. Hanları varımış, sarayları varımış, arazileri varımış... Köyleri şeherleri varımış; amma bi dene evladı yoğumuş. Hocalara bahdurmuşlar, dohtorlara bahdurmuşlar; gurbanlar kestürmüşler yemekler vermişler, çareler aramışlar... Bi dene evlat yoh!. Garı ele bi gün gahırlenmiş, demiş ki, "Gurban olduğum Allahım! Tek bi dene oğlum olsa da yılan olsa delüklere ahsa. Tek annelik zevkini alım, hamile olum. O günleri görüm. " O zamanda da hacet gapıları açuhmuş. Garının dilegi gabul olmuş. Gel zaman get zaman derken, garının başlamış garnı böyümeye. Nene garılar ebe garılar demişler ki, "Sen hamilesin." Nasıl sevinmişler nasıl sevinmişler; gurbanlar kesmişler, açları doyurmuşlar, yohsulları geyindürmüşler. Vahtı zamanı gelmüş; begoğlu gurbanlıh koçları hazırlamış. Vahıt sahat tamam olmuş, doğum yapmış; bi de bahmışlar ki bi yılan! Çahın delügünden ahdı geçdi getti. Bütün millet gaynar suya çekiliy!.. "Bu nası iş idi!" Garı da hacil mahzun olıy. Beg oğlu da gapıda müjde bekliymiş. Çıhana soruy, "Uşah n'oldu?" Heç kimse bi şey söylemiy. Nene garının biri de deyiy ki, "Padışahım, ne bülüm; belki inanmazsan amma, ben ömrümde bele bi şeye yeni ırasladım. Ele bahdım elimde bi yılan, ahdı çahın delügüne geddi." Adam da saggalını sığıy, "Ya Rabbi! Senin hekmetinden sual olunmaz. Demek ki vardı bunda bi hayırlısı. Nedek bize evlat vermeye gönlü yoh. Nasıbımız yohumuş." Geliy garının yanına. Garı da üzülmüş, ağlamış ağlamış. "Ağlama!" deyiy. "Demek ki evladdan bizim nasibimiz yoh. Beki hakkımıza bele hayırlı. " Aradan zaman geçiy, üç beş derken bunnar bunu unudiyler. Günün birinde oturıylarmış, gonah bi sallanma sallanmış; zangır zangır yerinde oynamış!.. Hereket oldu zannediyler, gahıy dışarı gaçıylar. Bahıylar heç kimsede bi şey yoh. Komşulara deyiyler "Deprem oldu, siz duymadız mı? Çoh fena oldu." "Yoh biz bi şey duymaduh." " Gonağın sallanduğunu cariyeler de hizmetçiler de gördü." deyiy. Neyse yarındası gün olıy. Bi daha gonah kökünden zangır zangır sallanıy. Üçüncü gün bi daha sallanıy. Bu adam gahıy gediy bi alim adama danışıy. Deyiy ki, "Hoca efendi! Heç kimsede bi şe yoh. Bizim gonah kökünden zangır zangır sallanıy üç gündür. Bizim gusurumuz günahımız ne? Bizim bi ettügümüz mü var?" Adam da kitaba bahıy deyiy ki, "Senin bi oğlun varımış; evlenmek istiy." "Yavu hoca efendi, adamınan dalga geçme sende! Bizim çocuğumuz yoh ki!" "Yoh!.. Senin bundan yirmi sene evvel çocuğun olmuş. O da yılanımış. Delüklere ahmış; ahan kitap gösteriy. Şimdi de evlenmek istiy." Gahıy geliy eve. Garıya deyiy ki, "Ebile ebile... Senden doğan ev-

lenmek istiymiş." Garı deyiy, "Allahım bu nası iş geldi başıma! Yılan evlenmek ister mi? O Allah'ın bi hayvanıydı, geçti getti. Bu nasır iş başımıza geldi!.." Sornadan deyiyler belki bunda bi hal vardır, hele bi gelin getürek, bahah." Gahıylar, büyük vezirin gızına dühür gediyler. Telli duvahlı süsliyler, beziyler; gelin getüriyler. Hasacana odasını süsliyler, gelini içeri goyıylar. Sabah olıy deyiyler hele gidek bahah gelin nediy, guru dama goyduh. Gediy gapıyı açıylar ki gelin ganların içinde yatıy. Ortada heç yılan mılan yoh. Getüriyler gelini gömiyler mezere. Aradan geçiy bir ay. Bi daha gonah sallanmaya başlıy. Ele ayın oyun sallanmıy!.. Deyiyler ki gene evlenmek istiy. Bu sefer de ortanca vezirin gızını alıylar. Onu da telliyler duvahlıylar, getüriyler içeri goyıylar. Gene sabahdan gediyler ki ganların içinde yatıy. Bi daha gine tekrar ediy, küçük vezirin gızını alıylar. Adamın sözünü kimse gıramıy. "Gızıyı vereceksen!" dedi mi veriyler. Bele on onbeş dene gelinin ganına giriyler. Getirip onıya gelin goymıylar. Bu sefer de ortalıh sökiliy. Getüriyler, bu sefer de gelini öldüriy. Nedek etmeyek, daha kimse gız vermiy. Bi gız da varmıy. Deyiyler, ele ölecegimize bele ölek. Göz göre göre niye ölüme gidek? O mehlede de bi dene yetim gız varımış Analığı varımış. Padişah bi sefer demiş ki, "Gendi göynüzünden gelmiysiz eger, kim gelürse ona bi kese altun verecem." Analıh da padışaha demiş ki "Sen altunları baha ver, ben gızımı verürem." Gahmış gızını vermiş. Analığı padişahdan altunları alıy deyiy, "Tamam gelin iki gün sorna götürün." Gıza geliy deyiy ki, "Seni verdim padışahın oğluna. Gideceksen." Gız ağlıy sızılıy, deyiy ki, "Anne etme eyleme, n'olur. Benden öğde gidenleri gördün. Ahşam gediyler, sabah öliyler. Beni niye göz göre göre ölüme yollıysan?" Ele deyi diye, gahıy gıza tertemiz sopa da çekiy. Ahşam olıy, gız gediy anasının mezarının başına, ağlıy."Anne, gurban olum anne!.. Göz göre göre ölüme gediyem. Sen baha bi ahıl örget." Geliy yatıy yerine. Rüyasında da annesini göriy. Annesi deyiy ki, "Padişah gelür saha sorar, der ki, bi istegin var mı? Bi şe istiymisen? O zaman padişaha de ki, "Ben senden kirpi sırtından bi gaftan istiyem. Beni gerdege goyduğuz vakit, bi mangal da ateş istiyem." Ele de. Saggın gorhma. O yılan dılısımlı. O çoh güzel bi deliganlı. O gelür saha çarpar, tikenler battuhleyin geri çekülür. Saha derse ki çıhar üstünden gaftanı; sen de de ki, sen çıhart ki ben de çıhartım. Onun yüzüne gülerek gaftanını çıharttur. Çıhardur çıhartmaz al at mangaldaki ataşın üstüne. Yansın. O daha da yılan olamaz. Sen saggın gorhma." Gızına tenbehi veriy. Sabahtan olıy, padişah bir iki ileri gelen adamlarına deyiy ki, "Gidin o gebereceğe söleyin, bi istegi var mı? Zatan bi günlük ömrü galdı. Ne deyiyse alınsın." Geliy deyiyler ki, "Gelin hanım bele bele... Gaynatan selam söyledi, bi istegi var mı dedi." "Ben kirpi postundan bi gaftan istiyem. Beni gerdege goyduhları zaman da bir mangal ataş isti-

yem." Padişah epey bi düşüniy. "Allah allah! Bu ne demek ola! Herkeş altun istiy, inci istiy; bu kirpi postundan gaftan istiy. Emir veriy deyiy ki, "Kirpi toplayın getirin yapılsın. O ki bunun istegi de bele." Kirpi postundan buna bi gaftan tikiyler; gerdege goyduhları zaman da gelinlikler geydüriyler, süsliyler beziyler, saçını başını darıylar. Telliyler, duvahlıyler, postikden olan tikenli gaftanı da geyiniy, bir mangal da ataş goyıylar yanına. Gapıları örtiy gediyler. Millet ortalıhdan, el ayah çeküldükten sorna, tavan çatır çatır yarılıy. Bahıy ki ejderha geliy, güjüliy gızın üstüne, nası bi gıza çarpıysa eger tikenler batıy. Çekiliy geri, gıza deyiy ki, "Çıhart gaftanıyı. Gız da sen çıhart ki ben de çıhartım." Oğlan gagasını biraz çıharur çıharmaz, bahıy ki anasının dedügü kimin çoh güzel bi delikanlı. Bi daha çarpıy, gine batıy tikenler. Deyiy ki, "Çıhar gız gaftanını." Gız da deyiy ki, "Sen çıhart ki gaftanını, ben de çıhardım." Bu sefer yarıya gadar çıhardıy, bi daha söliy; bu sefer eyice soyunıy. Haman gız o lığabını, yılan olan postigini mangalın üstüne atacağı zaman deyiy ki," Atma! Sen beni bele gördün tanıdın amma; bu bize lazım olur. O heç dinlemiy, alıy haman atıy ataşa. O havları yanıy. Oğlan daha yılan olamıy. Foyası çıhıy eşgeriye. Ondan sorna gız da gaftanını soyunıy, sabah olıy millet de gene ceneze galduracahlar diye suları ısıdıylar, tapudu, teneşürü hazırlıylar; bi de geliy gapıyı açıylar ki, gelinle damad oturıy orda!.. Haman padışaha haberler geliy, padişahım hele gel gelin ölmemiş. Gelin ile oğlun oturıylar. Geliyler, bu nasır oldu, nası oldu?.. İşte annadıylar olayı. Padişah da, garısı da deyiy, "Biz bele dügün istemiyük. Bizim bi dene evladımız var; biz bunun mürvetini görmek istiyük. Gahıylar yeniden gırh gün gırh gece davullar dügünler ediyler. Ülkenin her birine haberler yollıylar. Paşalar padişahlar geliyler, yeniden dügün ediy bunu gelin ediyler. O gızın analığı bi gızıy bi gızıy!.. "Seni olmaz olasın. El alemler getdi öldü, bu da getdi oldu padişah garısı. Hayınlığından hasetliğinden nerdeyse guruyacah. Aman Allahım bunnar bu oğlana, bu gıza bi hızmet ediyler, bi seviyler, bi muhabbet gösteriyler; el üsütünde dutıylar. Aradan bi sene geçiy bi de oğulları olıy. İnsan gıyamıy ki baha. Nur topu kimin bi oğlan. Oğlan hemin beş altı aylıh iken, bu yılan begin askerlik kâğıtları geliy. Yılan beg gıza deyiy ki, "Ben saha demedim mi ki o gaftanımı atma. Bize lazım olur diye! Dışarı çıhtığım zaman yılan olurdum. Kimse benim varlığı bilmezdi. Eskere de getmezdim." Gız deyiy ki, "Canın sağ olsun da askere get. Bu gader gedenler nası gediyler? O senin vatan borcun. Padışahın oğlusan diye getmiye misen? Canın sağ olsun. Askerliğin et de gel. Allah'ın emri, peygamber ocağı." Velhasıl, zamanı geliy, helalaşıylar; bu herkeş kimin gediy askere. Yılan beg anası gili tembih ediy. "Ana, geline, çocuğa eyi bahın. Onnar size emanet." annesi babası da deyiy, "Yavrum, sen sölemesen de biz bahmıyuh mu? Onnar bizim gözümü-

zün bebegi. Onlar senin bi parçan. O nası söz! Onnar bizim evladımız. Velhasıl, askerden boyna mektuplar yazıy. "Benim anam, geline iyi bahasız, çocuğa eyi bahasız. Evvelden de postacılar atınan gelip gediylermiş. Altlarında vesayıt yoh, bi şe yoh... Bunnarın postacısı da bu gızın analığında geliy gidiy yatıymış. Sabahdan da oranın mektuplarını dağıdıy gediymiş. Dul garı bir gün postacının çantasını gurdalıy, damadının yolladığı mektubu açmış ohumuş. Hayınlığından damarları gol gol oluymış. O mektubun yerine başga bir mektup yazmış, demiş ki, "Benim anam, benim iki gözüm; mektup elize geçer geçmez gelini evden govacahsız." Öbür mektubu da sahlamış. Padişah mektubu alıy ohuyıy, deyiy ki, "Acep ben bunu hanıma gösterim mi, göster miyim mi? Bu nası maktup. Bu oğlan niye durduğu yerde bele yazıy?" Amma, o eyi mektuplar heç geçmemiş eline, has bahın, eyi bahın diye. O analıh hepsini degüştürmüş onnarın. Bi dene iki edene derken, "Benim babam, benim iki gözüm, benim gelmeme az galdı. O gelini ben gelip evde görmiyecem. Gapı dışarı edeceksiz. Yohsa sizin daha oğluz yoh!.." Padişah garısına deyiy ki, "Garı neydiyük? Acap bu bişe mi etti, bi şe mi duydu? Gendi aralarında bi kötülükler mi oldu? N'edek, n'etmiyek?" Bir gün bu geline deyiyler ki bu oğlan getti gideli gaç ay oldu a bu gadar mektubu geldi." Getüriy ögüne tökiyler. "A bunlar yızılı. Sen ne deyiysen buna? Biz nedek?" Gelin de deyiy ki, "N'eydin, o ki ele dediyse eger, ben de çeker giderem. İstenilmeyen yerde neye galım!.." Gahıy çocuğunun yüzünü gözünü öpiy, boynuna gulağına sarılıy; çıhıy evden, goyıy gediy. "Zatan benim şansım olsaydı, anam ölmezdi, yetim galmazdım." Gahıy alıy çarşafını başına gediy. Gediy gediy... O şeherden dışarı çıhıy. Ahşama gadar yol yüriy, yorulıy, bi ağacın dibinde yatıy. Bi de bahıy ki ağacın dalına bi guş geldi gondu. Gızınan merhabalaşıy. Guş deyiy ki, "Nerden geliysen, nereye gediysen? Yolcu musan, garip misen? Sen tek başaa nediysen bu ormanlarda?" Gız da deyiy ki, "Bele bele oldu. İstenilmedim o evde. Efendim demiş ki, "Govun getsin. Beni gözüm onu bi daha görmesin! Ben de çıhdım gediyem. Bahalım gader nereye sürükliyeceh?" Guş yeniy bunın yanına, silkiniy, olıy bi adam. O da bi dılısımlı delikanlı; padişahın oğluymış. O padişahın da heç çocuğı olmışmış; onun garısı da Allah'a dua etmiş ki, "Ya Rabbi! Tek bi çocuh ver de, aylara günlere garışsın." O da doğar doğmaz guş olmuş, uçmuş. Heç görmemişler yüzünü. Ne olduğunu bülmiylermiş. Adını aydan, günden güzel goymuşlar. Oğlan da başından geçenleri annadıy. Gız da başından geçenleri annadıylar. Bi ağacın dibinde evleniyler. Ormanın kuytu köşesinde bi yuva peydahlıylar. Oğlan gediy yiyecek içecek derliy, toplıy getüriy. Velhasıl, orda güliyler, geçiniy gidiyler. Aradan epey bi zaman geçiy, bu gelin hamile galıy. Ayı güni yahlaşıy, oğlana deyiy ki, "Ben burda bu çocuğu doğurursam, ya has-

ta olursa ben nederem bu dağların başında?" Oğlan da deyiy ki, "Ben de onı çoh düşüniyem. Arğın duttuğı zaman, ben seni alım götürüm anamgile. Beni sölemezsen. Bi dilenciymiş kimin, gidersen orda doğumunu yaparsan. Anam çoh merhametlüdür. Saha yardım eder. Neyse, günün birinde gediy dağlara. Dolanıy gèliy, bahıy ki gelinin ağrıları, sancıları başlamış. Deyiy ki, "Ben havadan giderem, sen de yerden beni takip et. Gediyler gediyler... Ağrı duttığı yerde oturıylar. Oğlanın evine geliyler. Guş gapının üstüne gonıy. Deyiy, "Gapıyı çal." Gız da gapıyı "tık tık" dögiy. Hizmetçi çıhıy gapıya, "Kim o?" Deyiy ki, Allah rızası içün beni içeri alın. Ben yolcuyam, garibem. Halım da çoh perişan; doğum yapmah üzereyem. Çoh yardıma ihtiyacım var. N'olur!.." Hizmetçi hersleniy, deyiy ki, "Olmaz olacah! Ortalıhda dolandın belendin, şimdi geldin bizim başımıza mı ahşamlayacahsan? Kimsen, ne sen? Bizim başımıza bela olacahsan! Hadi get! Biz kimseyi içeri alamazuh." Örtiy gapıyı içeri gediy. Gız guşa deyiy, "Ben nedim, almadılar içeriye." Guş da deyiy ki, "Sen bi daha çal gapıyı. Gelene de ki -Aydan Günden Güzel olanın başı için beni alın içeri.- annem o zaman alır içeri." Gız gapıyı çalış, besleme gine geliy gapıyı açıy. "Getmedin mi sen yine mi buralarda dolaşıysın. Çek git. Başıma bela olacahsan. Biz seni misfari edemezük; halın kötü." Gız deyiy ki, "N'olur, aydan günden Güzel'in başı içün alın beni içeri. Ben çoh zor durumdayam! Başga gapıya yollamayın." Evin hanımı duyıy, cariyeye sesleniy, "Ne deyiy o gız. Gapıyı çalan kim?" Deyiy ki, "Hanımefendi, a burda bi garı, ağrısu dutmış. Doğuracahmış, içeri gelmek istiy. Kimsesizmiş almıyam, govıyam dışarı. Deyiy ki Aydan Günden Güzel'in başı için alın beni içerü." Bele dedükleyin, garı goşarah geliy. Oy! Gurban olum. Benim yavrumu tanıyan da varımış."deyiy, gızın boynuna gulağına sarılıy. Gızı alıy içeri. Hizmetçiye deyiy ki, "Bunu götür kömürlüge orda doğursun da sabahtan da alsın getsin uşağını." Gızı götüriy kömürlüge goyıylar. Guş da pencereye gonıy. Neyse çocuh doğıy; sesini eşidiyler. Garı deyiy ki, "Getür onıya eski bir çul at da çocuğu sarsın. Günah!.." Getüriyler altına bi hesir parçası veriyler. Başına da bi dene tahta parçası goyıyalar. bebegi hasırın üstüne yatırıylar. Guş geliy pencereye gonıy; "Tık tık..." vurıy. Deyiy ki, "Sultanım" O da "Buyur sübyanım!" "Altındaki ne?" " Hesir parçası." "Başındaki ne?" "Tahta parçası." "Şehzade ne vaziyette?" "O da o vaziyette." "Vah, vah vah!.." deyiy uçuy gediy. Yarındası gün olıy, gız deyiy ki, "Gorhıyam. A bu yanımda birisi yatsın. Gırhlıyam." Garı da cariyelerine deyiy, "Gız gedin o geberecegin yanında yatın. Gorhıymış, günah! Belki alğarısı malğarısı gelür." Besleme geliy yatıy gızın yanında. Bahıy ki gece birisi geldi "Tık tık.." cama vurdu. Görmiy kim olduğunu. Gine gıza soruy, "Sultanım!" "Buyur sübyanım!" "Altındaki ne?" "Hesir parçası." "Başındaki ne?" "Tahta parçası." "Şeh-

zade ne vaziyette?" "O da o vaziyette.." "Vah, vah vah!.." deyiy yine uçuy gediy. Sabahdan olıy besleme geliy hanıma deyiy ki, "Ben daha o garının yanında yatmıyam. O gece birisiynen gonuşıy." "Gece birisiynen ne gonuşur? Bizim buralar, her taraf hesar. Kimse içeri giremiy, edemiy. Bizim oralara kim gelir, kiminle gonuşa? Senin eleen gelmiştür." "Hanım yoh, gonuşıy. "Ne deyiy?" "Geliy, ebeli ebile deyiy, o da bele bele deyiy." Hanım deyiy ki, o ki ele deyiyse, getürün bi gün de benim garyolamda yaturun. Bahah ki gene ele diyecek mi?" Getüriyler, padişahın garısının yatağunu süsliyler beziyler, yumuşah yün yatahların içine yaturıyler. Garıyı, o bebegi çimdüriyler. Has has gundahlara sarıylar. Padişahın garısı da yanıda yatıy. Bahıy ki yarı gece oldu, geldi cama, "Tık tık.." birisi vurdu. Deyi, "Sultanım!" "Buyur sübyanım!" "Altındaki ne?" "Pufu döşşek." "Başındaki ne?" "Pufu yasduh." "Şahzade ne vaziyetde?" "Oda o vaziyette." " Oh , oh oh!.." deyiy, camı gırıy giriy içeri. Haman annesi de gahıy, ana oğul orda tanışıylar. Sarılıylar. bürüliyler, ondan sorna onnarın da bi oğulları olıy. Hem gendi oğullarına gavuşıylar, hem de oğul torunları olıy. Gelinin acuh hasteligi eyi olduhtan sorna, padişahnan garısı deyiyler ki, biz bele çifte oğul, geline gavuşduh. Bu dünya mürüvetlerini görmedük." Yeniden bunlara davullar dügünler ediyler. Her taraflara haber yollıyler. Gel zaman get zaman çocuh da böyiy artuh bir buçuh yaşlarına giriy, Yavaş yavaş gonuşmaya başlıy. Mutlu bi hayat süriyler gendi aralarında. Bunnar burda bu hayatı sürmekde olsun; Yılan Beg de askerden teskereyi alıy, memleketine geliy. Babasıgilin yazduhları mektupları da yılan bege heç yollamamış o garı. Askere getdi gideli babasıgilden bi haber alamamış. Yılan beg eve geliy deyiy ki, "Bunnara muhakkak bi şe oldu. Hele gidim bahım. Bunnara n'oldu. Allah'dan hayırlısı!.." Geliy gapıyı çalıy, beslemeler açıylar gapıyı. Anası babası gil hoş gelmişsen, beş gelmişsen deyiyler. Bahıy ki oğlan da iki buçuh üç yaşlarında gocaman bi delikanlı olmuş. Oğlanı alıy kucağına, bağrına basıy. Seviy öpiy. Bahıy ki anası gilin, babası gilin heç keyfi yoh. Keyifsüz duriyiler. Deyiy ki, "Anne, Allahı'yı seversez, doğrusunu söyleyin. Yohsa geline bi şey mi oldu? Niye gelin ortalarda yoh? Sizin de keyfiz yoh!.. O gadar mektup yazdım, bi dene garşuluğunu almadım. sizde ne varsa baha söyleyin. Ben iki senedür merahdan çatladum. Annesi deyiy ki, "Yavrum senin mektubun üstüne biz söyledük geline, gelin de dedi ki, beni istemiyse eger, giderem. Evi terk etti getti." "Ne mektubundan bahsediysiz?" "Senin yolladuğun mektuplar, aha bah gaş dene... Birinciyü göstermedük, ikinciyi göstermedük. Sorna dedük gelür bize heslenürsen. Belki bildigün bi şe var bele deyiysen. Biz de mektupları geline gösterdük. O da çekti getti." "Nere getti, n'oldu? Gettigi yeri söylemedi mi?" Deyiyler, "Bi şe sölemedi!.." "Heç bi haber alamadız mı?" "Yoh!.. Heç bilmiyük

nere getdügünü." "Vula"deyiy "Bu işi içinde bi işler var!.." Sabahdan haman gahıy deyiy ki, "Ana, ben gediyem gelini aramaya. Bulursam alur gelürem. Bulamazsam atım gelsin, ben giderem. Daha beni beklemeyin." Anasıgilinen hellaşıy, çocuğun da gözlerinden öpiy, biniy atına gediy. Epey bi zaman gediy, köv köv dolaşıy, şeher şeher dolaşıy, soruy. bir gün geliy öbür padişahın evine misafir olıy. Tesadüf ya, Aydan Günden Güzel Beg'in evine misafir olıy. Bunnar oturıylar, yeyiyler, içiyler; sohbet ediyler. O çocuh da geliy babasının yanında dolaşıy. Çocuğu görür görmez, gendi hanımına benzediy. Soruy deyiy ki, "Sormah ayıp olmasın amma, sen nerden evlisen?" Hanımın nereli?" ele dedükleyin, adam başlıy gülmeye. Deyiy ki, "İtügün bende. Araduğun bende. Velhasıl ikisi de başından geçen macerayı anladıy. O deyiy bele bele oldu, bu da deyiy bele bele oldu.. "Nedeceyük şimdi? Bir oğlan burda var bir oğlan burda var. Şimdi bu garıyı hangimüz alacayuh?" deyiyler ki sabahdan gıza söyliyek. Bahah hangimizi seçerse eger, onnan gelsin. Sabah olıy gıza deyiyler ki, "Avu bu Yılan Beg, bu da Aydan Günden Güzel Beg; bunnarın hangisiynen getmek istiysen?" Gız da durıy düşiniy. Deyiy ki, "Ben hangisiynen gidim. Bunnan getsem bundan bi çocuğum var. Ondan getsem orda bir çocuğum var. İkise annı şannı yerler. İkisi de birer evlat. Hangisini seçim?" Deyiyler ki biz bu işi gendi başımıza halledemeyeceyük. Bize belki bi yol gösterür. Gediyler gadıya deyiyler ki, bele bele bi iş geçdi başımızdan. Gelin hangimizin hakkıdur? Deyiy ki, "Ahşamdan geline duzlu yemek yedürürsüz. Sabahdan gahar üçüz, ata binersizi. Çıharsız uzun bi yola. Hanginizden su isterse eger onun hakkı olur." Pekala deyiyler. Ahşamdan buna duzulu yemek yedüriyler. Gahıylar, Aydan Günden Güzel Beg'de anasına deyiy ki, "Eger benden su isterse yener verürem. Gelini de alur gelirem. Yoh, benden istemezse, atım gelsin, ben giderem. Daha beni göremezsiz. Ahan işte bi torun. Benim yerime sevin." sarılıylar büriniyler, helallaşıylar. Üçü de biniy atlara, gediyler.ler, gediyler ıssız bi çölde. ikisinin de atlarının terkisinde suları var. Gelin susuzluğundan yanıy, guruy. Ciğerleri gavrulıy. Sabrediy edemiy. Ben hangisinden istiyim; heç birinden vazgeçemiy. En sonunda deyiy ki, "Bu iş bi hala bağlanacah. Bele gedim gedim n'ola? Hele Yılan Beg'den istiyim de bahım ki bunın zoru neymiş beni evden atturdu? Atı eyledi, "Yılan Beg baha bi su ver. Eyice cigerlerim gavruldu. Yılan Beg yeniy aşşağı haman, mataradan suyu veriy. bunu içiy gız. Üçü de aşşağı yeniyler atdan. Helallaşıylar. Aydan Günden Güzel, atının yedeğini dolıy başına; sağrısına bi şaplağ vurıy. "Hadi öğlum get eve. Gendi de guş olıy, pır uçıy gediy garışıy gene perilere. At döniy geliy evine. Annıylar ki onnara düşmedi gız. Yılan beg de gelin de biniyler ata, gendi evlerine geliyler. Yolda gözcüler varımış. Haberler, müjdeler gediy. Padışahım oğlun geliy, gelinin de

geliy. Gelini alıy geliyler eve. bahıy ki oğlu gocaman olmuş. Seviy bağrına basıy. Bu sefer paduşahın oğlu araşdurıy, o tarihlerde köve gelen postacıyı bulduruy. "Sen nerden geliydin, nereye gediydin? Kimde galıydın?" Postacı da deyiy ki, "Ben geliy, falanca dul garının evinde yatıydım. Sabahtan da gahıp mektupları dağıtıy, geçip gediydim." Gahıy dul garının evine gediyler. Oğlanın yolladığı mektupları minderin altında bulıylar. Anlıylar ki bu garı hainlik etdi. Bu garıyı dutıyler; bi gatıra gırh gün su veriyler, yem vermiylermiş. Gırh gün yem veriyler, su vermiyler. Eyice deli ediyler. Garının gafasını gatırın guyruğuna bağlıylar. Sağrısına gamçılar vuriyler. Her pırtıgi bi dağda galıy. Bunnar da yeniden davul dügün ediyler; Yılan Beg ile evleniyler. Yeyiyler içiyler, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

25. DUL KADININ KEÇİSİ

Varımış yoğumuş, vahdı zamanın birinde bi dene padışah varımış. Bu padışah bi gün gendi başına geziyken, bahmış ki adamın birî kâğıtları yazıy yazıy, suya atıy. Padişah merah etmiş, demiş ki, "Sen bele ne yapıysan?" O da, " Birinin gızını birinin oğluna, diğerinin gızını da bi başgasının oğluna yazıyam" demiş. Adam padışaha, "Senin gızını da bi çobanın oğluna yazdım." Padişah bu işe çoh gızmış, sinirlenmiş. Gendi gendine, "Ben de bu işi bozacam." diyerek oradan ayrılmış. Padişah, arıya arıya çobanın evini bulmuş. Selâm vermiş, içeri girmiş. O sırada gundahta bi uşah gözüne ilişmiş. Padışah bu uşağı gendisine satmasını istemiş. Çoban biraz düşünmüş, danışmış, razı olmamış ama, en sonunda uşağı padışaha satmış. Padışah uşağı almış, bi ormana götürmüş. Hançerini belinden çıhartmış, uşağın galbine saplamış, oradan ayrılmış. Ertesi gün, çoban goyunlarını almış, ormana otarmaya götürmüş. Uşağından heç de haberi yohmuş. Sürünün içinde de bi dul garının geçisi varımış. Bu geçi sürüden ayrılmış, gendi başına otlıyken, uşağı görmüş, dutmış onu memesinden emzürmüş. Bi gün bele, iki gün bele devam etmiş... Uşah ölmemiş, dirilmiş, gendine gelmiş. Çoban sürüyü köve götürdüğü vahıt, dul garı ahşam geçisini sağmaya gelmiş. Bahmış ki heç südü yoh! Bu hep bele sürmüş. Bi gün gahmış, çobanın yanına getmiş. "Benim geçimde heç süd yoh. Yohsa sen mi bunu sağıysan?" Çoban şaşurmuş, yemin billah etmiş, dul garıyı zornan evine yollamış. Çoban sabaha gadar uyuyamamış. Bu durumu çoh merah etmiş. Sabah ilk işi geçiyi tahip etmek olmuş. Geçi sürüden ayrılmış, meliyerek çocuğun yanına gelmiş. Çoban da peşine gelmiş. Çoban bahmış ki, geçi geldi bu çocuğu emzürmeye başladı. Şaşurmuş galmış. Geçinin südünün niye azaldığını annamış. Çoban yavaş yavaş çocuğun yanına gelmiş, bahmış ki ne baha, galbinde bi hançer saplı! Haman bıçağı çıhartmış, çocuğu gucağına almış, evine gelmiş. Gendi çocuğu olduğunu annamamış. Gel zaman, get zaman çocuh on beş yaşına basmış. Padışah bi gün çobanın gapısının ögünden geçiyken evde bi erkek çocuğunun dolaştuğunu görmüş. Merah etmiş, içeri girmiş. Bahmış ki gendi hançeri duvarda asılı. Dayanamamış çobana sormuş, "Gardaş sen bu çocuğu nerden aldın?" Çoban da başından geçenleri padışaha annatmış. Padışah, "Acaba bi pusula yazsam bizim eve götürür mü?" demiş. Çoban da, "Niye götürmesin. Götürür." Padişah pusulaya, "Bu çocuh gelür gelmez boynunu vurun!" diye yazmış. Pusulanın ağzını gapatmış, oğlana vermiş. Oğlan pusulayı almış, padışahın sarayına gelmiş. Çoh yorulmuş. Orda bi çeşmeyinen bi de havuz görmüş. Çeşmeden su içmiş, havuzun kenarında yatıyken, düşmüş orda uyumuş galmış. Padışahın gızı da o sırada

pencereden bahçayı seyrediymiş. Bi ara gözü oğlana ilişmiş. Goşa goşa oğlanın yanına gelmiş. Oğlanın elindeki pusulayı görmüş. Haman açmış ohumuş, bahmış ki altındaki möhör babasının möhörü. Gız o pusulayı yırtmış atmış,yerine " Bu oğlan gelür gelmez, gızımınan nikâhlayın." diye yazmış. Oğlanın goynuna sohmuş. Gız oradan getmiş saraya. Saray nöbetçileri geziyken oğlanı orada görmüşler. Ne olduğunu sormuşlar. Oğlan da padışahın yolladığı pusulayı onnara vermiş. Saraydakiler pusulayı ohur ohumaz şaşurmuşlar. Padışah, "Pusulayı getürene gızımı nikâhlayın!" diye yazıymış. Padışahın emrine rıza göstermişler, dügün hazırlıhlarına başlamışlar. Ele şatafatlı bi dügün yapmışlar... Evlenmişler. Sorna padışah gelmiş. Padışah dügünü, şenlügü görür görmez şaşurmuş! "Siz ne yapıysız? Bu şenlik ne?" diye sormuş. Onnar da " Padışahım, sizin pusulada yazduğuz emri yerine getürdük." demişler. Padişah pusulayı almış ohumuş. Bahmış ki yazı gendü yazısı degül. Annamış ki bu yazıyı kimse bozamayacah. Dutıy gızını gönül rızalığıynan oğlana veriy. Gırh gün gırh gece dügün yapıy. Padışah zaman sorna ihtıyarlıy, yerine bu oğlanı geçüriy, yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Münevver UÇAR

26. YAZILAN YAZI BOZULMAZ

Varımış yoğumuş, bi padışahınan bi de gızı varımış. Bir gün Vezir-i azamına demiş ki dışarı çıhah gezek bahak ne var ne yoh. Çıhmışlar gezerlerken şeherin baş tarafına gelmişler. Bahmışlar ki; nehirin baş tarafında bi ışşıh görüniy. Gediyler ki; bi ıhtıyar adam; ufak bi gulube otlardan yapılmış onun içinde kâğıt yazmış, nehire atıy. Bunnar görür görmez; "Ooo... Sultanım hoş geldiz". "Baba. Sen burda ne iş göriysen". Demiş ki; " Filancanın oğlunu, filancanın gızına yazıyam". "Benim gızımı kime yazdın". "Bah deyiy. Suyun yüzünde bidene kâğıt gidiy, aşimdi attım. Senin gızında avu kâğıdda". "Kime yazdın". "Senin gapında bidene böyük arap varya. Gulahları böyük, ağzından salyalar, sular ahıy ona yazdım". "Vula seni aşimdi suya atıp boğacağım geliy. Ben bi hökümdaram, o adama yazulur mu". O da; "Yazılan bozulmaz. Ben yazdım. Az evvel gelseydin yazmazdım" deyiy. "Yalan. Ele şey mi olur?. Gapımdaki Arap; ağzından sular ahıy, goca dodahlı ona ben gız verürmiyem". Neyse geliyler. Bu iş padışahın içini yeyiy. İçi rahat etmiy. "Nası oldu bu iş yahu" deyiy. Vezirlerinin, ahıl daneleriyinen bi toplantı yapıy. "Bunun çaresi nedür?" deyiy. "Goley, sultanım. Onu ne düşüniysen. Çağurursan o köleni verürsen ona bir at, para gider gelmez. Ona de ki; benim güneşde bi god altunum var. O gider gelemez. Güneşi nerde bulacah. Bekler, bekler ömrü dolar, ölür. Sen de gızı bi başgasına verürsen" "Vula eyi ahıl. Peki". Çağırıy o galın dodahlı, ağzının kenarından sular ahan köleyi. Deyiy ki; "Atı al, parayı al. Benim güneşde bi god altunum var. Güneşi bulacahsan, o parayı isdiyip alıp geleceksen. Almadan da gelme!.." "Peki padışahım". Alıy atı süriy doğuya doğru. Gidiy, gidiy. Şurayı geçiy, burayı geçiy.... Daha getmiye takati galmıy. Sabahdan gahıy tam güneş doğacah vahıt. Güneş doğıy. Arap deyiy ki; "Hey güneş, padışahın parasını ver" Gayıpdan bi ses; "Yazılan bozulmaz". Sağa bahıy, sola bahıy kimse yoh. "Bu ses nerden geldi, benim gulağım mı ses eşiddi?". Arap burayı gelene gadar aradan bir-iki-üç sene geçiy. Derken devrüsü gün olıy. Hava gapalı güneş heç görünmiy. Açuh olduğu gün sorıy, gayıptan bi ses geliy ki; "Yazılan bozulmaz". Bir-iki-üç-dört, soğuk durmanın imkânı yoh. Döniy geriye deyiy ki;"O ki yazılan bozulmaz". Geliy geliy. Padışahın gızını da heç kimse isdemiy. Deli olıy. Ula benim gızıma niye bu dühürçü gelmiy. Arap gideli bir-iki sene olmuş. Vezir-i âzamı alıy yanına geziyler; "Uzah yerlere gidek" deyiy. "Ormanların içinde tek bir adama ras gelürsem gızımı ona verecem" deyiy. Ormanlarda geziyler. Arap da geliy geliy bi ormanın içine giriy. Bahıy bi dene göze gaynıy. Başında oturıy. Gurumuş ekmeklerini gözenin suyuna baturıy. Isladıy yeyiy. Ekmeği gaynayan gözeye baturıyken barmağının ucu gö-

zenin suyuna degiy. "Allah Allah!." Bahıy barmağının ucu bembeyaz olmuş. "Ne oldu". Derken elini baturıy o da ele olıy. Golunu baturıy o da bembeyaz olıy. Gahıy soyunıy yıyhanıy. Elebi tığ kimin deliganlı olıy ki. Kim görse gızını bayılarah verür. Padışah da veziriyinen ormanda geliyken, bu arabından garşılaşıylar. Padışah oğlanı garşıdan gördükleyin; "Hepiz şahat olun, avu garşıdan gelen deliganlıya ben gızımı verecem". "Tamam işde bu şevketlüm. O deve dudahlı nerde galdıysa galdı". Döniyler geliyler. "Selamün aleyküm. Deliganlı ne geziysen kimsen var mı?". "Yoh". Ama oğlan padışahı tanıy. "Bu padışah beni mi sınıy" deyiy. Deyiy ki; "Allahın emriyinen bi gızım var, onu sahan verecem". Bu da "Allah razı olsun" deyiy. Demiy ben o arabam. Barabar geliyler. Arap elebi hörmet göriy ki; bunu garşılıylar. O zaman ki çalgularınan, malgularınan. Ele bi deliganlıya vermiş ki gızını. Geliyler ooo... herkes begeniy damadı. Gırh gün gırh gece toy dügün olıy yeyiyler içiyler. Damadı yanına geliy gidiy. Padışah "Benim şu dabağamı getürdün". Haman segürdiy getüriy. Çünkü yerini büliy. Haman şıp diye alıy geliy. Allah Allah!. Padışahın dikkatini çekiy. Bu acemi nası herşeyin yerini büliy. "Baha şunu getür dese". Nerede, hangi tarafda diye sormıy. Gediy haman alıy geliy. Aradan biraz vahıt geçiy. Padışah; "Hele ge burıya yahu. Sen bu gonahda heç çalışdın mı?". Deyiy ki; "Çalışdım padışahım". "Nası çalışdın". "Ben burdaydım. Ben arabıdım. Beni güneşe paraya yolladın." "Eee... para noldu". "Paraya deyiy ki, yazılan bozulmaz. Ben de onu haber vermiye geldim. Gözenin birinde geldim yıhandım. Bu şekil aldım". Padışah bahıy ki yazı bozulmıyacah. Bu işe rıza gösteriy, yeyiy-içiy muratlarına geçiyler.

Hamdi GEDİK

27. FELEK

Bir varımış, bir yoğumuş. Vahdı zamanın birinde bir ağa varımış. Bu ağanın da bi dene de çobanı varımış. Bu çoban, ağanın sürüsünü otarıymış. Ağa da her sene sonunda bunun haggını veriymiş. Bu ağa çobanı çağırıy yanına. Deyiy ki, "Oğlum, bah. Saha ne diyecem. Ben her sene her sene haggını veriyem. O ki sen benim davarımı otarıysan. Biz de senden memnunuh. Ne zaman ben gidecem dersen, ben o zaman toptan senin haggını verürem. Senin içün de eyi olur.Gonuşah, anlaşah." Çoban da, "Peki." deyiy. Ağanın garısını da sesliyler. Seneliğini altı goyuna annaşıylar. Çoban sürüyü otarmıya gidiy. Aradan epeyi bi zaman geçiy. Bi gün çoban deyiy ki, "Ağa, benim hesabımı gör; ben gidecem memleketime." Ağa da, "Tamam oğlum, bi gaç gün daha otar; ben de hesabın çıhardım." deyiy. Ağa hanımı yanına çağırıy. "Hanım, çoban hesabımı görün gidecem deyiy." "Herif senelerdür çalışıy, sürümüzü otarıy. Haggını hesapla, verek, getsin." Garı, gişi oturıy hesap ediyler. Herif şaşurıy. Sürünün hepisini çobana verseler ancah başa baş geliy. Ağa şaşuriy. "Vula garı, ben buna vermem." Ağanın garısı deyiy, "Ağa, sen delürdün mü? Bu çobanın haggı. Heç yeyülür mü? Hem nası becereceksen?" "Sen sus! Ben ağaysam, onu gandururam." "Nası ganduracahsan?" "Bah, beni dinne. Saggın belli etme. Çoh ciddi ol. Saha sorsa., peki, hee. Oğul ele dedi. Yohsa biz senin haggıyı heç yerük mü? Hesap eddük verecektük de. Sen gerisini baha bırah." Adam deyiy ki, "Ahşam ben çobanı çağıracağam. Diyecem ki, oğul, senin hesabın yaptuh ki verek.Bi adam geldi dedi ki, "Saggın çobanın haggını verme. Ben de dedim ki, heç olur mu? Senelerdür benim davarımı otladdı. Hem sen kimsen, ne garışıysan? Senin neyen lazım!.. Çobana de ki, bi adam geldi; adı da Felekmiş. Haggını verme dedi, getti" demiş. Ahşam olıy, çobanı çağırıylar. "Ağa buyur." deyiy. Ağa da, "Gel otur ebile. Bah oğlum, senin hesabıyı çıharduk, hazırladuh. Durum bele bele... Bi adam geldi. Adı da Felekmiş. Dedi ki, çobanın haggını saggın vermeyin. Dedi geddi." Çoban şaşurıy galıy. Bir zaman cevap vermiy. "Allah Allah! Nası olur?.. Ağam, benim ömrüm burda senin sürünü otlatmahda geçdi. Tam yirmi senedir. Bir ömür." Ağa çobana deyiy ki, "Oğlum ben ne yapım? Benim bi gabahatım yoh. Felek ele dedükden sorna ben verememem." "Peki. Ağa, ben de bögünden itibaren düşecem felegin peşine. O Felegi bulabülürsem, bahım benne ne derdi varımış. "Eh, sen bülürsen oğlum." Çoban gahıy, ağanın elini öpiy, hanımın elini öpiy; "Allahaısmarladuh." deyiy. Ağa da hanımına deyiy ki, "Hanım birez azıh hazırla da yolda yesin." Çoban azığını alıy, yola goyılıy. Felegin peşine düşiy. Ağa deyiy ki, "Hanım, ben saha demedim mi o iş golay. Bu çoban saf, ben onu gandururam."

"Herif sen ne ahıllıymışsan; bravo saha. sürü galdı yanımıza.Memmet arasın ki felegi bula. Heç felek bulunur mu? Kim duymuş, kim eşitmiş!.." Gelelim çoban Memmed'e. Memmed saf, temiz galbiyinen yola çıhıy. Az gidiy uz gidiy; dere tepe düz demeden aşıp gidiy. Yolda perişan olıy. Ekmegi bitiy, gatamağı tükeniy. Çarıhları yırtılıy, saçı saggalı birbirine garış.. Gine de yılmıy. Her zorluğa dayanıy. "Ah felek! Ah felek!.." diyerek yoluna devam ediy. Epeyi getdükden sorna, bahıy ki ta uzahda adamlar ekin biçiy. Yanlarına varıy. "Selamunaleyküm. Golay gelsin." deyiy. Tırpancılar selamını alıy. "Gardaş sen ne arıysan? Nerden gelip, neriye gidiysen?" Çoban başından geçenleri tek tek annadıy. Adamlar dinnedükden sorna, "Bah gardaş, sen boşuna gidiysen. Gel bu işden vaz geç." Ne deyiylerse çobanı ikna edemiyler. "Ben yirmi sene çalışdım, eddim. Felek niye geldi benim haggımı vermeyin dedi? Ben Felegi bulacam." Çobanı yedüriy, içirüy; birez de azıh verip; deyiyler ki, "Eger felegi bulursan, bizim için de bişe söle. De ki, bazı sene ekin eyi olıy, bazı sene olmıy. Bunun hekmeti ne?" "Peki" deyiy. Allahaısmarladuh deyip yola devam ediy. Epeyi gediy. Azığı gine bitiy. Ac, susuz yola devam ediy. Bi bahçıvan göriy. Gediy bahçaya ki, ne bahça; olmıyan meyve yoh. Ağaçların dalları gırılıy. Açlıhdan da gırılıy. Sağa sola bahıy kimse yoh. Aclıhdan da eyice ölmek üzereymiş. Daha dayanamıy. Başlıy meyvelerden yemeye. Bahçanın sahabı bahıy ki, bahçada birisi var. "Gardaş sen in misen, cin misen?" "Ne inem, ne cinem. İnsonoğlu insanam." "Peki ne arıysan burada?" Çoban başından geçenneri tek tek annadıy. Adam dinniy. Deyiy ki, "Sen yol yahınken vaz geç bu işden. Felegin adı var ama, bunu heç kimse görmemiş. Ben zengünem. Senin haggın verim geri dön." Ne deyiyse çoban Memmed'i ikna edemiy. Memmed çoh gararlı. "Felegi bulacam." deyiy, başga bişe demiy. Adam, "Peki." deyiy. O da azıh, gatamah veriy. Buna deyiy ki, "Eger felegi bulursan benim üçün de bişe söle. De ki, bir bahçıvan gördüm. Bi sene meyve olıy, bazı sene meyveleri olmıymış. Bundaki hekmet ne diye bi sor." "Peki." deyiy, yola çıhıy. Gece gündüz demeden yola devam ediy. Epeyi getdükden sorna, bi adam ras geliy. Gediy adamın yanına ki adam namaz gılıy. Namaz gıldıhdan sorna, selam verip yanına oturıy. Hal hatır eddükden sorna namaz gılan herif Memmed'e sorıy, "Ne bu hal? Bitgin bi vaziyetdesen. Ne geziysen?" Çoban başından geçenneri bir bir annadıy. Adam deyiy ki, "Getme. Sen Felegi bulamazsan." Ne deyiyse ikna edemiy. Gine, "Ben felegi bulana gader gedip arıyacam." deyiy. "Peki." deyiy. " O zaman benden bişe söle. De ki, bi adam gördüm. Elli senedür daşın üsdünde namaz gılıy. Bu adam içün ne deyiysen? diye bi sor, bak. Sehen yolu tarif edim. Abu dağı aşduhdan sorna ikinci dağa çıktığın zaman o dağın tepesinde dur. Bak ovada bi padışah var. Ona İrfanî padışah derler. Sen orda

dur. Padışahın gözcüleri var. Onlar seni görüp padışaha haber verürler. Padışah sahan atlı yollar. O atlı ele toz duman içinde gelür, seni alıp götürür. Heç gorhma. O padışah geleni gideni yedürür içürür. Herkes ona başından geçenneri annadur. O da onnarı yedürür içürür, yolcular." "Peki." deyiy, namaz gılan adamın yanından ayrılıy. Epeyi bi yol geddükten sorna o adamın dedügü yere geliy. Tepenin başında durur, bahar. Bi de bahar ki ne bahsın! Birisi tozu dumana gatmış geliy. Gorhmamah elde degül. Atlı bunu gaptuğu kimin atın terkisine alıy; göz açıp gapıyana gadar, saraya getüriy. Bunu haman içeri alıylar. Padışah deyiy ki, "Gel oğlum, çekinme. Derdin ne? Başından geçenneri baha annat." Çoban Memmed başından geçenneri annadıy. "Şimdi de Felegin peşine gidiyem. Bulana gadar gidecem." Padışah, "Oğlum sen felegin yanına gidemezsen. Sen burda galabüldügün gadar gal. Ye iç ondan sorna memleketteen geri dön." Padışah ne deyiyse, "Yoh! Ben felegi bulacam. Niye ben yirmi sene çobanlıh eddim. Niye geldi bu çobanın haggını verme dedi?" Padışah bahıy ki heç goleyi yoh. Çoban kesin gidecek. Gararlı. Padışah deyiy ki, "Bak oğlum! Beni eyice dinle. Her nerden gedsem, senin ögeen ele böyük bi su çıhacak ki; o suyu heç geçemezsen." Çoban da deyiy ki, "Padışahım, ben suyu geçerem. Çünkü yüzmeyi eyi büliyem." "Sen bülürsen. O zaman eger suyu geçersen, felegin çadırını görürsen; çadırın bi tarafı altun kimin parlar, bi tarafı gümüş kimin parlar. O çadıra ele yanaşacahsan ki, heç görünmeyeceksen. Sürüne sürüne yanaşacahsan. Felegi çadırın içinde gördün mü saggın ona görünme. Felegi her an yahalıyacah vaziyetde bekle. Onu gözle. Felek devamlı gıyafet değiştürür. Bi baharsan cadı oldu. Bi baharsan aslan olur. Ahlan ne gelürse olur. Bi de baharsan teze gelin oldu. O zaman onu bi tek hemlede yahalıyacahsan. Eger yahalıyamazsan seni öldürür. Yahalar yahalamaz, hırtligine bineceksen. Saggın bırahma. Söyliyecekleriyi söle. Tarla sahabını, bahça sahabını, namaz gılan adamı söle. Benim için de ki, "Bi İrfan Padışah var. Geleni gideni yedürüp içürüp , dertlerini dinliyip gönderiy. Ondan sorna da yemin ettür, sora bırah." "Peki." deyiy. Padışahın elini öpüp yola çıhıy. Epeyi bi zaman geddükten sorna suyu göriy. Bahıy ki, haggaten su çoh böyük. Suyun öbür kenarı heç heç görünmiy. Ama çoban gendine güveniy. Çünkü davar otardığı yerde deniz varımış. Haman haman her gün yüziymiş. Çoban, Yaradana sığınıp; soyunup elbiselerini bir ağaca bağlıy. Sırtına alıy, suya atlıy. Az yüziy, çoh yüziy bi halınan suyun öbür kenarına göriy. Suyu geçiy. Bahıy ki haggaten felegin çadırı göründü. Çoban ele mi bi seviniy... Elbiselerini geyiniy. Çadıra yanaşmıya başlıy. Bahah çoban başarabilecek mi, yohsa ölecek mi? Çoban ele diggatli yanaşıy ki, ayağa bile gahmıy. Yerde sürüne sürüne çadıra yanaşıy. Bi de bahıy ki ne bahsın, felek aslan gıyafetinde. Az galıy gorhusundan öle. Epeyi bek-

liy. Bahıy bi cadı garı oldu; tırnahlarının her biri bi tırpan gadar. Daha çoh gorhıy. Gorhusundan nefes bile alamıy. Ondan sorna gine çoh gıyafetler degüşdüriy. En sonunda bahıy ki bi gız oldu ki , doğdum aya doğdum demez. Çoban şaşırıy. Mecbur dutacah. Yohsa ölür. Çoban ele bi fırlıy ki, gızın hırtliginden yahalıy., yere yatırıy. Felek deyiy, "Eyvah! Beni kötü yerde yahaladın. Ne muradın varsa söle. Çoban hepsini söliy. Bi de yemin ettüriy. Deyiy, "Tamam. Bırah." Bırahıy. Felek deyiy ki, "Sen burıya nası geldin?" Çoban başından geçenleri tek tek annadıy. Başından başlıy. Ağasını, ekin biçenleri, bahça sahabını, namaz gılan adamı, İrfanı Padıyahı anadıy. Hepisinin isdeklerini söliy. Felek deyiy ki, "Bana yemin ettürmesen sölemezdim; ama yemin eddim. Söliyecem. Gah benimden ge." Gahıy suyun başına gidiyler. "Bah. Burayı gördün mü? İşde burası insanların rızgını ayarlama yeri. Bah, bu bu savacahlardan insaların zengünlüğüne göre su ahar. Bah, bu senin ağanın savacağı. Bunnar da normal iki üç goyunu olanların savacağı. İşde burdan ayarlıyuh." Çoban deyiy ki, "Dur. Birez de ben ayarlıyım." Haman gidiy ağasının savacağına bi tekmük vurıy. Tekmükliy eyice gurıdıy. Az olanları da çoğaldıy. Felek deyiy ki, "Çoban Memmed, gel çadırımıza gidek. Öbür isdeklerin de orda annadım da geç ged." "Peki." deyiy. "Bah. O ekin biçenlere de ki, onnarın tarlalarının falanca yerinde altun var. Yağmurlu senelerde olmaz. Güneşli senelerde olur. Altunu sökün, ondan sorna ekin, olur. Bahçıvana da söle, orda böyük bi armut ağacı var. Onun doğusunda altun var. Ona da aynısını söle. Namaz gılana da de ki. sen elli sene daha namaz gılsan sen gine cehennemliksen. Çünkü sen gaynanaan kötü gözünden bahdın. Onundan barabar yatdın. İrfani padışaha da de ki, senin muradın da ben. Sen ele söle. Zatan ağanın rızgını da eyice gurutdun. Sen gidene gadar heç bişeyi galmaz. Naneye muhtaç olur." "Peki." deyiy. Felegin elini öpiy ordan ayrılıy. Gine geliy, sudan geçiy. Yola devam ediy. Padışahın sarayına yanaşacağı vahıt bahıy; tozu dumana gatarah bi atlı geliy. Bunu terkisine alıy, dorğu padışahın yanına getüriy. Hoşbeşden sorna, "Anlat bahalım, ne yaptın, ne ettin? Felegi gördün mü?" O da deyiy. "He, gördüm." "Anlat bahım." Çoban ekin tarlasından başlıy, padışahdan çıhıy. Padışah, "Benim içün ne dedi?" O da deyiy ki, "De ki senin muradın da benem." "Nası olur? Ne dedi?" "Senin muradın da benem de, dedi." O sırada padışah, "Peki." deyiy. Bi silkiniy; göksünü açıy, olıy ayın ondördü kimin bi gız. Çoban Memmed haman düşiy bayılıy. Su serpiy, ayıldıylar. Padışah deyiy ki, "Bundan sorna bu ülkenin padışahı sensen. Ben de senin garınam." Çoban bi seviniy, bi seviniy... Sevincinden başlıy ağlamıya. Padışah haman hızmetçilerini sesliy. "Bundan sorna bu ülkenin padışahı bu." Haman hamamlar yanıy, Çoban memmed'e hamam yapdurıylar. Elbiseler geyindüriyler. Bi gaç gün geçdükden sorna deyiy

ki, "Gidim bu adamların siparişlerini söliyim de gelim." Hanımı, "Sen getme, haberci yollıyah." deyiy. "Yoh, ben gendim gidecem." Neyse, bi at guşandırıylar. Çoban Memmed ata biniy, gidiy namaz gılan adamın yanına. "Selamünaleyküm." diyende adam bunu tanıy. "Hoş geldin, beş geldin. Ne eddin, neyledin? Felegi gördün mü?" deyince; "He gördüm." "Ne dedi benim içün?" Dedi ki, "O elli sene daha namaz gılsa, o gine cennete gidemeyecek. O gaynanasıyınan yatdı." deyiy. Haman yola devam ediy. Bahçıvana da deyiy ki, "Senin böyük armudun dibinde, doğsunda altun varımış. Onu sök, her şey düzelecek. Bahçıvan haman Çoban Memmed'in ellerine sarılıy. "Dorğu mu söliysen?" "He dorğu." "Ge elese barabar sökek. Yarısı da senin olsun." deyiy. Çoban Memmed, "Yoh. Behen eyivallah. Hepsi senin olsun." deyiy. Ordan ayrılıy. Ekin biçenlerin yanına geliy. Onnara da aynısını söliy. "Gel barabar sökek." deyiyler. "Yoh. siz sökün, sizin olsun." deyiy; gerisin geri döniy. Geliy dorğu sarayına, tahtına çıhıy, oturıy. Günler geliy geçiy. Gelelim Memmed'in ağasına. Ağanın heç bişeyi galmıy. Yiyyecek içecek; bişe bulamıy, perişan olıylar. Yaşlanduhlarından bi yerde çalışamıylar da. Hanımı ağaya deyiy ki, "Ağa, ne yapacayuh? Yiyeceğimiz galmadı. Bi yerde bi padışah varımış. İrfani padışah. Düşgünlere, gelene gidene yedüriy içirüymiş. Gel gidek onıya." Ağa çaresizce, "Tamam hanım, gidek." deyiy. Gahıy yola çıhıylar. Sora sordura padışahın memleketini bulıylar. Padışahın sarayına gediyler. Neyse, bunnarı misafir ediyler. Bi gaç gün geçiy. "Gördün mü herif, ye iç yat aşşağı." "Tamam hanım, sesiyi çıhartma." deyiy. Bi gün sabah gahvaltısından sorna padışah bunnarı yanına çağırıy. "Gelin bahım. Şele oturun. Eh, annadın bahım başızdan geçenneri." Ama padışah bunnarı haman tanıy. Hanımı ağaya deyiy ki, "Herif bu padışahın gözleri aynı bizim çobanın gözlerine benziy." Herif, "Sus garı. İş çıhartma! Ne güzel yeyi, içiyük. Otur oturduğun yerde!" Öyle yemegini yeyiler; gine başlarından geçeni annatmaya gidiyler. En sonunda çobanı annadıylar. Deyiyler, "Bi çobanımız vardı. Yirmisene davarımızı otardı. Haggını vermedük, onu gandurduh. Geddi Felegi aramıya." Padışah, "Peki. O çoban benem. Geddim Felegi buldum. Sizin rızgınızı da ben kesdim." Gadın ordan ağanın gulağına fısıldıy, "Ben saha demedim mi bunun gözleri bizim çobanın gözlerine benziy." Neyise, haman padışahın eline ayahlarına gapanıylar. "N'olur, bizi govma. yiyecek heç bişeyimiz yoh." Padışah, "Peki. Sizi govmıyacam. Çünkü sizin çoh ekmegizi yedim. O ekmegin hatiri içün burda yeyin için, yatın." deyince, "Allah senden razı olsun oğul." deyiyler. Hep barabar yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

28. BİCİLO

Kövün birinde bi ana bi oğul yaşıylarmış. Bu oğlan da çoh safımış. Oğlanın adı Bicilo'ymuş. Anası deyiy ki, "Oğlum, herkes oduna gidiy, sen de odun et de getür yahah." "He ana, gidim. Arhadaşlara söle, gidim." deyiy. Bu gidiy gomşularının uşahlarına deyiy ki, "Avu benim oğlumu da götürün oda odun getsün. "Gelsin gidek." deyiy. Gahıy garı, bunnarın yanına gatıy, gidiyler dağa, oduna. Gidiyler hep odun ediyler. "Vula Bicilo, sende odun etsene. Dolanıysan." "Behen ne. Benim anam beni size gattı, benimkini de edeceksiz." Gahıylar bunun odununu da ediyler, yükliyler eşşeklere geliyler. Geliy bi köve yeniyler. Deyiyler, "Bizde yorulduh, hayvanlarda yoruldu. Bi yerde yükümüzü yıhağın. Hem biz diylenek, hem de hayvanlar diylensin. Sabah ola ele gidek." Bahıylar ki bi yerde tütün tütiy. Deyiyler, "Gelin avu tütün tüten yere gidegin. Hem karnımızı da doyururuh." deyiyler. Bi de bahıylar ki bi dev garısı. Çıhıy, bunnara buyur ediy, içeri alıy. Gahıy sini goyıy, sufra goyıy, yedüriy, içüriy, yaturıy. Yeyiyler içiyler, herkeş uyıy. Bicilo uyumıy. "Biz yataruh, dev garısı gelür bizi yer." deyiy. Dev garısı arada bi geliy bunnarı yohlıy. Bahıy uyumuşlarsa bunnarı yiye. Deyiy, "Kim uyur, kim uyanuh?" Bu da deyiy, herkeş uyur, ben uyanuğam." "Bicilo, niye uyımıysan?" Deyiy, "Benim anam gahar gece helva çalarah yerdi. Ben ele uyurdum. Ben uyumam ki!" Dev garısı gahıy bi tabak helva çalıy. "Bicilo, gahın arhadaş, gahın helva yiyegin.." Galdurıy bunnarı, helvayı yeyiyler. Gine yatıylar. Dev garısı geliy, "Kim uyur, kim uyanuh?" Deyiy ki, "Herkes uyur da Bicilo uyanuh." "Vula Bicilo niye uyımıysan?" "Benim anam gediy halburundan Fırat'tan su getüriydi, içiydim." Gahıy halburu alıy gediy Fırad'a. O gediy, Bicilo buradan arhadaşlarına deyiy, "Gahın! Bu dev garısı bizi yiyecek. Gahın gaçağın." Gahıy haman ordan gaçıylar. Bu dev garısı halburu dalduruy ki su doldura. Heç halbura su doldurulur mu? O orda oyalana gadar, bunlardan burdan gaçıylar. Geliyler geliyler, "Nere gidegin?" deyiyler. "Avu ışşıh olan yere gidegin. Burda sabahlıyağın, ondan sorna sabahdan giderük." Gidiyler ki o ışşıh yanan yerde dügün var. Yüklerde yıhıylar. Gelin deyiy ki, "Devin halısı gelirse eger, ben gelin gidecem. Yohsa getmem." deyiy. "Devin halısını kim getüre, kime söliyem?" deyiyler. "Biz getüremezük!" Gız da dirediy, bi bey gızıymış. arhadaşları deyiy, "Bizim Bicilo getürür." "Vula Bicilo, getürür müsen?" "He, ben getürürem. Amma dediklerimi yapacahsız! Behen gidin birez çivi getürün ki gidim alım gelim." Gidiy safsatlıy haman içeri giriy. Gidiy halıyı ters dönderiy, bu toptu inneleri kakıy halıya. Gendi gidiy sahlanıy. Dev garısı da geliy, nası halıya basıysa çiviler ayağına degiy. "Amaaa!... Halı pirelenmiş. Acuh dışarı atım da havalan-

sın." Halıyı toplıy ki götüre dışarı ata pireleri töküle. Bicilo ordan halıyı vurıy omuzuna, götüriyken deyiy, "Vula Bilcilo, gine sen misen?" Bicilo gaçıy, dev garısı dutamıy. Getüriy halıyı veriy. Bu sefer de gız deyiy, "Devin gazanı gelürse gidecem, yohsa getmem." "Gazanı kim getüre?" Deyiyler "Bicilo getürür." "Bicilo getürür müsen?" Deyiy, "He, ben getürürem." Geliy gine sahlanıy, devi safsatlıy. O yannı ediy, bu yannı ediy, gazanı alıy. Deyiy, "Ey dev garısı, Allahusmarladuh!.." "Vula gine sen misen? Sen benim elime geçersen!..." Geçiy gidiy. Gazanı getüriy, düğün yapılıy. Gelinin sırtında da yaralar varımış. Deyiyler, "Bu yaralar geçmez, dev yağı sürtesizse geçer; yohsa geçmez." Devin yağını nerden alalar, devin yağı olur mu? Bicilo deyiy, "Ben getürürem. Behen birez çivi alın, keser alın, hızar alın, tahta alın ben gider getürürem." Hepsini alıy, geliy devin bahçasına giriy. "Çat çat vurıy, dev çıhıy. "O kim? Bicilo yohsa sen misen?" " Yavu sus hele! Bicilo öldü. garip. Taput yoh ki ölüsünü götürek. Geldim aburda bi taput yapah da götürüm içine goyah." "O öldüse ben de yardım ederem." deyiy. Dev garısı çıhıy, o da yardım ediy. Taputu yapıylar. Dev garısına deyiy, "Abunun içine gir. Bicilo da senin kimindi. Eger saha gelürse, Bicilo'ya da gelür. Yohsa başga yapah." Dev garısı taputa giriy ki baha, hele boyu geliy mi? Haman taputun hapağını kapadıy, çivileri vurıy. Devi içine gapadıy, çiviliy. Devi alıy geliy. Getüriy, odunları yahıylar, taputu da odunların üsdüne goyıylar. Devin yağı eriy, ahıy... Bu yağı alıylar gelinin yaralarına sürtiyler. Gelinin yaralanı hep eyleniy. Ondan sorna düğün gurulıy, gırh gün gırh gece düğün olıy. Düğünü yapıylar, gızı alıy gidiyler. Bicilo da gahıy anasına bi yığın para getüriy. "Ana bah, geddim para gazandım, gettüm saha." deyiy. "Ana, sen de gidip padışahın gızını behen alacahsan." "Padışah heç gızını bize verür mü?" "Sen behen bırah. Padışahın gızını sen behen alacahsan." Anası gidiy padışahın gızını istiy, padışah da durumu büldügü içün bişe demiy, gızını Bicilo'ya veriy. Gırh gün gırh gece düğün ediy, yeyiy içiy, yere geçiyler.

Mahbup YAZICIOĞLU

29. HOROZDAN KORKAN ADAM

Varımış, yoğumuş Allah'ın gulu çoğumuş. Bir zamanın vahdında horozdan gorhan bi herif varımış. Bu adam horozdan çoh gorhıymış. Yerli dışarı gidecek, tuvalete gidecek, nereye gidecekse, "Garı garı gel, beni götür. N'olur, ge beni bekle gedim tuvalete!.. Ge beni bekle gedim gapıya!.." Garı da her zamana usanıymış. Her gün söz söliymiş gendi gendine. Dutıy bir gün deyiy ki, "Tamam, çıh ben geliyem." Herif çıhıy dışarı, garı gapıyı arhadan kitliy. Herif yalvarıy yaharıy, "Garı, horoz geldi! Sen bülürsen.... Gapıyı aç horoz geldi." Nası feryad ediy, nası bağırıy. "Yoh!.. Açmam. Usandım senden." "Garı, sen bülürsen aç gapıyı." "Yoh, açmam. Nere gediysen get." Garı usanıy daha. Ne gader yalvarıysa, garı gapıyı açmiy. Açmıyandan, deyiyi ki, "Elese bişeler ver; ekmek mekmek ver gedim." Dutıy torbaya biraz un, ekmek goyıy, bi gaç tane yumurta goyıy, gapınını arasından uzadıy. "Get daha gelme! Seni istemiyem.."diyenden bu gahıy, torbayı omuzuna vurıy, yolu ele alıy. Horozdan gaçıy, sahlana sahlana gediy. Gediy, epeyi gediy. Bahıy ki garşıdan devler bağırıy. Üç dene dev. "Ey insanoğlu! Sen nere geliysen, gorhmıymısan?" Deyiy ki, "Neye gorhum? Siz insansız ben de insanam." "Gorhmıysansa hüneriyi göster bahah. Nası insansan?" O da deyiy ki, "Önce siz gösterin ki ben de gösterim." Horozdan gorhıy amma, devlerin garşısında cesaretleniy. Devler yerden nası daşı alıy sıhıylarsa, daşın tozu ufalanıy. Daşdan toz çıhardıy. "Daşdan toz çıhar bahah." deyiyler Bu da egiliy, daş alıy, torbasına da elini baturıy un alıy, üfeliy, bu daştan onnardan daha çoh toz çıharıy. Devler deyiy ki, "Vula bu bizden guvvetli. Bu bize eyi yarar. Ey insanoğlu! Daşı sıh suyunu çıhar bahah." "Siz çıhardın ki, ben de çıhardım." Onnar da daşı alıylar yerden, sıhıylar, daşdan bi kaç damla su çıhardıylar. Dev guvveti ya!.. Bu adam da gahıy egiliy, yerden daşı alıy, torbasından bi dene yumurta alıy. Nası sıhıysa, şarrr..... Bunınki ahıy. Deyiyler ki, "Vula bu bizden guvvetli. Bizim işimize yarar. Ey insanoğlu, gel arhadaş olah. "He, olah." deyiy. Götüriyler evlerine. Bi hafta heç galdurmıylar. Yedüriyler içürdiyler... Bi hafta misafir ediyler. Bi haftadan sorna, "Misafirligin bitti. Acuh sende çalışacahsan biziminden." "Olur." deyiy. Her gün yatıylar, dev uyhusu... Daha heç uyanmıyılar!.. Bu da gediy, gapılarını dinniy ki, baha, ne gonışıylar, ne deyiyler. Deyiyler ki, "Tuluğu verek de getsin su getürsün bize." Tuluğu veriyler buna, suya yollıylar. Ama bunnar goca camuş tuluğları. Gendilerine göreymiş. Tuluğu alıy boşunu zoman götüriy. Gücü yetmiy ki götüre. Gediy bi gaç maşafa, dibine goyıy tuluğun, zoman getüriy. Deyiyler ki, "Su hanı ya?" "Ordan burıya gelene gadar bi tuluh suyu içdim. N'ola!.." deyi. "Ordan buraya gadar bi tuluğ su içerse, bizi de yer bu!.."de-

yiyler. Bundan gorhmıya başlıylar. "Uşah biz buna nedek, netmiyek, def edek başımızdan." Bu da her gün gapılarını dinniy, bahalar ki ne söyliyler. Bir gün de devler, "Biz bunu yaturah yatağında vurah, gurtulah. Geldi geleli yedürüyük. Burda ne çalışıy, ne ediy! İnsanoğlu çalışsana." deyiyler. O da "Ben çalışamam. Benden bu gadar." Gece olıy, geliy yatıy, uyuyıy. Adam bunnarın niyetini annıy. Gediy daşı getüriy, yatağına goyıy. Gendi de, esginin ocahları varımış; ocağın içine giriy. Bunnar da gece yarısı geliyler, silahlarıynan, gılıçlarıynan vuruylar. Bahıylar, vurduhça ele ataşlar sıçırıy ki, "Vula! Bu nası çelik adammış, ataş sıçırıy."Neyse, gidiy yerlerine yatıylar. " Sabah gidek paklıyah." deyiyler, yatıylar yerlerine. Bu da ocahdan çıhıy, geliy yatağındaki daşı atıy dışarı, yatağa giriy yatıy. Sabah olıy, deyiyler, "İnsanoğlu gah, yatıysan. Öğle olıy." "Oyy!.. Hele durun, gece beni yeddi dene pire sançdı. Goymadı ki yatım. Ele uyhum var ki... Yatacam." "Vula biz yeddi adam kılıncınan saldurduh, yeddi dene pire gelmiş buna. Biz bundan nedek de gurtulah." Bundan nediylerse gurtulamıylar. " Ge seni memleketine yollıyah." deyiyler. "Yoh, getmem!" deyiy. "Sehen bal verek, yağ verek, götür." "Yağı da sırtıza alursuz, balı da sırtuza alursuz giderem. Yohsa gitmem." "Hadi götürek, ilazım degül. Başımızdan belayı atah." Gahıy birinin sırtına bi tuluğ yağı veriyler, bi tuluğ da balı veriyler; bu adamı da sırtına bindüriyler, getüriy bu adamı gapusunın ögünde yendüriyler. Garıya deyiy, "Aç gapıyı." "Yoh, açmam." "Aha bah, neler getürdüm." Garı gapıyı açıy, yağı alıylar içeri, balı alıylar içeri, dev de bunu yendüriy aşşağı. Dev ele yorulmuş ki, nası "Uff!.." ediyse, adam onun nefesiynen gediy tavana yapışıy. Dev deyiy, "Orda nediysen?" O da, "Nedim, hanımı a burya çıhardıyam, seni öldürsün." "Amaaa!.. Ben ordan burya bunu sırdımda getürdüm, şimdi de behen bele edecekdi!" deyiy. Dev daha diylenmiy. Ele gaçıy, ele gaçıy ki, bu sefer "Garı horozu bekle ki ben bacaya çıhım. Olur ki, biri devi gandurır mandurır, gelir balı, yağı yer." Çıhıy bacaya, bahıy ki bi de tilki varımış. Tilki deve sorıy ki, "Gardaş bele nerden geliysen?" Deyiy ki, "Falanca adamı getürdüm, evine goydum, gidiyem." "Ne getdün?" "Bi tuluğ yağ, bi tuluğ bal. Bi de gendüyü getürdüm goydum, gidiyem." "Gardaş, o horozdan gorhıy, sen ona bi yağınan bal getüriysen!.." "Sen gel yağınan balın götür. Sen ondan neye gorhıysan?" diyenden, deyiy ki, "Ele mi?" "He!.." Geri dönderiy devi. Bu yohardan bahıy ki, tilki ögüne devi gatmış getüriy. "Ey tilki gardaş! Senin babaan, yeddi dev borcu vardı. Ben bideneyi gabul etmiyem." Horozdan gorhıy amma, şeytanlığı beceriy. Diyenden, "Vay, tilki sen beni götüriysen, baban borcuna veresen?" Bu dev gerisin geri ele gaçıy, ele gaçıy... Yeyiy, içiy, yere geçiyler.

Mahbup YAZICIOĞLU

30. AYŞECİK

Varımış, yoğumuş; bi ayşecik varımış. Gahıy bu Ayşecigin anası öliy. Babası bi analıh getüriy. Bu analıh da bu gızı heç gapıyı dışarı çıhartmıy. Heç gün güneş yüzü görmiy. Çoh güzelmiş, gısganıy bu gızı. Kimsiye göstermiy. Dutıy bir gün de bele, deyiy ki, "Ayşe abu başıma bah, başım gaşınıy." Dizine yatıy uyıy galıy. O da başını goyduğu yerde bahıy bi anahdar. Deyiy, "Hele gahım bahım bu anahtar nerenin anahtarı." Alıy çıhıy dışarıya. Gapılara tahıy, bahıy ki bi gapı; tahıy açıy. Gapıyı açıy ki, bi bahça bi bahça!.. Ucundan ucu görünmiy. Gız evde böyümüş, heç bahçayı görmemiş, güneş görmemiş. Dutıy o yannı bahıy, bu yannı bahıy... Gorhusundan heç ileri getmiy. Gahıy gapıyı kitliy, gine getüriy gulağının dibine goyıy. Uyanur da gızı bişe eder diye. Ondan sorna analığı açıy gapıyı, bahçada arap varımış; arabın yanına gediy. Deyiy ki, "Arabım, ay mı güzel, gün mü güzel? Sen mi güzel, ben mi güzel?" Deyiy ki, "Ay da güzel, gün de güzel, sen de güzel, ben de güzel. Amma illa Ayşe, illa Ayşe!.." Deyiy, "Sen Ayşe'yi nerden gördün?" Deyiy ki, "O beni görmedi amma ben onu gördüm. Gapıyı aştı geldi; o yannı bahdı bu yannı bahdı... Gine gapıyı kitledi, goydı getti.! Geliy Ayşe'ye deyiy ki, "Ayşe, hadi gidek birez çırpı mırpı toplıyah, alah gelek." Gızı heç dışarı çıhartmıydı şimdiye gadar. "Peki anne." deyiy, gahıylar, goyıy gidiyler. Gidiyler, ele bi dağın başına çıhardıy bunu, deyiy, "Sen aburalardan topla, ben de gedim avu taraflardan toplıyım gelim gidek." Gız ne gün görmüş, ne hava görmüş ne de dışarı görmüş. Heç bir yer görmemiş, tanımıy, bülmiy. Geddügü yeri bile tanımıy! Ondan sorna anası o yannı gidiy. Gaçıy, goyıy geliy, gız galıy dağın başında. Gözliy gelmiy, gözliy gelmiy...Olıy ahşam. " Nedek?" deyiy. Gorhıy bu gız. "Ne edim, ne etmiyim?" deyiy, dutıy orda çamın dibinde yatıy. Orda o geceyi geçüriy. Sabah olıy, gahıy, "Ben nere gedim, ne tarafa gedim?" deyiy. Yol bülmiy, yol tanımıy. Bahıy ki bi dağın başında bi duman tütiy. Deyiy ki, "Avu duman tüten yere gedim, orda muhakkak biri vardur." Duman tüten yere gediy, gapıyı açıy, heç kim yoh, kimse yoh! Çengelde bütün davşanlar, keklikler tahılı; avlar tahılı. Evde de heç kimse yoh. Gahıy bu davşanları, keklikleri soyıy temizliy, yıhıy. Bunnarı goyıy büşüriy, evi temizliy, ortalığı temizliy; tertemiz ediy. Üsdünden de yeyiy... Daha derler dev ambarı, ambarın arhasına gediy sahlanıy. Deyiy ki, " Olur ki bişe derler, aburaya sahlanım da görmesinler. Onnar kimise?" Onnar da yeddi gardaşımışlar. Her gün erkenden bidenesi geliymiş yemek büşüriy, hazırlıymış, geliy yeyilermiş. Geliy eve. Geliy ki, yemekler bişmiş, ortalıh temizlenmiş; gablar da yıhanmış, sofra goyulmuş, pilavın yanından da birez yeyilmiş... Kimse yoh! "Kim geldi acap bu eve?"

Bahıy o yannı, bu yannı; heç kimseyi bulamıy. Öbür arhadaşları, gardaşları geliyler. Deyiy ki, "Bu ev bögün degüşük. Bu nein nesi?" "Bülmiyem. Ben geldim etler, yemekler bişmiş, ev temizlenmiş; her şey yapılmış. Bişe annıyamadım! Heç kimseyi bulamadım." Gahıylar ertesi günü gine gidiyler. Sıraynan bi denesi geliy yemek büşüriylermiş. Gine bu gız gahıy sabahdan, gine gabları temizliy, yıhıy, ortalığı, evleri temizliy. Sofrayı temizliy gine gidiy ambarın arhasına giriy. Gine öbür gardaş geliy, geliy ki hepisi yapılmış, tertemiz ortalıh!.. Yemek büşürülmüş, herşe gıl düzen. Arıy gine bulamıylar. Deyiy ki, "Acap bizim eve kim geliy?" Üç gün, beş gün... Bahıylar ki her gün ele o söz. Deyiyler, "Sırayla galah, gözleyegin bahah. Bizim bu eve kim geliy?" Evde esgiden bacalar varımış. Pencere yohmuş. Bacalardan ışıh alıymış. Bacaya çıhıy. "Bacadan yataram, baharam kim geliyse görerem." deyiy. Çıhıy bacaya, bacanın üsdünde uyıy galıy. Bu gız gine çıhıy ortalığı temizliy, yemek büşüriy, gendi de yanından yeyiy; gine gediy ambarın arhasına giriy. Gahıy uyanıy, bahıy ki gine işler yapılmış, herşe yapılmış... Heç kimseyi göremiy. Ertesi gün olıy, deyiy, "Sen göremezsen ben galım. Öbür gardaş galıy. Yeddisi de sırayınan her gün birisi galıy. Heç biri de göremiy. Bacaya yatıylar, dev uyhusu. Uyıy galıylar. Bi tenesinin dört gözü varımış. Deyiy ki, Siz onu dutamazsız. Durun ki ben dutum. Ben iki gözümden uyuram, iki gözümden baharam. Ben onu dutaram. Bu gahıy. Çıhıy bacaya yatıy. Bacadan gözliy ki, acap kim, kim gelecek?Bahıy ki, ambarın arhasından bir gız çıhdı ki, adam gıymıy ki baha. Çıhdı gabları yıhadı, ortalığı sildi süpürdü, yemekleri büşürdü; sofrayı goydu. Gendi de yedi, geddi anbarın arhasına girdi. Hepsini göriy bu. Görenden ahşam olıy, öbür gardaşları geliyler. Bi denesi deyiy ki, "Hepiz yemin edeceksiz, çıhardup getürecem. Onu yemiyeceyize, elizi vurmıyacağıza!.." İnsanoğlu daha gördükleyin yiyecekler. Bize bile bi insan lazım. Bizim işimizi göre, temizliye, büşüre döşüre" deyiy. "Olur." deyiyler. Hep yemin ediyler. Gediy anbarın arhasından çıhardıy, getüriy. Gız sırayınan hepsinin ellerini öpiy. Ellerine altun tahıylar, üzzüg tahıylar, mercan tahıylar... Gızı göbegine gadar altuna, inciye boğıylar. Tahandan deyiy ki, "Sen yeddi gardaşın bi bacısısan. Daha kimse seni yemiyecek. Gapıyı kitleyeceksen, kimseye gapıyı açmıyacahsan. Bizim düşmanımız çoh. Bi de dumanımızı saggın kesmiyeceksen." Devin dumanı heç kesilmezmiş; gece gündüz devamlı tütermiş. "Bizim dumanımızı kesmiyeceksen, bi de gapımızı kimseye açmıyacahsan." "Olur." deyiy gız da. Gahıy, daha yeddi gardaşın bi bacısı, herşe danışıylar buna. Bunnarın hızmetlerini göriy, hep bi arada galıylar. Bu analığı gine gediy arabın yanına. Deyiy ki, "Arabım, ay mı güzel, gün mü güzel, sen mi güzel, ben mi güzel?" O da deyiy ki, "Ay da güzel, gün de güzel, sen de güzel, ben de güzel; amma illa Ayşe, illa Ayşe!..."

Deyiy ki, "Ayşeyi şimdi çohdan gurtlar yemüşdür dağın başında." Deyiy ki, "Ne gurtlar yiye! Falanca yerde, devlerin yeddi gardaşından bi bacısı. Altuna, inciye garg ettiler Ayşe'yi. Analığı cadıymış. Dutıy küpe biniy, geliy o dağın başında yeniy. Gediy haman , "Aman Ayşe, canım Ayşe, gözüm Ayşe! Ben seni arıyam bulamıyam. Sen nerde galdın? Ne idi, gapıyı aç." "Yoh, açamam. Gelür beni öldürürler gardaşlarım." "Yooh, aç! Ben seni arıyam bulamıyam. Sen nerde galdın?" Deyiy, " Yoh, açamam. Gardaşlarım gelür beni öldürürler." Analığı zehirli üzzüg götüriy. Deyiy ki, "Elese abu barmağın uzat anahdar delügünden, heç degül bi dene üzzüg tahım barmağan." Barmağını uzadıy, ordan zehirli üzzügü nası barmağına tahıysa gız oriya, gapının arhasına düşiy, bayılıy galıy. Bu gerisin geri döniy, geçiy gediy. Ahşam olıy, gardaşları geliyler, gapıyı dögiyler dögiyler... Açan yoh! "Acap n'oldu, gapı açılmıy." Ondan sorna dutıy bi denesini bacadan yendüriyler. Gediy ki gapının arhasında ölü yatıy. Gapıyı açıy, içeri giriyler. Bağırıylar, ediyler!... "N'olacak, biz nedeceyük? Yeminliyük, yiyemüyük de! Biz bunu ne yapah, ne yapmıyah? Gelin biz bunu bi taput yapağın, içine goyağın götürek köve bırahah. Bunnarın adetleri nasısa ele yapsınlar. Biz bunu bilemezük." Gahıylar ne gadar üsdü başı, altunu, incisi varsa doldırıylar bütün taputun içine. Getüriyler burada da bi zengün bey varımış; onun, gapısına goyıylar. Goyup gediyler gece. Gidiyler, sabah olıy, bahıy begin hızmetkeri, gapıda bi taput durıy. Gorhıy!.. Deyiy, "Begim, gapının ögünde bi taput var, neyse gorhıyam." Gedim bahım deyiy. Geliy açıylar ki ne açalar, bi gız! Bi gız, insan gıymıy ki baha. Altun, inci mercan, ne gadar ne varsa tahmışlar üsdüne. Dutıy yazıylar; deyiyler ki, "Adetiz nasısa yapın. Altunu incisi de sizin olsun." Adamları sesliyler, gahıylar bunu yıyhıylar. Yıhadıkları yerde bi guş geliy goniy. Deyiy ki, "Barmağundan üzzügü çıharın." deyiy. Barmağındaki üzzügü nası çıharıylarsa, gız, "Le ilahe illallah!" deyiy, gahıy oturıy. Deyiyler, "Sen in misen, cin misen? Sen kimsen, necisen?" "Bişe degülem. Ben insanoğlu insanam." deyiy. İşde başından geçenleri bunnara annadıy. Gahıylar bunnar, alıylar. Begin de oğlu varımış, gahıy oğluna bu gızı alıy. Alıy oğlunu, düğün ediy gırh gün. Gine bu analığı gidiy arabın yanına, deyiy ki, "Arabım, ay mı güzel, gün mü güzel, sen mi güzelsin, ben mi güzel?" Deyiy ki, "Ay da güzel, gün de güzel, ben de güzelim, sen de güzel. Amma illâ Ayşe, Amma illâ Ayşe!" Deyiy ki, " Ayşe çohdan öldü!" Deyiy ki, "Falanca yerde beg oğluna aldı. Bi de bi çocuğu oldu, ne ölmesi!.." Gahıy gine küpe biniy analığı, gine geliy. Geliy orda uzahda bi yerde küpü sahlıy. Geliy o eve giriy. "Aman Ayşe, canım Ayşe, nerde galdın? Ben sehen göresdim. Ben sehen çoh özledim." Sarılıy, bürüniy... İşde analığı gelmiş deyin, onnar da misafir ediyler. "Ben Ayşeye çoh göresdim, yanında yatacağam." Bu deyiy ki,

"Saggın yanımda yaturmayın, o behen bişe yapar." Deyiyler ki, "Sehen ne yapabülür ki? O bi misafir." "Yoh, behen bişe yapar o. Yaturmayın yanımda!" "Yoh, bişe yapmaz, gorhma." Garı gine deyiy, "Ben yanında yatacam. Ben heç bi yerde yatmam, göresdim Ayşe'ye." Yatıy, geceyi böliy. Gahıy pıçağı alıy, uşağı kesiy pıçağı, götüriy anasının cebine goyıy. Sabah olıy gahıylar ki ne gahalar, çocuh beşigde ganların içinde çalhalanıy. Kim etti, kim etmedi? Millet birbirine düşiy. "Neye birbirize düşiysiz? Arayın, kimin elleri ganlı, kimde pıçah varsa o etmüşdür; kim ede!.." deyiy analığı. Diyenden, gahıy millet hep arıylar. Gidiyler ki anasının elleri hem gan, hem de cebinde pıçah... Deyiyler, "Zatan sen has olsan, suvahlara atmazlardı!.." Çocuğu gucağına veriyler, galdurıylar atıylar dışarıya. Dışarı atıylar, o da ağlıya ağlıya çocuh gucağında; hem çocuh ağlıy, hem ortalıhlarda galıy, ağlıya ağlıya gidiy. Gidenden bi dağda bi çamın dibine oturıy. Orda oturıy, bi guş geliy deyiy ki, "Abu tüvümü al da çocuğun yarasına sürt." Guşun tüvünü alıy, nası yarasına sürtüyse çocuh eyleniy, heç kesilmemiş kimin olıy. Çocuğu eylenenden gahıy gucağına alıy, uyıy. Be de uyanıy ki ne uyana, bi gonahlarla dağın başında. Gonahların içinde yatıy. Allah tarafından gonahlar yapılmış. O gine gonahlarda oturıyken, analığı da gine arabın yanına gidiy. Deyiy ki, "Arabım, ay mı güzel, gün mü güzel, sen mi güzel, ben mi güzel?" Deyiy ki, "Ay da güzel, gün de güzel, ben de güzel, sen de güzel. Amma illâ Ayşe, Amma illâ Ayşe!" Daha bu analığı gelmeden gocası deyiy ki, "Canım sıhılıy, ava çıhacam." Arhadaşlarıynan barabar ava çıhıy, geziyler geziyler... Deyiyler ki, "Allah Allah! Heç buralarda ne ev, ne de bi bina vardı! Ben şimdiye gadar geziydim, burda bu ev n'olacah?" Geliy yahlaşıy, bahıy ki küççük bi çocuh gapının ögünde oynıy. Bu, çocuğa ele ganı gaynıy ele ganı gaynıy... Bu çocuğu seviy, para veriy birez. Tekrar gidiyse de canı galıy çocuhda. Sabah olıy, gine gahıy geliy . Duramıy, çocuh onu çekiy. Gendi çocuğu halbuki. Ondan sorna, çocuğu seviyken anası da deyiy ki, "Gel içerde bi gahvemizi iç." "Olur." deyiy, gediy içeri. Arhadaşlarına da sesliyler, alıylar içeri, oturıylar. Gahve büşüriy getüriy, orda, gahveyi duttuğu yerde gümüş gaşuğu dutıy gocasının cebine bırahıy usulleyin, belli etmeden. Yeyiyler, içiyler, gahacah zaman deyiy ki, "Bize müsade." Deyiy ki, "Gusura bahmayın, benim babamın yadigârıydı, gümüş gaşuğum vardı; gusura bahmayın arıyacam üstüzü." Deyiyler, "Ara, heç kimsenin gorhusu yoh. Gel ara." deyiyler. hepsine sıraynan bahıy, geliy gocasının cebine nasır elini sohıysa, cebinden çıhıy gaşuh. Çıhandan deyiy ki, "Ben bi beg oğlu olum da bi gaşuğa mı tenezül edim!" O ele dedükleyin, "Ben bi anne olum da evlat mı kesim?" diyenden, uşah, "Demek bu benim ailem. Bu da benim çocuğum." Burda birlerine sarılıylar. "Ben demedim mi benim analığım yanıma goymayın. O bize bişe eder diye."

diyenden, bey arhadaşlarına deyiy, "Siz gidin. Ben sorna gelürem."Gapının ögünde gonışıylar bunnar. Gonuşduhleyin, bu analığı gine gediy arabin yanına, deyiy ki, "Arabım, ay mı güzel, gün mü güzel, sen mi güzelsin, ben mi güzel?" Deyiy ti, "Ay da güzel, gün de güzel, ben de güzelim, sen de güzel. Amma illâ Ayşe, Amma illâ Ayşe!" Deyiy, "Ayşe'yi itler, gurtlar çohdan yedi şimdi." Deyiy ki, "Ne yemesi! Şimdi falanca dağın başında gocasıynan gapının ögünde merdüvenlerin üsdünde gonuşıylar." "Peki." deyiy, gine gahıy küpe biniy. Küpe binende, gonuşduğu yerde bahıy gine gara bulut çöktü geliy. "Gine analığım geliy." deyiy. "Ya Rabbil âlemin! Sen yardım et bize. Onun bi daha gösderme yüzünü. Sehen sığınduh." diyenden, bi ülüzger çıhıy, bi fırtına çıhıy, bi dolu.... Bu analığını siliy, süpüriy. Bu fırtına alıy gediy. Onnar yedi içdi muradına geçdiler, siz de yeyin için, muradıza geçin.

Mahbup YAZICIOĞLU

31.TIK TIK EDEN KABAKCIK

Bir varımış, bir yoğumuş; evvel zaman içinde, halbur saman içinde, bir garıyınan bir goca varımış. Bunnarın iki dene uşahları varımış. Gel zaman get zaman anaları ölmüş. Adam evleniy, analıh getüriy. Analıh da bir gün beş gün, deyiy ki gocasına, "Ben senin uşahlarıyı derdini çekmiyem. Götür bunnarı azıd, nediysen ed." Herif düşüniy daşınıy bi gaba gurtaramıy. Gahıy bi gün deyiy ki uşahlarına, "Hazırlanın, sizinden barabar oduna gidek. Uşahlara analığı gahıy külden gilik yapıy. Dolduruy içine duzu, goyıy torbaya; veriy ellerine. Herif de bi guru gabağı alıy eline gidiyler , oduna. Herif deyiy ki uşahlara, "Siz burda oturun. Gedim odun edim gelim gidek." Gılikleri goyıy çamın dalına. Herif goyiy geliy. Uşahlar orda oturıylar çamın dibinde. Oturıylar oturıylar, ahşam olıy. Garanluh çökiy. "Aha babamız geldi, aha babamız geldi!.." bahıylar ne baba, ne bişey!.. Bahıylar, "Tıh... tıh.." bi ses geliy. Zanediyler babaları odun gırıy. Sorna ağacın dibine geliyler ki babalarının çamın dalına bağladuğu gabah ürüzgâr esdükçe "Tıh... tıh..." dala vurıy. "Oy!.. " deyiyler. "Tih..tıh... eden gabahcuh, bizi azıdan babacuh; tıh tıh öten gabacuh. Bizi azıdan babacuh.." Ağlıylar, ağlıylar bacı gardaş; birbirlerine sarılıy, yatıylar. Gece de bi fırtına olıy, bi fırtına olıy!... Yağmur yağıy, şimşek çahıy. Gorhıylar, çamın dibine sohılıylar. sabahdan gahıylar ki her yer çamur, yağmur. Deyiyler ki, "Nerede bi yahın köv bulursah eger, gidek gidek orıya." Orıya bahıylar, burıya bahıylar... Bahıylar ki bi dağın başında köv görüniy. Gahıylar düşiyler yollara. Oğlan yeyiy duzlu gıligi, susuzundan bayılıy. Gidiyken bi gurt izine raslıylar. Deyiy ki, "Aburdan su içecem." deyiy. "Yoh gardaş, içme; gurd olur beni yersen! Gediyler gediyler bi ayı izine raslıylar. Deyiy, "Bacı, aburdan su içecem." "Yoh, içme. Ayı olur dağlara düşersen!" Gediyler gediyler, geyik izi ras geliy. Oğlan eyice fenikiy. Susuzluhdan deyiy, "Bacı, burdan içecem." Deyiy, "Bah, içme! Geyik olur dağlara düşersen!" Neyse, gız biraz ilerliy, oğlan geri galıy. Geliy geyik izinden suyu içiy; olıy geyik! Gız gediy, oğlan peşine... Gız gediy oğlan peşine gediy; o köve gavuşıylar. Gediyler çeşmenin başına, bi gavah. Gız çıhıy gavağın başına. Oğlan geyik. Dolanıy fırlanıy, ahşamdan geliy gavağın dibini yalıy. Gavah böyiy böyiy, olıy gocaman. Bir gün , beş gün... Aradan bi gaç gün geçiy. Bir gün begoğlu getüriy atlarını suvarmaya. Gız da çoh güzelmiş. Gızın savgı düşiy çeşmenin suyuna. At su içmiy. Bahıy o yannı, bahıy bu yannı... Bi de bahıy ki gavağın başında bi gız oturıy; çoh güzel. Deyiy, "Gız, yen aşşağı!" "Yenmem!" "Gız, yen aşşağı!" "Yenmem!" Baltacı dutıylar, gavağı gestüriyler. Azucuh galıy gavah bite. Vahıt geçiy, bırahıylar. Sabah geliy gediyler ki, gavah olmuş ondan

beter! Geyik dibini yaladuhça gavah böyiy. Geyik dibini yaladuhça gavah böyiy. Bahıylar ki bele bütüremiyecekler. Bi cadı garı bulıylar. Cadı garıya deyiyler, "Get sofrayı tersten ser gavağın dibine. Elen teşt al un ele,. beki gızı sen yendüresen." Cadı garı geliy sufrayı seriy, tekneyi goyıy; tersine alıy eline, un eliy. Gız yohardan bağırıy. Deyiy, " Nine nine! Sufrayı ters serdin. Tekneyi ters goydın. Unu ters eliysen!" deyiy. "Gızım, nenen gurban ola. Gözüm görmiy. Gel düzenle de get." Gız deyiy ki, "Eğil gavağım eğil." Gavah eğiliy, gız sofrayı düzeldiy. Tekneyi goyıy, elegi garının eline veriy. Deyiy ki, "Bele ele. Dorğul gavağım dorğul!" deyiy. Gavah dorğılıy. İkinci bi sıra gine, "Egil gavağım egil." Egiliy. Gine gız sufrayı seriy, elegi garının eline veriy. "Dorğul..." diyende padişahın oğlu, gızın bileginden yahalıy. "Sen ins misen, cin misen? Sen neyin nesisen?"deyiy. "Ben bele bele, adem oğlu ademem. Babam bizi azıddı." Ben seni Allahın emriynen alacam." Gırh gün gırh gece dügün ediyler. Bunu alıy, evleniy. Padişahgilin de bi dene beslemeleri varımış. Beslemenin de bi dene gızı varımış. Bu da istiymiş ki gızını vere ona. O almaduhleyin, bu besleme bu oğlana zıd düşiy. "Ben nası edim bu gızı öldürüm. Benim gızımı verim yerine." Bir gün deyiy ki gıza, "Şeyet bir gün izin al da padişahdan, Fırat kenarına sennen gezmeye gidek." "Eyi olur." deyiy. Gız da hamileymiş. Padişahın oğluna deyiy ki, "Bele bele, teyzeynen barabar gezmeye gidecem." Deyiy ki, "Get." Bezeniy düzeniy gediyler. Fırad kanarına gediyler. Gıza deyiy, "Soyun, seni yuyacam abu suda." Gızı soyunduriy, oturtturıy Fırad'ın kenarına. Gızı yuyıy, saçını başını sabunlıy. Gözünü mözünü sabunlıy, nası tekmügü vurıysa sırtına; gız dump haydi yallah Fırad'ın içine. Alabalıh gızı yudıy. Geliyler, heç demiy ki bele ettim. Gendi gızını beziy düziy, onun üsdünü başını geydüriy, onu yollıy padişahın evine. Padişahın oğlu sanki ayı, heç bülmiy sanki onun o olduğunu!" Geyik ahşam gelip deyiymiş ki, "Bu bacım ayağı, bu enişdem ayağı, bu bacım ayağı." O gün de geliy geyik, deyiy; "Bu enişdem ayağı, hanı bacım ayağı? Bu enişdem ayağı, hanı bacım ayağı?" Bile bi zaman devam ediy. Gız deyiy, "Amaan! Kesdür bu geyigi... Beni rahatsız ediy her gün her gün." Haman emir veriliy, geyik kesilecek. Pıçahlar bülevleniy, gazanlar galiyleniy; geyik kesilecek, et bişecek ki gız yiye.Geyik dile geliy, padişahın oğluna deyiy ki, "Bana izin ver, gedim Fırad'da ebdes salım, gedim iki rekât da namaz gılım; gel beniondan sorna kes." Geyik gediy, padişahın oğlu peşine gediy. Gediy geyik ebdes salıy, namaz gılıy; geliy bacısının suya atulduğu yere, deyiy, "Bacı bacı, can bacı! Candan ayrulduh bacı! Pıçahlar bülevlendi, sen bu işe ne dersen?" Gız da ordan bağırıy. Deyiy, "Gardaş, gardaş, can gardaş! Candan ayrılduh gardaş! Ala balıh garnında şan Muhammed'e kucağım. Sen bana ne dersen?" Herif bu sözü duyıy. Haman dalguçları getüriy, dalguçlar

dalıy Fırad'a, alabalığı çıhardıylar. Çıhardıylar kocaman bi ala balıh! Alabalığun garnını baltacılar yarıylar ki, gız alabalığın garnında oturıy. Haman bunu getüriyler hamama, yuyıylar yıhıylar üsdünü başını. Çamaşurlar, üstler başlar, boncuh tahımlar, her şeyler... Arabalar alıy geliyler eve. Öbürüne de deyiy ki, "Gırh gatır mı istersen, gırh satır mı istersen?" Deyiy ki "Gırh satır sevdügii bağrına saplansın. Gırh gatır istiyem ki babamın evine gedim." Seyislerine deyiy ki, "Deli gatıra gırh gün su verin, arpa vermeyin. Gırh gün arpa verin, su vermeyin." Deli gatır gırh gün arpa yeyiy, su içmiy. Su içiy arpa yemiy. Ele beter olıy. Çıhardıylar, bu gızı gatırın guyruğuna bağlıylar. Deyiy ki padişahın oğlu, "Bunu gulağı galana gadar dolandur; alda gel." Gatır bunu dolanduruy... Hopbılıy düşiy... Dağlarda daşlarda sürüniy. Parçası bi yerde galıy, ayağı bi yerde galıy, golu bi yerde galıy! Bi gulağı galana gadar alıy geliy padişah oğluna. Padişah oğlu geyigi de besliy, yeyiy içiy muradına geçiy.

Mahinur UÇAR

32. ODUNCU HASAN

Varımış yoğumuş, bir oduncu Hasan varımış. Çoh fakirimiş. Yerli gediy, dağdan odun ediy getiriy satıymış. Her gün uşahlarına ekmek alıymış. Bir gün beş gün bele devam ediy... Bi gün böyük oğlan deyiy ki, "Baba behen ekmek alma. Onun parasıylan behen de bi ip al, ben de gelim odun getürüm. Heç degül ben de satım benim ekmek paramı gazanım." "Oğlum sen erkeksen, küçüksen. Açlığa dayanamazsan." "Yoh, ben bir gün dayanuram. Benim ekmegimin parısıynan ip al, ben de gidecem." " Peki oğlum." deyiy. Gahıy ekmegin parasıynan ip alıy, sabahdan erkenden oğluynan oduna gidiyler. Babası gırıy, oğlu da toplıy. Sırtlarında getüriyler. Bir gün, beş gün bele gidiyler... Bu oğlan gediy ki odun ettükleri yerde bi guş. Guş uçıy, bahıy ki iri iri bi yumurta! Oğlan odunları satıy. Ediy ki yumurtayı da sata, deyiyler ki, " Yumurtayı nerden aldın? Ahan saha üç lira. " " Yoh!.. Vermem." O zannediy ki onnan alay ediyler. Ordan çıhıy öbür tükene gediy. Onnar da yumurtayı nerden aldığını sorıylar, beş buçuk lira veriyler. Onnara da vermiy. Başga bir tükene geliy. Onnar da dört lira veriyler. Dutıy yumurtayı bu tükenciye satıy. " Yahu odunun parasından çoh para alduh!" deyiy. " Baba, künde gelecem ben." deyiy. Gahıy her gün gediyler orıya. Guş uçıy, yumurtasını alıy, getüriy tükenciye satıy. Tükenci deyiy ki, "Oğlum, bu yumurtanın sahabını istiyük. Guşu getürürsen ne gadar para istersen vereceyük." deyi. Oğlan babasına deyiy ki, "Baba, bugün erken çıhah, garanluhta çıhah ki ben guşu dutacam. Getürüm; yumurtanın sahabını istiyler." Geliyler, bahıylar guş yatıy. Haman guşu yahalıylar. Deyiyler götürek guşu satah. Oğlan da deyiy ki, "Yoh, satmıyam ben guşu. Bi kere satar parasını yerük. Her zaman yumurtasını sataram, her zaman para kazanuram." Bu guş dev guşuymuş. O adam ne gadar istiyse oğlan guşu vermiy. Babasına da garşı geliy. Bu oğlan her zaman yumurtasını götüriy satıy. Oğlanın da evde analığı varımış. Hocayı oynaş dutıymış. Hocaya haber yollamış ki, "Hoca illa geleceksen." Yemekler yapıy, ziyafetler çekiy. Hoca deyi ki, "Yoh, ben bu işi istemiyem. Aha evdeki guşu keser yedürürsen, gelürem. Yohsa yoh!.." " He, ben saha guşu yedürürem. Yeter ki gel." Gahıy guşu uşahlar evde yoğıken kesdüriy, tencereye goyıy. Uşahlar da geliyler ki anası guşu kesmiş, büşüriy. " Acaba guş hasdeledi mi ki anam kesdürdü?" deyiyler, başlıylar ağlamaya. Dutıy küççük oğlan, guşun üregini gopardıy atıy ağzına. Büyügü de gafasını gopardıy yeyiy. Çıhıylar dışarı oynamaya. Hoca geliy ki guşu yiye, sahannan hocanın önüne getüriy guşu, gapağını açıy ki guşun ne gafası var, ne de üregi. "Galdur, ben buna sebep geldim. Gendimi telef edemem. Onun esas üregiynen gafasındaydı devlet yeri. Onnar olmaduhtan sorna ben ne-

dim?.. Et yemiyem! " Garı hocaya yalvarıy. "Gahma, demek onu uşahlar yediler. Uşahları kesecem, garnından çıharacam." deyiy. Evin hızmetçisi bunu duyıy. Gediy uşahlara deyiy ki, "Uşah, saggın eve gelmeyin. analığız sizi kesecek. Biriz guşun gaffasını yemişsiz, biriz de üregini yutmuşsuz. Kesecek ki garnızdan cıharda." Bu uşahlar gahıylar ordan gidiyler. Daha gorhularından eve gelmiyler. Bura benim, şura benim... Bi başga yere gidiyler. Gidiyler ki padışah yaşlanmış; Develet Guşu uçurıylar ki bahalar padışah kim olacah. Bunnar guşu uçurıylar, doğru milletin üstünden dolanıy, duvarın dibinde oturan böyük oğlanın gafasına gonıy. "Yoh!.. Olmaz!.. Bi pirtik uşah padışah olamaz. Gabul etmiyük." deyiyler. Alıylar guşu, tekrar uçurıylar. Bu guş milletin üstünden dolanıy, gine geliy bu oğlanın başına gonıy. Padışah deyiy, "Olmaz. Etmeyin, nasip onun." "Yoh, çocuh.. Nası olur, olamaz!.." Gine millet garşı çıhıy. Çıhandan bu oğlanı alıy ören yerine gapatıylar. Bu guşu yeniden uçurıylar. Guş dolanıy, fırlanıy gine bu örenden içeri giriy, oğlanın başına gonıy. Padışah deyiy, "Bu sefer tamam. Bu üçüncü oldu. Kimse o çocuğun ekmeğine mani olamaz. O nasip onun. Dutıy oğlanı getüriy, tahta oturtturıylar. Küçük oğlan galıy orda. Bu küççük oğlan dolanıyken bi adama raslıy. Deyiy ki, "Dayı, Yatacah yerin var mı? Gece, suvahda kaldım; garibem." O da deyiy, "Oğlum, gel aburda yat." Geliy yatıy. Adam sabahdan gahıy ki, oğlanın başıgıltında bi kese para!.. Kesenin parasını alıy. Bu parayı kim goydu diye düşüniy gendi gendine. Yatıy, ertesi gün olıy, sabahdah gahıy ki gine bi kese para!.. Adam paraları kimseye göstermiy. bu oğlana ele gıymet veriy, ele gıymet veriy ki, yardım ediy. Garısı gısganıy. "Bize sahap çıhmıy, ortalıhda bulduğu oğlana nası sahap çıhıy." deyiy. Oğlana deyiy ki, " Gel tükene, öteberi verim, ala gelesen." Garı deyiy ki, "Avunu yanında ne dolandurursan? üsdü başı pis. Yolla ki üsdünü başını yıhıyım, gendünü çimdürüm. Çocuh eve geliy. Garı bu çocuğu bi dögiy bi dögiy, öldürme derecesine getüriy. "Nerden geldinse get. Sen eve geldin geleli, bu herif behen sahap çıhmıy. Sehen taptı. Bu n'olacah?" diyenden, oğlan dutıy, "Ağama söliyem de ele goyım gidim." Gidiy ağasının yanına. eli yüzü hep yara. Deyiy, "Ağa, dögiydiysen beni dögeydin. Bi suçum varıdısa sen ona beni niye dögdürdün?" Adam bunun elinden dutıy, geliy bu garıyı bi dögiy bi dögiy... "Sen bunu niye dögdün?" deyi. O da " O geleli eve sahap çıhmısan, baha sahap çıhmısan. Sen bu çocuğa taptın. Yanında dolandurıysan. " O da deyiy ki, "O geleli zengin oldum., para yığdım. Ben her gün onun başıgıltından bi kese para alıyam." diyenden çocuh bunu duyıy. Onnar çekiş ediyken, bu burdan gaçıy. " O ki benim başığıltımda bi kese para olıysa daha bunnarın derdini niye çekim?" Gediy o yanda bi yaşlı gadına deyiy ki, " Teyze behen bi yer verir müsen gece yatmah içün." " Olur yavrum, gel yat." Bahıy ki cahal çocuh.

Dutıy evinin bi tarafını böliy ona veriy. Çocuh yatıy, sabahdan gahıy ki, başıgıltında bi kese para. Her gün gahıy, başıgıltında bi kese para. Bir gün gapının ögünde çıhmış durıyken, bahıy ki millet ahın olmuş bi yere gidiy. Deyiy ki, "Bele nere gidiysiz?" Onnar da, "Biz senede bi kere para yığaruh, dünya güzeline bahmaya giderük." Gendi gendine "Onnar senede bi kere yığıylar, benim künde bi kesem var. Evde niye durıyam!.." Gahıy bi kese para atıy cebine goyıy gidiy. Gidenden bahıy ki bütün millet dünya güzeline bahıy. Millet çekiliy, bu da eve geliy. Ertesi gün gine eyle... Üç gün , beş gün bele devam ediy. Dünya güzeli deyiy, "Uşah bu her gün geliy. Bunda bi devlet var. Bu Devlet Guşunun ya gafasını yutmuşdur, ya da üregini. Bu geldügü zaman içerü getürün. Ağırlayın, yıllanmış şurubu buna içürün. Bu çocuh daşıyamaz, gasıyan eder. Gasıyan ettügü zaman da ele sırtına vurun ki üreg gele de ağzından düşe. Sabah olıy, oğlan gine bi kese para cebine atıy, geliy dünya güzeline. Deyiyler ki, "Buyur içeri gel." Bunu içeri alıylar. Yedüriyler, içüriyler. Yıllanmış şuruptan içüriyler; çocuh dayanamıy. Bi gasıyan bi gasıyan... Ele sırıtına tekmüg ile vurıylar ki, üreg geliy ağzından ta garşıya atıy. Üregi alıylar, çocuğu dutıylar atıylar dışarı. Oğlan zaman sorna uyanıy ki ne uyana, üstü başı pis, torpahların içinde suvahlarda yatıy. Gahıy geliy evine. Yatıy, sabahdan gahıy ki başucunda ne para var, ne de bişe!.. Gendi gendine, "Uşah, bunnar demek ki bu üregi benden aldılar." N'ede, bişe edemiy. Gahıy, canı sıhılıy... Suvahda geziyken, bahıy ki iki gardaş dögüş ediyler. " Gardaş niye dögüşiysiz?" Deyiy ki, "Abu post abu da deynek. Babamızdan miras galdı. Bölemiyük. Ben deyiyem post benim olsun, o da deyiy ki yoh, deynek senin olsun. Bu yüzden dögüşiyük." Deyiy ki, "Bunda ne var ki onun yüzünden dögüşiysiz?" " Bunnarın hüneri var." " Nası hüner?" "O postu atarsan altaan, "Açıl postum açıl!" dersen açılur. Üstüne binersen,nereye dersen orıya götürür." Bu çubuğu da neye niyetler vurursan o olur. İnsana niyet vurursan hayvan olur. Hayvana niyetler vurursan insan olur. Bi de bi sofra. "Açıl sofram açıl! dersen, açılur. Otuz iki yemekler saçılur. yersen içersen, toplan sofram toplan! dersen toplanır." diyenden, deyiy ki, "Bu benim işime yarar. Deyiy ki, "Ben abu ohumu atacam. Ohumu gider hangiz ögde getürürsez hepsini ona verecem." Gahıy bi oh atıy, bu gardaşların ikisi de peşine segürdiyler. Bu da burdan posta deyiy ki, " Beni dünya güzelinin gonahlarına yendür." Postun üstüne oturıy, gözünü açıy ki dünya güzelinin gonağının içünde oturıy. Ondan sorna dünya güzelini alıy, posta deyiy ki, " Bizi Fırat'ın kenarına götüreceksen!.." Gözlerini açıylar ki Fırat'ın kenarındalar. Bi gendi, bi dünya güzeli. başga kimse yoh. Dünya güzeli oğlana deyiy ki, "Nası yaptın bu işi?" O da annadıy. Dünya güzeli oğlanı uyudıy, postu, sofrayı, çubuğu alıy gine gaçıy geliy evine; sarayına. Oğlan uyanıy ki ne uyana; ne post

var, ne çubuh var! Dünya güzeli almış kaçmış. Canı sıhılıy. Dolanıy, dolanıy... Bi yere geliy, bahıy ki iri iri hurmalar. Deyiy ki, "Abunlardan birez töküm de yiyim." Nası bi dene yiyise, boynuzları bitiy. Daha yüriyemiy. Oradan çıhamıy. Daha evvel de ufah hurmalardan cebine doldumuş. Yemiş-bişe olmamış. Dutıy ağzına bi tene atıy. Yer yemez, boynuzları geri düşiy. "Bunnar şimdi beni işime yaradı." deyiy. Bi cebine iri hurmalardan doldurıy, bi cebine de ufah hurmalardan doldurıy; geliy dünya güzelinin gonağının altına. Deyiy ki, "Bi hurmaya bi dünya güzeline bahıyam, bi hurmaya bi dünya güzeline bahıyam!.." Gız, " Bu kim ki bi hurmaya dünya güzeline bahıy ki?" deyiy. "Dünya güzeli pencereye çıhsın, atım. Ye de bah. İri hurmayı dutıy pencerenin ögüne atıy. Nası hurma bele.. Dünya güzeli nası yeyiyse, boynuzları bitiy; daha içeri giremiy. Boynuzları geriliy. Gahıy tellala deyiy ki, "Bütün köylere bağıracahsan ki, yeddiden yetmişe bütün herkes üç gün üç gece bedahadan bahacah!" Bu tellal bağırıy, bütün millet toplanıy gece gündüz dünya güzeline bahalar. Dünya güzeli de yalvarıy oğlana, "Sen bilürsen, gurtar beni." "Yoh, sehen üç gün millet bahacah bedava." Üç gün boyna buna bahıylar. En sonunda yalvarıy dünya güzeli, "Sen bilürsen, gurtar beni!.." "Peki. Yolla gele üregi." Yollıy üregi. " Yolla gele postu!" Yollıy postu. " Yolla gele çubuğu!" Yollıy çubuğu. " Yolla gele sofrayı!" yollıy sofrayı... Haman posta biniy, gidiy dünya güzelinin yanına çıhıy. Çubuğu vurıy dünya güzeline, " Eşşek olsun!" deyiy, dünya güzeli olıy eşşek. Eşşegi getüriy gendi yanına bağlıy. Her gün gomşuları geliyler, bugün eşşegi ver oduna gidim, bugün eşşegin ver başka bi işe gidim... Sıraynan her gün birine veriy eşşegi, çalıştırmah içün. O zamanda sahapları tarafından zulum edilen hayvanlar, padışahın gapısının önünde bi ağaç varmış; oğaca gidip sürtünürmüş. sahaplarını gidip şikâyet ederlermiş padışaha. Padışah da bu hayvanın sahabını çeker hesap sorarmış. Bu eşşeg de gediy padışahın gapısının ögündeki ağaca sürtüniy. Sürtünenden padişah deyi, "Bunun sahabı kim? bulun getürün tez!" Deyiyler " Falanca yerde oturan delikanlı çocuh." " Gedin çabuh sesleyin gele!" Geliy, oğlanı sesliy, götüriyler padışahın huzuruna. " Oğlum sen ne yaptın ki bu hayvanı, ne zulumluh ediysen? Ac mı goyıysan? Gelip şikâyetlendi." "Nası göriyse, gardaşını tanıy bu. Bahıy ki gendi gardaşı. Padışah ettükleri gardaşı. Padışah olmuş, tahta oturmuş. O bunu tanıyamıy. Deyiy ki, "Hayvan benim mal benim degül mü? Ne ederem ederem. Dögerem de sögerem de. Ac da goram kimseyi ilgilendürmez! " " O nası söz! Çabuh şunu yahalayın!.. Garşımda nası gonuşıy bele?.." "Ne o ğadar şişiysen? Oduncu Hasan'ın böyük oğlu sensen, küçük oğlu benem. Neye gururlanıysan?" "Vay gardaş sen miydin?" deyiy gardaşının boynuna sarılıy. " Ben de seni araşdurıydım ki gardaşım nerde galdı?" " Sen buna ne zulumluh yaptın

ki bu geldi ağaca süründü?" Gardaşı deyiy ki, "Gardaş sen bunu bülmezsen. Onun behen ettügü çohtur. Çabuh gedin eşşegi getürün çıharın tahta." Gidiy getiriyler tahta çıhardıylar. Dutıy nası çubuğu vurıy, "Dünya güzeliysen, gine aynı dünya güzeli ol!" deyiy. Nası vuryısa olıy dünya güzeli. Gahıy gardaşı buna bu dünya güzeliynen gırh gün gırh gece davul zurna çaldurıy, dügün ediy; gardaşını everiy. O padişah, yeyiy içiy muradına geçiyler.

Mahbu p YAZICIOĞLU

33. AÇIL SOFRAM AÇIL

Bir varmış, bi yohmuş, bi adamın on dene çocuğu varmış. Garı gocasına demiş ki, " Ocağın bata, gapın kitlene! Uşahlar acından öliyler. Gah bişe gazan getürde yiyek." Adam zar zor yerinden gahmış, ormana odun kesmeye getmiş. Bi guru ağacı kesmeye başlamış. O sırada bi dervüş çıhmış. "Ne yapıysan baba?" demiş. Oda "Odun kesiyem ki uşahlarım ısınsın. Birezini de satıp yiyecek alım. Uşahlar acından öliyler." Derviş, "Al oğlum saha bi dene sofra. Açıl sofram açıl dersen, istedügün yemeklar çıhar, sen de uşahların da yersiz." demiş. Adam sofrayı almış, sevine sevine evine gelmiş. Dervişin dedügü kimin yapmışlar. Yemişler içmişler, garınlarını doyurmuşlar. Bir gün adam hanımıynan gavga etmiş, herifin hersi çıhmış, demiş ki, "Ben de gomşuları çağırır onnarın garınlarını doyururam." Gomşuları garının inadına çağırmış, garınlarını hasaca doyurmuş. Sofrayı da yatağın üzerine goymuş. Gomşuları da adamdan habersiz sofrayı almış gaçmışlar. Ahşam olmuş, yemek yiyecekleri sırada, bahmışlar ki sofra heç yoh!.. Hanım adama çoh gızmış. Adam da "Hanım sen üzülme. Gine ormana giderem." demiş. Adam ormana getmiş, gine ağaca vurmuş, dervüş ortaya çıhmış." Ne oldu baba?" Adam durumu anlatmış. Dervüş, "Al saha bi eşşek vereyim. Çüş eşşegim çüş dedin mi, o sana altun pisler." demiş. Adam eşşegi eve getürmüş, "Çüş eşşegim çüş!.." demiş, eşşek başlamış altun pislemeye. Bir zaman sorna adamın eşşegi bi hamamcı tarafından çalınmış. Adam aramış, taramış heç bi yerde bulamamış. Gine gahmış, baltasını almış ormana getmiş. Ağaça vurmuş, dervüş çıhmış. "Ne oldu?" demiş. Oduncu, "On dene çocuğum acından öliyler. Geldim odun edim, garınlarını doyurum." Derviş, "Elese saha bi tohmah verecem. Vur tohmağım vur! dedin mi, o tohmah senin sofranı ve eşşegini alanlara vuramaya başlar." Adam tohmağı almış eve gelmiş. Gomşular da başına toplanmış. "Vur tohmağım vur!" demeye başlamış, tohmah orda sofrayı çalanlara, bi de eşşegi çalanlara vurmaya başlamış. Ele etmiş ki, heç halları galmamış. Adama yalvarmaya başlamış, "Ne olur durdur şunu, sofrayı da eşşegi de verek. Tek yahamızı bırah." demişler. Adam tohmağı durdurmuş, gomşuları sofrayı getürüp vermiş, hamamcı da eşşegi getürüp vermiş... Yemiş içmiş, muratlarına geçmişler.

Mümine ÇAM

34. BAHTI KARA KIZ

Varımış yoğumuş, evvel zaman içinde, halbur saman içinde, bir kövde, bir aile varmış. Bi garı, bi herif, bunların da bi dene de gızları varımış. Başga çocuhları olmuş, ölmüş, havasların hep bu gıza vermişler. Üstüne titiriylermiş; "Aman esen yeller gızımıza degmesin, aman doğan günler gızımıza gelmesin. Yanı gözleri kimin titiriylermiş. O zamanın devrinde de gız uşahlarını mektebe yollamıylarmış, "Adam, gız gısmı nedecekmiş ohumayı?" deyiylermiş. Garıyınan herif demişler ki, "Bizim oğlumuz da yoh. Bi tek gız getsin ohusun..." Gız her mektebe gedip geldügünde, her defasında yanına bi guş yanaşıy, " Ah gız, vah gız, bahtı gara gız!.." Bi demiş, üç demiş, beş demiş... Bi demiş, " Anama söyliyim, belki de ötüşü eledir." Amma bahmış ki her gün aynı şeyi söliy. Bir gün anasına demiş ki, "Ben her gün mektebe gidiyken, duvarın üstünde bi guş, "Ah gız, vah gız, bahtı gara gız..." Garı da gişisine deyiy ki, "Efendi, ebile ebileymiş. Acap bu bizim gızımızın bahtı assahtan gara mı? Gel biz buralardan çekek de gidek. Belki bunun başına buralarda bi gaza gelür. Geçek gidek başka memleketlere." Herif deyiy ki, " Onun gara gününü görmektense çekek gidek daha iyi. O zaman devrinde ne eşya var!.. Eşşegin sırtına bi dene yatah, bi dene tencire bi şeyler işte atıylar, gızlarının da elinden dutıylar, geçiy gidiyler. Gediyler gediyler... Epeyi bi haftalarından yol gettükten sonra, beyra bi çölün ortasından geçiyken, bahıylar ki, çölün ortasında bi bina amma, ele ayın oyun bi bina degül. Yanları bütün hesarından çevrülü. Çok görkemli bi gonah. Gosgocaman da bi demür gapısı varmış. Heç bi taraftan da girilmiy! Bi tek demür gapıdan giriy. Gapı da iyice paslanmış. Demişler acuh, a bu gonağın kölgesinde diylenek de ondan sonra gidek. Oturmuşlar orda diylenmeye, gız da bele gapıya yaslanmış, oturıymış. Gapı nasıl gıcır gıcır açılıysa gız düşiy içeri, gapı gine gapanıy! Anasıynan babası, galıylar dışarda. Gız galıy içerde. Segürdüyler o yanı, segürdiyler bu yanı... O garı ellerini dizlerine vurıy. " Oy yavrum, bu da mı gelecekdi başıma? Bu beyra çöllerde bu nasıl iş idi geldi başımıza? Gapıyı yumruhlıylar, yumruhlıylar açılmıy. Bağırıylar. " Allahını, seven yoh mu? A bu gapıyı açsın! Heç mi bi eşiden, duyan yoh?.. Bi yerden heç bi çıtıltı yoh. Gız da içerden ayrı cırmalıy gapıyı." Ana, ben bu hallara düştüm. Beni gurtarın!" Duvarlara dırmanıylar, gapıyı açamıylar. Velhasılı, iki gün, üç gün o duvarların dibinde bekliyler, bekliyler... Bahıylar ki, beklemenin bi faydası yoh. Herif deyiy ki, " Garı demek ki gızımızın bahtının garalığı bundandı. Başına geleceği vardı geldi. Gel çekek gidek. Daha n'olduysa oldu. Yazısı, tecellisi ne ise eger, onu görer; vadesi yettiyse yetti, vadesi yetmediyse, başına ne gelecekse, görer. Bu gaderin elin-

den gaçılamaz. Gahıy herifinen garı, eşşegi gatıylar öglerine, gine gediyler. Bunlar getmekte olsun; gız da geliy deyiy ki, " Gapının dibini bekliye bekliye ne ola, hele içerelere doğru gedim bahım, buralarda ne var, ne yoh." Gediy ki, aman Yarabbim! Allah!.. Bi bağlar, bi bahçalar, bi meyvelikler...Havuzlar, guşlar. Şaşıy, galıy!.. " Yarabbi, bu ne biçim yerler? Ben cennete mi geldim?" deyiy. Amma heç kimse de yoh ortalıkta. Gediy gediy, daha irellerde, bahıy ki, gosgoca bi köşk. Boyalı, pencereleri aynalı!.. Gediy yavaşca elini gapıya atıy. Gapı "gıjjt", açılıy. İçeri giriy gorha gorha. Nefesini dutiy, yavaş yavaş, ayahlarının ucuna basa basa gediy. O gapıyı açıy, bahıy ki bütün serili, döşeli oda. Bu gapıyı açıy, bahıy ki bütün serili döşeli oda. Öbür tarafa gediy ki dolaplar, mutfak, ocaklar, her taraf zil düzen üstüne. Hiç bi kimse yoh. " Allah, Yarabbi!..." deyiy. " Bu nasıl iş? Niye bi canlı mahluk yoh."Buralara zahar bi adam geldi ki, buraları serdi, döşedi; her şeylerini etti. Neyse, gediy bi başga odayı açıy, bahıy ki yerde boylu boyunca bi dene meyyit yatıy. Meyyit , ölüye deyiyler. Çoh genç, yahuşuhlu, ama ölü kimin yatıy. Bir de başucunda mum var, tabah içinde yanıy. Bi dene de ayah ucundan mum yanıy. O da ele yatıy!.. Başga heç bi kimse yoh. Gız dönüy, dolanıy, çıhıy bahçaları geziy, gediy içerileri geziy; canı sıhılıy. Geliy ölünün başucundaki mumu alıy ayak ucuna goyıy. Ayah ucundakini alıy başucuna goyıy. Onu gendi gendine iş ediniy işte. Her gün o mumların degüştüriy yerlerini. Ele canı sıhılıy, ele ağlıy!.. Yiyecek içecek her şey var. Yeyiy, içiy, halı eyi ama anasıgilden ayrı düşiy. Yanı halı eyi amma orada da kimse yoh. Ne olacağını bülmiy. Gözliy ki baha başına ne gelecek! Bir gün gene çıhıy bahçayı gezmeye. Bahıy ki dışarlardan bi ses geliy. Bi de ağaca, yuharı dırmanıy, o hisardan dışarı bahıy ki, uşahlar geçiyler. Eşşeglerin sırtına gasnahları gasmışlar, uşahların bindürmüşler; sarı gafalı, sarı gafalı uşahlar eşşeglerin üstünde, gediyler.. Onlara ele havaslanıy, deyiy, " Nası has. Ele yanlarında bi sürü uşahları var, şenlikleri var. Deyiy ki, "Deyiy ki, "Poşa, Poşa! Saha a burdan acuh öte beri versem, gızıy birini baha verür müsen?" Poşa'nın da zatan canına minnet. Başında bi sürü uşah. Deyiy ki, "Verürem." deyiy. " Acuh eylen, gedim evden bi şeyler getürüm de verim." Haman segürderek geliy eve. Geliy gıymetli bişelerden torlıy, toplıy, götüriy; duvardan aşşağıya atıy. Bi dene de ip sallandurıy aşşağı. Deyiy ki " Avu böyük gız, ipi dutsan da çıhsın yoharı. Ben onu çekecem. O gız da bunun gadarmış. On beş on altı yaşlarında bi gızımış. Bu taraftanarı o ipi çekiy, o gız ipe dutuna dutuna, poşa gızı zatan, dırmana dırmana haman çıhıy duvarın üstüne, atlıy bu tarafa. Gız ele seviniy yanına şenlik geldi diye. Geziyler, dolanıylar. Poşa gızı buna deyiy, " Sen kimsen, buralarda nedirsen yalavuz başan?" Deyiy ki işte, "Başıma bele bele hallar geldi. Aburda meyyitin mumlarını

degüştüriyem. Gendi başıma yaşıyam burda. Çoh ırahatam, çoh hoşam. Ama canım çoh sıhılıy, yalavuz başıma. Seni yanıma şenlik olarak aldım. Ama otuz dokuz gündür uyumıyam, gece gündüz abu mumları degüştiriyem. Çoh hasta oldum. Başım, beynim har har ötiy. Ben birez yatım da, ben uyanana gadar , sen a bu mumları degüştür." Deyiy ki, " Olur hanım. Sen get yat. Ben degüştürürem mumları." Gız gediy. Yatar yatmaz derin bi uyhuya dalıy, yatıy. Poşa gızı da mumları degüştüriy; dolanıy, fırlanıy... Gene mumları degüştüriy. Derken, bi de bahıy ki, o meyyit yavaş yavaş canlanmaya başlıy! Birez gorhuy. Sora bahıy ki heç ele zarar verecek kimin degül. Yavaş yavaş uyhudan uyanır kimin uyanıy. O genç, o meyyit, Peri Padişahıymış. Ora Peri Padişahının sarayıymış işte. Sene de bi keren ele gırh gün, istirahata çekiliymiş. Evdeki hizmetçilerine, cariyelerine izin veriymiş. Gendi de istirahat ediymiş. Gırh gün isitrahat ediymiş, gırh günden sonra uyanıp gahıy, yaşantısına döniymiş. Yavaş yavaş, gerneşe gerneşe uyhudan uyanıy. Uyanıy , bi de bahıyki başucunda bi gız. Deyiy ki, " Gel bahım. Sen mi benim mumlarımı degüştürdün?" Deyiy ki, "He begim, ben degüştürdüm senin mumlarıy." Deyiy ki, "Taman elese, ben de seni nikâhıma aluram. Burda barabar yaşaruh." Poşa gızının daha sevinçden dabanları yere degmiy. "Tamam." deyiy. Beginen orda evleniyler. Olıy evin hanımı. Beg gediy çarşudan ne üsler başlar alıy. Her şeyler alıy. Ne istese alıy geliy. Altunlara, incilere garg ediy. Hizmetiçilerin izinleri bitiy, onlar geliyler. O arada bu gız da uyhusunu alıy. Uyanıy, gahıy. Gahıy ki, evin içinde meyyit gahmış dolanıy! O gız geyinmiş, guşanmış dolanıy... "Allah Allah!.. Bu ne olacah?" deyiy. Gıza soruy, " Gız bu vaziyetler ne?" Deyiy ki, " Ne olacağıdı? Beyoğlu uyandı, barabar evlendük." O herif de bu gızı yeni göriy. Garısına soruy, Poşa gızına deyiy ki, "Hanım bu kim, buralarda peydahlandı?" Deyiy ki, "Heç!.. Canım sıhıldu, yanıma yardımcı aldım. Uyıydı, uyandı." Deyiy ki " Tamam gine galsın. O ki sen yanan yardımcı almışsan; galsın da işlereen yardımcı olsun. Saha hizmetçilik etsin. Pekâla." deyiy. Poşa gızı olıy hanım, bahtı gara gız da olıy onun hizmetçisi. "Cabuh gapları yıha, cabuh şu işi gör, cabuh gel ellerime su tök, cabuh get baha çay gaynat, getür..." İşte gıza boyna emir veriy. Gız da bunu hazmedemiy. Kimseye de bi şey diyemiy garip. Deyiy ki, " Gurban olduğum Allahım, halım saha ayan. Ben anamın, babamın bi denesiydim. Gıymıylardı ki yüzüme bahalar. Abu nasıl işler geldi benim başıma Yarabbi! Ben gırh gün boyna o herifin eziyetini, zahmetini çektim; bu yalavuz damlarda; mumlarını degüşütürdüm, hizmetine bahtım." deyiy. "Başıma nasıl işler geldi? Bir günde beg efendi şehere gediymiş. Hanım deyiy ki uşahlara, " Hele atını getürün." Atını getüriyler, eğerini vuruyler, halı heybeleri goyıylar üstüne. Beg efendi deyiy, " Hanım hanım! Çarşuya ge-

diyem, gel bahım. Ne istiysen, ne getürüm?" Poşa gızı da, "Fındıh içi istiyem, kişmiş istiyem, fistan istiyem, terlik istiyem, çorap istiyem, şunu istiyem, bunu istiyem.." her şeyler istiy. Hizmetçiye, " Saha ne getürüm gızım?" deyiy. Deyiy ki " Baha da gara saplı çahuyunan bi de sabur subur hameççügü getür."-Ele deyiy, herif, " Allah Alllah, bu ne demek olacağıdı?" Neyse, atını dizginliy, gediy şehere. Geziy, dolanıy. Hanımın dedüklerini alıy, hepsini. Gediy ki hizmetçinin dedüklerini ala. Tükenciye deyiy ki, " Arhadaş, ordan sabur subur hameççügüyinen, bi dene de gara saplı çahu ver baha." Hameççükte bebek imiş. Şimdinin naylon bebekleri, bezden tikiliymiş. Getüriy ki bi dene oyuncah bebek, bi dene de çahu. Deyiy ki, " Bunları al ama, bunları saha ısmarlıyan adamı boyna tahip et. Bu hayire alâmet degül." deyiy. Neyse yapturiy, alıy geliy herif eve. Fındıh içleri kişmişler çıhıy, her şeyleri çıhıy heybeden. Hanım bunları alıy hizmetçiye, " Çabuh bunları al, benim odama goy." deyiy. Götüriy, odasına goyıy. Beg bu sefer heybeden çıharıy hızmetçinin paketini veriy, " Al gızım, bunlar da senin istedüglerin." Gız da alıy, gediy bahçeye gülün dibine oturıy. Hameççügü goyıy dizlerinin üstüne. Ağlıy ağlıy... Deyiy, "Sabur subur hameççügü, ben anamın, babamın bi denesiydim. Gıymıylardı ki yüzüme bahalar." Başından geçenleri anladıy. "Evimizden barhımızdan olduh, memleketimizden olduh. Sen mi sabur, ben mi sabur?" dedükçe hamecçük çıtır çıtır çıtılıy. Başlıy şişmeye. "Geldük, ben bu gapıdan içeri düştüm. Anam babam zavallı, ihtiyar; ağlaya ağlaya gettiler. Şimdi ne hallardalar?" deyiy. "Onlardan hesiret galdım. Sen mi sabur, ben mi sabur?" Gine çıtır çıtır şişmeye başlıy. "Bu sefer geldim bu herife gırh gün hizmet ettim. Mumlarını degüştürdüm. Gırhıncı günü, Poşa gızı geçiydi. Onu şenlik olsun diye yanıma aldım. Sen mi sabur, ben mi sabur?" deyiy. Gine hamecçük çıtır çıtır şişiy. "Gettim" deyiy, "Çoh yorgundum. Yattım. Uyhuya dalmışam. O zaman da beg efendi uyanmış. Şimdi Poşa gızı oldu hanım, ben oldum halayık. Sen mi sabur, ben mi sabur?" deyiy. Hamecçük şişiy, şişiy; daha dayanamıy, patlıy. Gız da deyiy ki, "Sen dayanamadın patladın da, ben nasıl dayanıyam bu işe?" deyiy, haman pıçağı çıharıy ki bağrına saplıya, begoğlu haman bunun golundan dutıy. Deyiy, "O ki vaziyet bele beleydi..." deyiy"Sen niye vahtında sölemedin bunu?" Gız "Ne söliyim?" deyiy. "Sölesem de baha inanmazdın." Bu sefer geliy Poşa gızının yanına deyiy ki, "Gırh dene gatır mı istiysen, yohsa bi gara saplı pıçah mı istiysen? Sen," deyiy, "Bu çocuğun hakkını yedin. Bir günlük gelmişken, bunun yerine geçdin de, ben uyanduğum zaman niye demedin ki senin derdiyi bu çekiy?" "Niye deyirem! Başını, ömrümü yesin. Ben yahışmirem mi hanımlığa?" "Gırh dene gatır mı istiysen" deyiy, "Yohsa gara saplı pıçah mı istiysen?" Deyiy ki, "Gara saplı pıçah sevdügüyi bağrına saplansın. Gırh dene gatır isti-

rem. Binim de anama gidim." Hemen gırh dene gatır getüriyler, bu gızın her parçasını bi gatırın guyruğuna bağlıylar. Sırtına nasıl bi gamçı vurıylarsa, gatırların her biri bi tarafa çekim çekim ediyler. Dağa, bayıra garının her bi parçası bi gatırın guyruğunda gulah gader galıy. Ondan sonra beg geliy bu gızınan evleniy. Gediy anasını, babasını da araştırıy, getüriy gonağa. Yeyiyler, içiyler, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

35. ER Mİ GELSİN GEÇ Mİ GELSİN

Bi kövün ağası varımış. Bunun bi gızı olmuş. Bu gız böyiy. Bu ağa rüyasında bi ses duyıy. "Gızıyın başına bi belâ gelecek. Er mi gelsin, geç mi gelsin?" yatıylar gahıylar, künde bu üriyayı göriyler. Ağa şaşırıy. Bi dene gızları var, çoh da zengünlermiş. "Gahıylar, toplanıylar, gızlarını alıy kövden çıhıylar. Gidiy gidiyler, epeyi bi yer gidiyler. Gidenden, sussuzıy, açıhlar. Bide bahıylar böyük bi bina. Bi de gapısı var. Deyiyler, "Abu gapıyı dögeg, su isdiyek, içek de ele gidek." Gapıyı dögiyler, gapıyı iteliy açamıylar. Garısı gidiy iteliy açamıy. Bu gız nası iteliyse, gapı açılıy, gız içeri düşiy, gapı kilitleniy. Gahıylar gapıyı dögiyler olmıy, gız içerden urğaşıy olmıy... Heç imkân yoh, gapı açılmıy. Anası babası dışarda ağlıy, giz içerde ağlıy. Bahıylar ki heç bi imkân yoh. Deyiy, "Hele gızım, get bah içerlerde ne var, ne yoh! Neyinnesi?" Gız gidiy içerileri geziy, dolanıy geliy. Deyiy ki, İçerilerde bi gonahlar bi gonahlar ki, çoh güzel gonahlar. İçerde de bir deliganlı yatıy." Deyiyler, "Gızım, daha get içeri, daha bi başga çaremiz yohtur, geç içeri otur. Bahah halımız n'olacah?" Bunnar gahıy gidiyler, gız da içeri gidiy. Meyittin başını dizine goyıy yatıy. Meyyit yatıy bu oturıy. Gırh gün bele yatıy,. Gırh günden sorna gahıy. "Ben eyice kirlendim, gohdum. Bi başımı yıhıyım." deyiy. Gahıy banyo yapmaya. Dışarı pencereden bahıy ki Poşalar gidiyler. Deyiy ki, "Poşa, ahan size para, avu gızı bi sahatlığına verin aburda hesdenin yanında dursun, ben banyo yapana gadar. Sorna yollıyım gelsin." "Peki." deyiyler. Gahıy veriyler gızı, getüriy. Meyittin yanına goyıy gediy banyo yapmaya. Gız banyodayken bu deliganlı uyanıy. Uyanıy ki bu poşa gızının dizinde yatıy. Deyiy ki, "Sen ne zamandan burdasın?" Gız, " Gırh gündür burda oturıyam, dizimde yatıysan." Gahıy bu gızınan evleniy. Gız da sornadan geliy. Poşa gızına deyiy ki, " Bu kim?" O da deyiy ki, "Benim hızmetkârım." Ele zoruna gediy, ele zoruna gediy ki, "Ben bu gadar bekliyim de bu gız bi sahatlığına behen bele yapa." Bu da bunnarın hızmetlerini yapıy. Beg deyiy ki, "Ben şehere gidiyem, ne istiysiz getürüm." Hanımı elbise, ayakkabı ısmarlıy, bu gız da deyiy ki, "Ben bişe isdemiyem. Behen bi gara saplı pıçağınan, bi sabur subur hemeççügü getür." deyiy. Adam hanımına elbise, ayakkabı, üstbaş alıy; bu gıza bi sabur subur hameççügü alıy geliy. Satan adam deyiy ki, "Bu hameççügü kime götüriysen?" "Bi hizmetçim var, ona." "Kime götüriysen golla. Bunu alan adam muhakkak gendiyi öldürecek." deyiy. Adam getüriy, pıçağınan sabur, subur hameççügü gıza veriy. Gız da alıy bahçaya götüriy. "Sabur subur hameççügüm, ben bir falanca yerde bir ağanın gızıydım. Ben anamın babamın bi tek evlatıyam. Annem babam üriyalarında göriyler ki size bir belâ gelecek, er mi gelsin, geç mi

gelsin? Anam babam beni aldı kövden çıhdılar. Geddügümüz yerde bu gapıya rasladuh. Babam iteledi açılmadı, anam iteledi açılmadı. Nası ben iteledimse gapı açıldı, düşdüm içeriye., gapı kitlendi. Babamgil ne ettilerse açamadılar. Babam içeride ne olduğunu sordu. Ben de içerileri gezdim, dedim bi meyyit yatıy. Babam sen get içeri' dedi. Ben de geldim. Geldim, bu meyyiti gırh gün dizime goydum oturdum. Yıhanmak içün gahdım yıhanım. Dışardan giden poşa gızını aldım ki meyyit yalavuz galmasın. Banyodan çıhdım ki meyyit uyanmış. Ey sabur subur hammeççügü, sen mi sabır, ben mi sabır?" dedikçe sabur subur hameççügü şişmiş. "Banyodan çıhdım dedi, 'bu kim?' , dedi ki, 'hizmetçi' dedi, 'ne zamandan belli bekliysen', 'gırh günden belli bekliyem.' Sabur subur hameççügü, sen mi sabır, ben mi sabır? Şimdi de yeyi içiy, güliy eyleniyler. Şimdi de dayanamıyam. Sen mi sabır ben mi sabır?" Nası deyiyse bu sabur subur hameççügü patlıy. "Ey sabur subur hammeççügü, sen ki sabur subur hameççügüyken dayanamadın, ben nası dayanacam?" Nası gahıy pıçağı garnına basım diyende, o beg de ağacın arhasında dinniymiş. Haman oğlan orda golundan dutıy. Gızı dutıy götüriy içeriye. Poşa gızına deyiy ki, "Her şeyi annadım. Babaan evine gün görmemiş atınan mı gidiysen, yohsa gara saplı pıçağınan mı gidiysen?" Deyiy ki, "Gara saplı pıçah sevdigüyün bağrına batsın. Gün görmemiş atınan gidiyem." Gün görmemiş ata bindüriy, deyiy ki, "At, bunu ele edesen ki her dağda bi pırtigini goyasan, bir parçasını da bahan getüresen." Gün görmemiş ata bunu bindüriy, dışarı salıy. Bu at güneşi görer görmez, at parlıy, her dağda bi parçasını goyıy. Yeyiy içiy, muratlarına geçiyler. Siz de yeyin için, muradıza geçin.

Mahbup YAZICIOĞLU

36. İNCİLİ ÇADIR

Bir varımış bir yoğumuş, bi dene incili çadır varımış. Bu incili çadırda bi oğlan bi gıza göz goymuş. Bu gızı isdiy, nişannanıy. Gız dutıy bahçada bi guyu yapdurıy, onun çine giriy. Oğlan geliy deyiy ki, "Çıh ki dügün edecem." O da deyiy ki"Yoh, yoh! Ögüm sıra ıbrıh legen dolandurursan çıharam. Yohsa çıhmam!" Oğlan da beg oğlıymış. Deyiy ki, "Ben bi beg oğlu olum da senin ögün sıra ıbrıh leğen mi dolandurum?" diyende gız guyudan çıhmıy. Oğlan gediy, dolanıy, fırlanıy. Gine arası geçiy. Gızın da bi dene hızmetçisi varımış. Geliy beg oğlunun gapısını dinniy, gidiy gıza haber veriy. Beg oğlu gine geliy deyiy ki, "Peri gızı çıh, dügün edecegem." "Yoh! Ögüm sıra ıbrıh legen dolandurursan çıharam. Yohsa çıhmam." Oğlanın canı sıhılıy, goyıy gediy. Deyiy ki, "Ben buralardan gidecem." canı sıhılıy, bi geziye çıhıy. Hizmetçisine de çadır madır, yiyecek almasını söyliy. Gızın hızmetçisi de bunnarı dinniymiş. Gıza deyiy ki, "Begoğlu Hint Dağına gezmeye gediy." Haman gız ondan evvel gahıy, çadırını yiyecegini alıy, gediy burda çadırını gurıy. Begoğlu gediy ki Hint Dağına çadır gura, bahıy ki burda bi çadır var. Deyiy, "Selamünaleyküm arhadaş! Bele nere gidiysen?" Amma gız oğlan üsdü geymiş, heç tanınmıy. Olmuş erkek. Begoğlu da bunu tanımıy. Begoğlu deyiy, "Heç! Bele bi geziye çıhdım." "Eyi eyi. Gel arhadaş olah. Sen çadırını da buraya gurah. Arhadaş oluruh." "Olur." deyiy. Onun çadırına da guruylar; yeyiyler içiyler, egleniyler. Ahşam olıy, gız deyiy, "Arhadaş gel sennen satranç oynıyah." "Olur." deyiy. "Amma sen beni utarsansa ben senin goynan bi gız goyacam. Ben seni utarsamsa, sen behen ne vereceksen?" "Ben de sehen pazubandumu verecem. " Hanı beglerin golunda esgiden pazuband varımış. Millet içinde onnan tanınurlarmış. Gahıy satranç oynıylar, gız onu yeniy. Yenenden deyiy ki, "Arhadaş üzülme, gine getürürem gızı. Ahşam olıy, herkeş yatıy. Gız gıyafetini degüştüriy, oğlanın çadırına giriy. Sabaha gadar güliyler, söliyler , eyleniyler. Sabah olduğunda gız gine geliy üsdünü degüşdiriy, eskiki gılığına giriy. Aradan bi hafta geçiy, çadırları çekiy, gidiyler. Bi sene geçiy, bu gızın bi oğlu olıy, adını Hint goyıy. Gızın hizmetçisi bahıy ki beg oğlu geliy. Gidiy haman gıza haber veriy. Gız da dutıy gine guyunun içine giriy. Oğlan "Peri gızı, çıh guyudan. Bah dügün yapacam." "Yoh, çıhmam. Ögüm sıra ıbrıh legen dolandurursan çıharam. Yohsa çıhmam." "Bah evlenürem. " "Evlen. Çıhmam." Begoğlunun gine canı sıhılıy. Hizmetçisine deyiy ki, "Yiyecekleri, çadırı hazırla, geziye çıhacağam." Gızda gözü var. Vaz da geçemiy. Gızı seviy. Hizmetçi, "Nereye gidiysen?" O da, "Lale Dağına gidecem." Gızın hizmetçisi gapıyı dinniy, haman geliy gıza haber veriy. Gız haman bundan ögde gidiy Lale dağına

çadırı gurıy. Oğlan geliy ki bi çadır. "Selamünaleyküm arhadaş!" "Aleykümselam." "Nereye gediysen bele?" "Geziyem." "Gel burıya çadır gurah da, sen de behen arhadaş ol." "Olur." deyiy. Gine çadırı gurıyler orıya, oturıylar, yeyiyler, içiyler, egleniyler. Ahşam olıy, "Gel satranç oynıyah." deyiy bu gız. "Olur." deyiy. "Sen beni utarsan, goynaan bi gız goyacağam. Ben seni utarsam, sen behen ne vereceksen?" O da "Ben de yüzügümü verecem." deyiy. Neyse, satranç oynıylar, gine gız utıy. Deyiy ki, " Üzülme. Gine ben senin goynaan gız goyacam." Ahşam olıy, gine gız gıyafetin degişiy, geliy begoğlunun çadırına. Yeyiyler, içiyler, egleniyler, oynıylar... Sabah olıy, gız gediy gendi çadırına; gıyafetini degüşdüriy. Gine çadırları toplıy, köylerine geliyler. Arası biraz açılıy, gızın hizmetçisi geliy deyiy ki, "Begoğlu geliy." Gız da haman goşıy, gidiy guyuya giriy. "Peri gızı çıh. Bah dügün edecem. " "Et, çıhmam!" "Bah evlenürem?" "Evlen, çıhmam." Begoğlunun canı sıhılıy. Gözü de bunda, başgasını almıy. Begoğlu gine hizmetçisine deyiy ki, "Hazırlıh yap, geziye çıhacam." Hizmetçi dedi ki, "Beg bu sefer nere gidiysen?" O da deyiy ki, " Narçın Dağına gidecem." dedi. Haman gızın hizmetçisi bunu duyıy, geliy buna haber veriy. Gız ondan evvel çadırını madırını toplıy, gediy Narçın Dağına, çadırını gurıy. Begoğlu geldi gine bi çadır gurulmuş; aynı adam oturıy! "Ey!.. Arhadaş, eyi biribirimiznen raslaşıyuh. Selamünaleyküm." "Aleykümselam." "Nereye gediysen?" "Geziyem." "Gel sen de çadırın burıya gur da arhadaş olah." "Olur." deyi. Onun da çadırını orıya gurıylar; eğleniyler, yeyiler, içiyler. geziyler. Ahşam olıy deyiy ki, "Arhadaş gel sennen satranç oynıyah." "Olur." "Ama neyine?" "Çevremi verecem." Eskinin çevreleri siminen işlenirmiş. siminen oyalanırmış. Oynıylar, satrancı gine gız gazanıy. "Arhadaş üzülme, ben gine gız goynaa gız goram." Oğlanın da çevresini alıy gidiy. Ahşam olıy, gine giyafetini degüşdiriy, begoğlunun çadırına geliy, yeyiyler, içiyler, oynıylar. Sabaha yahın, gız çadırına gidiy. Aradan bi hafta geçiy, gız deyiy ki, "Çadırımızı çekek de gidek." Biri başka yoldan gidiy, biri başga yoldan gidiy. Kim olduklarını bilmiyler. Aradan epeyi bi zaman geçiy. Garının bi kız iki oğlu olıy. Oğullarının birinin adı Hint, öteki ise Narçin. Kızın adını da Lâle goyıy. Gızın hizmetçisi geliy deyiy ki, "Begoğlu geliy." Gız haman gediy guyuya giriy. Begoğlu geliy, "Çıh! Bah dügün yapacam." "Çıhmam. Ögüm sıra ıbrık, legen dolandurursan çıharam. Yohsa çıhmam." "Ben bi begoğlu olum, senin ögün sıra ıbrıh legen mi dolandurum? Evlenürem." "Evlen!" deyiy. Gine oğlan gediy başga bi köyden gız isdiy. Nişanlıylar, dutıy dügünü gurıylar. Damad da bacaya çıhacağı zaman gız bunu duyıy. Oğlanın goluna pazubandını bağlıy, öbürünün barmağına yüzügü tahıy, gızın başına çevreyi veriy, bunnara deyiy ki, "Size sorarlarsa, "Siz kimin çocuhlarısız?" siz de yürü yürü Hint Begi, yürüsün Narçın Begi.

Bey babamızın arap atları, degmesin Lale Hanıma." Uşahlar dışarı dügüne bahmaya çıhıylar. O sırada beg oğlu da damad olıy, bacaya çıhıy, gelini bekliy. Bahıy ki orda heç görmedügü çocuhlar el ele dutuşmuşlar. Ele sevümlüler, ele sevümlüler ki, cigerine sohması geliy. "Bu uşahlar acep kimin?" deyiy. Çocuhların yanına doğru gediy, "Oğlum siz kimin çocuğusuz? Babaz kim?" "Yürü yürü Hint Begi, yürüsün Narçın Begi. Bey babamızın Arap atları, degmesin Lale Hanıma!" diyende, "Hele bidaha söle oğlum, sen kimin oğlusan? Baban kim?" "Yürü yürü Hint Begi, yürüsün Narçın Begi. Bey babamızın Arap atları, degmesin Lale Hanıma!" diyende bahtı ki gendi pazubandı oğlanın golunda, üzügü öbür oğlanın barmağında, çevresi de gızın başında. "Uşah! Bunnar benim çocuhlarım demekki!" deyiy, orda ayıhıy. Ayıhandan aşşağıdan da gelin alayı geliy. Elini sallıy deyiy ki, "Gelen gız anam bacım. Dönderin geri!" Çocuhları dutıy öpiy seviy. Gız da bu sırada gine guyudaymış. Gidiy, "Çıh dışarı bah, evlendim." "Çıhmam. Ibrıh legen ögüm sıra dolandurursan çıharam. Yohsa çıhmam!" "Dolanduracam. Çıh!" Gız guyudan çıhıy, yeniden dügün guruylar, gırh gün gırh gece dügün ediyler. Onnar erdi muradına, biz çıhah kerevetine.

MahbupYAZICIOĞLU

37. GÜLBAHAR

Bir varmış, bir yoğumuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde bir padişahın güzel mi güzel, dillere destan bir gızı varımış. Bir gün bele pencerenin ögüne oturmuş gergef işliymiş. Eskiden nahışları gergefe gerip işliylermiş. Pencerenin dibinde oranın delikanlıları toplanıylarmış ki eger pencerenin perdesini acuh açarsa bu gızın yüzünü göreler. Gendi aralarında gonışıylarmış. Bi denesi deyiymiş ki, "Mısır padişahının bir oğlu varımış, insan gıyamıymış ki yüzüne baha." Öbürü de deyiymiş ki, "Ben de eşittim. O gadar güzel gılıç kullanıymış ki heç kimse bilegini bükemiymiş." Biri de deyiymiş ki, "Ele güzel ata biniymiş ki, heç kimse onu geçemiymiş." Başlamışlar o Mısır padişahının oğlunu met etmeye. Onlar met ettükçe gız burada dinniymiş. Diynemiş diynemiş... Onnarın tarifi üzerine Mısır padişahının oğluna aşıh olmuş, göz goymuş. Başlamış gendi gendiye sararıp solmaya. Daha ne iş işliymiş, ne yeymiş, ne içiymiş. Ülkenin her tarafından dohtorlar getüriylermiş, hekimler getüriylermiş... Dohtor bahmış demiş ki, "Bende var, bunda hastelik yoh. Ben heç bi hastelik bulamıyam." Bu sefer bi tenesi de demiş ki, "Bunun hasteligi bi gönül işine benziy. Bunın vücudunda bi hasteligi yoh!.." Padişah da cariyelere demiş ki, "Hele sorun soruşturun, siz bunın arhadaşısız, bi derdi varsa size söler." Gızlar gelmişler yalvarmışlar, yaharmışlar... Demiş, "İşte bele bele... Mısır Padişahının oğluna aşıh oldum. Görmedim, tanımadım amma tarif üzerine aşıh oldum." Cariyenin bi tenesi deyiy, "Aşıh oldun amma, Mısır Padişahının haberi yoh! Gel bi mektup yazah yollıyah. Artuh, zahar oğlu var mı yoh mu; ne cevap verecek? Bele yatmaynan n'ola?" Gahıylar mektup yazıylar. Deyiy, "Bele bele.. Tariflerden boyan bosan aşıh oldum. Benden evlenmek isdermisen?" Padişahın oğlu da mektubu alıy bi güliy. "Manyah mı nemi deyiy. Görmeden, onun bunın dedigiynen baha aşıh olıy!" Gahıy bi dene iğne alıy, bi dene de iplik alıy, mektubun içine goyıy, deyiy ki, "Gızım, bah bu iplik kimin incelsen, a bu iğne delügünden geçsen ben gine sennen evlenmem benim ülkemde o gader gız varken. Seni görmiyem, tanımıyam. Bu aşgı bu sevdayı unud." deyiy, yollıy gıza. Mektup geliy, gız bi seviniy bi seviniy . Haman açıylar bahıylar ki her bi şey yazılı. Gız daha yegin hasta olıy, yatahlara düşiy. Annesi ağlıy, "Yavrum nedek, gidek oğlanın eline, ayağına mı sarılah; nasıl edek? Bu işin goleyi nedir?" Gız, "Anne, benim sizden bi dilegim var. Bi sanduh yapdurun, beni goyun içine, atın Nil nehrine. Giderem; ölürsem ölürem. Onsuz yaşamahtansa... Siz beni atın gidim."Neyse, bunnar da gızlarının hatırını gıramıylar . Böyük bir sanduh yapdırıylar, gızı goyıylar içine; atıylar Nil nehrine. Nehir bunu yavaş yavaş bir gıyıya vurıy. Götüriy, götüriy... San-

duğın tahtaları suyu çektükçe ağırlaşıy, başlıy sanduh boyuna suyun dibine batmıya. O, nehirde getmekde olsun, Mısır'da da bahar bayramları ediylermiş. Nil nehrinin kenarına eğlenmeye geliylermiş. Gine bir gün orada bütün millet güliyken, oynıyken, bu padişahın oğlunun da bi ablası varımış. O da gelinmiş; evleniymiş. O da gardaşıynan birlikte getmiş piknige. Nil nehrine balıh dutmah için olta atmışlar. Bacısı "Bi olta da benim için at, bahalım şansıma ne çıhacah?" Gız gardaşının şansına bi olta atıy, bişeye tahılıy. Çekiyler çekiyler... Çıhmanın imkânı yoh! Neyse bir gaç arhadaş daha yardım ediy; bi de çekiy çıhardıylar ki goca bi sanduh. Suyu çekmiş çekmiş, yerinden gahmıy. "Hele bi açın bahah ne var?" deyiy. Garı deyiy ki, "Açmayın, neyse eger benim şansıma çıhsın." Atıylar bi arabaya, alıy geliyler gızın evine. Bi de sanduğun ağzını açıylar ki, gız da nerdeyse ölüm derecesine gelmiş. Amma ele güzel ki insan ölüsüne bile gıymıy ki baha! Oğlan gızı orda görür görmez, "Allah Allah!..." deyiy, şaşurdiy galıy. Neyse, dutiyler çıhardıylar; getüriyler ağzına sıcah süd veriyler, bi şeyler ediyler... Hava mava aldurıyler, sarıylar. "Senin adın ne? Sen nerden geliysen, nereye gediysen?" O gadarlıh deyiy ki, "Benim adım Gülbahar." Bayılıy düşiy. Neyse herkeş evine gediy, evin garısı da bunnan ilgilenmeye başlıy. Banyo yapdurıy, üstünü başını degüşdüriy, istirahat ettüriy. Yavaş yavaş gız da gendine gelmeye başlıy. Birez yeyiy içiy, başından geçenleri annadıy. O arada padişahın oğlu da arada bir ablasının evine gediy geliymiş. Her geldügünde gızı biraz daha canlanmış bulıy. Gıza aşıh olıy. Ama reddettügü gız olduğunu bülmiy. Gızın biraz ahlı başına geldükten sorna o ev sahibi hanım soruy, "Bacım sen kimsen, nesen? Sen bu hallara niye düştün?" Gız da sanduğun nere gelüp çıhdığını bülmiy. Deyiy ki, "Ben falanca memleketin padişahının gızıyım. İşte, Mısır padişahının oğluna metkup yazdım. Bele de bi mektubu geldi. Ben de hayatımdan vaz geçtim, rica ettim beni attılar suya. Demek ki nasip buradaymış. İşte siz çıharttız." Gız deyiy ki, "Tam yerine düşmüşsen. İşte benim gardaşım, ben de onun ablasıyam. Dur o namussuza bi oyun oynıyah ki, çektügün çilelerin acısını ondan çıhardah." Oğlan gediy geliy, arada bi gızı gösteriy. Gızın sağluğu yerine geldükten sorna, onu süsliy, beziy gezemelere, pikniklere götüriy. Artuh olıy onun gızı. Ayda, senede bi ablasına gelen oğlan, her gün ablası gile gelmeye başlıy. Gıznan ilgilenencek olsa, "Rahatsız etme gızı! Gel bu yanna, rahat bırah!" deyiy, yani boyna oğlanın yüregini yarıy. Bir gün de gine oğlan ablasının evine gezmeye geliy. Ablası deyiy ki, "Gülbahar, sarı geyin, sarı guşan. Sarı badeyi doldur da getür." Gız da başdan aşşağı sarılar geyiniy, sarı tahımlara şerbetler goyıy alıy geliy. Oğlan gızı gördükçe ahlı fırıl fırıl döniy. Ablası deyiy ki, "Annemgil merah ederler. Gah get, vahıt geçti." "Aman abla!.. Giderük hele. Biraz daha oturum!.." Neyse gahıy

gediy. Aradan bir iki gün geçiy yine geliy. Heç daha oradan getmek istemiy. Ablası bu sefer de, "Gülbahar gırmızılar geyin guşan, gırmızı badeleri doldur da al da gel." Bu sefer de gız gırmızı badeleri dolduruy getüriy. Velhasılı, oğlanın eyice yüregini yarıy. Epey bi zaman, yani bi sene geçiy. Oğlan eyice aşıh oluy.Bir gün de gıza gelinlikler geydüriy, süsliy beziy; ondan ögde annıy ki oğlan gelecek. Sobayı yahıy, odayı sıcah ediy; Gülbaharı da yatağa goyıy. Yanahları manahları gızarıy. Gızın başını bağlıy; yanına ilaç, limon goyıy. Deyiy ki, "Mahsus dan hasta numarası yapacahsan." Oğlan ablasının yanına geliy, bahıy ablasının yüzü asuh, heç keyfi yoh."Abla, niye ele ediysen, rahatsuz musan?" "Yoh, niye rahatsız olum?" "Gülbahar nerde?" "Gülbahar hasta, yatıy. Çoh rahatsız." Oğlan birden heyecanlanıy. "Abla hele bi kere gedim bahım nesi var, neresi ağrıy?" "Yoh, getme! Rahatsuz ederşen, açma gapıyı!" "Abla n'olursan, bi kere bahım gelim." Neyse yalvarıy yaharıy, ablasını ganduruy. Bi de bahıy ki Gülbahar yatahların içine gömülmüş; insan gıyamıy ki baha. Geliy yanında el pençe divan duruy, "Gülbahar, limonata verim. Gülbahar, ateşin mi var?" "Başım çoh arğıy, ruhatsızam. Yanıma yahlaşma." Haman ablası ordan bağırıy, "Çabuh gel dışarı! Gızı rahatsız etme, acuh uyuya." Yanından çekiy çıhardıy. Oğlanın canı galıy orda. Gediy, yarındası gün gine geliy. Geliy ki bu sefer daha hastelemiş. Öbür gün olıy, haman ablası gelinlikleri geyündüriy, beziy, odaya sahlıy. Gapının önüne bi iki havlu, çamaşur mamaşur atıy; gendi de başını bağlıy. Bi de bahıy ki gardaşı geliy. Gardaşı gelir gelmez başlıy ağlamaya. Abla neye ele ediysen, yohsa çoh mu haste?" Deyiy ki, "Ne hastesi, Gülbahar öldü!" Öyle dedükleyin, oğlan cebinden pıçağı çıharıy ki intihar ede, ablası haman bilegine yapuşiy. "Oy gurban olum ben saha! Gülbahar da gurban olsun saha! Gülbahar Gel!" deyiy, Gülbahar gapıyı açıy; tıkır tıkır geliy. Artuh annesine babasına da söliyler. Üç gün üç gece davul dügün ediyler; yeyiyler içiyler muradlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

38. KILLICA

Bir varımış, bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde, bi herifinen bi garı varımış. Bunların bi dene de güzeller güzeli gızı varımış. Bunlar mütlu bi yaşantı süriyken, garıya bi hastalık geliy müptela olıy. Hekimlere gösteriyler, ziyaretlere götüriyler, hocalara ohıdıylar... Velhasılı garı yahayı gurtaramıy. Garı ölmeden evvel deyiy ki, "Gızım abu terliklerim kimin ayağına olursa, babaan onundan evlendür. Benim vesiyetim." Öliy, geçiy gediy. Gızın da has gelinlik zamanıymış. Çoh da güzel bi gızımış. Ağlıylar, sızılıylar... Gırh gün yasını dutıylar. Gırh günden sonra babası deyiy ki, "Yavrum, sen de yetiştin... Seni de bu evde goymazlar. Ben de galuram yalavuz. Eyisi mi sen gelin olup getmeden, benim başıma bir sebep arıyah, bulah. Bu irehmetlik anaan terlikleri vardı. Bunları gorsan torbaya, düvür dolanursan. Gidersen, gezersen, kimin ayağına tıpa tıp gelürse eger onu baa iste al. " Gız da deyiy ki "Ben nedim? Getsem anamın hatırı gaçar. Getmesem babamın hatırı gaçar. Babamın dedügü kimin belki yarın öbür gün gelin oluram, giderem. Babam galur yalavuz. Ben gine bağrıma daş basım da hele gahım dühür dolanım. Babamın başını örtüm." Çarşafını geyiniy, gediy dolanıy... Hangi gıza pabuçları geydüriyse heç kimsenin ayağına olmıy! Geziy, dolanıy. Bele epey bir zaman dolanduhtan sorna, bir gün de oturıymış gendi gendine. Gahıy geyiniy anasının terliklerini. O yannı egiliy bahınıy, bu yannı egiliy bahınıy, tam gendi ayahlarına göre. Ağlıy, deyiy ki, "Canım çıhsın anam. Demek ki senin ayahların da benim ayahlarım gadardi!.." Bu bele gendi gendine efkârlanıp ağlamahda olsun, babası da dışarıdaymış. Geliy ki gızı geyinmiş terlikleri . Gızın ayağına göre. İçeri giriy, gapıyı gapadıy. Deyiy ki, "Terlikler şimdiye gadar heç kimsenin ayağına olmadı mı?" Deyiy ki, "Yoh. O gader gezdim, dolandım heç kimsenin ayağına olmadılar. " "Sen geyin bahım, senin ayağan nasıl oldu?" Deyiy, "Benim ayağıma oldu. Demek benim ayahlarım annemin ayahları gaderdi." "Tamam ben senen evlenecem. Ben vadetmişem, bu terlikler kimin ayağına olursa eger, onunla evlenecem." Ele dedükleyin gızın başına sanki arustahlar yıhılıy!.. Ele zoruna gediy... Deyiy, "Baba sen delürdün mü? Sözden haberin var mı? O da, "Ben ne söyledügümü eyi büliyem. Ben vad etmiştim. Terlikler kimin ayağına olursa onnan evlenecem. Senin ayağan oldu. Tamam." deyiy. "Sennen evlenecem, heç itiraz istemem." Gız "Olmaz molmaz ." deyiy. "Bir ay izin ver, ben hazırlıklarımı yapım. Düşünüm, daşınım da ondan sorna." Gediy mahlelerinde bi terzi varımış. Terziye deyiy ki, "Terzi dayı, baha bele gıllı hayvan derisi kimin bi dene gaftan tikeceksen. Ayın yirmisinde Cuma günü hem de getür a bu daşın altına goy. Ben de parayı oraya goram.

Postigi oraya gorsan parayı da alur gidersen. " Terziynen anlaşıylar. Geliy işte, babası da artuh günler dolıy, verdügü süreye iki üç gün galıy. Gahıy bi de bi dügünler mügünler ediy gendi gendiye. Gıza gelinlikler alıy, her şeyler alıy. Gız ağlıy, sızılıy... Deyiy ki, "Yarabbi! Saha sığındım. Bu nasıl iş, geldi benim başıma? Benim babamın ettügünü kâfir de etmez, düşmanda etmez. Heç kimsenin edecegü bi iş degül. Babam niye bele etti?" neyse Cuma günü olıy. Dügün günü geliy. Gız gelinlikleri geyiniy, bezeniy. Ahşam baba geliy içeri giriy. Gız deyiy ki, " Baba müsade et gedim ebdes salım." Deyiy, " Gerdek gecesi, gelim iki rekât namaz gılım." "Çabuh" deyiy. "Ben burda bekliyem, get sal da gel." Gız gediy ki ebdes sala. Hemen o terziyinen gararlaşdurduhları yere gediy ki daşın altına getürmüş goymuş gaftanı, hemen o gelinliğin üstüne gıllıca gaftanı geyiniy. Hayvan gibi bi şey olıy. Ordan gaçıy gediy. Gediy, gediy, gediy... Epeyi bi yerlere gediy. Şeherden dışarı çıhıy. Bu şeherde çıhmahda olsun, babası da bekliy, bekliy gız gelmiy. Bi de dışarı çıhıy o yana bu yana bahıy ki gız heç yoh. Umudunu kesiy. Deliye döniy ama. Gözleri yerinden fırlıy. "Nere gaçtı, nere getdi. Beni yaldattı gaçtı" diye, daha hazmedemiy, ne ettügünü bülmiy. O arada gudura dursun, gız da işte gaçıy geliy. Günüzleri işte gendine yiyecek meyve bi şeler bulıy, ormanların içinde geceleri de çıhıy bi ağacın govuğunda yatıymış. Oranın padişahının oğlu da ava çıhmış. Ata binmiş, tazıları da yanısırına, avlanmaya çıhmış oralara işte. Gezmiş, dolanmış, tazılar o gızın gohusunu almışlar. Ağaca hücüm etmeye başlamışlar. Her biri bi yandan hav hav diye havlamaya başlamışlar. Padışah atını sürmüş o tarafa doğru, demiş, "Herhalde burda bi av var." Haman ohunu yayını hazırlamış, ağacının yanına doğru gelmiş ki acayıp bişe, ne hayvana benziy, ne ayıya benziy, ne gurda benziy!... Acayip bi hayvan!.. Yavaş yavaş bunun yanına yahlaşıy, gız da bunun elinden dutıy, yeniy ağaçtan aşşağı. Herifin çoh acayıbına gediy. Bu nası bi yaratuh buldum diye!.. Atın terkisine atıyı alıy geliy. Getüriy orda küçcük bi gulübesi varmış; kömürlük kimin. Geliy oriya: Deyiy, " Ana buna birer lohma bi şey verin yesin, nası bi hayvan bülmiyem." Anası da artmış, eskimış artuhlardan bişeler atıy ögüne, yeyiy içiy, orda duruy. Adını da Gıllıca goyıylar. Bazı kerende çıhıy dışarı yumur yumur havluya, mavluya çıhıy, bahıy ki uşahlar geliy , çöp dürtiyler, erüştüriyler, bişe ediyler ama, gene gaçıy gediy giriy kömürlüge. Bu burada yaşamahda olsun, bu beg oğlu da nişannacağımış. İlan ediyler ki, Has Bahcada beg oğlunun nişanı var. Herkes gelsin. Çalgular , çengiler geliyler. Herkes bezeniyler, düzeniyler, gelin olacah gızı da süsliyler. Vezirin gızıymış amma heç has gız degülmüş. Vezirin gızıymış diye alıymış padişah, yohsa severek almıymış. Herkes oynıyken, güliyken,şerbetler içiliyken, bu Gıllıca da gahıy yavaşça gaftanını çıhardıy,

gediy Has Bahçaya. Altında elbiseleri de yeni. Hasaçana saçını başını darıy, gendine çekidüzen veriy, gediy Has Bahçaya. Padişah bunu görer görmez, "Buyur, buyur." Gızı goluna tahıy, daha gendi nişanlısından gazgeçiy. Bütün milletde tikili galıylar. "Yahu bu nerdendi geldi?" Gızın tarafları hep şaşurdıylar, "Bele iş mi olur. Elin günün içinde bizim uşağımız da hacil, mahzun oldu." deyiyler. Padışah deyi ki, "Ben emrediyem." deyiy. "Artuh o gızınan evlenmiyem." Dutıy nişan yüzüğünü gızın barmağına tahıy. Neyse millet oynıyım, yeyim, içim, gülüm derken, Gıllıca gız bi fırsandını bulıy ordan gaçıy, geliy. Giriy içeri, gine gıllı postunu geyiniy, orda durıy. Padişahın oğlu döniy o yannı, bahıy bu yannı, millet her biri bi taraftan yavu n'oldu bu gelin nere gaçtı, nere getti, bayıldı mı, uçtu mu, peri miydi ne miydi? Arıylar, darıylar, heç bi yerde yoh, yohoğlu yoh.Padışahın oğlu geliy, merahından olıy haste. Düşiy yatahlara, saralıy, solıy. Saralıy galıy. Ne yemek yeyi, ne içmek içiy. Ağlıy, sızıllıy, dünyasından vazgeçiy, düşiy gara saruluhlara. Annesi gediy geliy, "Yavrum etme, eleme... Bi lohma sıcah çorba büşürdüm. Vula ağzaa al. Onu yemiy. Gomşulardan geliy, onu yemiy. Aççılardan getüriyler onı yemiy. Yemiye yemiye saralıy, solıy; yatahlara düşiy. Bu günde padışahın garısı hamur yoğurmuş, besgimet yapıymış. Gilik yapıymış. Bu gız da egiliy ordan hamur ala. Garı eline vuriy, deyiy," Gahrolacak, çek eliy. Getürüp her yere sürtme. Gıllıca gine elini uzadıy. Gine bi dene daha vurıy. "One her tarafa getürüp eliyi sürtme, çek eliy." deyiy. Gine bi daha elini uzadıy, garı da hamur veriy bunun eline. "Al da get o yannı. Çekil get." deyiy. Gıllıca tetigini çekiy o yannı; yavaşça barmağındaki yüzügü çıhardıy, hamurun içine goyıy. Uzadıy öbür giliklerin yanına goyıy. Gediy giriy yuvasına. Padişahın garısı da gilikleri götüriy büşüriy, getüriy orıya goyıy. Atıy ögüne, deyiy, "Ahan olmaz olasan. Ahan senin yaptuğun gilik, al da ye." Gız da alıy giligi, yüzük giligin içinde, yer. Bu sefer gine padişahın oğluna bi yerlerden yemekler getüriyler. Şehirye çorbaları büşiriyler. Gız da bahıy ki o yemekleri padişahın oğluna götürecekler; haman giligi götüriy isgemenin yanına goyıy. Cariye geliy oğlanın yemegini götüriy. Oğlan gahıy, gaşuğunun burnıyınan o yannı, bu yannı ediy, bahıy ki heç iştahı yoh. Ordaki giligi göriy. Bahıy ki hasacaman gızarmış. Gendide küçücük bi şey. Bi de alıy giligi gırıy ki, gızın barmağına tahtuğu nişan yüzügü giligin içinde... Haman sıçırıy, gahıy. Ordan, " O yemegi kim getürdü baha? Çabuh gelsin burıya. " Cariye de deyiy ki, "Acap içinden gıl mıl, bi şe mi çıhdı? Beni dögeceg mi? Heslenecek mi?" Gorharak geliy, "Emret." deyiy. "Şehzadem, beni istemişsen?" Deyiy ki, "Bu yemegi kim büşürdü? Kim hazırladıysa, çabuh onları baha sesle." Geliy yemegi büşürenlere deyiy ki, "Beyefendi sizi sesliy. Hele gelin bahah ki ne diyecek?" Hepsi geliyler, sıraya düziliyler. Benizleri, betleri

kül kimin olıy, "Padışahım, gıymetli şehzadem, bizim ne hatamız var ki, bizi sesledin?" O da deyiy ki, "Siz bu yemekleri hazurladığuz zaman mutfağa heç giren çıhan oldu mu?" Deyiyler ki, "Heç olmadı. Burada yabancı kimse yoh. Her zamanki adamlar." "Bu giligi kim goydu, bu gilig nerden geldi bunıya?" Anası da deyiy ki, "Vula ayahlara ölüm, ben düneyin büşürdüm. Kimse yoğudu yanımda. Gıllıca oralardaydı. Tedigini boyuna uzadıydı, ona verdim bi gilik hamur. Başga yanıma gelen olmadı." Deyiy, "Gedin o Gıllıca'yı getürün buraya." Gedüyler Gıllıca'yı getüriyler. Bi de pıçağın burnıynen sırtındaki gaftanının ögünü yırtıy, çıhardıy. Açıy ki ne aça! Barmağına yüzük tahdığu gız o gaftanın içinde durıy. "Vay seni gidi vay! Demek ki sen senelerdür bu gaftanın içinde bizim evde durıydın da benim haberim yoğudu. Sen kimsen, nerden geldin, nere gettin?" Deyiy ki, "Ben de bi adam oğluyam. Bi ananın babamın evladıyam. Başıma bi gaza geçti. Ben güzelidim, başıma felaket gelmesin diye bu gıyafeti geyindim, gaçtım geldim işte. O zamandan belli de sen beni buldun, sizin evde sahlanıyam. Geçmişim bele bele..." "Tamam." deyiy. Yeniden davullar, düğünler gurılıy, o gızınan evleniyler. Yeyip içip muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

39. AKILLI KIZIN TAVUĞU

Bir varımış bir yoğumuş; bir adamın üç dene gızı varımış. Gel zaman get zaman, yaşarlarken bu gızların anneleri babaları öliy. Üç dene tavuhları varımış. Malları, tarlaları, bişeleri yoğumuş. Bacıları deyiy ki, gelin; herkeş kendi tavuğunu ayırsın. Gendisi beslesin, gendisi yesin. Alıy herkeş gendi tavuğunu besliy. Böyük gız deyiy ki, "Adam, hergün bunnan kim urğaşacah! Her gün bi dene yumurta, her gün bi dene yumurta!.. Kesiy tavuğu, bişüriy, etini yeyiy. Ortancılı gız da götüriy satıy, onun parasını yeyiy. Küçük gız da deyiy ki, "Anamdan babamdan galan bi yadigâr. Ben ne satıyam, ne de etini yeyiyem. Can şennigi. Gendi gendine besliy. Tavuh da her gün yumurtlıymış. Yumurtaları bürüktüriy, bürüktüriy; götüriy satıy, başga bi ihtiyacı olan bişeler alıy. Tavuğuna yem alıy; onnan oyalanıy. Günün birinde de gine yumurtaları bürüktüriy ki gide çarşuda sata. Öbür bacıları da gıskanıylar, çekemiyler bunu. İki bacı deyiy ki, "Bu gız çarşudayken gaçurdah, saliverek başga yerlere. Birimiz sattuh, birimüz yedük. O nasıl oldu da kâr ediy." Kümesin gapısını açıylar, tavuh uçuy gediy. Gediy tepelerin arhasında gaybolıy. Zavallı gız da şeherden geliy; öteberi almış. Gendüne nakış iplügi almış; patısga, kuka almış. Goşarak gediy ki tavuğuna yem vere, bahıy ki kümesinin ağzı açılmış, tavuh yoh. Geliy ablalarına "Abla, heç tavuğu gördüz mü?" deyiy. "Yoh ayahlara ölüm!.. Görmedük. Ne bülek, tavuhdan heç haberimiz yoh. Acap çocuhlar mı açdı, köpek möpek mi götürdü?" deyiyler. Ahşam olıy, garanlık basıy. Eyice arıyamıy. Üzüntüsünden ne yemek yeyiy, ne içmek içiy. Sabaha gadar düşüniy. Sabahdan ortalıh birez ışıy. Gahıy, "Gedim biraz hele arıyım." Gahıy arıy arıy, her tarafa bahıy; bi iki tene tökülmüş tüyünü bulıy. Köyden epey uzahlaşıy. Bir tepenin arhasına gediy. Garanluh basıy daha geri dönemiy. Gorhıy! Garşılarda ışığ yanan çadırlar göriy. Çıhıy bi ağacın başına "Sabaha gadar burda yatar, sabah da gahar giderem eve." deyiy. Neyse, garanluh basıy, bahıy iki dene adam geldi. İkisi de atlı. Çadırın ögüne geliyler, atlardan yeniyler. Biri öbürüne hizmet ediy. Herkes gendi çadırına giriy yatıy. Sabah olıy, gız merah ediy. Deyiy, "Hele gedim bahım bu çadırlarda ne var?" Bahıy ki atlılar gine getdiler erkenden. Çadıra gediy ki iki dene erkek bulaşığı, çamaşuru var. Çadırlarda güzelce işleri göriy. Geliy gine ağacın govuğuna giriy, yatıy. Geriden onları gözliy. Ahşam olıy, eve geliyler ki yemek bişmiş, çamaşurlar yıhanmış. Ev tertemiz. Oysa bunnarın biri padişahın oğlu, öbürü de hizmetçisiymiş. Ele ava çıhmışlar. Padişahın oğlu hizmetçiye deyiy ki, "ellere sağlıh. Bögün ne has yemekler yaptın." O da "Sağolasan!" "Al saha bi gırmızı lira, saha bahşiş olsun. Yemekleri çok güzel yapmışsan." Begoğlu gendi çadırına,

hizmetçi de gendi çadırına gediy; sabaha gadar düşüniy. Deyiy ki, "Bu altun benim hakkım degüldü. Baha haram oldu. Bu işleri ben etmedim. Burayı kimse de tanımıy. Acep kim etti? Acep ben mi ettim!.." Yarındası gün olıy, gine geliyler ki aynı vaziyette. Ahşam getürdükleri ördekler temizlenmiş, büşürülmüş. Masalar temizlenmiş, padişahın oğlu yine bi altın bahşiş veriy. Hizmetçi deyiy ki, "Ya Rabbi! Bu altunlar benim hakkım değil. Bu işleri ben etmedim. Ben etmedimse kim etti?" deyiy, "Zahar, gine ben ettim." Neyse, üçüncü gün olıy, deyiy ki, "Ben hele sahlanım. Göz göre göre ben bunu hazmedemem." Gahıy sabahdan begoğlunun cızmalarını siliy, atını eyerliy, bindüriy. Deyiy ki, "Begim sen get. Benim birez işim var. Ben saha gelür gavuşuram." Gahıy onnan barabarmış gibi gediy; atını orda bi ağaca bağlıy, geri döniy. Geriden geliy çadırı tahip ediy. Bi de bahıy ki ağacın govuğundan bir gız gendi getti girdi çadıra. Sildi, süpürdü, yemekler hazırladı. Her bişeler etti. Haman gediy çadırda gızın golundan dutıy. "Gız sen kimsen? Buralara sen ne zaman geldin?" Deyiy ki, "İşte bele bele oldu. Tavuğumu arıydım; geldim bunıya rastladım. üçgündür de buradayım." Deyiy ki, "Elese eger bacım, bu altunlar senin hakkın. Ben etmedim, baha haram olur." Altunları veriy gıza. O arada padişahın oğlu da geliy. Tanışıylar. Bu başlıy begoğluynan o çadırda barabar yaşamaya. Bir iki ay geçiy aradan. Bir gün padişahın oğlu babasından bir haber alıy. Deyiy ki, "Anan heç has degül, durmaya gelesen!.. Saha çoh ehtiyacımız var." Oğlan mektubu alıy ama heç gıza göstermiy. Deyiy "Nasıl gösterim. Şimdi gösterürsem gız çoh üzülür. Bi dene mektup yazıy, orıya goyıy. Deyiy ki, "Senden ayrılmah istemezdim. Memleketimiz başga memlekete savaş açmış; babam beni çağırıy. Muhakkak getmek mecburiyetindeyem. Elveda!.." deyiy, seyisiynen barabar gıza habar etmeden gaçıy gediyler. Haman onlar getmekte olsun, gız da uyanıy, sağına soluna bahıy; mektup gözüne ilişiy. Mektubu ohuy ki bunnar geçmiş getmişler. Gahıy bunnarın peşine gediy. Gediy gediy... Goşarah gediy, sonunda gavuşıy. Yolda bi keşiş ras geliy. Keşişe bi avuç altun veriy, elbisesini alıy keşişin, geyiniy; rahibeler kimin olıy. Gediy gediy, yolda sevgilisigile gavuşıy. Onnar da keşişe hürmet ediy, deyiy ki, "Yoruldum. Yayanam, beni atızın terkisine alur musan?" Beg oğlunun da gafası dumanlı, sevgilisinden ayrıldı diye. Deyiy ki, "Gel bahah." Alıy bunı atın terkisine, gediy. Deyiy ki, "Keşiş baba, nerden geldin, nere gediysen? Ne gördün, ne getürdün?" Deyiy ki, "Gidiyem işte:

"Yigidi gencel gördüm
Gülünü goncal gördüm.
Sevdügünden ayrılmuş,
Gendini göçer gördüm."

Bele deyiy, bu laf begoğlunun çoh hoşuna gediy. Gediy gediy, yolda gine soruy. Gediyler babasının memleketine. Orda bi dene küçücük bi tüken açıy; keşiş babayı goyıy oruya. Deyiy ki, "Sen burda oyalan. Alış veriş et. Ama ben hangi zaman gelür sorarsam, sen bu lafı baha söyliyecehsen." O lafa aşığ olıy. Gediyler savaşa, aradan aylar geçiy. Savaşı da gazanıylar; geliyler. Haman savşatan gelür gelmez, geliy tükene. Keşiş babaya soruy, "Ne gördün, ne geçürdün Keşiş baba?" deyiy. "Ne görüm yavrum;

"Yigidi gencel gördüm
Gülünü goncal gördüm.
Sevdügünden ayrulmuş,
Gendini göçer gördüm."

Gine güliyler, şahalaşıylar; velhasılı, arada bi geliy sohbet ediyler. Padışahın garısı efendisine deyiy ki, "Artuh biz bu oğlanı evlendürek. Evlenme zamanı geldi." Hasbahça'da bütün mllete yayın veriyler ki, herkes Hasbahçaya gelsin. Padışahın oğlu gız begenecek!.." Herkes oruya geliy. Bu gız da haber alıy oruya geliy. Zamandan evvel gediy bi elbise tiktüriy, hazırlıy. Süsleniy, bezeniy, geliy Hasbahçaya. Padişahın oğlu yandakilerinen masanın başında oturıylarmış. Gız bahçaya girdükleyin, gendüne değişik bir süs yapmış, padişahın oğlu bunu tanıyamamış. Gendi yanındaki gızları bırahmış, bu gızınan ilgilenmeye başlamış. Önceden begendügü gızınan heç ilgilenmemiş. Bunnan evelenmek istiymiş. Masaya oturiyler ki yemek yiyeler, gızın barmağını pıçah kesiy. Padişahın oğlu haman mendilini çıhardıy, barmağını sarıy. Ordan galabalıhdan gız aceleynen, kimseye görünmeden gaçıy geliy tükene; üstünü giyiniy. Padışahın oğlu, "Yavu bu kim idi? A şimdi buradaydı!.." Bi davetli misafir idi, geçti getdi deyiyler. Artuh orda olan yanındaki nişanlısına da yüzük tahmıy. Oradakilerin morali de bozulıy. Gendinin moralı da bozuliy. Geliy keşişin yanına. Deyiy ki, "Şahzadem, seni üzgün göriyem? Niye bele neşeli değilsen?" "Boşver sen neşesini meşesini. De bakalım ne gördün ne geçerdin?" O da bele elini sallayarak, "Yavu usandım senin bu sözünden. Her zaman gedip gelip soruysan." Elini salladuhlayın, bahıy ki mendili barmağında bağlı duruy. Haman golından yapışıy, "Çıhart bahım şu elbiseleri. Seni gidi seni!.." Elbiseleri çıhardıy. Bahıy ki bahçadaki gız. Deyiy ki, "Demek sen ordan buruya takip ediysen?" O da deyiy ki, "Ya!.. Peşinden geldim. Beni tanımadın." Haman gediy öbür gıza habar yollıylar ki, daha sennen evlenmek istemiy. Yeniden ehdişamlar, dügünler, gırh gün gırh gece eğlenceler ve daha yemekler yeyiyler, içiyler, dügün ediyler; muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
SYON MERKEZİ

40. ÜÇ KIZ KARDEŞ

Bir varımış bir yoğumuş, Cenab-ı Mevla'nın gulları çoğumuş. Bir babayınan üç dene gız, bir anneleri varımış. Zaman zuhur ettükden sonra anneleri vefat etmiş, üç dene gız galmış. Bunlar bekâr gız, bahanları yoh. Babaları deyiy ki, "Ben, bu gızları alan olursa satacam." Ihtıyar baba böyük gıza deyiy, " Gızım hazırlan yarın sennen oduna gidecem. Seni de götürecem." "Tamam." deyiy. Babası götürüp ormana bırahıp gelecek. Ele zamanlarda var. Bu gidiy, ipi alıy, baltayı alıy gidiy. Deyiy, "Gızım sen burda otur, ben odun edim, barabar arhamıza alah gidek." O zaman da arhayınan götüriylermiş, ele araba maraba yoh. Ağaca bi tahta bağlıy, rüzgâr vurduhça tah tah vurıy. Ahşam ezeni yahlaşıy. Gız deyiy, "Babam nerde galdı? Hepsi iki arha odun!.." Geliy bahıy ki ne baba var, ne kimse var!.. Baba gedmiş. Deyiy ki, "Ben gahım bu yolu dutup gidim." Yolu dutup gidiy. Gettükden sonra, daha garanluh basıy. Daha gidemiy. Oturıy, eline bi buynuz geçiy. Orada yeri eşmiye başlıy. Orada Allah tarafından bi yer açılıy, "Allah Allah!.." deyiy. Meğer orası padışahın tavlasıymış. Yanı atlarının yeri. Eğiliy bahıy ki ne baha, bütün atlar fındıh içi yeyiy. Birez daha eşiy, atlıy orıya. Gediy bi dene zayıf atın önünden fındığı alıy yeyiy. Aradan üç dört gün geçiy, ortancı gız, "Baba, beni de götür oduna." Babası da, "İpi, baltayı hazırla seni de götürüm oduna. Ablan çoh göresmiş." Getüriy gızı da böyük ablası kimin orıya goyıy, tahtayı bağlıy, goyıy gidiy. Gahıy bahıy ki, babası gelmiy. "Babam bu gadar odun nası getürecek? Bi de ablama uğrıyacağuh!" Gahıy gidiy gidiy ki babası yoh. Gine bu da o yola devam ediy. garanluh basıy oturıy bi yere. O da bir yeri eşiy; bahıy ki bir yer açıldı!.. İçerdeki böyük bacısı. "Bacı sen mi geldin? O babamız bizi buralara atdı, geddi." O da orıya atlıy. Tabi o alışmış orıya. Dört gündür orda. O da atın önündeki fındığı yeyiy, barabar su içiyler. Küççük gız tek galıy. Deyiy ki, "Baba, ben ablamlarıma göresdim. Ben onlara götür." Onu da getüriy ormana, onu da bırahıy gidiy. Bu da ablalarının bulunduğu yere geliy, bunnar üç bacı bir arada galıylar. Galıylar amma, aylarınan... Padışah yaverlerine deyiy ki, "Tavlaları gezecem, atların hangisi zayıf, hangisi tavlu, onları görecem!" "Tamam padışahım, gez." deyiyler. Padışah geliy ki ne gelsin, ordaki atların bi gısmı öliy zayuflıhdan! Onnarın fındıhlarını o gızlar yemişler. Deyiy ki, " Bu ata hepisinden fazla vereceksiz!" Onlar deyiy ki, "Padışahım, bunnara hepisinden daha fazla fındıh, su veriyük." "Daha da arturun!" deyiy. Fındıhları veriyler. Orda geziniyken, gızlardan biri onları görmeden sahlanduhları yerden atlıy. Fındığı etegine goyup gideceği zaman, haman yahalanıy. Deyiy, "Sen in misen cin misen?" Deyiy, "Ben ne insem, ne cinsem. Seni yaradan Allah'ın

ben de guluyam. Biz burda üç bacıyuh. Bir aydur bu hayvanın rızgından faydalanuyuh." "Hanı öbürleri?" Çağırıy, "Tamam elese, çıhın." deyiy. Bunları bi lohantaya götüriy, garınlarını doyurıy. Götüriy padışahın yanına. Padışah deyiy ki, "Gızım niye geldiz oriya? Neyin nesi?" Deyiy ki, "Annem vefat etti. Babam bizi azıddı. Biz de mümkünsüz galduh, oriya sığınduh." "Peki bi sanatız var mı?" "Ben ele bi halı tohuram ki yarısına asgerin otursun, yarısı gatlı dursun." "Tamam, zatan benim istedigüm de buyudu." Ortanca gızı çağırıy, deyiy ki, "Padışahım, sağolun. Ben de ele bi peşkir işlerem ki yarısı asgerin dizinde olsun, yarısı gatlı dursun." "Tamam oldu." Küççügünü getüriyler, küççügü hanım hanım deyiy ki, "Padışahım sağ olsun. Padışah beni oğluna alursa, ben de senesine inci dişli gız, altun perçemli oğlan doğururam." Bunnarın hepsinin marifeti daha güzel. Padışah bunnarın üçünü de üç oğluna nikâh ediy. Yaz geliy, güz geliy, kış geçiy... Bu gızlarda bi marifet yoh!.. Padışah deyiy, "Gızım, hanı marifetiz?" "Paşa baba, yaz var, gış var. Ne evilcek iş var. Dur bahah." Küççük gız sene gelmeden üç gala bi gız bi oğlan doğurıy. Bacı bacıyı istemez derler ya, bunnar dutıy bu uşahları alıy, yerine iki dene gudik enügü getüriyler. Bu inci dişli gızınan, altun perçemli oğlanı götüriy denize atıylar. Padışaha da haber gediy ki, gelinin iki dene gudik enügü doğurdu. "Allah Allah!.." Başlıy ağlamıya padışah. Öbürlerini çağırıy deyiy ki, "Gızım, şimdiye gadar heç bi marifetiz görmedim. Heç güneş görmiyen gatıra mı razısız, yohsa kor pıçağa mı? Sizi babazın evine yollıyacam." Böyük gelin deyiy ki, "Kor pıçah senin bağrına batsın, biz gün görmemiş gatıra gideceyük." Bunların ikisini gatırın guyruğuna bağlıylar; bi gamçı vurıylar. Ora senin, bura benim... Bunları parça parça ediyler. Küççük gelinin uşahlarını da bi dul garı bulıy sanduğun içinde. Dutıy ilân edi, "Ben bi inci dişli gızınan, altun kâhküllü oğlan buldum." diye. Bu küççük gelini gudikleriynen atıylar boduruma. Padışah bu dul garının ilânını duyıy. Deyiy ki, "O çocuhları getür." Getüriy analarının yanına goyandan, başlıylar analarının memelerini emmiye. Küççük gelin deyiy ki, "Paşa baba, bu uşahlar benim. Gudik enüklerini bacılarım getürdü goydular. " Padışah bunları burdan alıy saraya. Yeyiy içiy, muradına geçiyler. Biz de yiyek içek, muradımıza geçek.

Nesrin BAYDUR

41. DİLÂREM CENGİ

Varımış yoğumuş, zamanın birinde iki gardaş varımış. Biri zengün, digeri fıggareymiş. Fıggare gardaşın üç gızı, zengün gardaşm da bi dene oğlu varımış. Böyük gız habar yollamış ki, "emmimin oğlu beni alursa altına golan tohıyım." Ortancılı gız da haber yollamış ki, "Emimin oğlu beni alursa altına halı tohıyım." Küççüg gız da haber yollamış ki, "Emimin oğlu beni alursa, ona altın kankullu oğlanınan inci dişli gız doğurum." Oğlan dutıy bu gızların üçünü de alıy. Gızın sancılar dutıy. Bunnarın mehlesinde bi dene cadı garı varımış. Gızın böyük bacısı haman cadı garının yanına gidiy. Deyiy ki, "Aman cadı garı, ocağına düşdüm. Get, teze doğmuş it enügüyinen bi de yeni doğmuş pısik enügü al da ge." Küççük gız altun kankullu oğlanınan bi de incidişli gız doğurıy. Bacıları uşahları alıy, cadı garıya deyiyler ki, "Aman cadı garı, bunnarı al götür, öldür. Gömleklerine ganlarını sürt, al da ge." Bacıları gocasına müjde veriyler. "Garın bi it enügüyünen bi de pısik enügü doğurdu." Gocası deyiy ki, "Onu belinden aşşağı yere gömün. Gelen giden üzüne tükürsün." Cadı garı uşahlara gıyamıy, ödürmiy. Uşahları bi dene sanduğa goyıy, denize atıy. Gel zaman get zaman fıggare bi adamından garısı dilenmeden geliylermiş. Bahmışlar ki denizin üsdünde bişe geliy. Herif garısına demiş ki, ""Ben gedip bu sanduğa bahacam." Garısı da "Aman herif, saggın getme! Boğulursan." demiş. Adam garısının sözünü dinnememiş, getmiş sanduğu almış. Kutuyu açıylar ki ne açalar, içinde bi dene altun kankullu oğlan, bi dene de inci dişli gız. Bu uşahları alıy yollarına devam ediyler. Zaman sorna uşahlar böyümüş. Fıggare herif demiş ki, "Anam babam, siz bizim uşahlarımız olun. Biz de sizin anaz babaz olah." Bunnarın bir de gatırları varımış. Demişler ki, "Gelin ki size vesiyet edek. Biz ölürsek, bizim topal gatır nerde gaşunarsa orda binayı gurun. Zaman vahıt tamam olıy, bu garıyınan goca öliy. Uşahlar da bunnarın sözünü dutıy, gatırı öglerine gatıy gidiyler. Gidiyler, gidiyler... Bi dağı çıhıyken, gatır gaşınmaya başlıy. Oğlan bacısına deyiy ki, "Bacı, anamız bize vesiyet etti, gatır nerde gaşunursa onra binayı gurun dedi. Biz de binayı burda gurah." Bacısı deyiy ki, "Ben burda durmam. Oğlan da"Ne olursa olsun, ben burda bina yapacam." Bunnarın yanında bi dene gırıh gazma varımış. Başlıylar bunundan eşmeye. Bir iki gazma vurıylar, bahıylar ki bi sanduh altun. Uşahlar bi seviniyler bi seviniyler ki... Altunları alıy, o gece orda yatıylar. Gardaşı deyiy ki, "Bacı sen burda dur. Ben gidim şeherden ustayı, ırgatı alım gelim." Neyse, gidiy usda, ırgat getüriy. Orda binayı gurıylar. Bina bitiy, oğlan başlıy ava getmiye. Bunun bi de tazısı varımış. Oğlanın babası da ava gidiymiş. Ama bunnar birbirini tanımıylar. Ava gidiyken tanışıylar, arha-

daş olıylar. Adam, ahşam olıy eve geliy. Garısı deyiy ki, "Ooo!.. Efendi avın yoh ama keyfin çoh." O da deyiy ki, "Ne yapım avı, benim ele bi gardaşlığım var ki altın kankullu." Bunu duyan garılar birbirlerine düşiyler. Haman gahıy cadı garının yanına gidiyler. "Aman cadı garı, ocağaan düşdük. Get bu oğlanı Dirilem Şengine yolla, gızı da burıya al ge ki onu zehirliyek. Cadı garı gahıy gidiy. Gidiy bunnarın binasını bulıy. Gızın gardaşı da avdaymış. Cadı garı gapıyı vurıy. "Anam babam ben bi hacı garıyam. Hacılardan geri galdım. Beni bu gece misafir et." Gız da deyiy ki, "Benim gardaşım burda yoh. Ben seni içeri alamam." Cadı garı gızı gandurıy, içeri giriy. Gıza deyiy ki, "Gızım, dünyada yemek içmek, gezmek var. Sen burda dört duvar arasında mapis olmuşsan." Gız da deyiy ki, "Nedim. Ellimden bişe gelmiy." Cadı garı da deyiy ki, "Gardaşın gelende yüzüne bahma. Avını alma. Ayaggabılarını çıhartma. Paltosunu alma." Gızın gardaşı avdan geliy, Yüzüne bahmıy, avını almıy, ayaggabısını çıhartmıy. Deyiy ki, "Bacı niye bele ediysen?" O da deyiy ki, "Dünyada yemek, içmek, gezmek varmış. Ben bu dağın başında bekliyem." Oradan cadı garı deyiy ki, "Yavrum seni Dirilem Şengine yollıyım. Sehen gırh gün izin. Gırh gün içinde geldin geldin. Gelmedinse bacın alıp gidecem." Oğlan da "Peki."deyiy. Sabah erkenden gahıy yola çıhıy. Yolda gidiyken, bi ihtiyar adam raslıy. ihtiyar adam oğlana deyiy ki, "Oğlum bele nere gidiysen?" O da deyiy ki, "Dirilem Şengin'e gidiyem." "Amaan!.. Oğlum sen bi cadı garı şerrine uğramışsan. Sehen bi pusula yazım da orda golaylıh çekesen. Oraya gidersen yeddi kilitli gapı açılur. İçeri girersen ki, bi dodağı yerde bi dudağı gökte bi dev garısı oturıy. Sağ elini öper, sol tarafına geçersen. Bu pusulayı da eline verürsen. O da der ki, sağ elim öpüp sol tarafıma geçmeseydin seni gulağın gadar goymazdım. Sen de dersin ki, sen de benim selamımı.almasaydın ben de seni gulağın gadar goymazdım. Dev garısı sehen bi pusula yazar; der ki, bunu ortancı bacıma götür. Sen gine sağ elini öper, sol tarafına geçersen. Pusulayı eline verürsen. O da der ki, sağ elim öpüp sol tarafıma geçmeseydin seni gulağın gadar goymazdım. Sen de dersin ki, sen de benim selamımı almasaydın ben de seni gulağın yarısı gadar goymazdım. " Oğlan bu ihtiyar adamın dedüklerinin hepsini yapıy. Dev garısı oğlana demiş ki, "Ooo!.. Benden yigit adam da varımış. Yigit sen bi goca garı şerrine ıras gelmişsen. Get, küççük bacımın bacasına çıh. Baca delügünün üsdüne otur. Aman saggın uyumıyasan. Uyursun seni daş keser. Baharsan ki bi ince tütün tüttü. "cıın!.." diye bi ses gelür. Haman bacadan yenersen. Bacımın dılısımı bozulur. Bacım yıhanmaya gider. Saçlarından dut dış gapıya gadar sürükle. "Yigit ben seninem, sen benimsen dese de bırahma. " Oğlan bu dev garısının dedüklerini yapıy. Dev garısı deyiy ki, "Abu daşı al sağ cebeen goy; sol tarafa dön. Oğlan da daşı sağ cebine goyıy, sol

tarafına döniy. Döniy ki ne döne; her taraf atlı dolu. Bi gısmı deyiy ki, "Hele şu cılbağa bah, Biz geldük bişe götüremedük, bu götüriy." Bi tahımı da deyiy ki, "O bizim hayatımızı gurtardı." Yükte hafif pahada ağır ne varsa yükliyler. Oğlan Direlem Şengiyi alıy, yola çıhıy. Evine geliy. Geliy ki cadı garı bi tekne ekmek yoğurmuş ki, gızı ala da gide. Oğlan dutıy cadı garıyı hasaca bi dögiy. evde bi yere mapis ediy. Sabah olıy, oğlan gine ava gediy. Babası da garşıdan geliy; ama babası olduğunu bülmiy. Avlanıylar, gonuşup ayrılıylar. Babası ahşam eve döniy. Garıları deyiy ki, "Herif avın yoh ama, keyfin çoh." Herif de deyiy ki, "Benim ele gardaşlığım var ki, altun kankullu." Garılar bunu duyar duymaz birbirlerine düşiyler. "Vay!.. Ocağın bata cadı garı. Geddi bi işi beceremedi. Herife deyiyler ki, "Gardaşlığın eve davet et de bi de biz görek." Bunnarın derdi oğlanı zehirleyeler. Gine avda buluşıylar. Herif oğlanı davet ediy. Oğlan da "Peki." deyiy. Oğlan eve geliy, düşünmeye başlıy. Dirilem Şengi deyiy ki, "Ne düşüniysen?" "Gardaşlığım evine davet etdi." "Peki. Get ama, bi şartınan. Gidersen orda bi lanetleme var. Yere gömülü. O senin öz be öz anandur. Sehen derler ki tükür geç. Olmıya ki tüküresen. Onu ordan çıhart; üsdüne elbise geyündür. Hamama götür, yıhat. Hamamdan sorna goluna gir, saraya çıhart. En ögde sehen gahve getürürler. Haman iti sesle, ögüne tök. İt orda geberür. De ki, "Gahın ağalar, gahın begler; gardaşlığım bizi burıya zehirlemiye getürmüş. Ondan sorna şerbet gelür. Onu da pisigin ögüne tök. Pisik de orda geberür. Gine de ki, "Ağalar, gardaşlığım bizi küllü zehirlemeye getürmüş. Ondan sorna ögüne ne gelürse yeyin." Oğlan gahıy. Gahacağı vahıt o da gardaşlığnı gendi evine davet ediy. Bir gaç gün sorna gardaşlığı bunlara geliy. Oğlan gine düşünmmeye başlıy. Dirilem Şengi deyiy ki, "Ne düşüniysen? Al abu anahtarı ged avurdaki gapıyı aç." Oğlan gidiy gapıyı açıy ki ne açsın; tencireler fokur fokur gaynıy. Oğlan gardaşlığını ağırlıy, yola vurıy. Bi gaç gün sorna Dirilem Şengi deyiy ki, "Gardaşlığın sesle gelsin." Gardaşlığı geliy. Cadı garıyı da ordan çıhardıylar. Gardaşlığına sorıy ki, "Ben üç bacıyınan evlendim. Onnarın ikisi verdigi sözü dutmadı. Küççügü de behen bi it, yavrusuyunan bi pısik enügü doğurdu." Cadı garı ordan deyiy ki, "Yooh! Garın bi sırma saçlı gızınan, bi de altun kankullu oğlan doğurdu. Behen dediler ki götür bunnarı öldür. Ben de öldürmedim. O evdeki garı senin garın; bu uşahlar da senin uşahların." Oğlan nası cadı garıya bi tohat atıysa yere seriy. Gardaşlığı bunnarı alıy gendi evine götüriy. Neferlerine deyiy ki, "İki dene deli gatır getürün." Garılarını da döniy, "Gara saplı pıçağı mı istiysiz, yoh al atı mı?" Garılar da deyiy ki, "Garı saplı pıçah sevgülüyün bağrına saplansın. Al atı isdiyük ki, babamızın evine gidek." Haman herif bunnarı gatırların guyruğuna bağlıy. Neferlerine deyiy ki, "Bunnarı dağdan dağa dolandurun. Gulah kimin olana gadar alın

gelin." Neferler bunnarı dağ daş dolandurup, her bi parçası gulah gadar galıy. Bunnar da yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Mehmet UÇAR

42. MURADINA ERMİYEN DİLBER

Bir varmış bir yoğumuş, bir garı goca varımış. Fıggare, dileniylermiş. Gadın hamileymiş. Bi köyde geziyken arğısı dutıy. Gocası deyiy "Ben seni nere götürüm?" Bi o yannı bahıy... Bi kimseye gidemiy. Bahıy ki bi hamam. Deyiy, "Götürüm avu hamamda doğum yapsın. Hamamda doğum yapıy. Ama kimse yoh yanında. Yalavuz. Bi dene gızı olıy. Bu garı darda galıy. Gökden yeddi dene melek yeniy. Melekler deyiy ki, hepimiz bu gız içün bi şey söyleyeceyük. Bi denesi deyiy ki, "Gülende, yanağında güller bitsin. Biri deyiy,"Dohunduğu sular altun kesilsin." Biri deyiy, "Ağlayanda, gözlerinden inci mercan tökülsün." Biri deyiy, "Yürüdügü zaman, basduğu yerler çayır çimen olsun." Biri de goluna pazubant tahıy. Bu pazubant golundan heç çıhmayacahmuş. Çıhduğu zaman bayulurmuş. Neyse her biri bi şart goşıy. Bu melekler gaybolıy. Garı hamamdan gahıy, uşağını alıy, evlerine gidiy. Gızı yıhıylar. Yıhanduğu zaman suyu altun kesiliy. Zengin olıylar, zengünliyler. Gonahlar yapdurıyler. Ama bu garının ömrü azımış. Bi zaman sonra öliy. Babası evleniy. Bi analıh , bi dene de analuğun gızı olıy. Analığın gızı çoh çirkin, bu gız da çoh güzelmiş. Diyardan diyara bu gızın güzelliği dillere düşiy. Falanca yerde bi gız varımış, işte bele hünerli, merfetli, güzelmiş... Padişahın oğlu bu gızı duyıy. Ona dühür yollıy. Gızı veriyler. Verdükten sonra da gızın dügünü dutılıy. Gız gelin gelecek amma, deey üç dört günlük yol, uzah. Dühürler geliy ki gızı götüreler. Bu analığı gendi gızını da bunun yanına gatıy. Bi bohça da duzlu beskimet bişüriy. Gızına deyiy, yolda bu besgimetleri bu gıza yedür. O susuzur, senden su ister. Su isteyenden de ki gözüyi birini oy ver ki saha bi yudum su verim. Ondan sorna, gız yeyiy beskimeti, su istiy. O da deyiy ki, "Gözüyi oyar verirsen, saha bi yudum su verürem." Gözünü çıhardıy veriy, bi yudum su içiy. Neyse birez daha gettükten sonra gız gine susıy. Gine su istiy. Deyiy ki, "Öbür gözüyi ver ki su verim." Öbür gözünü oyıy, bi yudum daha su veriy. Neyse bi yerde dinleniyler, gonahlıylar. O gözleri oyulan gızı bi sögürdün dibine goyıy, gidiyler. Gözleri olmıyan gız dağın başında ağlıy ağlıy durıy. Önüne bi halbur inci mercan yığılıy. Bu gızın yerine ügey bacısı padişahın oğluna gelin gidiy. Padişahın oğlu bahıy ki, bunda heç bi marifet yoh. Ne gülenden gül bitiy, ne ağlayandan inci mercan tökiliy. Ne de yıhanandan suyu altun kesiliy, ne yürüdügü yerler çimen olıy. bahıy ki heç bi hüneri yoh. Bunu heç güldürmiy. Neyse, gel zaman get zaman, bi atlı bahıy ki gözsüz bi gız ağacın dibinde oturıy. Onu alıy gendiye evlat ediy. Çoh da fakir bir adammış. Garısı seviniy. Buna bahıylar ediyler, seviyler. Bu gız deyiy ki, "Beni yıhayın." Yıhıylar, suyu altun kesiliy. Zengünleniyler. Yerler yurtlar yapdurıyler. Gıza da ayrıyeten bi

gonah yapdurıyler. Gız gendi başına yatıy, gahıy; hızmetçileri hızmet ediy buna. Ne gadar yatıysa yatıy, bir zaman bi gış, zemheri ayında gız güliy, yanağında güller bitiy. Gendini bulan adama, babasına deyiy ki,"Abu gülleri götür falanca memlekette sat. De ki, "Vahıtsız gül sataram, vahıtsız gül sataram, bi çüt gözünen." Kim degişür ise gözünen, gülleri degüş gel." O padışahın yerini tanıymış. Bu gız tarifinen babasını yollıy. Gediy orda bağırıy, "Vahıtsız gül sataram, vahıtsız gül sataram." Gızın analığı deyiy ki, "Bah gördün mü, bu gız sağ ki, gülleri çıhdı eşkereye." Gülleri alıylar, gözleri veriyler. Herif de gözleri alıy geliy. Geliykene bi ağacın dibinde dinleniy, yatıy. Bi serçe geliy gonıy dala. Cıvır cıvır... O adamda guş dili annıymış. Guş deyiy ki, "Abu gözleri götür, gızın gözlerinin yerine goy. Abu telegimi de ohu, üfür, sürt. Anadan doğmuşa döner." Getüriy gızın gözlerini yerine goyıy, telegi gözlerine sürtiy, gızın gözleri anadan doğmuşa döniy. Döniy amma, o gülleri gız alıy, padişahın oğluna veriy. Deyiy ki, ahan sen deyiysen ki, yanahlarından gül bitmiy. Gül her zaman biter mi? Zamanı gelecek ki bite. Ahan güller." Padişahın oğlu alıy gülleri, gohlıy... O gözleri olmayan gız burda hamile galıy. Gel zaman get zaman, bu gız orda galıy. Bu analığınan gız deyiy ki, "Güller eşkeriye çıhdı. Bu gız sağ. Bi cadı garı bulah yollıyah da bu gızı bulsun." Bi cadı garı bulıylar, yollıylar. Gediy bu gızı bulıy. O eve misafir olıy. O gız da bülmiy, gelsin benim odamda yatsın, misafir. Cadı garıyı götüriy odasında misafir ediy. Gece yatıylar, gece gızın golundan pazu bandını çeziy, goyıy gaçıy. Pazu bandı çözülende gız ölü kimin olıy. Daha heç ayıhmıy. Bayğun kimin bayılıy. Annesi babası sabah olıy, bahıy ki heç gız gahmadı. Bi de annesi gediy ki ne gide, gız ölü kimin yatıy. Heç canı ceresi yoh. Ama gız ölmeden evvel babasına deyiy ki, " Baha bu dağın başında bi türbe yapturacahsan altundan. İçinde de mezer. Ben öldügüm zaman o mezerin içine beni goyacahsız. O dağın başında bele kanatları açılıp yumulduhça gıcır gıcır muradına nail olmıyan dilber deyip bağıracah." Gızın adı da Muaradına Nail Olmayan Dilber. Babası da türbeyi yapdurıy, hazır durıy. Annesi gidiy gapıyı açıy ki, gız ölü kimin yatıy. Misafir de goymış getmiş. Annesi gızın golundan pazu bandu çıhdı diye bayılduğunu bülmiy. Onlar öldü deyin, gızı götüriy taputun içine uzadıy, goyıy geliyler. Ağlıylar, sızılıylar. orda gız taputun içinde yatıy. O yatmada olsun, gocası olacah padişahın oğlu da ava gediymiş. ava çıhıy, uzahdan bahıy ki bi dağın başında bi şe pırıl pırıl yanıy. İşte o gızın altundan olan türbesiymiş. Atı govdura govdura gediy ki ne gide; dağın başında bi türbe! Ganatlı gapısının gapıları gıcır gıcır "Muradına Nail Olmayan Dilber!.. Muradına Nail Olmayan Dilber!.." deyiy açılıy örtüliy türbenin gapıları. Yanına yahlaşıy bahıy ki, sadece gapının gıcırtısı degül bi çocuh sesi geliy içerden. İçeri giriy taputun gapağını açıy ki bi

ölü yatıy. Garının gösgünde bi oğlan çocuğu doğmuş. Tapütun içinde annesinin memesini emiy. Onan sorna deyiy ki, "Ölünün de heç çocuğu olur mu? Ben bu çocuğu alım da götürüm eve." Gahıy çocuğu alıy, sarıy sarmalıy, evine getiriy. Götüriy amma, o annesinin gözlerini oyan gızın evine götüriy. Gidiy oriya deyiy, "Bu çocuğa heç bi şe söylemiyeceksiz, ağlatmayacaksız!" Çocuğa epey bahıylar. Çocuk yerimeye başlıy. Bi gün, analığın gızı sanduğunu açıy, annesinin o golunda olan pazubant gızın sanduğunun gallesindeymiş. O çocuh haman sanduğun gallesinden pazubantı alıy. Gız ediy ki elinden ala, çocuh pazu banta sarılıy ağlıy. Babası geliy deyiy ki, "Bu çocuh niye ağlıy?" Deyiyler, abu babamdan galmış hatırayi vermiy." " Elleme dursun, ağlatma çocuğu." Çocuğun elinden heç kimse alamıy onu. Bu sefer o pazubantı aldıhtan sonra ediy ki ala gide anasının yanına. Ağlıy, ağlıy, ağlıy!.. adam deyi "Yahu hata ettük. Heç memesiz çocuh durur mu? Ben gine bunu alduğum yere götürüm goyum da gelim. Gahıy biniy ata, çocuğu alıy gine götüriy aynı türbeye. Türbenin gapısını açıy, çocuğu anasının yanına goyıy, çocuğun elindeki pazubant anasının etine deger degmez, haman garı gahıy taputun içinde oturıy. Adam da gorhıy, garı da gorhıy. Garı deyiy, "Bu ne, bu kim, bu erkek ne?" Neyse garının ahlı başında, deyiy "Bu ne oldu?" Deyiy, "İşte ben ebile ebile oldum. Benim analığımın gızı bele etti. Gözlerimi oydu, baha bele etti." Ondan sorna herif tanıy garısı olduğunu. Paltosunu veriy bunun başına, bindüriy ata, alıy geliy evine. O gız da daha hatasını annıy. Bu padişahın oğlu bi gatır sesliy. Gaynanasıynan gızını gatırın guyruğuna bağlıy; iki katıra da birer dene gamçı vuriy. Gatırlar bunnarı dağları dereleri dolaşturıylar, pırtigini alıy geliyler. Bunnar gine yeniden toy dügün ediyler, Muradına Nail Olmayan Dilber ile evleniyler, yeyi içiyler, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

43. ŞAĞLAM MOLLA

Bir varımış, bir yoğumuş; bir adamın bir oğlu, bir gızı varımış. Gel zaman get zaman anneleri öliy. Bir gız, bir oğlan babasıyınan galıylar. Babası da işde hazırlanıy, hacca gidecekmiş oğluyınan. Gız da hocada gur'ân ohıymış. Deyiyler, "Nedek ki bu gızın ağzı soğumuya gur'ân ohumadan. Biz de hacca gideceyük, gız yalavuz galacah. Yemini yiyecegini goyıylar, gapıyı kitliyler, babasıyınan, gardaşı hacca gidiyler. Hocaya da tenbihliyler ki, a bu pencereden gel gızı ohut, get. Ondan sorna, "Olur." deyiy. Gahıy bunlar, hacca gediyler. Bir gün, beş gün bele, gız pencereden ohıy. Hoca geliy o ohıy. Ondan sorna, hoca fikrini bozıy. Gıza deyiy ki, "Baha el verürsen ver, yohsa seni ohutmıyacağam." Deyiy, "Ohutma." Hoca gediy o hersiyinen babasına bi mektup yazıy. Deyiy " Ben onun babasına bi mektup yazım." Hecaza mektup yazıy deyiy ki, "Siz gettiz gideli, gızız daha ohımıy. Ondan sonra eviz oldu meyhane. Hovardaların biri gediy, bir geliy. Gelin gızıza sahap çıhın." Mektup yazıy, yollıy. Gidiy babasının eline degiy. Mektubu alıy babası, ohıy. Gardaşına deyiy ki, "Oğul, gel burıya, bahsana bacın bele beleymiş. Get bu bacıy öldür, gapıyı bacayı kitle; gömlegini de gana batur, baha getür." Gahıy gardaşı, geliy geliy, gapıyı ele alıy gardaşı. Deyiy ki, gapıya vurıy, "Aç gapıyı, felanca hovardanam." Gız deyiy ki "Allahızı kitabızı seversez, bizim gapıdan geri gedin. Benim ele işlerde gaşuğum yohdur." Gine deyiy, "Aç gapıyı gardaşınam." Deyiy, Yoh!.. Benim gardaşımın barmağında üzzük vardı. Üzzügüyü gösterürsen, gapıyı açaram. Yohsa açmıyam." Neyse geliy pencerenin önüne, deyiy, "Aç gapıyı, ben geldim. Seni de götürüm, babam yolladı, hacca gideceyük." Neyse, gardaşını göriy, gapıyı açıy gız. deyiy ki, "E bile oldu, e bile oldu. Siz geddiz, hoca baha ebile ebile dedi." Ondan sorna gardaşı inanıy amma, babası dedi ganlı gömlegini al da gel.İşte o cahil, evinden çıhartmasa eyiydi. Evinden çıhardıy, gapıyı, bocayı kilitliy; besgimet yapturıy bacısına ki, yolda yiyeler. Çıhıylar, gediyler gediyler... Az gediyler, uz gediyler, işte Beyra dağın başında deyiy ki, "Bacı acuh yatım da beni bekle. Ben de seni beklerem." Yatıy bacısının dizine gardaşı uyıy,. Uyhusunu alıy, gahıy. Ondan sorna da deyiy, "Bacı sen de benim dizime yat. Ben de seni bekliyim." Yatıy bacısı dizine, gahıy bacısı uyıyken, usulleyin başını yere goyıy; bohçadan da birez besgimet goyıy gediy bacısını, dağın başında. Gediy gediy, o hacca gidecek yerde bi dene guş vurıy, o gömlegi gana baturıy, alıy gediy babasına. Gız da uyanıy. Uyanıy ki ne gardaş var, ne kimse... Goymış getmiş. Yanına besgimet goymuş bi gaç dene. Besgimetleri alıy gediy. Önü de ahşammış. Yeniy bi dereye, gavahlıh, sögütlükmüş. Orda bi dereye yeniy, sögürdün govigine giriy. Gorha morha,

orda uyıy. sabahdan işde, gün çalacah zaman, bahıy ki üç dene, dört dene avcı atınan ava geliyler. Bi denesi atıy, gediy gızın goluna degiy. Degdükleyin, gız bele golunu silkeledükleyin, oh bele fırlıy geri. Bey oğlu haman atı süriy oıya. Süriy ki, orda bi gız güzel, ayın ondördü kimin. Haman attan aşağı yeniy, gızı bündiriy ata, alıy getüriy. Allah'ın emriyinen düğün ediyler. Üç dene oğlu olıy. Beşigi sallıy, nenni söliy, türkü söliy; ağlıy, sızılanıy. Başına gelenler ahlına geliy... Bir gün de gocası geliy, deyiy, "Niye ağlıysan?" deyiy. "Beni sögüdün goviginde buldun." deyiy. "Sögüdün goviginde bitmedim ya! Benim de gardaşım var, babam var, kövüm var. Özledim." deyiy. Deyiy, "Neye ağlıysan, ben seni götürürem, yollaran hazırlan, çocuhlar , mocuhlar, seni yollıyacam. Ben de peşinden iki üç gün sorna gelecem. Gahıy bi tabur asger, bi dene çavuş, ondan sorna bunun yanına gatıy. Garıyı, uşahları bindüriyler atlara, padişah uşahları geyündiriy. Fesleri, esgiden başlarına fes örterlermiş. Geyündüriy fesleri, ondan sorna bunnarınan yollıy. Bi tabur asgerinen yollıy. Ama burdan belki Erzurum gadar uzah. Üç gün, dörtgünde gediyler. Ondan sorna geddükleri yerde, ahşamladuhları yerde çadır gurıylarmış. Bi çadırda garıyınan uşahları yatıy, öbür çadurda çavuş yatıy. Öbür tarafda bi tabur asger yatıy. Asger o tarafda yatıy, çavuş geliy garının çadırını ele alıy, "Baha yahın olıysan olsa, yohsa böyük oğlıy götürüp kesecem." Garı da deyiy, "Götür kes. Yoh!... Ben saha yahın olmam. Daha oğlum, götür kes." Uyuyan oğlanı çadırdan çekiy, uyhulu uyhulu götüriy; çadırın arhasında kesiy. Ama kesmeden evvel, başındaki fesi alıy garı, goynuna sohıy. Devrüsü gün sabah olıy, gediyler gediyler; ahşam olıy. Gine çadırlar gurulıy. Gine aynı kimin gine gece geliy garşısına geçiy. "Baha yahın olıysan ol, olmasan ortancılı oğlıyı kesecem." Gine öbürünün de fesini goynına goyıy, deyiy ki, "Götür kes." Ortancılıyı da veriy, götüriy çadır arhasında kesiy. Sabahdan olıy, gine atlara biniyler. Gine gidiyler... Sıra küççük oğlana geliy. Gine gece geliy deyiy ki, "El vermezsen küçük oğlıyı kesecem." Deyiy, "Yoh!.. Götür kes." Alıy onun fesini de üçünün fesini de goynına goyıy. Goyıy gediyler. Gine ahşam olıy; dördüncü ahşam. Deyiy, "Bu sefer de bi şe diyemezsen ya, bi canın galdı. Aşimdi de seni kesecem." Deyiy, "Kes. Avurda su ahıy. Gedim avurda bi ebdes salım, gelim; beni de kes." "Gaçarsan." "Belime ip bağla, gaçarsam. Garı gediy, aşşağıya ki, ebdes sala. Haman orda belinden ipi çöziy ağaca bağlıy; garı gaçıy gece. Gaçıy, gaçıy, gediy dee... Sabah yahını olıy, güneş doğacağı zaman, bahıy ki bi düz ovada davar otlıy. Çoban yanında. Çobanın yanına gediy. Çobana deyiy ki, Padişah garısı, üstü başı pırıl pırıl, "Gel abu üstümüzü degişek." "Aman hanım ben ne bülüm. Bennen mi zekleniysen, alay ediysen. Heç sen üstüyinen, benim üstümü degüşür müsen?" Deyiy, "He, degüşürem vallah, getür." Çobanın üstünü geyiniyken,

garı üstünü veriy çobana. Çoban bi dene de guzu kesiy, postunu da başına geçüriy, olıy keloğlan. Ondan sorna goyıy gediy. Gediy gediy, bu gız çobangilin köve gavuşıy. Sabahdan gediy ki ne gide, babası hacdan gelmiş, gapıları boyamışlar; gardaşı da surfa bezini silkeliy. Gız da acıhıy, aç susuz, uşahların acısını yemiş. Gediy o gardaşının tökdügü surfanın ufahlarını toplıy toplıy, ağzına atıy. Oğlan durıy bele, ganı gaynıy. Gözlerine bahıy ki, bacısının gözlerine benziy. Deyiy iki, "Beni hizmetker dutmaz mısız? Atız matız yoh mu?" Deyiy, "Bi dene hızmetkerimiz var ama, hele gedim babama söliyim. Bahım, dutar mı?" Gediy deyiy, "Baba! Avu gapıda bi dene kel oğlan var. Gözleri eyice bacım gözlerine benziy. Gendi deyiy beni hızmetker dutun. Ekmek ufahlarını toplıy toplıy yeyiy." Deyiy, "Get sesle, dursun hizmetker. Gendi de gelsin garnını doyursun." deyiy. Gidiyler garnını doyurıylar, yedüriyler içüriyler. Hizmetker ahurdaymış. Gediy onun yanında atlara bahıy Keloğlan. Ondan sorna bu yanki çavuş da, sabahdan gahıy, eskere deyiy ki "Haydin dönün geri. Dağdan bulunan gızdan heyir gelür mü? Çocuhlarını toplamış, gaçmış getmiş. Çadır boş durıy. Hadin dönek de geri de gidek." Döniyler geri. Geri döniyler, gediykene de gocası ırası geliy. Atınan o da çıhmış işde, geliymiş peşlerine. Deyiy, "Niye döndüz geriye?" deyiy. "Padişahım dağda bulunan gızdan adama heyir gelür mü? Çocuhlarını gece almuş, çekmiş, goymuş getmiş. Biz de döndük geri." Yalan söliy. "Hadi, dön geri gideceyük arıyah. Asger getsin." Çavuşunan padışahın oğlu geliyler geliyler doğru adres üstüne. Geliyler gaynatısıgilin eve yeniyler. Yeniyler amma, gız da gocasını bekliy ahurda, Keloğlan. Giriy çıhıy, gapıyı gözliy, giriy çıhıy, gapıyı gözliy. Bahıy ki, gocası bi geliş geliy; bi atı govdurarah geliy. Ondan sorna haman segürdiy geliy, atın yularını dutıy. Atın yularından dutıy çekiy içeriye. Ondan sorna buyur ediy, içeri alıylar. Ama heç gaynatısıgile tanışlık vermiy. "Uşahlarından garı gayıp deyin." Hersinden gahıy ordan, gahıy orıya oturıy. Ordan gahıy, orıya oturıy. "Yahu" deyiy, "İçinizde heç türkü söliyen bi kimse yoh mu? Canım çoh sıhılıy." O kövün imamı da orıya geliy. Hem o gızı ohıdıydı ya pencereden. Hacdan gelmişler diye o da geliy orıya. Uşahları kesen çavuş da barabar geliy Begoğluynan. Babası, gardaşı hep ordalar. Ondan sorna işte öbürü türkü söliy, biri şarkı söliy. Begoğlu "Yoh!... Başga bi şe söliyeniniz yoh mu?" deyiy. Oğlan deyiy ki, "Avu ahurda keloğlan bazı keren türkü söliy amma, bülmiyem söler mi?" "Hele get sen sesle, gelsin." Sesliy, geliy ki türkü söliye. Deyiy ki, "Bi türkü söleyin. Padişahın oğlunun canı sıhıntılıymış." Gız tanıy gocasını da, gocası tanımıy gızı. Keloğlan oldu ya; oturıy. Gız geliy diz çökiy; ettehiyatına oturıy amma, deyiy ki, "Ben vesiyetliyem; ben türkü sölerem amma, şartım var. Gapıları kitlersiz, anahtarı da baha verürsüz, size türkü söylerem. Yohsa sölemem.

"Peki!." deyiyler. Gapıları kitliyer, getüriyler anahtarı gıza veriyler. Gız da diz çökiy, orda eli gulağa basıy; deyiy ki, "başında da abası var ya, Keloğlan deyiy ki,

"Bahıy mısız başımdaki abama
Köpeg imam yanlış yazdı babama,
Aldı gardaş attı beni yabana,
Anaz öle, babaz köle, yavrular yavrular, guzular
Böyügömün gaşı gözü egmeli,
Ortancılın gösgü çarpaz dügmeli,
En küççügüm hepisinden ögmeli,
Anaz öle, babaz köle, yavrular yavrular, guzular

deyiy gız, haman goynundan fesleri çıhardıy, yere çalıy. Feslerde o üç oğlunun fesi. Haman Padişahın oğlu nası göriyse, sıçrıy ayağa gahıy. "N'oldu, n'oldu?" "N'ola?"babası da orada, gardaşı da. "Hoca baha bele dedi, baha el verirsen ver, yohsa seni ohutmıyacam. Baha iftira etti, beni ohutmadı. Ondan sorna gardaşım da geldi beni götürdü, dağın başında beni goydu, gaştı getti. Bu adam da beni Allah'ın emriynen aldı. Babamın memleketine gelim diyene gadar, işde bu, yolda bele bele üç tene oğlumu da kesdi geçürdü. Oldum Keloğlan, işde geldim babamgilde de hizmetkerlik yapıyam." Başına gelenleri anladıy. Şey, Hoca deyiy, "Garnım arğıy." Çavuş deyiy, "Tuvalete gidecem." deyiy. "Heç bi yere gidemezsiz." Gahıylar bunları esgiden ocahlıh varımış, pohirik. O pohirige bunların ikisini de sohıylar, tepeden aşağı da birez gaz yağı tökiyler. Altından da bi kibrit çahıylar Hocaynan Çavuşu hassaca yahıylar. Babası da gızını, damadını tanıy. Yeniden evleniyler; yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

44. TELLİ SENEM

Varımış yoğumuş, zaman zaman içinde halbur saman içinde bi padişahın oğlu varımış. Bu bi gün ava gedmiş. Gedmiş bi yaylaya bahmış bi gız dolanıy. Gızı görür görmez düşmüş bayılmış. Gız segürtmüş, "Babanne babanne! Avurda bi herif atdan düşdü öliy!" Segürtmüşler getmişler yanına. " Gız ölmiy bayılmış, bunu ayıhdurah." Ayran veriyler bi şeler veriyler, ayıhdırıylar bunu. Bu gahıy, bu gıza vurılıy. Gızın adı da Telli Senem'imiş. Oğlan gahıy babasının yanına gediy. Deyiy ki, "Baba, falanca yerde bi gız var. O gızı baha alacahsız." "Oğlum, aluram" deyiy. Gızın babası da Keşişmiş. Dühür gediyler. Keşiş deyiy ki, " Baha gırh gün mühlet verin. Kızımın çeyizi yoh. Sora düğünüzü edin." Şerbet içiyler, nışan tahıylar. Bu oğlan da arasıra gediy geliy yaylaya. Gızda yerli Kergâh işlermiş. Bir gün oğlan geliy ki yaylada kimse yoh. Ne gız var, ne mal var, ne de kimse. Oğlan ağlıyarah geliy babasına deyiy ki, "Baba yaylada kimse yoh!.." Keşiş gaçmış, goymuş gedmiş. Kızın kergâhı da yarıbuçuk galmış, orda bırahmış. Bir kâğıda yazmış ki, "Beni babam Tiflis'e götüriy." Oğlan;

"Bu mendili yar işlemiş
Dört yanını gümüşlemiş
Telli bana bağışlamış
Ne yapayım mendil seni?"

gızın mendilini bulıy, deyiş söliy; oralarda ağlıy. Oğlan gahıy Tiflis'e gidiy. Gediy gediy bir hesar ıras geliy. Bahıy ki ne gapısı var ne de bacası, goca bir üsgeg hesar. Nası bi gürz atıysa eğer, hesarı yıhıy, giriy içeri. Giriy ki, bi düyna gözeli bir gız var. Gız "Aman" deyiy:

"Yiğit nerden geldin ömrümün varı
Nası vurdun burcu hesarı.
Düşman ögüne yollamuşam yeddi gardaşı
Gelürlerse seni de öldürürler beni de."

Deyiy ki, " Bacım, senin gardaşların nerde beni oıya yolla." Deyiy filanca yerde. Gediy ki yeddi gardaşın her biri birer yigit. Yanlarına gidiy! "İzin verin ben de birez çalım kâfirlere." Çalıylar vurıylar... Bahıylar ki bi yigit, bi yigit görmelere ehtaç! Vurduğunu öldüriy. Deyiyler ki, "Biz ahşam misafir edek götürek bu yigidi." Gardaşının birine deyiyler ki, "Sen get hesara gapı aç. Bacımıza da söle yemek büşürsün." Gardaş geliy ki hesar yıhılmış. Giriy ki, bacısını öldüre; " Bu hesarı kim yıhdı, kiminden buluşdun?" diye. Bacısı deyiy ki, "Gardaş bi yigit geldi. Vurdu, yıhdı. Bende

ebile dedim, geldi sizin yanıza." "Haa..! Demek oyumuş. Yemek hazırla ahşama!" Yemekler hazırlıylar yiğit de geliy. Yeyiyler içiyler... Deyiy ki, "Yigit, Allah'ın emriyinen bacımızı saha verek. Kimin var kimin yohtur?" Deyiy, "Benim kimsenem yohtur." Oysa Telli Senem yohtur deyiymiş. "Param da yohtur evlenmeye. Gendiz everürsüz eğer ne âla, evermezsiz ben nedim." "Peki!" deyiyler. Harcıylar parayı everiyler bunu. Ahşam olıy, gılıncı ara yere goyıy yatıy. O yüzde gız yatıy, bu yannıda da oğlan yatıy. Sabah olıy. Gıza deyiy ki, "Benim bi sevdüğüm var, ben onun peşine gediyem. Eğer yolum beklersen gelür seni aluram, beklemezsen eğer nediysen ed. Ben gediyem Telli Senem'in peşine." Gız gardaşlarına haber veriy. "Nasıl ediysen ed, yigit, biz saha verdük bacımızı. Get de geliyken al." Gediy... Gediy, geliy... ki bi yerde bi tespi pilav bişmiş, gaşuhda üsdünde sohulu durıy. Acıhmış; oturmuş ki pilav yiye. Bi adam bağırıy. "Ey yigit! O pilav ganlı pilav, o pilav yenmez!.." Deyiy ki, "Ben ganlı manlı diynemem. Benim garnım aç garnını doyurum da..." Pilavı yeyiy. "Hadi ceng edeceyük sennen!.." Başlıylar birbirleriyinen cenk etmiye. Bu oğlan pilavı yeme diyen herifi yıhıy. Adamın adı da Arap Üzengi'ymiş. Yıhduhleyin deyiy ki, "Tamam beni yendin. Benim adım Arap Üzengi ama, ben bi gızam. Ben yedmiş dene adam öldürmüşem. Beni kimse yıhamadı. Beni kim yıharsa ona varacam diye ahd etmişdim. O ki sen beni yıhdın, ben saha varacam. Kimin var kimin yoh?" Oğlan da, "Benim kimsenem yohtur" deyiy. "Yavu âşıkere söle bahım, kimsenem yohtur ne demek?" "Benim bi Telli Senem'im vardur. Sevgülüm. Onu alursam gelür seni de aluram, yohsa yoh..." "Oooo, senin kimin yiğide de iki dene garı çoh mu? Ben saha vardım. Sen nere gidiysen eğer ben de seninden gidecegem" Gediyler gediyler, o Keşişin olduğu memlekete varıylar. Bahıy ki herkes siyah geyinmiş. Üsleri başları simsiyah. Deyiy: "Niye herkes siyah geyindi?" Ordan bi denesi de deyiy ki, "Bi Telli Senem vardı. Babası gelin ediy. Gız da gayıl olmıy. Herkes siyah geyindi ki razı ola, yohsa olmıy. Onun için geyündük." "Evi nerde?" gösteriyler. Gediy deyiy, "Baha izin verin o gıza bi su verim." "Su içmez!.." deyiyler. Yav izin verin de içmezse içmesin." Oğlan nişan yüzzügünü maşafanın içine bırahıy, gız suyu içdükleyin, yüzzük şıh ediy ağzına degiy. Bi de bahıy ki, nişan yüzügü. Deyiy ki: "Abu yüzügü size kim verdi?" Deyiyler ki, "Yigidin biri verdi." Deyiy ki, " Ona söle gelsin at oynatsın, ben büliyem onun has atı var. Beni dügün sırasında atın terkisine atsın gaçursun." Herkes geliy dügünde at oynadıy. Oğlan da geliy, Arap Üzengi de geliy, at oynadıylar. O yannı oynadıy, bu yannı oynadıy, nası zoğuna vurıysa gızı alıy terkisine Arap Üzengi'yinen barabar... Kimse ne gidebüliy, ne gavuşabüliy. Gidiyler. Arap Üzengi'nin evine. Deyiy ki, "Telli Senem, Abu Arap Üzengi. Bele bele oldu. Saha varacam. Ama ne edeceyük Tellim?" "Ah yi-

git! Bir yigide iki garı çoh mu? Onu da al beni de al." Onù alıy onu da alıy geliy bu düyna gözelinin evine. Hesarı yıhdıya, hesara geliyler. Onu da alıy. Üçünü de alıy, goyıy geliy. Düğün ediyler, yeyiyler, içiyler, muradlarına geçiyler

Fatma TANYILDIZI

45. YUMURTACI

Varımış yoğumuş vahdı zamanın birinde bidene adam varımış. Bu adam bir gün kövden öbür köve geddugü yerde, acıhıy. Deyiy ki: " Girim aburda tükende bişe yeyim de ele gedim." Gidiy tükenciye deyiy ki: "Yumurtacı behen bi yumurta verde yeyim, acam." Yumurtayı alıy, yeyip parasını unudıy; vermeden gahıy gediy. Gidiy oyannıki çocuhlar kediyi dutmuş köpeğe boğdırıylar. Deyiy çocuhlara ki: "Niye boğdurıysız o kediyi, yazuh günah değül mü?" "Sehen ne, boğduracoyuh!" "Vah! Boğdurmayın, bah günah!" Ne ğader ısrar ediyse çocuhlar cayduramıy. Bir ara elini cebine atıyı, para eline geliy. Parayı yumurtaya vermemiş, unutmuş. Parayı veriy çocuhlara, kediyi alıy. Çantası varmış; atıy çantasına, goyıy gidiy. Gidiy gidiy o köve giriy. Öbür köve girenden gidiy orıya. Oranın muhtarı bunu evine misafir ediy. Ekmek getüriyler sini sufra goyıylar, hoş beş ediyler. Deyneklen alan her birisi bi köşiye geçiy. Bu adam gorhıy. Deyiy ki: "Gardeş gusura bahmayın bi şe söliyecem; bizde misafir gelenden onundan barabar yemek yerük. Siz niye orıya deynekleri elize aldız geçdiz?" Deyiy: "Gardaş gusura bahma, bizim burda bi canavar var. Gelür ekmegi elimizden alur gaçar diye, birimiz ikimiz bekleyeceyük ki, birimiz ekmek yiyek. Yoksa gelen, ekmegi alur gaçar, gelen ekmegi alur gaçar. Deyiy: "Siz gelin oturun, o canavarın anahtarı bende var." Kedi de durıymış çantasında. Geliy oturıylar. Herkes oturandan bahıylar ki; bidene o yandan çıhdı, bidene bu yandan çıhdı. Gelen ekmegi sufradan alıy gaçıy, gelen sufradan alıy gaçıy; heç gorhu yoh. Oranın fareleri ele gocaman gocaman olmuşlar, orada kedi de yoğumuş. Hiç kimseyi sayıp gorhmıymışlar! Alan gaçıy, alan gaçıy! Gahıy, ordan çantanın ağzını açıysa kedi ordan çıhıy. Çıhıy, duttuğunu boğıy bırahıy, dudduğunu boğıy bırahıy; kediyi de görmemiş. Heç gaçmahda bülmiyler. "Biz seni misafir edeceyük, sen bizi ırahatlığa gavuşdurdun. " Üç gün, beş gün bunlar bunu misafir ediyler; bırahmıylar adamı. Kövlü hep duyıy; aslan varmış, o aslan hep canavarları öldüriymiş, ırahat ekmek yeyiylermiş. Kövlü gahan bu adamı davete çağırmış; kövde her gün bi yerde aslanıyınan barabar davete gediymiş. Her gün bi yere gediy, dolanıy kövü. Bir gün, beş gün... Deyiy ki: "Ben daha gidecem." Deyiyler ki: "Yoh, getür bu aslanı bize sat. Dartah, ağırınca altun verek sehen. Biz ırahatlığa kavuştuh. Bu aslanın ağırınca altun verek sehen, aslanı bize sat." "Olur" deyiy. Gahıy dartıylar, ağırınca altun veriyler bu adama. Alıy geliy. Geliy köve. "Uşah ben bu yumartanın parasını vermedim, bu gadar parayı onun yüzünden gazandım. Götürüm de yumurtanın parasını verim de, helâllıh alım". Götüriy ki yumurtanın parasını vere. Deyiy ki: "Ağabek, ben yumurtanın parasını unuttum vermedim,

ben bu gadar parayı onun yüzünden gazandım. Ahan parani." Dutıy beş guruşun yerine on guruş veriy. Yumurtacı:" Yoh almam. Ben yumurtayı almam, yumurtamın cücüğü, cücüğünün tavuğu, tavuğunun yumurtası, yumurtasının cücüğü, cücüğünün tavuğu...". Adam nediyse ikna edemiy. Gine deyiy: "Yoh almam ben parayı". Ele bele derken olıylar mahkemelik. Gidiy veriy mahkemeye bu adamı: "Benim geldi yumurtamı yedi, o zaman parasını vermedi. Ben şimdi yumurtanın cücüğünü, cücüğünün tavuğunu, tavuğunun yumurtasını geri istiyem." Bunnar yeddi sene mahkeme göriyler, bi yumurtanın yüzünden. Yeddi sene yine o kövden geçiy başga köve gediymiş. Geçdüğü yerde bahıy ki, çocuhlar iki taraflı olmuş oyun oynıylar. Oyın oynıyandan bahıy ki bi yumurta davası geçiy. Atın üsdunde buda gediy. Bahıy ki yumurta davası. Deyiy ki: "Uşah acaba bunnar bizim davayı mı göriyler bu çocuhlar? Durıy diyniy bunnarı. Bahıy ki gendisinin davası. Her yana, bütün kövlere, uşahların ağzına bile yayılmış! Çocukların biri vali olmuş, biri avugat olmuş, biri hakim olmuş, biri müftü olmuş, biri yumurtayı satan olmuş. Bu da durıy onnarı seyrediy. Diyniyenden, çocuklar gendi aralarında deyiyler ki: "Yumurtanın cücüğünü, cücüğünün tavuğunu, tavuğunun yumurtasını istiyem." deyiy. Hakim de deyiy ki:"Oğlum!" deyiy, "Senin yumurtan çig miydi, bişmiş miydi?" diyenden, o da:" Bişmişdi." "Ey, bişmiş yumurtanın cücüğü, tavuğu olur mu? Cabuh al paran da cıh dışarı!" Bunnarı diyniy, bunnardan bi bilgi alıy. Gediyler mahkemiye çıhıylar. Gine mahkeme görüliy. Dutıy hakime deyiy ki:"Hâkim beg, heç niye sormıysız ki yumurta çig miydi, bişmiş miydi?" Deyiy oğlum: "Çig miydi, bişmiş miydi." Deyiy: "Bişmişdi." "Ey olur mu?" Deyiy: "Ey oğlum yeddi senedir bu ahlın nerdeydi?" Deyiy ki: "Hakim Bey, falanca kövden geçiydim, o kövde bahdım çocuhlar oynıyken yumurta davası göriyler. Durdum bunnarı dinnedim, seyrettim. Bahdım bizim davayı göriyler; bu çocukların biri hâkim olmuşdu, biri müftü olmuşdu, dava göriylerdi. Ben de gahdım onnarı diynedim. Hâkim sordu ki; "Oğlum yumurta çig miydi, bişmiş miydi." Deyiy; "O çocuhları tanur musan?" "Tanuram." deyiy. "Get o yumurtayı satanı da, alanı da al da gel bahan." Geliy o çocuhlar alıy götüriy hâkimin yanına. Bunnar dutıy o yumurtacının parasını veriyler, atıylar dışarıya. Devaları sulh olıy. Dutıy bu çocuhları da oturtıylar masanın başına, birini hâkim yapıylar, birini de vali yapıylar. Çocuhlar oturıylar orıya. Deyiyler ki; "Bunnarın gafası bizden daha eyi işliy." Bunnar yedi işdi yere geşdilar, siz de yeyin için muradıza geçin.

Mahbup YAZICIOĞLU

46. SERSEM MEHMET

Varımış yoğumuş, bi dene çoban Sersem Memmed'ınen ihtiyar anası varımış. Evleri de padışahın gonağının yanındaymış. Padışahın gonağın yemek, çorba, ekmek getüriy, yeyiylermiş. Gendi de çobanımış. Bi sabah gahmış, "Anne, get padışahın gızını baha isde." "Aman oğul, mehem sen divanesen! Biz onnardan ekmek, aş getürüyük, yeyiyük. Onlar bize gız verür mü?" "Senin neyen gerek, get isde!.." "Yavrum yapma, bah zopalarım seni haa!.." "Get amma, iki isgemi vardur; biri altun, biri gümüş. Altun isgemiye otur; gümüş isgemiye oturma saggın." Neyse garı garı gahıy gidiy. Gapıcılar, "Neye geldin? Hemin çorba bişmedi." deyiyler. "Ben padışahın yanına gidecegem, çorbaya gelmedim." "Padışah yatıy hemin." "Olsun. Padışahın yanına gidecegem." "Padışah da bu garının söledüklerini eşidiy. Deyiy, "Bırahın gelsin. Para mı isdeyecek, ne diyecek?" Garı içeri giriy; gediy altun isgemiye oturıy. Padışah gendi gendiye güliy. Deyiy, "Nine, bu isgemiye otur." "Yoh, ben bu isgemiye oturacam." "Burıya gelip altun isgemiye benim gızımı isdemiye gelen oturur. Deyiy, "Ben de senin gızın isdemiye geldim." "Kime?" "Memmede." "Ele şey olur mu? Sen ahlıyı mı çıldurdun ?" "Allah'ın emriyinen Memmede isdiyem." Padışah gızıy. Deyiy, "Buna para isdiyse verin." Gız da eşidiymiş. Saçını darıymış. Gız da ordan almış; "Fıggare de ondan ele vermiysiz. N'olmuş Memmede..." Padışah gızıy, hiddetleniy... "Sen çobanı mı isdiysen?" deyiy. Gızı golundan dutıy atıy dışarı. Garı, çaruh ayağında, deynek elinde gızı alıy evine götüriy. Evinde de bişe yoğumuş. Garı padışahın gızına deyiy, "Sen otur, ben gedim nahır otarımda gelim. Yatah yoh, bişe yoh!.. Çullar varımış, seriylermiş; sabah gahıylarmış. Çulların üsdünde yatıy, sabahdan gahıylar. Gızın saçında da üç dene cevahir varımış. Bidenesini çeziy. Deyiy, "Bunu götür de has yerde sat, bi gat yatah al; bişeler al ge. Götüriy bi cevahiri bin liraya satıy. Bahıy ki orda birisi bağırıy. "Ey!.. Ben bin liraya bi çüt söz satıyam." "Hele bahım da bu söz ne ola?" deyiy. Adama bin lirayı veriy. Adam da deyiy ki, "Çağrılan yere get, çağrılmayan yere de getme." "Söle daha gerisi yoh mu?" "Yoh. İşde hepisi bu." "Dolanıy eve geliy. Deyiyler, "Memmed hanı ne getürdün?" Deyiy, "Bi çüt söz satın aldım." Ahan bele bele oldu. Neyse, gızıylar mızıylar... Garı deyiy ki "Ahan abu cevahiri götür de sat." Gine gediy satıy. Bahıy ki, gine bi adam bağırıy. "Bin liraya bi çüt söz satıyam." Deyiy, "Hele ver bahım." Neyse, parayı veriy. Deyiy ki, "Susuzana su ver, susuzmıyana verme." "Daha başga yoh mu?" Deyiy, "Yoh." Geliy gine garının yanına. "Memmed hanı nettin?" "Ebile ebile ettim." "Ahan bi dene cevahir galdı. Daha yoh. Bunu götür, ehdiyacımızı al da ge." Cevahiri atıy. Bahıy ki bi adam gine bağırıy.

"Bin liraya bi çüt söz satıyam." Gendi gendine deyiy, "Ben onnardan bişe annamadım. Bunu alım bahım." "Göz kimi severse güzel odur." Daha cevahir yoh. Oğlan da eve gelmiy. Gediy gediy... Bahıy ki bi yerde adamlar ekmek yeyiyler. Deyiyler ki, "Ge, sen de ye." "Çağırılan yere gideeem. Çağırdılar, o ki onnar ekmek yeyiy..." "Ahh!.." deyiyler. Şimdi bi su olsa da içsek." orda bi gapı var. Açıy ne göre!.. Bi ihtiyar pir-i fanî bir adam bi posda oturıy. Deyiy ki, "Oğlum eyi geldin. Şimdi dorğu sölersen eger selamete erişürsen. Yohsa bu duvarlar bah hep adam gafasıyınan yapılı. Avurda bi gedik var. Senin gafan da oıya goyacağam. sen bi söz satun aldın mı?" Deyiy, "Gönül kimi severse güzel odur."İhtiyar deyiy, "Hah, tamam. Dile dilegiyi, verem muradıyı." Deyiy, "Bi parhaç suyunan guyunun başına çıhmah isdiyem." Üçdene nar gopardıy getüriy . Deyiy, "Bu narı cebeen goy. Başın dara gelürse keser yersen. Gözlerin yum." deyiy, eline bi parhaç su veriy. Bahıy ki bi parhacından guyunun başında. Hemin o adamlar da orda oturıy. "Ahan gardaş, size su getürdüm." Alıylar içiyler. Deyiyler ki, "Sen nerelisen?" Deyiy ki, "Falan kövlüyem. Size bişe diyecegem. Ben bir ihtiyar anam var. Falanca yerde gulubede. Abu narları verim de ona götürün. Verür müsüz?" "Helbet. Sen bize su buldun getürdün. Biz onu buluruh." Götüriy bulıy veriyler. Sızılıylar". Hele avu narı getürün kesek de yiyek. Ne olmuş olmuş..." Nası narı kesiylerse, şaaarr!.. içinden bi çuval altun tökiliy narın. Amaan!.. Şaşırıylar. Alıylar harcıylar harcıylar tükenmek bülmiy. Gız gahıy ne saraylar yapdırıy babasının sarayına garşılıh... Ondan da böyük yapdırıy. Narın bi denesini de kesiy, içini donadıy. Hep gap gaşuh altundan. Memmed getdi, yohdur... Süriy onbeş sene. Deyiy ki, "Anam ölmüşdür. Padışahın gızı da durur mu, o da getmüşdür. Hele gahım gedim." Geliy ki onnarın evi yerinde bi saraylar yapılmış bi saraylar yapılmış... Padışahın sarayından üsgek. Geziy, dolanıy... Bi saray, bi saray!.. Pencerenin bi yerinden bahıy ki, bi deliganlının goynunda garısı yatıy. oysa oğluymuş. Onbeş yaşına getmiş oğlan. "Ben bunnarı vuracağam." deyiy. Gendi oğlu olduğunu bülmiy. Gidiy silahı alıy geliy ki vura. Vurum murum derken, oğlan ordan, "Anne, ele üşümüşem ki, niye üsdümü örtmedin?" deyiy. "Amma, bu anne deyiy. Oynaşı degül." deyiy, bırahıy. Gapıyı dögiy. Tık tık!.. "Kim o?" "Anne bizim gapı dögiliy. Hele bah kim, gece vahdı?" "Anne benem. "Anne benem, Memmedem." "Anam babam ne Memmedi? Memmed on beş senedür gayıp." Açıylar ki gapıyı, üsdü başı pimpis, kirli, çullu.. Bunu haman banyoya sohıylar. Elbise melbise geyindüriyler. Deyiy, "Anne, size bişe soracam. Bu ne hekmet? Bu ne?" Deyiy, "Anam babam, senin yolladuğun narlardan oldu. Altun doluydu içi. Birini kesdük saray yapdurduh. Birini de kesdük içini donadduh. Bi denesi de hemin durıy. " Olıy sabah. Sabah garısı deyiy ki, "Bu da benim oğ-

lum. Hadi gidek benim babamı görek." Gahıylar, arabaya biniy gidiyler. Gidiy gapıyı vurıylar. Cariyeler çıhıy, "Kim o?" Deyiy, "Ben padışahın gızıyam. Ben babamı görmeye geldim." Bahıylar ki, "Allah! Üsleri başları hep altundan, inciden!.. Deyiy, "Baba benem. Abu da damadın. Abu da torunun. Abu da annem." Padışah acayıp galıy. Deyiy, "Senin gonağın garşısındaki gonah da benim." Onnar babasıyınan barışıylar. Yeyiyler içiyler, muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

47. SULTAN MAHMUD

Vahdı zamanın birinde sultan Mahmud diye bir padişah varımış. Bir gün Sultan Mahmud, "Çıhım da şu İstanbul'un kövlerini gezim." demiş. Gahmış, gılığını gıyafetini degüştürmüş, bi kövlü üsdü geyip, uzah bi köve getmiş. Bi yaz günü yolu bi bahçeye düşmüş. Güzel bi elma ağacının dibine oturmuş. Gafasını galdurup bi bahmış ki ne bahısın, şimdiye gader heç ele bi elma görmemiş! O sırada bağın sahabı da hanımıynan üzüm toplıymış. Bağın sahabı, alma ağacının dibindeki adamı görmüş. Hanımına işe devam etmesini söylemiş, o da adamın yanına gelmiş. Adama selam vermiş, "Ağa sen burda ne yapıysan?" demiş. "Kövleri geziyken, burıya urğayıp oturdum." demiş. Neyse, adam getmiş, nerde kötü torpahlı, çürük üzüm varsa, toplayıp bu adama getürmüş. Tabi ki adam padişah. Ele üzümleri yer mi? Bi gıla alıp yedükten sorna, teşekkür etmiş, artuh daha yememiş. Adam, "Niye daha yemiysen?" demiş. O da "Yoh, yedim. Yeter. Gel sennen gardaşlıh olah." demiş. "Bu gardaşlıh nası olur?" demiş. "Eger elmaları topladuğun zaman, behen bi sepet elma getürürsen, gardaşluh bele sürer gider." demiş. "Peki sen kimsen? Kimin neyisen?" Adam, "Ben İstanbullu'yam. Adım Mahmud." Bi kâğıt çıharmış, adresini yazmış, adama vermiş. "İstanbul'a gelür, beni bu adresten arar bulursan, Allaha ısmarladuh." deyip ordan gahmış getmiş. Bağın sahibi olanları hanımına annatmış. Güz mevsimi gelmiş, üzümleri toplamışlar, almaları toplamış, satmaya başlamışlar. Bu arada hanımının aklına, gardaşluğına verdügü söz geliy. "Vay, garı eyi ki ahlıma getürdün." deyiy, haman hazırlığa başlıy. Bu adam bi sepet alma, birez kete, bi de öteberi bişeler sepetine goyıy, yola düşiy. Gele gele İstanbul'a geliy. Ama, sepette sırtını yağır etmiş. İstanbul'u gezerken bi adama raslıy. Adam, " O heybende ne var?Gel bunnarı behen sat?" demiş. O da "Yoh, ben bunnarı Mahmud gardaşlığıma götürecem." demiş, yollara düşmüş. Berdoş berdoş gezerken, bi adama ras gelmiş. "Sırtındakileri behen sat." demiş. "Yoh, satmam. Gardaşlığıma götürecem." demiş. "Senin bu gardaşlığın kim?" "Mahmud." deyiy. "Peki bunun adresi yoh mu?" "Vay gardaş, eyi ki ahlıma getürdün. Ahan burda. Dutıy silahlığın arasından adresi çıhardıy adama veriy. Adam alıy ohuy ki ne ohuya! Sultan Mahmud'un imzası. Haman kâğıdı öpiy, yanına goyıy. "Gel, seni ben götürim." deyi. Adamı götüriy, saraydan içeri ediy, oradan ayrılıy. Sarayın gırh merdüvani, her merdüvanda bir nöbetçi bekliymiş. Adam bu nöbetçilere bişey sölemeden merdivenlere fırlamış. Nöbetçiler bunu dutmuş, "Nere gediysen?" demişler. O da, "Durun, bırahın beni. Ben gardaşlığıma gidecem." Nöbetçiler, bu adam deli diye alıp

zindana atmışlar. Elindekileri de almışlar. Nöbetçiler elmaların yarısını yemiş, yarısın da hanıma yollamışlar. Neyse, ertesi gün sultan Mahmud'a sofra gurulmuş, bu adamın getürdügü elmalardan da bir tabağa goymuş götürmüşler. Sultan Mahmud, elmaları görür görmez şaşurmuş. Haman hanımını çağırmış, "Hanım bu almaları nerden aldın?" O da, "Nöbetçiler getürdü." "Çabuh nöbetçileri behen çağırın!" demiş. Nöbetçiler geliy, durumu annadıy. Bi adam bize danışmadan içeri girmek istedi. Biz de içeri attuh, elindekileri alduh. Yarısını size yolladuh, yarısını yedük. "Çabuh, onu dışarı çıhardın. Traş edin, elbiselerini geyindürün, burıya getürün!"demiş. Haman nöbetçiler adamı zindandan çıhartmışlar, traş edip, elbiselerini geyündürmüş Sultan Mahmud'un huzuruna getürmüşler. Sultan Mahmud, "Oo!.. Buyur gardaşlıh, buyur gel içeri. Gel otur."deyiy. O da, "Yoh, ben oturmıyam. Ne diyeceksen de. Ben gidecem." sultan Mahmud bahmış, bu çoh gızmış. "Peki." deyi. "Hazneciyi behen çağırın." Hazneciye deyiy ki, "Bu adamı hazneye götürün. Alabildiği gadar altun alsın." Hazineye götüriyler. Bu adam altun maltun almıy. Gapının arhasında bi baltaynan, bi de ipi alıy. Bi de Gur'ân varımış, onu alıy. Hazineci, "Be adam altun alsana!" "Yoh almıyam. Beni memnun etmek istiysen abunları alacam." "Peki." deyiy. Çıhıy, padişahın yanına geliyler. Padişah, "Hanı ne aldın?" deyiy. "Ahan bunnarı aldım. bi dene balta, ip, bi de Gur'ân." "Peki bu ipi ne yapacahsan?" Adam da, "Bu ipinen garıyı asacam. Bu elmayı ahlıma getürdü, beni bu hallara düşürdü." "Peki bu baltayı ne yapacahsın?" "O elma ağacını kökünden kesecem." "Ya Gur'ân'nan ne yapacahsın?" "Gur'ân'nan da her kim ki, Mahmud adlı bir adama gardaşluh olursa, bu Gur'ân onun gözlerini kor ede." deyiy, oradan haman dışarı çıhıy, dorğu memleketine geliy.

Ayşe AÇIKBAŞ

48. AKILLI KARDEŞ İLE DELİ KARDEŞ

Bir varımış bir yoğumuş, bidene fıggare adam varımış. Bunun iki oğlunda biri deli biri de ahıllıymış. Ahıllı gardaş delisine deyiy ki, "Yeni ahuru mu alıysan, esgi ahuru mu?" İki dene ahurları varımış. Deyiy ki, "Esgi ahuru nedim, yeni ahuru alıyam ben." Mallar da otlahdaymış. Otlahdan geliyler, hep esgi ahura alışmışlar ya, gidiyler... Gelen esgi ahura dalıy, gelen dalıy. Bi dene basgun dana geliy yeni ahura giriy. Gahıy, "Demek bu benim nasıbım." deyiy. Danayı, yatağını da sırtına vurıy; danayı da alıy çıhıy, goyıy gidiy. Gidiy gidiy, yolda bişey unudıy. Danayınan yatağını orda bulunan bi daşa emanet ediy. Daşa deyiy, "Danamından bu yatağıma sahap çıh. Yohsa sora keyfen..." Daşa tembehliy danayınan yatağını, geliy ki evden elbiselerini unutmuş, onnarı alsın. Kurt geliy yatağı didiy atıy, danayı da yeyiy. Bi de deli gardaş geliy ki yatah parça pırtık olmuş, danayı da parçalamış yemişler. Daşa deyiy ki, "Ben sehen demedim mi sahap çıh benim yatağımından danama!.." Duttuğu daşı alıy daşın annına çalıy, duttuğu daşı alıy daşın annına çalıy. Daş nası gırılıysa, "hışşş!.." olıy altun. Sadece yatağın parasıynan, dananın parasını alıy, gerisin geri döniy geliy eve. Ahıllı gardaş deyiy, "Nerden geliysen? Danayı nettin, yatağı nettin?" Deyiy, "N'edim, ben onnarı daşa tembehledim. Daşda, getdim danayı da yemiş, yatağı da yırtmış.Ben de duttum hersim çıhdı, daşa vurdum vurdum... Daş da benim ögüme altun sıçdı. Ben de sadece yatağın parasıynan dananın parasını aldım." Deyiy, "O nerde? Sen beni orıya götür, alah gelek altunları." "Götürürüm." deyiy. Gahıy eşşege biniyler, çuvalları alıylar gidiyler. Ahıllı gardaş altunu çuvallara dolduruy. Deyiy ki, "Yolda biri ıraslarsa saggın bişe söleme." Yolda bi adam raslıy, deyiy, "Nerden geliysiz? O ne getüriysiz?" Deli gardaş, "Gözün kor mu, bah altun getürüyük." Ahıllı gardaş deyiy, "Yoh gardaş yoh, biz altunu nerden bulah!.. Torpah götüriyem ortalığa serim." Bu adam bunnarın peşlerine tahılıy. Bunnar geliyler bu geliy, "Ben de ortağam." deyiy. Bunnar birbirleriynen dögişiyler. Deli gardaş geliy ecele ecele herle yapıy ki yiye. O ahıllı gardaş bahıy ki bunu öldürecek. Ahıllı gardaş bunu iteliy, gidiy deli gardaşın üsdüne düşiy. Deli gardaşın herlesi tökülüy. "Benim herlemi nası tökersen!.." deyiy, bu adamı nası dutıysa bacahlarını ayırıy. Deli daha... "Bu nası sahlıyah?" deyiyler. "Yohsa bizi yahalarlar." Ahıllı gardaş altunları sahlıy. Deli gardaşa da deyiy ki, "Gardaş, gökden demür tavuhlar yenecek. Sen gel abu tandurun içine gir, ben üsdünü örtüm; geddükten sorna çıhardım."tandura yendüriy, üsdüne de siniyi ağ-

zına gabadıy. Dutıy orıya buğdayı sepiy. Tavuhlar sesliy. Tavuklar siniyi tak tak takurdattukça o tandurda büzüliy. Ahıllı gardaş bahçada yer eşiy, yeniy gahıy, bi dene geçi getüriy kesiy orda. Kanı ahıdıy ki belli olmıya. Gardaşını tandurdan çıhardıy. Bunnarın peşine düşen adamı aramıya başlıylar. Hep deyiyler, "Burıya gelmiş, burdan çıhmamış. Görmüşler burıya girdigünü! Nettise eger bu gardaşımızı verecekseн." "Gardaş ben görmedim. "Gardaşızı ben öldürdüm?" Nası ele deyeyse eyice şüpheleniyler."Öldürdüzse çıhardacahsız gardaşımı! " " Vula gardaş yalan!" deyiy. "Bunun sözüne inanma." Deli gardaş deyiy, "Gardaş sizin ayahlıydı, ayahsızdı?" deyiy gidiy içerden geçinin ayahlarını alıy geliy. "Sizin gardaşız buynuzluydu buynuzsuzdu?" deyiy, gidiy içerden geçinin buynuzlarını alıy geliy. "Gardaş onun sözüne inanmayın. Ahlı olsa avunları getürür mü?" Gahıy gidiyler ama, inanmıylar. Arıylar darıylar, bulamıylar. Gine geliyler, "Gardaşımızı nettizse çıhardacahsız!.." deyiyler. Bunnar gahıy gidiy bunnarı veriyler mahkemiye. Deyiyler ki "Nettilerse bizim gardaşımızı bunnar öldürdüler." Ahıllı gardaş mahkemiye gideceği zaman deli gardaşa deyiy ki, "Gapıya bacıya sahap çıh. Ben mahkemiye gidiyem." Gidiy mahkemiye. Bu deli gardaş bekliy bekliy, bahıy ki gelmiyler. Gahıy bacayı da sökiy, gapıyı da sökiy sırtına alıy, gidiy dorğu hökümete. İçeri giriy." Gardaşı deyiy, "Ahan işde abunun yüzünden beni mahkemiye veriyler. Ahan bunun ahlı. Gapıya bacıya sahap çıh dedim, gapıyı bacıyı sırtlamış almış gelmiş." Ele etmesiynen bu dava düşiy. Davadan gurtulıy bu adam, geliyler yeyiy içiy, yere geçiyler.

Mahbup YAZICIOĞLU

49. HİÇİNEN MİÇ

Bi kövün birinde bi hacı varımış. Bu hacının üç gızı varımış. Gızlarına, "Ben şehere gidiyem. Ne isdiysiz getürüm?" Böyük gız deyiy ki, "Baba behen bi elbise getür ki fındıh gabuğuna gire çıha." Ortancı gız, "Behen de bi ayaggabı getür ki, heç kimsede bulunmıya." En küççügü de, "Behen heçinen miç getür baba." deyiy. Adam gahıy şehere gidiy elbiseyi alıy, ayaggabılar alıy. Devamlı, " heçinen meç " diye söyleniy ki unutmıya. "Heçinen meç, heçinen meç" diye diye gidiy. En sonunda şaşırıy, "Allah heç, Allah heç!.." diye diye gidiy. Bide gidiy ki Fırad'ın başında adamlar balıh dutıylar. "Allah heç! Allah heç! " diyerek gidiy. Balıhçılar bunu duyıy, sinirleniyler. "Vay!.. Biz bu soğukda suya giriyük donuyuh balıh dutmah için, sen de Allah heç! deyisen dutmıyalar he!.." Çıhıylar sudan bu herifi bi dögiyler bi dögiyler ki, öldürme derecesine getüriyler. Deyiy ki, "Gardaş ne deyim?" Deki, "Üç dört denesi bir arada. Üç dört denesi bir arada." Balıh dutıylar ya... Gahıy, "Üç dört denesi bir arada, üç dört denesi bir arada.." diyerek gidiy. Gidenden, bahıy ki kövde bi genç deliganlı ölmüş. Bu adam, "Üç dört denesi bir arada, üç dört denesi bir arada!" diyerek gidiy. Bu kövlülerde ordan haman gızıylar, "Vay!.. Biz bi deneye dayanamuyuh, sen üç dört denesini bir arada mı öldüriysen?" Bu kövlüler cenazeyi yere goyıylar, bu adamı bi dögiyler bi dögiyler... Öldürene gader vurıylar. "Biz bi deneye dayanamuyuh, sen üç dört denesi bir arada deyiysen!" Deyiy , "Gardaş ne deyim?" Deyiler ki, "Allah rahmet ede, Allah ocahlardan ırah ede!" Gahıy adam, "Allah irehmet ede, Allah ocahlardan ırah ede!" diyerek gidiy. Gidiy gidiy ki, bi köpek ölmüş. Adamın biri sürükliy ki getüre ata. Bu adam da burdan, "Allah irehmet ede, Allah ocahlardan ırah ede!.. diyerek gidiy. Köpegin sahabı da bi gızıy, " Vay!.. Köpege de mi Allah irehmet ede?" Köpegi yere bırahıy, buna bi dayah da bu atıy. Bu adam ele olıy, ele olıy ki, daha yerinden gahamıy. Gidiy çeşmenin başına, "Of anam, of!.." deyiy. Garının biri de orda çeşmeden su doldurıymış. "Aman gardaş, o nerden geliysen? O nası vaziyetin var?" Adam o gader yorulmuş ki buna gızıy. Deyiy, "Cehennemin dibinden geliyem, nerden gelim!.." "Amaan!.. Gardaş cehennemde babamı gördün mü?" Deyiy, "He gördüm." "Nediy gardaş?" Deyiy, "Ayahları yalın ayah, gırıh küleklerinden su daşıydı. " Bahıy ki garının elinde has has debbeler var. "Gardaş, abu debbeler yanunda dursun, abunları da verim saha, canım çıha baba!.. Dud gedim evden para getürüm, öteberi getürüm, babama götüresen." Gidiy eve, getüriy yağı veriy, gavurmayı veriy. Bi kese para alıy, gocasının elbiselerini, çızmalarını alıy getüriy bu adama veriy. " Götür babama ver." deyiy. Bu adam bunları alıy köşeyi döniy, gaçıy. Gidiy gidiy ki, degirmenci

degirmende un ügüdiy. Degirmenciye deyiy ki, "Gardaş, ben unu ügüdüm, sen abu ağacın başına çıh. Bir adam gelür sorarsa, de ki, "Ben kövağasının gızını almıyam." Garının gocası geliy eve. Garı deyiy ki, "Herif, hele gel. Babamın yanından adam geldi haberin var mı?" Deyiy, "Eee!.. Ne ettin, nediymiş baban?" "Nede, cehennemde yalın ayah gırıh küleklerinden su daşıymış." "N'ettin?" "Herif, senin çızmalarin verdim. Elbiselerin verdim, yarım tenüke gavurma verdim. Debbeleri verdim. Bi kesede para verdim." "Neriye geddi? Ne tarafa geddi? " Deyiy, "Avu tarafa dorğu geddi." Herif gahıy adamın arhasından süriy ki bula. Gidiy degirmene. Deyiy ki, "Gardaş, heç buradan bi adam geşdi mi?" Deyiy ki, "Bennem. Birisi , 'Ben köv ağasının gızını almıyam' diye çıhdı ağacın başına. " Adam gidiy, ağacın dibine, "Gel yen aşşağı!" "ben köv ağasının gızını almıyam!" " Köv ağası başaan paralana. Gel yen aşşağı! N'ettün bizden alduhların?" Gine deyiy, "Ben köv ağasının gızın almıyam!" Çıhıy ki adamı aşşağı yendüre. Bu adam haman eşyasını, öteberiyi atın sırtına atıy, gendi de biniy. Ağacın başındaki adam deyiy, "Gardaş, sen benim peşime niye düşiysen? Bah hırsız senin atın da götürdü." Adam aşşağı yeniy, peşine segürdiy, gavuşamıy. Geliy garıya bi küfür günah ediy. Deyiy, "Garı bah, baban yağ istiydi, ben de at yoladım ki bine." Yeyiy içiy yere geçiyler.

Mahbup YAZICIOĞLU

50. DELİ KADIN

Bir varımış, bir yoğumuş. Allah'ın gulu çoğumuş. Bunnarın içinde bi tene de deli garı varımış. Bu garının yaşadığı köyün yahınında da bi batahlıh göl varımış. Göl hırtligine gadin gurbağa dolıymış. Gece gündüz durmadan vurah vurah! diye ötiylermiş. Deli garı da evde heç bir iş yapmıy, her gün bu batahlığa gidip gurbağaların sesini diyniymiş. Gurbağalar vurah vurah! diye öttükçe, yer dezgâhlarının mekük seslerine benzediymiş. O göldekilerin de gurbağa degül, culfa olduğunu sanıymış. Bunun için yaz gış bu göle gedip bu sesi diyniy, culfaları görmeye çalışıymış. Gişisi n'etmişse bu huyundan bi türlü vaz geçirememiş. Günnerce düşünmüş durmuş. Günün birinde "Ben gedim biraz şalvarlıh yün alım da verim, bu garı egirsin. Zatan şalvarım da esgidi. Egürdükten sorna tohutdurur şalvar'tikdirürem." Gider yünü alur gelir. Garısına der ki, "Bu yünü egireceksen. Sorna da culfalara ver, tohusunlar ki şalvar yapım." Garı bu yünü alıy, biraz evde, biraz gölün başında derken, egürüp bitüriy. Gişisinin emri üsdüne, evdeki egürdügü yünleri de alıy, gine gölün başına geliy. İplerin hepsini göle sepiy. Arhasından da, "Ey culfalar, en gıssa zamanda bu ipleri şalvarlıh için tohuyacahsız. Ben gelip sizden alacağam." deyiy. Döniy eve geliy. Geliy ki, gişisi de fıt fıt fıtılıy. "Vula garı, egürdügün ipler n'oldu, aburda durıydı?" Garı da, "Ben onnarı götürdüm gölün culfalarına verdim." deyince herif gudurıy. Bu garıya ağzına geleni sayıy. Zopayı eline alıy, üstüne gıcılıy. Garı bahıy ki artuh dögecek, gişisine küsiy, evden gaçıy. O yanda bu yanda birez geziy, duramıy. Gine gediy doğru gölün başına. Gölün başında az mı oturıy, çoh mu oturıy; bi de arhasını döniy ki bi dene deve! Bu deveyi gişisinin yolladuğunu sanıy. Başlıy deveyinen gonuşmaya. "Yoh, dabanı böyük Sileyman Ağa! Ölsem de getmem. Vallah da getmem, billah da getmem. Ben o köpege küsmüşem. Durıy durıy bi daha aynı şeyleri söliy." Bi de arhasını döniy bahıy ki deve gine getmemiş. Ayağa gahıy, devenin yularından dutıy. "Haydi neyse, bu seferlik senin hatırın için gelürem." deyiy. Devenin yularından dutıy, eve geliy. Deveyi gören gişisi, "Bu deveyi nerden aldın garı?" Garı da, "Enaa!.. Beni eve getürmesi içün sen yollamadın mı? Ben de aldım ahan geldim." Herif de deli garının bu deveyi bi yerden alduğunu, muhaggak başına bi dert açacağını düşüniyken, bir ucdan da devenin üstündeki denklere göz gezdüriy. Bi de bahıy ki deve mücevher yüklü! O zaman bir bezirgân devesi olduğunu annıy. Adam bir taraftan gorhıy, bir tarafdan da seviniy. Neyse, deveyi içeri alıy, dengi yıhıy, samanın içine gömiy. Devenin ögüne çeşit çeşit otlardan dolduruy. Aradan bir gün geçiy, iki gün geçiy, üç gün geçiy... Herif gorhusundan gapı dışarı çıhamıy. Dördüncü gün bir tellalın sesine uyanıy. "Bir

bezirgân devesi gaybolmuştur. Bulana çoh böyük hediyeler verilecektir." Bu sesi duyan deli garı haman dışarı fırlıy, 'Deve bizim evde, deve bizim evde!' deyin bağırıy. O bağırmahda dursun , cendermeler bunu yahalıy... Dorgı eve geliyler. Herifi de garıyı da sorguya çekiyler. Garı başından geçenneri annadıy. Herif, Hayır bu garı deli. Deve bizim. O ne dedügünü bülmiy." deyiy. Sonunda cendermeler herifi dutuy mapishanaya götüriyler.Adam geri döniy, garısına, "Vula deli garı! Bah ben gediyem, gapıya bacaya sahabol..." deyiy. Deli garı da, gişisinin bu tembihini heç ahlından çıharmıy. Bir gaç gün sorna da gapıyı, pencereyi sökiy tay ipiynen birbirine bağlıy, sırtına vurıy, mapıshanaya gişisini görmeye gediy. Bi de gocası bahıy ki ne bahsın! Deli garı gapıyı pencereyi sırtlamış tangur tungur geliy. Herif köpürüy, küplere biniy. Bağırmaya başlıy, "Yahu garı bu ne hal? Bu ne gidiş? Seni geberesen de ben gurtulum." Onun bağırtısına cendermeler geliy. Garı gelenden cendermeler de gahvaltı yapıylarmış. birinin elinde ekmek, birinin elinde zeytun... Biri daha ağzındakini çiğniy... Sanıylar ki mapushana da isyan mı var, bir dögüş mü var! Ohoo!... Bi de bahıylar ki sorgusunu yaptıkları garı gapıyı pencereyi sırtına vurmuş, gişisini görmeye gelmiş. Herif bağırtısından bu garının gonuşmasına fırsant vermiy. Cendermeleri görünce herif susıy, bu sefer de garı başlıy. "Nee bağırıysan ele, nee gendini yırtıysan! Ayıp degül mü milleti başımıza topladın. Sen demedin mi ki, "Garı bah ben gediyem, gapıya, bacaya sahap çıhasan." Ben daha nası sahap çıhaydım? Bunnarı evde yalavuz mu bırahıp geleydim? Ne deyiysen?" Garının bu halına cendermeler de acayıp galıy. Herif dönüp cendermeler, "Ya, ben size demedim mi ki bu garı deli. Bu ne dedügünü bülmiy. Bunun lafına inanmayın. Ahan işde, ne halınız varsa görün!" deyiy. Cendermeler bir adama, bir garıya bahıy, bişeye garer veremiyler. Bir araya gelip bir müşevere ediyler. Deyiyler ki, "Gelin bu garıyı imtihan edek. O zaman deli olup olmadığı ortaya çıhar." Bi denesi de deyiy ki, "İmtihan edek, edek de, nası edek? Bunın ohuryazarlığı da yoh!" Öbürü de elindeki zeytunların farhına varıy, deyiy ki, "Gelin abu zeytunları bir sahana goyah. Biraz da gara böcük toplıyah, garının önüne goyah. Eger garı böcükleri de yerse, garerimizi ona göre verürük." Olur mu olur, deyiyler. Bi denesi gediy bi sahana birez daha zeytun goyıy, bi denesi de gara böcük toplıy, geütüriy tabahtaki zeytunların içine goyıy. Garıyı sesliyler, garı gelene gadin böcükler sahanın içinde vizilik oynıylar. Neyse, garı geliy. "Al çabuh bunnarı ye!" deyiyler. Garı bi bahıy, "Ocağız bata, aşindi hepsi gaçacahlar! Durın ki ögde bu gaçanları yeyim." deyiy. Böcükleri toplıy toplıy ağzına atıy. Sıra geliy zeytunlara, onnardan da bir kaç tene yiyenden, cendermeler de garının başından ayrılıy, bi müşavere daha yapıylar. Sonunda, haggaten bu garının deli olduğuna garar veriyler; haman ordan bir zabıt dutıylar. Ga-

rının gapıyı, pencereyi tay yaparak gişisini görmeye geldügünü, gara böcükleri yedügünü bir bir bu zabite geçiyler. Hepisi sıradan imzalıy, gadıya götüriyler. Gadı zabiti ohıy, birez düşüniy. Sorna gararını veriy, "Ey ahali! Bezargâncının devesiynen altunlarını çaldı diye mapushaneye giren falan adamın garısının haggaten deli olduğu kesünleştigünden her ikisi de beraat etmüşdür." Döniy cendermelere, "Haydi gedin ikisini de çıharın!." Cendermeler geliy herifi mapushanadan çıharıylar, garıyı da yanına gatıy evlerine yollıylar. Herif bu deli garısının yüzünden zengin olıy, saraylar köşkler yapdurıy, yeyip içip muratlarına geçiyler amma, garı gine gölün başından heç ayrılmıy.

Ayşe ÇUHADAR

51. DÜRÜST HIRSIZ

Bir varımış, bir yoğumuş; evvel zaman içinde, halbur saman içinde bir garıyınan bir herif varımış. Günlerin uzununa işde çalışıylarmış; didiniylermiş. Garı gediymiş çamaşurculuh ediymiş; onun bunun evini barhını süpüriymiş. Herif de gediymiş birisinin ahbununı tökiymiş, bacasını küriymiş, mallarını göriymiş... İşte onnar da birer lohma bi şey veriylermiş; onnar da garınlarını doyuriy, geçiniy gediylermiş. Günün birinde bunnarın köylerinde dügün olıy. Gahıy garı da gediy dügüne. Bahıy ki üstü başı teze, boynuna altun tahmış garıları haman gapıdan içeri girer girmez; buyur hanım, buyur hanım deyiy alıy odanın üst başına geçüriyler. Başga, altunları olan bi garı geliy onu da buyur bacı buyur bacı, alıylar üst başa oturtturıylar. Bu garı gediy, gapının arhasına oturıy. Heç kimse ne hoş geldin deyiy, ne beş gettin deyiy, heç kimse ilgilenmiy. Garının ele kötüsüne gediy, ele kötüsüne gediy... Eve geliy amma, barmağıyı vursan ganı çıhmıy. Deyiy ki, "Gurban olduğum Allah! Onar da senin gulun, ben de senin gulun. Dünyaya geldim geleli ellerin gapısında çalışıyam çabalıyam bi tek boğazı tohluğuna. Avunlara verdin de baha niye vermiysen?" Hersleniy, gendi gendine gahırlanıy geliy. Neyse, geliy ki herif de evde. Deyiy ki, "Heyir ola hatun, niye ele keyfin yoh?" "Cehennemin dibi! Niye keyfim olacah. Basbatal herifsen, el alemin herifleri gediy gazanıy, çalışıy, garılarına has has enteriler alıylar. Altunlar, bilezükler, her şeyler alıylar. Saha bahaba mı sohmuş; ele sümsükleşiysen. Bi lohma ekmekten başga kazanamıysan! Gah nediysen et, baha altun getür, enteri getür, taze iskarpin getür." Deyiy " Garı etme eleme, sen çıldurdun mu, delürdün mü? Şimdiye gadar gençliğinde etmedin, bundan sorna ne duydun, aşimdik bunnarı istiysen?""Yoh, ben annamam! Zatan benim gençliğim mahvoldu. O neyse eger, geçdi getti. Bundan sorna ellerin garılarının neyi varsa eger, baha da ondan alacahsan!" "Ben nerden alım? Elimde senehetim yoh, gedim senehetçilig edim. Tarlam yoh ekin biçim. Ohur yazarlığım yoh bi yerde gedim kâtiplik edim. Ben nerden para gazanam?" "Ben annamam, nerden gazanırsan gazan!.. Heç de bişe bulamıysan, get hırhızlıh et." Herif de "Hele sus! Salavat getür. Otur azucuh, hersin yensin. Bahah, sakin gafaynan düşünek." Neyse, ahaşma olıy, yassı olıy; herifin dabanını gazıy. Gine deyiy ki, "Gahacahsan aşimdik; hırhızlıh mı ediysen, ipsüzlük mü ediysen, baha altun getür, para getür. Herif bahıy başga çare yoh. Yassı namazını gılıy, enzü besmele çekiy, çıhıy yola. Gediy dolanıy, dolanıy, "Acep oriya mı girsem, burıya mı girsem!.." etrafına bahıy, zannediy ki herkeş onu gözliy. Neyse, gediy bismillah deyiy, bi gapıyı açıy giriy içeri. Geliy ki, garıynan herif uyıylar. Ay ışığı da pencerenin bi tarafına vurmuş, o tarafa ba-

hıy, bu tarafa bahıy; çalınacah, göze görüneceh bi şe yoh. Bi de bahıy ki teregin başında bi dene havan var. Sarı bi havan, ay ışığı da vurmuş, görüniy. Deyiy, "İşte parlıy! Bunu alur giderem." Gediy havanı alıy aşşağı ki içinde gara biber var. Deyiy ki, "Şimdi ben bu havanı alsam getsem hanım sabahdan gahar elini atar ki biberi döge, bahar ki havan yoh! Efendi de biber yoh diye hanımı döger. Bi sürü yürekleri oynar. Hayırlısı mı, ben oturum bu biberi dögüm de kâğıdın arasına goyum, ondan sorna havanı alım gedim." Oturıy tık tık biberi dögmeye başlıy. Garı da tıkıltıya uyanıy. Herife döniy, "Gız hele gah! Evde bi tıkkıltı var." Herif de uyanıy bahıylar ki, bi dene ihtiyar yollu bi herif oturmuş havannan tık tık bi şey dögiy. Neyse dögiy bütüriy, kâğıdın arasına goyıy biberi. Havanı cebine goyacağı sırada, harif deyiy ki, "Dede nediysen ele?" Deyiy ki, "Allah rızası için hırhızlıh ediyem." Deyiy, "O nası hırhızlıh! Geldin ki orda, ala gediydin! " Deyiy ki, "Yoh, ben nası götürüm. Hanım sabahdan bahar buvalur. Biberi dögecek bi şe bulumaz, sen de ona herslenürsen. Yüregüz oynar. Evüzde datsuzluğ çıhar diye, dedim dögüm de ondan sorna götürüm." Herifin de hoşuna gediy bunun bu davranışı, çıhardıy bi dene altun veriy. Deyiy, "O ki ehtiyacın var, aha saha bi altun. Götür harca da ye." Herif alıy geliy altunu eve. Garı deyiy ki, gördün mü, bah! Her gece getsen şimdi bi çuval altun etmiştin. Ben saha demedim mi gah get!.." Yarındası ahşam olıy, gine " Çabuh gah, namazı gıl da get hadi." Herif gahıy yassı namazını gılıy, gine enzü besmele çekiy çıhıy suvağa. Bu sefer gediy başga bi suvağa. Gediy geziy geziy, velhasılı, bi eve garar veriy, giriy. Bi de gediy bahıy alacah bi şe yoh. Hanımınan efendi yatıy. Üslerinde parlah bi yorğan var. Gadama yorğan. Deyiy ki, "A bu yorğanı has amma, açsam getsem bunnar üşür. Üslerini açsam insanlıh halı belki üsleri başları açuhtur. Günah olur baha. Namahrem. Hayırlısı mı, a bu yükteki yorğanı bunnarın üsdüne örtüm, altundan öbürünü çeker alır giderem. Yükten getüriy bi dene yorğan örtiy, başlıy altdan yavaş yavaş seten yorğanı çemiye. Bunnar da uyanıylar. "Herif deyiy ki, nediysen bele?" Deyiy ki, Allah rızası için hırhızlıh ediyem. Abu yorğanı götüriyem." Deyiy "A bunu yavaş yavaş niye çekiysen? Toplıya ala gideydin bizi uyartmadan?" Deyiy ki, "Nası götürüm? Üşürsüz diye öbür yorğanı örtüm üstüze, bunu da alttan yavaşça çekiyem ki alım da gidem." Bu herifin de hoşuna gediy. Dutıy buna bi altun da bu herif veriy. Garı sabahdan bahıy ki oldu iki altun. Yarındası gün olıy, gine buna zılgıdı veriy. "Çabuh gah, namazı gıl da get. Vahıt geçürme!.." Herif gahıy namazını gılıy, "Ya Rabbi, saha ayan, ben nedim? Sen beni bu yollara düşürme!.. Sen heyirli bi yerden nasibimizi ver." Gene gahıy gidiy başga bi sokağa giriy. Pencereden başga bi eve giriy. Dolanıy molanıy, bahıy ki dolabın bi denesinde bi torba altun!... Alıy altunu bi kerende sırtına vurıy... Deyiy ki,

"Ben bunu götüriyem amma, bu yaşa gadar geldim, bi lohma ekmek parası zor gazanıyam. Ya bu herif bu gadar altunu gazanana gadar ne çekmüşdür? O bu altunları gazanıyken, hanımı da o gadar eziyet çekmişdür. Ona hizmet etmişdür, evin işine bahmışdur. Bunnarın ikisinin de emeği var. Ben bu altunu ne diye alım gidim. Baha haram olur? Götürmezsem garı beni öldürür, götürsem bu altun baha haram olur. Ben n'edim., n'etmiyim?.. En iyisi ben bu altunu üçe ayırım. Oturıy altunu yığıy oriya. Üç yerden loda ediy. "A bu hanıma, a bu efendiye, a bu baha." Böliy, böliy; o sırada herifnen garı da uyanıylar. Diyniyler. Bahıylar ki, hırhız altunları böliy. O sırada sabah ışıy, ezanlar ohunıy. Deyiy ki, neyse gahım namazımı gılım da geri galanı ondan sorna bölüm. Ben benim payıma düşeni alım gaçım." Gahıy ebdes salıy, namaza durıy. Bu ev sahabının da uşahları olmıymış. "Gız hele gah! Hazreti hızır mı geldi? Bi işe mi geldi? Bi de bahıylar ki altunları oriya lodalamış durıy. Neyse namazı selamlıy, haman bunnar gahıylar segürdiy; hırhızın elini öpüyler. Sen bizim muradımızı ver. Deyiy ki, "Anam babam, ben Allah'ın kötü, aciz bi guluyam. Ben size ne murad veriyem? Allah versin muradızı." Bu altunları niye alıp getmedin?" Deyiy ki, "Bunnarın hepsi benim hakkım degül. Nası götürüm. Gırh emeginen gazanmışsız." Neyse adam başından geçenleri annadıy. Evin begi, "Ahan saha bi torba altun, al da get. Helal olsun." Adam bi torba altunu alıy, getüriy garısına veriy. Garı ele bi seviniy, ele bi seviniy ki, keyfinden dört köşe olıy. Gendisine kürkler, entariler, inciler, iskarpinler alıy. Ertesi gün de gomşularında mevlid varımış. Bu garı gahıy, üsdünü geyiniy, tahıy tahuşdurıy, mevlüde gediy. Gomşuları bu garıyı görür görmez şaşırıyler. Bunu nerdeyse tanımıylar. Herkes şaşırıy. Bunu dutıy en üst köşeye oturtturıylar. Buyur ediyler. Garı da gendi gendiye, "Buyur kürküm buyur!" deyiy. Mevlütden sorna evine geliy, olanları gocasına annadıy, yeyiy içiy muradlarına geçiyler.

Münevver UÇAR

52. ÜÇ ALTIN

Evvel zaman içinde, halbur saman içinde; bi adâm varımış. Her gün, "Allah baha üç dene altun verse acap ben neler yaparam?" deyiymiş. Garının biri de bunu duymuş. Demiş, "Al sahan üç dene altun, bahah sen ne yapacahsan." Altunları alıy gediy. Bi denesini logantacıya veriy, bi denesini manava veriy, bi denesini de guru meyve satana veriy. "Ben aburıya gidiyem, padışahın oğluyam. Yollayın ki orda yeyim. Saggın kimseye sölemeyin."' deyiy. Gediy orda hamama giriy, soyunıy bi hücrede yıhanıy. Bahıy ki gapı cığılıy. Bi sufra yemek geldi. Acep bu ne? Deyiyler ki, "Padişahın oğlu burıya geldi. Ona yemek getürdüm. "Hayır burda kimse yoh." Tellek deyiy, "Hele bahın." Gidiyler ki hücrede oturıy. Deyiy, "Sen kimsen?" "Ben padışahın oğluyam." deyiy. "Sus. Saggın söleme, saha yemek geldi." "Siz yeyin, buyurun yeyin." Dutıy padışahın oğlu diye gümüş nalın çıharıylar. Temiz havlu çıhardıylar; işlemeli havlular çıhardıylar. Deyiyler ki, "Padışahın oğlu seyyar dolanıymış." Deyiyler ki, "Padışahın oğlu, ahşam gidek bizde yat da sabah gah gine dolan." "Peki" deyiy. Gediy yatıy orda. Yeyiy içiy, yatıy... Olıy sabah. "Dolan fırlan, gel gine burda yat." deyiyler. O da "Kimseye sölemeyin amma." deyiy. Künde o söz, künde o söz; her gün bele ediy. Ev sahabının gızı varımış. Oğlan deyiy, "Ben padışahın oğluyam amma, param yoh, pulum yoh. Beni bele everiysen ever." Everiy. Hanımına deyiy, "Annegil n'oldu?" "Bişecek bişe bulamadılar. Bögün getdiler borcunan morcunan bişe alalar." Gahıy bu, gediy. "Allahım ben nası iş etdim! Bu nası iş oldu başıma geşdi?" deyiy. Suvahda ayağı bi beyaz daşa tohunıy. "Bu nerden çıhdı! Az galdı beni bıraha.." deyiy. Daşı o yannı iteliy ki, bi gapı. Gahıy içeri giriy. Giriy ki, iri yarı bi arap; gılıncı abile sallıy!.. Deyiy, "Yiğit, sen nerde geldin, ben senin haznen bekliyem. Öldüm, daha golum gıçım gırıldı. Ahan haznen senin." Garı deyiy gaybolıy. İçeri giriy ki ne gire; daha neler var içerde. Daha ne altun tecleri var. Goynuna cebine doldurıy geliy. Geliy ki, hanımının annesi gil daha gelmemişler. "Yahu benim babam ölmüş. Ben padışahın oğluyam. Haznesi baha gelmiş. Get annengili bul da ge ki, gidek alah gelek. Ahan, bunnarı goynuma, cebime goydum aldım geldim. Gaynanasını, gaynatasını, hanımını alıy gidiy. Çuvallara dolduruy, dolduruy... Altunlar daşıylar. Getüriyler padışahın haznesini. Gine üsdüne gapıyıp geliyler. Her şey yapturıylar. Zengün olıylar. Gahıy deyiy ki, "Gidim bahım, baha altun veren garı n'oldu, ben de ona bi eyilik edim. " Gidiy saraya ki, saray yıhılmış, gapı baca yoh. soruy ordakilere; onlar da deyiy ki, "Onun gocasi öldü, gendi de bi yerde beslemelik ediy." "Nerde, onu baha gösderin." Götüriy gösderiyler. Gapıyı dögiy, "Seni bi beg sesliy." deyiyler. "Efendinin

zahar arhadaşlarından birüsüdür." Gapıyı açıy. "Valide, zamanın vahdında sen baha üç dene altun verdin. Ahlaa geliy mi?" Demiş, "Geliy." " Eger sen beni gabul edersen, ben seni annelige gabul edecegem. Sen evlatlığa beni gabul edersen eger, hanım edip oturtturacağam." "Ben zatan beslemeyem aburda." Alıy gediy bunu. Evine haber yollıy. "Çabuh odanın birini süsleyin, bezeyin annemi getüriyem. Babam öldü, annem ortalıhda mı galacah!" Bunnar gahıylar odaları süsliyler, beziyler... Annesini götüriy. Garıya elbise kesdüriy, guşadıy; yuyıy, yayhıy alıy geliy. Hanımın goltuhlarına giriy; üst odalara çıhardıylar. Hanım yerleşiy orıya. İşde hep barabar yeyiy içiy, muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

53. FAKİR ADAMIN İNEĞİ

Bi kövde bi fakir adam varımış. Bu adam ele fakirmiş, ele fakirmiş ki, bi tek inegi varımış, heç bişeyi yoğumuş. Hanımına deyiy ki, "Gel garı, ramazan geliy. Biz ne yiyeceyük, ne içeceyük? Bu inegi kesek, mahalleye dağıdah. Her gün bizi bi ev yemege sesler, ramazan da çıhar. " Hanımı da, "He, olur." deyiy. Gahıylar inegi kesiyler, köve dağıtıylar. Ahşam olıy, deyiy, "Garı falancanın tütünü tütiy, bizi yemege sesliyecekler." Ahşam olıy, bahıylar, heç kimse seslemedi. Ertesi gün, "Garı bah, falancanın tütünü tütiy. Bizi yemege sesliyecekler." Gözliyler, gözliyler gine ahşam olıy onnar da seslemiyler. Heç gendi gendilerine biz millete et verdükde bizi yemege sesliyecekler demiyler. Her gün birini gözliyler, bahıylar ki heç kimse seslemiy. Aclarından eyice öliyler. Bişe yoh yiyeler. Gahıy deyiy ki, "Garı heç degülse abu inegin posdunu alım gedim satım, bi lohma ekmek getürüm de yiyek. Acından öleceyük." İnegin posdunu alıy gediy, Gidenden yolda yorulıy. Bi ağacın dibine oturıy. Bahıy ki post gurtlanmış. Deyiy ki, "Aburya serim, gurtlar getsin, daha sorna gahar giderem." Postu seriy, diylendigü yerde uyıy. hep gargalar geliy dadanıylar. Nası ordan bi atılıysa garganın birini dutıy. Gargayı goltuğunun altına alıy gidiy. Post delük deşük olıy. Postun sağlam yeri yoh ki ala, götüre sata. Gidiy gidiy, acından eyice fenikiy. Bi gapıya geliy, bahıy ki bi dene garı yegin yegin çeşmeden su daşıy. Gahıy gidiy gapının arhasına giriy sahlanıy. Bahıy ki bu garı sular daşıdı, yemekler yapdı. Oynaşını içeri alıy. Barabar yemekleri yiyecekleri sırada gapı çalınıy. Garı gahıy oynaşına esginin hesirleri varıdı. Dutıy onun içine sarıy, duvara dayıy. bunları adam, sahlanduğu yerde hep göriy. Haman ordan garının gocasının yanına geliy. Deyiy ki, "Garibem, çoh acıhdım. Behen bi lohma ekmek verin. Bu gece misafir edin sabahdan gedim." Ev sahabı, adamı alıy getüriy, içeri otudduruy. "Hanım, misafirimiz de var. Hele bize getürde yiyek." Bu adam da garının ne büşürdügünü hep gördü. Çeşit çeşit yemekler, börekler, sütlüler... Garı, "Herif, yemek yohdur, ne getürüm?" Guru çökelik varımış, onu getüriy. Çökeliginden guru ekmeyi goyıy öğlerine. Misafir yemekleri gördü ya daha yudamıy. Boğazından getmiy. Hama goltuğunda garga durıy, gargayı bi sıhıy, garga, "cığğ!.." ediy. Deyiy, "Sus, sehen ne, elin evi. Ne garışıysan elin evine!" Ev sahabı, "Gardaş o ne ki, o kiminden gonışıysan?" "Heç, abu bülbül." Garganın adına bülbül deyiy. Hele birez devamsız her şeye garışıy." "Gardaş ne deyiy ki?" "Yoh! Aman... Neyi elin evine kötülük bırahah." "Yoh!.. Ne deyiyse söliyeceksen!" Deyiy , "Gardaş, avurda sütlüler, yemekler, börekler durıyda siz niye çökelik yeyisiz?" Bunnarı gendi gördü ya." Garı yemekler durıy, niye getürmiysen? Misafirimiz var!"

"Aman, herif dedim ki avu herif gide de biz barabar yiyek." Yemekleri getüriyler, yeyiyler. O sırada misafir herif gine gargayı sıhıy. Garga bi cığılıy. "Sus, saha galmamış gayti. Herkesin evine kötülük bırahıysan!.." Deyiy, "Gardaş ne deyiy?" "Heç gardaş, ben gahım gedim. Neyime gerek, herkeşin evi barhı..." "Yoh, gidemezsen. Ne deyiyse diyeceksen!" "Yoh, herkesin evine garışmaya hakkımız yoh, ben kimsenin evine garışmaya hakkımız yoh. Ben gahıyam gidim." "Çekinme söle." "Deyiy gardaş, siz yeyiysiz avu adam ordan bahıy. Onu niye seslemiysiz yemege?" Herif gahıy açıy ki hesirin arasında adam. Çıhardıy bunu herifi öldüriy, garıyı da öldüriy. Deyiy ki, "Gardaş, o bülbülü baha satacahsan. Ne gadar para istiysen sehen verecem." "Yoh gardaş, ben sehen nası verim. Bu benim ekmek gapım. Bu beni idare ediy. O behen her şeyi söliy." "Yoh, onu behen satacahsan. O ki her şeyi büliy." Bu gargaya yarım god altun veriy. Gargayı veriy, altunu alıy geliy. Gelenden, garısına deyiy ki, " Garı hele get gomşunun godu getür altunu ölçek. Bahah ne gadar?" Garı gidiy gomşulara deyiy ki, "Avu sizin godu verin avu altunları ölçek." Onlar da, "Bunlar aclarından öliyler, altunu nerden alıy ölçiyler." Geliy bacadan bahıylar ki ne bahalar, essahlı altın ölçiyler. Geliy deyiyler ki, "Gardaş, o gadar altunu sen nerden aldın?" Deyiy ki, "Nerden alım, inegin posdunu götürdüm sattım, yarım god altuna verdim. Bi godumuş, bülmedim yarım goda verdim geldim." Sabah erken gahan inegi kesiy, gahan inegini kesiy. Bu fakir adama bi et geliy, bi et geliy... Bu ineginin etini dağıtmışdı ya!.. Tenüke tenüke gavurma ediy adam. Gavurmaları ediy, deyiy, "Garı, otur da ye bolca." Adamın içinde bişe yoh, hayınnıh yoh ya, Allah verdi. Kövlü ineklerinin posdunu alıy satmaya gidiy. "Bi god altun, yarım god altun!" diye bağırmaya başlıylar. Ordan biri deyiy ki, "Gardaş, gel biz sehen post verek. Biz posdu nedek? Heç bi post bi god altun eder mi?" Herifler ele olıylar ki, utanıylar. Hem mallarından oldular, hem de her yerde rezil oldular. Geliyler, "Biz bu herife nedek, netmiyek bi oyun oynıyah. Bu bizi malımızdan etdi." bi denesi deyiy ki, "Gelin bacasından aşşağı penceresinden pisliyek, pislik tökek." Esgiden evlerde pencere bacadan goyılıymış. Geliy kövlü, bu herifin bacasına çıhıy pisliyler. "Tamam, oldu mu? Bitti mi?" deyiy. Toplıy bunları çıhardıy bacaya seriy gurudiy. Dutıy bunnarı dağarcuhlara doldurıy. Deyiy, "Eyice gidin de bahın. Demeyin ki yalan! Bunnar hep sizin pislikleriz." Bunnarı doldurıy vurıy omuzuna. Epeyi gediy. Bahıy ki bezirgânlar padışahın altunlarını, emanatlarını götüriyler. Deyiyler, "Gardaş yalnuz niye gidiysen? Gel arhadaş ol, barabar gidek. Sen de o tarafa dorğu gidiysen." "Yoh!.. Ne deyiysiz, benim gulağım duymıy." "Nere gidiysen? Ne götüriysen?" Deyiy , "Ben padışahın ağır amanatlarını götüriyem. Gorhıyam birisi deger gırulur." Bu vezirler deyiy ki, "Padışahın neyi varsa biz götürüyük. Acap

ne götüriy?" Gulağı duymıy diye hasaca gonışıylar. Birez ilerliyek, yükümüzü bi yerde yıhağın oturah, yatah diylenek. Bu da oturur, yatar, diylenür. " Avurda bi heybenin altununu orıya goyun, onun torbasını alın gaçın. Bahah ne diyecek?" Gidiyler ileri yüklerini yıhıylar. Herif onnarı diynedi. Onnardan epey ilerde bi yerde yükünü yıhıy, bi daşın dibine goyıy. Gafasını da yere goyıy yatıy. Gendiyi uyurluğa veriy. Bezirgânlardan bir gısmı hayvanları yüklemeye başlıylar, birisi bi heybe altunu getüriy bunun yanına goyıy, adamın torbasını alıy gaçıy. "Çabuğun, peşimize gelip de bizi bulmasın." Alıy gaçıylar. Gaçandan, bu haman heybenin altununu omuzuna vurıy, gerisin geri geliy. Deyiy, garı gine get gomşulardan godu getür avu altunları ölçek. Bahah ne gadar?"Hanımı gomşulara deyiy, "Avu sizin godu verin altun ölçek." Onlar da deyiy, altunu nerden aldız?" O da, "Nerden alah, sizin pislediğiz pislikleri götdük sattuh. Ahan bi god altun, iki godunun da bi goda verdi geldi." Kövlüler pislikleri bacaya çekiy gurıdıylar. Satmıya götüriyler. Oradan bazı adamlar deyiy, "Gardaş, bizim tuvaletlerimiz, ahurlarımız pislik dolu. Gel sen götür. Biz ne edek onu? Bi de ona para, altun mu vereceyük?" Nere gediylerse üzlerine tüküriyler bunnarın. Bu sefer rezil olıy geliyler. Gelenden deyiyler ki, "Ne edek, ne etmiyek? Biz buna nası bi oyun oynıyah? Bu bize çoh oyun oynadı." Adam deyiy ki, "Garı, bunnar bize muhakkak bişe yapacahlar. Sen saggın benim yerimi söleme." Gidiy davara, çobana deyiy ki, "Çoban, avu üsdüyü baha ver. Ben senin davarıyı bi hafta otarım, sapa sağlam gine sehen teslim edecem. Ahan sehen bu gadar da altun. Sen ged bi hafta gez." Bu adam davarı alıy dağa çıhıy. Kövlü adamı tanımıy. Adamın üsdünü geyinmiş. Bunu dutıy suya atıylar. Adamdan gurtulduh, öldü deyin bırahıy geliyler. Bir hafda sorna bu adam davarı dağdan köve yendüriy, gaval çalarak suya vurıy. Hem gavalı çalıy, hem davarı sulıy. Kövlü bahıy ki bu o adam. Deyiyler ki "Biz seni öldürdük. Seni suya atduh. Sen nerden geldin?" "Hey!.. Onun üsdü su, onun dibine gedin neler var. Hele o suyun altında bi davar var, bi davar var ki sorma hesabını. Behen bu gadar ilazımdı bu ğadar gettüm. " Kövlü bu sözü duyar duymaz atlıy suya ki davar getüreler. Atlıyan öliy, giden boğılıy. Bi deliganlının birini de sıtma dutıymış, hesde. Yerinden gahamıymış. "Ana donıyam, ana donıyam!.." deyiy. "Oğul herkes geddi davar getüre, gah sen de ged." "Ana ben öliyem etme, donıyam!.." "N'olur , heç degülse bi gaç dene de sen getür." deyiy. Garı bunu zorunan sürükliye sürükliye götüriy suya atıy. Oğlan düşiy suya, "Gırr, gırr.." başlıy boğulmıya. Deyiy ki, "Oğul, gırhı mırhı nedesen, ögeen gattuhleyin getür. Gırhı mırhı nedesen?" Fakir adam başlamış sevinmeye. "Ya, nası!.. Siz öldüz, garılarız da baha galdıya!.." deyiy, yeyiy içiy muradlarına geçiyler.

Mahbup YAZICIOĞLU

54. KALLEŞ ADAM

Varımış, yoğumuş, evvel zaman içinde, halbur saman içinde; kövün birinde bi herifinden bi garı varımış. Bunlar figgare, gendi yağlarına gendileri zorunan gavrulıylarmış. Bi dene eşşekleri varımış. Herif gediymiş dağdan odun kesiy, getüriymiş satıymış. İşte bi lohma yiyecek peydahlıylarmış. Gendi gendilerine geçiniylermiş garı goca. Daha eşşek de eyice ihtiyarlamış; dağa bağa da gidemez olmuş. Bir gün garıya demiş ki, "Garı ben götürecem a bu eşşegi satım. Dağa gedemiy, bi şe edemiy. Ben getsem, sırtımında getürsem, daha eyi getürürem." Garı demiş ki, "Get Allahıye seversen!.. O geberiy, onu kim ala? Meydana bile gidemez!.." Deyiy ki, Ahlıma bi fikir geldi. Eger fikrim plânım eyi yürürse, ben bu eşşgi sataram." Gahıy, garının gelinliğinden galma, bi dene peştanbalı varımış, şal peştanbal boncuhlu moncuhlu... Onu eşşegin sırtına vuriy. Sağını solunu darıy, gendü de gövülük elbiseleri durıymış, onları geyiniy. Bezeniy, düzeniy, eşşegi gé yularlıy; alıy gediy bazara. Gediy bazarın bi kenarına çekiy. Amma eşşeg ayahda duramıy. Az galıy öle!.. Getüriy ögüne marul yarpahları, ilahana yarpahları goyıy. Elinde bi dene süpürge; yanını, yöresini süpüriy. Eşşegin üstüne sinekleri bile gondurmıy. Milletin dikkatini çekiy. "Allah Allah!.. Bu uyuz eşşegi neye bu gader hizmet ediyler!" Neyse, adamın biri de deyiy, "Bunda bi iş var herhalde!.. Herifin halı vahdı yerinde, eşşegin üstünde şal peştanbal var. Bu eşşeg kötü bi eşşeg olaydı, onu atardı dışarı. Hele durun bahım, bu adam nedecek?" deyiy. Birez durıy murıy, amma garıya deyiy ki evdeyken, boynunda iki dene altunu varımış, "Unnuğumuz, kefennigimiz; be ki ölürsek eger, ölümüzü galdururlar." iki dene altun etmişler, garının boynunda durıymış. Garıya deyiy ki, "sen o altunları baha ver." Gelip meydana yanaşduhları, vahıt geliy; o altunları eşşegin gıçına goyıy, çekiy eşşegi meydana. Eşşeg de bi iki sehet durıy, orıya çişini ediy. Altunlar haman çıhıy dışarı!.. Haman mahsusdan dikkati çeke diye sağına soluna bahıy, ordan altunları alıy kâğıda sarıy, cebine goyıy. Öbür herif de gözliy ordan ayrı. Haman geliy bunın yanına, deyiy ki, "Nediysen baba! Satılıh mı bu eşşeg?" Deyiy ki, "Yoh. Satılıh değül. Ben heç onu satarmıyam o emekdarı?" "Ne aldın, eşşegin gildiklerini niye cebeen goyısan?" Deyiy, "Yavu benden sır çıhmaz, hele söle." Deyiy ki, "İşde bele bele... Benim eşşegim altun sıçıy. Evde bekledim bekledim etmedi. Nedense, bögün geldi de milletin gözünün önünde bu işi etti." Deyiy o ki, o gadar eşşegin altun sıçıy, daha burıya bazara neye geldin?" Deyiy ki, "Geliyem her hafta geziyem, tozıyam, ben elimi sıcahdan soğuğa vurmıyam. Çalışmıyam. Her hafda olduhleyin geliyem bazarı geziyem, ne alınıy, ne satılıy onu göriyem. Eve gerekli şeyleri de

alıy gediyem eve." Deyiy ki, "Dede! Etme eleme, sen bu eşşeg ıhtıyarlıyana gader sen altunun yükünü dutmuşsan. Dur, sen gel bu eşşegi sat baha." O da deyiy ki, "Ged oğul ged!.. Ben o gader deli miyem, elimdeki ekmegi satım. Ben heç o eşşegi satar mıyam! Ben onı goynıma alıy yaturıyam." Bu sefer yalvarıy, yaharıy. Herif ne ediy ediy, dede deyiy ki, "Vala seni gözüm duttu. Sen mert bi deliganlıya benziysen. Sattım geddi. Daha ben bu yaşın üsdüne bu gader daha mı yaşıyacam. O da benim ceddime yeter, dam daş dolu altun." "Neye satıysan, neye satıysan?" Deyiy ki, "ele verürsem, eşşegin kötüsüne gider, der ki, ben seneler boyunca hizmet ettim; bedaha verdi ellere. On altun ver de al da get hadi." Neyse, herif haman çıhardıy on dene altunu, gırmızı lirayı sayıy dedenin avucuna. Deyiy ki, "Bunun şartu şurtu var, götürürsen ahura goyacahsan. Pencereleri gapadacahsan, gapıları gapadacahsan; heç ışşıh sızmayacah. İlk başdan eve alışan gader bele olacah. Yanına bi gazan su gorsan, bi horum ot gorsan; o garanluhda o gendine aluşur. On beş gün sorna gapıyı aç; sen o zaman gör göreceğiyi. Artuh goyacah yer bulamazsan." Herif atıy geliy eşşegi. Ama nası seviniy... Herifin garısı bahıy ki herif bazardan bi dene eşşeg yedeklemiş getüriy. Amma ayahda duramaya tağeti yoh. Gulahlar düşmüş, sallanıy... Tüvleri pörsümüş... "Ocağın bata herif, a bu ölü eşşegi neye getürdün, bunu nerde buldun?" Deyiy ki, "Sen ne deyiysen garı! Ne ölmüş eşşegi; sen bülmiysen! Saggın kimseye söleme, o eşşeg altun sıçıy." "Ged!" deyiy, "Ben ele şelere inanmam. O eşşegin yüzünde meymenet yoh. O ne şey ede!.." Deyiy ki, "yoh!.. Gözümünden gördüm. Vala ele iki dene gırmızı lira, herif aldı gildiklerin içinden goydu cebine. Hele heç kimseye söleme de; gel ki herifin tarif etdügü kimin bunu yemliyek." Gediyler haman ahurun pencerelerine esgi çullar atıylar gapının çatlahlarına çaputlar sohıylar. İçeri de getüriy bi gazan su goyıylar, bi horum da ot goyıylar; gapıyı çiviliyler. Kimse gelip açmıya diye. On beş günü sayıylar bunlar. On beşinci gün olıy, daha herifin yüregi gubbulıy. Gazmayı alıy gediy ki gapıyı söke de aça. İteliy iteliy gapı açılmıy. İteliy iteliy gapı açılmıy. Gapının ağzındaki çaputları düşürdiy, çatlahdan bahıy ki bişe parlıy. Deyiy ki, "Garı, gapının arhasına ne gader altun dolmuş. Hele gel dış gapıyı dayahla da kimse gelmeden." Arhadan dış gapıya dayah veriyler, neyse gapıyı gögisliy, açıylar ki ne açalar; eşşeg taah on gün evvel ölmüş, eyice gohmuş; nalları tikilmiş galmış gapının arhasına. Garı deyiy ki, "Ocağın bata herif, ben saha demedim mi ki bu eşşegin yüzünde meymenet yoh! Sen bi oyuna gelmişsen amma, ele ayun oyun degül!.." Herif bi gızıy, bi gızıy... "Vula.." deyiy, "Eger ben dutar bi elime geçürürsem... Gahıy o hersinen gediy gediy, gediy öbür herifin kövüne gediy. O herif de eşşegi satıy, gediy girig boynuzlu bi çüt öküz alıy amma insan gıymıy ki baha. Sabah olıy, tapanı

alıy, gediy tarlaya çüt sürmeye. Bi de bahıy, eşşegi sattuğu herif geliy. Amma ele çoh bozuh vaziyette geliy... Annıyı ki bu gelip buna çatacah. Haman öküzleri, sabanı bırahıy orıya, tumba çıhıy herifin yanına, o ordan gediyken herifin ayağının sesinde bi davşan gaçıy. Çüte gelmeden ögde, garısı deyiy ki, "Yavu abu tavuh pinin önüne düşmüş yatıy. Öliy mi nediy? Hele kes abunu, kes de büşürem, ahşam üsdü gelinden yerük." Herif de evde tavuğu kesiy geliy. Büliy ki evde garı tavuğu büşürecek. Neyse, bunların ayağının sesinde tavşan ordan gahduhleyin, herif bağırıy davşana, "Haydi Bozoğlan, ged yengene de tavuh büşürsün. De ki misafirimiz var. Ağam dedi ki tavuğu kessin, büşürsün; gelüyük ki yiyek." Davşan da gaçıy. Neyse, herif heslenmeye duha fırsat bulmadan bu boyuna sözü onun ağzına tıhıy. "O gardaş sen hoş geldin, sefa geldin." "Yavu ne gardaşı, hele dur ki ben saha benzedim!.." diyene gadar, "Yahu hele öfkelenme. Dur bi keren gidek eve. Bir lohma ekmek yiyek. Ne diyeceksen hasacana gonuşa gonuşa halledek." Haman öküzleri çekiy, gatıy ögüne. Herifi de alıy gediyler eve. Gediyler eve, surfa geliy ki assahdan da tavuh bişmiş. Ondan sorna herif dışarda garıya tenbehliy ki, "Bele bele oldu. Durumu sen idare et." Garı getüriy sofrayı goyıy, tavuhlu pilavı goyıy, deyiy ki, "Ağa sen sade tavuh büşür demişsen davşana. Ben de sade tavuh büşürdüm.Keşke başga bi şe de diyeydin. Yanısırana sade tavuh olmadı." Herif deyiy ki, "Assahdan o davşan mı geldi bunu bile haber verdi?" Deyiy ki, "Ya ne ya!.. O bizim elimizin ulağı. Yazıya gediyük, garı azığı bağlıy beline, yollıy. Alıy geliy baha. Ben evden bi şey sölesem, söliyem geliy garıya haber veriy. İşde, uşağımız kimin yardım ediy." Deyiy ki, "Allah Allah!.. Bu nası hayvan? Sen gel bu hayvanı sat baha." Deyiy ki, "Ben o davşanı satmam saha. Ben sattuhlarıma pişman oldum. Satmah golay amma almah çetin. Ben ihtiyaram. Elimizin önünde uşağımız yoh. Hanım ihtiyarladı. Daha yazıya gidip gelemiy. O elimin ulağı , ben satmam. Herif, " İlla satacahsan , illa satacahsan." deyiy. Neyse bazarlığın ediy, deyiy ki, "Senin hatirin üçün on altun verürsen eger sataram." On dene altun veriy, deyiy ki, "Ben yollamışdım falanca yere, gelsün de verürem, al ged. Birez bekle.." Bu arada herif çıhıy, bi yerde davşan yuvası büliymiş. Gediy davşanı dutıy, yuvasından alıy geliy, bu herife deyiy ki, "Ahan, geldi yolladuğum yerden. Al da get." Herif alıy gediy davşanı. Yazıya gediy, davşanı barabar götüriy, gulağına deyiy ki, "Oğlum! Get yenge de de unu büşürsün." Davşan dağa yuharı gaçıy gediy. Eve geliy , "Hele getür garı, haber yolladuğum yemegi." Deyiy, "Ne haberi yolladın?" Deyiy, "Davşan gelib sölemedi mi?" "Ben saha demedim mi ki, o herif seni ganduruy!. Bu sefer de davşanı başaan sardı? Allah'ın davşanı gaştı getti. Daha davşan mavşan gelmedi!.." Neyse, herif gine gızıy, deyiy, "Ben gidersem eger, saha banzedürem!.. Beni bununan ikinci

seferdür tongaya bırahıysan." Bu yandan davşanı satan herif deyiy ki, "Garı bu gine acıyı yedi. Neder neder, gelür. Gel bi plân hazırlıyah." Horozu kesiyler. Ganını doldurıylar bağarsağın içine. Garının boynuna bağlıy, deyiy, "Ele hindiyi de sar üstüne. Eger o herif gelürse, olur olmaz bi şeden bi çekiş çıhardah. Ben seni boğazlıyam, ganlar ahsın... Ondan sorna da, a bu düdügü alım öttürüm, sen de yavaş yavaş canlan. Diyek ki, bu dügü öttürdükleyin ölüler canlanıy. İşde garı, durah onu hele bi sefer daha savah başımızdan." Garıyınan bu planı yapıylar. Assahdan da bi de bahıylar ki herif ele mi geliy!.. Bu sefer dabancalı tüfekli geliy! Nerdese eger, öldüreceh herifi. "Ehmet Ağa, Ehmet Ağa! Yigidsen gel, çıh dışarı! Nerelerdesen hele, bahım? Sen beni iki seferdür deli yerine goyıysan da gandurıysan!.." deyiy. Ehmet Ağa çıhıy gapıya, "Ooo!.. Buyur, buyur gomşum. Hele bir gahvemi iç, hele datlı canıyı sıhman." deyiy, basıy yaygaranın gözünü. Herifi alıy içeri, garıya deyiy, "Hele çabuh bi gahve yap getür!" Garı gahveyi yapıy getüriy. Deyiy ki, "Bu nası gahve yaptın, acı olmuş!.." O da deyiy ki, "Nedek, birez de olsun acı." Velhasılı orda ufah bi dil azarlığı çıhardıylar. O ona, o ona derken... "Hele bahım sen baha garşı mı geliysen? Geçmişi tenükelinin garısı!.." deyiy. O zaman garıyı çaha çekiy. Öbür herif ordan gahıy eline ayağına sarılıy. "Yavu gardaş etme, eleme... Bi fincan gahvenin yüzünden gahıp adam mı öldüreceksen? Bırah, acıysa acı, datlıysa datlı!.. Hoşaa gitmiyse eger, içme." "Yoh!.. Hele bırah. Sen hele beni dutma! Ben bu geçmişi tenükelinin garısını kesim. Ben ona benzedim..." Hama bıçağı sürtiy boğuzuna. Ganlar tah aşşağı ahıy, garı da orıya palaz kimin seriliy!.. Herif daha gorhusundan ödü üregi gopıy. Daha "Ne niye sattın deyiy, nede niye beni gandurdun?" deyiy. Gorhusundan gurıy galıy! "Bu nasıl iş oldu, ocağımız battı!.." Bahıy ki ev sahabının heç umuruna gelmiy! "Vula sen nediysen dayı? Heç umuraa gelmiy, garıyı kestin! Abu cinayeti niye işledin dur yerden?" "Onun goleyi var; ben onu gaş kere kestim şimdiye gader!.." Öğdeden de sögudün dalından bi boru boşaltmış, orıya hazırlamış. Haman otırıy isgeminin üstüne, o borıyı cebinden cıhardıy. Dabagasını çıhardıy bi de bi cigara sarıy. Alıy barmahlarının arasına, borıyı da alıy ağzına; başlıy öttürmeye. "Düddüdü, düddü.." o öttürdükçe garı diskine diskine, titiriye titiriye cana geliy. Ondan sorna diriliy, gahıy. Açıy boynunu boğozunu ki heç ne piçah izivar, ne bişe var!.. Acuh içinde hemin ganlar yaş durıy. Herif şaşıy, gurıy galıy!.. "Vula bu nası işidi? Deyiy ki, "Marifet a bu düdükte. Bu düdük sehirli. Ben hersli adamam. Bi öddüriyem bu düdügü, eyi olıy; diriliy gahıy garı." Bu sefer yahasına yapışıy." "Nedip edip bu düdügü baha satacahsan." "Ola etme, eleme gardaş! Sen beni tülüze yazdın. Her şeyimi elimden aldın. Guru çulun üstünde oturtturacahsan, bu düdügü de bırah. Benim gafam ters, benim huyum ters. Tezük bir adamam.

Elimden bir gaza çıhar; daha dirildemem. Elimde aluşgun..." "Yooh!.. Nedip edip sen bu düdügü baha satacaksan!." Yalvarıy, yaharıy; eline, ayağına düşiy. Herif de deyiy ki, "Neyse, haydi satmıyam amma, on altun ver de götür." Gahıy herif on altun veriy, o sögüdden başanmış düdügü alıy, gediy evine. Eve gediy, garı da gapının ögünde oturıymış ki, baha herif gavga etti mi? Paraları geri getürdü mü? Gelür gelmez, "Gel hele bahah nettiz ağa; çekiştiz mi? Herifi dögdün mü, n'ettin?" "Hooyt! Geçmişi boklunun garısı, baha garşı mı geliysen? Hele bahım, sen benim işime ne garışıysan?" "Niye ele deyiysen? Onun içün gettin. Ben de soruyam?" "Hele gine sen garışıysan, gine hala sesin gulağıma geliy!.." deyiy. Bunı saçlarından dolıy, çaha çekiy. Garıyı çekiy boğızlıy çahda. Uşahlar eline ayağına sarılıy, ağlaşıylar. "Baba ayahlara ölüm, etme eleme, gurban olum! Baba! Etme eleme!.." Uşahlara da hesleniy, gaçışıylar... Garıyı kesiy, fışır fışır ganlar ahıy! Duvarlara sıçırıy. Garıy çırpına çırpına öliy. Ondan sorna palaz kimin seriliy... Gonu gomşu geliy toplanıy uşahların vıcıltısına. Uşahlar ağlıy, saçlarını başlarını yolıy, "Bunasıl.. Ocağımız battı, anam getti!.." Herifin heç umurunda degül! "Yavu!" deyiy "siz ağlayıp sızılamayın. O şimdi dirilür." Oturıy isgeminin üstüne, ayah ayah üstüne atıy, bi de bi cığara yahıy, alıy barmağının arasına. Düdügü cebinden çıhardıy, öddüriy, öddüriy... Öddüriy... Garıdan heç ne can var, ne cere! Öddüriy, öddüriy... Ne can var, ne cere!.. "Vula, demek ki sen beni gine oyuna getürdün." Bu herifin tabanlarına dadaş dolıy. Bu borıyı satan herif garısına deyiy ki, "Garı bu sefer daha düşünecegim bi şe de galmadı. Yapacah bi şe de galmadı. Bu herif muhaggag getmiş, garıyı kesmüşdür. Şimdük gelürse eger, hem seni keser, hem beni!.." deyiy, "Nedek, netmiyek?" Deyiy ki, "Sen başıyı göziyi bağla, o gapının ögünde otur. ben de içeri girim, ambara sahlanım. Bu herifi öldürek." Gahıy eline bi dene kesgün pıçah alıy. Sadır alıy, giriy anbarın içine. Anbarın gapağını da açuh goyıy, içeri bi pirtik ışıh sızıy. Garı da gapının ögünde oturıy. Bi de bahıy ki, o herif geliy. Amma pıçah elinde nasıl geliy, nasıl geliy!.. Geliy bu garının üsdüne bi gücüliy, "Nerde senin o şerefsiz gocan? Çabuh nerdeyse eger, baha söle. Onu lime lime dorğıyacam!. Çabuh söle, baha haber ver." Garı da deyiy ki, "Yoh!.. Bilmiyem nere geddi. Evde barhda yoh. O içerlerdedür. İçeri sahlanmuşdur. Tarladan a yeni geldim. Tarlada da yoğudu." "Nerdeyse çabuh söle?" Garı bele gapının ögüne geçiy, içeri girmeye. Garı çekiy o yannı, içeri giriy. Haman o odaya bahıy, burıya bahıy... Derken bahıy ki anbarın gapağından ışşıh sızıy. Sohuy gafasını delükten ki baha; herif orda mı? Herif nası sadırı vurıysa bunun boynunun köküne, gafası düşiy anbarın içine. Gövdesi de düşiy dışarı. Geberdiyler herifi. Ordan çıhıy dışarı, deyiy ki, "Garı, daha bu memleketde durmah haram oldu. Bunnarın ga-

nına da girdük, paralarını da alduh. Bu otuz dene altun da bizi nerede olsa geçündürür. Gel ki, biz gaçah da gidek." Gecenin birinde herifin leşini bi kor guyuya bırahıylar; garıyınan barabar elele dutıylar, gaçıy gediyler başga memlekete. Yeyyi, içiy, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

55. KEÇELCE

Bir varımış bir yoğumuş
Allah'ın gulu çoğumuş
Evvel zaman içinde
Halbur saman içinde
Cinler cırıt atarken
Deve tellal iken
Pire berber iken
Ben babamın beşiğini
Tıngır mıngır sallarıken
Anam düşdü eşikden
Babam düşdü beşikden
Önüme bir gılik atdılar
Beni yola saldılar.

Az getdim, uz getdim
Dere tepe düz getdim
Altı ay bir güz getdim
Geriye döndüm bahdım
Bir çuvalduz boyu yol getdim.

Dağları tepeleri aşarken adım adım
Bir çobanla oğluna rasladım
Gıligi verdim çobana
Aldı getdi yabana
Oğlu yedi oyuna getdi
Çoban yedi goyuna getdi.

Azuhsuz yola revan oldum
Yolda bir çigit buldum
Çigidi verdim torpağa
Torpah baa ot verdi
Otu verdim gatıra
Bindim atın sırtına
Yolda duttu fırtına

Dağları yara yara
Düşdüm belürsüz bir diyara
Sağa sola bahdım ilk önce
Garşıma çıhdı Keçelce.

Hu diyenin huyu guruya
Çorbasının suyu guruya
Keçelceyi annatacağam
Dilini dutmıyanın dili guruya!

Bir varımış bir yoğumuş, Allah'ın vahdı çoğumuş. Yolumuzun düşdügü bu belürsüz diyarda bir sütcü ile bir de garısı varımış. Bunnarın heç uşahları olmaduğu üçün adam, başı kel olan yegenini gendine evlat edinmiş. Hem gendileri, hem de bütün köy bu oğlana Keçelce lağabını tahmışlar. Gel zaman, get zaman sorna oğlanın başındaki yaralar eyi olmuş amma başundaki saruğu heç çıharmazmış. Herkes de Keçelce diye çağururmuş. Artuh Keçelce eyice böyümüş. Dayısıynan tarla işlerinde de çalışmaya başlamış. Tarlada işleri çoh olduğu üçün, övle yemeklerini bazı zaman Keçelce gedip getüriymiş. Bazı zaman da dayısının hanımı getüriymiş. Bir gün, beş gün derken... Keçelce bahıy ki mehle imamı bunnarın gapısının ögünden heç esgük olmıy. Allah Allah!.. Bu ne hal bile diye günnerce düşüniy. Evdeki gedişata bahıy; bahıy ki evde her çeşit yiyecek var, gendileri de her gün çökelik, ayran, ekmek yeyiy... Düşüniy düşüniy, bir gün dayısının hanımına, " Dayım hatunı, oho bizim tarlanın başındaki böyük sögüt varya, işde o sögüt çoh böyük bi ziyaret. Oraya gidenlerin bütün duvaları gabul olıy." deyiy. Kadın, "Oy seni sağolasan Keçelce. Dur ki yarın sabah namazı ben de gedim duva edim." deyiy. Sabah olıy, bahıy ki garı hazırlandı getmeğe. Keçelce haman ondan evel gediy, sögüdün hotirigine sahlanıy. Birez sorna dayısının hanımı geliy. Keçelce onı gollıy. Bahıy ki, haman namaza durdı. Neyise, garı iki rekât namaz gılıy, ellerini galdurarah başlıy duva etmeye. " Allahım, Dayısıynan Keçelce'nin gözleri kor ola. Molla baa gala. Allahım, Dayısıynan Keçelce'nin gözleri kor ola. Molla baa gala..." Bu bele duva ediyken Keçelce de sögüdün hortiginden ayrı, "Amin amin!" deyiy. Derinden derinden gelen bu amin seslerini garı duyunca sevincigünden şaşarıy. Ne edecegini bülmiy. Sevinerek gahıy evin yolunu dutıy. Keçelce de onı gollıy. Bahıy ki epeyi uzahlaşdı. Haman sögüdün hortiginden çıhıy, ondan evvel eve gavuşıy. Soyunup yatağa giriy. Birez sorna da dayısının hanımı geliy. Artuh sabah olduğu üçün dayısının hanımı sufrayı hazırlıy. Bahıy ki Keçelce de dayısı da gahmış geliyler. Dayısının hanımı haman Keçelceyi çağırıy, "Ölen Keçelce, gel hele!" deyiy. Keçelce, "Buyur Dayım hatunu." deyiy, garşısında el pençe divan durıy.

Dayısının hanımı, "Oy ağza gurban olum Keçelce. Eyi ki dedin. O nası has ziyaretmiş. Ben duva ettükce Amin sesleri ortalığı yıhıydı. Ben heç daha oranın yahasını bırahmıyam. Keçelce, "Yaaa!.. Dayım Hatını işde anna. Amma, bütün duvaların gabul olması üçün en az üç gün o müberak sögüdü ziyaret etmen lazım." deyiy. Sabah yemeklerini yeyiyken, garısının gayet şen, sevinçli olduğunu gören dayısı, bu hala acayıp galıy. Neyse, garınnarını, burunnarını doyurduhdan sorna, çütünü çubuğunu alıp yola çıhıylar. Dayısı, "Yahu Keçelce, bögün hanım nedense çoh neşeliydi degil mi?" Keçelce, " Ele ele amma, baa galursa bunda bi iş var." Dayısı, "Ne kimin bir iş?" Keçelce, "Herhalda yarın her şey belli olur, sen de örgenürsen." deyiy. Deyiy amma, dayısını da gara galövünler alıy. Keçelce'ye daha bişey sormıy. Ahşama gadin nasıl çaluşduğunun farhında bile olmıy. Neyse, ahşam oliy, çoh yorgun olduhları üçün yemeklerini yer yemez yatıp uyıylar. Daha sabaha bir iki sahat gala, Keçelce dayısını uyandırıy. Yorganlarının altına da birer yasduh goyıy, dayısının elinden dutıy tarlanın başındaki böyük sögüdün dibine getüriy. Dayısı şaşırıy galıy!.. Gendi gendine, " Allah Allah, bu Keçelce nediy acap bile?" deyiy. Keçelce, "Dayı sen harhalda uyhıy alamadın. Abu sögüdün hotirigine gir." deyiy. Bunnar sögüdün hortiginde duradursun, biz gelelim Hallağagilin sivinklere. İkinci duvaya gidecek diye garı da o gece ırahat uyımıy. Sabaha yahın gahıy, yatah odasının gapısını yavaşçana açıy, yatahları gabaruh görünce, gendi gendine "Temam. Keçelce'ynen dayısı hemin uyıy. Ben çabucah gider gelürem." deyiy. Haman erhamı başına alıy, sögüdün yolunu dutıy. Keçelce bir ara başını hotirikden çıhardıy, "Ahan geliy!"deyiy. Dayısı, "Bile nolıy Keçelce? Kimden gaçıyuh? Kimden sahlanıyuh?" deyiy. Keçelce, "sus dayı! Sakgın sesiy çıharma. Nefesiyde dut. Birezden her şey belli olur." deyiy. Sögüdün hortiginde sırtını dayısının sırtına veriy. Artuh hortigden ayah sesleri duyulmaya başlayınca, nefes bile almıylar. Garı haman geliy iki rekât namaz gılıy. Ellerini eyice yoharı galdırıy, başlıy duva etmeye. "Allahım, Dayısıynan Keçelce'nin gözleri kor ola. Molla baa galsın. " Sesini de boyuna üsgeldiy. "Allahım, Dayısıynan Keçelce'nin gözleri kor ola. Molla baa galsın." dedükçe Keçelce içerden " Amin amin!.." deyiy. Dayısı daha hemin vaziyeti annıy. Artuh ses kesilince, Keçelce gafasını uzatıp bahıy ki garı gediy. Haman dayısının elinden dutıy, kesdürmeden eve geliy, yatağa giriyler. Birez sorna garı geliy usulca gapıyı açıy, gafasını uzadıy bahıy ki hemin Keçelceynen dayısı uyıylar. Gendini tilki uyhusuna veren Keçelce haman başlıy. " Oy dayı, gözlerim!..." Dayısı, " Öldüm oy Keçelce! Gözlerim! Öldüm! Oy Keçelce, gözlerim!" Keçelce, " Dayı sen ölme, ben ölüm. Oy, gözlerim!" deyip yorğanları cırmalıylar. Garı bunnarın vaziyetini görünce gendi gendine " Oh! eyi oldu. Ben saha gurban olum Ke-

çelce. Ne eyi ettin de o ziyereti söledin. Bah nası divamı gabul etti. Bundan sorna artuh molla benim." diye içinden geçüriyken, öbürleri eyice coşıy. "Oy, dayı gözlerim!" "Oy Keçelce gözlerim!" diye yerleri cırmalıylar. Birez sorna sakinler gibi olıylar. Keçelce, "Dayım hatunı, hele bir yumurta gayganası yap da yiyek de işe gidek. Beki gözlerimize eyü gelür." deyi. Garı içerden gendi gendine, "Babanın topunu yeyin. Ben Molla'ya yedüremiyem mi?" Haman Keçelce'ye döniy, aburda iki dene yımırta var. Ahan, biri saa, biri de dayaa." deyip yumurtaları acucuh bir yağınan büşüriy. Öğlerine goyıy. Onnar gayganayı yeyiken, garı, " Ölen Keçelce, oho mehle imamı da bizim tarlanın ötesinde çüt süriydi. Acap gurtıldı mı, yohsa hemin süriy mi?" Keçelce, "Yoh dayım hatunı, biz iki gişi gurtulamaduh. O yalavuz başına nasıl gurtulıy?" deyiy, aralarında bu gonışmalar olıyken, Keçelceynen dayısı da ekmek gaşuh aramak üçün ellerini o yannı bu yannı süriy. Bir pırtik ekmek gopardıy, ellerini yımırtanın sahanına bulaşdura bulaşdura bir pirtik de yumurtadan alıp yemeklerini yeyiyler. Yemek bitince, Keçelce, "Dayım hatunı, biz bu halınan övleye gelemezük. Artuh övle azuğumuzu sen getür olur mı?" deyiy. Bunnar çütünü çubuğunu alıp tarlanın yolunu dutıylar. Garı onnarı yolcu ediy, haman geliy iki bohça yemek hazırlıy. Birinde etliler, südlüler, datlılar; öbüründe de her zamanki kimin çökelik, soğan, ekmek...." Uzatmıyah, övle olunca garı bohçanın birini bir eline, öbürünü öbür eline alıy. Yola düşiy. Şura senin, bura benim derken tarlaya yahlaşıy. Keçelce de vahdın geldünü annayınca, köve dorğu dönüp bir bahıy ki ne bahsın, garının bir elinde bir bohça, bir elinde bir bohça!.. Şaşarıy amma heç sesini de çıharmıy. Birez düşündükten sorna, "Dayı, getür bir birimizin gözlerini bağlıyah da ele çalışah." deyiy, haman çarçabuh birbirlerinin gözlerini bağlıyıp; gine başlıylar. " Oy dayı, gözlerim!" "Oy Keçelce, gözlerim!" Garı da yannarına geliy. İçinden, "Oh! Eyi oldı." "Anam babam, ziyaret duvalarımı nasıl gabul etdı." deyi, çökelik ekmek olan torbayı bunnarın ögüne açıy. Bunnar surfaya oturıy. Yalandan gine ellerini yerlere sürterek birer pırtik ekmek goparıp yeyiken, Keçelce de dayısı bir pot gırmasın deyin iki de bir dayısının dizine basıy. O sırada garı gayet yumışah bir dilnen, "Ölen Keçelcee!.. Oho aşşağı tarlada çüt süren de mehle imamı. Ölen n'olursan onu da çağır gelsin, bi lohma da o yesin." Keçelce, "Dayım hatunı, eyi düşüniysen, çoh has düşüniysen. Ben de herifi çoh acıyam. Sabahdan belli güneşin annında yandı gavruldu. Çağırım, çağırım amma, benim sesim oriya getmez ki. Bari gözlerim de görmiy amma, yavaş yavaş gedim de çağırım." deyiy. Dayısından dutunarah ayağa gahıy. Düşe gaha mollanın tarlasına dorğı gediy. Bir tarla boyu getdükten sorna, bağırmaya başlıy. "Molla, gaç dayım geliy! Molla gaç dayım geliy!" diyerek Mollaya dorğı segürdiy. Molla bu sözü duyar duymaz gaçmaya başlıy. O gaçıy,

Keçelce peşine... O gaçıy Keçelce peşine... Mollanın öğü yamaca düşiy. Bayır aşşağı nası gediy, nası gediy!.. Keçelce de onı seyrediy. Bahıy ki Molla o hızınan Fırat'a vurdı. Bekliy bekliy, bahıy ki Molla hemin daha Fırat'ı geçmedi. Gendi gendine, "Herhalda Mollanın ayağı bir köke, bir daşa mı tahıldı ki geçmedi. Bu muhaggah boğuldu." deyiy geri döniy. Dayısıgilin yanına gelenden, garı, "Nodı Keçelce! Mehle İmamı nere getdi ele? Niye gelip bi lohma bişe yemedi?" Keçelce, "Bülmiyem dayım hatunı. Ben Molla gel yemek yiyek dedükçe o gaçdı. Ben dedükçe o gaçdı. Hanı gözlerim de görmedügü üçün döndüm . Halımı göriysiz... Neredeyse sizi bile bulamıyacahdım." deyiy. Garı mollanın gelmedügüne çoh üzülüy. Canının sıhısından unıdıy. Yemekleri de orda goyıy gediy. Bunnar da o yemekleri afiyetle yeyiyler. Artuh ahşam olıy. Eve gidecekleri zaman Keçelce, "Dayı sen bohçaları al eve get. Ben sorna gelürem. Eger dayım hatunı derse ki "Yemekler n'oldı?" sen de deki "Eve döniyken niye getürmedin? Az galdı gargalar beni de yiyeler."Bele de o annar." deyiy, dayısından evvel kestürmeden köve gediy. Haman bi dene harer alıy, Fırat'ın kenarına gediy. Haman Molla'nın ölüsüni sudan çığardıy. Harere goyıy, sıtına alıp getürüp evin bacasına goyıy. Birez sorna da eve geliy. Gapıdan girer girmez, "Oy dayı, gözlerim!" Dayısı, "Oy Keçelce gözlerim!" demeye başlıylar. Keçelce su tökmek bahanasıynan bir ara dışarı çıhıy. Beş on dakga geçdükten sorna evin gapısını çalmaya başlıy. Garı içerden, " Kim o?" Keçelce, sesini degüştürür. "Benem. Aç gapıyı!" Garı, " A şindi olur mu? Bunnar içerideler. Hem ben saa küsdüm. Yemeğe bile gelmedin. Açmıyam." Keçelce, "Aç deyiyem! Bah yohsa bacanın penceresinden düşer ölürem." Garı, "Düş de öl! Ben bu sehetde gapı mapı açamam." deyiy. Keçelce haman evin bacasına çıhıy, harerin içindeki Mollayı bacanın penceresinden aşşağı bırahıy. Çabucah eve geliy, " Oy dayı, gözlerim!" demeye başlıy. Bu sırada garı gedip bahıy ki hakgaden molla gendini bacadan aşşağı atmış, ölmüş. Gendi gendine ellerini dizlerine vurarah, "Oy a şimdi ben nedim? Ben bunı nası sahlıyım? Bu benim yüzümden öldü. Yarın kövlü bizim evde öldügünü duyarsa baa ne der?" deyip odanın yüzünde fır döniy. Artuh eyice garanluh basıy, Molla'nın ellerinden dutıy, sürükliye sürükliye bihalınan havlu gapısından dışarı çıharıy. Gelip Keçelceyi çağırıy. "Ölen Keçelce, Ölen Keçelce!" Keçelce tilki uyhusundan uyanarah, gözlerini üfeleyerek, müfeleyerek, " Buyur dayım hatunı!" deyiy. Garı, "Ölen Keçelce büliysen mi? Oho bizim suvah gapısında birisi ölmüş. Acaba o kim?" Keçelce, " Of, sanki gözlerim birez eyi olmuş mu ne? Sen heç merah etme dayım hatunı. Ben a şimdi baharam. Hem bizim gapıda neye durıy? Götürür ataram arha suvağa." deyiy. Haman evden çabucah çıhıy. Molla'nın ölüsünü ayahlarından dutıy, arha suvağa bırahıp geliy. Neyse, sabah olıy, erkenden işine gidenner Mol-

la'yı göriy. Kövlü toplanıy, yahu acap niye öldi, nası öldü? Desene bundan sarna imamsız galacayuh?" Bu gonışmaları duyan garı, suvah gapısından gafasını uzadıy, bahıy ki bütün köv toplanmış. Keçelce, dayısının hanımını ağladuğını görünce, hemen yanına geliy. " Dayım hatunı, niye ağlıysan?" Öldüyse öldü. Nedek!" Garı "Ölen Keçelce büliysen mi, oho mehle imamını da ele acıyam, ele acıyam ki!.." Keçelce, "Dayım hatunı, ondan golay ne var? Getür ayağının dabanını yarım, arasına duz basım. Onın acısından Mollayı unudursan." deyiy. Garı, "Oy, ben senin ahlına gurban olım Keçelce. Bu nası has ahıl bile?" deyiy. Keçelce haman goşıy, evden aş bıçağını getüriy. Dayısının hanımını nası basıysa, dabanını iki şakga ediy. Ganlar hoşılıy. Derken, gediy içerden bir avuç da duz getiriy garının dabanına basıy. Duzı basınca gan da kesiliy. Garıyı o halda bırahıy, bi de gediy ki Molla'yı köv odasına almışlar. Bir odada garılar, bir odada da herifler toplanmışlar, hep mehle imamına ağlıylar. Haman geri döniy dayısıyınan, dayısının hanımını da alıp geliy. Yolda geliyken egiliy, dayısının gulağına deyiy ki, "Bah, ben ne dersem sen heç sesin çıharma." Dayısıynan keçelce kos kos gediyken, garı da topallıya topallıya köv odasına geliyler. Garı, garıların olduğı tarafa girince haman buna, " Buyur hanım, buyur hanım, göre gapa üst başa otırdırıylar. Keçelceyle dayısı da "Oy dayı, gözlerim!" "Oy Keçelce gözlerim!" diyerek bi bıcirige sıhışıylar. Artuh mehle imamı üçün şivan gopmış. Garılar bi tarafdan ağlıyken, herifler de öbür tarafdan ağlaşıylar. Keçelce sıhışduğı bıcirikten ayrı, galın bi sesilen, " Dabanı yaruh kimise Mollayı o öldürdü. Dabanı yaruh kimise, Molla'yı o öldürdü!" Acuh durıy bi daha, " Dabanı yaruh kimise Mollayı o öldürdü. " Acuh duriy bi daha... Cemaatten biri, "Bu ne demek yahu! " Dabanı yaruh kimise Mollayı o öldürdü! demek de n'olıy. Kimse dışarı çıhmasın. Herkesi mayene edeceyük." deyiy. Haman garıların tarafdaki hem de gişilerin bulunduğu tarafdaki odaların gapılarını gapadıp, sırayınnaan hepisinin dabanlarına bahıylar. Sıra bu garıya gelenden birez hım gım ediyse de zornan açıp bahıyler ki, bi de ne bahsınnar! " Aha dabanında aha bi garış yaruh." "Vay seni namussuz! Demek ki Molla'yı sen öldürdün. Vula vurun! Vula çalın!" derken, gelen yapuşdırıy geçen yapuşdırıy.... Sonunda leşini mehle imamının yanına seriyler. Sonunda cenezeler yunıy, yuhanıy, kövlü de dağılıy. Keçelceynen dayısı da gendi evlerine geliyler. Bir iki sehet oturduhdan sorna dayısını bir tasadur alıy. Keçelce haman atılıy, "Ne düşiniysen dayı! İşde pisligi temizledük." Dayısı "Temizlemeye temizledük amma, oğul aha bundan sorna bizim halımız ne olacah? Yemegimiz, çamaşurımız, her bi iş bi yanda!..." Keçelce, "Hıı!.. Dayıma bah, ondan goleyi ne var? Ben saa bi garı buluram." Dayısı, "Haydi bahah." deyi. Aradan bi gaç hafda geçdükden sorna, Keçelce deyiy ki, "Dayı ben gidiyem. Sen evden ayrıl-

ma. Hakgaden bele olmıy. Ben bögün olmazsa, yarın saa bi dene garı alur gelürem." deyip evden ayrılıy. Evden çıhıyken, eline bi dene çini küp alıy, dayısının altunnarından iki üç dene de altun alıy. Gediy, gediy... Dev deresi kimin bir yerde oturıy. Birez bekledükten sorna bahıy ki, cılğa yoldan bi galabalık geliy, bi galabalık geliy ki.... Atlılar, yayannar, lüverlerini ata ata, nağara ata ata geliyler. Keçelce haman derenin öbür yamacına geçiy. Elinde küpü gırıy, bayırın yüzüne seriy. Segürderek geliy yolun üsdünde durıy. Galabalık yahlaşıy. Dügün sahabı segürderek geliy ki, düvürün ögünü kesdi diye Keçelceye bahşiş vere. Ona fırsant vermeden Keçelçe goynına goydığı küp gırıhlarına vurarak, "Ey altuna bahın altuna!" Elini goynına sohıy, ögde alduğu iki üç altunı gösteriy. Gine elini gögsüne vurıy, "Ey, altuna bahın altuna!" deyince, lüver sesleri de susıy. Daha nağaralar da atılmıy. Herkes Keçelcenin başına toplanıy. Dügün sahabı keçelceye deyiy ki, " Onnarı nerden aldın?" Keçelce haman garşı yamacı gösterdiy. "Kor musuz! Bikeen gafazı galdurun da oho yamaca bi bahın. Millet gafasını galdurıy bi bahıy ki ne bahsınlar, bayırın yüzü yıldır yıldır yanıy. Millet sevüncinden nedeceğini bülmiy. Birezi hopbılıy düşiy, birezi yerlerde gındırlanıy, birezi bayıra dorğı segürdiy. Derken dügün sahabı hevaya iki el silah atıy. Millet toplanıy. Dügün sahabı hep barabar gedip, ögde altunnarı sayacayuh. Sorna da her adama gaç dene düşiyse pay edeceyük. Bana bah Keçelce, biz gelene gadin sen de şu gelinin atının başını dut. beki at ürkerse, gelin düşüp müşmesin, emi!" deyip garşı yamaca geçmek üçün bulunduhları yerden bayır aşşağı getmeye başlıylar. Onnar gözden gaybolunca, Keçelce gelinin terkisine atlıy, atı mahmuzlıy. Atın tivlerinden ter yerine gan damlıy. Gelini eve goyıy, dayısının hanımının enterilerinden birini geyiy. Gelinin de çarşafını alıy. Dayısına, "Dayı, bu gelin senin. Buna sahap ol. Ben sorna gelürem." deyiy, gine ata biniy, atı mahmuzlıy. Bi de geliy ki, hemin ortalıhda kimse görünmiy. Orda epey bekliy. Bi de bahıy ki yamaca dırmanarah geliyler. Onnarınan barabar bi gürültü, bi hırıltıdır gopmış geliy. Keçelce, gelin gıyafetine bürünmüş, atın üsdünde durıyken, vaziyeti annıy. Annıy amma, Atın üsdünde de eyice küççüliy. Düğün sahabı gine ögde, öbürleri de arhasında geliyler. Dügün sahabı etrafa bi bahıy, "Vula Keçelce! Bizi gandurduğı yetmiy mi? Kimin gelini de burda yalavuz goydın gaçdın, degül mü? Dur bahah biz saa nederük!" Artuh oradakiler Keçelceye söviy sayıylar. Etrafda Keçelceyi göremeyince, yeniden atlara binip, nağara çeke çeke lüverlerini ata ata, kövlerinin yolunu dutıylar. Uzatmıyah, bihaylı yol getdükten sorna köve geliyler. Kövlü bunnarı garşılıy. Gelini odasına alıylar. Gına gecesine çökiyler, yassıya gadin içenler, nağara, lüver atanların haddi var, hesabı yoh. Neyse, yassı olıy. Damadı gelin odasının ögüne getüriyler. Damadın anası babası, yahınnarı toplanıy. Hoca geliy, ga-

pıda duva ediy, damadı içeri veriyler. Duva edenner de dağılıy. Damad başlıy gelini gonışdurmaya. Ediy ki gelinin elinden duta, gelin bırahmıy. Damad, "Haydi artuh yatah." deyiy. Gelin, "Yoh, gattiyen olmaz! Eh nedek? Bizim adet de gelinler ilk gece böyük görümceynen yatarlar." deyiy .Damat, "Ene!.. O nası söz, heç ele de ola!" Gelin, " Eh nedek, bizim adet de bele!" deyiy. Olurdu olmazdı, oğlan durumu anasına bildüriy. Anası, "Nedek oğul! Madem onnarın adeti ele, çağırın böyük gızı gelsin." deyi. Gelip böyük görümceyi getüriyler, içeri atıylar; oğlanı alıp gediyler. İkinci gece olıy, oğlan gine gelini gonışdırıy. Gelin gine, "Gattiyen olmaz. Bizim adetde ikinci gece ortancıl görümceynen yatarlar." deyiy. Oğlan gine durumu anasına bildüriy. Anası gine, "Eh ne yapalım! Onnarın adeti eleyse, gedin ortanca gızı getürün." deyiy. Haman gedüp ortanca gızı getüriyler. Gızı içeri veriyler. Gendileri ayrılıylar. Uzatmıyah, üçüncü gece olıy , gelin bu defada başlıy, "Bizim adetde üçüncü gece de küçük görümceynen yatarlar." deyiy. Sovunda küççük görümceyi de içeri atıyken, oğlanın anası, "Haydi bahah, yarın gece nedecehsen?" deyiy, ayrılıy. Keçelce de o geceyide küççük görümceynen geçiriy. Sıra geliy dördüncü görümceye. Neyse, ahşam olıy oğlanı getüriyler. İçeri veriyler, gelin bunu güle oynıya garşılıy. "Ene! Abu nası kövüz var? Heç adet töre de bülmüysiz. Ebile bah, bu gece bizim gecemiz. Bu gece barabar galacayuh. Amma bikeen abu eşya burda olmaz. Bu öbür tarafa al. Bu da burda olmaz, buu da o yannı al." Ne deyiyse oğlan hepisini yapıy. Bütün odanın eşyalarının yerlerine oğlana degüşdütdüriy. Sıra geliy yatağa, " Bu yatahda bele serilmez. Onu da topla abu tarafa ser. Ben çoh sıhışdım. Acuh helaya gedim de gelim." deyiy. Oğlan, "Olmaz!"deyi. Gelin, "Ena!.. Burada bele adet de mi var yohsa? Siz helâya, ayah yoluna getmez misiz? Eger baa inanmıysan, belime guşağıy bağla." deyiy. Oğlan guşağını çıhardıy, gelinin beline sıhıca bağlıy. Gelin çıhıy. Çıhar çıhmaz, guşağı çeziy, bahçadaki ağaçların dallarından en incesine bağlıy. Artuh vahıt da eyüce geçdügü üçün, oradan gaçıy. Oğlan bir çekiy, bahıy gelür kimin olıy. İki çekiy bahıy gelür kimin oluy. Üç dört derken bahıy bunun geleceği yoh. ". Hele ben bahım." deyiy. Bi de bahıy ki ne bahsın, guşah dalda bağlı, gelin ortalıhda yok. Keçelce de dorğu dayısının evinin yolunu dutıy. Eve geliy bi de dayısını yengesini tebrik ediy. Yeyip içip muratlarına geçiyler. Gökden üç alma düşdü. Biri baa. Biri bu hikâyeyi annadana, birini de Keloğlan'a verim mi deyiysiz? Yoh amma yoh!.. Ben size bi şey söliyim mi, Keloğlan nede bi dene almayı, o isdese aşindi size bi gatır yükü alma getürür. Onun üçün son almayı da ben siz dinniyennerime veriyem. Afiyetle yeyin. Keçelce'ye de duva edin.

Mustafa UÇAR

56. HATAN KIZIM

Varımış yoğumuş, bi dene garıyınan bi dene gızı varımış. Gız ele tembelimiş heç bir iş görmiymiş, anasına zerre gadar yardım etmiymiş. Anası gendi gendine büşüriymiş, didiniymiş, dırmanıymış, gız yatıymış öğleye gadar. Girmiş yirmi, yirmi beş yaşına. Ne bi dühürçüsü geliymiş, ne bi kor it gelip gapısını çalıymış. Garı da düşüniymiş, "Yarabbi, sen buna hayırlı bi nasib aç. Başına bi ahıl ver. Ben ölürsem eger, yarın bunun halı nolacah bele yat yat!.." Bir gün çıhmış bacada buğdaları garuşdurıymış, buğda yumuş, sermiş ki guruya. Bahmış ki, aşşağıdan ele bi bey geliy, üstü başı tertemiz. Atına binmiş geliy. Bey ordan geliyken, ordan mahsus gızına sesleniy, " Hatan gızım, Hatan gızım; öğleyecek yatan gızım, öğleden sonra batman atıp, batman eğiren gızım. Gah ordan baha bi su ver ki içim." Ele deyiy. Herif de bunu eşidiy. " Allah Allah!... bu nası gızımış?" deyiy. "Öğleye gadar yatıymış, öğleden sonra bu işleri ediymiş... Baha da ele bi gız lazımdı" Dönüy, dolanıy, atının başını çevüriy geliy, deyiy ki, "Eze! Allah'ın emriyinen, Peygamber'in gavliyinen senin gıza dühür gelmek istiyem." deyiy. Garı da deyiy, " Ayahlara ölüm, benim bi tek gızım var. O elimin deyneği. O olmasa ben nederem? Ahşama gadar evimizin idaresi, işi gücü hep onun üstüne." Yavu, eninde sonunda bu iş olacah. Benim de variyetim yerinde, onun da çalışmasına gerek yoh. Ben ikize de baharam. Sen o gızı ver baha. Ben ele bi has gız arıyam. " Garı da zaten hazır, bahıy, öliy ki gelin ede. Biraz nazlanıy, ondan sonra deyiy ki, "Tamam, oldu." Geliy gızına deyiy ki, "Gızım bele bele... Seni has, yahuşuhlu, zengün, üstü başı temiz bi bege verdim. Gah eliyi yüzüyü yıha ki gidesen." Herif geliy, gendi usullarına göre dügün ediy. Altınlar, inciler tahıy, gızı alıy gediy evine. Deyiy ki, "O ki bu, bu gadar gayretli, gedim bi batman yün götürüm de eğirsin, sataruh, kâr ederük." Gediy ki çarşuda has bi yun satılıy. Herifin eyisine gediy, kırh batman yun alıy, geliy. Getürüyler doldurıylar, bi dam dolusu yun. Deyiy ki, "Garı, seni marifetiyi duydum anandandan. Ben gediyem İstanbul'a mal götürmeye. Ben gelene gadar bunları egir, bük, tohu. Gelim ki hazır, götürüm tüccara." Garının içine bi gorhu düşiy. "Yarabbi! Nasıl iş geldi başıma? Ben igi elime almah bülmiyem, degül ki bunu egirip tohumah!.. Ben nedecem bunu?" Anasına deyiy, " Has ettin mi?". "Ele dedin, bu sefer de gırh batman yün getürmüş. Gah egir, tohu ki ahlan başaan gele." Neyse bunlar bu işe çare düşüniyken, orada da evlerinin yahınında bi padişah varmış. Padişahın gızı da heç gülmiymiş. Gülmez Sultan. Padişah demiş ki, "Abu gızımı kim güldürürse onun dünyalığını verecem." Herkes türlü türlü masgaralıklar ediymiş, heç kimse güldüremiymiş. O ele sus kıs otura dursun, bu gız, nedim

netmeyim demiş, "Dura dura n'olacak. Hele gahım yünu alım da bacaya çıhım. Sivingin ucunda durum; üsgekdür orası. Telim uzun olsun ki çabuh egirim, yün çabuh bite. Çıhıy sivingin başına, ediy ki egire, ip gopıy çıt, ig düşiy aşşağı. Yeniy aşşığıdan alıy yine çıhıy sivingin burnuna, bir daha düşiy aşşağı. Sölemez gızın penceresinin ögündeymiş, bunu ordan ayrı göriymiş. O gadar komigine gediy ki, başlıy gülmeye. Onun güldüğünü gören cariyeler segürde segürde padişaha geliyler, "Padişahım, Padişahım!.. Müjdemi ver, gızın Sölemez Sultan güldü." Padişah bi sevinerek geliy. "Yavu bunu kim etti, bu işi kim becerdi? Benim gızımın yüzünün güldüğünü kimse görmedi?" Deyiyler ki, " Sivingin başında garı ig egiriydi. Onun hareketlerine güldü." "Çabuh gedin o garıyı sesleyin gele. Dilesin benden ne deyiyse eger, ben de onun muradını veririm." Gediy deyiyler ki, "Bacı Padişah seni sesliy. Hele gel. " Ele gorhıy, ele gorhıy, deyiy "Yohsa bi hata mı işledim, bi şe mi ettim? Padişah beni ne de sesliy?" Gorha gorha el bağlıy, geliy padişahın önüne. Titiriye titiriye, "Buyur Padişahım. Beni emretmişsen?" Deyiy, " Gızım dile dilegiyiki verim muradın; sen benim gızımın gülmesine sebep oldun. Benim de vasiyetim vardı, ben senin dünyalığın verecem." Gız bi seviniy, bi seviniy. Deyiy ki, "Bu ne hoş bi şey oldu. " Deyiy ki, " Padişahım en ögde senin canın sağlığı, ondan sonra da yunlarım on beş gün içinde egirlensin, tohunsun, baha teslim olsun." Padişah deyiy ki, "Tamam sen heç canıyı sıkma, ben onları dedügün kimin edecem." Hemen hallaçlara, culfalara haber veriy, yunları çarçabuh atıylar; egiriyle, palazlar tohunıy, oriya denk oliy. Aradan on beş gün geçiy, beg de İstanbul'dan geliy. Geliy ki, palaz tohunmuş arustah barabarı. Bey hayret ediy, "Garı bunları nasıl gavuşturdun? Dedim heç imkânı yoh bu garı bunları edemez." Demiş, " Niye edemiyim, o benim her zamanki işim. Ben her zaman bunları yapıyam. Onca işler baha göre ne ki!.." Bu sefer de gahıy gırh batman leblebi getiriy. Tüccar olduğu için bunu satacah. Garı da leblebiyi çoh seviymiş. Gediy geliy, kütür kütür yeyiymiş. Bahıy ki leblebi azaldı. Deyiy, " Herif gelir ahu kiların gapısını açarsa, abu leblebiler n'oldu derse ben ne decem. Hele bi ahıl düşünüm." deyiy. Düşiniy müşiniy, herif işten geliy, yemegini yemiş, evde oturıymış. Garı geliy kılara iki tene çöp alıy eline, leblebiyi tutuy çöpün ucundan, ele bağırtılar basıy, "Oy efendi hele yeri, kiların yüzünde bi şey buldum. Ben bundan çoh gorhuyam. Hele gel." Herif haman seyirderek, geliy patır patur, "Neydi o, ne buldun? Hele getir. " Bir de bahıy ki leblebi dutmuş, çöpleriyle leblebiyi getüriy. "Allah eyiligiyi versin. Orda kilar dolu durıy. Batmanlarından getürmüşem. Heç mi görmedin, ondan gorhıysan? O yeniy." "Ne bülüm ben heç görmedim. Ne çuvalların içine bahdım, ne gördüm. Bunu da heç ömrümde görmedim. Yerde bi dene gördüm ödüm üregim goptu. Deyiyem bu ne ? Alacalı ma-

lacalı bi şey." "Gel" deyiy, "Canıy sıhma, o leblebi yeniy. O adama bi şey etmez. " Neyse garı o yükten de gurtarıy gendisini. Geliy içeri giriy, herifin yanına oturıy amma garnına da ağrılar düşiy. Deyiy, "Ya herif kiların gapısını açar sorarsa ki leblebiler n'oldu veyahutta gine başka başka işler getürürse ben bunların altından nasıl gaharam! Her bele işin Çarşambasına ıras getmez, bi de bahdın bi keren perşembesine geldi!.. Herifinden oturıyken bi de bahıy ki bi dene gara böcük çıhdı geldi, tandurun küvlesine doğru giriy. Haman ordan nasıl sıçırıysa, "Oy ayahlara ölüm, hala! Gel hala gel, gurban olam hala!.. Sen nerelerdeydin? Geldügün yollara gurban olum hala!.." deyiy, gara böcügü dutıy getüriy minderin üstüne goyıy. Herifte şaşıy galıy! "Ne halası? Pis böcügü duttun , getürdün. At o yannı!.." "Ne böcügü, o benim halam. Sen deli misen? " deyiy. "Senelerdür bunun hasretligini çekiyem. Demek benim buraya geldügümü büldü. Onun içün geldi. Oy gurban olum hala.Sen bele olacak hala mıydın?" Herif de şaşıy galıy!.. "Hele sen baha anlat bahım, ne halası, gara böcükten hala olur mu?" Ne, anladım. " deyiy. "İşte ben de halama benzemişem! Halam benden de gayretliydi. Ben batman atıy, batman egiriyem, halam günde on batman atıy egiriydi. Gayretinden gara böcük oldu, gaçtı delüklere. Yüzünü de ne zamandur göremiydük. Demek benim buraya geldügümü büldü. Onun için beni ziyaret etmeye geldi." Herif deyiy, "Ocağın batmaya garı, o nasıl iş ettin de söyledin? Ben gidecektim gine öteberi getürüm, yun getürüm, iş getürüm de edesen. Canın sıhılmaya. Sakkın bi daha bundan sonra olmıya eliyi sıcahtan soğuğa vurmayasan. Bah gara böcük olursan. Benim malım baha da yeter, saha da yeter. Ye, iç de keyfe bah. " deyiy. Gara böcük olursan ocağım batar, gaçarsan delüklere." Garı da bi seviniy, bi seviniy... Ondan sonra herif daha eve ne iş getüriy, ne de güç getüriy. Garı da gine yeyiy, içiy, yatıy aşağı, keyfine bahıy.

Aysel KARAÇAY

57. KIZLAR BABASI

Bir varımış bir yoğumuş, bi adamın altı dene gızı varımış. Gomşusunun uşahları da hep oğlanımış. Heç gızı yoğumuş. Oğlanın babası yerli, "Gızlar babası geldin mi gine?" diye alay ediymiş. bir gün, beş gün... Adam oturıy düşüniy, ağlıy. " Gurban olduğum Allah, behen de bi oğul evladı verseydin bele demezlerdi." deyiy. Küççük gızı geliy, " Baba niye ele düşüniysen, niye ağlıysan?" " Heç gızım.." "Yoh baba, derdin ne ise söle." deyiy. " Gızım embile embile... Allah heç degülse sizin birizi oğlan verseydi, behen bele demezlerdi. Falan adam behen yerli, "Gızlar babası geldin mi, Gızlar babası geldin mi?" boyna bile deyiy, hacil olıyam." " Baba neye hacil olıysan! Çabuh gah get de ki, senin böyük oğlunla benim küçük gızımı yollıyah çalışmaya getsinler." "Olur mu gızım, sen gızsan?.. Sen nası çalışursan?.." "Yoh baba! Gidip söyleyeceksen." Gahıy bu adam gediy. Gine "Gızlar babası geldin mi?" deyiy. "Geldim." deyiy. Senin böyük oğlunla benim küççük gızımı gel çalışmaya yollıyah." Adam da birez şişiy; güveniy hani oğluna. "Hee! Yollıyah." deyiy. Gahıylar azıh mazıh yapıylar, yollıylar bunnarı. Bu gız da gahıy erkek elbisesi geyiniy, yolluh yapıy, her şeyini hazırlıy gahıy çıhıyılar yola. Gediyler, gediyler... Gidende Fırad'ın başına geliyler. Şimdi Fırad'ı geçecekler ki o yannı gideler. Nası geçeler, geçemiyler. Bu oğlana deyi ki, "Bele geçemezük. Sen abu fındıh gabuğunu al, bu yandan al, bu yannı tök ki su bite ki geçek." Oğlan alıy fındıh gabuğunu, Fırad'ın suyunu ele alıy ahtarıy!.. Fındıh gabuğuynan alıy tökiy, alıy tökiy... Bu gız haman atlıy suya, yüzerek geçiy garşı tarafa. Oğlan galıy orda. Gidiy, gidende bi şehere giriy. Orda biriynen tanışıylar. Deyi, "Kimsen, nerden geliysen, nere gediysen?" Deyiy, "Ben yabancıyam. Çalışmaya geldim buralara." Deyiy "Ahşam, hadi bize gideh. Misafirim ol da yarın bi iş buluruh." Ordan yardımcı olıy, götüriy bunu evine. Yedüriy, içüriy, misafir ediy; yaturiy. Yaturandan sabah olıy, gahıy deyiy ki, "Gine ahşam burıya ge. Heç bi yerde galma. " " Olur." deyiy. O da gidiy iş aramaya. Dolanıy amma, bu evin oğlu deyiy ki, "Anne, bu oğlan degül. Bu gız. Gıza benziy." "Oğlum, gız nası gelsin buralara, gurbet yerlere?" "Yoh ana! Bu heç oğlana benzemiy, gıza benziy." Ondan soma bu gız iş bulıy çalışıy. Geliy bu eve gine oturıylar. Yeyiyler, içiyler.. Gahıy ki gide, deyiy ki, "Ana, gız ki gız. Bu oğlan degül!" "Oğlum etme eleme, bu oğlan. Gız buralara gelemez. Nası gelsin gurbet yerlere?" "Yoh ana!.. Barmahları üzzük yeri, golları bilezük yeri." diyenden; bir gün beş gün dutıy deyiy ki, "Oğlum gızsa gidin bahçada gülü toplayın. İkizin de altına serin. Üstünde yatın. Eger güller çörüşürse anna ki gız. Güller çörüşmez, diri galursa anna ki oğlan." Gidiy gülleri toplıy getüriy yatağın altına seriy.

Yatıy. Gızın da bi dene gudigi varımış. Bunnarın gapısını dinniy, geliy bu gıza habar veriymiş. Bu güller de gelmiş gıza haber vermiş. Gız da gülleri toplamış yatmış, sabah gine getmiş taze gülleri toplamış, getmiş altına sermiş. Şeytanlıhlı bir gızımış. Şeytanlıhlı olmazsa çıhar mı yollara!.. Sabahdan gahıy yatahları toplıylar, oğlan bahıy gendi yatağının altındaki güller çörüşmüş, onunkiler diri durıy. Anası deyiy, "Oğlum nasıydı?" "Ana benimkiler çörüşmüş, onunkiler çörüşmemiş." Deyiy oğlum, "Sehen demiyem mi gız gelemez buralara." "Yoh ana, bu gız ki gız. Barmahları üzzük yeri, golları bilezük yeri." Gahıy ertesi gün olıy, deyiy, " Oğlum gidin hamama. Hamamda neyse annarsın. Yıhanın, birbirizi yıhayın." Gahıy bunu götüriy hamama. Hamamda ne gadar ediyse bundan bişey annıyamıy. Yıhanıylar, ediyler... Annıyamıy. Gafasını sabunnıy, oğlanın gafasını da çarçabuh sabunnıy, oğlana görünmeden çarçabuh çıhıy. Çıhıylar geliyler. Anası deyiy ki, "Oğlum n'ettiz?" "Heç ana, ben başımı sabunnayana kadar o yıhandı. Heç bişe annıyamadım." "Oğlum imkân yoh, gız gelemez buralara!" "Yoh ana, gız ki gız." Gız da küçük gudigi her gün tembehlermiş. Gider gapıyı dinner, acaba ne gonuşıylar. Gine gudik gapıyı dinniyken, anası oğlana deyiy ki, "Oğlum, bu sefer çıhın bacıya, bacadan aşşağı işşeyin. Gız mı oğlan mı o zaman belli olur." diyenden, gudik geliy gıza haber veriy. Dutıy bu da gidiy bi gamış alıy. Bacaya çıhıylar. Başlıylar işemeye. Gızın ki oğlanınkinden daha ileriye gidiy. Yeniyler, geliyler. anası deyiy, "N'ettin?" Deyi ki, "Onunki benimkinden ileri getti!" " Oğlum etme, o oğlan." "Yoh, o gız ki gız!" Bu gız epey çalışıy, para gazanıy. Öte beri alıy anasına, babasına, bacılarına. Geliy oğlana bi mektup yazıy. Deyiy ki, "Oğlan geldim gız giderem. Sen de beni arıyacah olursan, falanca yerde, falanca Ahmet isminde bi adamın gızıyam." Mektubu yazıy bırahıy. Sabah olıy. Oğlan gahıy ki ne baha; heç kimse yoh! Gahmış goymuş getmiş. Kâğıdı alıy ohıy. Deyiy, "Ana! Ben sehen demedim mi o gız! Gidip o gızı arıyıp bulacağam. Gız burada çalışıy, para gazanıy, döniy. Döniy ki yine oğlan Fırad'ın suyunu fındığın gabuğuynan ölçiy. Ordan alıy oıya tökiy, ordan alıy oıya tökiy. Geçiy bu yannı. "Gah, gah da gidek eve. Suyu bitürdün." Oğlanı gandurıy, geliyler evlerine. Gidiy babasının yanına. Deyiy ki, "Embile embile baba. Bahıylar gız her şeyler getürmüş. Üstler başlar. Geyiniyler, guşanıylar... Gızın babası çıhıy dışarı, " Ey oğlanlar babası! Oğlun ne getürdü saha?" " Heç bi şe getmedi.." " Ya oğlunnan ögüniydin? Benim gızım baha neler getürdü. Benimki de gızıdı." Bu adam daha da bu gızlar babasının garşısında gonuşamıy. Bu oğlan da mektubu alıy, geliy gızı bulıy. Gızı istiy; gızı alıy düğün yapıylar. Yeyiy içiy yere geçiyler. Siz de yeyin için muradıza geçin.

Mahbup YAZICIOĞLU

58. HZ. İSA

Varımış yoğumuş, Allah'ın vahdı çoğumuş. Mısır'da Hz. İsa zamanında bir garı goca varımış. Bunlar birbirlerini çoh seviymiş. Demişler ki; "Birimiz ölünce, diğerimiz bu dünyada ne yapacah yalavuz?" En sonunda düşünmüşler, danışmışlar demişler ki; "Hangimiz önce ölürsek diğerimiz ölene gadar onun mezarının başında bekliyecek. Ben ölürsem sen, sen ölürsen ben bekliyeceğem. Yeniden evlenme yoh. Ahşama gadar ağlıyacah gece evde yatıp sabahdan mezerlige gidilecek" diye anlaşmışlar. Zaman geçmiş garı ölmüş. Adam söz vermişdi putlara. Sabahdan gahıy mezerlige gidiy ahşama gadar ağlıy, ahşamda döniy evine geliymiş. Mısır'da çoh sıcahmış. Mezerlikte otdan, kökden bir gulube yapmuş, onun gölgesinde otırıy ağlıy. Beş sene ağlamış. Altıncı senesinde H.z. İsa Peygamberde ordan havarileriyle geçiymiş. Bir ağlama sesi duyıy. Deyiy ki; "Bahın bahım, kim ağlıy, niye ağlıy?". Gediy bahıylar ki bu adam. Gözleri ganlanmış ağlıy. Deyiyler ki; "Niye ağlıysan?". Deyiy ki; "Ailem öldü onu içün ağlıyam". Geliy Hz. İsa deyiyler ki; "Ailesi ölmüş". H.z. İsa geliy adamın yanına; "Oğlum niye ağlıysan?". "Ailem öldü onun içün..." "Ey herkesin ailesi ölür, birgün ağlar. Ne zamandan beri burda ağlıysan?". "Beş senedür. Birbirimizi o gadar severdük ki; hangimiz ölürsek o onun mezerinin başında ağlıyacah diye anlaşduh". H.z. İsa Peygamber ellerini duaya galdırıy, bi dua ohıy, mezer yarılıy, ailesi kefiniyinen gahıy. Hz. İsa Peygamberin ayahlarına gapanıy; "Ya Allah'ın Peygamberi bizi dünya gözü ile bi daha gavuşdurdun. Durma herif eve goş, elbiselerimi alda ge". Kefinli duruy. Herif eve gediy, Hz. İsa Peygamber de bırahıy geçiy gediy. O sırada Mısır hökümdarı ordan tantanayınan geçiymiş; arabalar, cariyeler ince tüller geymişler, şarkılar söleniy. Geliy mezerliğin yanından geçiyler. Kadın da mezer daşlarının oriya oturmuş, elbiselerini bekliy. Hökümdarın bu halini göriy imreniy. Deyiy; "Hele bah biz de yaşıyuh, bunlarda..." Gadın nefsine uyıy, şeytan gandurıy. Nefsi galebe ediy. Hökümdar da mezerin başında beyaz bişey göriy". "Nedür o beyaz şey?" deyiyler; "Bir kadın sultanım." "Gidin bahın ne olmuş?" Gidiy bahıylar, sanıylar; "Eşkiyalar soymuş". "Alın getürün. Onu soyan adamı da bulun mezer soymah suçundan derhal idam edilsin, yahalıyacahsız. Kadını da bizim hareme götürün, helbet gocası çıhar" Alıy gediyler. Onlar geddükten sorna adam da elbiselerini getüriy. Segürdiy mezere yoh. O yannı segürdiy, bu yannı segürdiy yoh. Mezerliği dolanıy yoh. Yohda yoh. Adam deyiy, "Şimdiye gadar burda ağlıyduh, şimdi nerde ağlıyah". Aradan epiyi bi zaman geçiy. Arada bi mezerlige geliy ağlıy, arıy gidiy. Aynı muhafızlar ordan nöbetçi geçiylermiş. Bahıylar ki bi adam ağlıy. Deyiyler; "Hey!... Sen niye ağlıysan,

niye?" "İsa Peygamber geldi, benim ailemi diriltti. Sorna gayboldu". "Tamam, bizidük o zaman onu burdan götüren. Bize İsa Peygamber diriltti demedi. Eşkiyalar soydu dedi. Biz de padışaha dedük, padışah da götürdü hareme onu". "Yoh İsa Peygamber diriltti". Kadın cariyelerin içinde sefayınan yaşıy, o aleme ayah uyduruy. Askerler deyiy ki adama "Sen mi yalan söliysen yohsa garın mı? Hökümdar aldı getti get hökümdardan isde". Adam segürdiy sarayın yolunu bulıy, padışaha çıhardıylar; "Şevketlüm bele iken bele... Onu Hz. İsa diriltti. Ben gettim evden elbiselerini getürüm. Geldim ailem yohtur." "Hayır, yalan söliysen sen! Çünkü ben sorduğumda ele demedi. Eşkiyalar soydu dedi. Gadın burda. İstersen çağırım benim gocam derse verim al geç get. Demezse seni idam edecem". Adam o gadar seviy ki, garısının yalan söliyeceğine inanmıy. "Peki çağırın" deyiy. Garıyı çağırıylar, garı geliy içeri giriy. Padışah; "Gel burıya kadın, bah bu senin gocanmış". "Hayır, şevketlüm benim evimi soyan bu, mezerde de beni soyan bu". Padışah deyiy, "Derhal bunu atın zindana gadına da deyiy sen de get yeren" Aradan bir iki ay geçiy ölüm fermanı çıhıy. "Millet bütün meydana toplanıy. Adamın boynunu vuracahlar. Boynunu kütüğün üsdüne yaturıylar. O zamana gadar Hz. İsa Peygamber de gine ordan geçiymiş. "Nedür bu kalabalık?" "Ya Resulallah bi adam suç işlemiş boynunu vurıylar". "Hele bi de ben görüm o adamı". "Yol verin Hz. İsa Peygamber geliy..." Rivayet ederler ki; on iki dene havarisi inanmış ona Peygamber olduğuna. Hz. İsa gelmiş bahmış, kütüğün üsdünde başını vuracahlar. "Allah Allah!.. Bahıy ailesini dirülttügü adam. Niye bunun boynunu vurıylar!.. "Bunu alın vurmayın" deyiy. Haber veriyler hökümdara ki; "İsa Peygamber geliy". Geliy hökümdarın yanına; "Niye bu adamın boynunu vurduruydın?" Hökümdar gadını getürdiy. Gadın görür görmez şaşuruy; "Bu benim öz be öz gocam. Ya İsa Peygamber sen beni dirilttin, ben yalan söledim. Padışahın saltanatını gördüm ben de havaslandım. Nefis galebe etti. Şeytan... Ben de bele bele der yalan sölerem. Ben de onnarınan barabar gider, sefa sürerem dedim bu yalanı uydurdum. Yohsa o benim gocam" Hökümdar deyiy alın bunun boynunu vurun. Ge burıya deliganlı, bi daha garı lafıyınan gidip beş sene ağlama" deyiy, yeyiy- içiy muratlarına geçiyler.

Hamdi GEDİK

59. ARSIZ KIZ

Bir varımış, bir yoğumuş. Evvel zaman içinde, halbur saman içinde; bir garının üç dene gızı varımış. Gadın da ıhtıyar bi gadınmış. Gediymiş, ortalıhda çamaşur yıhıymış, onun bunun işini göriymiş; bi lohma ekmek gazanım diye. Ondan sorna, herkesin gızı gelin olıymış, bu garının gızlarına ne bidene dühürçü geliymiş ne de gelin olıylarmış. Garı Allah'a dua ediymiş, yalvarıymış, "Ya Rabbi! Babaları yoh, bi dene istiyen yoh! Ben ne edim bu çocuhları? Hayırlı bi yerde nasıpları varsa geçsin getsin başları örtülsün arıynan, namusuynan. Bir gün de getmiş hocaya bahdurmuş. Demiş ki, "Hoca Efendi! Hele kitaba bah, bu benim gızlarımın bahtı niye bağlı? Herkeşin gızları gelin olıy; bunlar niye gelin olmıy?" Hoca da kitaba bahmış, demiş ki, "Senin gızlarıyın üçü de gendi gendiye bulacahlar gocalarını. Ele düvür beklemeyinden olmıy." Garı düşüniy, "Ya Rabbi! Ben nedim esgük etek . Ben bunnarı nere yollıyım, nerde bulalar?" Böyük gıza deyiy ki, "Gızım, gah get bahah , helbet Cenab-ı Allah bi gapı açar." Gahıy gız da, bacılarıyınan, annesiyinen görüşiy; boyunnarına sarılıylar, ağlıylar, sızılıylar gızın bi dene geyinecek entarisi yarımış. Bohçasına düyliy, eline alıy; bi lohma da içine ekmek goyıylar, gediy. Enzü besmele çekiy." Gidiy gidiy bi mezarlıgın duvarının üsüne çıhıy, oturıy orda. Ahşama gadar gelen geçiy, gelen geçiy... Garşıdan bi gişi çıhıy. "Acab bu mu?" deyiy. Geliy geçiy!.. "Beki budur!.." deyiy, yalvarıy Allah'a; dua ediy. "Ya Rabbi! Sen baha yardım et; burda oturmayından ben kime ne deyim? Ben ne bülüm kim?" Ahşam olıy, ışşıhlar yanıy. Suvahlarda da gelip giden azalıy. Başlıy gorhmaya. Tam o sırada bi beg geliy. Yanında da seyisi var. Deyiy ki, "Tamam, budur. Bunun peşine düşüm." Onnar gelip gızın ögünden geçiyler, gız da onnarın peşine düşiy; onnarı tahib ederek gediy. Gediyler, gediyler epeyi. Şeherden dışarı çıhıylar; bahıylar ki orda iki dene çadır gurulu. Beg attan yeniy. Seyis de onun yardımcısı. Haman çızmalarını çekiy, su getüriy; elini ayağını yuyıy. Getürdükleri keklikleri büşüriyler, yeyiyler. Beg bi çadırda yatıy, hizmetçi de öbür çadırda yatıy. Gız da geride bi ağacın govuğunda onnarı gözliy. Sabah olıy gahıylar gine. Beg üsdünü başını geyiniy, gılıncını guşanıy; seyis de yanında ata biniyler, goyıy gediyler. Onnar o yannı getdükten sorna gız agaçdan yeniy giriy çadıra. Giriy ki kirli çamaşurlar var, bulaşuhlar var. Çamaşurları yıhıy, yemek büşüriy, çadıra bi çekidüzen veriy. Ahşam olıy onnarın geleceği vahıt olduhleyin gine gediy ağacın govuğuna sahlanıy. Bir gün bele iki gün bele... Seyis bahıy ki evde işler görülmüş. "Allah Allah! Acab bunu kim eddi?" deyiy. Bunun gafasına tahılıy. Yarındası günü olıy, gine gediyler, begine deyiy ki, "Begim, benim evde birez işlerim var, hele gedim

bahım. Ben gedim o işleri görüm. Sen geriden gel. Begden bi sehet gadar ileri geliy, geliy bahıy ki evde bi gız iş göriy. Haman gızın bileginden dutiy; "Gız sen ins misen, cins misen? Sen ne arıysan iki üç gündür bu çadırın içinde iş göriysen!.." Gız da deyiy ki, "Saggın kızma ki söliyim. ben ne insem, ne cinsem. Adam oğlu adamam. işte bele bele başımdan bi iş geçdi. Beki sizden biridür benim efendim diye peşize tahıldım geldim." Deyiy ki, "Tamam. Benim efendim de bekâr. Sen bunun nasıbısan." Beg geliy, söliyler. Allah'ın emriyinen nikâhlıylar. Sonunda bulıy gocasını. O bulmada olsun, bu tarafta aradan geçiy bi hafda ongün arası. Deyiy ki ortanca gızına, "Yavrum, ablan geddi gelmedi. Sen de gah ged bi şansıyı dene bah. Sen kimi bulacahsan?" Gız da gahıy annesiynen, bacısıynan vedalaşıy. Gine o da gediy gediy, bi duvarın dibinde oturıy. Gine ordan gelen geçiy, gelen geçiy... Gızın heç kimsenin peşine tahılıp gidesi gelmiy. Eyice ortalıh gararıy, ışıhlar yanıy; gız da gorhıy. Orda bi ağacın başına çıhıy. el ayah çeküldükden sorna bahıy ki Arap garısı geliy, bi elinde fener, bi elinde parhaç. Geliy haman o mezerlerden bi denesini eşiy, üsdünden daşı galdurıy; içinden çıhan bi deliganlı. Deliganlıya deyiy ki, "Çabuh söle, beni alacah mısan?" Deyiy ki, "Yoh! Sen benim dadımsan, süd annemsen; ben seni nasıl alım?" parhaçda getürdügü yemeklerden oğlana birez yedüriy; oğlanın başına yumruhları yendüriy... Gine gapadıy mezere, üsdünü de örtiy gediy. Gediy gediy, bahıy ki bi saraydan içeri girdi. O da oralarda bi barınacah yer bulıy. Sabah olıy, sorıy ordakilere , deyiy ki, "Bu saray kimin?" Deyiyler ki, "Falanca padişahın sarayı." Deyiy ki, "Elese ben gidecem padişahı görmeye." Ordaki cariyeler de hep gara geyinmişler başadan başa. Deyiy ki, "Niye gara geyindiniz?" Deyiyler ki, birisi hesleniy, "Saha na! Herkese bi türlü laf mı annadacayuh? Geyündükse geyindük!... Herkesin derdi gendiye yetiy. Bi de sennen mi oyalanacayuh!.." Gediy öbürüne söliy, azarlıy; digerine sorıy o azarlıy. Bi denesi de deyiy ki, "Allah'ın garibi!.. Niye her biriz bi atarafdan azarlıysız? Hasacana söleyin. Bacım, ..." deyiy, "Padişahın oğlu gayboldu. Gırh gündür onuh yasını dutıyuh." Ele dedükleyin gızın ahlına geliy. Deyiy ki, "Yohsa o mezerlikteki oğlan mıydı?" Deyiy ki, "Ben gidecem padişahı görmeye." Deyiyler ki, "Deli misen gız! Biz senelerdür burda çaluşuyuh, padişahı görmeyük. Sen haman gelür gelmez padişahı göriysen!.." Ağlıy, sızılıy mücadele ediy onnarınan. Bu arada da padişah da eşidiy bunun sesini. Pencereden egiliy deyiy ki, "Ne gürültü var orada?".Deyiyler, "Padişahım bi gız gelmiş, illâ padişahı görecem diye dutturdu. Senin huzuraa bu nası gele?" "Bırahın hele gelsin bahah ne derdi varmış?" Gediy padişahın yanına. Gediy ki padişah da hep garaları geyinmiş, millet bütün sessüz sedasız oturıy. Deyiy ki, "Söle bahım gızım ne deyiysen?" Deyiy ki Padışahım eger iznin olursa saha bi şe annadacam. O ahşam

gördüğüm bi macarayı annadacam." "Tamam annad bahım." Padişah ağzının ucuyınan söliy, pek ilgi göstermiy. Gız da başından geçeni annadıy. Deyiy ki, "İşte bele bele. Ahşam oldu çıhdım ağacın başına. Bahdım bi Arap garısı elinde fener geliy." Bele dedükleyin padişahın dikkatini çekiy. "Ey gızım, ey. Hele gel aburaya yanıma." Alıy gızı yanına otutturıy. Gız annatmaya başlıy. Annaddukça adam heyecanlanmaya başlıy. Deyiy ki, "Ama padişahım heyecanlanma, ben annadamam. Beni çoh sakin dinneyeceksen." Neyse padişah müsade ediy, o da olayı gördügü kimin padişaha annadıy. Gahıy ki gide mezeri eşe, deyiy ki, "Dur! Sen benim sözüme inanmazsan yarın ahşam olsun; aynı vaziyette benim dedügüm kimin plan gurah, gendi göziyinen hem görersen, hem de şahid olasan." "Pekala." deyiy. Ahşam olmadan askere haber veriyler, mezerligin edrafını bütün sarıylar. Sahlanıylar, oralara mevzileniyler. Arabın geleceği yeri de açuh goyıylar. Ortalıh garardukdan sorna bahıylar gine Arap garısı geliy; bi elinde fener bi elinde parhaç. Padişah ele heyecanlanıy, az galıy gendini aşşağı ata. Gız deyiy, "Padişahım sakin ol." Geliy orayı açıy, oğlanı çıhardıy. Oğlanı görer görmez padişahın eli ayağı titiriy. Nerdeyse aşşağı atılacah. Deyiy, "Dur! Sonunu diyne." Gine garının dedüklerini diyniy. Deyiy ki, "Beni alacah mısan?" Deyiy ki, "Ben seni nasır alım? Sen benim süd annemsen, dadımsan. Ben seni alamam!" deyiy. Oğlanı, dögüp de oıya goyacağı sırada, haman padişah çüçügü çalıy. Haman asgerler geliy Arap garısını yahalıylar, alıy götürüyler. Padişah deyiy ki, "Bu gız benim oğlumun hayatını gurtardı. Ben de onu oğluma alacam." Alıylar, Allah'ın emriyinen gırh gün gırh gece davul dügün olıy, o gız da gısmetini orda bulıy. Sıra geliy küççük gıza. Anası deyiy ki, "Yavrum, ablaların geddi gelmedi. Ha gah sen de get bahah. Sen n'olacahsan, bahah Allah saha ne gapı açacah." Gız da gahıy anasının boynuna sarılıy. Gine oda çıhınına geynecek bişeyi var mı yoh mu goyıy işde. Gediy gediy... Allah'ım sen baha yardım et. Ben nere gidecem?" Şaşırıy; sağa döniy, sola döniy... İşde bi tarafa gediy. O da gediy, böyük bi gonağa raslıy. Gonağa gediy ki, gine orda da gara geyinmişler. Cariyeler bütün gırh dene, yaslı; gara başörtüler örtmüşler. Heç kimsede gülmek yoh. Sölemek yoh. Gediy onnara deyiy ki, "Niye bele gara geyindiz?" O azarlıy, öbürüne söliy, o azarlıy... Gine işlerinde bi merhemetlisi varımış. Deyiy, "Niye herbiriz bi yandan azarlıysız; hasacaman söleyin. Padişahın oğlunun dili lal oldu. Gırh gündür onun yasını dutuyuh." Gız deyiy, "Bende kimsesüzem, garibem. Aburda bende çalışım sizinden barabar , o cariyelerin başı olan garı deyiy ki, "Bırahın çalışsın. Zatan her gış fıggareler geliy aburda yeyiy içiy, o da dursun aburda çalışsın. Orda üçgün durıy, beş gün durıy gonahda. Bahıy ki her gün birisi sufrayınan yemek hazırlıy, siniyinen, birisi gucağında götüriy bi gapıdan içeri goyıy geliy. Deyiy

ki, "Ele nediysiz? Nere götüriysiz o yemegi?" Deyiyler ki, "Padişahın oğlu, şehzade içerde. Onun yemegini götürüyük." Ağlıy, sızılıy, deyiy ki, "N'olur bi kerende ben götürüm şehzadenin yemegini." Öbür gızlardan hers ediyler. "Olmaz olasan seni, haman gelür gelmez her şeye garışmaya başladın, biz geldük geleli senelerdür sıra gelmedi!.. Sen ne padişahın yemegini götüriysen." Yalvarıy yaharıy. Deyiyler ki, "Hadi götür bi keren aradan çıh." Tesbiye hazırlıylar yemekleri goltuğuna atıy gediy gapıya vurıy, şehzade gapısnın arasını açıy, tesbiyi ileri süriy. Gendisi giriy içeri, gapıyı arhadan sürmeliy; giriy şehzadenin odasına. Getüriy siniyinin yemegi goyıy magattın üstüne; ordan eline alıy bi ot yasduy gadama yasduh, gadama yasduh içine otları goyıy bele sedirlerin üsdüne dayıylar. Onu alıy eline padişahın oğlu da heç sölemiy; oturıy ele köşede. O yasduğundan boğışıy boğışıy atılıy, düşiy. "Aman şehzadem yavaş, aman şehzadem yavaş, aman şehzadem hıdıklendim, aman şehzadem güldün." deyiy. O yasduğı civil civil ediy, orıya yığıy.. Gendi de yorılıy gediy bıcırige oturıy. Entarisinin peşini de başına örtiy orda uyhuya dalıy. Oğlan da şaşıy, guriy galıy. "Bu nası adam, geldi yanıma?" Ordan gahıy sininin yemegini alıy, dolapda gizli bi gapı varımış. Ordan giriy içeri. Gız da haman onun peşinden giriy. Gediy bahıy ki içerde bi peri gızı amma, doğdum aylara doğma diyen bir gız. Ele bi güzel gız!.. Gendi de hamile; ayı günü tamam. O deyiy ki, "Şahzadem nerde galdın, açlıhdan öldüm eyice." Deyiy, "Heç sorma sevgilim. Ele bi gız , arsuz bi gıza düşdüm ki, iki sahattur aç susuz, bi yasduğu civil civil etti, orıya yığdı. Neyse acuh uyudu da ben de geldim." Şimdi o oğlan peri gızına aşığ olmuş, onun içün dili lal olmuş, daha başgasıynan gonışmıymış. Peri gızı da bülmüymiş bu tarafından gonışmadığını. Zahar zannediy ki her zaman gediy geliy annesi gilinden görüşiy. Yemekleri yeyiy, deyiy,"Şehzadem yemekler çok güzel olmuş. Yarın da falanca falanca yemekler olsa; canım istiy, onnarı yerem." Gız işediy onun ele dedügünü de gine oğlandan ögde haman geliy bicirige yatıy; peşini başına örtiy. Oğlan geliy tesbiyi orıya goyıy. Gız da gerneşe gerneşe gözlerini üfeliye üfeliye . Ordan siniyi alıy, çıhıy gediy. Millet de bütün merah ediy. Bu getti, iki sahattur nediy orda? Siniyi götüriy haman oraya veriy. Deyiy ki, "Falanca falanca yemekleri büşür ki, ahşam da onnarı götürecem. Şehzade onnarı istedi. " Millette bütün hayretler içinde galıylar. Acap assahdan mı bunnar gonuşdu? Onun dedügü yemekleri hazırlıylar. Gine bu gız alıy gediy ahşam. Gine gapıyı vurıy haman öbür sefer kimin barabar, tesbiyi vermiy gendisi giriy içeri. Gine tesbiyi goyıy sedirin üsdüne, gine ordan önüne alıy bi ot yasduh atılıy; düşiy, boğışıy, oynıy güliy, bağırıy... Mahsusdan kahkahalar atıy dışardan eşideler diye. Gine öbür yasduğu da yırtıy orıya goyıy. Gine orda uyhuya dalıy. Velhasılı, ayını öbür seferki kimin

adamı tahip ediy, üçüncü defa olıy, üçüncü gün olanda gene adamın peşinden gediy. Peri gızı deyiy ki, "Aman beg, nerde galdun sancı duttu, öliyem. Hem daha yemek memek gözümde yoh. Sen bele etmiydin! Çabuh baha ebe gavuştur, öliyem. Arğım duttu." Adam da deyiy, "Annemgilinden gonışmıyam. A şimdi ben saha ebeyi nerden bulum?" Deyiy ki, "Gider avu arsuz gızı alur gelürem. Oynıydı, gapının arhasında." Haman gız goşarah geliy gine orıya yatıy. Oğlan geliy gızın yanına, "Gız arsuz gız! Gız hele gah!" "Amaaan, benim uyhum var, uyuyacam." "Gız hele uyan, saha bi şe diyecem." "Aman get, benim uyhum var a şimdi. Yoruldum zatan. " "Gız hele gah gel, bağırma!" Elinden dutıy, getüriy orıya. Sanki heç görmemiş kimin haman onnar dolapdan giriyler ki, peri gızı doğum yapmış; bir oğlan çocuğu orda durıy. Haman bebek doğar doğmaz, peri gızının dilısımı bozulıy. Haman bu arsız gız çocuğu ganıyınan, suyuyunan etegine goyıy. Cıyah cıyah, bağıra çağıra getüriy haman odanın ortasına; bi çocuh ağlaması bi şey!.. Dışarda herkes duyıy. Diyniylermiş içerdeki sesleri. Millet haman gapıyı açıy, giriy, "Amaan!.. Senelerdir bunun sevgilisi buymış! Hamileymiş de haberimiz yoh! Zannediyler ki o gız doğum yaptı. Haman padişahın garısına haberler gediy. "Hanım sultan müjdeler olsun! Geliniyi bi oğlu oldu." Garı goşarah geliy, bu gızın boynuna gulağına sarılıy. "Yavrum, niye sölemedin? O ki bele bele hallarız varıdı; hep bizden gizlediz..." Yeniden garyolalar bezeniy, çocuğa her şeyler tikiliy, garıya gecelikler, bütün tahımlar tikiliy, tertemiz yaturıylar. Bir gün olıy, iki gün olıy garının südü yoh. Neyse süd anneleri dutıylar, çocuğu emzüriyler, ondan sorna oğlan daha bozuntuya vermiy. "Tamam, işde bu benim garımdı." Annesi babası da deyiy ki, "Bizim bi tek çocuğumuz var, biz bunun mürvetini görmek isterük!" Yeniden gırh gün gırh gece, davul-dügün ediyler, onu da o oğlana alıylar; yeyip içip, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

60. BAHTI KARA GELİN

Deliganlının biri evleniy, ailesini goyıy anasıgilin yanına, gediy asgere. Evde gaynına, gardaşına deyiy ki, "Gelini saggın bi gapıya bacıya çıhartma; sahap çıh." gardaşını tembehliy gediy. Bir ay geçiy, iki ay geçiy... Millet gelinin peşine düşiy. Gelin de ne he deyiy, ne yoh deyiy. İşini gücünü göriy, gaynatasının, gaynanasının hizmetini ediy; gediy odasına giriy. Gapıyı içerden kitliy, yatıy. Gaynı geline deyiy, "Ölecegem seveceksen beni." Gelin ne he deyiy, ne yoh deyiy. Ne gaynanasına deyiy, ne gaynatasına. Gidiy gine işini gücünü göriy, odasına giriy, gapıyı kitliy. Gendi kimin gidiy bi dene peydah bulıy. "Ben gardaşımın garısının yüzünden ölecegem. Ge ki iftira edek ona. Edek dışarı; gözümün ögünden gaybolsun." Gidiy orda gendi gendilerine silah atıylar... "Gaçdı, vurudı, çalıdı, gırdı!" Gaynanası, gaynatası çıhıylar dışarı, deyiy n'oldı? "Ne ana! Has gelinin oynaşını gaçurduh..." Sabahdan götüriyler boynuna gadar nehlet guyusuna gömiyler. Orda giden daş vurıy, gelen daş vurıy. Yüzü gözü yaralanıy, elleri yaralanıy... Her tarafı yaralanıy. Gine bir günüsü bezirgân geliy orada yatah ediy, gonahlıy. Deyiy ki, " Orada bi guyu vardı. Hele gidin bahın ki su var mı? Atları, gatırları suvarın." Bezirgân da katırcılar da gediyler.... Geliyler, deyiyler ki, "Bir adam var içinde!" Deyiy, "Gedin çıhardın, alın gelin." Getüriyler ki, sedef kimin bir gız. Dutıy melhem ilaçları varımış heybesinde; ilaçları çıhardıy, elini yuyıy; yüzünü yuyıy; ilaçları sürtiy. Alıy gediy kendilere. Deyiy ki, "Benim garım yalavuz. Bu da olsun behen bacı."Bezirgân alıy gediy evine. Bu bezirgânın da bi oğlu olıy. Bu oğlanı heç anasına vermiy. Beliy, temizliy, yaturıy... Bi emmeden emmeye anasına veriy. Onun bi halası olıy. Orada da bi Arap hizmetgârları varımış. Baş bekçileri. Bu sefer de Arap düşiy onun peşine. Fırıkleniy ki Arabı seve. O da ne yoh deyiy, ne he deyiy. Bu sabırdan, sabrının yüzünden. Giriy bezirgân, bir yerde yatıy. O da çocuğu alıy yaturıy beşige. Gecenin birinde gidiy o Arap, uşağı kesiy. Pıçağı götüriy, gızın cebine bırahıy. Ellerine de ganı sürtiy. Çocuğun anası deyiy, "Çocuh ayıhmadı, zamanı geçdi." Bi de gahıylar ki, çocuh ganlar içinde. Çalhaşıy, ölmüş!... Bağırıylar, birbirlerine geçiyler. Bi de Arap geliy, "Ya sen kestin, ya garın kesti; ya da getdügün bacın kesdi. Durduğu yerde sizin ortazda kim geldi kesti?" Dutıy arıylar; gidiy gızın ganlı ellerini görsediy. Cebinde pıçağı görsediy; sabahdan gızı ediyler dışarı. Herif de deyiy, "Ne zamandır, çocuğuma hizmet etdi." Çıhardıy on lira veriy. "Al da, yolda buvalursan ye." O da alıy, cebine goyıy parayı, gediy. Gediy ki bi dene adamı asıylar. Deyiy ki, "Avunı niye asıylar?" "Niye asmıyalar! On lira borcu var, veremiy; paranın yerine asıylar." Deyiy, "Ben nedim parayı? Esgük etegem." Cebinden

çıhardıy parayı, veriy. Deyiy, "Uşahları vardur, götürün abu parayı verin de onu ipten yendürün." Yendüriyler. Deyiy, "Beni kim ipten yendürdü?" Deyiyler ki, "Avu esgetek parayı verdi, yendürdü." Deyiy ki, "Onun bende gözü olmasaydı beni ipten yendürmezdi." Peşine düşiy garının. Garı gediy, o gediy....Bir denizin başına gediyler. Garıya herşey deyiy amma, garı heç bişe sölemiy. Sabrediy, sabrınan gediy denizin başına; orada gırh dene gemici varımış, onnara deyiy ki, "Bu dorğu birisi degül, ergi... Behen gırh lira verin, bunu satacam." Heriflerden, gemicilerden; gırh gişiden parayı alıymı, garı içerde heç sölemiy. Herifler deyiy ki, seni bize satdı. Her gün birimizin yatağına geleceksen. O da deyiy ki, "Nere gedim, ebdesimi salım, namazımı gılım da ona göre size cuğabımı verim." Ebdesini alıy, namaza duruy. Deyiy, "Gurban olduğum Allah, beni darda goyma. Gurtar beni burdan." Bi ürüzger çıhıy, bi tipi çıhıy.... Gemiyi altını üsdüne dönderiy. Gemi ters döniy, gırh gişi hep tökülüy suya. Gemi gine doğrılıy, Allah'a havale etti ya; gahıy gemiye oturıy. Süre süre garaya getüriy gemiyi. Padışaha haber yollıy ki, gemi battı; içindekiler de boğuldu. Gelsin içindeki eşyaya sahap çıhsın. Padışah geliy ki, bi tek esgetek. Hep ölmüşler gırh gişi. Hep onların denkleri içinde; bu ne dorğu adam, bunnar ölmüş de buna bişe olmamış. Padışah çekiy eşyayı, deyiy ki, "Ben ıhtıyarladım. Padışahlık edemiyem. Sen padışah olacahsan benim yerime." Ediy padışah. Erkek elbisesi geyündüriy. Gaynının gözleri kor oldu, o iftira eden adamın gözleri kor oldu, Arabın gözleri kor oldu, gemicilere satanın gözleri kor oldu. Ağızdan ağıza deyiyler ki, "Bi padışah gelmiş elini kor olanların gözlerine sürttü mü açıymış." Gocası da askerden yeni gelmiş. Deyiyler ki, "Götür uşağımızı gurtar; padışahın yanına." Öteki o iftira eden oğlanı da alıylar, geliyler bezirgânın yanına oturıylar. Yemeklerini yeyiyler. Bezirgân deyiy, "Ben de benim Arabı götürim." O da Arab'ı götüriy. Bu de gediyler ki, bi kor da orda oturıy. Deyiy ki, "Nere gediysiz?" Deyiyler ki, "Padışahın yanına gidiyük. Padışah, gözleri açıymış." "Beni de götürün, sebapdur." Götüriyler padışahın huzuruna çıhardıylar. "Sölersez sözleri, açılur gözleri. Dorgu sölemezsen sözleri, açılmaz gözleri." Padışah deyiy; gız padışah oldı ya, "Gaynı deyiy ki, gardaşım burdan çıhsın ki deyim." deyiy. "Kimse çıhmayacah, çıharsa heç demem." Deyiy ki, "Gardaşım behen küserse küssün. Diyecem. Gözlerim açılsın da...Gardaşım ailesini behen teslim etdi getdi asgere; ben de ne ğadar peşine düştümse heç benim üzüme bile bahmadı. Duttum iftira etdim; çalıdı, vurudu, gırıdı, oynaşını gaçurduh dedük. Göttüler, Nehlet guyusuna gömdüler babamnan anam ." Padışah dedi, "Dorğu söledin sözlerin, açılsun gözlerin!" barmahlarını sürttü, gözleri açıldı. Dutıy o buna iftira edeni getüriyler. O da deyiy kı, "Bu behen para verdi, behen iftira etdirdi. Benim de gözlerim ondan kor oldu. Esgük

etegü götürüp gömdüler Nehlet guyusuna." Padışah deyiy, "Dorğu söledin sözlerin, açulsın gözlerin." Onun da gözleri açılıy. Gözü açılan çıhıy dışarı. Ürekleri yarılıy. Sıra geliy Arab'a. Arap deyiy, "Bezirân çıhsın burdan, deyim." Deyiy, "Kimse çıhmasın. Çıharsa açmam gözlerin." Deyiy ki, "Bezirgân bi gız mı gelin mi getürdü!.. Peşine düşdüm. Behen imkânı yoh sölemedi; eyi de demedi, kötü de demedi. Ben çocuğu getdim kestim, eline ganı sürtdüm, pıçağı da cebine goydum; iftira etdim. Sabahdan gahdı bezirgân onı etdi dışarı." dedi. "Dorğu söledin sözlerin, açılsın gözlerin." Onun da gözleri açıldı. Sıra geldi o yolun üstünde oturana. Dedi ki, "Ben fıggareydim; veremiydim, on liranın yüzünden beni ipe tahtılar. O esgüg etek de, deyiy beki çocukları var; parayı, on lirayı veriy beni ipden yendüriy. Düşdüm peşine, senin bende gözün olmasaydı ipden yendürmezdin. Ben alacam seni. Ne he dedi, ne yoh dedi. Ben de peşine getdim. Gemicilere, gırh gişiye gırh liraya satdım. Goydum geldim. Ondan oldu gözlerim..." Dedi, "Dorğu söledin sözlerin, açılsın gözlerin." Hep diyen çıhdı... Gişisi orda durıy. Dedi ki padışah, "Ailen görsen tanur musun?" Deyiy, "Padişah olmasan gözlerin onun gözlerine benziy." Garısı da bülmiy, deyiy ki, "Ben senin iştek ailenem. Avu gadar iş benim başıma geldi. Gahıy, ebdes alıy, iki rekât namaz gılıy. "Gurban olduğum Allah, sen beni dünya işine garuşdırma daha, al benim ruhumu." deyiy. Cenab-ı Allah orda onun ruhunu alıy; orda teslim olıy.

Hatice UYMAZ

61. CADININ KIZI

Bir varımış bir yoğumuş, bi dene fıggare bir garıyınan üç dene de gızı varımış. Bu garının üç dene de tavuhları varımış. Gel zaman get zaman sorna anaları hasdelemiş. Demiş, "Gızlarım gelin burıya! Benim vahdım doldı ben ölecem. Üç dene tavuğum var, üç dene de gızım var. Böyük tavuh böyük gızıma, ortancıl tavuh ortancıl gızıma, küççük tavuh da küççük gızıma." Neyse, ömri dolıy, bunnarın anaları öliy. Bu böyük gızınan ortancıl gız bir durıylar. Küççük gız da bir durıy. Böyük gızınan ortancıl gızın tavuğu guzlıy, onnar yeyiy, tavuh guzlıy onnar yeyiy. Küçügüde birikdüriy. O zaman bi yumurta bin liraymış. Biriktürdügü yumurtaları satmış, padışahın gonağına garşuluh bi gonah yapdurmış. Böyük gızınan ortancıl gız başlamışlar küççük bacılarını gısganmaya. Deyiyler ki, "Nası ola ki biz iki dene tavuğunan bişey yapduramıyuh da, bu bir tavuğunan bele bi gonah yapdurıy?" Deyiy " Biz buna bi hille edek, biz buna bi oyun oynıyah. Ni edek ? Ya hamama gidek, bunu da götürek. Gettükden sorna bidenemiz diyek ki, "Aman!.. Gız, darağınan kildenceyi gettün mi?" Birimiz de, "Yoh getmedim." derük. O zaman eve gelür, onun tavuğunu dutar cadının bahçasına ataruh." Bele annaşduhdan sorna geliyler. "Bacı biz hamama gediyük, haydi seni de götürek." deyiyler. Küççük gız, "Yoh! Ben gelemem, benim işim var." Şunu yapacağam, bunu yapacağam dediyse de nedip edip bunu gandurup hamama götüriyler. Gidiyken de deyiy ki, "Ben sizinen gidiyem, gidiyem amma, acap tavuğum cadının bahçasına gider mi?" "Yoh yoh, bişe olmaz." deyiy gediyler. Hamama giriyler, soyunmaya başlıylar. Böyük deyiy ki, " Gız amaaan!.. Darağınan kildenceyi evde unutmuşuh. Aburda neye durıysan, hele yeri!.. Çabuh get darağınan kildenceyi al da gel." Ortancıl fırlıy. Bacısının tavuğunu dutıy, Cadının bahçasına atıy. Tekral geliy hamama. Yunıylar, yıhanıylar; işleri bittükden sorna, geliyler eve. Geliyler ki, cadının bahçasında küççük bacının tavuğu gık gık öterek dolanıy. Bu gız sızılıy, ağlıy, sızlıy, ağlıy... " Adam, neye ağlıysan! Gel bele ipi bağlıyah, seni bahçaya yendürek. Tavuğu dutarsan, biz de seni gine ipinen çeker çıharduruh." deyiyler. Gedip haman bi ip getüriyler. İpi möhgemce bunun beline bağlıylar. Küççük gız birez şüfeleniy amma... "Gız neye gorhıysan? Hoş seni orda bırahacah devülük!.." deyiy, gızı cadının bahçasına yendüriy, ipin ucunu da bırahıp gaçıylar. Gız ipin ucunu bırahduhlarını görünce, tavuğu unudıy, düşiy canının derdine ki, "Cadı beni yiyecek!" Geziy, dolanıy, ağlıy... Geziy, dolanıy, ağlıy, sızılıy... Bahıy ki fayda etmiy. Bu sefer geliy bi yere gizleniy yatıy. Birez yatıy, birez otırıy. Bi de bahıy ki cadı gümiliye gümüliye geliy. "Uuuu!... Buralardan adam gohıy, uuuu!... Buralarda adam gohıy?" diyerek ge-

liy." Hele kimise çıhsın ortaya! Gızsa gız evladım, oğlansa oğlan evladım olacak." deyiy. Bir gaç defa dedükleyin, gız deyiy ki, "Artuh neyse eger yeyiyse yesin, duruysam durum. Hele çıhım." Gorha gorha yanına gediy. Sağ memesinden yapışıy sol tarafına oturıy. "Otur."deyiy. Gız yanına oturıy. Deyiy ki, "Seni düşmannığınan atdılar ki yeyim amma, yemiyecegem. Sen benim gızımsan. Burası senin evin. Canın ne isdiyse büşür ye. Amma baa da adam eti büşür ki yeyim." deyiy. Cadı artuh anası sayılduğu üçün ne dediyse onu yapıy, evi siliy süpüriy. Dev de sabah çıhıy, ahşam geliy. Aradan bir gaç gün geçdükten sorna bahıy ki gız artuh eve eyice alışdı. Ahşam dev eve geliy, gız gendi yemeklerini yeyiy. Deve de büşürdügü adam etini veriy, yeyiyler içiyler. Sabah olunca gızı çağırıy deyiy ki, "Gızım gel buraya. Ahan saa gırh dene anahdar. Bu evde gırh dene oda var. Odaların otuzdokuzunu açacahsan ama gırhıncı odayı açmıyacahsan." "Peki." deyiy. Dev gine gediy, gız anahdarları alıy, her bir odayı teker teker açıy ki ne açsın! Odalar yıldır yıldır yanıy... Mücevherler mi dersen, aynalar mı dersen, halılar kilimler mi dersen... Ahlan ne gelürse hepisi mevcut. Hergün gidip geliy bunnarınan göynünü eyliy. Aradan bi hafda on güç geçenden, deyiy ki, "Şu anam yoğıken hele bi de şu gırhıncı odayı açım bahım ki burda ne var?" Gedip gapıyı açıy, ecayıp galıy! Bahıy ki bomboş oda! Garşı da bidene de pencere. "Acap burayı baa neden açma dedi?" deyiy pencereye gidiy. Gidiy ki bahçada padışahın bahçıvanları çalışıy. Bahçıvanlar bu gızı göriyler deyiyler ki, "Cadının gızı, cadının gızı! Neye şişip gurulıysan? Cadı seni besliyip böyüdüp yiyecek." Gız bu sözü duyunca pencereyi örtiy, geliy ağlamaya başlıy. Ağlıy, ağlıy... Deyiy ki, "Bele ağlamahdan ne ola. Artuh ne oldıysa oldı. Gedim de yemek hazırlıyım." Bahıy ki cadı gine gümiliyerek geliy. "Oy!.. Şimdi ben nedecem?" diyiy. Gahıy haman elini yüzüni yuyıy, saçını başını düzeldiy. Cadı da içeri giriy. Bahıy ki gızın vaziyeti vaziyet degül. Çağırıy yanına, "Niye ele ediysen, n'oldı?" deyiy. Gız, "Bişey yoh moh." dediyse de gorhusundan daha bişey diyemiy. Deyiy ki, "Yaa!.. Ben saa demedim mi ki o gırhıncı gapıyı açma. Neyse, olan olmuş üzülme. Sabahdan galan odaya get. Orada şu şekilde, şu biçimde, şu renkde güzel bir elbise var. O elbiseyi geyin. Bezen düzen, gine get o pencereye. O bahçıvancılar saa gine ele derse eger, sen de deki, papağan papağan, padişah beni oğluna alacah, ganıynan gınamı yuğuracah, tiviynen de döşegimi dolduracah. Bahçıvanlara de ki, bahcavancılar bahçıvancılar, tepeniz aşşağı, ayahlarınız yoharı, ben yenecem ki şadırvanda yıhanım da çıhım." Gız, "Peki." deyiy. Sabah olıy tarif edilen odaya giriy, o elbiseyi geyiniy. bezeniy, düzeniy haman o pencereye gediy. Ögde papagan başlıy: "Cadının gızı, cadının gızı, neye şişip gurulıysan? Cadı seni besliyip böyüdüp yiyecek." Ordan gız alıy ki, "Papağan papağan, padı-

şah beni oğluna alacak, senin ganıynan benim gınamı yuğuracah, tiviynen de döşegimi dolduracah. Bahçıvanlar bahcıvanlar, tepeniz aşşağı, ayahlarınız yoharı. Ben girecem şadırvanda yıhanım da çıhım." Bahcıvanların ayahları yuharı geliy, başaşşağı tikliyler. Papağan tivini tökiy, olıy bi top et. Gız da şadırvana girip tertemiz yıhanıp çıhıy. Döniy geliy evine. Aradan zaman geçiy, padışahın oğlu geliy, bahıy ki bahça daha dünki kimin duruy. Ne bahcıvanlar çalışmış, ne papağanda bi hal galmış. "Bu neinnesi, neden bile oldı?" Soruy soruy kimse bişe sölemiy. Zaman sorna, " Padışahım, nedesen onu bunu ! Başımıza bele bele bi hal geldi, biz de bele olduh." Padışahın oğlu şaşuruy galıy. " O kim ele, sizi bu hala goyan? Ben ona soraram!.." deyiy, goyıy gediy. Öbürleri de ele tikili galıylar. Ahşam olıy, dev gine gümiliyerek geliy. Bahıy ki gızın keyfi yerinde. " Ne oldu?" deyiy. Gız, " Ebile ebile oldı." deyiy, aynısını annadıy. Dev gine deyiy ki, " Bah, yarın sabahdan gine gideceksen. Papağana aynısını diyeceksen. Bahcavanlara diyeceksen ki, "Bahçıvancılar bahçıvancılar, tepeniz aşşağı, ayahlarız yoharı." Gız " Peki." deyiy. Sabah olıy, bu sefer de anasının tembihi üsdüne daha görkemli bir elbise giyiy. Aynı pencereye geliy. Padışahın oğlu da gizlice bunu seyrediy. Haman papağan başlıy, "Cadının gızı cadının gızı, neye şişip gurulıysan? Cadı seni besliyip böyüdüp yiyecek." deyiy. Gız ordan alıy ki, "Papağan papağan, padışah beni oğluna alacak, senin ganıynan benim gınamı yuğuracah, tiviynen de döşegimi dolduracah. Bahcavanlar bahcavancılar, tepeniz aşşağı, ayahlarınız yoharı." deyiy, papağan gine cıbılik galıy. Bahcavanların da başları yoharı, ayahları aşşağı geliy. Padışahın oğlu bu halı, bu gızı görer görmez vurılıy. Oraya yığılıy galıy. Birez gendine geldükden sorna gediy anasına deyiy ki, "Ana, gedin cadının gızını baa isdeyin." Anası, "Vula yavrum sen delürdün mü? Ahlıyı mı oynatdın? Bi padışahın oğlu da kötü, yalloz bi cadının gızıynan evlendürülür mü?" Oğlan gine deyiy ki, "Yoooh!.. Ana alacağam da alacağam." Anası gediy babasına söliy. Deyiy ki, "Vaziyet bile bile... Oğlan daha ipe sapa gelmiy. " Babası bi tarafdan, anası bi tarafdan, "Etme eleme? O bir cadı, o saha yahışmaz. Hem biz bi padışah olarah nası gidek de cadının gızına düvürcü olah? Sorna başdan o adam yeyiy. Biz onun yanına nası gidek? Bizi yer parçalar." Oğlan masdayı geme goyıy. " Ben annamam, nedersez edin. O gız alınacah da alınacah! " Padışah gahıy böyük veziri alıy, ortancıl veziri alıy, küççük veziri alıy; üç vezirinen padışah devin gızına düvür gediy. Gapı çalınıy, dev hoşgörüynen bunnarı alıy içeri. Hiç ummaduhları izzet ikramdan sorna padışah deyiy ki, "Biz buraya Allah'ın emriynen senin gızıy benim oğluma isdemeye geldük." Cadı garı deyiy ki, "Ooo! Senin canın sağolsun. Benim gızım da, ben de oğla gurban olsun. Yalnız bir şartım var. Eger onu yerine getürürsen hay hay!.." Padışah, "Şartın

ne?" deyiy. Cadı, barmağından bi yüzzük çıhardıy, deyiy, "Eger abu yüzzügün ağırlığınca altun verürsen, gızım saa da senin oğla da gurban olsun. Yooh, vermezsen gızımı veremem." Padışah bıyıh altından güliy. " Bunun aslı asdarı bi yüzzük. Bu nası ola ki olmıya?" deyiy. Döniy cadıya, " Canınan baş üsdüne." deyiy. Yüzzügü alıy çıhıylar. Saraya geliyler. Cariyelere deyiy ki, "Çabuh baa altun terezisiynen bir gaç dene altun getürün." Terezi geliy, altunlar geliy. Yüzzügü terezinin bi gözüne gözüne goyıylar, altunları öbür gözüne Yüzzük olan taraf heç yerinden gahmıy. " Hele birez daha getürün." deyiy. Gediyler evvel getürdüklerinin iki üç gatını getüriyler goyıylar tereziye, tereziyi çekiyler. Yüzzük olan taraf yerden gahmıy. Artuh bütün hazineleri yıhıylar yüzzük gine yerinden gahmıy oğlu gahmıy. Deyiy "Ya Rabbi! Daha ben nedim? Bari gedim özür diliyim." Geliy cadının yanına. Deyiy, "Ebile ebile, bütün hazinelerimi boşalttuğum halda yüzzük yerinden gahmıy!" Cadı deyiy ki, "Madem başga altunuz galmadı, o topladuğuza ıraziyam." Bunnar da "Pekey" deyiyler. Gediy dügünün öbür hazırlıklarını yapıylar. Artuh gız gelin gidecek. Cadı gızını yanına çağırıy, deyiy ki, " "Bah gızım, ben seni padışahın oğluna verdim. Birezden gideceksen. Gerdek gecesi padışah oğlu gelür seni gonuşdurmah isder. Eger saa, "Canım küççük hanım, cicim küççük hanım, Ay dedenin başıçün, Gün dedenin cani baa söle" demedükçe damadınan gonuşmıyacahsan. Eger sölersen gelür seni de yerem, onu da yerem. Amma sen sölemedügün üçün onnar saa bahmazlar. Ben saa bir küp bal goyum, bir küp de yağ goyum, bunnarı da barabar götür ye. Bunnar bitenden yolla ben saa gene doldurur yollaram." Gızı alıp götüriyler. Ahşam olıy, oğlanı gerdege veriyler. Oğlan gızı gonuşdurmah isdiy, gız bir türlü gonışmıy. Ertesi gece olıy gine gonışmıy. Uzatmıyah, onbeş yirmi gün buyuna nediyse eger gonışmıy. " Ben bu lal gızı da nerden aldım? Ben bunnan yaşıyamam." deyiy, durumu anasına babasına büldüriy. Gedip böyük vezirin gızını alıy. Gelen gelini alt gata getüriyler. Bu lal gızı da sarayın üst gatına goyıylar. Bir gaç gün sorna, yeni gelen gelin cariyelerden birini çağırıy, deyiy ki, "Bacı bacı! Benim bi dene yoldaşım varımış; hem sağırımış, hem lal. Hele get bah bu nasıl bi adam!" Dadı gediy, cadının gızı bunu bi garşılama garşılıy; gonuşduhça sanki ağzından ballar ahıy. Çaylar gahveler, izzetler, ikramlar... Dadı guruyıp galıy. Bu nası lal, bu nası sağır!... Acayip galıy. Birez oturduhdan sorna, deyiy "Artuh ben gedim. Hanım beni öldürür!" deyiy. Cadının gızı geçiy ortaya, "Yan babamın ocağı!" deyiy, halıların üsdünde bi alav gopıy. Alavın içinden o yannı geçiy, bu yannı geçiy; gögde yıldız, yerde gız, pırıl pırıl olıp ortaya çıhıy. Dadı guruyup galıy!.. Ordan ayrılıy. hanım bunu içeri alıy, "Gel bahım nettin, nası bi adam?" Dadı, " Ooo!.. Hanım ne sağırı, ne lalı. Bi diller var, ağzından bal ahıy. Hele gide de izzet ik-

ramı göresen! Güzellik desen onda, yahuşuh desen onda. Hele baa bi marifet göstertti; ben şaştım galdım! Gurudum!" Neyimiş ki, o nası marifetmiş ki?" deyiy. Dadı deyiy ki, "Çıhdı odanın ortasına, "Yan babamın ocağı!" dedi. Halıların üsdünde bir alavdur ki gopdı. O alavın içinden o yanı geçdi, bu yannı geçdi; gökde yıldız, yerde gız oldu çıhdı. Şavgısı bütün odayı doldurdu. " "Ohoo! Ondan goley ne var." deyiy, geçiy odanın ortasına. "Yan babamın ocağı!" bişey yok. "Yan babamın ocağı!" bişey yok. Deyiy, "Dadı, getür şu halıların üsdünde bi ataş yah." Dadı gediy dışardan çam dallarını getüriy. Odanın ortasına isdif ediy, kirbidi veriy. Oda alav duman içinde galıy. Garı gediy bir gat elbise geyiy geliy, o yannı geçiy gajt!.. Bu yannı geçiy gajt!.. Yanıy, kösövüsü orıya düşiy. Bi de herif geliy, "Bu neinnesi ?.." "Ya bile bile oldı..." " Vula gardaş, bu baa gelenden lal olıy da size gelenden nasıl gonışıy? Nası marifet gösderiy?" Bunu duyunca gine gediy yanına, nediyse giz gine gonışmıy. Gahıy bu sefer de küççük vezirin gızını alıy. Bi gün, beş gün sorna, bu da dadıyı yollıy. Gız bunu da hoşgöriynen içeri alıy. İzzet ikramdan sorna deyiy , "Dadı getme, saa bi marifet gösderdim de ondan get. Çahıl babamın gazzuğu!" deyiy, duvara bi gazuh çahılıy. Haman eline bir çevre, iğne iplik alıy, çıhıy gazzuğun üsdüne bu çevreyi işliy. Dadının eline veriy yollıy. Garı, " O lal, sağır dedükleri benim yoldaşım nası bir insan hele annat." Dadı, " Ohaa!... Ne lalı, ne sağırı... Hanım mı hanım, nazende mi nazende. Hele bi marifetlerini görsez ahlız durur. " Çahıl babamın gazzuğu" dedi, duvara bi gazzuh çahıldı! Çıhdı gazzuğun üsdünde abu çevreyi işledi verdi. İnanmazsaaz alın da bahın, ahan çevre." Garı alıy bahıy ki, ne el değmiş, ne terziler tikmiş. Birez durıy, " Amaan!.. Ondan goley ne var? Ben de ederem." Döniy duvara, "Çahıl babamın gazzuğu!" deyiy, çahılmıy. "Çahıl babamın gazzuğu!" deyiy, çahılmıy. Deyiy, "Dadı, çah şu duvara bi gazzuh." Dadı getüriy bir gazzuh çağıy. Bi eline çevreyi, bi eline iğne ipliği alıy, gazzuğa çıhıy. Nası düşiyse onun ölüsü de orıya uzanıy. Padışahın oğlu geliy geliy ki bu sefer de o ölmüş. "Bu neinnesi?" Dadı olanları annadıy. Oğlan düşüniy düşüniy... " Bi daha evlenürsem iki olsun. Bu n'oliy bile?" deyiy geliy oturıy. Bu gızın balıynan yağı tükeniy. Gahıy küpleri aşşağı yendüriy. "Bal küpü, anam saa bal goysun; yağ küpü saa da yağ goysun. Mini mini gedin, mini mini gelin. Sakgın yolda çekişmeyin. Bunnar tıngır mıngır cadının evine gediyler. Cadı içire alıy; bal küpüne bal, yağ küpüne de yağ goyıy. Deyiy ki, " Gedin gedin, merdüvannarın dibine gidenden bir çekiş çıhardın. Sen ona vur, o saa vursun. Sonunda bal küpü, sen vur yağ küpünün gulpunu gır. Hanım gelür size derse ki, "Ayıp degül mü, niye çekişiysiz? Ben size mini mini gedin gelin demedim mi?" diyenden, yağ küpü sen de ki, "Canım küççük hanım, cicim küççük hanım; Ay dedenin başıçün, Gün dedenin canı-

çün şuna bişey de! Vurdu da golumu gırdı." Belece tembih ediy. O sırada padışahın oğlu da canının sıhısından pencereye oturmış dışarıyı seyrediymiş. Bahıy iki dene küp gındır gındır gendi başına geliy. " Acap bu neinnesi? " deyiy. Bahıy gendilerinin gapıya geldiler. Annıy ki bu iş cadının gızından ileri geliy. Haman onıya bi yere sahlanıy. Küpler geliy içeri giriyler. Merdüvanın dibine gelenden bir dögüşdür goparlar. O ona vurıy, o ona vurıy. Bal küpü nası vurıysa yağ küpünün gulpını gırıy. Bu gürültüye cadının gızı çıhıy, "Ayıp degül mü! Ben size mini mini gidip gelin demedim mi ? " deyince yağ küpü ordan alıy, "Canım küççük hanım, cicim küççük hanım, Ay dedenin başıçün, Gün dedenin canıçün şuna bişe söle! Bah vurdu da golımı gırdı..." "Aman ben onu dögerem. Sen saggın canıy sıhma." diyerek bunnarı içeri alıy. Merdüvanları çıhıyken, padışahın oğlu paldur küldür geliy gızın golundan yapuşıy." Canım küççük hanım, cicim küççük hanım, Ay dedenin başıçün, Gün dedenin canıçün baa da bişe söle!" deyiy. Gız o zaman söliy, ondan sorna da yeyiy içiy muratlarına geçiyler.

Münevver UÇAR

62. ÇITDAN KIZ

Bir varımış, bir yoğumuş; evvel zaman içinde, halbur saman içinde bi dene garının bi gızı varımış. O da bele gırh gurbanlarınan olmuş öbür uşahları ölmüş... Zorunanan bi denesi yaşamış, ona da elleri ayahları titiriymiş. Gorhıylarmış ki, yüzüne bahar. Memleketleri de kış memleketiymiş. Bele derin bi gışı geçürmüş, garlı bi gışı.. Bahar olmuş, ortalığ açılmış, birez guzey yerlerde gar galmış; geri yerlerde yeşermeye başlamış. Gar çiçekleri bitmiş, nağruzlar, bitmiş. O zaman da kövün uşahları çıhıp çıhıp, gedip geziylermiş. Çiçek toplıylarmış, nağruz toplıylarmış, odun toplıylarmış. Bir günde gelmiş, o Çıddan gızın anasına demişler ki; o gızın adı Fatma'yımış da küçük deyi ele gomşılar seviyken, Çıddan gız Çıddan gız deyiylermiş. Lağap tahmışlar ona. Öbür arhadaşları daha büyüklermiş. Gelmiş demişler ki, " Eze, acuh gedüyük odun toplamaya, Çıddan gız da bizinen gelsin." Demiş ki, " Anam babam, siz böyüksüz, siz gendi gendinizi gurtarursuz, o hemin küçücük. O ne bülsün, odun toplamasını? Bizim odunumuz var, babası getüriy." Gız da havaslanmış, " Anne anne n'olur bende gedim. Arhadaşlarım gediy toplıy, baha da ip ver gedim toplıyım." Gedip onlar da odun toplıyıp getüriylermiş, anaları da yumurta veriymiş; oturup odunlarınan yumurtaları haşlıylarmış. Ele bi arada piknik yapıylarmış, oturup yeyiylermiş. Onun için Cıddan Gız da istiy ki onlarınan barabar gide, onlara garışa, oynıya barabar. Getdükleri odunlarının yumurta haşlıylarmış, evlerinden bulgur getürüp pilav bişürüp yeyiylermiş, duvarların dibinde evcük evcük oynıylarmış. Bu Cıddan Gız da istiy ki gide onnarınan barabar. Anası da goymıy. Neyse, yalvarıylar, yaharıylar. Garı belinden bel bağısını çeziy deyiy ki, "Al get, sen de bi bıdık topla da getür, oyna arhadaşlarıynan. Uşahlara da deyiy ki, "Ayahlarıza ölüm. Bah muhat olun o küçük, bah, gaybolur, getüremez, üşür müşür; heste olur." Yoh eze. Sen gorhma, biz ona muhat oluruh." deyiyler. Alıp gediyler. Gediyler odun toplıylar. Soğütlerin dalları üşümüş, tökülmüş diblerine çeperlerin gurularından sögüdlerin dallarından, hırt hışır toplıylar, hepisi birer tay toplıylar, tayları yapıylar. Cıddan Gızın tayını da yapıylar. Herkes başına alıy, "Çabuh Cıddan Gız, sen de çabuh al gel." deyiyler. Alan gediy, alan gediy. Cıddan Gız da otırıy tayın ögüneki, sırtlıya. Ediy ediy galduramuy. Ediy ediy, galduramıy. Gendi de acıhıy, yorulıy; küçcük de. Öbürleri goyıy gediy diye cabuh cabuh eviy ki gide. Ediy ediy, tayını sırtına alamıy. Bi de geri döniy, bahıy ki ne baha, gosgocaman bir ayı. Elini getürmüş basmış Cıddan Gız'ın tayına. Onun içün galduramıy. Oyy, ayıyı görer görmez gız gorhusundan bayılıy düşiy. Ayı haman goltuğuna alıy götüriy yuvasına. Cıddan Gız'ın anası da bekliy, ahşam

olıy, güneş aşıy, gız yoh. İçeri giriy, dışarı çıhıy, "Allah'ım bu gız n'oldu? Allahım bu gız n'oldu?" Gediy arhadaşlarına soruy, "Gız bacı, sizin gız geldi mi?" Deyiyler, "Geldi, taah çohdan geldi." Öbürüne soruy,"Geldi mi?" Deyiyler, "Geldi." Gızlara soruy,"Gız, Cıddan Gız n'oldu ? Siz geldiz, ben size demedim mi avu uşaha muhat olun?" Deyiyler, "Eze Vallaha biz onun odununı da tayladuh, biz alduh. O da alıydı ki gele. Biz zannedüyük ki geldi!.." Neyse, anası saçlarını yolmaya başlıy, ellerini dizine vuruy. "Oy ocağım battı, gız gayboldu." Babası geliy hesleniy. "Seni şele olasan, bele olasan garı. Ben saha demiyem mi ki bi tek uşağa sahap çıh. Bizim uşağın ne işi vardı yazılarda? Ben saha odun getüriyem." Herifler toplanıylar, garılar toplanıylar başına. "Anam babam hele heslenme, dur bahah. İnşallah bi yerden çıhar. Uşah belki bi yerde üşümüşdür, belki bi yere yığılmış galmuşdur." Fenerleri yahıylar, çıraları yahıylar, arıylar darıy... Heç bi yerde yoh!.. Yoh oğlu yoh!.. Gayboluy, geçiy gediy gız. Bunlar artuh gızdan umutlarını kesiyler. Bunlar burda beklemede olsun, gelelim ayıya. Ayı bu gızı goltuğuna vuruy, alıy götüriy -taa beyra dağların başında yuvası varımış, ini varımış, oruya götüriy.- Gediy bi mağaradan içeri goyıy bunu. Zatan ahşamımış. Haman gendi embile gıvrılıy yatıy. Gızı da dizlerinin arasına alıy, gollarının arasına yaturuy. Uşah gorhusundan ödü yüregi gopiy, heç bi şey demiy. . Neyse, sabahdan oluy, gahıy mağaranın ağzına gocaman daşı yuvarlıy, gendi de lömbüdü lömbüdü bayıra aşşağı yeniy gediy. Gediy gediy, oralardan mısır toplıy, armud toplıy, yiyecekler toplıy toplıy, getüriy Cıddan Gız'a. Geliy mağaranın gapısına, gine taşı gındırlıy bu yannı, giriy içeri. Onları dolduruy Cıddan Gız'ın ögüne. Gendi de "Huumm." işaret ediy, al da bunlardan ye deyiy. Gız da acıhıy. En ögde gorhıy morhıy, ondan sorna da alıy yeyiy. Velhasıl orda yaşamaya başlıy. Günün birinde de sırtına bi dene goyun vuruy, çobanın davarından alıy , çalıy. Getüriy mağaranın ortasına goyıy. Gendi başlıy çekim çekim edip yemeye. Cıddan Gız'a da işaret ediy, "Hımm." tetigiyinen vuruy gel ye deyiy. Cıddan Gız da başını sallıy. Bu sefer annıy. Bahıy ki cig eti yemiyecek. Gediy bi yerlerden bostan hugullarından kirbit buluy, ataş bulıy. Velhasırı getüriy. Orda bi ataş peydahlıy yahıy. Bu etlerden dişleriyinen, pençeleriyinen çekiy. Velhasırı bunlar gendi gendilerine burda bi yuva guruylar. Artuh gız da alışıy orda yaşamaya. Getürdükleri goyunların, hayvanların postiklerini gurudıy gurudıy, altlarına seriyler. Etlerini yeyiyler. Gız da epey böyiy orda. Gel zaman get zaman. Gendine torpahlardan çanahlar yapıy, bi şeyler ediy. Ayı gediy derliy toplıy getüriy, gediy petekleri vuruy umuzuna arhananalardan, gara govanlardan çit petekleri vuruy umuzuna, alıy geliy. Geliy çayın içinde çalhıy, arılarını getüriy Cıddan Gız'ın ögüne, "Hımm" Cıddan Gız yeyiy, içiy, sefa süriy. Neyse gel zaman, get

zaman bi de bi bebegi olıy. Postiklerden yolduğu yunarınan da ip igiriy. Ebile goca topah da ipler ediy. Gendi gendine orda bi hayat gurıy. Bi gün de çıhıy mağaranın önüne, acuh hamur yuğurıy, goyıy orıya; eşkiye de ekmek büşüre. Uşağı da o postiklerin arasına yaturıy. Ondan sonra gendi de igini alıy eline oturıy mağaranın gapısına ig egiriy. Egiriy egiriy, ondan sorna da ipin yumağını sarım derken, yumah elinden düşiy, bayır aşşağı yuvarlanıy. Tangur tungur gediy gediy, taah derelerin dibine gadar yuvarlanıy gediy yumah. Bi adamın biri de oralarda odun ediymiş. Eşşegini gatmış ögüne, gelmiş ki o dağdan odun ede de götüre garısı yaha. Bi de bahıy ki orda bi ip yumağı. "Allah Allah!.. Buralara canlı adam mı geldi? İpin buralarda ne işi var?" deyiy, merah ediy. Eşşegini bağlıy orda ağaca, yumağı dutıy sara sara tah dağın başına çıhıy. Gediy gediy, doğru mağaranın ögüne. O arada, herifi göriy. Oysa herif de onların kövden bi adammış. Haman herifi görer görmez, "Dayı, oyy!... Ehmet Dayı! Sen buralara nerden geldin?" " Gız sen kimsen?" Deyiy ki, "işte ben Cıddan Gız'am." Millet de unutmuş bile. Aradan geçmiş beş altı sene. "Vula deme!.. Demek ki sen Cıddan Gızsan?.. Sen buralarda mısan? Biz seni o gadar araduh, araduh... Anan, baban ağladı ağladı, umudunu kesti.Sen buralarda ne arıysan, sen buralara nasıl geldin?" Deyiy ki, "Hele çabuh, abu içeri gel ki deyim. Ben saha annadım, başımdan gelenleri. İşte bele bele başıma işler geçti. Ayı beni aldı gaçtı. Burada baha çoh eyi davrandı. Boğmadı, öldürmedi. Baha herşeyleri daşıdı." Getürdüklerini hep gösteriy, mağaranın içini. Herif bahıy ki yığınlarınan postikler, yiyecek, mısırlar getürmüş, armudlar getürmüş. İşte dudduğunu getürmüş. Etler kökler, her şeyler... Cıddan Gız'ın keyfi yerinde. Bi dene de postiklerin arasında bi uşah yatıy amma, insan gıymıy ki baha. Nur topu kimin bi uşah. Belden aşşağısı ayı, belden yoharısı da adam. "Gız Cıddan Gız! Bu ne vaziyet ?" "İşte başımdan geçen haller bele bele.." "Gız gel ki ben seni alım da gaçım anan gile. Şimdiye gadar niçün gaçıp gelmedin?" Deyiy ki, "Ne bülüm. Heç nerde olduğum bülmiyem ki, bayılmışam. Zatan küçügüm de bi de gözümü açtım ki mağaradayam. Gorhımdan heç bi yere de çıhmayam. Her gün sabahdan gahandan daşı mağaranın ağzına gapıy, gediy, gelenden açıy. Ben de bi yerde görer de öldürür diye heç gaçmıyam. İşde burda yaşıyam." Deyiy ki, "sen gel, benim silahım var. Peşen gelürse eger ben onu vururam. Gel ki, ben seni alım da gaçım." "Yooh!.. Ehmet Dayı, sen beni götüriysen amma, ayı gelür gavuşursa eger, hem seni boğar, hem beni." "Sen gorhma, sen gel." "ey uşah orda yatıy, ben nedim. İşde hamur yuğurdum, ekmek büşürecegem." Deyiy ki, "Bırah. O uşah adama uşah olmaz. O canavar. Sen hadi ki gidek." Neyse gızın elinden dutıy. O bayıra aşşağı tangur tungur segürderek geliyler. Geliy bu gızı bündüriy eşşege, alıy gaçıy. Alıy gaçıy, annesine

getüriy. Getüriy gapıyı dögiy. Anası çıhıy, deyiy,"Anşa bacı, gızı getürdüm.Fadime'yi buldum." Haman garı gızın boynına sarılıy, bütün millet bunların sesine, şamatasına tökiliy. "Yavrum, sen nerelerde galdın? Sen nerelerde galdın?" Gız başından geçenleri annadıy. O arada ayı da gine bi şeyler derliy, toplıy mağarasına geliy. Mağarada Cıddan Gız'ı arıy bulamıy. Bahıy ki Cıddan gız heç yoh. Hamur eşgimiş, yerlere tökülmüş; uşah orda ağlıy, bağırıy. Cıddan Gız heç ortada yoh. Şüfeleniy, deyiy ki, " Ola bu gız ya gaçtı getti, ya da birisi götürdü." Bahıy oralarda izleri de göriy. Deyiy, "Tamam." deyiy,"Bu gız getti elimden." Gahıy paldur küldür gediy kövün yahınına. Gediy ki kövde de dügün varımış. Orta yerde ataşı yahmışlar; melmeli gurmuşlar. Başında ıraggı içiyler, oynıylar. Ayı gediy, tepenin başına çıhıy, ordan ayrı bağırıy, "Fatma, Fatmaa!.. Hamuru pat pat, uşahı çat çat... Fatma, Fatma... Hamuru pat pat, uşağı çat çat." Yanı hamur eşgimiş patır patır olmuş, uşağ da ağlıymış, çatlıymış demeye getüriy. Oy!.. Gız ayının sesini alduhleyin, gorhıy, diblere giriy. " Oy ana, nedek? Ayahlara ölüm ana. Ayı gelürse eger hem sizi yer hem beni. Ondan ben çoh gorhıyam." Deyiyler ki, "Gorhma yavrum. Hele dur, bahah." Herifler de deyiyler ki, "Siz heç gorhmayın, sesizi çıhartmayın. Biz onun çaresine baharuy." Burdan ayrı bağırıylar."Ayı enişte gel gel. Fatma da sahan gurban, biz de saha gurban. Gel dügün edüyük, gel." deyiyler. Ayı enişde bunnarın sözüne inanıy. Lömbür lömbür geliy. Dağdan aşşağı yeniy patır kütür, düğünün yanına geliy. Gidiyler haman o kövün ahıllı birisi deyiy, "Bi tenüke gaz yağı getürün bunun tüvlerine tökek. Iraggıyı içürek." Haman geliy, "Ooo.. Ayı enişte sen hoş geldin, ayı enişte sen hoş geldin." Ordan haman gaz yağına elini baturan bir avuç alıy, ayının sırtına sürtiy. Ele sever kimin ediyler, " O ayı enişte, sen hoş geldin." diyen sürtiy. Baştan ayağa tüvlerini gaz yağına boyıylar. Buna bi iki bardah da ıraggı içürdiyler. Ayı gafayı bulıy. Oof.. Gendinden geçiy. Lombudu lombudu horan oynıy. Bahıylar ki eyce sarhoş oldu daha... Ataşa da odunları atıylar, goca tersikleri, odunları; alav göge çıhıy, közyığılıy tepe kimin. Haman bi tekmük vurıylarsa eger, ayı haydi ataşın içine!.. O gaz yağılı tüvleri çatur çutur bi alışmaya başlıy, bütün millet gaçıylar bi kenara. Sahlanıylar her biri bir yere. Ayı," Yandım, yandım!.." diye gahıy yana yana gidiy çaya. Çayın kenarına gediy ki gendini çaya suya ata. Orıya gidene gadar da yanıy, bitiy, kül olıy, orıya yığılıy. Cıddan Gız bi tarafdan anasına babasına gavuşdu diye seviniy, bi tarafdan da ayının o gadar emeği geçmiş ona; yandugu içün, ızdırap gördügü içün üziliy. Neyse millet de toplanıylar başına, "Cıddan Gız, o hayvandan adama heyir gelmez. Bele olmısıydı, ölümü bizim elimizde olmasaydı eyiydi amma, anan da, biz de, kövlülürde senelerdir senin hessetligiyi çekiyük. En iyisi canıyı gurtardın. Ondan eyisi yoh." Gediyler ma-

ğaradan postiklerini, mostiklerini toplıy getüriyler; yeyiyler, içiyler, muradlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

63. VEZİR ALAADDİN

Varımış yoğumuş, Allah'ın gulu çoğumuş. Harun Reşid devrinde Mısır'da böyük bir tüccar yaşarmış. Bu zengünmüş. Öyle bir hal olmuş ki; Mısır'ın yarısı gelür bundan ahıl alur, nası zengün olduğunu örgenürmüş. Bununda tek bir oğlu varmış. Buna gurbeti met etmişler. Oğlan gafasına goymuş gurbete gidecek. Padışahın kervancıları varmış. Babasına demiş ki; "Baba ben bu kervancılarınan gurbete gidecem". "Vula oğlum etme getme. Mısır'ın yarısı bizim. Bize adam lazım". Çocuğun ismi de Aleddin'miş. Kervan hazırlanıy, on deve yükü hazırlamış. Babası; "Oğlum bu develerin yükünü sat ye gez, dolan gel" demiş. Oğlunu yola vurmuş. Aleddin kervancılarından dolanmış, gezmiş... Bağdat'a yahın gelmişler. "Şeherin yahında hurmalıhda vahıt geçürek, sabahdan da şehre giderük demişler. Hurmalıhda yatarken gece, haramiler bunları soymuş. Kervancıları öldürmüşler. Aleddin'de getmiş ölü numarası yapmış, kervancıların yanına yatmış. Gırmaşmaduğu içün onu da ölmüş bellemişler. Haramiler kervanı, deveyi, parayı almış gedmişler. Aleddin galmış yalnız. Üsdü başı gan. Gedmiş o yanda bi su bulmuş. Üsdünü, başını yıhamış. Parası da yoh. Oda getti, galıy parasuz. Geliy Bağdat'a. O yannı bu yannı dolanıy. Ekmek almış yemiş. Ahşam olmuş, getmiş camının yanında teneşürlerin goyulduğu gulübede yatmış. Sabah namazında bir gaç gişi camiye gelmişler. Camıdan çıharken tahtaların arasında birisinin yattuğunu görmüşler. "Bu kim. Oğlan hele gah, sen burda ne yatıysan". "Garibem yer bulamadım yatım". Bidenesi demiş ki; "Heç kimsen yohsa, baha adam lazım. Bi de gızım var saha verürem. Oğlan gahmış onnarınan barabar getmiş, onlarınan barabar yemege oturmuş. Yemişler içmişler. Ev sahabı demiş ki; "Bah benim gızımı saha on günlük nikah edecem. Ongünde gızımı begenürsen galur, yoh begenmezsen yirmi bin lira ödeyeceksen". O zamanın parasına göre yirmi bin lira çoh para. O zaman ki ganuna göre ne gadar istese o gadar nikah yaparlarmış. Getmişler o zaman ki gadıya. Ya baha on bin lira verürsen, ya da baha yedi sene hizmetkerlik yapacahsan". Sabahdan gahmış getmişler. Gadı on günlük nikah yapmış. Ahşam olmuş, yatacah. Bi de bahmışki bi kadın geldi. Demiş ki; "Amaan, oğlum ne gadar güzelimişsen yazuh". "Ne oldu anne". "Ne ola. Niye demiysen ki Bağdat kimin şeherde heç mi bi deliganlı yoh ki bunun gızını ala. Geldi camının teneşürlerinin içinde seni bulduda gızını veriy. Onun gızında bi dert var ki, adı da miskin. Yanında ahşam yatan, sabahdan ölüsü çıhıy". "Amaan! Babam beni bekler. O ne varlığınan geldük düşdük burıya." Derken ahşam olıy, oğlan Guran'dan bi ayet ohıy. Gız bunu duyıy. Gız da oğlanın ohuduğu eşiri duyar duymaz şaşurıy. Deyiyler ki; "Oğlan dertli. Dertli

olan adamda bele ses olur mu?" Gız geliy gapıya; oğlan açmaz. Gız deyiy ki; "Niye açmıysan" O da deyiy ki; "Deyiyler ki; Bağdat'ta dolanıp da bele has bi gızı duysa niye kimse almıy da beni teneşürlerin içinden çıharttı da gızını baha veriy". Onun üzerine ahşam olıy. Harun Reşit dervüş gıyafetinde Bağdat sohahlarında veziriyinen geziymiş. Oğlanın Guran'dan eşir ohumasını yoldan geçen Harun Reşid'e duyıy, çoh etgileniy. Gapıyı dögiy çıhıylar yuharı. Gadın da eşir ohuymuş. Harun Reşit çıhardıy bunnara para veriy. Beş bin lira. On bin olsa oğlan gızın babasına verip gurtulacah. Devrüsü gün olıy. Harun Reşit derviş gıyafetinde gine geliy. Bu sefer para yoh. Vezirler sorıylar arıylar, oğlan Mısır'da zengün bi tüccarın oğlu olduğunu örgeniyler. Harun Reşid deyiy ki "Bu oğlana birez yardım edelim. Ne vermeyi düşünürsüz". Vezirler de; "Sultanım 10 deve yük yükliyek. Bi de mektup yazah babasının ağzından ki, oğlum parasuz galmışsan, ahan sehen on bin lira para, on deve yükü yollıyam. Ehdiyacın gör". Mısır'dan geliymiş kimin yapıylar. On günde bekliyler. Develer boyunlarında cangirikler çalarak dangur, dungur geliyler. Sorıylar ki; "Mısır tüccarı Aleddinin evini arıyuh". Orıya yahın gelenden oğlan bahıy "Aleddin" deyiy. Çıhıy dışarıya "Nedir o?". "Biz Aleddin'i arıyuh" deyiy. "Benem" deyiy. "Sensen eger, abu mektup senin, ahan bu develerde senin. Baban yolladı. Duymuş ki Bağdat'a girerken soyulmuşsuz. Bu paraları al, develeri sat gel Mısır'a, ben seni bekliyem dedi." Oğlan gediy gadıya parayı götüriy temelli nikah et deyiy. Gızı temelli nikah ediy. On bin altun veriy. Fakat çocuh bunu hatırlamıy ki; "Ne tez babama haber geddi, ne tez bu yükü babam bana yolladı". Fahat olayı Bağdat Halifesi Harun Reşit yaptı. Has ohuduğundan padışahın gonağına da gediy geliy. Çoh da terbiyeli bi çocuh olduğu içün Harun Reşid bunu vezirlige gadar yükseldiy. Herkese eşit muamele yapıy. Bağdat'ta bir müddet galıy. Oğlanın aylesi mutfahda yemek yerken birden bire yere düşiy. Goşıy geliyler ki ölmüş. Yuyıy, yayhıy gızın cenezesini galdırıylar. Aleddin bekâr galıy. O zamanda esir pazarı varmış. Harun Reşid deyiy ki; "Esir pazarına gidek de eyi bi kadın düşerse sahan alah". İkisi elbiseleri degişiy gediyler ki; pazar yerinde bi güzel gız satılıy. O gün içün Bağdat'ın valisinin oğlu da gelmiş esir pazarına. Vali oğluyunan gelmiş. Valinin oğlu gızı begeniy deyiy; "Oğlum, dur. Harun Reşit, Vezir Azam burda, bizim almamız ayıp olur. Olmaz". Oğlan gine deyiy "Al". Gız en üsgeg fiyatından Harun Reşid Veziri Aleddin alıy. Dügünler olıy. Aradan bir müddet geçiy. Üç ay beş ay geçiy. Valinin oğlu bu gızın derdinden hasde olıy. Bağdat'ta da meşhur bir hırhız varmış. Onun anası oğlunu zindandan gurtarmah içün Valinin evine geliy. Bahıy ki; valinin evinde yatahda birisi yatıy. Deyiy; "Kimdi o?". Valinin garısı deyiy; "Oğlum". "Ne oldu, niye yatıy?" Deyiy ki; "Çoh hesde oldu. Vezir-i azam bi gız alıydı. Oğlum

da ordaydı. Vezirin elinden alamaduh. Onlar aldılar onun derdinden hasda oldu, işde hali bah". "Goley. Bu da dert mi?". "Hayır ola. Bi müjde veresen". "Çoh goley. Vali Beye deyin getsin Harun Reşid'e desin ki; O senin hapis ettüğün oğlan yeddi bin sinsilesine töbe etmiş, bi daha hırhızlıh etmiyecek". Anası Valinin hanımına yalvarıy. "Hay hay onu yapar sen onu heç düşünme bi gecelik iş". Ahşam olıy Vali geliy, yalvarıy, oğlanın anası da orda. Bu da gahıy onların sözüne Harun Reşid'e rica ediy "Töbe ettim" deyiy. Harun Reşid deyiy; "O dünyanın en meşhur hırhızı ben ona güvenemem". "Yoh, töbe etmiş, bundan sorna has bi hayat yaşıyacahmış". Harun Reşid emir veriy ki; "Çıharın getürün". Oğlan çıhıy geliy, anasına deyiy ki; "Ana, heyir ola. Ben ölenecek hapisidim nası çıhdım?" Deyiy; "Oğlum ebileyken ebile. Valinin oğlu bele oldu. Onun için söz verdim". Ahşam olıy, toplanıylar. Hırhız gidiy Harun Reşid'in sarayına giriy. Harun Reşid'de gece yatarken cüzdanını barmağındaki meşhur yüzüğünü, o zamanın hökmüne göre cevahir daşı derlermiş, gece lambası kimin ışşıh verürmüş onu hep masanın üsdüne gor yatarmış. Hırhız olan oğlan o gece gelmiş onnan çalmış götürmüş Aleddin'in evine sahlamış. Sabahdan gahmış ki Harun Reşid; masanın üsdüne goyduğu yüzzük, cüzdan cevahir daşı yoh. "Allah Allah, ben burıya goydum" deyiy. "Bugün çıhdı, bugün geldi bu hırhızlığı yaptı. Derhal o adamı baha getüreceksiz. Derhal o adamı baha getürün. Valiyi de çağırın" deyiy. Vali geliy, deyiy; "Ahan senin dedügün adam bugünde benim evime girdi". Hırhızı getüriyler. "Hayır, şevketlüm. Çoh hırhızlıh yaptım amma bele hırhızlıh yapmadım. Padışahın odasına girecek adam degülem. Bele yerlere girip çıhmadım. Bunu senin en sevdüğün kim ise o çalmuşdur. Burıya sadece o girebülür. Bizden kimse giremez. Goleyi var. Arayın herkesin evini kimin evinde çıharsa hırhız odur". Hırhız götüriy cüzdanı, yüzzügü Aleddin'in evine goyıy ama, cevahir daşını goymıy. Padışah emir veriy derhal Bağdat'da evler aranıy. "Kimin evinden çıharsa, benim vezirlerimde dahil haman götürün meydanda boynunu vurun. Benim bele halıma göre gele de evinde hırhızlıh edeler". Arıylar arıylar dört dene veziri var. Geliy arıylar bu Aleddin'in evinde çıhıy. Padışah; "Heç getürmeyin baha boynunu vurun. Ben onu camı havlularından aldım geldim vezir-i âzam ettim, geldi benim evimde hırhızlıh eddi. Vurun boynunu". O vahıda gadar bahçıvan Şeyh İbrahim isminde birisi sehil yaparmış. Herkes ağlıy. Bahçıvan soruy; "N'oldu size, niye ağlıysız". Deyiyler; "N'ola, Aleddin'in boynunu vurıylar one veziridi". "Niye". "Hırhızlıh etmiş". "Yalan o hırhızlıh etmez". Şeyh İbrahim bi sehil yapıy. Zindanda başga boynu vurulacak adamın gılığına Aleddin'i sohıy. Aleddin'i alıy evine getüriy. Bu yandan da Valinin adamları Aleddin'in garısını alıy götüriy zorunan Valinin oğluna veriyler. Herkes Aleddin'in boynu vuruldu büliy amma, o Aled-

din degül, Aleddin Şeyh İbrahim'in evinde sahlı. Şeyh İbrahim onu alıy İskenderun'a getüriy. Bi tüken bulıy. Aleddin'e deyiy ki; "Vezirim sen bu hırhızlığı yapmazsan bunun aslı çıhar. Çıhandan ben seni gelür bu tükenden alur giderem. Vali de zorunan garıyı getürmüş oğluna verdürmüşdü. Ondan bi çocuh doğıy. Onbeş yaşına giriy. Bu Aleddin'de hırdavat satıy. Duvarda da bi at boncuğu asılı. İki tarafında da kufi yazı yazılı. İki dene adam geliy, bahıylar bahıylar. Deyiyler."Gardaş avu boncuğu satar mısın". Ne bülsünler. Harun Reşid'in baş veziri. Oda deyiy ne veriysiz. "Seksen bin altun verim" deyiy. Vezirlik yapmış adam, boncuh heç seksen bin lira eder mi?. Adamlar deyiy geki verim. Aleddin tükeni yanındaki gomşuya emanet ediy gidiy. Gidiyler ki bi dene gemi. Aleddini gemiye sesliyler. Gemiye girer girmez bunu dutıy elini ayağını bağlıy geminin alt gatına atıylar. Sayıylar; "Gaç dene oldu". Deyiyler; "Otuzdokuzudu bu da geldi gırh oldu". "Yeter" deyiyler. Gemi harakete geçiy gediyler. Hırıstıyanların içine. Gemi kenara yanaşıy. Oranın hökümdarı deyiy; "Çabuh haber verin gaçdene getürdüz benim düşmanlarımdan". ""Gırh dene sultanım". "Tamam burda benim gözümün önünde vurun boyunlarını. İskenderun'dan bir adam gelecekmiş, benim boynumu kesecekmiş, bülmem ne o yalan. Ben bele gırhar gırhar keser tüketürem". Deyiy, baştan başlıylar vurmıya. Bir vurıylar, iki vurıylar. Otuz dogguz, gırh diyecekler o zaman kilisenin papazlardan yuharı adamı Lohman geliy. Deyiy ki; "Hökümdarım papazlar bahan adamlardan bidenesi öldü. Bize bi adam". Hepsini öldürdüm. Ahan bi dene geldi. İşize yarıysa alın gedin. Yohsa bir daha gafileyi bekleyin. Guran Kerim'de de yazıy. Deyiy ki; "İskenderun'dan bi adam gelecek burdaki Frenk gralını idam edip kesecek". Amma ne zaman onu bilen yoh. Onun içün hökümdarın gızı babasına sölemiş, demiş ki; "Baba gel sen gavurlardan vazgeç. İskenderun'dan bi adam gelip senin boynıyın kesecek". O da bütün İskenderun adamların daşıy boyunlarını kesiy. Gralın elinde Aleddin gendi sattuğu boncuğu göriy. Deyiy ki; "O boncuğu ben satmışdım". "Evet işde seni duzağa düşüren bu boncuh ya" diyenden oradan gıralın gızı deyiy ki; "Onun arhası dılısımlı yazılı, ben burıya Lohman'ı yolladım. Seni onun içün gurtardum". Aleddini ilk ölen garısınıda dılısımınan Frenk gralının kilisesine getürmüşler. Burada on altı sene hizmet etmiş. Gız deyiy ki, "On altı sene sorna ben senin gocan şu kilisede sahan gösterecem." Aleddin'i de götüriyler. On altı sene kiliseye hizmet ediy. Gelelim Bağdat'a. Kadın yanında çocuğunan getti valinin evine. Bi oğlan doğmuş; bu getmiş on altı yaşına. Adını da Aslan goymuşlar. Herkes Alaaddin'i öldü biliy. Bir gün hırhızlık eden oğlan, Aslan'a ıras geliy. Deyiy ki, "Aslan bogün bi barabar içki içek." O da, "İçelim" deyiy. Ahşam olıy hangi gapıya elini atıysa gapı açılıy. Meşhur hırhız ya, usulunu buliy. Geliyler bi meyha-

nenin gapısını açıy, içeri giriyler. Bu cevahir daşını çıhardıy ortaya goyıy. O oraya ışıh ediy. Oğlan genç ya, lambaya havaslanıy. Deyiy, "Avu lambayı baha vermez misen, cevahir daşını. Ne para isdersen verürem." "Sadrazam Aleddinin boynu bunun yüzünden vuruldu, onu saha verememe. Olmaz!" deyiy. Bir gün sorna bu tüccar bu oğlanı sesliy. "Oğlum, sen kimin oğlusan?" "Filanca valinin oğluyam. Niye sordun amca?" "Get anana sor, bana ne diye sorıysan!.." Gelmiş eve, demiş, "Ana gel burya. Ben kimin oğlıyam?" Gadın inkâr ediy, oğlan inanmıy. Deyiy ki, "Bi adam dedi ki get anana sor. Tez söle. Ya seni öldürürem, ya da gendimi öldürürem." Gadın deyiy, "Gel içeri gir ki söliyim. Sen baban Aleddin bu memleketin en meşhur veziri azamı. Valinin adamları beni zorunan aldı getürdü bu valinin oğluna verdiler. Sen de garnımdaydın." Oğlan geliy tükenciye deyiy ki, "Benim babamın adı Vezir-i Âzam Aleddin." "Hah. İşde sen o adamın oğlusan." "Hah... Eyleyse o zaman beni bi adam meyhaniye götürdü. Cebinden bi lamba çıhardı. Onu baha ver dedim, vermedi. Olmaz, onun yüzünden Aleddin Baş vezirin boynu onun yüzünden vurdurdu." "Haa!... Yeni iş düzeldi" deyiy. "Yarın cırıt meydanı var. Get orda cırıdı sen dut. Padışah, dile dileyin versin muradın der. Sen de, babam Aleddin'in intikamını isdiyem de. Bi de de ki, beni de anamı da zorunan alıy, valinin oğluna veriyler. Ben Aleddin'in oğluyam de. Padışahın bunlardan haberi yoh. Hep işler meydana çıhar." Cırıt olıy, oğlan tüccarın dedügü kimin yapıy. Padışah deyiy, "Sen kimin oğlısan? " Deyiy, "Padışah dileyim baş vezir Aleddin'in intikamını senden isdiyem." "O nası söz!.." "Evet, benim babam hırsızlığınan dutulmaz. Cevahir lambası falanca adamda, isdedim vermedi. Aleddin'in boynu bunun yüzünden vuruldu, dedi. Lamba da o adamın cebinde." Padışah bahıy ki, o meşhur hırhız. Haman işaret ediy, "Hırhızı yahalayın!..." Yahalıy, getüriyler meydandaki toplantıya. Üsdünü arıylar, Cevahir lambası onun cebinden çıhıy. Hırhızınan, anasının boynunu vurıylar. Valinin oğlunın boynunı vurıylar. Şeyh İbrahim durumu göriy. Segürdiy, gidiy "Padışahım, Vezir-i Âzam Aleddin'i a şimdi saha getürsem baha ne verürsen?" "Abu tacı, tahtı saha verürem" deyiy. Haman ordan çıhıy, atını dayanıy, İskenderun'a geliy. Geliy tükenin üstüne zırzayı tahmışlar. Tüken elece durıy. Adam Yoh. Yanındaki tükenciye sorıy ki, "Abu tükenci n'oldu?" O de deyiy ki, " Gardaş ben on iki on üç senedür buradayam. Buraya heç kimse gelmiy gitmiy." "Allah Allah!... Bu adama n'oldu?" Bağdat'a gelemiy, padışaha söz verdi. İskenderun'a gediy o yoh. Derken on altı sene tamam olıy, gıralın gızı Aleddin'in birinci garısına deyiy ki, "Gel seni bi yere götürecem. Aleddin hem seni görecek, hem de duyacah." Gıralın gızı da Aleddin'i isdiy amma belli etmiy. Gıralın gızı deyiy ki, "Baba bugün kiliseye gideceyük amma gendi aramızda başga kimse olmıyacah." Kilise papazları Aleddin'e

deyiyler ki, "Bögün get gez. Kiliseye girmek yasah. Yalnuz gıral girecek, gızı girecek." Aleddin onaltı senedir kilisenin her tarafını örgenmiş. Deyiy, "Dışarı çıharam, gapının birini açuh goram. Sora gelür baharam ki bunlar nediyler ki; onaltı senedir izin vermiyler de şimdi ahşama gadar izin veriyler. Aleddin getmiş hücrenin birine sahlanmış. Zaman sorna kilisenin gapısı "Vanggg!..." diye açılıy. Gıralı giriy, gızı giriy, onun yanında bi gadın.... Gözlerine inanamıy. Bahıy gendi ölen hanımı. "Allah Allah!... O mu, degül mü?" deyiy. İnanamıy. Kilisenin gapıları gapanıy. Frenk gıralının gızı deyiy, " A şimdi Aleddin seni hem göriy, hem duyıy." Aleddin hücresinden çıhıy ki gide. Deyiy, "Gelme, sen ölmedin mi? Ne zaman dirildin?" Gıralın gızı, babasını sesliy. Deyiy ki, "Baba ahan seni öldürecek adam. İskenderun'dan getürüp gızdugun adamlardan biri." Gıral, " İmdat!.." isdiy. Deyiy ki, "Heç bağırma, ele bi tedbür aldım ki, seni kimse duyamaz." "Aleddin gel burıya. İşde de öldürecek hançer. Yirmi senedir sahlıyam. Allah'ın emri yerine gelecek. Ben de Müslüman olup müslüman evlata varacam." Oğlana "Vür!.." deyiy. Oğlan nası hançeri atıysa gıralı yere yuvarlıy. Bi de bahıylar ki cebinden o dılsımlı boncuğı çıharttı. Böyük bi güzel üç dört gişilik goltuh hazırlandı. Kapıyı açıy sarayda yükde hafif, pahada ağır ne varsa onu da alıy, üzerine biniy, boncuğun öbür yüzünü yalıy; dılısımla havalanıylar. Geliy Bağdat'a. Gelelim Şeyh İbrahim'e. O da orada galıy. İskenderun'a geliy oğlan, bulamıy. Bağdat'a gidemiy; idam olacah. Derken, geliy dua ediy. Deyiy, "Ya Rabbi!... Sen bülürsen. Gavuşdur onnarı." Bi de bahıy ki, Allah Allah!... Üç gişi havada bişeyin üsdünde geliyler. Gavuşıylar, seviniyler, sarılıylar. Geliyler Bağdat'a. Deyiy, "Padışahım, müjdemi ver, Aleddin geliy." Neyse merasim hazırlıylar. Bi de geliy içeri giriyler ki, Aleddin'i birinci garısı, gıralın gızını da alıy, bi de bazardan alduğu garısı vardı; üç dene olıy. Üçünü de alıy, yeyiy-içiy, muratlarına geçiyler.

Hamdi GEDİK

64. DELİREN OĞLAN

Bir varımış, bir yoğumuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde, bi padişahın bi dene oğlu varimiş. Gel zaman get zaman o oğlan ava guşa merah sarmış. Tazı tahıymış peşine, dorğu gediymiş ava. Bir günde avdan gelmiş; hasta, ağzı dili alınmış, artuh bişeden mi gorhmuş, ne etmişse, ahlını oynatmış. Ağlıylar, sızılıylar... Her nereye başvurıylarsa bi çaresini bulamıylar. Oğlan guduruy. Başlıy millete zarar vermeye. Çoluğa çocuğa saldırıy. Bunlar bele kövden dışarda bi yer yapturuylar. Hesar kimin gapısı deey üsgeglerde. Bu oğlanı götüriyler bi damın içinde bi direge bağlıylar zencirnen. Gapısına da iki dene bekçi tikiyler. Her hafta bi dene gız götüriy atıylar ögüne. Gudurmuş, adam eti yeyiymiş. Her hafta bi gız getüriy gapının kenarını açıylar, içeri iteliyler. Oğlan onu alıy, cağur cuğur boğıy, yeyiy. Bir hafta bunan idare ediymiş. Bu iş bele devam ediymiş. Günün birinde işde sıra gelmiş gızın bi denesine. Dutmuş gızı gapıdan içeri itelemişler haman. Gız atik davranmış; oğlanın dalğun zamanına ras gelmiş. Oğlanın goltuğunun altından nası geçiyse, gediy köşeye sahlanıy. Bu gızı içeri atanlar gapıyı örtiy, geçiy gediyler. Gız gediy eyice bıcırige sahlanıy. Oğlan azıy guduruy. Ağzından köpükler fışgırıy. Helim ediy gızı dutamıy. Bu sefer gız bahıy ki direkten bağlı, haman geriden geriden dönmeye başlıy. Odanın etrafını döndükçe, zencir sarılıy direge. O döndükçe zencir sarılıy direge. Oğlanın gabı gıssalıy. Deli ya ahıl edip bu tarafa gaçamıy ki zencir açıla. Velhasılı gız canını gurtarıy. Aradan bi hafta geçiy, bi gız daha iteliyler. Gabı kıssa ya, zatan gızı dutamıy, haman öbür gız elinden dutıy çekiy alıy içeriye. Olıylar iki dene. Bu gızınan oynıylar, güliyler, gudurıylar. Gındıl yanıymış, gaz gındılı. Bunnar oynıykan, gudurıyken gındıl söniy. Nedek, netmiyek; galduh garanluhda!.. Bi de pencereden bahıylar ki, taa dağın başından bi ışşıh görüniy. Gız öbür gıza deyiy ki, gel üslerimizi çıhardah, birbirine bağlıyah. Hindilerini, enterilerini diliyler, birbirine bağlıylar. Gızın biri yuhardan dutıy, ögdeki gız da sarılıy ona galeden aşşağı yeniy gediy. Işşığı tağip ediy. Gediy...gediy ki gosgoca gışlalar. Gazanlar gurulu, yatahlar serili; gosgoca bi yerler. Heç kimse de yoh. Gorha gorha gediy ki bahıy bi dene ihtiyar herif. Ocahların altını yahıy, yemekleri bişüriy. Deyiy ki, "Selamünaleyküm!.. Dede nediysen bele, bu ne gader yemek büşiriysen?" " Gız sen nerden geldin burıya? Sen in misen cin misen?" Oysa orası Gırh Haramilerin yeriymiş. "Şimdi Gırh Haramiler gelürse eger, hem seni parçalar hem beni. Sen buralara nerden geldin?" Deyiy ki, "Dede, bele bele... Geldim ki acuh ataş götürüm, yiyeceh götürüm." "Yoh, ben saha heç bi şe verememem. Gırh Haramiler beni öldürür." Yalvarıy yaharıy, bahıy ki dede ona heç bi çiğit verecek bi

dede degül. Deyiy, " Tamam, verme. Gel acuh aburaları baha gezdür. Merah ediyem. Buralar nası bi yerler?" Gızın ögü sırna düşiy, o odaya giriyler, bu odaya giriyler; kilarlara giriyler... Her şeyin yerini örgeniy. Gız da bahıy ki arustahta bi şey sallanıy. Goca teker kimin. Deyi ki, "Dede arustahtaki ne?" "Gızım kandil." Deyi, "Dede hele yendür." Dede ipi çekiy, gandil hırrrt yeniy aşşağı. Deyiy, "Dede nası yahıysan sen bu gandili, hele baha da göster bahıyım." Dede içine giriy ki gandili yaha, gız nası ipi çekiyse, dede hırrrt çıhıy yuharı. Gandilin içinde arustaha gapanıy. Dede orda galduhleyin, gız geliy büldügü kimin her şeyleri, yiyecekleri, içecekleri bi çuval doldurıy, ordan ataş alıy; artuh kibrit mi neyse eger, vurıy sırtına, alıy geliy. Pencerenin ögüne gelenden, cama yuharı daş atıy. İçerdeki gız gine açıy pencereyi, atıy ipi. Gız bunu dutıy çıhıy yuharı. Neyse bunnar yeyip içip, oturıylar. Oğlanın ögüne de atıylar birez ekmeklerden; üç hafta beş hafta, on hafta derken... derken... Haftatada bi gız, haftada bi gız; bunnar olıylar burda gırh dene gız. O gız da gediy arada sırada ordan ekmek getüriy. Gine bi keren daha gidiy ki ekmek getüre, dede hersleniy. Ama Gırh Haramiler geliy ki dede heç yoh. arıylar arıylar, bi de bahıylar ki, arustahta gandilin içinde sallanıy. "Sen oraya nası çıhtın dede?" Dede onnara heç sölemiy. Gider gızı bulur ziyan ederler diye. Deyiy, "Anam babam ben gandili yahmah içün çıhdım. İşde ipin ucunu gevşeh bağlamışam, geldim burıya gadandım." Neyse, dedeyi ordan yendüriyler. Bu sefer gız gine geliy. "Selamünaleyküm dede! Geldüm acuh yiyeceh götürüm." "Seni gidi seni şeytaan!.. Gine mi geldin? Beni öbür sefer gandilinden çekdin yoharı. Ge ki ben saha gösterim!.." Deyiy ki, "Tamam dede, bu sefer heç bi şe etmiyecem. Orda su küpleri varımış. Sıra sıra düzülü. İçinde su varmış. Gız su küpünün ağzını açıy, " Amaan dede, Vallah hele gel, bu küpün içinde bi şey var." deyiy. Dede egiliy ki baha, "Yavrum ne ola? Ben onnarın içine su doldurdum. Haramiler geliy içiyler. Bişey yohtur, su." "Yoh, Valla küpün içinde bi şey görüniy." Dede egiliy ki baha, gız nasır ayahlarından dutıysa eger, tepesinin üsdüne tikiy su guyusuna. Ordan gine çuvallarınan yem yiyecek alıy geliy gonağa. İpi bağlıy, çekiyler bunu yoharı. Gırh dene gız! Vur yansın, çal patlasın. Oynıylar, güliyler, yeyiler, içiyler... Bir gün de getüriyler ki gonağa bi gız goyalar, bahıylar ki gonahdan bi ses geliy; şamatalar geliy. Deyiyler, "Ooo! Gördün mü padişahın oğlu eyice esürdü mü, öldü mü, buna n'oldu?" Ama padişahın oğlu da bele bi hafta, üç hafta... Bunnarın oynamalarına sakinleşiy. Bu sefer yalvarıy. Dili açılıy. "Gız n'olur beni de çözün, alın yanıza!.." Deyiyler, " Yoh!.. Almazuh, sen bizi boğarsan?" "Vallah yoh!.. Ben sizi boğmam, bi şe etmem." Bir iki acuh zencirini uzadıylar, muzadıylar... Bahıylar ki heç ziyan etmiy. Ondan sorna yavaş yavaş bunu da çöziyler, alıylar yannarına. Oğlanın dili de açılıy, ahlı da dü-

zeliy. Bu gızlarınan yeyip içip, fıstik atıylar. Neyse, günün birinde de gine getüriyler ki oğlan gızı cağur cuğur boğa. Geliyler ki içerden bi şamatalar geliy, bi sesler geliy!... Haman deyiler ki gapıyı açarsah eger deli üstümüze kükrer. Gılıçları galhanları çekiyler, savaş vaziyetinde haman gapıyı yavaşçana açıylar. Bi de açıylar ki ne açalar! İçerde gırh dene gız, bi de oğlan. Çezmişler zencirinden mencirinden, orda keyf atıylar. Haman padişaha haberlar gediy. " Padişahım müjde, padişahım müjde!.. Oğlan ahıllandı." " Bu nası olur? Bu durduğu yerde nası ahıllandı? Bi o gadar hocalara, hekimlere her yerlere götürdük. Ahıllanmadı da, gendü gendine nası ahıllandı?" Deyiyler, "Ne gendi gendine, hele gel bi gapıyı aç da vaziyete bah!.." Bi de padişah geliy gapıyı açıy ki ne açа, gırh dene birbirinden gözel gız! Yeyip içip oynıyler."Bunu kim etti, nası oldu bu iş?" Öbür gızlar annadıylar. Deyiyler ki, "Ben geldim sade abu gız vardı." Diğeri deyiy, "Ben geldim bunnar vardı..." Neyse öğde gelen gızı sorıy, deyiy ki, "Padişahım, bele bele oldu. Gendimi gurtardım, yedürmedim. Ondan sorna gelenleri de gurtardım. İşte burıya toplanduh. Oynaduh, güldüh... O da bize bahtı gatıldı. O da oynadı güldü. Ondan sarna da çezin dedi, çözdük. Ahıllandı." Padişah ele seviniy, ele seviniy!.. Gıza teşekkürler ediy. "Gız, sen benim oğlumun hayatını gurtardın. Ben seni oğluma nikâhlıyacam." Gırh gün gırh gece davul düğün olıy. Bu gızınan bu oğlan evlenduriy, has bi gonağa yerleşdüriy. Oğlunu da vezir ediy, geçüriy orıya. Otuz dokuz dene gızı cariye ediy, gonağın içinde hızmet ediyler. Her biri bi yandan yeyip içip, salınıp geziyler. Yeyiyler içiyler, muratlarına geçiyler.

Aysel KARAÇAY

65. HAŞIL

Herifin biri garısına demiş ki, "Garı, ben çıhıyam bacayı loğlıyım. Sen haşıl büşür de yiyek. Saggın hışılın duzuna bahma." Garı da deyiy, "Heç bahmıyandan olur mu?" Bi pirtik guşuğu sürtiy, ağzına götüriy. Baha duzu nası? Herif de yohardan bahıymış. Yeniy bu garıya gızıy. "Vula garı, sen niye hışılın duzuna bahdın!" Bi tene de gızları varımış. Garı gaçıy o govalıy, garı gaçıy, o govalıy. Gız haşılın başına oturıy. Anasıynan babası gele de yiyeler. Kimse yoh. Bir gün olıy yoh, iki gün olıy yoh, üç gün olıy yoh. Dördüncü gün olıy, bahıy ki ordan bir tilki geçiy. Deyiy ki, "Gardaş, ge aburda bi haşıl var, sennen barabar yiyek." Oturup yeyiyler tilkiyinen barabar. Yeyiy tilki gahıy gediy. Deyiy, "Ben bu gıza ne eyilik edim?" Bi begin de garısı ölmüş, evlenmek isdiymiş. tilki ona da arhadaşımış. Gediy deyiy ki, "Beyim, saha bir güzel gız getürecegem. O da padışahın gızı, istersen eger..." "Olur arhadaş." deyiy. Tilki gıza deyiy, "Seni gelin edecegem." "Sen bülürsen." Bunu götüriy. Yulahları varımış. Bir iki çuval çul alıy, suyun kenarında duriyken atıy suya. "Amaan!.. Gelinin çehezi getdi suya." deyiy. Halbusa çuvallar suyun üzünde yüziy. Adam deyiy, "Getdise getsin. Gelin getmedi ya.." Geline götüriy bi gat elbise geyindüriyler. Alıp gediyler. Bir gün, beş gün, on gün... Tilki gidiy hetirlerini soruy. Bir gün, gız da çocuh hasdesi olmuş. Ele canı gavun isdemiş ki, tilki gelmiş; "Bacı nediysen?" "Yavu buralarda ele bişe bişmez. Ele gavun isdiyki canım." Deyiy ki, "Ben getürürem saha." Tilki geliy, gavun alıy gediy. Gız gavunu yeyiyken, padişah üsdüne geliy. "Eteğindeki ne?" deyiy. "Bi altun almamız varıdı." "Hele bahım." deyiy. Açıy ki, gavunun topu olmuş altun alma; Hak tarafından. Bir gün bele oturıylarmış. Gız bahmış ki babası, anasını gine govalıy. O gaçıy, o govalıy. Gız orda güliy. Padişah deyiy, "Hanım niye güldün?" "Senin saggalıyın babamın süpürgesine benzettim de ondan güldüm." Gız da birden şaşuriy, deyiy. "Vay! Benim saggalımı babaan süpürgesine mi benzettin? Daha gözüme görünme! Çıh get!.." Tilki geliy, gıza soruy. "Neyinnesi?" "Bahdım babam anamı govalıy, güldüm. Abile abile dedim." "Amaan, peki heç sesiyi çıhartma." Tilki gediy bi yere ki, yeddi dene dev varımış. Anaları varımış. O da yemek büşüriymiş. Tilki sahlanıy. Dev anası yemek büşüriyken eğiliy. O orada yelleniy. Kabahat ediy. Tilki ortaya çıhıy. Dev anası deyiy, "Sen kimsen?" deyiy. "Sen etdin, ben çıhdım. Ben seninem." Bir gün, beş gün, on gün... Gız her gün geliy deyiy ki, "Nene, fırın mı, ekmek mi büşüreceksen?" Deyiy, "He." "Hele bahım, ben heç görmemişem; baha gösder." Hama nası ayahlarından dutıysa neneyi tepiy fırına. Nene orda kızırik kesiliy, yanıy. Ahşam olıy. Tilki geliy devin yatağına giriy. Devin uşahları geliy, "Ana hanı

ne yemek büşürdün?" "Oğlum, yanıma gelmeyin. Beni tifo dutdı. Öliyem, saggın gapıdan içeri girmeyin." "Peki." "Amma benim size bir vesiyetim var. Benim bi tilki gardaşım vardur. Ben ölenden o nerden olsa gelür. Benim odamın eşyasını hep ona vereceksiz. Yohsa elim yahazda galsın." "Ana, Allah etmiye sen ölesen. Helbet öldükleyin verürük." "Saggın odadan çıhmayın. Bah size tifo seper." Tilki, fırında yanan dev anasını yatağa goyıy, gendi goyıy gediy. Devin uşahları sabahdan geliyler ki anasının sesi heç çıhmıy. Bi de yatağı açıylar ki anaları yanmış, gıcırik olmuş. "Annemin sözü doğruymuş." başlıylar ağlamaya. Tilki geliy, "Ooy!.. Bacı... Anam babam bacı... Canım çıhacak bacı... Seni niye öldün?... Ben niye ölmedim? Senin yereen ben öleydim." Ağlıy, sızılıy. "Ben dayanamıyam, bacımın ölmesine." "Biz annemin eşyasını saha vereceyük. Anam vesiyet etdi." Gahıylar bunun odasında ne gader eşya var ise eger yeddi dene ata yükliyler. Tilkiye veriyler. Altun süpürgeleri varmış, onu da yükün üsdünden aşıylar. Tilki alıy gediy. Götüriy ki padişah yoharda, garı da aşşahda oturıy. Bi de bahıy ki tilki bişeler getüriy. "Açın gapıları, açın gapıları!" Gapıları açıylar ki ne açalar... Padişah deyiy ki, "Vula bu garı benim saggalımı babasının süpürgesine benzedenden n'olur ki, altun süpürgeler hep." Tilki dutıy bunnarı barışduıy. Eşyayı yıhıy oıya; yeyiyler içiyler muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

66. AKILLI KIZ

Bir varımış bir yohmuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde, develer tellâl iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini şangur şungur sallar iken bir gız varımış. Bu gız bir gün dayısıgile misafir getmiş. Getmiş ki orda gomşularının gızları toplanmış, gendi aralarında herfene yapıylar. Bu gız da yengesine demiş ki, " Yenge ben de herfeneye gidecem. Beni de yolla gedim." Yengesi tanduru yahmış, çamaşur yuyıymış. "Gedim su getürüm de ondan sorna. Sen de tandura odun at." demiş. Bu gız, yengesi gider gitmez, tandura mandura odun atmamış, oradan yumurta çalmış, başörtüsünün altına sahlamuş, yağ çalmış goynına goymuş. O sırada yengesi gelmiş. Tandura odun atmaduğu için gızmış, sinirlenmiş... Hersi çıhmış. Başına nası bi dene vurmuşsa yumurtalar gırılmış, aşşağı ahmış. Goynunaki yağı da erimiş, sonunda hırhızlığı meydana çıhmış. Yengesi oturup hersinden ağlamaya başlamış. Sorna hersi yenmiş, gahmış bu gıza bi gap yemek etmiş, gahmış herfene yapan gızların içine yollamış. Orada yemiş, içmiş, eğlenmişler. Gız eve geldügünde evde misafir varımış. Dutmuş bu misafirlerden arta galan yemekleri de yemiş. Gözü balda galmış. En sonunda balın yerini de örgenmiş. Dayısıgil uyuduhtan sorna, bal küpünün yanına gelmiş. Bir eliyle yemiş doymamış. Bu sefer iki elini de sohmuş. Çıharacağı zaman, eli küpün içinden çıhmamış. Urğaşmış, urğaşmış, bi türlü olmamış. En sonunda oralarda daş aramış, orada yatan dayısının başını daş zannetmiş, küpü dayısının başına vurmuş. Dayısı acı acı bağırmaya başlamış. "Garı gah! Pısik bal küpünü devirdü" demiş. Gız bahmış ki kimse sezmedi. Ellerini bi yere sürmeden gelmiş yatağına yatmış. Yengesi gahmış dayısının başını sarmış sarmalamış, yumuş, yıhamış, yatmışlar. Onnar yattı diye gız da gahmış ellerini yıhıya. Dışarı çıhmış bahmış ki petekliğe hırhızlar gelmiş. Gorhusundan orda bulunan bi boş govana girmiş, sahlanmış. Hırhızlar her govanı almış boşaltmışlar. Sıra gızın sahlandığı govana gelmiş. Bahmışlar ki çoh ağır. "Bu ağır govanı alah gidek." demişler. Gız çoh gorhmuş. Başlamış arı kimin dızılamaya. Bunu duyan hırhızlar çoh gorhmuşlar. Bunda arı var diye bırahıp gaçmışlar. Gız da canını gurtarmış. Aradan epeyi bi zaman geçtükten sorna, gendü gendüne bi iş düşünmüş. Dayısına getmiş demiş ki, " Dayı gah, sennen padışah haznesine hırhızlığa gidek. Dayısı, " Etme yegen, yapma yegen! Sen bu işi nası yaparsan? Sen gızsan!.. " diye söylemiş. Gız da," Ben bunu gafama goydum. Eninde sonunda ben bunu yapacam." demiş. Sonunda dayısını razı etmiş. Gahmışlar padışahın sarayına getmişler. Kimseye görünmeden padışahın haznesinden bi torba altun çalmış, eve gelmiş yatmışlar. Sabahdan tellalın sesiynen uyanmışlar.

"Padışahın haznesini kim açıtysa, padışah gızını ona verecek." Gız dayısına demiş ki, "Dayı gah gidek. Biz açtuh diyek." demiş. Dayısı, padışah gendülerini öldürür diye gorhmuş, getmemiş. Gız gendü başına gahmış, bi esgi üst bulmuş, bi de başına bi deri parçası geçürmüş; olmuş Keloğlan. Getmiş çıhmış padışahın garşısına. Padışaha durumu annatmış, padışah çoh sinirlenmiş. "Defol, sen kimsin ki benim hazinemi soyasan?" Bir iki gitmiş gabul etmemiş, en sonunda padışah razı olmuş, bunu huzuruna gabul etmiş. Padışah demiş ki, "Uzah bi ülkede bi keşiş var. Onu baha getürüsen, gızımı saha verürem." Bu gız gahmış, dayısının yanına gelmiş, durumu dayısına annatmış. Dayısı demiş ki, "Padışaha söle, bir at, bir taput, bir deste mıh, bir de zilli kürk verirsen, giderem, de." demiş. Gız gahmış bunnarı padışahdan istemiş. Padışah hepsini yerine getürmüş. Gızınan dayısı yola çıhmışlar. Ata binmiş, az getmişler, uz getmişler; dere tepe düz getmişler... Ve sonunda keşişin yanına varmışlar. Getmişler ki keşiş de kilisede çocuk ohudıy. Gız Keloğlan gılığında, zilli kürkü geymiş, keşişin garşısına çıhmış. Gız sallanduhça, ziller çalmaya başlamuş. Keşiş gorhmuş. Demişler ki, "Vahdaan hazır mısan? Canıyı almaya geldük." Keşiş de " Aman efendim, bahan iki sahat izin verin de çoluğumu çocuğumu görüm de ondan sorna." " Yoh!.." demişler. "Çoluğun çocuğun buraya gelsin." Neyse, çoluğu çocuğu gelmiş görüşmüşler. Keşişi bağlayıp taputun içine goymuş, ağzını da mıhlamışlar. Sorna atın üsdüne atmış, getürmüş padışahın huzuruna çıharmışlar. Keşiş gorhusundan kan ter içinde galmış. Padışah keşişin gafasını uçurtmuş. Daha sorna gızını Keloğlan'a vermeye gahmış. Keloğlan itiraz etmiş. Padışah şaşurmuş! En sonunda olanı biteni padışaha annatmışlar, padışah da gızı dayısına vermiş, gırh gün gırh gece dügün şenlikleri yapılmış. Onnar ermiş muradına, biz çıhalım kerevetine. Gökten üç elma düştü; biri annatana, biri dinniyene, biri de söyliyene.

Ayşe AÇIKBAŞ

67. SILİK

Bir varımış bir yoğumuş, evvel zaman içinde halbur saman içinde bi garıyınan bi goca yaşıymış. Yaşamasına yaşıylarmış amma, ele çoh da mutlu değüllermiş. Heç cocuhları olmıymış. Bir gün, beş gün... Gün lerini gün ediylermiş. Herif bir gün sabah namazına gidiyken, yolun kenarında gundahta sarılı, yeni doğmuş bi uşah bulmuş. Sağa sola bahmış, acaba sahabı var mı diye. Bir iki ağız seslenmiş. Cuvab gelmedükleyin, "Benim üstedügüm de buydu!" demiş. Sevinerek, uşağı almış evine götürmüş. Gapıdan içeri girdükleyin, şaşurmuş. "Hayırola herif! Bu neyin nesi?" O da, "Yolun kenarında buldum, aldım geldim." demiş. Çocuğu böyütmüşler, sekiz on yaşlarına gelmiş. Gürbüz bi oğlan çocuğu olmuş. Bu çocuğun adını Süleyman goymuşlar amma, Sılik diye sesleniylermiş. Sılik, babası olacağa dayı, anası olacağa da Dayım Hatunu diye sesleniymiş. Dayısı her gün ava gediymiş. Bir gün dayısına demiş ki, "Dayı ne olursun beni de götür." Dayısı da, "Sen daha küççüksen. Dağda daşda gezemezsen!" demiş. Sılik, "Dayı, ben daha böyüdüm. Göreceksen saha çoh yardımım tohunacah." demiş. Dayısı da Sılik'in ısrarına dayanamamış. "Peki." demiş onu yanında almış, ava götürmüş. Fundalıh bi yere geldüklerinde Sılik, "Dayı baha eyi bi deynek kes." demiş. Dayısı da ona has bi deynek kesmiş, dalını budağını düzeltmiş kendisine vermiş. Avda gezerlerken, Sılik gökyüzünden bir ejdarhanın dayısının başının üsdüne yenmekde olduğunu görmüş. Haman elindeki deynegi savurarak ejderhayı ikiye bölmüş. Ejderha şarp!.. diye yere düşmüş yayılmış. Bunu gören dayısı neye urğaduğunu, bu işin nası olduğuna şaşurmuş galmış. Sılik, "Kekligi nası buldun?" demiş. Bu söz garşısında dayısı daha da sarsılmış. "Bunun kekligi bele olursa, kim bulür digerleri nası olur?" diye bir an durahlamış. Silik'in nası bir avcı olacağına yürekten inanmış. Bi gün yine Sılik dayısına, "Dayı ben bugün ele hasdayam. Sen yalavuz get ava. Ben bugün hasdayam, evde galacam." demiş. Dayısının garısına da, "Ben rahatsuzam, yatacam." Yarı uyhudayken gulağına bi tahım sesler gelmiş. Yorganın altından olanları sezmeye başlamış. Dayısının hanımı sıcah su dolu bi ıbrığı getürmüş diregin dibine tökmüş. O sırada bi dene köse adam ortaya çıhmış, dayısının hanımıynan sarmaş dolaş olmuşlar, yemiş içmişler. Garı Köse'ye demiş ki, "Ben ahlıma bi pilan goydum. Üç tene kete yapacağım. İkisine zehir katacağım Silik'inden dayısına yedürecegüm. Ölürler, biz de sennen baş başa galuruh. Tabi ki bu pilan kösenin de hoşuna getmiş. Ahşam gocası avdan gelecek. Yemek içün hazurladuğu keteleri Silik'inen ögüne goyacah. Bu arada Silik garının ketelere işaret goyduğunu görmüş. Uzatmıyalım, ahşam olmuş, gocası avdan gelmiş. "Hanım, bögün çoh

acuhdum. Hazır bişeyin yoh mu?" O da, "Herif ben sehen ele bi has kete yapdum. Silik'i de uyhudan uyandur ki yiyek" demiş. Garı, zehirli keteleri Silikinden gocasının ögüne, digerini de gendi ögüne hazırlamış. O arada garı su getürmek üçün sufradan gahmış Silik bu fırsattan yararlanarak ketenin nahışını bozmuş. Nahışsıza aynı nahışı yapmış. Garının ketesiynen yer degüştürmüş, dayısına da tembeh etmiş, "Dayım, hatun yesin ondan sorna yiyek." deyiyse de tabii dayısı bir şey annamamış. " Sonunu gözle demiş." Sufraya su gelene gadar bu işler tamamlanmış. Su sufraya gonduhtan sorna, garı gocasına, "Herif çoh seveceksen. Şimdiye gadar saha bele kete yapmadım. " demiş. Adam Silik'in tembehine yerine getürmek içün, tıhınma, öksürük numarası yapmış. Bi ara garıya, "Sen başla keteyi ye. Ben dayıma su verim." demiş. Silik vahıt geçürürken garı da keteyi yemeye başlamış. İki üç gıt alur almaz, cızlamı çekmiş. Dayısı şaşurmuş. Dayısı neyin nası olduğunu, sonunda Sılik, garının bi köseyinen bi araya geldiklerini, barabar yattuhlarını, orta diregin dibine su dökülenden Kösenin çıhduğunu annatmış. Dayısı hiddetlenerek, "Yalan!" diye bağırmış. Silik, "Sakin ol dayı! Sen abu ıbrığa sıcah su goy, abu gılıcıyı da baha ver. Seyret." deyiy. Dayısı, "Bunda ne var, yaparam." deyiy. Gılıcını da Silik'e veriy. Götürdügü suyu diregin dibine töker tökmez, Köse zıp diye çıhmış. Silik bi gılıçta Köse'nin gafasını vurmuş. Dayısına, "Aşimdi inandın mı?" demiş. "İnandım amma, ben aşimdi garusuz nedecem?" demiş. Silik, "Dayı sen heç merah etme. Ben sehen ele bi garı bulacağam ki, gözleri görmemiş, eşi menedi olmayacah!" Dayısı, "Bahalım, inşallah..." demiş. Gine bi gün dayısı Silik'inden ava gitmişler. Ama hep de merah ediymiş, "Acaba silik behen nası bi garı bulacah!" Bi gün avda ekmegi yedükten, diylendükten sorna, dayısı, Bi cigara içmek istemiş. Tabağasını çıhartmış, bi sigara sarmış. Çahmağını çıhartmış ciğarasını yaha, bi türlü yahamamış. Bi de bahmış ki çahmağın daşı bitmiş. Cığara ağzında galmış, derin bir "Ah!.." çekmiş. O sırada Silik durumu sezmiş. Sağa bahmış, sola bahmış, bi de bahmış ki uzahda bi dağın arhasından duman tütiy. "Dayı, sen heç merah etme. Ben gider o tüten dumandan saha ataşgetürecem. Sen beni gözle. " demiş. Haman fırlamış buna Silik derler; guş kimin dumanın tüttügü yere ulaşmış. Bi de ne görsün; ben deyim bi ton, sen de iki tonluh gazan içinde sayısız insan golu bacağı gaynıy. Heç beklemeden gazanı alıy bi tarafa goyıy, ataşı alıy, gazanı gine yerine goyıy. Ataşı guş kimin dayısına yetiştüriy. Bu arada Sılik'in gazanı galdurup yerine goyduğunu devlerin anası göriy. Bu gazan devlerin yemek gazanıymış. Bunnar yeddi gardaş, bi de analarıymış. Bu durum vaziyet devlerin anasını çoh şaşurdmuş. O gendi gendine, "Bu serçe gader adam bu işi nası yapdı? Bi daha gelmez mi? diye düşünmeye başlamış. Biz gelelim Sılik'inden dayısına. Bunlar

her gün ava gedip gediylermiş. Gine bir gün dayısı ataşını, çahmağını evde unutmuş. Sılik bunu sezmiş, haman ataşın olduğu yere gelmiş. Gelmiş ki ne gele, gazanın yanında bi dev anası oturıy. Haman selâm verip, sağ memesini emmiş, sol tarafına geçip oturmuş. Dev anası, "Senin adın ne?" diye sormuş. O da, "Silik." demiş. Dev anası, "Ulan Silik, eger sağ memi emip, sol tarafıma oturmasaydın seni gulah gadar gordum" demiş. Sılik de haman ordan altında mı galacah, "Eyer sen de benim selâmımı almasıydın ben de seni gulah gadar gordum." demiş. Daha sözü biter bitmez devin oğulları çıhmış gelmiş. Anaları Silik'i onnara sezdirmemek içün tohunmuş Sılik süpürge olmuş. Onu ordan almış gapının arhasına dayamış. O sırada devin oğulları içeri girmişler. Sağa sola bahmaya başlamışlar. "Gız ana, buradan adam eti gohıy." Anaları, "Hadi ulan sıpalar! Siz yeyin için, ananız da aburda aç bırahın." deyince, hep birlikte yemin gassem ederek, "Sabahdan beri harp ediyük. Ağzımıza bi lohma bişe göymaduh." demişler. Anaları, "Elese sırıhlarızı alın, dişlerizi garuşdurun. Dişlerizin dibinde galanlar bigünlük idare edin." demiş. Demiş demesine amma, bizim Silik her ne gadar süpürge olmuşsa da bunnarı dinniymiş. Dev oğulları dişlerini garuşturduhça, arasından birer ikişer insan çıhıymış. Onnarı da çiğnemeden yutıylarmış. Gine durmadan burunlarına adam eti gohusu geliymiş. "Ana sen bizden bişe sahlıysan! Neyse bize dorğuyu söle. " demeleri üzerine anaları, "Oğullarım benim. Sağ mememden öpüp, sol tarafıma oturan sizin neyiz olur?" Oğullar, "Oğlan gardaşımız olur." demişler. İçlerinden böyük gardaşları, "Gız ana bunu da neden çıhardıysan? Bizim başga gardaşımız olduğunu bilmüydük!" demiş. Öbürleri de buna hak vermişler. Anası, "Şu gapının arhasındaki süpürgeyi behen getürün." demiş. Bunnar da gendi gendilerine, "Anamız bize gücendi herhalda. Süpürgeynen bizi dögecek." demişler. Analarının direnmesi üzerine getürmüşler ama, gözleri analarının üstündeymiş. Anaları süpürgeye usulleyin bi fiske vurmuş. Vurur vurmaz bizim Sılik gine eski halına dönmüş. Dev oğullar birden bire şaşurmuşlar. "Ben küççük gardaş diye bunu alıp alma gibi birbirlerine atmışlar. Eylenmişler. Anaları, "Size bişe desem inanmazsız." Hep birden, "Söle ana, bizi merahlandırma." demişler. " Bu gördüğüz adamın adı Sılik. Siz yeddi gardaşın yerinden zor galdurduğu gazanı tek başına galdurup ocağın üsdüne goydu." Devin oğulları birden bire kahkayı basmışlar. Anaları, "Ne güliysiz? İşde meydan." Sılik'e, "Hada bahalım, gösder gendiyi." Sılik esgiden gazanı iki eliyle galdırıymış. Şimdi devlerin alaylı gülüşleri üzerine bir eliyinde galdurmaya gahdı. Gazanı elini uzaddığı sırada devlerden biri, "Lan, iki parmak bacağıynan bizi-minden mi eyleniysen?" diyecek sırada, söz bitmeden Silik gazanı tek eliynden duttuğı gibi fırladıy. Devler, " Bele şey olamaz. Bu bir sehil yapdı." diye fena halde gızıy-

lar. Anaları oğullarına şiddetle gızıy. Ben gözümünen gördüm. Size söledigümde siz inanmamışdız. Şimdi tıraşız göz önüne yendi mi?" demiş. Oğulları artuh Sılik'in nası bi kişi olduğuna inandılar. Büyük gardaş, "Sen neyin nesiysen? Biz seni gökte ararken yanımızda gördük. Çoh müşkül vaziyeteyken bizi çoh yardumın tohunur." Silik, "Hayrola nedir müşkülatız?" Böyük gardaş, "Biz yeddi gardaş padışahın gızını almah içün yeddi senedür cenk ediyük olmıy. Başaramıyuh." Silik barmağını gafasına dayıy birez düşüniy. "Hıı!.. Eger benim istedüklerimi yaparsız, çoh degül bi günde bu işi başarıruh." Devler hep bi ağızdan, "Nedir istegin Silik gardaş?" demişler. "İstegim ele fazla bişe degil. Bana bi batman mısmar yapturacahsız , hepsi o gadar. Bi batman o zaman beş yüz kiloya deyiylermiş. Devler, "Peki, en gısa zamanda getüreceyük." diye söz vermiş. Bir gün sorna mısmarları hazırlatıp Silik'e haber vermişler. Amma Silik'in pilanının ne olduğunu sormaya cesaret edemiylermiş. O vaziyette Silik'in emrini bekliylermiş. Bahalım Silik ne emir verecek? Silik şalvarının uçkurundan dutarak bir gaç sefer sağa sola gezindükden sorna, "Yarın sabah güneş doğmadan hareket edeceyük. Haa, bir de kakuçunan gılıçlarızı almayı unutmayın. Yarın zorlu bi savaş olacah." demesi üzerine. Anaları, "Sılik oğlum, istersen benim gılıcımı da sen al." deyince, Sılik, "İşte benim gılıncım diyerek, dayısının ona kesdügü degnegi, hafifden gülerek göstermiş. " İstersiz siz bi taraf olun, ben bi taraf . Bi prova yapalım ." demiş. Esas padışahın gızını alacah böyük gardaşımız. Anasına, "Ana, ne olur ne olmaz! Sen bizi erken sesle." demiş. Anası, "Peki." deyiy, yatıylar. Yatıylar amma, Silik'in gözüne uyhu girmiy. Sabaha iki sahat gala gahıy. Üsdünü başını geyindükten sorna, bahıy ki onnar heç ses soluh yoh. Eh bu dev uyhusu. Ele golay golay uyanılır mı? Silik'in canı sıhılıy. Bi nağara atıy ki, arustahdan torpahlar tökiliy. O nağraya ne dam ne ev galur. Yer yerinden oynıy. Neye uğraduklarını şaşırıylar. Hepsi birden sıçırıy gahıylar. Tir tir titriyler. Gendi gendilerine, "Biz şimdiye gadar bele nağara eşitmemüştük." deyiyler. Artuh biz Sılik'e eyice inanduh. hepsi de üsdünü başını geyiy, guşanıy yola goyılıylar. Bahalım neler olacah!.. Padışahın gonağı dev adımlarıynan bi sahat çekiymiş. Bizim bildügümüz on sahat. Uzatmıyah, güneş doğmaya bi sahat gala, padışahın gonağının yahınında bin asırlıh bir gavah varımış. İkiyüz metre uzunluğundaymış. Çünkü o gavah memleketin her tarafında dillere destan imiş. Bu meşhur gavağın dibine geliyler, Sılik, "Mısmarlarınan kakucu behen getürün." demiş. Derhal getürmüşler. Sılik, "Her zaman adaletli davranmah benim adetimdür. En başta büyük gardaş yaş sırasına göre bu gördüğüz mısmarları gavağa çaha çaha, gavağın tepesine çıhacahsız. Gayet sessüz olun. Bi duyulursa pilanımız boşa gider." deyiy. Haman mısmarları gavağa çahıy. Çaha çaha gavağın tepesine çıhıylar. Sılik'de ga-

vağın yarısına çıhıy. Daha sorna devlere sezdürmeden mısmarları çeke çeke aşağı yeniy. Beş on metre gavahdan uzahlaşıy. "Hucuuum!" diye bi bağırma bağırıy ki, öğle bi nağara atıy ki!.. Devler olsun, şehir halkı olsun, neye uğraduklarına bülememişler. Devler o anda gavağın başında olduhlarını unutmuş, hücüm emrini duyunca tut tökülür kimin patır patır yere düşenin canı çıhmış. Bizim Sılik, sıcağı sıcağına devlerin yeddisinin de gulahlarını kesip cebine goymuş. Issız bi yere gelmiş, bundan sorna olanları seyretmiş. O nağaranın şiddetinden gaçışan insanlar gavağın dibine geldiklerinde bahmışlar ki yeddi devin de leşi yerde yatıy. İçlerinden bi tenesi uyanıh olan, gelenleri bunlar gendisinin öldürdügünü, çoh zahmet çektügünü, "Benim ki de baha yetti." deyiy. Müjde içün padışaha goşıy. Daha önceleri padışahın asgerleri bu devlerle yeddi sene cenk etmiş, binlerce asger telef olmuş. Başa çıhamayacağını annaduğunda, "Kim devleri öldürür, gulahlarını getürürse, gızımı ona verecem." demiş. Bu gıymetli mükâfatda tabi ki haber alıy, bundan sornaki gendi yapmış kimin ağzı burnu köpüre köpüre kendisine yiğitlik süsü verecek, gapıdaki muhafızları da yere sererek. "Padışahım, padışahım!.. İşde emirlerizi yerine getirdüm. Beki de sabaha yahın çıhan gürültüden eşitmişsüzdür; ahşamdan sabaha gadar devlerinden cenk ettim. Sizin görmeze değerdi." Padışah da o şiddetli nağrayı duymuş, "Peki haman oıya gideceyük." demiş. Vezirlerini, komutanlarını da yanına alarak getmiş. Haggaten devlerin yedisinin de leşleri orada yere serilmiş bir vaziyette göriyler. Fakat padışahın bi şey dikkatını çekiy. Sabaha gadar cenk edilen yerde ne gan vardı ne de bi eser. Adamı yanına sesliy, "Gel bahalım! Devlerin gulahları nerde? Öldürdügün kılınç hanı?" deyince, bizim gahraman bocalıy. Terliy, ne yapacağını şaşurdıy. Padışah, "Atın bu sahtekârı zındana!" diye emir veriy. O zamana gadar da orası mahşer yerine dönmüş. Padışah, "Devleri kim öldürdü? Gulahlarıynan barabar ortaya çıhsın!" diye bağırmış. Ama devlere yüz metre gala kimse yanaşamıymış. O anda, "Ben öldürdüm!" diye bir ses duyulmuş. Padışah, "Hele susun bahım!" O anda Sılik'in nağrası gulahları çınnatmış. Hep gözler sesin geldügü yere çevrülmüş. Bizim Sılik azametli bir tavırla dikilmiş milletin başına. Padışah Sılik'i yanına çağırmış, "Gel bahalım deliganlı! Sen in misen cin misen?" Sılik, mağrur adımlarla padışahın yanına gelmiş. Birden bire yine yüksek bi sesle, "Buyurun padışahım!" deyince, değil ki halk, padışah bile gorhusundan bi metre havaya sıçramış. Padışah, "Bu develeri sen mi öldürdün?" O da, "Ben öldürdüm. Amma, gulahlarını ben kesdim. İşde, cebimdeler." demiş. Padışah, yine hiddetlenmiş, "Devleri kim öldürdü?Ben onu arıyam." demiş. Üzerine, vezirlerden biri "Af buyurun padaşahım, şimdi iş açuhlandı. Devleri öldüren zındana attuğun adam. Bu deliganlı da gulahlarını kesip, bunıya sahlanmış olabü-

lür. " demesi üzerine padışah, bir an düşündü. "Deliganlı, senin adın ne?" diye sordu. Deliganlı her zamanki yüksek sesle, "Adım Süleyman'dır. Ama Sılik derler." Padışah, "Elese Sılik, gulahları çıhar da bahah." demiş. Sılik , "Af buyurun padışahım. Madem ki devleri benim öldürdügüme inanmıysız, ben de gulahları çıharmam." "Az evvel, ben öldürmedim demiştin ya!.." demiş. "Sen yalancısan!" Atın bunu zındana!" diye emir vermiş. İkinci vezir o zaman araya girmiş. "Af buyurun padışahım, Sılik'e bir de ben sorayım." demiş. "Sılik, senin bele sert nağraların, gururlu hareketlerin beni şaşurdıy. Bize gerçeği annat bahalım." demiş. Sılik, "Az evvel zindana attığız deliganlıyı buraya getürürsez zaman gerçek ortaya çıhar." demiş. "Peki." deyiyler. Deliganlıyı getiriyler. Sılik, "Padışahım, müsadeniz olursa ben de bu devleri öldüren deliganlıya bişe teklif edecem. Eger yerine getürürse hallolur." demiş. "Peki. Söle bahım nedür teklifin?" Herkesin gözü gulağı Sılik'in üsdünde. Sılik, deliganlıya sormuş, "Gavağın dibindekiler mıh mı, Mısmar mı? Ben ele it sözlerden hoşlanmam. Yani devleri sen mi öldürdün?" Deliganlı, "Ulan köpek, herkes inanıy da sen niye inanmıysan?" deyiy. Sılik heç istifini bozmadan, "Peki. Elese, get kavağın dibindeki kılıçlarından mısmaralara behen getür bakalım." deyince, deliganlı titremeye başlıy. Padışah, "Hadi, ne duruysan, getsene!" demesi üzerine, "Padışahım, ben yalavuz gidemem. Devler belki dirilir, beni yutarlar. Demiş. Sılik, deliganlının golundan duttuğu gibi, ta devlerin yanına fırlatmış. "Gorhmayın padışahım, beniminen gelin." demiş. Hep birden çekine çekine, gorha gorha Sılik'in arhasından gitmişler. Tam devlere yanaşacahları sırada devlerden birinin çabaladığını görmüş. Hep birden gerisin geri gaçmışlar. Sılik, yine gururlu adımlarla ilerliy, geriye dönüp, "Gorhmayın padışahım, gelin. Az evvel burıya fırlattığım deliganlı can çekişiy." demiş. Neyse, gorha morha devlerin yanına geliyler. Sılik o arada yapduğu pilanı annadıy. Mısmarları gavağa çahduğunu, devleri yaş sırasınıa göre gavağa çıhardığını, en son gendinin çıhdığını ve mısmarları olduğu yerden söke, çeke aşşağı yendüğünü ve önceden gararlaşdurduğu gibi, hücum emrini verdiğini, devler de hücum etmek için fırladuhlarında patır patır aşşağı düşüp canlarınının çıhdığına gendisinin bi daha öldürmesine gerek kalmaduğunu annadıy. Padışah hakikatı şüphesiz anlayarak Sılik'i gucahladı, gözlerinden öpdü. Bu gucağlama merasimi büttükten sorna, baş vezir, "Padışahım, gine ben şüpheliyem. Devlerin gulahları nerede?" der demez, Sılik, cebinden gulahları çıhararak orda bulunanlara gösterip vezirin cebine goymuş. O sırada vezir gorhusundan bayıltmış. Uzatmıyalım, zor kötek veziri zorundan ayıldıylar.Padışah, Sılik, vezir hep birlikte büyük bi merasimle saraya gidiyler. Herkes sarayda yerini alıy. İkinci vezir, "Padışahım, Sılik artuh mükâfatı haggetmiştür." demesi üzerine hızlı bi tavırla,

"Bundan böyle Sılik mılik yoh. Süleyman Bey denilecektir." Fakat benim Süleyman Bey'den bi isteğim daha var. Eğer devlerin gazanını getürürse bu iş olur." deyip Süleyman'a sorıylar. O da heç tereddüt etmeden gabul ediy. Emiri yerine getürmek içün el etek öperek yola çıhıy. Az gidiy bir suyun başında oturup içip dinleniyken, ihtiyar bir dervüş çıhageliy. "Selamün aleyküm yiğit!" "Aleyküm selâm." deyiy. Oturup birez hasbihal ettikten sorna, dervüş Sılik'e nere gettügünü sormuş. Sılik de meseleyi anlatmış. Dervüş, "Hey oğul, sen bu bele başaramazsan. Şu benim başımdaki keçeyi sehen verim, onu başaan örtesen. Hem göze görünmez, hem de her şekle girersen. Galan planları da sen düşün." demiş ve gözden gaybolmuş. Sılik, sır keçesini başına geçirecek devlerin evine vasıl olmuş. Olmuş olmasına amma, hanı derler gara haber tez duyulur, işde devlerin anası da oğullarını Sılik'in gurbanı olduğunu haman duymuş. Hasda olmuş, yatıymış. Dünya gözüne görünmiymiş. Sılik'in başında sır keçesi olduğundan onu kimse göremiymiş. Üsdelük gendisinin de pire gılığına sohmuş, girmiş devin goynuna. Başlamış sağını solunu gıdıhlamaya. Devin uyhusunu gaçırmaya başlamış. Haman atlamış gazanın içine, başlamış tan tan vurmaya. Dev daha da ırahatsız olmuş. Bunu bi gaç defa tekrarlamış. En sonunda ana dev eyice ırahatsız olıy. "Benim oğullarım olmaduhtan sorna ben nedecem gazanı!" deyip gazanı dışarı atıy. Sılik'in de istediği buydu. Haman nası ordan gazanı gapıysa, alıy getüriy padışaha veriy. Ne yazuh ki o gadar zahmet, yorgunluhdan sorna, padışahın yine bir istegi çıhıy. Bu sefer de devlerin gır atları varımış. Yannarına devlerden başgası yanaşamıymış. Sılik, durup düşüniy, "Ha! Buldum." deyiy. Haman sır keçesini örtiy, yine pire gılığında gidiy devin goynuna giriy. Tabi pirenin adetini bir bülenler bülür. Daha ana devin gözüne uyhu girer mi? Sılik bu işi başarduhtan sorna, atlıy gır atın sırtına, nazik yerlerini gıtlamaya başlıy. Gır atı ele etmiş ki, deliye döndermiş. At sağı solu tekmelemeye başlamış. Atın tepinmesi devi canından bezdürmüş, "Yavu yeddi oğul bi gazandan oldum. Seni nedecem?" deyip gır atı çeziy, dışarı vurıy. Bu arada Sılik ,atın üsdüne sıçradığı kimin nefesi padışahın yanında alıy. Padışah bundan da yetinmiy, Sılikten ana devi getürmesini isdiy. Ama bu seferki heç birine benzemiy. Gine Sılik pire olıy, ögde devi rahatsız ediy, uyhusunu bozıy. Dev ele perişan, darmadağunuk, sağa sola gezinmeye başlıy. Sılik, evden hazirladığı malzemelerle atlıy devin bahçasına. başlıy ağaçlara pat küt vurmıya. Patıltıyı eşiden ana dev o sırada Sılik'in sır keçesi yoğumuş onu o vaziyetiynen göriy. "Ulan ne cesaretle ağacı kesersin?" demesi üzerine, Sılik heç çekinmeden, "Dev ana, büliysen ne oldu. Sizin düşmanınız Sılik varya, o geberdi. Hem sehen müjde vermek, hem de taputluk kesmek içün burıya geldim." Bunu duyan ana dev, sevincinden yüregi yerinden oynamış. Müjden başım

üsdüne, istiysen ağaçların hepisini kes!" demiş. Sılik, "Elese behen bi kesgün balta, birez de çivi getür ki derhal taputu çatım. Yohsa belli olmaz, bir dirilürse ortalığı gatar garuşdurur." demiş. Ana dev ne olur ne olmaz diye haman baltayınan çivileri getürmüş. Hem de yardım etmeye başlamış. Taputun her tarafı yapıldıktan sorna, bi tek üst gapağı galıy. Sılik o sırada ana deve deyiy ki, "Benim duyduğuma göre, Sılik senin boyda, senin gadar guvvetliymiş. Gel bu taputun içine yat, bi sınıyah. Eğer sen girip çıhamazsan o da çıhamaz. Bunu senin menfaatin içün yapıyam. " Ana dev, Sılik'in öldüğünü duydu ya, artuh her şeye razı olıy. Haman tabutun içine uzanıy, Sılik, haman taputun kapağını kapatıy, çivilerini çahıy. Bi de bi gaç yerinden çemberliy. Devin çıhmayacağına ganaat getüriy. Deve sesleniy, "Hadi dev ana, olanca guvvetini sına bahım." Dev olanca guvvetini deniy, zorlıy ama taputun gapağını herhangi bir oynama, gımıldama olmıy. Acaba mahsus mu ediy diye, bir daha zorlamasını söyliy. " Ana dev, heç lüzum yoh. Ben sökemedim ya, Sılik de sökemez." deyiy. "Elese artuh sök de çıhım." demiş. Sılik, "İşde babaan canına ohudum! İşde Sılik benem." deyince, dev ne gader tepinmişse de bir fayda vermemiş. Ana devi taputundan barabar tuttuğu kimin omuzuna almış, dorğu padışahın huzuruna götürmüş. Daha saraya varmadan, gecükdügü içün arhasından dedikodu yapmağa başlamışlar. O sırada bizim Sılik saraya girmiş. Oranın halgının her birisi gorhudan bi yana gaçmış, sahlanmış. Olanları izlemeye başlamış. Tabi ki padışah da orda hazır bulunıymış. Artuh istedügü olmuş, düşmannarından kurtulmuş. Ama yine de tehlike devam ediy. Sılik, isdemiş. Sılik'in gılıncı yoh. Dayısının yapduğu deynegi her vahıt yanında daşırdı. "Neyse, zahmet etmeyin, gılıncımı yanımdaymış. " demiş. "Emir verin de devi ikiye bölüm." demiş. Padışah, "Süleyman Bey, o değnekle bu işi nası başaracahsan?" demeye galmadan, Süleyman degnegi havaya galdurıysa, gözler görmemiş; bi gılıç olıy ama sorma gitsin. Taputu yattuğu yerden galdurup tikmiş. "Ya Allah!" deyip, gılıcını sallamış, bi anda ikiye bölmüş. Bu gan ahmış ki, buna dev ganı derler. Seller kimin ahmış. Bu tehlike de atlatulduhdan sorna , artuh Süleyman Beyi diyecegi yoh."Gızımı da senin olsun, tacım tahtım da senin olsun." deyip, tacını Süleyman Bey'in başına goyıy. Ama Süleyman Bey, " Gabul etmem. Benim bi gahraman dayım var. O da bekâr. Onu evlendürmeden haram olsun senin tacın da tahtın da..." Padışah haman emir veriy, atlar arabalar hazırlanıy. Süleyman Bey başda olmah üzere dayısının yanına gidiyler. Fahat, Süleyman Bey'in dayısı on gündür onu heç görmemiş... Çoh merah içinde evinde yatıymış. Bir de gulağına heç eşitmedügü sesler geliymiş. "Allah Allah!.. avu bu neyin nesi?" diye dışarı çıhınca galabalığın gendine dorğu geldügünü görmüş. Şaşurmuş!.. Sılik, dayısının görende goşa goşa dayısının yanına gelmiş.

Gizlice getürdügü elbiseleri ona geydürmüş. O anda meseleyi dayısına annatmış. Dayısını götürmüş, padışahın gonağına oturtmuş. Başındaki tacı da çıhardıp dayısının başına goymuş. Baldızını da dayısına vermiş. İkisi barabar düğün yapmış, elece yeyip içip, muratlarına geçmişler. Darısı, belece murat üsdünde olanların başına. Gökden üç alma düşdü, birisi hikâyeyi dinneyenlere, Sılik'e, dayısına, birisi de hikâyeyi annadana.

Mehmet UÇAR

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

68. PADIŞAHIN OĞLU

Bir varmış, bir yoğumuş. Allah'ın vahdı çohmuş. Bi padışahın tek bi oğlu varımış; fakat evlenmek isdemiymiş. "Bütün belâlar gadınlardan çıhıy" deyiy. "Onun içün ben evlenmiyem. Ben bu belaya girmiyem" deyiy. Ne yapmışlarsa eger, olmamış. Hocalara götürmüş, nuskalar yapmışlar olmamış. Padışah vezirlerini, alimlerini toplamış, "Ne yapalım bu oğlanın durumunu?" demiş. Onlar da, " Onun goleyi var. Sen heç merah etme. Sarayın altında mahzene at. Orada yalavuz galur. Yalavuz galdımıydı, yalnızlığın kötü olduğunu anlar. Gelür der ki, "Beni everin." "Olur mu? olur." Sarayın altındaki zindana bunu yatağıyınan barabar goyıylar. Başına bi de bir mum tikiyler. O da orada yanıy. Bir gün, iki gün, üç gün yatıy.... Gökden Dehenes adlı bi cin geliy. Cinler de iki tayfadur. Biri müslümanî, biri kâfirîdir. Dehenes cin de kâfir tayfasından. Dehenes havada uçıyken oğlanı göriy. Bi de bahıy ki ne oğlan. Tığ kimin delikanlı. İnsan gıymıy ki baha. Deyiy ki, "Ey Rabbim! Beni bir adem yaradaydın, bir gız olaydım abu oğlanın goynunda üç gün ömrüm olaydı. O gadar güzel ki... "deyiy. Gögde Müslüman cinlerin hükümdarına Dehenes deyiy ki, "Bi dene oğlan gördüm. O ğadar güzel, o ğadar güzel ki...." "Ya Dehenes, yalan söyleme!... Nerden nereye gader geddin?" "Dünyanın şurasından şurasına gadar getdim. Onun gadar güzel görmedim." O da deyiy ki, "Ya Dehenes, ben de bi gız zindanda gördüm. O da burdan dokuz aylık yolda. O da evlenmek istememiş. Babası zindana atmış. Ben de onu gördüm. O kadar güzel, o kadar güzel ki... Dedim keşke beni bi oğlan yarataydın, üç günlük ömrüm olaydı. Bu daha güzel Dehenes" deyiy. "Oğlan daha güzel!" deyiy. Deyiyler, "Hadı gidek hem gıza bahah, hem oğlana bahah." Müslüman cinlerin hükümdarının gızı deyiy ki, "Bundan bişe anlaşılmaz. Ona bahsan gelsen o güzel, buna bahsan gelsen bu güzel. Ele olmaz." " Ya!.." "Dehenes, sen get onu gucahla al gel, oğlanın yanın yaturah. O mu ona çoh yalvarıy, yohsa öbürü mü ona çoh yalvarıy? Kimin güzelliği fazlaysa o ona yalvarır." Dehenes gediy gızı gucahlıy, alıy geliy oğlanın yanına. Oğlan evlenmiyem deyiydi. Gız da gelin olmıyam deyiydi. Oğlanı uyhudan uyandırıylar. Oğlan uyanıy bi de sağına döniy ki ne döne; bi gız yatıy ki aya güne doğmuşa benziy. Oğlan gendi gendine, "Acaba bu gızı babam mı baha getürdü, ben evlenmiyem diye! Gız hele uyan, babam mı seni getürdü burıya?" Gız heç uyanmıy. Cinler boyna uyhu veriyler. Ağırlıh basdurıylar ki uyanmıya. Elini alıy eline, "Gız hele uyan!.." Uyanmıy. Bi de bahıy ki, gızın barmağında güzel bir üzzüg var. Üzzügü çıhardıy, gendi barmağına tahıy. Gendi barmağındaki üzzügü de onın barmağına tahıy. Bu sefer de cinler oğlana uyhuyu veriy, gızı uyandırıylar. Gız bahıy ki, yanında yavuşuhlu bi deliganlı yatıy. Şaşurdıy! Deyiy, "Acap ben evlenmiyem diye babam mı bunu getürdü yanıma?... Keşge evleniyem diyeydim. Ne has deliganlı. Utanıyam. Beki babam

seyrediydür. Yohsa ben senin hırtligine binerem amma...." Babasından utanıy. Babası der ki, "Tu!... Utanmaz! Evliliği kabul etmiydin, bi gecede yanan birisi geldi diye haman aldın kabul etdin" der. Buna da uyhuyu veriyi uyıdıylar. Dehenes gızı alıy, dogguz ay o yandaki memleketine götüriy goyıy. Oğlan uyanıy, bu yannı döniy geceki gız yoh. "Nereye sahlandı bu ?" Zindanın içinde o yannı segürdiy, bu yannı segürdiy... Zindan bekçileri bahıylar oğlanda bi degüşüklük olıy. "Acaba ahlını mı çıhartı? Delürdü mü? O yannı, bu yannı niye segürdiy bi?" deyiyler. Geliy gapıya, "Nöbetçiler!" deyiy. "Buyur Sultanım!" "Yanımdaki gız n'oldu? " "Ne gızı? Sen gendiyi mi gaybettin? Baban burayı nası möhörlediyse öyle durıy. Buranın gapısı heç açılmadı. Hangi gız?" "Bu geceki gız gelecek, yohsa hipizin çenesini gırarım!" Yahasını dutmış, bırahmıy nöbetçiyi. Neyse, bu iş babasına duyurılıy. Babası geliy zindana, "Ne oldu oğlum?" deyiy. "Ben evlenmiydim ya, bu gece benim yanıma gelen gızınan evleniyem." "Senin yanaan gız nası giriy oğlım? Bu gapıyı ben möhörledim. Burıya gız nerden gire?" "Baba bu gece yanımda bir gız varıdı." "Olmaz oğlum, o rüya idi." "Yoh, rüya degüldü!..Abu yüzüg benim mi ha? İşde bu yüzügünden değişdim. Utandım, bişe diyemedim. Bana gızarsan diye, başıma gaharsan diye ona bişe diyemedim." Dünyanın gızını getüriy geçüriyler... "Yoh o gız degül" deyiy. Bu iş çok süriy. Oğlan ele hasde olıy, ele hasde olıy.... O yandan da gız hasde olıy. Aradan üç ay, beş ay, sekiz ay, bi sene geçiy.... Yoh! Kimseyi bulamıylar. Oğlan nerdeyse ölecek. Kimse bi çare bulamıy. Gızın gardaşı dutıy, gıza sorıy, "Bacı senin derdin nedür?Baha söle." O da deyiy ki, "Bişe yoh. O gece benim yanıma bi oğlan getdü yaturdular. Sabahdan gahdumu oğlan yoh. Allah Allah!.. Gapılar gapalı, bu nerden çıhdı getdi?... Avu onu isdiyem, başga bişe isdemiyem." Gardaşı deyiy," O yüzügüyü baha ver." Bahıylar hakgaten barmağındaki erkek yüzüğü. Gardaşı yüzügü alıy, gurbete çıhıy. Gurbeti dolanıy, dolanıy.... Oğlanın olduğu memlekete geliy. Geliy ki, herkes garalar geyinmiş. Aradan amma onbeş sene geçmiş. Deyiy ki, "Niye bele herkes garalar geyinmiş?" Ordakinler de deyiy ki, "Padışahımızın tek bir oğlu var hasda. Bilen yoh. Ahıl hasdesi mi ne? Bi gece goynıma bi gız getürdüler deyiy, durıy. Bu gızın yanına getmek isterem deyiy." Oğlan ele zayıfmış; inenin delügünden geçer. Gızın gardaşı içeri giriy deyiy ki, "Herkes dışarı çıhsın." Bu adam egiliy deyiy, "Gendeen gel. Sen ne içün bu derde düşdün?" Ne ola, bi gece yanıma bi gız getürdü yaturdular. Sabahdan gahdım ki yoh. İnanmıylar buna. Ahan barmağımda da yüzügü." Oğlan bahıy ki barmağında bacısının yüzügünü göriy. Cebinden de öbür yüzügü çıhardıy, "Amaaan!.. İşde benim yüzügüm bu!" deyiy. Gızın gardaşı deyiy, "Sen heç kimseye bişe söleme. Ben seni götürüp gavuşduracam. Amma heç bişe söleme. Ben bülmiyem, bu bülür de benim üsdüme at." Sabah olıy, bahıylar ki oğlanın durumu eyi. Gediy deyiyler ki, "Padışahım oğlanın durumu bögün eyi. Yemek yeyiy, gonışıy." Padışah da deyiy ki,

"Aman o adamı bırahmayın." Derken, oğlan eyi olıy. Babasından izin alıylar, geliyler gızın yanına. Yüzzügleri gösteriyler, müneccimler fağfurlar bir araya geliyler, bunnarı cinlerin yapduğını ortaya çıhardıylar. Oğlanla gız evleniyler, dügün şenlik olıy; gırh gün gırh gece dügün ediyler. Yeyiy içiy muratlarına geçiyler.

Hamdi GEDİK

69. KUYUDAKİ KADIN

Bir varımış bir yoğumuş. Bir adamın çoh böyük bir çütlügü varımış. Ailesi de çoh galabalıh olduğu için giren çıhan, yiyen içen belli degülmüş. Oğulları, torunları; böyüklü küçüklü gızlar oğlanlar dolanıymış. Bunnarın içinde bi dene de ihtiyar garı varımış. Bu garı da o çütlük sahabının anasıymış. Malları, davarları ele çoğumuş, ele çoğumuş ki; bu malı davarı tavuhları sabahdan çütlüge bırahıylarmış, ahşam olan da gendileri gelip ahurlarına giriylermiş. Sabahdan mal, davar otlamaya çıhandan eli iş dutanlar herkes bir işe gidiymiş. Gel zaman get zaman sorna artuh ne işe giden belliymiş, artuh ne da mala, davara sahap çıhan!... Goca garı bu işe çoh üzüliy. Bir müddet sorna herkesin görecegi işi belli ediy; garıları ev işlerine, herifleri tarla, bağ, bahçe işlerine yollıy. İlk zamanlar bu goca garının sözünü hepisi de dutıy amma, zaman geçtükçe bahıy ki gine eski tas, eski hamam. Heç kimse işine sahıp çıhmıy. Artuh gendisi de yerinden gahamayacak hala geliy. Bu sefer de başlıy oturduğu yerden çütlügü idare etmeye. Ona ayrı, öbürüne ayrı, yapacağı işleri yapıy. Yapamaduhlarını durmadan sorıy. Ele bi zaman geliy ki goca garı gece gündüz durmadan gonışıy; hersından eli ayağı da tir tir titiriy. Gelene bağırıy, gidene bağırıy. Goymıy ki uşahlar heç olmasa gece olsun bi bıdık uyuyalar. Bir ay, üç ay, beş ay... Bu garının derdini bele çekiyler. Gendisi uyumıy uyumıy, goymıy ki öbürleri de uyuya. Oho çehesi heç susmıy. Herkeş artuh elaman deyiy. Günün birinde toplanıy bi müşevere yapıylar. Deyiyler ki bu garının dilinden usanduh artuh. Ölmiyde ki gurtulah. Nedek. netmeyek derken bi denesi deyiy ki, "Gelin bunu oho böyük bahçadaki guyuya atah. Heç olmasa gözü bir şey görmez. O zaman dili de susar." Olur mu olur, deyiyler. Garıyı götürüp dedükleri guyuya atıylar. Garı bu guyuda bir iki gün galıy; herkes sevinmeye başlıy. Ohh!.. Ne eyü ettük de bu goca garıyı guyuya attuh. Heç olmazsa dilinden gurtulduh deyiy, yürekleri yarılıy. Üçüncü günü ahşam olıy, eyice garanluh basacağı sırada bi ses geliy. Bu sesi hepsi duyıy amma, acep bu ses ne, nereden geliy diye sağaa sola bahıylar. Sesi takip ederek geliyler ki goca garı guyuda at kimin kişniy. O ona, o ona işaret ediy, gelip kuyunun başına toplanıylar. Garı gine boyuna at kimin kişniy duıy... Bi denesi deyiy ki, " Allah Allah!.. Bu bile etmiydi! Acep hasdelendi mi, acıhdı mı? Bu niye bele ediy?" Bi denesi gediy birez ekmek getüriy, guyuya atıylar. Bahıylar ki yoooh; garı yine veyra bağırıy. Bahıylar ki olacah kimin degügil. Garıyı guyudan çıharmaya garar veriyler. Çıhardıylar. Goca garı gine kişniy! Bi denesi sorıy, "Derdin ne, niye kişniysen?" Goca garı da deyiy ki, "Ohooo!.. Hacı Veyis gavun satıy. Hele hepiz toplanın bahım." Hepsi toplanıy, goca garı, "Bah garanluh basdı, hâlâ küçük tay gelmedi. Heç birizin haberi var mı?" Bunu duyunca ahura gidip bahıylar ki, haggaten küçük tay ahurda yoh. Garının bu sözüne hepsi utanıy, yerin dibine giriyler.

Bi denesi deyiy ki, "Demek ki bu garı boşuna gonuşmıymış! Bahın heç bi yeri görmedügü halde, küçük tayın gelmedügünden haberi var. Eleyse gelin bunu eve alah, hem de odanın en üst köşesine oturtah. Bu olmazsa acep bizim halımız, bu çütlügün halı n'olur?" Hepsi hah veriy, goca garıyı dutıy evin üst başına oturtıylar. Artuh goca garı ne deyiyse heç iki bir etmiyler. Çütlükleri daha da böyüy, yeyip içip, muratlarına geçiyler.

Münevver UÇAR

70. ÇİFTÇİ

Varımış, yoğumuş, vahdı zamanın birinde bi çifçi varımış. Tarlada çift sürerken sabanın demürü bi yere tahılmış. "Sabanı gıracayuh" demiş. Sabanı geri çekmiş. Orayı eşmiş, bahmış bi küp altun çıhmış. Bi küp altun!.. Ordan da bi tahsildar geçiymiş. Demiş ki "Gardaşlık ben bi küp altun buldum, ge ki sennen bölüşek." Herif geliy, haman vaz geçiy. Deyiy ki, "Yavu seni sesledim ki, abu tarlaya gaç god tohum gider onu soracam saha." Adam, "Ben ne bülüm senin tarlaan gaç god buğda geddüğünü!.." deyiy, gediy. Gine adama arhadan bağırıy, "Ey! Ben bi küp altun buldum gel sennen bölüşek." Adam gine döniy geliy, "Baba ne deyiysen?" Gine vazgeçiy, "Şey... Benim abu öküzlerim gaç yaşında?" Adam eyice gızıy get, serseri oğlu serseri! Sen de benimnen mi oynıysan?" deyiy, bi daha gediy. Gine adamı sesliy, "Ahan bi küp altun" deyiy küpü gösderiy. "Geki bölüşek" deyiy. Herif döniy geliy. Tahsildara deyiy ki "Abu altunlar senin olsun küp de benim." Adamın da üç dene gızı varımış. Deyiy, "İki dene de altun alımda gızlara gösderim yohsa inanmazlar." Neyse küpü alıy evine geliy. Gızlar da öküzleri ahurda bağlıylarmış. Deyiy, "Gız öküzleri bağlamayın, gelin. Bi küp altun buldum, ahan küp, altunları da bi adama verdim. İnanmazsız diye ahan iki dene de aldım." Adamın da tahtası eksügümüş, birez sersemceymiş. Gızlar şaşırıylar. " O nası söz baba!" deyiyler. Adam da, " Ahan küp, ahan altun. İnanmazsız diye iki dene de altun aldım" deyiy. " Oy!... Baba nere geddi o adam?" O da, "Filan yerden falan yere geddi" deyiy. "Pekalâ." Gızları ağlıylar, sızlıylar, nedek, bi iş yapah" deyiyler. "O adam peşine gidek" deyiyler. Süsleniyler, bezeniyler, üç dört şüşe ıraggı doldurıylar, üç dört şüşe su doldurıylar. Bi goçamda soba gurumu doldurıylar ceblerine goyup gediyler. Gediy sorıylar, "Ebile tahsildar gelmiş, nerde misafir?" deyiyler. "Muhtarın odasında misafir." "O muhtarın odasını baha gösterürmüsüz? deyiy. "Avurda, bah daha..." deyiyler. Durıylar durıylar gece yarısı olıy. Gediy şıh şıh gapıyı dögiyler. " O kim o?" içerden arı bağırıylar. Bunlar da "Yavu tahsildar beg. Biz babamızın misafirlerinin göynünü eylendürürük. Aç gapıyı ki içeri gelek. Biz bu evin gızlarıyuh." "Tamam..." deyiy. Gapıyı açıylar gızlar içeri giriyler. Oturıylar masaları gurıylar, ıraggılara başlıylar, mezelere başlıylar. "Küççük hanım senin ismin ne? İsmiyi bağışla." "Benim ismim Baha Benzer Hanım." "Küççük Hanım senin ismin ne?" "Benim ismim de Benden Beter Hanım" "Küçcük Hanım senin ismin ne?" "Nerde Oynıyım Hanım." Bu gızlar bu herifi sarhoş ediy, heybenin altununu alıy dorğu evlerine gidiyler. Babasının haberi yoh. Tahsildar uyanıy gendine geliy ki ne gele. Ne gızlar var, ne altunlar... Ayrıca bi de tahsildar parası varımış. Onu da götürmüş. Adam delüriy. Adam deyiy ki, "Ben gine gidim o herifin tarlasın bulum, sorum belki altunları buluram." Gahıy gediy adam tarlasını bulıy. Ordakilere sorıy: "Bu adamın neyi var

neyi yoh?" Onlar da deyiy ki, "Onun üç dene gızı var" deyiyler. Adam gediy bunları şikâyet ediy. Deyiy ki, " Bu adam benim altunum çaldı." Adamı alıy götüriy mapise goyıylar. Mapise götüriyken adamın gızlarıyınan garısı ağlıylar, sızılıylar. Deyiyler, "Hakim Bey, bizim bu adam deli, ahlı nohsan." "Yoh!.." deyiyler, iddia ediyler. Deyiyler ki, "Ahlı nohsan olmasa tahsildara altun buldum der mi?" "Demez tabii" deyiy. Nediylerse gine jandarmalar götüriyler. Adam hapisde yatıyken, hakim gardiyanlara deyiy ki:"Siz bu adamı gözetleyin. Yemek verdüğüz vahıt bahın gine delilik yapıy mı? Ona göre biz bunu dava edek" deyiy. Gardiyanlarda yemek veriyken anahtar delügünden, pencereden bunu golladlıylar. Bahıylar ki bu adam eliyinen ayağıyınan oynıy. Ecayip hareketler ediy. Geliy deyiyler, "Hakim beg bu çeşit çeşit hareketler yapıy." Deyiy ki, "Alın gelin onu burıya!" Gızların babasını getüriy hakimin huzuruna çıhardıylar. Deyiy ki, "Oğlum ele sen ne yapıysan eliyinen ayağıyınan?" Deyiy, "Hakim Beg küpün ağzı küçcük, içinden çıhdı bi heybe altun. Ben deyiyem ki acaba bu küpün ağzından bu denli altun nası sığdıda çıhdı küçümen yerden!.. Ben onu düşüniydim" deyiy. Hakim deyiy ki, "Berat edin bunu, atın dışarı, tahsildara da yol verin getsinler. Bunnarınnan mı urğaşaah!.." deyiy. Yeyiy içiy muratlarına geçiyler.

Fatma TANYILDIZI

SÖZLÜK

A

aburda : İşte burda

acuh : Azıcık

ağabey : Abi

ağarmak : Aklaşmış

ağreb : Akrep

ahbun : Gübre

aile : Eş, evin hanımı, karı

arhadan arı : Arka taraftan

arma : İşaret

arustah : Tavan

assah : Sahi, gerçek

avu : İşte, o

ayah yolu : Tuvalet, helâ

ayın beyin olmak : Şaşırmak, aptallaşmak

azıh : Yol yiyeceği

B

baha : Bana

basbatal : İri yarı, büyük

basgun : Zayıf, cılız

başıgıltı : Başucu

bedaha : Bedava

behen : Bana

bele : Böyle

bennem : Ben ne bileyim

berdoş : Başı boş

besleme : Hizmetçi, uşak

beyra : Issız yer

bıcırig : Dip, köşe,

bıdık : Parça, köşe, uç

bi : Bir

bi keren : Bir defa

boyuna : Devamlı

boyunduruh : Öküzleri birbirine bağlayan özel yapılmış ağaç

bögün : Bugün

burç : Dal

buvalmak : Bunalmak

C

cangaşa : Kavga, dövüş

cangıltı : Gürültü, çınlamak

can keliş olmak : İyice yorulmak, hırpalanmak, canı çıkacak hale gelmek

cendeg : Leş

cıbılik : Ayaz, dazlak, çırılçıplak

cılbağa : Cahil, küçük

cıldırgan : Sulu yara

cıncıh : Oyuncak

cırlamı çekmek : Ölmek

cırmahlamak : Tırmalamak

cırmanmak : Tırmanmak

cızma : Çizme

culfa : Dokuma, dokumacı

Ç

çaput : Bez parçası

çekiş : Kavga

çeper : Çalı

çevre : Baş örtüsü

çıhın : Bohça

çıyrık : Çıkrık, yün eğirme aleti

çimdürmek : Yıkamak

çücüg : Düdük

çüt Çift, saban

D

daha : İşte

dalda : Gölge

dangurtu : Gürültü, ses

davar : Koyun sürüsü

davun : Hastalık

dayah : Destek, sopa

debbe : Su kabı

dehre : Satır, tahra

desdi : Testi, su kabı

devamsız : Boşboğaz

devrükü sene : Geçen sene, ertesi sene

deyra : Derya, deniz

dıggıltı : Ses

dılısım : Sihir

dühür : Dünür

düneyin : Dün

E

ebile : Böyle

ecayip : Acayıp, garip

ehtaç : İhtiyaç

ele : Öyle

elese : Öyle ise

embile : Böyle

emelli : İri, büyük

enük : Yavru

epey : Kocaman, büyük

er : Koca

erbat : Kötü, çirkin

erham : İhram, giysi

eriştürmek : Tedirgin etmek, kızdırmak

esgük etek-esgetek : Kadın

eşgere : Aşikâre

evcük : Evcilik

evmek : Acele etmek

eze : Teyze

F

fenikmek : Bunalmak

fıggare : Fakir

fınciklemek : Tepinmek

fircelemek : Kötü nasihat etmek

fır çalmak : Dolaşmak, endişeli

fıriklenmek : Dolaşmak, dönmek

fizah : Sesli ağlamak

G

gadanmak : Çakılmak, sabitleşmek

gadar : Kadar

gadin : Kadar

gakkıltı : Gülmek

galle : Sandığın çekmecesi

galövün : Tasa, endişe

gavil : Bahis

gaygana : Hamur yemeği, bişi (yağlı ekmek)

gayt : Tedbir, tedbir almak

gem : Döven

gerneşmek : Gerinmek

gıcılamak : Kızmak, sinirlenmek

gıla : Üzüm tanesi

gılik : Peksimet , çörek

gındıl : Kandil

gındırlanmak : Yuvarlanmak

gırnavuç : Sümüklü böcek

gıtlamak : Isırmak

gicirik : Kıvrılmış, kavrulmuş

gildik : Hayvan pisliği

girik : Eğri çatal, yuvarlak

gişi : Yetişkin erkek, koca

goca : Koca, er, evin erkeği

goçam : İki avuç

god : Ölçü birimi

golan : Hayvanların eğerini, semerini, palanını karnından bağlamaya yarayan 10 cm. eninde, yünden , elde dokunmuş veya deriden yapılmış kemer.

goley : Kolay

govdurmah : Koşturmak

govig : Kovuk

göresmek : Özlemek

gubbulamak : Hoplamak

gudik : Köpek yavrusu

gügüm : Su kabı

gün çalmak : Sabahın olması, günün ağarması

H

habires : Halk oyunlarında çıkarılan ses, nağra

hacet : Tanrıdan dilenen dilek

hacil : Mahçup

hameççüğ : Bezden yapılan bebek

harer : Çuvalın büyüğü

has : Güzel

hasaca : Güzelce

hasacana : Güzelcene

havlu : Bahçe

he : Evet

hedik : Haşlanmış buğday

hekât : Hikâye, masal, bilmece

helbet : Elbet

helim : Hamle

hemin : Şimdi

hereket : Zelzele, deprem

herfene : Yemekli eğlence

herle : Yemek çeşidi

hers : Hırs, kızgınlık

hesir : Hasır, sergi

heslenmek : Kızmak

hıdiklenmek : Gıdıklanmak

hırlı durmak : Akıllı, uslu durmak

hırtlig : Boğaz

hindi : Baş örtüsü

horan : Bar, halk oyunu

hortik : Kovuk, çukur

horum : Bağ

hotirik : Kovuk, çukur

hoşlamak : Fışkırmak

hugul : Bağ evi

İ

ig : Yün ipliği yapmak için kullanılan alet

ireşber : Çiftçi

isgemi : Sandalye

K

kakuç : Çekiç

keltek : Deri parçası

keren : Kere, defa

kergah : Gergef

kete : Peksimet, içli çörek

kızırik : Büzülmüş, yanmış

kildence : Hamam malzemelerinin konduğu kab.

kimin : Gibi

kipcemen : Sıkıca

kor : Kör

kösnük : İhtiyar, yaşlı

kösövü : Fazla yanmış

kötek : Sopa, dayak

kültüm: : Şaşalı, gösterişli

künde : Her gün

küsüm : Kısım

Küvle : Tandırın havalandırma bacası

L

lığab : Kılıf, örtü

loda : Küme, öbek

loğ : Toprak bacaları sıkıştırmaya yarayan silindirik taş.

lüver : Tabanca

M

maggat : Sedir

mahana : Bahane

mangılamak : İnlemek, bağırmak

mansub : Mertebe

mapis : Hapis

masda : Sopa

maşafa : Su bardağı

mehem : Meğer

melmel : Meydanda yakılan çok yüksek ateş

mevsimek : Umursamak

meymenet : İyi olmayan durum

mıh : Çivi

mısmar : Büyük çivi

möhgem : Kuvvetli, sıkı

muhat olmak : Sahip çıkmak

müsür : Hayvan yemliği

müşavere : İstişare

N

nabal : Vebal

nağruz : Kır çiçeği

nahır : Büyük baş hayvan sürüsü

nahış : İşaret

nehlet : Lânet

neinnesi : Neyin nesi

O

oho : O, işte

Ö

ögdeden : Önceden

örtme : Çardak

P

palan : Eşeğe veya ata vurulan semer

palaz : Kilim

parhaç : Bakraç, su kabı

payton : Fayton, atlı araba

pazubant : Kolçak, kola bağlanan muska

pençat : Pinti, beceriksiz

peşkir : Havlu

pıçah : Bıçak

pırtik : Parça

pısik : Kedi

poççig : Kuyruk

pohirik : Baca deliği

posdig : Post, deri

poşa : Çingene

pusula : Mektup

S

safsatlamak : Kollamak, atlatmak

sahan : Yemek kabı

savacah : Kanallarda suyu ayarlamaya yarayan alet

sebap : Sevap

segürtmek : Koşmak

sehen : Sana

sehil : Sihir

senehet : Sanat

sıhı : Sıkı

sinmek : Saklanmak

sinsile : Sülale, soy

sirke : Bit yumurtası

siving : Dam saçağı

sora : Sonra

sovucah : Soğuk

sovunda : Sonunda

su dökmek : Tuvalete gitmek

suvah : Sokak

suvarmak : Sulamak

Ş

şagga : Parça

şahat : Şahit

şele : Şöyle

şennig : Şenlik,.eğlence, arkadaş

şilte : Kılıf

şüfelenmek : Şüphelenmek

T

tarh olmak : İptal olmak

tavlu : Şişman, iri

tay : Yük

tec : Yığın, öbek

tekmüg : Tekme

telek : Tüy, kanat

tepür : Yuvarlak düz tepsi

tersik : Kalın yuvarlak kalas, dam üzerine konan kalın ağaç.

tetig : Hayvan (ayı, kedi ve köpek) ayağı

tüken : Dükkân

tülüz : Ütülemek, kaybetmek

U

usulleyin : Yavaşça

uşah : Çocuk

Ü

ülüzger : Rüzgâr

V

vasayıt : Vasıta, vasait, taşıt

veyra : Devamlı

vızırik oynamak : Dolaşmak, koşarak gezmek

Y

yağır : Yara

yalavuz : Yalnız

yaldatmak : Aldatmak

yalloz : Cimri

yassir : Esir

yaşmah : Baş bağlama şekli

yazı : Kır, yaban, otlak, mera

yegin : Kuvvetli

yensimek : Aksamak

yerli : Devamlı

yıhmah : Yenmek, galip gelmek

yön görmek : Uygun bulmak

yoharda : Yukarıda

yuha : Yufka

Z

zahar : Belki

zeklenmek : Alay etmek

zıngılamak : Titremek

zırza : Kapı kilidi

zibil : Çöp